การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น
ภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก

ปริญญานิพนธ์

ของ

ปิยวรรณ ทัศนาญชลี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
ธันวาคม 2559

การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น
ภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก

ปริญญานิพนธ์

ของ

ปิยวรรณ ทัศนาญชลี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ธันวาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น
ภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก

บทคัดย่อ

ของ

ปิยวรรณ ทัศนาญชลี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
ธันวาคม 2559

ปิยวรรณ ทัศนาญชลี. (2559). *การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก.* ปริญญานิพนธ์ ปร.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริสรา พึ่งโพธิ์สภ, ดร.ฐาศุกร์ จันประเสริฐ.

การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่า โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทำความเข้าใจความหมายและเรื่องราวของการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เพื่อศึกษากระบวนการและเงื่อนไขการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ และเพื่อค้นหาแนวทางป้องกันการเกิดวิกฤตและแนวทางส่งเสริมการจัดการชีวิตของตนเองของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 5 ราย ปัจจุบันมีอายุอยู่ระหว่าง 17-35 ปี โดยเป็นหญิงที่เคยตั้งครรภ์ครั้งแรกในช่วงอายุระหว่าง 15-19 ปี และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เพื่อสร้างเรื่องเล่า (Narrative analysis) มีผลการศึกษาดังนี้

การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤต เป็นระยะของปัญหาสะสมที่มาจากประสบการณ์ในวัยเด็ก มีการสร้างความหมายถึงการคุมกำเนิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น คนรักเด็กจะไม่มีปัญหาในการมีบุตร และการตั้งครรภ์จะทำให้สามีรัก ทำให้ดำเนินชีวิตบนความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ ซึ่งมีเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การอยู่อาศัย การออกจากระบบการศึกษา การตัดสินใจคุมกำเนิด ระยะที่ 2 ระยะวิกฤต หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์และประเมินว่าไม่มีความพร้อม มีการสร้างความหมายว่าชีวิตเต็มไปด้วยความทุกข์ ความเครียด ทำให้ดำเนินชีวิตอย่างไม่สมดุล ซึ่งมีเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูลในแบบปกปิด หรือเปิดเผยข้อมูลแต่ถูกปฏิเสธความช่วยเหลือ การมีปัญหาความสัมพันธ์ และการเสียสมดุลด้านจิตใจ โดยพบว่ากระบวนการจัดการชีวิตมี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) จัดการอย่างรวดเร็ว ทำให้ปัญหาลุกลาม 2) มุ่งขยายเวลาจัดการ ทำให้หมดความอดทนต่อปัญหา ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤต เป็นระยะที่หญิงวัยรุ่นมุ่งแก้ปัญหา มีการสร้างความหมายเกี่ยวข้องกับการได้รับความรักจากบิดามารดา ความโล่งใจ ทำให้สถานการณ์ปัญหาลดจำนวนลงและมีกลไกการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น มีกระบวนการจัดการในด้านสถานการณ์ ด้านการปรับตัว ด้านการยอมรับความช่วยเหลือ ซึ่งมีเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับการได้รับการให้อภัยและการยอมรับจากครอบครัวเดิม การแสดงความรับผิดชอบจากสามี การช่วยเหลือจากหน่วยงานทางสังคม และการได้รับกำลังใจจากผู้อื่น ทำให้เกิดการยอมรับและปรับตัวต่อการตั้งครรภ์ หยุดทำร้ายตนเองหรือทารก ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤต หญิงวัยรุ่นมุ่งเน้นการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาท คืนสมดุลด้านจิตใจสร้างความหมายเชิงบวกกับตนเองว่าชีวิตจะดีขึ้นกว่านี้ และเน้นการป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำ โดยมีเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทของสามีในการเป็นหัวหน้าครอบครัว การช่วยเหลือและให้การยอมรับจากครอบครัวเดิม

LIFE MANAGEMENT OF UNINTENDED PREGNANCY CRISIS AMONG ADOLESCENT GIRLS LIVING IN THE ECONOMIC ZONE OF EAST PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

PIYAWAN THATSANANCHALEE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Doctor of Philosophy Degree in Applied Behavioral Science Research

at Srinakharinwirot University

December 2016

Piyawan Thatsananchalee. (2016*). Life Management of Unintended Pregnancy Crisis Among Adolescent Girls Living in the Economic Zone of East Province*. Dissertation, Ph.D. (Applied Behavioral Science Research). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Dr.Narisara Peungposop, Dr.Thasuk Janprasert

This study was conducted through qualitative methodology and a narrative analysis. The purposes of this study were: 1) to understand the meaning and the narrative of life manangment in an unintended pregnancy crisis situation; 2) to examine the life management; 3) to study the conditions related to life management; and 4) to identify and develop guidelines for life management and promoting guidelines for life management in unintended pregnancy crisis for teenage girls. The key informants included five pregnant girls who first got pregnant the ages between of fifteen and nineteen years old. (Currently aged between 17-35 years old).

The results can be divided into four phases; 1) pre-pregnancy crisis stage, featuring problem situations such as a lack of experience with children and sexual initiation with husband up until pregnancy. This was related to child rearing styles in a family, living types, leaving the education system and making decisions about contraception; 2) in the pregnancy crisis stage, teenager girls perceived themselves as actually being pregnant, then denied the reality of the situation. This may be why they find themselves unprepared for pregnancy, which leads to a crisis state. It called imbalance living. This was related to dissembling or disclosing the data but denying help. This causes relationship problems with others and a psychological imbalance. They also chose the pattern of life management which can suddenly cause problems to spread and extended time management resulted in exhaustion and impatience with problems; 3) post-pregnancy crisis stage, teenager girls focused on problem solving that decreased problems and had more of a problem solving mechanism. They had a situation management process to change themselves and to accept help. This was related to forgiveness and acceptance from relatives family responsibilities from their husband, social support and the morale of others; and 4) rehabilitation state, teenager girls were focused on adaptation with their environment. They performed their roles properly, returned to a psychological balance through positive communication with themselves and prevented crisis relapse with more planned living. This was related to role expression in their immediate family, and acceptance and support from relatives family.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น
ภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก
ของ
ปิยวรรณ ทัศนาญชลี

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่.....เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริสรา พึ่งโพธิ์สภ)

..... ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.ฐาศุกร์ จันประเสริฐ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ดร.วรรณวดี เนียมสกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริสรา พึ่งโพธิ์สภ)

..... กรรมการ
(ดร.ฐาศุกร์ จันประเสริฐ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย รัตนโรจน์สกุล)

..... กรรมการ
(ดร.นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากความเมตตากรุณา จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริสรา พึ่งโพธิ์สภ อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และมอบความเมตตาตั้งแต่วันแรกเริ่มปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง รวมถึง ดร.ฐาศุกร์ จันประเสริฐ อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ถ่ายทอดกลเม็ดเคล็ดลับเพื่อสร้างให้งานชิ้นนี้มีคุณค่าและโดดเด่น และขอขอบคุณ ดร.วรรณวดี เนียมสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย รัตนโรจน์สกุล ดร.นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา กิจธรธรรม ที่ร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จได้ หากขาดเจ้าของประสบการณ์ของเรื่องเล่าทั้ง 5 ราย ที่ได้ถ่ายทอดเรื่องเล่าที่มีคุณค่ายิ่งต่อการศึกษาครั้งนี้ ประโยชน์อันใดที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาต ผู้วิจัยขอยกความดีเหล่านั้นให้กับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ศูนย์อนามัยและบ้านพักเด็กและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณวรรณดี จันทรศิริ และหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ท่านทั้งหลายจึงมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการสร้างองค์ความรู้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอน้อมระลึกถึงคุณงามความดีที่มีให้ตลอดไป

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยดำเนินการด้วยหัวใจ และความพยายามอย่างสุดความสามารถ เพราะได้รับกำลังใจอย่างเปี่ยมล้นจากครอบครัวเจริญมนต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสาโรจน์และคุณปัทมา เจริญมนต์ ผู้เป็นแหล่งความช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่ การประสานงาน และแหล่งเติมกำลังใจจนทำให้ผู้วิจัยผ่านพ้นวิกฤตในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มาได้จนสำเร็จลุล่วง ความรักและเมตตาที่ให้มาผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อมานพ ทัศนาญชลี และคุณแม่สุนารี ทัศนาญชลี ผู้ให้ชีวิต เสียสละความสุขความสบายส่วนตัวในการอบรมเลี้ยงดู มอบต้นทุนชีวิตและมีความรักที่เปี่ยมล้นให้ลูกสาวคนนี้ได้มีแรงกายและแรงใจทำปริญญานิพนธ์ได้สำเร็จ รวมถึงเป็นแหล่งกองทุนที่สำคัญยิ่งในการอนุเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตั้งแต่เริ่มแรกจนลุล่วง ขอน้อมระลึกถึงพระคุณตลอดไป

ขอขอบคุณ คุณพิศิษฐ์ แซ่ตั่น ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่อยู่เคียงข้างตลอดมา และเพื่อนพี่น้องรหัส 53, 54 ที่คอยให้กำลังใจและช่วยแก้ไขปัญหา ขอขอบคุณอาจารย์และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ช่วยบ่มเพาะความรู้และประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี อาจารย์ผู้ล่วงลับที่ฝากคำสั่งสอนให้พึงระลึกในวันที่อ่อนแอ

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอน้อมระลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ปู่ย่าตายาย และครูอาจารย์ทุกท่านที่ดูแล สั่งสอนจนทำให้ผู้วิจัยเป็นต้นกล้าที่แข็งแรงพร้อมไปสร้างประโยชน์ให้กับสังคมต่อไป

ปิยวรรณ ทัศนาญชลี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	**1**
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	**13**
ตอนที่ 1 วัยรุ่นกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	14
ตอนที่ 2 ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น	31
ตอนที่ 3 การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น	46
ตอนที่ 4 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	91
ตอนที่ 5 วิธีการศึกษาเรื่องเล่า	104
3 วิธีดำเนินการวิจัย	**113**
รูปแบบการศึกษา	113
พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา	114
ผู้ให้ข้อมูล	115
กระบวนการที่ใช้ในการศึกษา	122
การวิเคราะห์ข้อมูล	132
การสร้างความน่าเชื่อถือ	135
การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล	140
4 เรื่องเล่าจากประสบการณ์หญิงวัยรุ่น	**142**
ตอนที่ 1 เรื่องเล่า “เส้นทางชีวิตของหญิงวัยรุ่นกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม”	143
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1: ส้ม	143
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2: น้ำ	176

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3: ยิ้ม	192
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4: เจี๊ยบ	216
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5: แป้ง	237
ตอนที่ 2 เรื่องเล่าแนวทางการป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น	255
5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้วิจัย	**263**
ตอนที่ 1 สรุปผลการศึกษา	264
ข้อมูลทั่วไป	264
กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	267
ตอนที่ 2 การอภิปรายผลการศึกษา	291
ด้านบุคคล	291
ด้านระบบความสัมพันธ์ทางสังคม	300
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ	325
ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ	325
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	332
ตอนที่ 4 เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้วิจัย	333
บรรณานุกรม	**352**
ภาคผนวก	**365**
ประวัติย่อผู้วิจัย	**372**

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	เปรียบเทียบการกำหนดช่วงอายุของวัยรุ่น	14
2	สรุปพัฒนาการของวัยรุ่นกับการตั้งครรภ์	16
3	แสดงการแบ่งระดับความเครียดและลักษณะของความเครียดในบุคคล	25
4	สรุปลักษณะสำคัญของภาวะวิกฤต	33
5	สรุปสาเหตุภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น	45
6	สรุปกระบวนการจัดการชีวิตตามระยะการเกิดภาวะวิกฤต	54
7	สรุปภูมิหลังผู้ให้ข้อมูลหลัก	116
8	สรุปเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก	118
9	สรุปแนวคำถามและกระบวนการเก็บข้อมูล	129

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	ความเครียดตามระดับโครงสร้างแวดล้อม ความเครียดแนวดิ่งและแนวนอน.....	24
2	แสดงองค์ประกอบการเข้าสู่ภาวะวิกฤตของบุคคล.....	37
3	แสดงแบบจำลองความเครียด เอบีซี-เอ็กซ์ ของฮิลล์.....	38
4	กระบวนการเข้าสู่ภาวะวิกฤตของบุคคลกับเงื่อนไขการใช้กลไกทางจิตจัดการปัญหา.....	40
5	สรุปขั้นตอนและกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม.....	79
6	แสดงองค์ประกอบสำคัญที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมตามทฤษฎีไฮเดอร์.....	80
7	แบบจำลองนิเวศน์วิทยาเกี่ยวกับ พัฒนาการของมนุษย์.....	93
8	แสดงความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตน และความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้น.....	98
9	ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนและความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้นต่อการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล.....	98
10	การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการศึกษาเรื่องเล่า.....	106
11	แนวทางการตีความ.....	112
12	แสดงกระบวนการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล.....	134
13	ตัวอย่างตารางการตรวจสอบข้อมูลสถานการณ์สำคัญและการตีความ.....	137
14	ตัวอย่างบันทึกส่วนตัวและการเปิดเผยอคติของผู้วิจัย.....	138
15	ตัวอย่างการบันทึกร่องรอยการจัดกระทำข้อมูล.....	139
16	ตัวอย่างข้อความชี้แจงในเอกสารหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย...	141
17	สรุปกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ระยะที่ 1.....	272
18	สรุปกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ระยะที่ 2.....	279
19	สรุปกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ระยะที่ 3.....	285
20	สรุปกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ระยะที่ 4.....	290
21	สรุปความสัมพันธ์ของระบบทางสังคมในระยะที่ 1.....	307
22	สรุปความสัมพันธ์ของระบบทางสังคมในระยะที่ 2.....	315
23	สรุปความสัมพันธ์ของระบบทางสังคมในระยะที่ 3.....	320
24	สรุปความสัมพันธ์ของระบบทางสังคมในระยะที่ 4.....	324

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ธรรมชาติของสังคมคือการเปลี่ยนแปลง โดยมีการผลักดันจากการพัฒนาเทคโนโลยีและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ยิ่งมนุษย์รู้มากขึ้นเท่าใดยิ่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันนี้เปลี่ยนอย่างรวดเร็วเกินกว่าจะตั้งรับได้ทัน ผลกระทบจึงนำพาความเสื่อมโทรมทางสังคมมาให้ ทำให้เกิดการช่วงชิงทรัพยากรระหว่างมนุษย์ สร้างความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้น มนุษย์ต้องดิ้นรนหนีความยากจน หารายได้มาซื้อความสะดวกสบาย ด้วยวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมเพิ่มสูงขึ้น มีรูปแบบใหม่และซับซ้อนมากขึ้นและก่อให้เกิดการใช้ชีวิตบนความทันสมัยแทนการใช้ชีวิตบนพื้นฐานของศีลธรรม จริยธรรม จึงเป็นยุคที่มีคนเจ็บป่วยทางจิตวิญญาณ ใช้ชีวิตอย่างไร้ความหมาย และมีอาชญากรมากที่สุด (เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2539: 10) จากการประชุมประจำปีถึงทิศทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2558) ได้วิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย เห็นว่าปัญหาของสังคมไทยกำลังเผชิญกับความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรมและมีแนวโน้มเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น โดยพบว่าบริบทภายในประเทศไทยกำลังเผชิญกับความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งในแต่ละกลุ่ม ประกอบกับบริบทภายนอกที่มีการพัฒนาด้านทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การใช้ชีวิตของคนในประเทศ ระดับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมีความซับซ้อนมากขึ้น ปัญหาสังคมที่ถูกกล่าวถึงบ่อยครั้งคือ ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ด้วยแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ถูกกำหนดในยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2558-2567 เพื่อสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

ตามการรายงานของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2559) ที่รายงานในปีว่าในปี พ.ศ.2558 มีจำนวนการคลอดบุตรของวัยรุ่นไทยทั่วประเทศทั้งหมด 109,069 คน โดยแบ่งเป็นอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 3,151 คน และอายุ 15-19 ปี จำนวน 105,918 คน คิดเป็นอัตรา 47.9 รายต่อ 1,000 คน อัตราส่วนนี้นับว่าเป็นอัตราการคลอดในวัยรุ่นของไทยที่สูงกว่าของประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิคที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 35 ต่อ 1,000 (UNFPA State of world population. 2013) และหากพิจารณาเป็นระดับจังหวัดจะพบว่าอัตราการคลอดบุตรของหญิงวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ใน พ.ศ. 2558 มากที่สุดคือจังหวัดชลบุรี (72.00 ราย/1,000 คน) รองลงมาคือจังหวัดสมุทรสาคร (71.32 ราย/1,000 คน) จังหวัดนครนายก (71.24 ราย/1,000 คน) (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2559) ปัญหาเหล่านี้ถือว่าได้ว่าเป็นปัญหาในระดับสังคม เนื่องจากมีผลกระทบในวง

กว้างและก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2556 พบว่าวัยรุ่นอายุ 15-19 ปีจำนวนร้อยละ 32 ต้องออกจากระบบการศึกษากลางคันอันเนื่องมาจากการตั้งครรภ์และส่วนใหญ่ไม่ได้กลับมาเรียนต่อด้วยเหตุผลต่าง ๆ โดยมีสถิติเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 0.9 มาเป็น ร้อยละ 2.7 นับจากปี พ.ศ.2548-2555 ทำให้ไม่มีความสามารถในการหารายได้ มีหนี้นอกระบบเพิ่มมากขึ้น ปัญหาการทอดทิ้งบุตร หันไปพึ่งพายาเสพติด ดังปรากฏในสถิติความชุกของแม่วัยรุ่นที่มีปัญหาภาวะซึมเศร้าที่ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม ปี พ.ศ.2555 จากหน่วยฝากครรภ์และหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิในโรงพยาบาลศิริราช พบว่ามีวัยรุ่นตั้งครรภ์มีภาวะซึมเศร้า 27 รายคิดเป็น ร้อยละ 8.8 (กุศลาภรณ์ วงษ์นิยม; และสุพร อภินันทเวช. 2557: 195) และมีปัญหาด้านสุขภาพทำให้รัฐต้องสูญเสียเงินในการดูแลและแก้ไขมากขึ้นรวมถึงประเทศสูญเสียทรัพยากรที่มีคุณภาพไป ดังนั้นปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น สร้างผลกระทบไม่เพียงแต่ส่วนบุคคล (Personal troubles) เท่านั้น ยังเป็นปัญหาสาธารณะ (Public issues) นั่นคือการกระทบต่อบุคคลใกล้ชิดกับวัยรุ่น และเป็นปัญหาสังคม (Social problems) เพราะเป็นสภาวะทางสังคมที่ถูกคุกคามจากการทำลายบรรทัดฐานและคุณค่าทางสังคม มีผลกระทบกระเทือนต่อบุคคลจำนวนมากในระดับสังคม (สุเทพ สุวีรางกูร. 2553: 119)

จากแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงเป็นตัวกระตุ้นเตือนอย่างดีให้แก่สังคมที่ต้องร่วมพลังในการแก้ปัญหาให้กับกลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ เนื่องจากปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นถือเป็นสถานการณ์ที่มีความรุนแรงนำไปสู่ความสูญเสียและเป็นอันตราย ดังการรายงานถึงสถานการณ์การเฝ้าระวังการแท้งในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2555 ที่ดำเนินการเก็บข้อมูลในสถานบริการสาธารณสุขทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม ในการเฝ้าระวังการแท้ง จำนวน 13 จังหวัด พบว่ามีผู้เข้ารับบริการและยินยอมให้เก็บข้อมูลจำนวน 120 แห่ง จำนวน 1,855 ราย สามารถจำแนกเป็นผู้ป่วยที่ทำแท้งเอง ร้อยละ 59.8 และผู้ป่วยทำแท้งจำนวนร้อยละ 40.3 โดยในกลุ่มนี้กลุ่มที่อายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 27.4 และยังพบว่ากลุ่มหญิงที่ทำแท้งเหล่านี้บางส่วนต้องเข้ารับการรักษาด้วยภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง (กรมอนามัย. 2556: 9) ซึ่งสถิติดังกล่าวยังไม่ใช่จำนวนของการทำแท้งทั้งหมด และไม่สามารถบอกได้ว่าในภาคตะวันออกมีอัตราการทำแท้งสูงที่สุดของประเทศหรือไม่อันเนื่องมาจากข้อจำกัดต่าง ๆ แต่จากสถิติวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์มากที่สุดของประเทศไทยในปี พ.ศ.2555 ร่วมกับอัตราการทำแท้ง ชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ส่วนใหญ่เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่มีความรุนแรง เสี่ยงอันตราย

จากปัญหาดังกล่าวนำมาสู่ปัญหาอื่น ๆ ที่แฝงมากับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนี้ทำให้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ใช้ความพยายามในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นดังจะเห็นได้จากการกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2558-2567 ที่จัดทำเพื่อป้องกันปัญหาและเพิ่มมาตรการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมากขึ้น โดยคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้หน่วยงาน อาทิ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ ภาควิชาการและอื่น ๆ ฯลฯ เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่

เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เช่น กระทรวงศึกษาธิการปรับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อรองรับนักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์, กระทรวงสาธารณสุขสนับสนุนให้การเกิด ทุกรายเป็นที่ปรารถนา ปลอดภัย มีคุณภาพ, สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยมุ่งค้นหายุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เป็นจุดคานงัดต่อการพลิกสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นให้ลดลงครึ่งหนึ่ง เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวยังต้องการข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการ และช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการให้การช่วยเหลือในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น เริ่มจากการหาแนวทางบนพื้นฐานความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่ผ่านภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมดังคำกล่าวที่ว่า “การแก้ปัญหาท้องในวัยรุ่นจะต้องดำเนินการบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง มิใช่แนวปฏิบัติทางจริยธรรม” (โรเจอร์ อิงแฮม. 2557: 54)

เมื่อพิจารณาถึงความรุนแรงในปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจะพบว่า ช่วงที่อันตรายที่สุดในสถานการณ์การตั้งครรภ์นี้คือช่วงที่หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งเป็นครรภ์ที่ไม่ต้องการ เป็นปัญหาที่ไม่สามารถรับมือหรือใช้วิธีการแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีการปกติ รวมถึงการขาดวิธีการจัดการชีวิตในสถานการณ์ตั้งครรภ์ไม่พร้อม จึงนำไปสู่การเกิดความเครียดอย่างรวดเร็วโดยผลกระทบจากความเครียดดังกล่าวทำให้หญิงวัยรุ่นเกิดภาวะที่ไม่สมดุลในชีวิต ไม่สามารถปรับตัวได้ จนกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน แสดงออกได้ทั้งอาการทางจิตเวช และอาการโรคทางร่างกาย ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวมีความรุนแรงและแตกต่างจากปัญหาทั่วไป จึงถูกนิยามว่าเป็น “ภาวะวิกฤต” ประกอบกับการที่หญิงวัยรุ่นประเมินตนเองว่าตนเองไม่มีความพร้อมเพียงพอต่อการมีบุตร เนื่องจากมีอายุที่น้อยเกินไปและยังไม่ต้องการมีบุตรหรือดำรงบทบาทความเป็นแม่ ณ ขณะนั้น ดังนั้นการศึกษานี้ได้นิยามว่าเป็น “ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในหญิงวัยรุ่น” ด้วยความไม่พร้อมดังกล่าวประกอบกับทางเลือกในการจัดการต่อปัญหามีอย่างจำกัด ทำให้หญิงวัยรุ่นเลือกจัดการปัญหาอย่างผิดทาง เช่น การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย เป็นต้น การกระทำดังกล่าวมีความอันตรายและรุนแรงทั้งต่อตัววัยรุ่นและต่อทารกในครรภ์อย่างมาก อาจทำให้สูญเสียถึงชีวิตแต่ยังพบว่าหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมส่วนมากเลือกใช้หนทางเหล่านี้แก้ปัญหา ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่รู้ถึงอันตราย แต่อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ได้รับความช่วยเหลือถึงทางออกที่เหมาะสม ไม่ว่าอย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาดังกล่าวกลับทำให้สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายและซ้ำเติมชีวิตของหญิงวัยรุ่นมากขึ้น ส่งผลทำให้ชีวิตยิ่งเต็มไปด้วยความยุ่งเหยิง สับสน ไม่เป็นระเบียบ แต่หากสามารถก้าวผ่านวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ได้จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงชีวิตคืนสู่สมดุลได้ดังเดิมได้แม้จะก้าวสู่บทบาทของวัยผู้ใหญ่ได้รวดเร็วมากกว่าเด็กวัยรุ่นในวัยเดียวกัน ดังนั้นวัยรุ่นที่สามารถผ่านวิกฤตดังกล่าวมาได้ต้องอาศัย “การจัดการชีวิต” ได้เป็นอย่างดี เพราะการจัดการชีวิตมีประโยชน์อย่างมากต่อการปรับตัวของหญิงวัยรุ่น เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่มีการไตร่ตรองและเป็นกระบวนการที่เน้นการพึ่งพิงตนเอง ทำให้สามารถรับมือต่อปัญหาการดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักสังคมสงเคราะห์ที่ยืนยันว่าการช่วยเหลือหญิงวัยรุ่นโดยการพรากบุตร

มาจากวัยรุ่นนี้ไม่ก่อให้เกิดผลดีแต่อย่างไร มีแต่ทำให้ระบบครอบครัวแตกสลายลง ทำให้บุตรกลายเป็นเด็กกำพร้า (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2554: 83-85) พ่อแม่วัยรุ่นจะยังคงไม่รู้จักวิธีการดูแลครอบครัว ไร้ซึ่งอำนาจการปรับตัว ถูกตีตราว่าไร้ศักยภาพทั้งที่หญิงวัยรุ่นเหล่านี้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้ เพียงแต่ต้องอาศัยการฝึกฝน การให้การสนับสนุนและให้กำลังใจ และให้ความรู้ในการฝ่าฟันอุปสรรคต่อไป (วรรณวดี เนียมสกุล. 2555: 52) ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการค้นหาว่าในโลกของหญิงวัยรุ่นที่สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ และสามารถจัดการชีวิตของตนเองและสามารถดำรงความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงถือเป็นอีกหนทางที่สนับสนุนต่อการแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้ในอีกแง่มุมหนึ่ง จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นจะเห็นว่าการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ และสามารถทำให้หญิงวัยรุ่นกลับมาใช้ชีวิตได้ดังเดิม แต่ใช่ว่าหญิงวัยรุ่นที่ประสบวิกฤตการตั้งครรภ์ทุกรายจะสามารถจัดการของชีวิตตนเองได้เสมอไป บางรายสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้เมื่อได้รับความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือจากครอบครัวเดิม การแสดงความรับผิดชอบจากคู่ครอง หรือแม้แต่การช่วยเหลือจากหน่วยงานทางสังคม ทำให้หญิงเหล่านี้คลายความเครียดและความกดดัน มีกลไกการจัดการต่อปัญหา จนนำไปสู่การปรับตัวและสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมได้

หน่วยงานทางสังคมมีส่วนสำคัญในการสร้างความช่วยเหลือให้กับหญิงวัยรุ่นที่เผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเพื่อให้สามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ ลักษณะของการทำงานจึงทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย แบ่งความรับผิดชอบออกเป็นเขตพื้นที่ เพราะแต่ละพื้นที่มีความเฉพาะเจาะจงแตกต่างกันไปตามบริบทและองค์ประกอบของพื้นที่ ทำให้การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษากับบริบทพื้นที่เฉพาะ โดยคัดเลือกตามสถิติที่มีอัตราหญิงวัยรุ่นคลอดบุตรในพื้นที่จำนวนมาก ซึ่งพบว่าพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออกมีสถิติทีของการคลอดบุตรสูง ด้วยเหตุผล ประการที่ 1 พื้นที่แห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญรวมถึงมีนิคมอุตสาหกรรม ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีประชากรแฝงและการเคลื่อนย้ายของประชากรสูง มีสภาพความเป็นเมือง ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจ และเป็นแหล่งหางานของประชากรต่างพื้นที่ ทำให้มีอัตราการคลอดบุตรจากแม่วัยรุ่นอยู่อันดับต้นของประเทศ ประการที่ 2 พื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้มีเป็นประวัติศาสตร์ของภาคตะวันออกความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมจากเดิมเป็นสังคมชนบท ครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อกัน มีอาชีพหลักในด้านการเกษตรเนื่องจากมีพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะกับการปลูกพืชไร่มันสำปะหลัง พืชสวนผลไม้ทำประมง สามารถปลูกข้าวได้ แต่เมื่อกระแสโลกาภิวัตน์ได้หลั่งไหลเข้าสู่พื้นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัย ความโดดเด่นของการเป็นเมืองเริ่มต้นเมื่อมีกองทัพทหารสหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพเพื่อทำสงครามเวียดนาม (เจด็จ คชฤทธิ์. 2556) ส่งผลให้เกิดการให้บริการในหลาย ๆ รูปแบบรวมถึงการบริการความสุขทางเพศในเมืองพัทยาทำให้ภาคตะวันออกเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยว ประการที่ 3 ภาคอุตสาหกรรมได้เล็งเห็นศักยภาพในพื้นที่ของภาคตะวันออกจึงได้พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งนิคมอุตสาหกรรมและเป็นท่าเรือน้ำลึก ทำให้พื้นที่ภาคการเกษตรถูกรุกรานพื้นที่เพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ความอบอุ่นในครอบครัวได้ถูก

เปลี่ยนแปลงเป็นการมุ่งหารายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เมื่อเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแล้ววัยรุ่นไม่สามารถปรึกษากับพ่อแม่ได้ย่อมลดโอกาสการได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และเพิ่มความเสี่ยงที่จะรับข้อมูลผิด ๆ จากเพื่อนหรือแหล่งอื่น ๆ (บุญฤทธิ์ สุขรัตน์. 2557: 46) ล่วงเลยจนครอบครัวไม่สามารถช่วยเหลือได้ทันท่วงที ส่งผลให้บุตรวัยรุ่นเข้าสู่ภาวะวิกฤตและแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก และประการที่ 4 พื้นที่ภาคตะวันออกเต็มไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรมส่งผลให้มีคนย้ายเข้าภายในพื้นที่จำนวนมาก โรงเรียนต้องรับเด็กในพื้นที่มากขึ้นจนทำให้ครูไม่สามารถดูแลได้อย่างใกล้ชิดเมื่อวัยรุ่นมีความเสี่ยงภาวะวิกฤต รวมถึงโรงเรียนยังไม่มีมาตรการสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์เรียนในระบบ ชี้ให้เห็นว่าสังคมในพื้นที่แห่งนี้มีระบบตามลำดับขั้นที่ถ่ายทอดความคิด ข้อมูลข่าวสาร ความเชื่อมายังหญิงวัยรุ่น และเป็นอีกเงื่อนไขที่สำคัญที่เกี่ยวกับข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์

ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับระบบทางสังคมภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกลไกการควบคุมทางสังคม บรรทัดฐาน ค่านิยม ภายใต้บริบทของพื้นที่ที่หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้ดำรงอาศัยอยู่ โดยที่เด่นชัดในเรื่องข้อจำกัดจากสังคมที่จัดวางชีวิตให้หญิงวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานทางสังคมไม่สามารถเลือกจัดการต่อปัญหาได้มากนัก เช่น หากมีการตั้งครรภ์เกิดขึ้นวัยรุ่นต้องลาออกจากโรงเรียน ทำให้พื้นที่ทางการศึกษาถูกจำกัดลง เป็นต้น ซึ่งการจัดการชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างสังคมเพื่อการปรับตัว จนก่อตัวเป็นเอกลักษณ์ให้กับหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม นอกจากเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับระบบทางสังคมแล้วยังมีความเกี่ยวข้องต่อการปรับตัวทางจิตเพื่อให้เกิดความสมดุล ไม่มีภาวะเครียดมากเกินไปและแสดงออกผ่านทางพฤติกรรม ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ผู้วิจัยได้เรียกว่าเป็นกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษากับวัยรุ่นหญิงมากกว่าวัยรุ่นชาย เพราะวัยรุ่นหญิงต้องเผชิญวิกฤตซ้อนวิกฤต ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตจากการตั้งครรภ์ร่วมกับการพัฒนาการตามช่วงวัย การถูกตีตราจากสังคม การถูกพักการเรียน การไม่มีรายได้ เป็นต้น จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีแนวโน้มได้รับการศึกษามากขึ้น ในขณะเดียวกันมีแนวโน้มศึกษาที่เจาะลึกในแต่ละช่วงเวลามากขึ้น เช่น การตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ การให้นมบุตร การปรับบทบาทการเป็นมารดาของแม่วัยรุ่น การอบรมเลี้ยงดูบุตรของแม่วัยรุ่นเลี้ยงเดี่ยว เป็นต้น ชี้ให้เห็นว่าในทางวิชาการมีความพยายามในการตอบสนองการศึกษาให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ที่พบว่าสมาชิกในสังคมมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอัตลักษณ์และมีเครือข่ายเชื่อมโยงกันมากขึ้น มีการรูปแบบใช้ชีวิตที่เฉพาะและซับซ้อนอย่างมาก ในขณะที่ ช่องว่างขององค์ความรู้ (Gaps of knowledge) ในเรื่องกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นนี้ยังไม่มีความชัดเจน แม้จะทราบถึงระยะของการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤต ที่ประกอบด้วยระยะก่อนเกิดวิกฤต, ระยะวิกฤต, ระยะคลี่คลายวิกฤต และระยะฟื้นฟูวิกฤต แต่ขาดการอธิบายถึงเงื่อนไขที่ผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนในแต่ละระยะ และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อปัญหาในแต่ละช่วง

ยกตัวอย่าง 1) ระยะก่อนเกิดวิกฤต ที่พบว่าหญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตั้งครรภ์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผิดไปจากบรรทัดฐานทางสังคม แต่ยังคงใช้ชีวิตเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ ซึ่งระยะนี้ยังขาดการอธิบายเหตุผลเบื้องหลังของการดำเนินชีวิตบนความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม 2) ระยะวิกฤต ที่พบว่าหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมจะมีระดับความเครียดเพิ่มสูงขึ้นจนกระทบต่อการดำเนินชีวิต แต่ยังไม่แน่ชัดในเรื่องของความรุนแรงในการเข้าสู่ภาวะวิกฤตของบุคคล เหตุผลที่ทำให้เกิดความเครียดทั้งด้านความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และเหตุผลภายในของบุคคลที่ยังขาดการอธิบายถึงความเชื่อ ความคิดที่ได้รับการถ่ายทอด ความรู้สึกต่อตนเองและบุตร รวมถึงลักษณะของสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะนี้ ซึ่งส่งผลต่อระยะเวลาในการอยู่ในภาวะวิกฤตที่แตกต่างกัน 3) ระยะคลี่คลายวิกฤต เป็นระยะที่วิกฤตถูกแก้ไข แต่ยังไม่แน่ชัดว่าหญิงวัยรุ่นมีกระบวนการแก้ไขวิกฤตลงได้อย่างไร รวมถึงสถานการณ์ที่เข้ามาช่วยเหลือให้หญิงวัยรุ่นสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนของสถานการณ์ที่สำคัญ อันนำมาสู่การตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ หยุดความคิดในการจัดการปัญหาด้วยวิธีการที่เพิ่มความรุนแรงของปัญหา หรือการเปลี่ยนแปลงบทบาทของบุคคลและบุคคลรอบข้าง ซึ่งเหตุการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนเหล่านี้ยังไม่แน่ชัดว่ามีรูปแบบอย่างไร 4) ระยะฟื้นฟูวิกฤต เป็นระยะที่หญิงวัยรุ่นปรับตัวให้กลับคืนสู่สังคมอีกครั้ง เป็นขั้นของการหลอมรวมชีวิตของตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่ยังไม่แน่ชัดเรื่องรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างระบบต่าง ๆ ของสังคม และสร้างเอกลักษณ์ส่วนบุคคลทั้งภายในและภายนอก เนื่องจากกลุ่มหญิงวัยรุ่นเหล่านี้ต้องสร้างครอบครัวของตัวเองขึ้นมาใหม่ มีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงในเกือบทุกมิติ

จะเห็นได้ว่าการศึกษาที่ผ่านมามีการศึกษากับหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมหลายงาน โดยเฉพาะการตอบโจทย์การวิจัยที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งและเหมาะสมกับการศึกษากับกลุ่มผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ชี้ให้เห็นถึงทางเลือกในการตัดสินใจแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่แตกต่างกันไปตามเงื่อนไขของแต่ละบุคคลและสภาพแวดล้อม แต่พบว่ามีข้อจำกัดในกระบวนการศึกษาที่พบว่าหญิงวัยรุ่นมักไม่กล้าเปิดเผยเรื่องราวเพราะค่านิยมของสังคมไทยที่ยังไม่เปิดรับกับครอบครัวเฉพาะในลักษณะนี้ ทำให้ผลการศึกษามีความลึกซึ้งเพียงบางประเด็นที่ผู้วิจัยวางกรอบเพื่อให้สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์การศึกษา ทำให้การศึกษาเรื่องราวชีวิตเหล่านี้ถูกจำกัดด้วยข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ ขาดการสร้างอำนาจในประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้เชื่อว่าประสบการณ์ที่ถูกถ่ายทอดนั้น มีเพียงผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์เท่านั้นที่รู้ดีมากที่สุด และการได้รับทราบประสบการณ์เหล่านี้สามารถสร้างให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาจากการตีความจากฐานประสบการณ์ในขณะตั้งครรภ์ไม่พร้อมขึ้นมาอีกครั้งเพื่อวัตถุประสงค์ให้ผู้ฟังเข้าใจเหมือนอยู่ร่วมในสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องต่อวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า (Narrative approach) ที่มอบอำนาจให้กับผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ในการถ่ายทอดเรื่องเล่าของตนเอง คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่มีคุณค่าด้วยตนเอง และความหมายของการกระทำ (Meaningful) (Hans Hansen. 2006: 1050) นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการศึกษาที่ต่อเนื่อง การดำเนินเรื่องต่าง ๆ มีที่มาที่ไปและเกี่ยวข้องกัน ทำให้รูปแบบของเงื่อนไขผลักดันสถานการณ์ให้

ขับเคลื่อนควบคู่กับการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งเป็นการลดข้อจำกัดของการเข้าถึงความรู้ความจริงและสอดคล้องกับธรรมชาติของข้อมูลที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเลขได้ จำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้วิธีการค้นหาความรู้อย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการวิจัย และอยู่บนฐานความเชื่อตาม กระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism paradigm) ว่าความรู้นั้นเกิดจากการสร้างความหมายและตีความเกี่ยวกับประสบการณ์การจัดการชีวิตของผู้ที่เคยผ่านประสบการณ์ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การเข้าถึงความรู้เหล่านั้นต้องอาศัยการดำเนินการศึกษาอย่างเป็นระบบตามระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญกับรูปแบบการจัดการชีวิตและการดำเนินชีวิตของหญิงวัยรุ่นที่เคยผ่านวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การปรับเปลี่ยนและสร้างศักยภาพในตนเองขึ้นมาใหม่เพื่อต่อรองกับสังคมโดยมุ่งหวังเพื่อการปรับสภาพสมดุลภายในตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมได้ต่อไปตามปกติ แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้มีความอ่อนไหวต่อการได้มาซึ่งข้อมูลอย่างมาก (Christine Bold. 2012: 64-66) ทำให้เป็นข้อจำกัดของพื้นที่ของความรู้ (Knowledge space) การศึกษาครั้งนี้จึงต้องพยายามเปิดพื้นที่และเข้าถึงต่อผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ให้ได้มากที่สุดเพื่อให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์คลี่คลายความซับซ้อนและสร้างความเข้าใจถึงการดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่ ๆ หากได้ทราบถึงเงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้อย่างเป็นองค์รวม (Holistic) ด้วยกระบวนการศึกษาที่เหมาะสมตามหลักพฤติกรรมศาสตร์ที่เชื่อว่าการศึกษาอย่างเป็นระบบสามารถสร้างความเข้าใจ การอธิบายถึงพฤติกรรมจนนำไปสู่การทำนายหรือการควบคุมความสูญเสียให้ลดน้อยลงได้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การศึกษานี้ได้ดำเนินการตามกระบวนการศึกษาการเล่าเรื่อง (Narrative method) เป็นหลัก โดยกระบวนการนี้มีจุดเด่นที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ได้คัดสรรเหตุการณ์ที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวของชีวิตร่วมกับการแสดงความหมายของการกระทำ และประสบการณ์ที่สำคัญในชีวิต (Significant) ที่ถูกสร้างขึ้นมาอีกครั้งจากมุมมองของคนใน (Emic view) ร่วมกับการตีความกับผู้วิจัย ทำให้เห็นถึงสภาพปัญหาและการดำเนินชีวิตควบคู่กับกระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบ บนฐานปรัชญาด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับมุมมองในเชิงจิตวิทยาที่นำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์การจัดการชีวิตในมิติของด้านความคิด ความรู้สึก สภาวะจิตใจ และมุมมองเชิงสังคมศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่ากระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีเงื่อนไขผลักดันในระยะต่าง ๆ จากระบบสังคม จึงได้อาศัยระบบสังคมที่เกี่ยวข้องในระยะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและครอบคลุมในทุกมิติของปรากฏการณ์การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น ผู้วิจัยคาดหวังว่าการศึกษาครั้งนี้สามารถสนับสนุนให้เกิดแนวทางในการดำเนินชีวิตของหญิงวัยรุ่น กระตุ้นให้เกิดแนวคิด นโยบายช่วยเหลือหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเพื่อให้สามารถจัดการชีวิตของตนเองและสร้างเสริมให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

คำถามการวิจัย

1. หญิงวัยรุ่นที่เผชิญต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม มีการให้ความหมายต่อสัญญะหรือเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอย่างไร และการดำเนินชีวิตในวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

2. หญิงวัยรุ่นมีกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมอย่างไร

3. ในกระบวนการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม มีมูลเหตุและเงื่อนไขใดบ้างที่เกี่ยวข้อง

4. มีแนวทางป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและแนวทางการส่งเสริมการจัดการชีวิตของตนเองในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทำความเข้าใจความหมายของชีวิตและเรื่องราวการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก

2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก

3. เพื่อศึกษามูลเหตุและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก

4. เพื่อค้นหาแนวทางป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น และแนวทางส่งเสริมการจัดการชีวิตของตนเองเมื่อเผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้แนวทางการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative method) เพื่อทำความเข้าใจถึงการดำเนินชีวิต และปฏิสัมพันธ์ระหว่างหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมกับสังคมในกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

ด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทางการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่าเพื่อทำความเข้าใจต่อการสร้างความหมายและเหตุผลเบื้องหลังของการจัดการชีวิตจากประสบการณ์ในช่วงระยะต่าง ๆ ของกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก เป็นกระบวนการที่ศึกษาเพื่อเล่าถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา ย้อนระลึกถึงอดีตเมื่อครั้งตอนตั้งครรภ์ในขณะที่เป็นวัยรุ่น โดยมุ่งศึกษาตามระยะของการจัดการชีวิต ตั้งแต่ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นช่วงของการสะสมของปัญหา

มีความเกี่ยวข้องกับภูมิหลัง การอบรมเลี้ยงดู สถานการณ์สำคัญต่าง ๆ ของชีวิต จนเข้าสู่ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ที่หญิงวัยรุ่นเริ่มรับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ในขณะที่ไม่มีความพร้อม และเสียสมดุลทางจิตใจ ปัญหาที่กระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน จนนำไปสู่ระยะคลี่คลายวิกฤต ซึ่งหญิงวัยรุ่นมีกลไกการจัดการวิกฤตเพิ่มขึ้นและมีปัญหาลดน้อยลง ทำให้สถานการณ์ถูกคลี่คลาย และเข้าสู่ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่หญิงวัยรุ่นเน้นการป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำและใช้ชีวิตเพื่อกลับคืนสู่สมดุลอีกครั้ง ซึ่งการทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวจะทำให้เกิดองค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์ในการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมการจัดการชีวิตในองค์รวมบนมุมมองทางจิตวิทยาร่วมกับสังคมวิทยา และจากมุมมองทางมานุษยวิทยา เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจถึงปรากฏการณ์และความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นเรื่องราวในโลกที่หญิงวัยรุ่นต้องประสบภายใต้บริบทของพื้นที่เศรษฐกิจแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ดังนั้นกระบวนการศึกษาครั้งนี้จึงสอดคล้องกับกระบวนทัศน์สร้างสรรค์ (Constructivism paradigm) ด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่า

ด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้การพิจารณาจากช่วงอายุของการตั้งครรภ์ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการย้อนระลึกถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นบุคคลที่เคยมีประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในช่วงอายุ 15-19 ปี ซึ่งปัจจุบันมีอายุอยู่ระหว่าง 17-35 ปี โดยการตั้งครรภ์ครั้งนั้นเกิดขึ้นในขณะที่ยังไม่มีความพร้อม เพราะในขณะตั้งครรภ์ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ ไม่ได้อยู่ในภาวะต้องการมีบุตรและชีวิตคู่ ยังไม่ได้แต่งงาน ทำให้ประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมแต่สามารถจัดการชีวิตจนกลับสู่สภาวะสมดุลได้ภายหลังการเผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ไม่เกิน 6 เดือน ซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์พิจารณาบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ตามปกติและไม่มีภาวะทางจิต

ด้านพื้นที่ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัดแห่งหนึ่งในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยคัดเลือกจากพื้นที่ที่มีปรากฏการณ์การคลอดบุตรจากหญิงวัยรุ่น อยู่ในอันดับต้นของประเทศอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่แห่งนี้มีสภาพความเป็นเมืองและเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศอันเนื่องมาจากมีการเปลี่ยนแปลงบริบททางวัฒนธรรมและแบบแผนของการใช้ชีวิต มีการหลั่งไหลของชาติตะวันตกที่เข้ามาสู่ภาคตะวันออกอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การเข้ามาตั้งฐานทัพของชาติตะวันตกทำให้ภาคตะวันออกมีความเฟื่องฟูในการบริการ ด้านการท่องเที่ยว การเป็นเขตอุตสาหกรรม การมีโรงเรียนเทคนิค อาชีวะ มหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ในขณะที่ภาคตะวันออกก็ยังมีการทำเกษตรกรรม ทำให้เห็นถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมตามกระแสโลกาภิวัฒน์ของสังคมไทย การหล่อหลอมด้านวัฒนธรรม สร้างปฏิสัมพันธ์และแบบแผนการดำเนินชีวิตโดยมีการยอมรับและปฏิเสธต่อสัญลักษณ์ของกลุ่มที่แตกต่างออกไปตามบริบทพื้นที่ จึงเป็นที่น่าสนใจในแง่มุมของปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างพื้นที่ให้กับชีวิตในการดำรงอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่แห่งนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกได้ 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับวิชาการ โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการต่อยอดจากองค์ความรู้เดิมที่ทราบถึงลักษณะของการดำเนินชีวิตและกระบวนการตัดสินใจแก้ปัญหาแบบต่าง ๆ แต่การศึกษาครั้งนี้มุ่งสร้างความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ของภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และสถานการณ์คลี่คลายวิกฤตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้ความหมาย การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมในกระบวนการจัดการชีวิตของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในพื้นที่เศรษฐกิจ ที่เป็นเรื่องราวชีวิตอย่างต่อเนื่องจึงทำให้สามารถเข้าใจต่อกระบวนการจัดการชีวิต ความหมายเบื้องหลังและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก ได้มากขึ้น รวมถึงในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่า เป็นหลักในการดำเนินการศึกษา โดยมีจุดเด่นที่การมอบอำนาจให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ได้คัดเลือกและถ่ายทอดเหตุการณ์สำคัญอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นรูปแบบดังกล่าวจึงนำมาสู่การทำความเข้าใจต่อเรื่องราวที่เป็นลำดับขั้น เห็นถึงกระบวนการและเงื่อนไขที่ผลักดันให้เกิดการผลัดเปลี่ยนของช่วงชีวิต จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมต่อการศึกษาในประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต เลื่อนไหลตามพัฒนาการของพฤติกรรมมนุษย์ และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

2. ระดับนโยบาย เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้มาค้นหาแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและการส่งเสริมการจัดการชีวิตของตนเองในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในภาคตะวันออก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติและข้อเสนอแนะในระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบต่าง ๆ ของสังคมอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น และการส่งเสริมการจัดการตนเองของหญิงวัยรุ่นเพื่อการวางแผนการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อไป

3. ระดับบุคคล การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบของการจัดการชีวิตจากกรณีศึกษาที่เคยผ่านประสบการณ์วิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก จึงสามารถเป็นแนวทางการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นที่ดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก เพื่อลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนั้นจากผลการศึกษาผู้วิจัยได้นำเสนอถึงระดับการปฏิบัติของบุคคลเพื่อให้ทราบถึงเงื่อนไขผลักดันของระยะต่าง ๆ ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และแนวทางจัดการเมื่อเผชิญต่อวิกฤต ตลอดจนการปรับตัวยอมรับต่อการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปบนพื้นที่เศรษฐกิจในภาคตะวันออก อันนำไปสู่การสร้างแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำและการคืนคุณค่าสู่ตนเองเพื่อใช้ชีวิตให้เกิดความสมดุลต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

หญิงวัยรุ่น หมายถึง ผู้หญิงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้หญิงอายุอยู่ระหว่าง 17-35 ปี เคยมีประสบการณ์ตั้งครรภ์ในขณะที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นการตั้งครรภ์ครั้งนั้นเกิดขึ้นในขณะที่ยังไม่มีความพร้อม

การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น หมายถึง การที่หญิงวัยรุ่นได้ตั้งครรภ์ขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ของตนไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ในช่วงที่ตั้งครรภ์นั้นหญิงวัยรุ่นมีอายุ10-19 ปี และยังไม่มีความพร้อมที่จะดำรงครรภ์ด้วยเหตุผลว่า ไม่ได้เตรียมการตั้งครรภ์ครั้งนี้มาก่อน เป็นครรภ์ที่สังคมไม่คาดหวัง ไม่ได้อยู่ในสภาวะต้องการมีบุตร ไม่พร้อมต่อการยอมรับบทบาทในการเป็นมารดา ไม่มีความสามารถเพียงพอต่อพัฒนากระบวนการตั้งครรภ์ได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีการแสดงออกด้วยการมีความคิดหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อมุ่งให้เกิดการยุติการตั้งครรภ์นั้น

วิกฤต หมายถึง ความรุนแรง อันตราย ร้ายแรง มักใช้ควบคู่กับสถานการณ์ที่มีความฉุกเฉิน เป็นสถานการณ์เฉพาะ แต่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราวมักจะเกิดนานประมาณ 4-6 สัปดาห์ภายหลังที่รับรู้ถึงวิกฤตแล้ว จึงนำพาบุคคลไปสู่จุดวิกฤตหรือการเปลี่ยนแปลง โดยวิกฤตเกิดขึ้นจากการสะสมของปัญหาที่คุกคามกับชีวิตจนไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ไม่สามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ประกอบกับไม่มีทรัพยากรอื่น ๆ เกื้อหนุน มีผลกระทบทำให้เกิดภาวะไม่สมบูรณ์ทางจิต มีการรับรู้สถานการณ์ในด้านลบ หากใช้วิธีการจัดการแบบลองผิดลองถูกจะยิ่งทำให้เหตุการณ์มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามในภาวะวิกฤตนี้จะนำพาบุคคลไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อกลับคืนสู่สภาพการดำเนินชีวิตแบบปกติสามารถปรับตัวให้เป็นปกติได้ไม่เกิน 6 เดือน ผ่านกระบวนการจัดการวิกฤต

ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในหญิงวัยรุ่น หมายถึง สภาวะหรือเหตุการณ์ที่หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองประสบกับเหตุการณ์การตั้งครรภ์อันเกิดจากการกระทำของตนในขณะที่ยังไม่มีความพร้อมต่อการดำรงครรภ์ และต้องดำรงอยู่ในสถานการณ์ที่รับรู้ว่าการตั้งครรภ์นั้นเป็นความรุนแรงของชีวิต เป็นอันตราย เป็นภัยคุกคามต่อเป้าหมายของชีวิตที่มิอาจหลีกเลี่ยงและไม่สามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาเดิม ๆ จัดการให้หมดสิ้นไปได้อันเนื่องมาจากเป็นเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ขาดระบบค้ำจุนเกื้อหนุนเพราะเป็นสถานการณ์ที่สังคมไม่ยอมรับ จึงก่อให้เกิดความเครียด ความกดดัน ความหวาดกลัว วิตกกังวล ซึมเศร้า ดำรงอยู่ในสภาวะทุกข์และไม่สามารถใช้ชีวิตแบบปกติได้ เป็นสภาวะที่ต้องการความช่วยเหลือและจัดการอย่างเร่งด่วนเพื่อให้สามารถมีชีวิตรอดและกลับสู่ภาวะสมดุล ในขณะเดียวกันในสภาวะวิกฤตนี้มีลักษณะเป็นภาวะชั่วคราว มีระยะเวลา 4-6 สัปดาห์ จึงเข้าสู่จุดวิกฤตแล้วมักนำไปสู่การกระทำบางอย่างเพื่อให้เกิดความสมดุลกลับคืนมา โดยในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนหลังจากรับรู้ว่ามีการตั้งครรภ์อย่างแน่นอน วัยรุ่นจะสามารถปรับตัวได้และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากภาวะเก่าไปสู่ภาวะใหม่

จุดวิกฤต หมายถึง สถานการณ์ที่เป็นความรุนแรงและอันตรายที่สุดในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม บุคคลไม่สามารถทนอยู่ในภาวะวิกฤตได้อีกต่อไป ต้องมีการตัดสินใจกระทำบางอย่างเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขสถานการณ์ในภาวะวิกฤตที่ประสบในชีวิต ให้กลับคืนสู่ความสมดุลของชีวิต

การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม หมายถึง กระบวนการที่หญิงวัยรุ่นกระทำเพื่อจัดการชีวิตให้เป็นระเบียบและให้ได้รับความช่วยเหลือในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยมุ่งหวังให้ชีวิตกลับคืนสู่สภาวะสมดุลและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้สามารถแสดงออกผ่านความคิดหรือการกระทำอย่างมีสติ มีการวางเป้าหมาย เพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือลดพฤติกรรมที่ขัดขวางต่อการดำเนินตามเป้าหมายในการควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมจนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างที่ต้องการ

ความหมาย หมายถึง การที่บุคคลให้คุณค่าของบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ ผ่านการตีความตามความคิด เหตุผล ในรูปแบบของการสื่อสารเป็นภาษาพูดหรือท่าทางที่คนในสังคมยอมรับกันโดยทั่วไป

เรื่องราว หมายถึง การพรรณนาอย่างต่อเนื่องถึงสถานการณ์ตามข้อเท็จจริงและจากการตีความ ที่ผู้เล่าพยายามเชื่อมโยงตัวบุคคลเข้ากับช่วงเวลา สถานการณ์ และบริบทสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเกิดความเข้าใจ สนใจ และได้รับความรู้

กระบวนการจัดการชีวิต หมายถึง ลำดับของการจัดการปัญหาในชีวิต ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงชีวิตจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง

เงื่อนไข หมายถึง ข้อจำกัดหรือข้อแม้เฉพาะที่เกิดจากการสร้างข้อตกลงของบุคคลและสภาพแวดล้อมเพื่อใช้ในการกำหนดการกระทำ ที่อาจเกิดผลของการกระทำในอนาคตหรือไม่ก็ตาม

บริบท หมายถึง องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมที่เป็นเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เฉพาะ เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง

แนวทาง หมายถึง หนทางหรือแนวปฏิบัติเพื่อให้กิจกรรมดำเนินได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเส้นทางอันนำไปสู่เป้าหมายที่คาดหวังไว้

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการศึกษาถึงการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจต่อเรื่องราวและความหมายตาม อัตมโนทัศน์และตามบริบทด้านสังคม ที่นำไปสู่กระบวนการในการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นในบริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออกซึ่งการศึกษาครั้งนี้ศึกษาตามสภาพชีวิตการดำรงอยู่ของผู้หญิงที่เคยผ่านประสบการณ์ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ไม่เน้นการปรับเปลี่ยนหรือจัดกระทำความสัมพันธ์หรือโน้มน้าวความคิดใด ๆ เพื่อให้ข้อมูลเหล่านี้ก่อร่างสร้างตัวตามค่านิยม กฎเกณฑ์ทางสังคม การให้ความหมายและการถ่ายทอดความเชื่อที่เป็นอยู่ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กันในแต่ละระบบ จนเกิดเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม (Social phenomena) ทำให้การศึกษานี้ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งแม้จะไม่มีการกำหนดกรอบความสัมพันธ์ของตัวแปรดังเช่นวิจัยเชิงปริมาณ แต่การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้เปรียบเสมือนเป็นการสะสมความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้วิจัยเพื่อเป็นฐานคิดในการสร้างสมมติฐานชั่วคราว (Working hypothesis) ซึ่งสำคัญอย่างมากต่อการทำความเข้าใจปรากฏการณ์เฉพาะของกลุ่มผู้หญิงที่เคยผ่านประสบการณ์ในภาวะวิกฤต ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้เป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วัยรุ่นกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ตอนที่ 2 ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น

ตอนที่ 3 การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น

ตอนที่ 4 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 5 วิธีการศึกษาเรื่องเล่า

ตอนที่ 1 วัยรุ่นกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

การให้ความหมายของวัยรุ่นส่วนใหญ่ยึดการกำหนดตามช่วงอายุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงแตกต่างออกจากวัยเด็ก แต่ยังไม่ถึงขั้นของความเป็นวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงรอยต่อระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ เดิมทีคำว่า วัยรุ่น (Adolescent) มีรากศัพท์มาจากคำเดิมในภาษาละติน คือ Adolescere ที่แปลว่า วัยย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ หรือผู้ที่กำลังเจริญเติบโต โดยพิจารณาจากความพร้อมทางด้านร่างกาย (Pubertal period) ซึ่งเป็นวุฒิภาวะสูงสุดเพื่อการก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549: 329) และก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่สอดคล้องกับคำว่า Adultus ซึ่งแปลว่า การเติบโตได้เสร็จสิ้นแล้ว (บุญฤทธิ์ สุขรัตน์. 2557: 3) การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นนี้มีการให้คำนิยามไว้หลากหลายแตกต่างกันไป โดยมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากข้อจำกัดในด้านการแปลภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ทำให้มีการนิยามใช้อย่างหลากหลายไปในองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งบุญฤทธิ์ สุขรัตน์ (2557: 3-4; อ้างอิงจาก World Health Organization. 2013; สภาประชากร. 2545) ได้เปรียบเทียบความแตกต่างของการให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ตามการนิยาม สามารถสรุปได้ตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบการกำหนดช่วงอายุของวัยรุ่น

ภาษาไทย	ภาษาต่างประเทศ	ที่มา	ช่วงอายุ(ปี)	ความหมาย
วัยรุ่น	Adolescence	WHO	10-19	บุคคลที่มีอายุ 10-19 ปี
วัยหนุ่มสาว	Teenager	ประเทศสหรัฐอเมริกา	13-19	บุคคลที่มีอายุ 13-19 ปี
เยาวชน	Youth	องค์การสหประชาชาติ	15-24	วัยที่เริ่มสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่การจ้างงานครั้งแรก ส่วนใหญ่ถูกนำมาใช้ในรายงานประจำปีขององค์การสหประชาชาติ ทั้งทางด้านประชากรศาสตร์, การศึกษาและทางด้านสุขภาพ
วัยเด็ก	Child	Convention on the rights of the child	ต่ำกว่า 18	กำหนดช่วงอายุโดยยึดตามสิทธิตามกฎหมายเป็นหลัก
วัยผู้ใหญ่	Adulthood		มากกว่า 18	
วัยเยาว์	Young People	สภาประชากร	10-24	สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมของแต่ละช่วงวัย

ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดนิยาม วัยรุ่น (Adolescence) ตามนิยามขององค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้ความหมายว่าเป็นบุคคลที่มีอายุ 10-19 ปี นอกจากนี้ช่วงวัยรุ่นยังถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยโดยคำนึงถึงการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมเป็นสำคัญ ดังนี้

- วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescents) หมายถึงบุคคลที่มีอายุ 11-13 ปี
- วัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescents) หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 14-16 ปี
- วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescents) หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 17-20 ปี

โดยพบว่าเด็กผู้หญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นได้เร็วกว่าผู้ชายประมาณ 2 ปี เด็กหญิงจะตั้งต้นเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุประมาณ 11-13 ปี เด็กชายจะเข้าสู่วัยรุ่นโดยเฉลี่ยเมื่ออายุประมาณ 13-16 ปี ซึ่งแต่ละช่วงวัยยังมีความแตกต่างของการพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยเฉพาะเมื่อเกิดการตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่นจึงต้องการการปรับตัวที่มากกว่าการตั้งครรภ์ปกติทั่วไป

พัฒนาการตามวัยของวัยรุ่นกับการตั้งครรภ์

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีความแตกต่างจากการตั้งครรภ์ทั่วไปเนื่องจากพัฒนาการของวัยรุ่นก่อให้เกิดวิกฤตในการเปลี่ยนแปลงของช่วงวัย ประกอบกับเมื่อเกิดภาวะการตั้งครรภ์ในขณะที่ไม่มีความพร้อมจึงถือได้ว่าเป็นวิกฤตซ้อนวิกฤต ซึ่งการตั้งครรภ์ในช่วงระยะวัยที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันทั้งในเชิงพัฒนาการของร่างกาย จิตใจ และสังคม สามารถสรุปพัฒนาการของวัยรุ่นกับการตั้งครรภ์โดยแบ่งออกเป็นช่วงอายุได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปพัฒนาการของวัยรุ่นกับการตั้งครรภ์

ช่วงอายุ	การเปลี่ยนแปลง	การตั้งครรภ์
วัยรุ่นตอนต้น (11-13 ปี)	<u>ด้านร่างกาย</u> จะพบว่าในช่วงนี้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกระบบของร่างกาย ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกรำคาญในความเก้งก้างของตนเอง เป็นช่วงของการปรับตัวต่อการขยายขนาดของร่างกายโดยเด็กชายจะมีการขยายกล้ามเนื้อและมีกำลังมากกว่าเด็กหญิง รวมถึงมีการพัฒนาการของอวัยวะที่เป็นสัญลักษณ์ของเพศ เช่น เด็กชายมีความสามารถในการสร้างอสุจิ เด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือน เริ่มเต้านมและสะโพกขยายขึ้น โดยจะพบว่าเด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย 1-2 ปี	หากเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นในช่วงนี้จะทำให้เด็กรู้สึกเครียดและกลัวเป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งเกิดจากความเครียดในการพัฒนาการต่าง ๆ ที่วัยรุ่นยังไม่สามารถปรับตัวได้ทัน กับอีกส่วนหนึ่งคือเด็กวัยรุ่นไม่ทราบถึงการจัดการชีวิตหากมีการตั้งครรภ์ ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันและไม่มีความสามารถในการตั้งครรภ์ได้อย่างปลอดภัย ทั้งนี้โครงสร้างของร่างกายที่ยังพัฒนาการไม่เต็มที่ทำให้เกิดข้อจำกัดและเป็นอันตรายอย่างมากหากมีการตั้งครรภ์ในช่วงนี้
	<u>ด้านจิตใจและอารมณ์</u> จะพบว่าเด็กช่วงวัยนี้มีอารมณ์ที่ไม่คงที่ แปรปรวน สับสน อ่อนไหวง่าย อารมณ์ขึ้น ๆ ลง ๆ อย่างรวดเร็ว รวมถึงกังวลกับอารมณ์ทางเพศที่สูงมากขึ้นตามการพัฒนาการของร่างกาย รวมถึงมีความอยากรู้และมีพฤติกรรมทางเพศ แต่ยังคงกล้า ๆ กลัวกับการเป็นผู้ใหญ่ กลัวการรับผิดชอบ	
	<u>ด้านสังคม</u> วัยรุ่นช่วงนี้ให้ความสำคัญกับเพื่อนเป็นอย่างมาก มีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ต้องการมีตัวตน ติดเพื่อนและผ่อนปรนความผูกพันที่มีต่อพ่อแม่ลง มีความต้องการเป็นอิสระแต่ยังคงเชื่อถือและรับฟัง ให้ความเคารพต่อพ่อแม่อยู่ รู้สึกขัดแย้งกับคนในครอบครัวเพิ่มขึ้นแต่จะไม่รุนแรงเพราะยังรู้สึกรักและผูกพันกับพ่อแม่อยู่มาก	

ตาราง 2 (ต่อ)

ช่วงอายุ	การเปลี่ยนแปลง	การตั้งครรภ์
วัยรุ่นตอนกลาง (14-16 ปี)	<u>ด้านร่างกาย</u> พัฒนาการด้านร่างกายในช่วงนี้ไม่มากเมื่อเทียบกับวัยรุ่นตอนต้น ถือได้ว่ามีการปรับตัวรับกับสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพหนุ่มและสาวได้แล้ว ซึ่งช่วงวัยนี้มีการพัฒนาทางด้านสติปัญญาที่โดดเด่นมากกว่าการพัฒนาการทางกายภาพ	หากเกิดการตั้งครรภ์ในช่วงนี้จะทำให้เด็กรู้สึกเครียด แต่จะทุกข์ร้อนไม่มากเท่ากับวัยรุ่นตอนต้น เพราะวัยรุ่นช่วงนี้สามารถปรับตัวต่อพัฒนาการทางร่างกายได้บางส่วน แต่จะรู้สึกวิตกกังวลต่ออนาคตของตนเองมากขึ้นเนื่องจากเกิดอุปสรรคในการค้นหาเอกลักษณ์และพัฒนาความคิดของตนเอง ทำให้ต้องหันเหชีวิตของตนเอง และต้องสูญเสียความคาดหวังต่ออนาคตของตนเองทำให้พบกับการขัดแย้งกับครอบครัวที่รุนแรงได้มากกว่าช่วงอื่น
	<u>ด้านจิตใจและอารมณ์</u> การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ค่อนข้างราบรื่นมากกว่าช่วงแรก วัยรุ่นช่วงนี้จะหันเหความสนใจทางด้านร่างกายมาสู่การค้นหาตัวตนของตนเอง มีความคิดและความรู้สึกที่ลึกซึ้ง มุ่งค้นหาอุดมการณ์ของตนเอง มีความฝันและรักความเป็นตัวของตัวเอง แต่ยังคงมีอารมณ์แปรปรวน มีความหงุดหงิด และโมโหง่าย	
	<u>ด้านสังคม</u> โดยจะพบว่าวัยรุ่นช่วงนี้จะพยายามเอาชนะต่อความรู้สึกของเด็ก ๆ มากขึ้น เพื่อนมีความสำคัญต่อวัยรุ่นในช่วงนี้อย่างมากโดยจะเลือกคบกลุ่มที่ตนเห็นว่าเป็นสัญลักษณ์ของตนเอง รวมถึงให้ความสนใจต่อเพศตรงข้าม พยายามปลีกตัวออกจากครอบครัวจึงมักเกิดความขัดแย้งกับครอบครัวสูงแต่ยังคงมีความผูกพันและต้องการพึ่งพิงพ่อแม่อยู่	

ตาราง 2 (ต่อ)

ช่วงอายุ	การเปลี่ยนแปลง	การตั้งครรภ์
วัยรุ่นตอนปลาย (17-20 ปี)	ด้านร่างกาย ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายนี้ร่างกายมีการพัฒนาได้ค่อนข้างสมบูรณ์แล้ว พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่อย่างเต็มตัว มีความพร้อมทางด้านการเจริญพันธุ์ที่สมบูรณ์แล้วทั้งชายและหญิง ไม่รู้สึกกังวลต่อลักษณะภายนอกของตนเอง	หากเกิดการตั้งครรภ์ในช่วงวัยนี้อาจดูไม่เป็นปัญหามากนักเมื่อเทียบกับวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง เนื่องจากค่อนข้างจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองได้มากขึ้น และร่างกายเข้าสู่วัยการเจริญพันธุ์ได้อย่างเต็มที่แล้ว ทำให้มีความวิตกกังวลลดลง รวมถึงเป็นช่วงที่ต้องการความผูกพันแบบผู้ใหญ่ หาความมั่นคงปลอดภัยจึงสามารถรับมือได้มากขึ้น
	ด้านจิตใจและอารมณ์ มีความมั่นคงทางอารมณ์มากขึ้น รู้สึกถึงความต้องการอิสระและเป็นตัวของตนเองมากขึ้น มีการลดการพึ่งพาหรืออยู่ใต้บังคับบัญชาของพ่อแม่ไปบ้าง แต่สามารถรับรู้ความรักและความหวังดีของพ่อแม่อยู่	
	ด้านสังคม ในช่วงนี้วัยรุ่นมีความต้องการเข้าสู่สังคมจึงบูรณาการความต้องการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น ความมั่นคงปลอดภัย (Security) ความต้องการความสนิทสนม (Intimate) ความต้องการทางเพศ (Lust) เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลให้เกิดความมั่นคง และซับซ้อนมากขึ้น รวมถึงวัยนี้พร้อมที่จะมีคนรัก ต้องการมีคุณค่า เพื่อทำให้ตนเองรู้สึกดีขึ้น กังวลหากมีคนมองว่าตนเองด้อยกว่าผู้อื่น	

จากตารางที่ 2 ทำให้ทราบว่าวัยรุ่นต้องมีการปรับตัวในหลาย ๆ ด้านทั้งจากการพัฒนาการของร่างกายและการพัฒนาของครรภ์ ทำให้วัยรุ่นเกิดความเครียด วิตกกังวลทั้งต่อตนเองและความสัมพันธ์กับคนรอบข้างเพราะการตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่นเป็นสิ่งที่สังคมไม่ได้คาดหวังให้เกิดขึ้น ไม่ให้การยอมรับต่อการตั้งครรภ์เช่นนี้ ก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัวและส่งผลให้เกิดความยุ่งยากในการใช้ชีวิตโดยเฉพาะในช่วงการตั้งครรภ์ที่บุคคลต้องเผชิญสถานการณ์ไม่พึงประสงค์

พัฒนาการครรภ์ในวัยรุ่น

ในทางพระพุทธศาสนาได้อธิบายถึงการกำเนิดบุตรว่าต้องประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ มีหญิงชายหรือบิดามารดามาอยู่ด้วยกันหรือมีเพศสัมพันธ์กัน, ผู้หญิงหรือมารดาจะต้องอยู่ในวัยอันควร มีระดูควรแก่การตั้งครรภ์ และในขณะเดียวกันต้องมีสัตว์หรือมีปฏิสนธิจิตที่จะมาเกิดในครรภ์ หากไม่ประจวบเหมาะกันการเกิดแห่งหน่วยชีวิตก็จะมีไม่ได้ (สุเทพ สุวีรางกูร. 2553: 17) แต่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนั้นก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบมากกว่าการตั้งครรภ์ของสตรีที่มีอายุมากกว่า 20 ปี แม้อาการในการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นมีความคล้ายคลึงกับการตั้งครรภ์ของสตรีปกติทั่วไป แต่มี

ความแตกต่างในด้านเงื่อนไขการยอมรับทางสังคมทำให้วัยรุ่นตั้งครรภ์ต้องเผชิญต่อภาวะความเครียดที่แตกต่างออกไป มีการให้ความหมายและตีความถึงการแปลกแยกของตนเอง ไม่สามารถอยู่ในกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมได้ ดังจะเห็นได้ทั่วไปว่าสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่กลุ่มวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมต้องเผชิญมักมีรูปแบบคล้าย ๆ กัน เช่น ต้องปกปิดในขณะที่สตรีตั้งครรภ์ปกติสามารถเปิดเผยได้ ต้องไม่แสดงอาการแพ้ท้องเพราะอาจทำให้ถูกไล่ออกจากสถานศึกษา ไม่ได้รับการดูแลจากคนรอบข้างดังเช่นสตรีปกติ เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ควรมีการศึกษาถึงการพัฒนาครรภ์ของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์นี้ เพื่อทราบถึงสาเหตุที่นำไปสู่การเกิดภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ได้ รวมถึงปัญหาและวิธีการจัดการที่แตกต่างในการตั้งครรภ์ทั่วไป ในที่นี้สามารถแบ่งระยะการพัฒนาครรภ์ในวัยรุ่นออกได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่ (Mc Kinney; et al. 2005)

1. ระยะไตรมาสที่หนึ่ง (0-14 สัปดาห์) ระยะเริ่มต้นของการขาดประจำเดือน หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์จะมีความรู้สึกลังเลสงสัยว่าตนเองตั้งครรภ์หรือไม่ แต่เมื่อทราบแน่ชัดว่ามีการตั้งครรภ์วัยรุ่นจะเต็มไปด้วยคำถาม เกิดความสับสน เสียใจที่ต้องละทิ้งบทบาทเดิม และรู้สึกสูญเสียอิสรภาพ ทำให้เกิดความขัดแย้งในตัวเอง มีความรู้สึกทั้งการต้องการและไม่ต้องการครรภ์ ลังเลต่อเส้นทางชีวิตในอนาคตระหว่างการหันเหชีวิตว่าจะการเลือกเรียนต่อหรือลาออกไปทำงาน เป็นต้น (ปรียาพร บุนนาค. 2549: 14) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยัดเยียดบทบาทความเป็นแม่ในขณะที่ตนเองมีความต้องการใช้ชีวิตอย่างอิสระ สนุกสนานเหมือนเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้วัยรุ่นเต็มไปด้วยคำถามเกี่ยวกับการจัดการต่อการตั้งครรภ์ ดังที่กรมสุขภาพจิตซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในการให้คำปรึกษาปัญหาการท้องไม่พร้อมกับวัยรุ่น ได้รวบรวมคำถามที่พบบ่อยจากสายด่วนกรมสุขภาพจิต 1323 (ไทยรัฐออนไลน์. 2557) ได้ดังนี้

- มีอะไรกับแฟนแล้วคิดว่าตั้งท้อง...จะทำอย่างไรดี
- จะบอกแฟนดีไหม หากแฟนไม่ยอมรับจะทำอย่างไร
- จะบอกกับพ่อแม่ดีหรือไม่ ไม่รู้จะบอกยังไงดี
- จะไปทำแท้งดีหรือไม่ หากไม่ทำจะเสียอนาคตหรือเปล่า

ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นหญิงหรือชายที่เผชิญต่อสถานการณ์ที่รับรู้ว่าตนหรือคู่ครองตั้งครรภ์ย่อมรู้สึกเครียด วิตกกังวล และมีความพยายามแก้ไขปัญหาตามสัญชาตญาณ (Instinct) ในแบบของตนเอง (ดำรงค์ พิณคุณ. 2558: 16) โดยทั้งคู่ยังไม่อยากยอมรับความจริง ไม่พร้อมรับมือกับปัญหา ในวัยรุ่นชายส่วนใหญ่จะลังเลสงสัยว่าเด็กที่อยู่ในครรภ์เป็นลูกของตนจริงหรือไม่ (ศิริพร จิรวัฒน์กุล; และคนอื่น ๆ. 2554: 106) และเลือกการหลีกหนีจากไป ปฏิเสธความรับผิดชอบต่อเด็กในครรภ์ของฝ่ายหญิง ในบางคนอาจให้ความช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในเรื่องการยุติการตั้งครรภ์ และบางส่วนเลือกที่จะรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อฝ่ายหญิงในขณะตั้งครรภ์

ในขณะที่ฝ่ายหญิงส่วนใหญ่เลือกตัดสินใจทำแท้งในช่วงระยะนี้ เพราะผิดหวังในตนเอง โกรธตนเองและคนรอบข้าง และยังไม่มีการยอมรับต่อทารกว่าเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย โดยใน

ความคิดของหญิงตั้งครรภ์จะอยู่ที่ตนเอง มีความเป็นบุคคลสูงและทารกแยกออกจากตน มีความรู้สึกว่าทารกเป็นเพียงก้อนเลือดเท่านั้น และยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพมากนัก ทำให้วัยรุ่นหญิงยังสามารถปกปิดข้อมูลเรื่องการตั้งครรภ์ได้อยู่เพื่อให้ชีวิตตนเองรู้สึกถึงความปลอดภัยจากแรงกดดันจากสังคมรอบข้าง (ศรุตยา รองเลื่อน; และคนอื่น ๆ. 2555: 26) ประกอบกับการทำแท้งในช่วงนี้มีโอกาสสำเร็จมากกว่าการมีอายุครรภ์ที่มากขึ้น โดยช่วงนี้จะผู้หญิงตั้งครรภ์จะมีความพยายามทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตายมากที่สุด และเป็นช่วงที่เด็กในครรภ์มีโอกาสสูญเสียมากที่สุด (กาญจนา แซ่ลิ้ม. 2546: 3; อ้างอิงจาก Czeizel. 1999)

ในระยะไตรมาสนี้หญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ส่วนใหญ่จะพยายามยุติการตั้งครรภ์เพราะการตั้งครรภ์ทำให้รู้สึกเครียด กดดันและหวาดกลัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ และยังมุ่งสนใจตนเองมากกว่าทารกในครรภ์ (Self as primary focus) ส่วนใหญ่จะพยายามหายามาขับประจำเดือน ทานยาขับปัสสาวะ บีบรัดหน้าท้อง หรือทำให้ครรภ์กระทบกระเทือนเพื่อหวังให้ “หลุด” หรือยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองก่อน แต่หากไม่สำเร็จ วัยรุ่นหญิงจะเกิดความรู้สึกสองฝักสองฝ่าย (Ambivalence) หรือรู้สึกขัดแย้งในตนเอง ลังเลในการตั้งครรภ์ จะมีความรู้สึกทั้งยอมรับและไม่ยอมรับการตั้งครรภ์ แม้มีการวางแผนการดำรงครรภ์ต่อแต่ก็ยังคิดว่าไม่ถึงเวลา ระยะนี้ร่างกายจะมีการสร้างฮอร์โมนต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อาจทำให้เกิดอารมณ์อ่อนไหว หงุดหงิดง่าย (ปรียาพร บุนนาค. 2549: 34)

2. ระยะไตรมาสที่สอง (15-28 สัปดาห์) ในระยะนี้รูปลักษณ์ของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์จะเริ่มเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การมีรูปร่างที่เทอะทะ น้ำหนักเพิ่มขึ้น สีผิวคล้ำขึ้น มีรอยแตกลาย ฝ้ากระขึ้นที่ใบหน้า ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะทำให้หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าภาพลักษณ์ตนเป็นลบ เกิดความกังวล รู้สึกว่าตนเองไม่สวย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มั่นใจต่อการดึงดูดเพศตรงข้าม (ศิริรัตน์ สฤษดิ์อภิรักษ์. 2551: 5) ทำให้มีการจำกัดอาหาร ซึ่งส่งผลเสียต่อทารก แต่อย่างไรก็ตามแม้จะรับรู้ภาพลักษณ์ในทางลบ แต่ในไตรมาสที่ 2 นี้เป็นระยะที่ทารกในครรภ์ดิ้น เป็นสิ่งเริ่มต้นการรับรู้การมีตัวตนของทารกในครรภ์ ในขั้นนี้บางรายที่เคยพยายามทำแท้งมาก่อนจะรู้สึกวิตกกังวลกลัวว่าทารกในครรภ์จะพิการ หรือสำนึกผิดในการกระทำที่ผ่านมาเพราะเมื่อเข้าสู่ระยะนี้ วัยรุ่นจะตระหนักถึงความเป็นมารดาควบคู่กับศีลธรรม เนื่องจากการดิ้นของทารกในครรภ์ จะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นมารดาและบุตร ส่วนในรายที่ถูกปฏิเสธความรับผิดชอบจากสามีจะเสริมให้วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์มีความรู้สึกเลวร้ายลงไปอีก โดยแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาที่บ่งบอกถึงความเกลียดชัง ขัดขืน โกรธ รวมถึงอาจมีการแสดงอาการเจ็บป่วยด้านร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ร่วมด้วย

ทั้งนี้ในไตรมาสที่สองนี้ร่างกายจะเปลี่ยนแปลงทำให้หญิงที่ตั้งครรภ์รู้ว่ามีทารกเกิดขึ้นจริง มดลูกขยาย น้ำหนักเพิ่มขึ้น เต้านมคัดตึง และที่สำคัญคือรู้สึกว่าทารกในครรภ์ดิ้น ซึ่งจะทำให้รู้ว่ามีอีกหนึ่งชีวิตเกิดขึ้น ทารกจะเป็นบุคคลคนหนึ่งไม่ใช่อีกส่วนหนึ่งที่แยกออกจากร่างกายอีกต่อไป จะเปลี่ยนจากการมุ่งสนใจตนเอง มามุ่งสนใจทารก (the Fetus as a primary focus) และอาการไม่สุขสบายต่าง ๆ ลดน้อยลงสามารถทำงานหรือดำเนินกิจกรรมได้ตามปกติ ทำให้ความวิตกกังวลลดน้อยลง หญิงตั้งครรภ์จะเริ่มเข้าสู่การยอมรับว่าการตั้งครรภ์มิใช่เรื่องน่าเกลียด หากแต่แสดง

ภาพลักษณ์ที่มีความหมายของการกำเนิดชีวิต ทำให้มีการบำรุงครรภ์และพยายามทำให้ทารกมีความสมบูรณ์แข็งแรง และเริ่มมีความรู้สึกพึ่งพาสามีมากขึ้น (ปรียาพร บุนนาค. 2549: 34-35)

3. ระยะไตรมาสที่สาม (29-40 สัปดาห์) เป็นระยะใกล้คลอด หญิงตั้งครรภ์จะมีความวิตกกังวล กลัวการคลอด วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์จะรู้สึกกลัวการสูญเสียทารก บางคนจะมีอาการฝันร้าย หลีกเลี่ยงการเข้าชุมชนเพราะกลัวติดโรค กลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับทารกในครรภ์ มีความต้องการพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น (Increasing dependency) เพื่อว่าจะมีผู้ช่วยเหลือขณะเกิดอาการเจ็บครรภ์ ต้องการความรักและความใกล้ชิดจากสามี คาดหวังว่าสามีจะเข้าใจความรู้สึกของตนโดยไม่ต้องบอกให้รับรู้ และจะกังวลมากหากสามีไม่เข้าใจ (ปรียาพร บุนนาค. 2549: 35)

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงอาจไม่ได้สอดคล้องกับการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากบางรายอาจจะรับรู้ในไตรมาสที่ 2 หรือ 3 เพราะไม่เคยมีความรู้ในเรื่องการพัฒนาครรภ์มาก่อน ทำให้ในทางปฏิบัติแล้ววัยรุ่นบางรายจะไม่ได้สังเกตถึงอาการที่บ่งบอกถึงการตั้งครรภ์ คิดว่าเป็นอาการโรคอื่น ๆ ทำให้เงื่อนไขการรับรู้การตั้งครรภ์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเกิดวิกฤตของชีวิต เพราะจะรับรู้ถึงสภาพความรุนแรงของปัญหาแตกต่างกันไป ทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ในภาวะวิกฤตอาจจะมีมากน้อยแตกต่างกัน รวมไปการรับรู้การตั้งครรภ์เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการต่อชีวิตอย่างมาก เพราะจะเป็นเงื่อนไขผลักดันให้วัยรุ่นมีการวางแผนจัดการชีวิตเพื่อนำไปสู่การคลี่คลายวิกฤตมีความซับซ้อนแตกต่างกันไป การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาเงื่อนไขและสภาพการณ์ดำเนินชีวิตภายใต้ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น

ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่น

แม้วัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางด้านเพศที่เกือบสมบูรณ์จนสามารถตั้งครรภ์ได้แล้ว แต่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนั้นยังถือว่าเป็นภาวะที่มีความเสี่ยงสูง (High risk pregnancy) เนื่องจากมีผลกระทบแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ดังนี้ (Green; and Wilkinson. 2004: 129-142)

1. ด้านร่างกาย ถือว่าในช่วงวัยรุ่นนี้ร่างกายมีการเจริญเติบโตไปอย่างรวดเร็ว แต่ยังไม่เหมาะสมต่อการตั้งครรภ์ เนื่องจากเชิงกรานของวัยรุ่นยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ โดยเฉพาะกับสตรีที่ตั้งครรภ์ในวัยที่น้อยกว่า 15 ปี จะมีโอกาสเกิดการคลอดยาก เนื่องจากศีรษะทารกไม่ได้สัดส่วนกับช่องเชิงกราน (Cephalo Pelvic Disproportion = CPD) ทำให้ต้องสิ้นสุดการคลอดด้วยการผ่าตัดการคลอดทางหน้าท้อง (Cesarean section) แม้ยังไม่มีความแตกต่างทางสถิติในภาวะคลอดแล้วทารกเสียชีวิต, ภาวะการไม่ได้สัดส่วนระหว่างศีรษะทารกกับเชิงกรานของมารดา และภาวะเลือดออกทางช่องคลอดหลังจากตั้งครรภ์ได้ 28 สัปดาห์ แต่จะพบว่ามีอัตราที่สูงกว่าการตั้งครรภ์ในกลุ่มสตรีปกติ (ชนะชัย จันทรคิด; และคนอื่น ๆ. 2545) นอกจากนี้ยังพบปัญหาการเกิดโรคแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่เกิดจากการตั้งครรภ์ในสตรีวัยรุ่นที่อายุน้อยกว่า 15 ปี โดยมีการศึกษาพบผลลัพธ์ของการตั้งครรภ์ในสตรีวัยรุ่นอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปี พบว่าในระหว่างตั้งครรภ์ มีโอกาสเกิดการแท้ง (Abortion) และภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด เกิดโรคโลหิตจางร่วมกับการตั้งครรภ์

(Anemia with pregnancy) ภาวะพิษแห่งครรภ์ (Pre-Eclampsia) คลอดก่อนกำหนด (Preterm labor) และก่อให้เกิดอันตรายกับทารกในครรภ์ ได้แก่ ทารกมีการเจริญเติบโตช้าในครรภ์ (Intrauterine growth restriction) ทารกน้ำหนักน้อย (Low birth weight infant) ทารกตายในครรภ์ (Dead fetus in utero) เป็นต้น (สุภาวดี เครือโชติกุล. 2557: 13; เก่ง สืบนุการณ์ และวรพงศ์ ภู่พงศ์. 2548; ชนะชัย จันทรคิด และคนอื่น ๆ. 2545)

นอกจากนี้ยังพบว่าความเครียดจากปัญหาทำให้สภาพจิตใจของวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ย่ำแย่ ส่งผลให้ร่างกายจะมีการปรับตัวโดยการหลั่งสารเคมีและฮอร์โมนคอร์ติซอล (Cortisol) ออกมาในกระแสโลหิต ส่งผลให้เส้นโลหิตเกิดการหดรัดตัว หัวใจเต้นแรงและเร็ว เกิดภาวะความดันโลหิตสูงในหญิงตั้งครรภ์ การทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติยังส่งสัญญาณไปยังต่อมอดรีนอล (Adrenal medulla) ให้ปล่อยฮอร์โมนแคทีคอลามีนส์ (Catecholamines) และฮอร์โมนพรอสตาแกลนดิน (Prostaglandin) ไปกระตุ้นให้เกิดการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด (บุญสืบ โสโสม; และคนอื่น ๆ. 2544: 2) ทารกได้รับสารอาหารและออกซิเจนมาเลี้ยงมดลูกลดลง ทำให้น้ำหนักตัวในครรภ์น้อย และอาจเสียชีวิตได้ภายในช่วง 1 เดือนหลังคลอด ส่วนในด้านของพัฒนาการทางสมองส่วนที่ทำหน้าที่สัมพันธ์กับการคิด ความฉลาด อารมณ์และความจำของทารกจะถูกทำลาย ตรงกันข้ามกลับเป็นการกระตุ้นการทำงานของสมองทารกที่สัมพันธ์กับการตื่นตัว ทำให้ทารกคลอดออกมาแล้วกลายเป็นเด็กที่อยู่ไม่สุข ขี้กลัว ขาดสมาธิ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และนอกจากผลกระทบเหล่านี้แล้วยังผลักดันให้ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ที่รู้สึกกังวล เครียดมาก ๆ จะหาทางระบายออกโดยผ่านการดื่มสุรา สูบบุหรี่ ใช้ยาเสพติด รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ ส่งผลต่อสุขภาพของตนเองทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทำให้เห็นว่าร่างกายของวัยรุ่นยังไม่มีความพร้อมอย่างยิ่งต่อการตั้งครรภ์และอาจได้รับอันตรายจากการตั้งครรภ์และการคลอด

2. ด้านจิตใจ ผลกระทบทางด้านจิตใจถือเป็นผลกระทบที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากในขณะที่วัยรุ่นต้องเผชิญต่อสถานการณ์ดังกล่าว จิตใจจะเต็มไปด้วยความว้าวุ่น สับสน และอ่อนแอ และเมื่อประเมินสถานการณ์ว่าไม่เป็นภาวะที่รุนแรง ไม่สามารถรับมือไหวจะยิ่งทวีความเครียดและความวิตกกังวล จนกระทบต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ ทำให้สูญเสียความสมดุลทางความคิด อารมณ์ ความรู้สึก มีความเสี่ยงต่อการคิดและทำลายตนเองและผู้อื่น โดยเรียกว่าเป็นภาวะวิกฤตทางอารมณ์ (Emotional crisis) (พิชญา จันทร์บำรุง. 2554: 97) โดยผลกระทบทางด้านจิตใจเกิดขึ้นได้จาก 3 อย่าง ได้แก่

2.1 ความเครียด ภาวะเครียดสามารถนำพาบุคคลเข้าสู่ภาวะวิกฤตทางอารมณ์ได้ โดยปรากฏใน 2 รูปแบบคือ 1) ความเครียดที่เกิดจากความสูญเสียที่รุนแรง (Catastrophic) 2) ความเครียดที่อาจเป็นเพียงเหตุการณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ถูกสะสมมาแต่บุคคลเริ่มอ่อนล้าต่อการแก้ปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้น ซึ่งวัยรุ่นที่เผชิญต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมอาจเกิดได้ทั้ง 2 รูปแบบ เนื่องจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น เป็นสถานการณ์รุนแรงที่ไม่เคยเตรียมการณ์รับมือมาก่อน ประกอบกับผลกระทบทางอ้อมจากวุฒิภาวะที่

ยังไม่เพียงพอต่อการรับบทบาทพ่อแม่ แต่กลับต้องมารับภาระอันหนักหน่วง ทำให้การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ส่งผลต่อการสูญเสียความคาดหวัง สูญเสียความศรัทธาในตนเอง และสูญเสียอนาคตอย่างรุนแรง นำไปสู่ภาวะวิกฤตด้านจิตใจ แม้วัยรุ่นจะตัดสินใจยอมรับการตั้งครรภ์แล้ว แต่ก็ยังต้องสูญเสียโอกาสจากสังคมตามวัยและวุฒิภาวะ เช่น โอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต เป็นต้น

สาเหตุของความเครียดแม้จะเกิดขึ้นได้ในแต่ละวัน แต่สำหรับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมนั้นวัยรุ่นจะต้องเผชิญต่อสาเหตุของความเครียดที่เพิ่มขึ้นและเข้าจู่โจมในเวลาเดียวกัน ซึ่งเป็นความเครียดจากหลาย ๆ แหล่งสะสมกันจนทำให้วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมต้องเผชิญต่อภาวะวิกฤตทางอารมณ์ โดยพบว่าแหล่งความเครียดสามารถแยกออกได้เป็น 3 ปัจจัยใหญ่ได้แก่ (ศิริรัตน์ คุปติวุฒิ. 2545: 16-22; กิตพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. 2553)

1. ความเครียดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal process) ที่ส่งผลมายังบุคคล (System levels) อาจเป็นความเครียดที่เกิดจากค่านิยม วัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคมที่กำกับการดำเนินชีวิตของบุคคลอยู่ อาทิการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ การเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหง ความคาดหวังที่ไม่เป็นจริง ทำให้บุคคลรู้สึกเครียดและเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัว ย่อมกระทบต่อครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ชุมชนที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ ตลอดจนวัฒนธรรมทางสังคมย่อมเปลี่ยนแปลงตาม หากความต้องการไม่ได้รับการตอบรับอย่างที่คาดหวังจึงก่อให้เกิดความเครียดที่กระทบต่อกันได้

2. ความเครียดที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านของช่วงชีวิต (Life transitions) เป็นความเครียดที่เกิดจากการพัฒนาการตามช่วงที่เปลี่ยนผ่านในวงจรชีวิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) จุดของการเปลี่ยนแปลงระหว่างระยะต่าง ๆ ของวงจรชีวิต และ 2) การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้คาดการณ์ว่าต้องพบเจอดังเช่นการตั้งครรภ์ในขณะที่ยังเรียนหนังสืออยู่ เป็นต้น

3. ความเครียดตามแนวดิ่ง (Vertical stressors) หรือเป็นความกดดันจากสภาวะแวดล้อม (Environmental pressure) เป็นความเครียดที่เกิดจากแหล่งของระบบการควบคุมทางสังคม อิทธิพลของแบบแผน ความเชื่อ จะกำหนดบรรทัดฐาน ค่านิยมให้กับสมาชิกในสังคมนั้น อาทิเช่นโอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียม การได้รับบริการสังคมที่ไม่เท่าเทียม เป็นต้น ซึ่งความเครียดในลักษณะนี้จะไม่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา หรือมีการเปลี่ยนแปลงได้แต่เป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไป แต่เมื่อบุคคลมีการละเมิดกฎเกณฑ์ดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความเครียดขึ้นได้ ซึ่งความเครียดใน 3 แหล่งนี้มีความเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก หากความเครียดเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ย่อมทำให้บุคคลเกิดความทุกข์ใจ ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ สามารถสรุปแหล่งความเครียดได้ตามภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ความเครียดตามระดับโครงสร้างแวดล้อม ความเครียดแนวดิ่งและแนวนอน

ที่มา: ศิริรัตน์ คุปติวุฒิ. (2545: 18)

จากความเครียดที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อบุคคลให้เกิดปฏิกิริยาในทางลบ (ผ่องพรรณ อ้วนพรมมา. 2544. 9-10; อ้างอิงจาก Selye. 1969) ได้แก่ 1) ปฏิกิริยาทางด้านอารมณ์ (Affect) เช่น เกิดอารมณ์กลัว โกรธ ซึมเศร้า รู้สึกผิด เป็นต้น 2) ปฏิกิริยาทางสรีรวิทยา (Physiological change) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ระบบประสาท ระบบต่อมไร้ท่อ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบหายใจ ระบบกระเพาะลำไส้ เป็นต้น 3) ปฏิกิริยาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ (Motor behavior) เช่น ท่าทาง สีหน้า หรืออาการสั่น เป็นต้น 4) การเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญา (Change in cognitive) ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางลบหรือทางบวกก็ได้ ขึ้นอยู่กับบุคคล อาจจะเพิ่มหรือลดความสามารถในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม จะเห็นได้ว่าผลกระทบจากความเครียดสามารถทำให้บุคคลลดความสามารถในการใช้ชีวิตได้ตามปกติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับของความเครียดในแต่ละบุคคล โดยกรมสุขภาพจิต (2541) ได้จัดระดับความเครียดไว้ 5 ระดับ สามารถสรุประดับความเครียดและลักษณะของความเครียด ตามตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการแบ่งระดับความเครียดและลักษณะของความเครียดในบุคคล

ระดับความเครียด	ลักษณะของความเครียด
ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างมาก	เป็นระดับที่บุคคลอาจรู้สึกถึงความพึงพอใจกับการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ โดยมีแรงกดดันหรือแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตที่น้อยกว่าบุคคลอื่น
เกณฑ์ปกติ	เป็นระดับที่บุคคลสามารถจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
สูงกว่าปกติเล็กน้อย	เป็นระดับที่บุคคลมีความไม่สบายใจอันเกิดจากปัญหาในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน หรือมีปัญหาอุปสรรคหรือข้อขัดแย้งที่อาจจะยังไม่ได้รับการคลี่คลายหรือแก้ไข ซึ่งถือเป็นความเครียดที่พบได้ในชีวิตประจำวัน
สูงกว่าปกติปานกลาง	เป็นระดับที่บุคคลเริ่มมีความรู้สึกตึงเครียดในระดับค่อนข้างสูงและได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมากจากปัญหาทางอารมณ์ที่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งวิกฤตการณ์ในชีวิต สังเกตได้จากอาการแสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ ความคิด พฤติกรรมการดำเนินชีวิต และสิ่งที่แสดงออกอาจเป็นสัญญาณเตือนขั้นต้นว่าบุคคลนั้นกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตหรือความขัดแย้ง ซึ่งบุคคลพยายามจัดการหรือแก้ไขด้วยความลำบาก ซึ่งตราบใดที่ความขัดแย้งยังคงมีอยู่ ลักษณะการแสดงออกต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายหรือจิตใจจะเพิ่มมากขึ้น ความเครียดระดับนี้มีผลกระทบต่อการทำงานและการดำเนินชีวิต
สูงกว่าเกณฑ์ปกติอย่างมาก	เป็นระดับที่บุคคลกำลังตกอยู่ในภาวะเครียดหรือกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ในชีวิตอย่างรุนแรง หากปล่อยให้ความเครียดในระดับนี้ยังคงอยู่มีต่อไปโดยไม่ดำเนินการแก้ไขอย่างเหมาะสมและถูกวิธี อาจนำไปสู่การเจ็บป่วยทางจิตที่รุนแรง ซึ่งส่งผลเสียต่อตนเองและบุคคลใกล้ชิดต่อไปได้

ภาวะความเครียดในสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นชายและหญิง มักถูกจัดอยู่ในระดับความเครียดในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์ปกติปานกลางขึ้นไป เนื่องจากส่วนใหญ่จะไม่เชื่อว่าตนเองสามารถจัดการหรือควบคุมกับเหตุการณ์การตั้งครรภ์ได้ จึงทำให้เกิดภาวะเครียดที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตได้ตามปกติ (ปรียาพร บุนนาค. 2549: 36) บางรายมีความรู้สึกผิด รู้สึกกลัว สับสนและแยกตัวออกจากสังคมและครอบครัว แต่จะพบว่าวัยรุ่นชายหญิงจะมีปฏิกิริยาทางลบต่อความเครียดตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ในวัยรุ่นชายจะเกิดความเครียดต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเพราะรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่ตนเองสร้างขึ้น กลัวและไม่กล้าจะบอกพ่อแม่ของตนเอง รู้สึกตกใจ และไม่แน่ใจว่าเป็นลูกของตนจริงหรือไม่ในตอนแรกจึงเลือกใช้วิธีการหลีกหนีปัญหา แม้จะเป็นห่วงสุขภาพของแฟนตนเองแต่ยังเห็นว่าตนไม่สามารถรับผิดชอบได้ นอกจากนี้วัยรุ่นชายยังเกิดความเครียดจากการกลัวว่าหากพ่อแม่ของฝ่ายหญิงรู้ และจะแจ้งความจับกุม ต้องเสียเงินให้กับ

ผู้หญิง และทำให้ตนเองต้องเสียอนาคต พ่อแม่เสียชื่อเสียง แต่หากหลีกหนีก็กลัวการถูกประณามว่าไม่รับผิดชอบ (ศิริพร จิรวัฒน์กุล; และคนอื่น ๆ. 2554: 123) จึงอาจเลือกตัดสินใจยุติความสัมพันธ์กับฝ่ายหญิงทันที หรือบางส่วนใช้วิธีการหลีกหนีแล้วจึงกลับมาช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกับฝ่ายหญิง

ในขณะที่วัยรุ่นหญิงอาจต้องทนทุกข์อยู่กับการตั้งครรภ์ที่ไม่อาจปฏิเสธหรือหลีกหนีปัญหาได้เฉกเช่นฝ่ายชาย ในระหว่างนี้ฝ่ายหญิงจะรู้สึกไม่มั่นคงในอนาคตและความปลอดภัยของชีวิตแต่จะไม่กล้าขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น มักเก็บเรื่องการตั้งครรภ์ไว้อยู่กับตนเอง แม้จะมีความต้องการพึ่งพิงกับฝ่ายชายในการช่วยแก้ปัญหาอย่างมาก แต่ในบางรายจะพบว่าหากฝ่ายหญิงประเมินแล้วว่าจะไม่ได้รับการช่วยเหลือใด ๆ จากฝ่ายชาย จะเลือกที่จะจัดการปัญหาด้วยตนเองหรือเลือกที่จะไม่บอกฝ่ายชายให้รับรู้ พยายามปกปิดหรือเก็บข้อมูลไว้กับตัวหรือคนใกล้ชิด ทำให้ขาดโอกาสที่ดีในการเข้าถึงแหล่งความช่วยเหลือ หรือแหล่งทรัพยากรสนับสนุนในการจัดการปัญหาอื่น ๆ จึงยิ่งเพิ่มความเครียด ร่วมกับอาการแพ้ท้อง ทำให้ไม่สามารถปรับบทบาทการเป็นมารดาได้เช่นเดียวกับมารดาที่มีความพร้อม

2.2 ความวิตกกังวล (Anxiety) เป็นอาการที่เกิดขึ้นได้ในคนปกติทั่วไป เมื่อมีความเครียดเข้ามากระทบโดย ภัทร ลุสวัสดิ์ (2542: 7) ได้อธิบายว่าความวิตกกังวลในการตั้งครรภ์ว่า เป็นภาวะที่หญิงตั้งครรภ์ครั้งแรกมีความรู้สึกไม่สบายใจกระวนกระวายใจ หวาดกลัว หรือหวั่นวิตกว่าจะมีอันตรายเกิดขึ้นกับตนเองและบุตรในครรภ์ อาจมีการแสดงทางร่างกายและอารมณ์ร่วมด้วย เช่น รู้สึกหงุดหงิด วิตกกังวล นอนไม่หลับ เป็นต้น นอกจากนี้ ปรียาพร บุญนาค (2549: 8) ได้ศึกษาถึงผลของการให้คำปรึกษาแบบผสมผสานเพื่อลดความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ โดยหญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้จะมีความวิตกกังวลซึ่งเป็นความคิดความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมก่อนคลอด แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ความวิตกกังวลด้านการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย หมายถึง ความรู้สึกไม่แน่ใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ความกลัวเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านลบ รู้สึกรำคาญอันเนื่องมาจากผลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ความกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นขณะที่ตนเองตั้งครรภ์ ได้แก่ อาการคลื่นไส้ อาเจียน น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น การขับถ่ายปัสสาวะบ่อยครั้ง การยืดขยายของกล้ามเนื้อหน้าท้อง ผิวพรรณหมองคล้ำ อาการบวม

2.2.2 ความวิตกกังวลต่อทารกในครรภ์ หมายถึง ความกลัวที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ต่อภาวะสุขภาพของทารก การเจริญเติบโตของทารก อาการผิดปกติของตนเองที่เกี่ยวข้องกับทารก การเคลื่อนไหวของทารกในครรภ์ การคาดหวังในเรื่องเพศของทารกในครรภ์

2.2.3 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการคลอด หมายถึง ความรู้สึกของหญิงตั้งครรภ์ที่กลัวเรื่องการคลอด การเตรียมร่างกายและจิตใจสำหรับการคลอด ผู้ดูแลในระยะคลอด ความผิดปกติของตนเองและทารกที่เกิดจากการคลอด

2.2.4 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับสามี หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของหญิงตั้งครรภ์ที่ไม่แน่ใจในการปฏิบัติตัวของสามี รู้สึกน้อยใจสามี รู้สึกกลัวว่าสามีจะนอกใจไปมีความสัมพันธ์กับสตรีอื่นในขณะที่ตนเองตั้งครรภ์

2.2.5 ความวิตกกังวลด้านการปรับตัวต่อบทบาทมารดา หมายถึง ความรู้สึกไม่แน่ใจในการรับบทบาทมารดา กลัวว่าจะไม่สามารถทำหน้าที่มารดาที่ดีได้ทั้งในเรื่องการดูแลทารกและการยอมรับทารก กลัวการให้นมบุตร กลัวว่าการรับบทบาทมารดาจะทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้เหมือนอย่างเสรีเหมือนก่อนการตั้งครรภ์

2.2.6 ความวิตกกังวลด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง ความคิดและความรู้สึกของหญิงตั้งครรภ์ที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว โดยกลัวว่าจะไม่มีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงดูบุตร กลัวการตกงาน กลัวการปรับตัวต่อการกลับไปศึกษาต่อ

2.3 ความอ่อนแอทางจิตใจ เป็นภาวะที่จิตเกิดความอ่อนแรง จิตตก และอ่อนไหวง่าย เป็นอาการที่ยังไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นโรคทางจิตเวช แต่เป็นสาเหตุของปัญหาอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะในเรื่องการกระทำใด ๆ ก็ตาม ทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่าการดำเนินชีวิตทุกขณะต้องมีสติ แต่เมื่อตกอย่าภาวะจิตใจที่อ่อนแอ สามารถอธิบายตามแนวคิดเชิงพุทธจิตวิทยาที่เชื่อว่าจิตของมนุษย์ดิ้นรน แกว่งไกว ควบคุมยาก ป้องกันยาก ห้ามยาก เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน โดยพระพุทธองค์จึงได้สอนให้รักษาจิต ควบคุมจิต ฝึกจิตให้สงบ คนที่ไม่เคยพัฒนาจิตตนเองจะปรับตัวไม่ได้อาจสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองไป เช่น รู้สึกว่าตนมีปมด้อย ตนเป็นคนที่ไม่มีค่า รู้สึกด้อย ยอมรับตนเองลดลง หากมีอาการรุนแรงเป็นเอามากจะทำใช้ชีวิตสับสนวุ่นวาย เพราะจิตที่อ่อนด้อยจะนำความคิดเปลี่ยนแปลงไปทางลบ มีโอกาสเสี่ยงที่จะพัฒนาไปสู่อาการทางจิตประสาทและความผิดปกติของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้านอื่น ๆ ตามมา (ประยูร สุยะใจ. 2557: 5-6) ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ที่วัยรุ่นตั้งครรภ์ต้องเผชิญก่อให้เกิดความเครียดและภาวะจิตใจที่ตกต่ำ ดำเนินชีวิตแบบไร้สติ ปล่อยให้จิตถูกครอบงำจากตัณหา ทำให้เกิดเป็นภาวะอ่อนแอทางจิตใจหรือเรียกว่า “จิตตก”

คำว่าจิตตกนี้ แม้จะไม่ได้บัญญัติเป็นศัพท์มาตรฐาน แต่สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นภาวะที่จิตใจไม่ได้อยู่ในระดับปกติ เป็นภาวะที่จิตใจและสติถูกความเครียดหรือความต้องการ อยากได้ อยากมี กดให้จิตหรือสติอยู่ต่ำลง เมื่อจิตหรือสติถูกกดจากความปัญหาเป็นระยะเวลานาน หรืออาจเป็นเพียงความกดดันที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ไม่นานแต่มีความรุนแรงสูงดังเช่นการตั้งครรภ์ไม่พร้อมย่อมทำให้จิตใจอ่อนล้าไม่พร้อมต่อสู้ต่อสถานการณ์ได้ดังภาวะปกติ ซึ่งอาการที่เกิดขึ้นกับภาวะจิตตกนี้มักเรียงลำดับจาก การคาดการณ์ว่าจะเกิดสิ่งไม่ดีขึ้น จะมีความเสียหายเกิดขึ้น การแก้ไขใด ๆ จะไม่ประสบความสำเร็จ ต้องพบกับความล้มเหลว โดยแสดงออกมาเป็นอาการต่าง ๆ ได้แก่ ใจสั่น เหงื่อออก หายใจไม่อิ่ม นอนไม่หลับ ระบบทางเดินอาหาร ระบบย่อยอาหารปั่นป่วน เป็นต้น ในระยะต่อมาหากพบว่าการแก้ปัญหาแบบทั่วไปไม่สามารถจัดการได้อย่างที่คิด หรือไม่ประสบความสำเร็จ จะเกิดอาการผิดหวัง ท้อแท้ ซึมเศร้า และแสดงออกมาด้วยอาการเบื่ออาหาร

นอนไม่หลับ ขาดสมาธิ คิดช้า ไม่มีกำลังใจ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า บางรายจะรุนแรงถึงขั้นไม่อยากมีชีวิตอยู่ อยากฆ่าตัวตาย และอาจมีอาการทางจิตอื่นร่วมด้วย เช่น หูแว่ว ประสาทหลอน หวาดระแวง เป็นต้น ทำให้ก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (ไกรสิทธิ์ นฤขัตพิชัย. 2555) ซึ่งสอดคล้องกับอาการของคนเสียขวัญ เนื่องจากในสมัยโบราณมีความเชื่อที่สืบทอดกันมาว่าคนเราจะมีความสุขกายสบายใจ สุขภาพร่างกายแข็งแรงมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความสามารถในการติดต่อกับขวัญ (ปริญญา ธัญทะพิพงศ์. 2551: 3) เพราะเชื่อว่าอวัยวะทุกส่วนในร่างกายของคนเราแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถมองเห็นได้ด้วยตาและสัมผัสด้วยอวัยวะต่าง ๆ เช่น จมูก หู ลิ้นและทุกส่วนของร่างกาย กับอีกส่วนหนึ่งที่เรียกว่าเป็นนามธรรม หรือที่เรียกว่า “ขวัญ” (บุญเกิด พิมพ์วรเมธากุล. 2544: 231) และส่วนขวัญที่สำคัญที่สุดจะอยู่ที่กระหม่อม ซึ่งลักษณะของขวัญจะอ่อนไหวและสามารถเคลื่อนที่ได้ หากหายไปจากร่างกายจะทำให้กลายเป็นบุคคลเลื่อนลอยเหมือนคนไม่มีสติ ดังคำพูดว่า จิตใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัวตามความเชื่อของคนสมัยก่อนที่เชื่อว่าเมื่อต้องประสบต่อเหตุการณ์ไม่ดี อาการเจ็บป่วยหรือจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงสภาวะไปอาจทำให้ขวัญเสีย และจะส่งผลต่อสุขภาพของผู้นั้น มีอาการผวา เห็นภาพเดิม ๆ ซ้ำไปซ้ำมาทำให้สุขภาพจิตเสียส่งผลต่อสุขภาพกาย

ดังที่ได้กล่าวไป ไม่ว่าความอ่อนแอทางจิตใจ การขาดสติ จิตตก หรือเสียขวัญจากการตั้งครรภ์ ย่อมเป็นภาวะที่ร่างกายและจิตใจอ่อนล้าเกินกว่าจะแก้ไขปัญหาหรือประเมินปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ตนเองสามารถจัดการกำจัดให้หมดสิ้นไปได้ ผู้ที่ประสบต่อภาวะอ่อนแอทางจิตส่วนใหญ่จึงมักหวังพึ่งพาทรัพยากรภายนอกหรืออำนาจนอกตน และขาดการไตร่ตรองถึงคุณและโทษของสิ่งที่รับมา เป็นสาเหตุให้วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม เลือกวิธีการจัดการปัญหาที่อันตรายและเสี่ยงต่อชีวิต ดังเช่นการทำแท้ง หรือวิธีการยุติการตั้งครรภ์ตามคำแนะนำจากบุคคลใกล้ชิด เช่น การดื่มยาขับเลือด การไปหาหมอชาวบ้านบีบคลึงท้อง การสอดยา เป็นต้น

3. ด้านสังคม ผลกระทบด้านสังคมจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นพบว่ากลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้มักไม่ได้รับการยอมรับสถานะทางสังคม มองว่าเป็นปัญหาของสังคม เนื่องจาก

3.1 วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้กลับไปเรียนหนังสือ ต้องออกหรือพักจากการเรียนหรือบางส่วนต้องออกจากงาน ทำให้ไม่มีอาชีพ ขาดรายได้หรือมีรายได้ที่ต่ำ ทำให้ต้องประสบกับปัญหาเศรษฐกิจภายในครอบครัว เมื่อไม่มีงานทำแต่มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นจึงยิ่งผลักดันให้วัยรุ่นต้องเป็นหนี้นอกระบบมากขึ้น ซึ่งเศรษฐกิจภายในครอบครัวถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากต่อชีวิตครอบครัวทำให้ไม่ราบรื่น ส่งผลให้มีอัตราการหย่าร้างสูง

3.2 กรณีที่ตั้งครรภ์โดยไม่แต่งงานแต่ตั้งครรภ์ก่อน ทำให้ต้องแก้ปัญหาโดยการแต่งงาน แม้จะทำให้ฝ่ายหญิงรู้สึกสบายใจที่มีฝ่ายชายรับเป็นพ่อของเด็ก แต่ทั้งสองฝ่ายต้องแต่งงานกันทั้งที่ยังไม่มีความพร้อม ทำให้มีความสัมพันธ์ไม่ยั่งยืนส่งผลให้มีอัตราการหย่าร้างสูง แต่หากไม่แต่งงาน บุตรที่กำเนิดมาจะกลายเป็นบุตรนอกสมรส และทำให้แม่วัยรุ่นรู้สึกอับอาย และลำบากใจอย่างมาก

3.3 บุตรที่เกิดจากครอบครัววัยรุ่นมักมีชีวิตที่ไม่ราบรื่น ไม่มั่นคง ไม่พร้อม ทำให้คุณภาพชีวิตไม่ดีเท่าที่ควร รวมถึงบุตรที่ไม่พึงปรารถนามักถูกทอดทิ้ง ทารุณ ทรมาน เมื่อโตขึ้นจะมีนิสัยก้าวร้าว เกเร เป็นปัญหาสังคม ไม่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น และก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย

3.4 กรณีที่หญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่แต่งงาน มักจะได้รับการบริการจากสังคมแบบแบ่งแยก หรือไม่ได้รับการช่วยเหลือจากสังคม ซึ่งหญิงวัยรุ่นมักถูกปฏิเสธความช่วยเหลือด้วยความเห็นอกเห็นใจจากสังคม จากบิดามารดาของวัยรุ่น ได้รับการแสดงออกด้านลบจากเพื่อนและแฟน

3.5 รัฐบาลต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายจากการบริการด้านสาธารณสุขให้แก่วัยรุ่นตั้งครรภ์ปีละมาก ๆ เนื่องจากวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์มักมีภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ได้ง่าย รวมถึงเมื่อคลอดบุตรมาแล้ว บุตรมักมีปัญหาด้านสุขภาพตั้งแต่แรกเกิด อันเนื่องจากขาดการบำรุงครรภ์ที่ดีมากพอของแม่วัยรุ่นหรือเคยมีการทำแท้งมาก่อน จึงส่งผลทำให้ทั้งแม่วัยรุ่นและบุตรที่เกิดจากแม่วัยรุ่นมีปัญหาด้านสุขภาพมากกว่าปกติ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตหรือการทำงานในอนาคต จนเป็นปัญหาสังคมตามมา

3.6 ด้านประชากร เนื่องจากบุตรที่เกิดจากการคลอดของวัยรุ่นที่มีอายุน้อยจะทำให้ช่วงชั้นญาติ (Generation gap) มีช่วงสั้นลง

จากผลกระทบทั้งหมดทำให้เห็นว่าการตั้งครรภ์ในลักษณะนี้ไม่ควรเกิดขึ้นในวัยรุ่นที่ยังไม่มีความพร้อมเพียงพอต่อการตั้งครรภ์ได้อย่างปลอดภัย ประกอบกับความไม่พร้อมทางวุฒิภาวะย่อมนำมาสู่ผลกระทบทางลบทั้งต่อตัววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และต่อบุตร ในด้านทำให้การศึกษาครั้งนี้ได้นิยามการตั้งครรภ์ในลักษณะที่เกิดขึ้นในบุคคลที่อยู่ในช่วงอายุ 10-19 ปีว่าเป็น “การตั้งครรภ์ไม่พร้อม” (Unintended)

ความหมายของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในหญิงวัยรุ่น

การศึกษาที่ผ่านมามักให้คำนิยามการตั้งครรภ์ในขณะที่ไม่ต้องการมีบุตรว่าเป็น “การตั้งครรภ์ไม่พร้อม” (Unintended pregnancy) และ “การตั้งครรภ์ที่ไม่ต้องการ” (Unwanted pregnancy) โดยทั้งสองมีความหมายใกล้เคียงกัน เนื่องจากเป็นครรภ์ที่เกิดจากการพลาดพลั้ง ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมา ไม่ต้องการมีบุตร ณ ตอนนั้น ไม่มีการวางแผนการมีบุตรมาก่อน แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ คำว่า “การตั้งครรภ์ไม่พร้อม” นี้ถือเป็นการตั้งครรภ์ที่เกิดในระยะที่หญิงวัยรุ่นไม่พร้อมจะมีบุตร เป็นเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งที่หญิงวัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองไม่มีความพร้อมและยังไม่ต้องการบุตร แต่อย่างไรก็ตามหญิงวัยรุ่นยังคงสามารถดำรงครรภ์ต่อจนสามารถคลอดได้อย่างปลอดภัย เมื่อมีความพร้อมในวันข้างหน้าอาจรู้สึกต้องการมีบุตรอีกในอนาคตได้ ซึ่งแตกต่างกับการนิยาม ”การตั้งครรภ์ที่ไม่ต้องการ” ที่หญิงวัยรุ่นจะมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ต้องการที่จะมีบุตรทั้งในปัจจุบันและในอนาคต หญิงตั้งครรภ์เหล่านี้จะไม่สนใจบุตร ไม่ไปตรวจครรภ์ ไม่ฝากครรภ์ (Marjorie RS. 1999: 240-250)

นอกจากนี้เมื่อกล่าวถึง “ความไม่พร้อม” ในการตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่นจะพบว่า มีการให้ความหมายของ กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ (2557) ที่ให้นิยามเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ว่า หมายถึง การตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจและไม่ต้องการ หรือไม่ได้วางแผนหรือไม่เคยคิดไว้ รวมถึงกรณีที่แม้ขณะตั้งครรภ์มีการวางแผนหรือตั้งใจ แต่สถานการณ์ชีวิตหลังจากตั้งครรภ์แล้วเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันขึ้น ทำให้การตั้งครรภ์นั้นกลายเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม จนการยุติการตั้งครรภ์เป็นทางเลือกที่ดีกว่าในสถานการณ์ชีวิตขณะนั้นสอดคล้องกับ ปรียาลักษณ์ สาทรานนท์ (2553: 28) ได้ศึกษาเรื่องชายเป็นใหญ่กับประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นหญิงการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยให้ความหมายของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมว่า หมายถึง ภาวะที่ผู้หญิงตั้งครรภ์โดยผู้หญิงไม่ต้องการมีลูกอย่างแท้จริง หรือผู้หญิงต้องการมีลูกแต่มีความไม่พร้อมในการดำรงครรภ์ต่อ การตัดสินใจของผู้หญิงเมื่อตั้งครรภ์ไม่พร้อมอาจนำไปสู่การยุติการตั้งครรภ์ หรือดำรงครรภ์ต่อก็ได้ ประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นหญิงมีกระบวนการของการดำรงครรภ์ไม่พร้อม เป็นขั้นตอนตามลำดับโดยตั้งแต่เริ่มสงสัยว่าตนเองอาจจะตั้งครรภ์ไม่พร้อม และการจัดการกับความสงสัย การจัดการกับการตรวจสอบการตั้งครรภ์และความรู้สึกหลังรู้ผลการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การจัดการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การตัดสินใจทำแท้งและการตัดสินใจเก็บครรภ์ไม่พร้อมจนเข้าสู่การดำรงครรภ์ไม่พร้อมในที่สุด

ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงได้กำหนดนิยาม การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น หมายถึง การที่หญิงวัยรุ่นได้ตั้งครรภ์ขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ของตนไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ในช่วงที่ตั้งครรภ์นั้นหญิงวัยรุ่นมีอายุ10-19 ปี และยังไม่มีความพร้อมที่จะดำรงครรภ์ด้วยเหตุผลว่า ไม่ได้เตรียมการตั้งครรภ์ครั้งนี้มาก่อน มีอายุยังน้อยเกินไปสำหรับการคลอดบุตรอย่างปลอดภัย เป็นครรภ์ที่สังคมไม่คาดหวัง ไม่ได้อยู่ในสภาวะต้องการมีบุตร ไม่พร้อมต่อการยอมรับบทบาทในการเป็นมารดา ไม่มีความสามารถเพียงพอต่อพัฒนากระบวนการตั้งครรภ์ได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีการแสดงออกด้วยการมีความคิดหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อมุ่งให้เกิดการยุติการตั้งครรภ์นั้น

จากการทบทวนความรู้ในตอนที่ 1 ซึ่งเกี่ยวข้อง วัยรุ่นกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทำให้ทราบว่าการตั้งครรภ์ในลักษณะนี้เกิดขึ้นในกับบุคคลที่มีอายุระหว่าง 10-19 ปี ซึ่งยังไม่มีความพร้อมต่อการตั้งครรภ์หรือการรับบทบาทพ่อแม่ ณ ขณะนั้น มีอายุน้อยเกินกว่าจะตั้งครรภ์และคลอดบุตรได้อย่างปลอดภัย การตั้งครรภ์จึงส่งผลกระทบทางลบมากกว่าทางบวก แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกายที่วัยรุ่นยังมีลักษณะทางกายภาพที่พัฒนาไม่เต็มที่ทำให้ไม่สามารถรองรับกับการตั้งครรภ์และการคลอดบุตรได้อย่างปลอดภัย 2) ด้านจิตใจ เนื่องจากความไม่พร้อมต่อการรับสถานการณ์การตั้งครรภ์เพราะไม่มีความพร้อมทางวุฒิภาวะต่าง ๆ รวมถึงเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับก่อให้เกิดความเครียดต่อพัฒนาการทั้งจากการตั้งครรภ์ ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างและทำให้เกิดภาวะวิกฤตทางอารมณ์ 3) ด้านสังคม ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม เช่น การออกจากโรงเรียนกลางคัน การไร้ความสามารถในการตั้งครรภ์ได้อย่างมีคุณภาพ การไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม รวมถึงปัญหาแฝงทางสังคมอื่น ๆ ที่มาพร้อมกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทำให้วัยรุ่นที่ประสบ

สถานการณ์ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเลือกตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ นอกจากนี้ยังพบว่าช่วงที่อันตรายที่สุดของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้คือช่วงเวลาที่หญิงวัยรุ่นยังไม่พร้อมรับต่อสถานการณ์และเข้าสู่ "ภาวะวิกฤตหลังจากรับรู้ว่าตั้งครรภ์" ดังนั้นจากการทบทวนดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงสถานการณ์ปัญหา, สภาพจิตใจ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของหญิงวัยรุ่นที่ต้องเผชิญในช่วงการตั้งครรภ์ นำไปสู่การอธิบายถึงผลกระทบทางลบจากเงื่อนไขทั้งภายในและภายนอก รวมถึงเป็นข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

ตอนที่ 2 ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น

จากการศึกษาถึงการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นรวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในกระบวนการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นแล้วจะพบว่าช่วงที่เป็นอันตรายที่สุดในกระบวนการตั้งครรภ์คือ ช่วงที่หญิงวัยรุ่นมีความเครียดในการเผชิญต่อสถานการณ์ทางลบที่เพิ่มสูงขึ้นแต่กลับมีความช่วยเหลือหรือทางออกของปัญหาที่น้อยลง ปัญหาจึงถูกสะสมจนยากเกินกว่าจะรับมือด้วยตนเองได้ไหว ทำให้บุคคลเข้าสู่ภาวะวิกฤตและนำไปสู่การจัดการปัญหาแบบลองผิดลองถูกหรือเป็นการจัดการที่ขาดการไตร่ตรองและเพิ่มปัญหาให้มากยิ่งขึ้น จนนำพาให้บุคคลเข้าสู่ความเสี่ยงการเจ็บป่วยทางจิต การทำร้ายตัวเอง แก้ปัญหาด้วยการทำแท้งในที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทบทวนถึงความหมายของภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างวิกฤตการตั้งครรภ์กับเหตุการณ์ปัญหาทั่วไปอันก่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ร่วมของกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักเด็กและครอบครัว นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงเงื่อนไขและแนวคิดภาวะวิกฤตเพื่อใช้ในการอธิบายและเทียบเคียงกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจถึงกลไกการจัดการต่อปัญหาในภาพรวมของผู้ที่ประสบกับวิกฤต โดยแบ่งการนำเสนอดังนี้

2.1 ความหมายของภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

คำว่า "วิกฤต" หมายถึง ความรุนแรง เป็นอันตราย โดยมากคำว่า วิกฤต มักนำมาผูกโยงเข้ากับสถานการณ์ที่มีความเฉพาะ จึงเป็นที่มาของคำว่า "วิกฤตการณ์" หรือ "ภาวะวิกฤต" มักถูกนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ให้ผลกระทบในเชิงลบ ก่อให้เกิดความเสียหาย รุนแรง เป็นสิ่งที่ยากจะรับมือได้ เป็นคำที่ถูกนำมาอธิบายสถานการณ์หรือภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลเป็นหลัก ซึ่งลักษณะสำคัญของภาวะวิกฤต ถูกอธิบายโดย พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตฺโต (2542) ที่ได้กล่าวเทียบไว้ว่า เป็นภาวะที่อยู่ในระหว่างความเป็นความตาย เปรียบเสมือนจุดที่กระทบกับโขดหิน เป็นภาวะที่เราอาจจะกลับฟื้นคืนขึ้นมา ถ้าเรารีบดิ้นขวนขวาย ตะเกียกตะกายหนีขึ้นไปได้ แต่ถ้าเราไม่มีความสามารถเพียงพอ กระแสน้ำก็จะพาเราไหลต่อจนตกลงไปในเหว นอกจากนี้คำว่า ภาวะวิกฤตยังถูกนำมาอธิบายในสถานการณ์เฉพาะหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่ง สัญญา โพธิ์งาม และคนอื่น ๆ (2555: 607) ให้ความหมายของภาวะวิกฤตว่า หมายถึง สภาวะที่ไม่ได้มีการเตรียมตัวเตรียมใจมาก่อนล่วงหน้า เป็นผลให้เกิดความวิตกกังวลที่ระดับสูงมีความจำเป็นต้องจัดการบางอย่าง เพื่อคงภาวะสมดุลของตนเองไว้

โดยความหมายบางส่วนได้อธิบายในลักษณะทางจิต ดังเช่น แคปแลน ได้อธิบายถึง ภาวะวิกฤตไว้ว่า เป็นภาวะไม่สมบูรณ์ทางด้านจิตใจ บุคคลที่เผชิญกับปัญหาจะรับรู้ต่อเหตุการณ์นั้นว่าเป็นสิ่งคุกคามสำหรับตนเอง และในขณะนั้นบุคคลไม่สามารถหลีกหนีหรือแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการแก้ปัญหาแบบที่มีอยู่ได้ ต้องอาศัยการจัดการด้วยวิธีแบบใหม่ และยังพบว่าภาวะวิกฤตเป็นเพียงภาวะชั่วคราว มักคงอยู่ไม่เกิน 4-6 สัปดาห์ ภายหลังจะมีภาวะทางจิตที่ดีขึ้น ในขณะที่ ลาซารัส ได้เห็นว่าการอยู่ในภาวะวิกฤตแม้จะดีขึ้นแต่ผู้ประสบวิกฤตอาจยังอยู่ในความผิดหวังต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาวะวิกฤตได้เป็นปี เนื่องจากในสภาวะนี้บุคคลจะมีความเปราะบางทางด้านจิตใจ บุคคลจะเกิดภาวะขาดสมดุลของชีวิต สอดคล้องกับการศึกษาของ อังศินันท์ อินทรกำแหง; อัจฉรา สุขารมณ์; และอรพินทร์ ชูชม. (2549) ที่กล่าวว่า ภาวะวิกฤต เป็นภาวะชั่วคราวที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ว่ามีสิ่งคุกคามต่อตัวเขา ต่อภาพพจน์หรือเป้าหมายในชีวิต จากเหตุการณ์สภาพแวดล้อมหรือเรื่องราวในชีวิตประจำวัน หรือเหตุการณ์เฉพาะในชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของบุคคลนั้นว่าเป็นความรุนแรง คุกคาม หรือเป็นสิ่งที่ท้าทายที่ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด และความสูญเสียและการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยวิธีการแก้ปัญหาในลักษณะเดิมไม่เพียงพอที่จะลดความตึงเครียดนั้นได้ บุคคลจึงเกิดความเสียสมดุลไป (Disequilibrium)

โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาถึงภาวะวิกฤตนี้ ในเชิงการวินิจฉัยโรคทางจิตเวชเห็นว่าผู้ที่ประสบกับภาวะวิกฤต เป็นลักษณะของภาวะการปรับตัวผิดปกติ (Adjustment disorder) อันมีสาเหตุชัดเจนจากภาวะความกดดันที่ทำให้บุคคลเกิดความตึงเครียด จนไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดอาการทางคลินิกตามมา โดยที่อาการทางจิตเวชมักจะเกิดภายในเวลา 3 เดือน หลังจากมีภาวะความกดดันมากระทบและมีอาการนานไม่เกิน 6 เดือน จึงจัดอยู่ในกลุ่มโรคทางจิตเวชที่เป็นแบบ Non-Psychotic สามารถหายเป็นปกติได้ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลจะดำรงชีวิตในสภาวะแห่งทุกข์จนที่สุดแล้วเกิดภาวะเครียดอย่างรุนแรงและเข้าสู่ “จุดวิกฤต” หรือ “ภาวะสุดขั้ว (Extreme)” (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2554: 20) นั่นคือ เป็นความรุนแรงและอันตรายที่สุดของสถานการณ์ปัญหา โดยบุคคลจะไม่สามารถทนอยู่ในภาวะวิกฤตได้อีกต่อไป ต้องมีการตัดสินใจกระทำบางอย่างเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขสถานการณ์ในภาวะวิกฤตที่ประสบในชีวิตให้กลับคืนสู่ความสมดุลของชีวิต ซึ่งการเลือกวิธีการแก้ปัญหานั้นจะขึ้นอยู่กับการประเมินของบุคคลด้วยการผนวกความรู้เดิมเข้ากับสถานการณ์และเงื่อนไขทางสังคมที่ตนเองได้รับ ทำให้บางรายเลือกการจัดการปัญหาและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่บางรายกลับเลือกทางออกที่สร้างความเครียดและเป็นอันตรายเพิ่มขึ้น

จากการให้ความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ภาวะวิกฤตนี้มีสาระสำคัญคือ เป็นสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นสถานการณ์เฉพาะ แต่เป็นสภาวะชั่วคราวมักจะเกิดนานประมาณ 4-6 สัปดาห์ภายหลังที่รับรู้ถึงวิกฤต แล้วจึงนำพาบุคคลไปสู่จุดวิกฤตหรือการเปลี่ยนแปลง โดยภาวะวิกฤตเกิดขึ้นจากการสะสมของปัญหาที่คุกคามกับชีวิตจนไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ไม่สามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ประกอบกับไม่มีทรัพยากรอื่น ๆ เกื้อหนุน มีผลกระทบทำให้เกิด

ภาวะไม่สมบูรณ์ทางจิต มีการรับรู้สถานการณ์ในด้านลบ อย่างไรก็ตามในภาวะวิกฤตนี้จะนำพาบุคคลไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อกลับคืนสู่สภาพการดำเนินชีวิตแบบปกติ สามารถปรับตัวให้เป็นปกติได้ไม่เกิน 6 เดือน ผ่านกระบวนการจัดการวิกฤต ดังความหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปถึงลักษณะสำคัญของภาวะวิกฤตได้ดังตาราง 4

ตาราง 4 สรุปลักษณะสำคัญของภาวะวิกฤต

ประเด็น	ลักษณะสำคัญ
สภาพปัญหา	- เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน ไม่มีใครต้องการให้เกิด - เป็นปัญหาชั่วคราว เกิดขึ้นช่วงระยะหนึ่ง - ปัญหามีความเฉพาะ/ เหตุการณ์เฉพาะ - มีหลายปัญหาสะสมอยู่ในวิกฤต - ปัญหาที่เผชิญกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน - บุคคลจะรับรู้ว่าเป็นสถานการณ์ด้านลบและสร้างความสูญเสีย
ความรุนแรงของภาวะวิกฤต	- ส่งผลกระทบต่อหลายบุคคล หรืออาจกระทบแค่คนเดียวแต่บุคคลนั้นต้องเผชิญปัญหาเป็นเวลานาน - ทำให้จิตใจเกิดความเปราะบาง มีภาวะเครียด ภาวะวิตกกังวล - ทำให้บุคคลปรับตัวผิดปกติ ไม่สามารถรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ได้ตามปกติ - มีความสามารถในการควบคุมตนเองและสถานการณ์ลดลง - คุกคามต่อภาพพจน์ และเป้าหมายของชีวิต
การเปลี่ยนแปลง	- เป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นความตาย การอยู่รอดปลอดภัย - เป็นภาวะที่เปลี่ยนจากการเสียสมดุลไปสู่การกลับคืนสมดุลในชีวิต - นำพาบุคคลไปสู่การเรียนรู้
การแก้ไขภาวะวิกฤต	- ไม่สามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมในภาวะวิกฤตได้ - ไม่สามารถทนอยู่ได้นานในภาวะวิกฤตโดยปราศจากการแก้ไข
ปัจจัยอุปสรรค	- ขาดปัจจัยและทรัพยากรเกื้อหนุนในการจัดการปัญหา - ทรัพยากรสนับสนุนไม่มีความมั่นคง

จากความหมายของภาวะวิกฤตดังกล่าวเมื่อนำมาเทียบกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นจะพบว่ากลุ่มครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่นต้องประสบกับวิกฤตดังกล่าวเนื่องจากกลุ่มเหล่านี้

เป็นกลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์การตั้งครรภ์มาก่อน ไม่มีแผนสำหรับการจัดการชีวิต จึงเกิดความเครียดจนไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ การเปลี่ยนแปลงในชีวิตครั้งนี้ไม่เพียงแต่นำความทุกข์ใจมาให้ ยังเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบที่มากกว่าในวัยรุ่นปกติ ทำให้การตั้งครรภ์ในครั้งนี้ถูกประเมินว่าเป็น วิกฤตของชีวิต โดยมีการศึกษาและให้ความหมายเกี่ยวกับ ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไว้ อาทิเช่น ศิริพร หนูนวล (2541: 19) ศึกษาเรื่อง บริการที่พึงประสงค์สำหรับหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาในทัศนะของนักสังคมสงเคราะห์ได้ให้ความหมายของ ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนา หมายถึง ภาวะที่บุคคลเผชิญกับเหตุการณ์ที่รุนแรง ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นจนไม่ยอมรับสภาพความเป็นจริง และกลไกการปรับตัวที่เคยใช้กับภาวะปกติไม่สามารถใช้กับปัญหายุ่งยากนั้นให้หมดไปได้ ประกอบกับบุคคลนั้นไม่มีระบบค้ำจุนเกื้อหนุนทำให้บุคคลเข้าสู่ภาวะวิกฤต โดยมีปฏิกิริยาเริ่มจากความเครียด ความวิตก กังวลซึมเศร้า และทวีความรุนแรงมากขึ้นจนเกิดความสับสนว้าวุ่น ไม่สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเองได้ สูญเสียความสมดุลทางอารมณ์ หรือภาวะความยุ่งยากในชีวิตจะต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

นอกจากนี้ สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์ (2548: 23) ได้ศึกษาเรื่องการเผชิญปัญหาภาวะวิกฤตภายใต้กระบวนการตัดสินใจเพื่อตั้งครรภ์ต่อของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์: เฉพาะกรณีศึกษาสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ด ได้ให้ความหมายของ ภาวะวิกฤติของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ว่าหมายถึง เป็นสภาวะที่บุคคลเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นและกลไกการปรับตัวในภาวะปกติไม่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้ ประกอบกับบุคคลไม่ได้รับการเกื้อหนุนจากทรัพยากรทางสังคม ก่อให้เกิดความเครียด ความกดดัน และความวิตกกังวล ทำให้ไม่สามารถกระทำหน้าที่หรือบทบาทของตนได้ตามปกติ เป็นสภาวะหรือช่วงเวลาที่ผู้หญิงรับรู้ว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่พร้อม ดังจะเห็นได้ว่าภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมดังที่ยกตัวอย่างมานี้มีความสอดคล้องกันในเรื่องของ การรับรู้ถึงการตั้งครรภ์แต่ประเมินสถานการณ์การตั้งครรภ์นี้ว่ายังไม่พร้อมต่อการมีบุตร ส่งผลให้เกิดภาวะทางลบต่าง ๆ ต่อร่างกายและจิตใจ เพราะไม่เคยเตรียมการรับมือต่อปัญหามาก่อน ประกอบกับไม่มีทรัพยากรที่ช่วยเกื้อหนุน จนส่งผลให้บุคคลไม่สามารถดำเนินชีวิตหรือปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมดังเช่นในเวลาปกติ ทั้งนี้ช่วงวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ มีจุดเริ่มต้นจากการลังเลสงสัยว่ามีการตั้งครรภ์และเมื่อพิสูจน์จนแน่ชัดว่าตั้งครรภ์แล้วจะเป็นช่วงที่วัยรุ่นต้องเผชิญวิกฤตการณ์นี้อย่างมาก เรียกได้ว่าเข้าสู่ “ภาวะวิกฤต” ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของภาวะวิกฤตที่วัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองไม่มีความพร้อมเพียงพอประกอบกับไม่มีทรัพยากรอื่นเกื้อหนุน ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ในสภาวะขาดสมดุล หรือมีความทุกข์จากเหตุการณ์ดังกล่าวและจะสะสมไปอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ความทุกข์เพิ่มทวีคูณขึ้นหากเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้รับการจัดการ

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสามารถกำหนดเป็นนิยามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ว่า ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในหญิงวัยรุ่น หมายถึง สภาวะหรือเหตุการณ์ที่หญิงวัยรุ่นได้ตั้งครรภ์ขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ของตนไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ในช่วงที่ตั้งครรภ์นั้นหญิงวัยรุ่นมีอายุ 10-19 ปี และยังไม่มีความพร้อมที่จะดำรงครรภ์ด้วยเหตุผลว่า ไม่ได้เตรียมการตั้งครรภ์ครั้งนี้มา

ก่อน มีอายุยังน้อยเกินไปสำหรับการคลอดบุตรอย่างปลอดภัย เป็นครรภ์ที่สังคมไม่คาดหวัง ไม่ได้อยู่ในสภาวะต้องการมีบุตร ไม่พร้อมต่อการยอมรับบทบาทในการเป็นมารดา ไม่มีความสามารถเพียงพอต่อพัฒนากระบวนการตั้งครรภ์ได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีการแสดงออกด้วยการมีความคิดหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อมุ่งให้เกิดการยุติการตั้งครรภ์นั้น ซึ่งการไม่มีความพร้อมต่อการดำรงครรภ์ และต้องดำรงอยู่ในสถานการณ์ที่รับรู้ว่าการตั้งครรภ์นั้นเป็นความรุนแรงของชีวิต เป็นอันตราย เป็นภัยคุกคามต่อเป้าหมายของชีวิตที่มิอาจหลีกเลี่ยงและไม่สามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาเดิม ๆ จัดการให้หมดสิ้นไปได้อันเนื่องมาจากเป็นเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ขาดระบบค้ำจุนเกื้อหนุนเพราะเป็นสถานการณ์ที่สังคมไม่ยอมรับ จึงก่อให้เกิดความเครียด ความกดดัน ความหวาดกลัว วิตกกังวล ซึมเศร้า ดำรงอยู่ในสภาวะทุกข์และไม่สามารถใช้ชีวิตแบบปกติได้ เป็นสภาวะที่ต้องการความช่วยเหลือและจัดการอย่างเร่งด่วนเพื่อให้สามารถมีชีวิตรอดและกลับสู่ภาวะสมดุล ในขณะเดียวกันในสภาวะวิกฤตนี้มีลักษณะเป็นภาวะชั่วคราว มีระยะเวลา 4-6 สัปดาห์ จึงเข้าสู่จุดวิกฤตแล้วมักนำไปสู่การกระทำบางอย่างเพื่อให้เกิดความสมดุลกลับคืนมา โดยในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนหลังจากรับรู้ว่ามีการตั้งครรภ์อย่างแน่นอน วัยรุ่นจะสามารถปรับตัวได้และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากภาวะเก่าไปสู่ภาวะใหม่

2.2 ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดวิกฤต

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเกิดวิกฤตนั้นเป็นการอธิบายถึงเงื่อนไขปัจจัยที่ผลักดันให้บุคคลเกิดความเครียดที่รุนแรงจนกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน แม้ว่าวิกฤตของชีวิตทั้งหมดเกิดจากปัญหา แต่ใช่ว่าทุกปัญหาจะนำพาบุคคลเข้าสู่วิกฤตทำให้ผู้วิจัยได้ทบทวนถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตเพื่อทำความเข้าใจและทราบถึงเงื่อนไขที่ทำให้บุคคลประสบกับความรุนแรงในภาวะวิกฤตที่แตกต่างกัน โดยนำเสนอไว้ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีภาวะวิกฤตของอคิลเลอรา (Aguilera's theory of crisis intervention)

อคิลเลอรา (Aguilera. 1989) ได้ศึกษาถึงภาวะวิกฤต โดยกล่าวว่า วิกฤต เป็นภาวะอันตรายอันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ไม่คาดคิดแต่กลับเป็นเหตุการณ์ที่คุกคามต่อบุคคล ทำให้บุคคลถูกลดความสมดุลในชีวิตลง มีการเปลี่ยนแปลงทางจิตที่รวดเร็ว มีกลไกการรับมือต่อปัญหาน้อยลงในขณะที่ความเครียดเพิ่มมากขึ้นทำให้ชีวิตไม่สมดุลอีกต่อไป หากมีทักษะการจัดการต่อความเครียดได้ดีจะไม่ทำให้บุคคลเข้าสู่ภาวะวิกฤต แต่ในทางกลับกันหากกระบวนการจัดการต่อความเครียดไม่มีประสิทธิภาพจะยิ่งทำให้ปัญหาเพิ่มมากขึ้นจนมีปัญหาทางพฤติกรรมการแสดงออกหรือกระทบต่อความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง (Terry L.John. 2005: 10-12) ความสูญเสียหรือสิ้นหวังจะปรากฏในระยะแรกที่ต้องเผชิญภาวะวิกฤตแต่เมื่อเวลาผ่านไปภาวะวิกฤตอาจเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาสบางอย่างในชีวิตได้

นอกจากนี้ อคิลเลอรา ยังได้อธิบายถึงองค์ประกอบความสมดุล ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่อยู่ในกระบวนการของการรับรู้ต่อเหตุการณ์ในแต่ละบุคคลกับทางออกของปัญหา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การรับรู้ต่อเหตุการณ์ (Perception of the event) เป็นการรับรู้จากการให้ความหมายของบุคคลต่อเหตุการณ์ (Aguilera. 1989: 35) ซึ่งกระบวนการรับรู้ดังกล่าวขึ้นอยู่กับการประเมินที่อาศัยประสบการณ์ที่ผ่านของบุคคลว่าเคยประสบต่อเหตุการณ์ร้ายแรงมาก่อนหรือไม่ โดย มีการประเมินระดับปฐมภูมิ (Primary appraisal) ถึงผลที่จะได้รับจากการแก้ไขสถานการณ์ว่าตอบสนองต่อเป้าหมายหรือมีคุณค่าต่อบุคคลนั้นหรือไม่ จากนั้นมีการประเมินทุติยภูมิ (Secondary appraisal) คือการตระหนักถึงระดับความเครียดของตนเอง สามารถการรับรู้ถึงวิธีการรับมือต่อความเครียด นำไปสู่การประเมินอีกครั้ง (Reappraisal) เพื่อการพยายามเปลี่ยนการรับรู้เดิมไปสู่การหาทางรับมือต่อความเครียดได้ หากมีการรับรู้ที่ตรงตามความเป็นจริงแล้วจะทำให้บุคคลยังคงรักษาสมดุลให้กับชีวิตได้ความรุนแรงของเหตุการณ์นั้นจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมและนำไปสู่การประเมินว่าเหตุการณ์นั้นรับรู้

2. ปัจจัยเกื้อหนุนในสถานการณ์ (Available situational support) เป็นองค์ประกอบที่ช่วยสนับสนุน ค้ำจุนบุคคลในการแก้ปัญหา ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ให้ความเข้าใจและเห็นใจ สนับสนุนด้านกำลังใจต่อบุคคล หากบุคคลปราศจากปัจจัยเกื้อหนุนทางสถานการณ์เหล่านี้จะทำให้มีระดับความเครียดที่เพิ่มสูงขึ้นจนไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่สมดุลได้

3. กลไกการเผชิญปัญหา (Coping mechanisms) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับวิธีการที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหา มุ่งลดความเครียด หากบุคคลใช้กลไกแก้ปัญหาที่เหมาะสมปัญหาย่อมได้รับการแก้ไข บุคคลจะกลับคืนสู่ความสมดุลของชีวิตได้และไม่เกิดภาวะวิกฤต ในทางตรงกันข้ามหากยังไม่ได้รับการตอบสนองจากกลไกการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพแล้ว จะทำให้ปัญหาเกิดการสะสม จนไม่สามารถแก้ได้ด้วยวิธีการปกติ จึงทำให้ชีวิตยังไม่สามารถกลับคืนสู่ความสมดุลได้ บุคคลจะรู้สึก เหนื่อยล้ากับการแก้ปัญหา และเข้าสู่ภาวะวิกฤตในที่สุด สามารถอธิบายเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงองค์ประกอบการเข้าสู่ภาวะวิกฤตของบุคคล

ที่มา: Aguilera and Messick. (1982: 64)

2.2.2 แนวคิดการเกิดภาวะวิกฤตในครอบครัวของฮิลล์

แนวคิดนี้ได้ใช้อธิบายถึงกลไกการเกิดภาวะวิกฤตในครอบครัว โดยได้อธิบายว่าเงื่อนไขที่ทำให้เกิดวิกฤตสามารถเกิดจากปัจจัย 4 ประการ (วิไลพรรณ สวัสดิ์พาณิชย์. 2545; อ้างอิงจาก Hill. 1949) อธิบายได้ด้วยแบบจำลองความเครียดเอบีซี-เอ็กซ์ ของฮิลล์ (ABC-X Model of family stress)โดย ปัจจัย A B C และ X มีความเกี่ยวข้องและส่งผลต่อกัน คือ “ปัจจัย A (เหตุการณ์) - มีปฏิสัมพันธ์กับ B (แหล่งประโยชน์ที่ช่วยผ่อนคลายภาวะวิกฤต) - มีปฏิสัมพันธ์กับ C (การรับรู้และการให้ความหมายกับเหตุการณ์ A) ทำให้เกิดภาวะวิกฤต (X) สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงแบบจำลองความเครียด เอบีซี-เอ็กซ์ ของฮิลล์

ที่มา: กรัณย์พิชญ์ โคตรประทุม. (2547)

จากภาพประกอบ 3 จะเห็นได้ว่า

1. สถานการณ์ (ปัจจัย A) คือสถานการณ์ความเครียดต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตกับผู้ที่ประสบเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันและกำลังถูกคุกคาม ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุภายในหรือภายนอกก็ตาม เช่น การตั้งครรภ์กับวัยรุ่น การตายหรือการเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

2. แหล่งประโยชน์ที่ช่วยผ่อนคลายภาวะวิกฤต (ปัจจัย B) เป็นแหล่งประโยชน์ แหล่งช่วยเหลือของทรัพยากรต่าง ๆ ที่ควรนำมาใช้ลดความรุนแรงของผลกระทบจากเหตุการณ์ A เช่น ความช่วยเหลือจากญาติ พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อนบ้าน สถาบันต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งควรคำนึงถึงทรัพยากรต่าง ๆ ใน 3 ระดับ คือ 1) ระดับปัจเจกบุคคล เช่น ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ความอุตสาหะในการทำงาน เป็นต้น 2) ระดับครอบครัว เช่น การสนับสนุนจากคู่ครอง การแบ่งเบาภาระร่วมกันในครอบครัว เป็นต้น 3) ระดับชุมชน เช่น ชุมชนให้การช่วยกันจัดตั้งคลินิกพ่อแม่วัยรุ่น เป็นต้น (พูนสุข เวชวิฐาน. 2557: 98-99)

3. การรับรู้และการให้ความหมายกับเหตุการณ์ A (ปัจจัย C) เป็นปัจจัยการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับเหตุการณ์ A ที่เกิดขึ้น เป็นการให้ความหมายต่อสถานการณ์ ทำให้เหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันอาจมีผลกระทบกับบุคคลที่เผชิญต่อเหตุการณ์ที่แตกต่างกัน ขึ้นกับการรับรู้ของบุคคลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์วิกฤตที่คล้ายคลึงกันที่เคยได้รับมาแล้วในอดีต และนำมาสู่ ภาวะวิกฤตของบุคคล (ปัจจัย X)

4. ความเครียดและวิกฤต (ปัจจัย X) เป็นปัจจัยภาวะวิกฤตของบุคคล โดยบุคคลจะมีการปรับตัวต่อเหตุการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น (สถานการณ์ A) เป็นความพยายามที่จะปรับตัวต่อภาวะเครียดเพื่อไม่ให้เกิดภาวะวิกฤต

2.2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเข้าสู่วิกฤต

นอกจากเงื่อนไขการรับรู้และให้ความหมายต่อเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความจริงและการมีแหล่งสนับสนุนไม่เพียงพอแล้ว กลไกที่ใช้ในการแก้ไขปัญหายังมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากต่อการนำพาบุคคลไปสู่วิกฤต ดังเช่น พรรณวิภา บรรณเกียรติ (2548: 3) ได้กล่าวถึงกระบวนการเข้าสู่วิกฤตที่มีความเกี่ยวข้องกับกลไกที่ใช้ในการแก้ปัญหาว่า หากบุคคลใช้กลไกทางจิตในการแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกจะทำให้มีความวิตกกังวลเพิ่มมากขึ้นและเป็นแรงผลักดันให้เข้าสู่วิกฤตในบุคคลได้มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากมีการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ อย่างมีคุณภาพและได้รับการประคับประคองทางใจแล้วจะทำให้ความวิตกกังวลของบุคคลลดลงและไม่เข้าสู่วิกฤต สามารถกลับคืนสู่ภาวะปกติได้ในที่สุด ซึ่งสามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 กระบวนการเข้าสู่ภาวะวิกฤตของบุคคลกับเงื่อนไขการใช้กลไกทางจิตจัดการปัญหา

ที่มา: พรรณวิภา บรรณเกียรติ. (2548: 3)

2.2.4 แนวคิดการอธิบายเกี่ยวกับระยะและปฏิกิริยาของบุคคลในภาวะวิกฤต

จากการศึกษาถึงระยะการเกิดภาวะวิกฤตในระดับบุคคล พบว่ามี 2 แนวคิดที่ใช้อธิบายระยะและขั้นตอนของภาวะวิกฤตได้แก่

กรมสุขภาพจิต (2553: 13-15) ได้กำหนดให้ภาวะวิกฤตแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะหลัก ได้แก่

1. ระยะก่อนเกิดภาวะวิกฤต (Pre-crisis stage) เป็นระยะที่บุคคลสามารถใช้ชีวิตประจำวันและอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมได้ตามปกติ ไม่ถูกรบกวนจากเหตุการณ์ที่รุนแรงในชีวิต เมื่อพบเจอปัญหาที่ผ่านเข้ามาบุคคลสามารถใช้กลไกการแก้ปัญหาได้ตามปกติ รับรู้ว่าปัญหาเป็นสิ่งที่รับมือได้ ไม่เกิดภาวะวิกฤตทางอารมณ์

2. ระยะวิกฤต (Crisis stage) เป็นระยะที่บุคคลรับรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในชีวิต เป็นปัญหาที่คุกคามต่อตนเอง ส่งผลให้มีระดับความเครียดที่เพิ่มขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว และทำให้เกิดความวิตกกังวลและอาการอื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากการมีภาวะเครียด (วิลาวรรณ คริสต์รักษา. 2557: 22; อ้างอิงจาก Burgess; Baldwin. 1982) ในระยะวิกฤตนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

2.1 ระยะอันตรายทางอารมณ์ (Emotionally hazardous) เป็นระยะที่บุคคลรู้สึกถึงความไม่สบายใจ ไม่สบายกายอันเกิดจากสภาวะเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ เป็นระยะเริ่มต้นของความไม่สมดุลของชีวิต เพราะบุคคลเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวได้คุกคามต่อการดำเนินชีวิตของตนทำให้บุคคลจะเริ่มใช้วิธีการเผชิญต่อปัญหาและเรียนรู้ที่จะการจัดการต่อปัญหาให้สำเร็จด้วยระยะเวลาอันสั้นเพื่อไม่ให้คุกคามต่อเป้าหมายของชีวิต

2.2 ระยะวิกฤตทางอารมณ์ (Emotional crisis) บุคคลเริ่มรับรู้ว่าไม่สามารถใช้วิธีการเดิมในการแก้ปัญหาได้ การใช้วิธีการตามปกติไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ความคิดและการดำเนินชีวิตไม่เป็นระเบียบ มีแต่ความยุ่งเหยิง โดยกรมสุขภาพจิต (2552: 2-3) ได้อธิบายถึงการปรับตัวเมื่ออยู่ในภาวะวิกฤต โดยในระยะแรก คือ ระยะ “ช็อค” ในระยะแรกที่เกิดเหตุการณ์วิกฤต บุคคลมีปฏิกิริยาในทางลบ เช่น กลัว วิตกกังวล เป็นต้น และไม่ต้องการยอมรับต่อสถานการณ์ตามความเป็นจริง พร้อมทั้งคาดหวังว่าสิ่งนั้นไม่ใช่เรื่องจริง โดยระยะนี้จะใช้ระยะเวลาประมาณ 3-4 วัน หรืออาจมากกว่าสัปดาห์กว่าที่จะยอมรับต่อความจริงได้ และนำบุคคลเข้าสู่ระยะที่สอง คือระยะยอมรับว่าเกิดปัญหา เป็นระยะที่ต่อเนื่องจากระยะแรก แต่บุคคลเริ่มยอมรรับต่อปัญหาได้บางส่วน โดยยอมรับว่าปัญหาเหล่านั้นเกิดขึ้นจริง ไม่อาจย้อนเวลากลับไปเปลี่ยนแปลงได้ โดยในระยะนี้บุคคลจะถูกถาโถมด้วยความรู้สึกผิด ความโกรธ รู้สึกอับอาย รู้สึกผิด เศร้าเสียใจ และผิดหวังอย่างมาก โดยมีพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้จากการไม่มีสมาธิในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เก็บตัว ซึมเศร้า รวมถึงมีอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย เช่น การปวดศีรษะ ปวดท้อง หัวใจเต้นเร็ว หายใจลำบาก เหนื่อยง่าย นอนไม่หลับ เป็นต้น

2.3 บุคคลพยายามหาวิธีการเพื่อเผชิญต่อปัญหาด้วยรูปแบบใหม่แต่ยังคงนำมาใช้ไม่ได้ผล และบางวิธีการยังนำมาสู่ปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นทำให้มีความเครียดเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้บุคคลรู้สึกอ่อนล้าต่อการแก้ไขปัญหา และเข้าสู่ภาวะที่อ่อนไหว

2.4 ระยะสิ้นสุดภาวะวิกฤต (Crisis resolution) เป็นระยะที่บุคคลถูกกระตุ้นด้วยสถานการณ์บางอย่างในขณะที่บุคคลอยู่ในภาวะที่อ่อนไหว ให้เข้าสู่ภาวะวิกฤตอย่างเต็มรูปแบบแล้วจึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ สอดคล้องกับเบอร์เกสและบาลด์วิน (Burgess; Baldwin. 1981) ได้กล่าวว่าบุคคลจะเข้าสู่ความเครียดมากขึ้นจนถึงระดับที่รับต่อไปไม่ไหว นับได้ว่าเป็นจุดแตกหัก ทำให้บุคคลสูญเสียความสามารถในการรับมือต่อปัญหาอีกต่อไป จึงนำไปสู่การจัดการต่อปัญหา ซึ่งเป็นระยะสุดท้ายของระยะวิกฤตเนื่องจากบุคคลเกิดการจัดการเปลี่ยนแปลงให้ชีวิตกลับคืนสู่สภาพปกติ ซึ่งแตกต่างจากการแก้ปัญหาที่ผ่านมา เนื่องจากบุคคลเริ่มมีการวางแผนรับมือและพยายามแก้ไขปัญหาอย่างไตร่ตรองจึงนำไปสู่การคลี่คลายของแต่ละปัญหา เป็นการพยายามจัดระเบียบให้กับความคิดและการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในการศึกษานี้เรียกว่า “การจัดการชีวิต”

3. ระยะหลังเกิดภาวะวิกฤต (Post-crisis stage) เมื่อเหตุการณ์ร้ายแรงได้ผ่านพ้นไปทำให้บุคคลรู้สึกถึงความผ่อนคลายต่อความเครียดและสถานการณ์รุนแรงมากขึ้นบุคคลจะเข้าสู่ระยะ

ฟื้นตัวทางจิตใจ (กรมสุขภาพจิต. 2552) ซึ่งผู้ประสบกับวิกฤตสามารถปรับตัวได้เองภายใน 6-8 สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น (Benter. 2005) หรืออาจต้องได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ ในกรณีที่ไม่สามารถจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยบุคคลจะเริ่มมีการฟื้นตัวจากวิกฤต มีการจัดการต่อปัญหาได้ดีมากขึ้นหรือเทียบเท่ากับช่วงก่อนเกิดวิกฤต ภายหลังจากการเกิดวิกฤตแล้ว บุคคลจะถูกจำแนกออกเป็น 2 พวก คือ 1) บุคคลที่ปรับตัวได้หลังจากเกิดภาวะวิกฤต (Adaptive) คือการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะต่าง ๆ ในการจัดการต่อสถานการณ์วิกฤต บุคคลเหล่านี้จะมีความเสี่ยงในการเข้าสู่วิกฤตน้อยลงหากต้องเผชิญต่อปัญหาเดิมอีก 2) บุคคลที่บกพร่องทางการปรับตัว (Maladaptive) คือบุคคลไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในวิกฤตนั้นได้ ไม่สามารถยอมรับและปรับตัวได้ทำให้บุคคลยังคงมีความเสี่ยงต่อสถานการณ์นั้น ๆ และยังคงพ่ายแพ้ต่อสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ได้เหมือนเดิม

การฟื้นตัวภายหลังการเกิดวิกฤตซึ่งจะพบว่าไม่ว่าบุคคลจะประสบกับวิกฤตอย่างไร ย่อมมีผลกระทบที่ตกค้างในความรู้สึกและภายในจิตใจเช่นเดียวกัน แต่บุคคลทั่วไปจะสามารถฟื้นตัวกลับมามีความสุขและแจ่มใสได้เองอีกครั้งโดยธรรมชาติซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่พื้นฐานของแต่ละบุคคลว่ามีความสามารถที่จะกลับคืนได้เร็วหรือช้า โดยการฟื้นตัวของอารมณ์และจิตใจนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ (กรมสุขภาพจิต. 2552: 3)

ระดับที่หนึ่ง คือ การฟื้นตัวที่ดีขึ้นแต่ไม่เท่าเดิม เช่น หลังจากเผชิญต่อวิกฤตต่าง ๆ แล้วทำให้บุคคลกลายเป็นคนหวาดระแวง มองโลกในแง่ร้าย มีความหลังฝังใจในระยะยาว เป็นต้น

ระดับที่สอง คือการฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมก่อนที่จะประสบกับวิกฤตได้ มีความสามารถใช้ชีวิตได้เท่าเดิม

ระดับที่สาม คือการฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมก่อนที่จะประสบกับวิกฤตได้ดีกว่าเดิม นั่นคือวิกฤตได้ผ่านไปแล้วมีการใช้ชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น มีการเรียนรู้และเข้าใจในชีวิตได้มากขึ้น มีเหตุผลและสามารถให้อภัยทั้งต่อตนเองและผู้อื่นได้มากกว่าเดิม มองเห็นทางเลือกต่าง ๆ ในชีวิตได้มากขึ้น สามารถปรับตัวอยู่กับการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าเดิมจึงส่งผลให้บุคคลรู้สึกเป็นสุขได้มากกว่าเดิม เป็นต้น

การอธิบายปฏิกิริยาตอบสนองของผู้ที่อยู่ในภาวะวิกฤต ของ Caplan

ขั้นตอนของภาวะวิกฤต Caplan (อังศินันท์ อินทรกำแหง; และทัศนา ทองภักดี. 2553: 21-22; อ้างอิงจาก Caplan. 1964) ได้อธิบายว่าในภาวะปกติบุคคลจะรับรู้ว่าตนเองมีความสมดุลทั้งในร่างกาย จิตใจ สังคมตนเอง และสามารถคงอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาได้ แต่เมื่อมีภาวะวิกฤตเกิดขึ้นบุคคลจะเริ่มรับรู้ว่าตนไม่พร้อมต่อการแก้ปัญหา ใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมไม่ได้ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการกระตุ้นจากภาวะวิกฤตบ่อยครั้ง ก็จะทำให้บุคคลเสียสมดุลไปและเข้าสู่ภาวะวิกฤต ซึ่ง Caplan แบ่งการปฏิกิริยาการตอบสนองของผู้ที่อยู่ในภาวะวิกฤตไว้ 4 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 เมื่อเกิดปัญหาที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นอันตรายคุกคามต่อภาพพจน์หรือเป้าหมายในชีวิตและไม่สามารถจัดการหรือแก้ไขได้ จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลและตึงเครียด

ระยะที่ 2 เมื่อการแก้ไขปัญหาแบบเดิมไม่ได้ผล จึงก่อให้เกิดความตึงเครียดมากขึ้น ทำให้อารมณ์อ่อนไหวแต่ยังคงใช้ความพยายามในการจัดการปัญหา โดยลองผิดลองถูกแต่หากยังไม่ได้ผลทำให้เข้าสู่ระยะ 3 ที่รู้สึกผิดหวังและสูญเสียความรู้สึกในคุณค่าของตนเอง จะเก็บกดความรู้สึกไว้

ระยะที่ 3 บุคคลจะถูกเร้าอารมณ์ความรู้สึกที่ถูกเก็บกดไว้ ผุดขึ้นมา จะเชื่อมโยงความเจ็บปวดในปัจจุบันกับประสบการณ์ที่ขัดแย้งในอดีต และจะแสดงอาการหุนหัน ก้าวร้าว

ระยะที่ 4 เป็นจุดที่มีความตึงเครียดมากขึ้น จนไม่สามารถทนได้ จึงเกิดอารมณ์แตกหัก (Emotional breakdown) ทำให้บุคคลสูญเสียความสามารถในการแก้ปัญหาไป ไม่สามารถแก้ปัญหา ไม่สามารถประเมินแยกแยะปัญหาบนพื้นฐานของความเป็นจริงได้ จึงไม่มีเหตุผลในการไตร่ตรอง โดยในระยะวิกฤตนี้ ถ้าบุคคลได้รับการช่วยเหลือหรือสามารถจัดการกับปัญหาด้วยตนเองได้บุคคลก็สามารถเข้าสู่ภาวะสมดุลได้ดังเดิม และประสบการณ์นี้จะทำให้บุคคลสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ระดับความเครียดจะลดลงเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

2.3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤต

นอกจากทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตแล้วยังพบว่ามีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตดังที่ พิชญา จันทร์บำรุง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ประสบการณ์หลังเผชิญภาวะวิกฤตทางอารมณ์ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย: การวิจัยเชิงคุณภาพแบบทีมผู้วิจัยเห็นชอบร่วมกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ขณะผ่านพ้นและภายหลังการเกิดภาวะวิกฤตทางอารมณ์ในนิสิตนักศึกษาและเพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ขณะผ่านพ้นและภายหลังการเกิดภาวะวิกฤตทางอารมณ์ในนิสิตนักศึกษา โดยมีผลการศึกษาคือ ชนวนที่ทำให้เกิดภาวะวิกฤตนั้นมีจุดเริ่มต้นจากภาวะที่มีความเครียดสูง โดยชนวนที่กระตุ้นให้เกิดภาวะวิกฤตนี้สามารถเกิดได้จากการจัดการปัญหาที่ล้มเหลวไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สมหวังตามสิ่งที่คาดไว้ และความกดดันทางจิตใจที่เป็นผลจากการดำเนินชีวิต โดยภาวะวิกฤตมีจุดเริ่มต้นจากการเริ่มต้นที่บุคคลรับรู้ถึงสถานการณ์ที่ไม่สามารถจัดการได้ เพราะเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ไม่ทันตั้งตัวหรือการที่มีหลายเหตุการณ์สะสม ทับซ้อน ทำให้ไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาได้และนำไปสู่การเกิดภาวะวิกฤต ซึ่งต่อมาบุคคลจะเข้าสู่ ภาวะเสียสมดุล นั่นคือการมีความคิดวนเวียน จมอยู่กับความทุกข์ใจ ไม่สามารถหาทางออกให้กับปัญหา ส่งผลให้เกิดผลกระทบ ทั้งต่อจิตใจและร่างกาย เช่น ไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สมบูรณ์ดังเดิม จำนนต่อปัญหาหรือสุขภาพร่างกายอ่อนแอลง เช่น น้ำหนักตัวลดลง เป็นต้น โดยในขั้นนี้จะพบว่าหากมีการช่วยเหลือและแหล่งเกื้อหนุนที่ช่วยเสริมสร้างกำลังใจและความเข้มแข็งจากภายในจะทำให้บุคคลมีพลังต่อการก้าวข้ามผ่านภาวะวิกฤตไปได้ เช่น กำลังใจจากบุคคลในครอบครัว เป็นต้น หลังจากนั้นบุคคลจะเข้าสู่การสิ้นสุดภาวะวิกฤต นั่นคือบุคคลมีการ

เติบโตภายหลังประสบภาวะวิกฤต เกิดความเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกเมื่อบุคคลนั้นสามารถผ่านพ้นภาวะวิกฤต รวมถึงสามารถอยู่ร่วมกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ดีขึ้น มีสัมพันธภาพที่ดีขึ้นกับบุคคลในครอบครัว ตลอดจนมีภูมิคุ้มกันในการเผชิญปัญหาต่อไป

ซึ่งสอดคล้อง สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์ (2548) ได้ค้นพบเพิ่มเติมว่านอกจากภาวะความเครียดที่สูงขึ้นจนเกิดภาวะเสียสมดุลแล้ว ยังพบว่าการเผชิญภาวะวิกฤตสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ ตามผลการศึกษาเรื่อง การเผชิญปัญหา ภาวะวิกฤต ภายใต้กระบวนการตัดสินใจเพื่อตั้งครรภ์ต่อของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ศึกษาเฉพาะกรณีสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ ที่พบว่าการเผชิญปัญหาในภาวะวิกฤตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ 1) ระยะเผชิญปัญหา เป็นระยะแห่งการปรับตัว เป็นช่วงระยะเวลาที่ผู้หญิงรับรู้ว่าตนเองเริ่มตั้งครรภ์ เป็นช่วงที่ต้องเผชิญกับความทุกข์และความกดดันต่าง ๆ ทุกคนจะพยายามแสวงหาทางเลือกให้กับตนเองเพื่อให้หลุดพ้นจากวิกฤตดังกล่าว โดยทุกคนเลือกที่จะทำแท้ง เมื่อทดลองพยายามยุติการตั้งครรภ์ในลักษณะต่าง ๆ แล้วแต่ไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ตามต้องการ ผู้หญิงทุกคนจะเริ่มมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถเผชิญและยอมรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ มีทั้งการปรับความคิด (Cognitive Coping) และการปรับด้านพฤติกรรม (Behavioral Coping) เพื่อลดระดับความตึงเครียดที่เกิดขึ้น รวมถึงเพื่อให้ตนเองสามารถใช้ชีวิตในสังคมให้ได้ต่อไป 2) ระยะคลี่คลายความทุกข์ เป็นช่วงที่ผู้หญิงต้องยอมรับว่าตนเองไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้อีกต่อไป จึงหันมาให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ บำรุงครรภ์ และเลี้ยงดูลูก 3) การใช้ชีวิตภายใต้บริบทของสังคม เป็นระยะสุดท้ายหลังจากที่ภาวะวิกฤตและความตึงเครียดในช่วงแรกคลี่คลายลง ผู้หญิงทุกคนเริ่มวางแผนถึงอนาคตหลังจากที่คลอดลูกแล้ว รวมถึงการกลับไปใช้ชีวิตภายใต้บริบทของสังคม ทั้งในตนเองและลูก

นอกจากการแบ่งระยะของภาวะวิกฤตตามผลการศึกษาด้านบนแล้ว พิมภา สุตรา และคนอื่น ๆ (2549: 26-36) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะวิกฤตในครอบครัวไทย ยังพบว่าปัจจัยที่นำพาบุคคลเข้าสู่ภาวะวิกฤต มี 3 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการโดยเฉพาะในช่วงรอยต่อของพัฒนาการ (Maturational/ development crisis) เช่น ในการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิงที่เปลี่ยนแปลงพัฒนาการจากเด็กหญิงสู่การเป็นแม่ เป็นต้น 2) การจัดการปัญหา ซึ่งเห็นว่าการเกิดวิกฤตหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับการใช้กลไกการแก้ไขปัญหาของแต่ละบุคคลว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ นอกจากนี้ยังได้อธิบายที่มองถึงความรุนแรงของปัญหา นั่นคือ การกระทบกับบุคคลเดียวหรือหลายบุคคล เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไปหรือเป็นปัญหาที่เกิดอย่างรวดเร็ว ผลของปัญหากระทบต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลมากน้อยเพียงใด เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงของปัญหาที่แตกต่างกันนี้ทำให้เป็นเงื่อนไขผลักให้บุคคลเข้าสู่วิกฤตได้ 3) การขาดแคลนแหล่งสนับสนุน คือขาดความมั่นคงของแหล่งให้ความช่วยเหลือ ขาดปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ มองไม่เห็นแหล่งประโยชน์ใด ๆ ยกตัวอย่างคือ ไม่มีเงินเพียงพอต่อการคลอดบุตร การไม่มีงานทำ ขาดความรู้ต่อการตั้งครรภ์ เป็นต้น

จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤต ทำให้ทราบถึงลักษณะสำคัญของวิกฤตที่ความแตกต่างจากปัญหาทั่วไป รวมถึงกระบวนการที่ใช้ในการเผชิญปัญหาในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ไม่สามารถใช้กลไกทั่วไปในการแก้ปัญหาได้ เพราะภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นมีรูปแบบเฉพาะประกอบกับมีปัจจัยจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแบบฉับพลัน, มีความรุนแรงเพราะส่งผลกระทบต่อทั้งตัวบุคคลและบุคคลรอบข้าง รวมถึงในภาวะดังกล่าวทำให้เกิดการสะสมความเครียดจนกระทบต่อหน้าที่รับผิดชอบ ไม่สามารถใช้ชีวิตแบบปกติได้ประกอบกับการขาดแหล่งสนับสนุนภายนอก เช่น เงิน อาชีพ เป็นต้น ล้วนแล้วเป็นสาเหตุที่สำคัญของการเข้าสู่ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ทั้งสิ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะวิกฤตโดยแยกเป็นสาเหตุภายในและภายนอก ดังตาราง 5

ตาราง 5 สรุปสาเหตุภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

สาเหตุภายใน	**สาเหตุภายนอก**
การรับรู้ของบุคคลและการให้ความหมายไม่ตรงตามความเป็นจริง ปฏิเสธการตั้งครรภ์ และไม่เชื่อว่าจะสามารถตั้งครรภ์ได้	ความรุนแรงของสถานการณ์ มีเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน, มีผลกระทบด้านลบกับหลายบุคคล, มีผลกระทบต่อการดำเนินบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างมาก เช่น ทำให้ไม่สามารถเรียนต่อในระบบได้ เป็นต้น, บุคคลมีความเครียดสะสมมาก่อน ทำให้ไม่สามารถปรับตัวรับกับสถานการณ์ได้
การขาดการสนับสนุนด้านสังคม นั่นคือขาดบุคคลที่ช่วยเหลือในการผ่อนคลายความคิดและอารมณ์ ได้รับการปฏิเสธจาก ครอบครัว เพื่อน ครูอาจารย์	การขาดทรัพยากรสนับสนุนภายนอกหรือการมีแหล่งสนับสนุนที่ไม่แข็งแกร่ง มั่นคง เช่น มีรายได้น้อย ไม่มีอาชีพ ไม่มีความรู้ต่อการตั้งครรภ์ เป็นต้น
ขาดกลไกและวิธีการทางจิตในการปรับหรือรับมือกับความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ไม่เคยมีประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์มาก่อน ทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้ เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก	ขาดวิธีการหรือกลไกหรือเครื่องมือที่ช่วยเหลือในการจัดการ ไม่มีข้อมูลที่ช่วยการจัดการปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ไม่มีข้อมูลที่ถูกต้องจากแหล่งความช่วยเหลือต่าง ๆ แต่กลับได้รับข้อมูลการแก้ปัญหาที่ผิดวิธีจากกลุ่มเพื่อน จากสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ตาราง 5 (ต่อ)

สาเหตุภายใน	สาเหตุภายนอก
การขาดการสนับสนุนด้านสังคม นั่นคือขาดบุคคลที่ช่วยเหลือในการผ่อนคลายความคิดและอารมณ์ ได้รับการปฏิเสธจาก ครอบครัว เพื่อน ครูอาจารย์	การขาดทรัพยากรสนับสนุนภายนอกหรือการมีแหล่งสนับสนุนที่ไม่แข็งแกร่ง มั่นคง เช่น มีรายได้น้อย ไม่มีอาชีพ ไม่มีความรู้ต่อการตั้งครรภ์ เป็นต้น
ขาดกลไกและวิธีการทางจิตในการปรับหรือรับมือกับความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ไม่เคยมีประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์มาก่อน ทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้ เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก	ขาดวิธีการหรือกลไกหรือเครื่องมือที่ช่วยเหลือในการจัดการ ไม่มีข้อมูลที่ช่วยการจัดการปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ไม่มีข้อมูลที่ถูกต้องจากแหล่งความช่วยเหลือต่าง ๆ แต่กลับได้รับข้อมูลการแก้ปัญหาที่ผิดวิธีจากกลุ่มเพื่อน จากสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ตอนที่ 3 การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น

3.1 ความหมายของการจัดการชีวิต

ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิต พ.ศ.2546 ได้ให้ความหมายของคำว่า การจัดการ (Management) หมายถึง การกระทำ โดยมีคำที่ใช้ใกล้เคียงและสอดคล้องกัน ได้แก่ การดำเนินการ การปฏิบัติ การควบคุมสั่งการ เป็นต้น นอกจากนี้การให้ความหมายจากพจนานุกรม (Farlex) ได้ให้ความหมายของการจัดการ ว่าเป็นกระบวนการสู่การเปลี่ยนแปลง (Farlex. ออนไลน์) ส่วนพจนานุกรมแคมบริจออนไลน์ได้ให้ความหมายในเชิงของความสำเร็จ (Succeed) นั่นคือเป็นความสำเร็จที่เกิดจากการกระทำบางสิ่งที่มีความยากและมีความเฉพาะ และนำมาใช้ในเชิงของการควบคุม (Control) ว่าหมายถึงเป็นความสามารถในการควบคุมหรือบริหารจัดการบางสิ่งบางอย่าง (Cambridge dictionary. ออนไลน์) ซึ่งโดยรวมแล้วนั่นคือเป็นการปฏิบัติหรือลงมือกระทำหรือควบคุมสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นสถานการณ์เฉพาะเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้มนุษย์จะมีการกำหนดเป้าหมายให้กับชีวิต ตามความคาดหวังต่อตนเองและความคาดหวังจากสังคม ทำให้การดำเนินชีวิตจึงเต็มไปด้วยการสร้างความเจริญเติบโต และการป้องกันความสูญเสีย (Baltes; Lindenberger; &Saudunger. 1998) เมื่อมีการกระทำย่อมมีปัญหาและความท้าทายเข้ามาให้บุคคลได้เรียนรู้และพัฒนาต่อไป จึงต้องอาศัย “การจัดการชีวิต” ธนมน ผโลศิลป์ (2549: 39) ได้ให้ความหมายของชีวิต ไว้ว่าเป็นสิ่งที่ยังไม่ตาย เป็นความสดใหม่ เป็นการหลอมรวมของ กาย จิต และความเจริญบนสิ่งที่ดี มีความงอกงามและการรวมตัวกันของ รูปหรือกาย

จิตหรือความรู้สึกนึกคิด และเจตสิกหรือการปรุงแต่งของจิตและการดำเนินชีวิตที่เคลื่อนไหว ทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ การจัดการชีวิตจึงมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ และได้มีการอธิบายไว้เพิ่มเติมว่าเป็น กระบวนการพัฒนาบุคคลที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือให้บุคคลสามารถอยู่ในสังคมผ่านการใช้ทักษะชีวิตในการแก้ปัญหา ดังเช่น การสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์, การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม, การเปลี่ยนแนวคิด, การจัดการกับความท้อแท้และเบื่อหน่ายของตัวเอง และการสร้างคุณภาพชีวิต (รัชดาภรณ์ ใจอ้าย. 2551: 23) โดยสิ่งสำคัญของการจัดการชีวิตคือการประยุกต์ใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ บนพื้นฐานของความสามารถ ความถนัด ความต้องการ ความรู้สึกนึกคิดเพื่อเผชิญกับประสบการณ์ใหม่ ๆ ด้วยการออกแบบและรู้จักผสมผสานกระบวนการเพื่อรักษาสภาวะการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า การจัดการชีวิตหมายถึงกระบวนการที่ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความต้องการ ความสามารถ ความถนัด และทักษะของตนเอง เพื่อให้ชีวิตสามารถดำเนินไปได้ในสภาพปกติ และช่วยพัฒนาให้บุคคลอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการดำเนินชีวิตต้องอาศัยการเรียนรู้และการจัดการต่อปัญหา พบว่าการเกิดของปัญหาถูกแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ เกิดแบบปัจจุบันทันด่วนหรือกะทันหัน เช่น การประสบอุบัติเหตุ การตายของบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น และเกิดจากการสะสมของหลาย ๆ ปัญหา เช่น ปัญหาชีวิตสมรสนำไปสู่การหย่าร้าง เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะต่อเนื่อง ทำให้การจัดการปัญหานี้มีความแตกต่างไปจากลักษณะการเกิดของปัญหา ในที่นี้มีการศึกษาการจัดการชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ผ่านเข้ามาในชีวิตอย่างมาก ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดของปัญหา พบว่ามีการแบ่งประเภทของการจัดการต่อปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ (ชัชวลิต สรวารี. 2554) ได้แก่

1. การจัดการปัญหาเฉพาะหน้าหรือการจัดการปัญหาตามสันชาตญาณ คือ การใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแบบกะทันหัน ไม่มีการจัดเตรียมแผนล่วงหน้า การจัดการจำเป็นต้องอาศัยความคิดแบบเร่งด่วน กับทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ณ ขณะนั้น ซึ่งการจัดการสถานการณ์ลักษณะนี้มักเน้นที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ ขาดการไตร่ตรองในกระบวนการแก้ปัญหาเพราะมีเวลาน้อยที่จะแก้ไข การจัดการมักจะเป็นลักษณะของการลองผิดลองถูก ซึ่งผลของการจัดการปัญหาระยะสั้นอาจผลักดันให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ดังที่ ดำรงค์ พิณคุณ (2558: 16) ได้กล่าวว่าการจัดการปัญหาตามสันชาตญาณมักทำให้บุคคลรู้สึกเหนื่อย ยิ่งแก้ยิ่งยุ่ง ปัญหาไม่มีวันจบสิ้น ในสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น สถานการณ์ที่แสดงออกถึงปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การถูกคาดคั้นเรื่องการตั้งครรภ์ แฟนไม่รับผิดชอบ การยุติการตั้งครรภ์ เป็นต้น

2. การจัดการปัญหาอย่างไตร่ตรอง คือ การใช้วิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการพิจารณาวางแผนวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัญหา ค้นหาทรัพยากรช่วยเหลือ และหาวิธีหรือกลไกการแก้ไขปัญหา จึงทำให้บุคคลสามารถป้องกันและควบคุมความรุนแรงของปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดการปัญหาในลักษณะนี้จะสร้างการเรียนรู้ให้กับบุคคลเพื่อป้องกันการ

เกิดปัญหาซ้ำในอนาคต การจัดการปัญหาอย่างไตร่ตรองนี้มีความแตกต่างจากการแก้ปัญหาตามสัญชาตญาณคือ มีการวางแผน คาดการณ์ปัญหาในอนาคต และหาสิ่งทดแทน เช่น การลาออกจากโรงเรียนเพื่อทำงานหาเงินสำหรับเตรียมคลอด เป็นต้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาแบบเฉพาะหน้าหรือการจัดการปัญหาอย่างไตร่ตรอง ต่างก็ต้องอาศัยการประมวลความคิด และคิดหากระบวนการในการจัดการทั้งสิ้นเพียงแต่มีข้อจำกัดในด้านการรับรู้ปัญหาตามความเป็นจริง กระบวนการที่ใช้ในการรับมือกับปัญหา และทรัพยากรที่มีแตกต่างกันออกไป

บรูค ฮัคแมน ได้เสนอว่าการจัดการสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ต้องใช้การจัดการอย่างชาญฉลาด (Mature crisis management) นั่นคือ เป็นการแก้ปัญหาอย่างมีสติ มีการพิจารณาไตร่ตรอง ปรับเปลี่ยนอาการตระหนกตกใจในสถานการณ์วิกฤตไปสู่การจัดการที่มีเหตุผลให้ได้ และเห็นว่าการตอบสนองต่อวิกฤตในทันทีทันใด เป็นการกระทำที่ไม่มีเหตุผลเท่าใดนัก เพราะการจัดการวิกฤตที่แท้จริงจำเป็นต้องมีความเข้าใจในวิกฤต สามารถคาดการณ์ผลตอบกลับ มีการวางแผนและวางเป้าหมาย รวมถึงควบคุมตนเองให้จัดการวิกฤตตามแผนงานและขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ด้วยความเฉลียวฉลาดทั้งในทางเทคนิคและทางอารมณ์ นอกจากนี้ยังเห็นว่าการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อใช้เป็นบทเรียนและกรณีศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสะท้อนไปยังการวางแผนรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในทำนองนี้ในอนาคตได้ โดย สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์ (2548: 183) ได้ศึกษาเรื่องการเผชิญปัญหา ภาวะวิกฤตภายใต้กระบวนการตัดสินใจเพื่อตั้งครรภ์ต่อของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ได้เสนอข้อค้นพบถึงกระบวนการปรับตัวที่ผู้หญิงใช้จัดการต่อปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมว่ามี 2 ลักษณะ คือ 1) การปรับความคิด (Cognitive coping) เช่นการนำเอาแนวคิดด้านพุทธศาสนามาใช้เพื่อให้ตนเองทำใจยอมรับการตั้งครรภ์ได้ง่ายขึ้นหรือเพื่อบรรเทาความรู้สึกผิดให้น้อยลง และ 2) มีการปรับพฤติกรรม (Behavioral coping) เช่น การหลีกหนีออกจากสังคมเดิมเพื่อหลบมาตั้งครรภ์และรอคลอด การยอมรับและหยุดพฤติกรรมที่อาจเสี่ยงต่อครรภ์ การวางแผนด้านการเงินในอนาคต รวมถึงการปิดบังและรักษาความลับเพื่อให้ตนเองสามารถกลับมาใช้ชีวิตให้ได้เช่นปกติมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ลาซาลัสและโฟลค์แมน (Lazarus and Folkman. 1984: 141-225) ที่เสนอถึงการเผชิญปัญหาว่า มี 2 ประการ คือ 1) มุ่งแก้ปัญหา (Problem-Focused coping) โดยมุ่งแก้ไขที่ตนเองหรือสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดภาวะเครียด และ 2) มุ่งแก้ปัญหาด้านอารมณ์ (Emotion-Focused coping) เป็นการลดความไม่สบายใจเมื่อพบว่าไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้

จะเห็นได้ว่าการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นต้องมีการจัดการชีวิตในลักษณะของเชิงรุก (Active) คือ มุ่งเผชิญต่อปัญหาให้ชีวิตกลับคืนสู่ภาวะสมดุลดังเดิม การจัดการชีวิตที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถควบคุมความสูญเสียในภาวะวิกฤตได้ ทั้งในช่วงการดำเนินชีวิตในขณะเผชิญวิกฤต และช่วงของการผ่านพ้นปัญหาแล้ว (Burton and Kates. 1964) โดยเฉพาะในสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อม ที่ชีวิตเต็มไปด้วยความวุ่นวาย สับสน ชีวิตไร้ระเบียบ จนกระทั่งชีวิตสูญเสียความมีชีวิตชีวา หรือเรียกว่า เป็นภาวะที่ชีวิตเสียสมดุล ทำให้วัยรุ่นต้องใช้วิธีการเผชิญต่อปัญหาและยอมรับปรับเปลี่ยน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การวางแผน วางเป้าหมายและดำเนินการ

เพื่อบรรลุเป้าหมาย จนสามารถควบคุมความรุนแรงของสถานการณ์ได้ จนชีวิตสามารถกลับคืนสู่สภาวะสมดุลได้ดังเดิม ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ความหมายของ “การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม” หมายถึง กระบวนการที่หญิงวัยรุ่นกระทำเพื่อจัดการชีวิตให้เป็นระเบียบและให้ได้รับความช่วยเหลือในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยมุ่งหวังให้ชีวิตกลับคืนสู่สภาวะสมดุลและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้สามารถแสดงออกผ่านความคิดหรือการกระทำอย่างมีสติ มีการวางเป้าหมาย เพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือลดพฤติกรรมที่ขัดขวางต่อการดำเนินตามเป้าหมายในการควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมจนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างที่ต้องการ

3.2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนในการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤต

วิกฤตของชีวิตมักจะเกิดในลักษณะที่ไม่มีการคาดการณ์มาก่อนล่วงหน้า จึงไม่เคยมีการวางแผนเพื่อใช้ในขณะที่เกิดวิกฤตการณ์ หรืออาจเคยมีการคาดการณ์ล่วงหน้าแต่ไม่คาดคิดว่าสถานการณ์จะก่อให้เกิดวิกฤตที่มีความรุนแรงจนยากจะควบคุมได้ จากการศึกษาพบว่าในกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตมักปรากฏในลักษณะที่ไม่มีโครงสร้างในช่วงแรกแต่เมื่อสามารถควบคุมความคิดและสถานการณ์ได้บ้างแล้ว การแก้ปัญหาจะมีคุณภาพมากขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะหลัก ได้แก่

3.2.1 ขั้นก่อนการเกิดวิกฤต เป็นระยะที่บุคคลยังไม่เข้าสู่ภาวะวิกฤต แต่ปัญหามีแนวโน้มเพิ่มความรุนแรงขึ้น มีการสะสมความเครียดที่เพิ่มมากขึ้น จนรับรู้ว่าไม่สามารถควบคุมได้ต่อไป จึงถูกจัดอยู่ในความเสี่ยงต่อภาวะวิกฤตของชีวิต โดย โพสต์ทูเดย์ (2557: ออนไลน์) ได้ระบุว่าความเสี่ยงในชีวิตแม้จะเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงได้ แต่สามารถจัดการโดยการผ่อนหนักให้เป็นเบา การลดผลกระทบหรือทำให้กิดวิกฤตได้ช้าลง ได้ด้วยกระบวนการบริหารหรือป้องกันความเสี่ยง (Risk management) ซึ่งประเภทของความเสี่ยงในชีวิตมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความเสี่ยงในการดำรงชีวิต (Basic risk) หมายถึงความเสี่ยงต่อการอดข้าวอดน้ำ ไม่มีที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การมีสังคมหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีชีวิตอยู่ ความเสี่ยงประเภทนี้สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนทุกสังคม คนส่วนมากสามารถบริหารและจัดการกับความเสี่ยงประเภทนี้ได้ เพราะเป็นความเสี่ยงที่คนเราคุ้นเคยมาตั้งแต่เกิด และ 2) ความเสี่ยงในการพัฒนาชีวิต (Opportunity risk) โดยความเสี่ยงประเภทนี้เป็นความเสี่ยงที่จะทำให้ชีวิตของคนดีขึ้นกว่าความเป็นมนุษย์ตามธรรมชาติ หรืออาจเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นความเสี่ยงแห่งโอกาสในการพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น เช่น การเรียนรู้ก็จะมีความเสี่ยงที่จะมีการเรียนรู้ที่ผิด ๆ หน้าที่การงานก็มีความเสี่ยงต่อความไม่ก้าวหน้าหรือก้าวหน้าช้ากว่าผู้อื่น ด้านการเงินก็มีความเสี่ยงที่จะเป็นหนี้และเกิดภาวะขัดสน ด้านเกียรติยศชื่อเสียงก็มีความเสี่ยงต่อการเสื่อมเสีย

คนทั่วไปมักมีความรู้สึกว่าความเสี่ยงเป็นเรื่องที่ไม่ดี แต่ในความเป็นจริงแล้วความเสี่ยงมีทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งไม่ดีแฝงเร้น โดยกระบวนการที่ใช้ในการบริหารความเสี่ยงในชีวิตประกอบด้วย

1. การประเมินความเสี่ยง นั่นคือการประเมินถึงความเสี่ยงในชีวิตว่ามีอะไรบ้าง เช่น เสี่ยงต่อการตกงาน เสี่ยงต่อการอกหัก เสี่ยงต่อการติดคุก เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ เสี่ยงต่อการแตกแยกในครอบครัว เป็นต้น เพื่อให้เราสามารถมองเห็นภาพว่าในความเป็นจริงแล้ว ชีวิตมีความเสี่ยงอย่างไรบ้าง และความเสี่ยงชนิดใดในชีวิตที่ถือว่าเป็นความเสี่ยงที่สูงหรือเป็นความเสี่ยงเพียงเล็กน้อย

2. กำหนดทางเลือกในการบริหารความเสี่ยง นั่นคือคาดการณ์และจำลองเหตุการณ์โดยการกำหนดทางในการเลือกเพื่อจัดการให้ความเสี่ยงในแต่ละเรื่องลดลง เช่น ถ้าไม่ต้องการเป็นหนี้ก็ควรจัดทำแผนการเงินไว้ล่วงหน้า ถ้าไม่ต้องการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ก็ไม่ควรไปเที่ยว หากไม่ต้องการตั้งครรภ์ในขณะนั้นก็ควรมีการคุมกำเนิด เป็นต้น ซึ่งในแต่ละความเสี่ยงย่อมมีหนทางได้หลากหลายทางเลือก แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าทางเลือกใดเหมาะสมมากที่สุดสำหรับการลดความเสี่ยงในชีวิตในเรื่องนั้น ๆ ลง

3. ดำเนินการบริหารความเสี่ยง นั่นคือเมื่อมีการวางแผนเพื่อบริหารความเสี่ยงในชีวิตไว้แล้ว แต่หากถึงเวลาที่ต้องเผชิญหน้ากับความเสี่ยง หรือวิกฤตการณ์ได้เกิดขึ้นจริง บุคคลจำเป็นต้องกำกับตนเองโดยการตั้งสติและใช้ปัญญาในการเอาชนะความกลัว ดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น เช่น หากมีการคุมกำเนิดแล้วยังเกิดการตั้งครรภ์ได้ก็ไม่ควรท้อแท้ใจและตื่นตระหนกกับผลของความเสี่ยงนั้นไม่ว่าจะดีหรือไม่ก็ตาม หน้าที่ของบุคคลคือควรทำใจให้ยอมรับผลของความเสี่ยงให้ได้ ซึ่งในขั้นนี้ควรที่จะมีการประเมินล่วงหน้าหากว่าเกิดวิกฤตการณ์นั้นจริง ควรทำใจยอมรับต่อความเสี่ยงไว้ล่วงหน้า

4. ประเมินผลการบริหารความเสี่ยง นั่นคือ เมื่อมีการเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ให้ลองคิดทบทวนดูว่าผลที่เกิดขึ้นเราสามารถยอมรับได้หรือไม่ ยังต้องการหรือไม่ และคิดว่าการบริหารความเสี่ยงยังมีข้อบกพร่องส่วนใด จึงนำไปปรับปรุงเพื่อการบริหารความเสี่ยงได้รัดกุมมากยิ่งขึ้น

3.2.2 ขั้นระหว่างเกิดวิกฤต ในส่วนของกระบวนการจัดการวิกฤตของบุคคลเมื่อต้องเผชิญต่อวิกฤต ประกอบไปด้วยสถานการณ์ที่กระทบต่อความคิดและความรู้สึกของผู้ประสบวิกฤตและทำให้ผู้ประสบวิกฤตไม่สามารถควบคุมอารมณ์ ความคิด และการแสดงออกของตนเองได้ การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ มักออกมาจากสัญชาตญาณการเอาตัวรอด ซึ่งการเผชิญปัญหาหรือการตัดสินใจแก้ไขปัญหาขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละบุคคล เช่น การมีประสบการณ์เดิมในการแก้ปัญหา การฝึกการควบคุมตนเอง การรับรู้ปัญหาตามความเป็นจริง เป็นต้น

ทั้งนี้มีการศึกษาถึงกระบวนการจัดการเมื่อต้องเผชิญวิกฤต ไว้หลากหลายแนวคิด ได้แก่

3.2.2.1 แนวคิดการจัดการตนเองของ คานเฟอร์ (Kanfer. 1981) แนวคิดนี้ได้แบ่งกระบวนการจัดการตนเองออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การติดตามตนเอง (Self-monitoring) นั่นคือการสังเกตตนเองถึงพฤติกรรม (Behavior) กระบวนการทางสิ่งแวดล้อมและสังคม (Environment-social) กระบวนการทางความคิด (Cognitive) และกระบวนการทางกายภาพ

(Physiological) 2) การกำกับตนเอง (Self-intruction) คือการควบคุมตนเองให้เพิ่ม คงที่ หรือลดการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม 3) การกระตุ้นตนเองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Self-induced stimulation change) เป็นการปรับเปลี่ยน หรือสร้างการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเพื่อลดความเครียดหรือความคิดและอารมณ์ทางลบของตนเอง 4) การกระทำเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง (Self-induced responses change) เป็นการค้นหาวิธีปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นวิธีของการเสริมแรงหรือลงโทษตนเองเพื่อให้เกิดการควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ไปสู่ความปกติ และ 5) การตัดสินใจ (Decision-making) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน (Kanfer. 1981)

3.2.2.2 แนวคิดดับทุกข์แบบอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนาอันมีจุดมุ่งหมายคือการดับทุกข์หรือการกำจัดต้นเหตุแห่งทุกข์ในที่นี้หมายถึงวิกฤตการตั้งครรภ์ โดยกระบวนการคิดแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีคิดที่มุ่งกำหนดขอบเขตของปัญหาและทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นทุกแง่มุม แล้วจึงดึงปัญหาออกมาให้เห็นชัด เพื่อจะได้กำหนดเป้าหมายที่จะคิดแก้ปัญหานั้นต่อไปผ่านแนวอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มาใช้ในการลดความเครียด ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดรู้ทุกข์ คือ แจกแจง แถลงปัญหาทำความเข้าใจปัญหา สภาพและขอบเขตของปัญหา สภาพที่เป็นปัญหา ให้เข้าใจชัดเจนว่าเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 2 สืบสวนเหตุแห่งทุกข์ คือ วิเคราะห์ค้นหาข้อมูลหรือต้นตอของปัญหา ซึ่งจะต้องแก้ไขหรือกำจัดให้หมดสิ้นไป

ขั้นที่ 3 เล็งหมายซึ่งการดับทุกข์ คือ เล็งเห็นชัดเจนถึงภาวะปราศจากปัญหา ซึ่งมุ่งหมายว่าคืออะไร เป็นไปได้หรือไม่ เป็นไปได้อย่างไร มีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและหลักการทั่วไป หรือตัวกระบวนการของการแก้ปัญหาก่อนที่จะวางรายละเอียด และกลวิธีปลีกย่อยในขั้นดำเนินการ

ขั้นที่ 4 จัดวางวิธีการดับทุกข์ คือ เมื่อมีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและหลักการทั่วไปแล้วก็กำหนดวิธีการ แผนการและรายการสิ่งที่จะต้องทำในการแก้ไขกำจัดสาเหตุของปัญหาให้สำเร็จ โดยสอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการทั่วไป เพื่อเตรียมลงมือแก้ไขปัญหาต่อไป

3.2.2.3 แนวคิดของ Stoltz เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้วยศักยภาพที่ตนเองมี โดยการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่เรียกว่า The LEAD Sequence ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สุวิมล อุไกรษา. 2552: 60-61; อ้างอิงจาก Stoltz. 1997: 154)

L = Listen to your adversity respond นั่นคือการฟังการตอบสนองต่ออุปสรรคและความทุกข์ยากของตนเอง โดยเป็นการบอกให้ตนเองรู้ถึงความเป็นไปที่เกิดขึ้นกับตนเอง รู้อุปสรรคหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นและรู้ความเข้มข้นของวิธีการในการตอบสนองต่ออุปสรรคนั้น ซึ่ง

ลำดับนี้เป็นหัวใจสำคัญในการปรับเปลี่ยนความสามารถในการจัดการปัญหาของแต่ละคนที่ติดตัวมานาน ให้มีพลังชีวิตและประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

E = Explore all origins and your ownership of the result คือการค้นหาสิ่งที่เป็นสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้น และรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น โดยระบุถึงสาเหตุที่เกิดจากตนเองให้ชัดเจนและคิดที่จะทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ตัดสินใจทำสิ่งที่คิดว่าอยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง และสิ่งที่อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบหรือการตัดสินใจของเรา

A = Analyze the evidence คือการวิเคราะห์เหตุการณ์โดยการค้นหาหลักฐานหรือภาวะแวดล้อม เพื่อช่วยพิจารณาถึงสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตนเอง พิจารณาเหตุการณ์ที่สามารถกระจายไปสู่ส่วนอื่นในชีวิต วิธีทำให้ปัญหาไม่ยืดเยื้ออยู่ในชีวิตที่นานเกินควร พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการแก้ไขด้วยศักยภาพของตนเอง

D = Do something คือการลงมือทำ เป็นการเลือกวิธีการ และลงมือดำเนินการเพื่อให้หลุดพ้นจากอุปสรรค ความทุกข์ที่เกิดขึ้น ด้วยการหาข้อมูลที่จำเป็นเพิ่มเติม พร้อมหาวิธีที่จะควบคุมสถานการณ์ ป้องกันอุปสรรคไม่ให้กระจายสู่ส่วนอื่นในชีวิต และหาวิธีที่จะจำกัดความยืดเยื้อของอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งความศรัทธาอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เกิดการลงมือกระทำ แต่ในขณะเดียวกันหากมีการกระตุ้นให้ลงมือกระทำโดยที่ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นก็เป็นการไร้ประโยชน์เช่นกัน และอาจก่อให้เกิดความเสียหายอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการชีวิตในระหว่างเกิดวิกฤต

มีการศึกษาที่ผ่านมาดังเช่นการศึกษาของ รัชดาภรณ์ ใจอ้าย (2551) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการชีวิตกับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพทางเพศของวัยรุ่นในโรงเรียน โดยนำเสนอถึงกระบวนการจัดการด้วย SOC Model ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเลือก (Selection) ประกอบด้วยการเลือกสถานการณ์ที่เป็นไปได้และการเลือกที่เป็นไปไม่ได้ 2) การปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะที่เหมาะสม (Optimization) ประกอบด้วยความตั้งใจ, การใช้โอกาสที่เหมาะสม, การใช้ความเพียรพยายาม, การใช้วิธีการ/ทักษะใหม่ ๆ, การฝึกฝนทักษะจนชำนาญ, การจัดสรรปันส่วน,การทำตามผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ และ 3) การชดเชยหรือทดแทน (Compensation) ประกอบด้วยการเปลี่ยนวิธีการ, การขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น, การบำบัดที่เกี่ยวข้อง, การได้รับวิธีการ/ทักษะใหม่ ๆ, การใช้วิธีการที่ไม่คุ้นเคย, การเปลี่ยนลำดับ/ขั้นตอน, การใช้แบบอย่างจากผู้ที่ประสบความสำเร็จ และหลีกเลี่ยงการทดแทนที่ไม่เหมาะสม (รัชดาภรณ์ ใจอ้าย. 2551; อ้างอิงจาก Freund and Balts. 2002)

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการจัดการในระหว่างการเกิดวิกฤตนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การพิจารณาสาเหตุและขอบเขตแห่งทุกข์ นั่นคือการพิจารณาว่ามีสถานการณ์ที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ได้, ค้นหาสาเหตุของปัญหาว่ามีขอบเขตว่าอะไรมีสถานการณ์ใดที่สามารถควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ พิจารณาถึงการกระจายของปัญหา 2) การควบคุมและกระตุ้นตนเอง นั่นคือการติดตามความคิดและความรู้สึกของตนเอง กำกับตนเอง และ

กระตุ้นตนเองด้วยการเสริมแรงและลงโทษเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง 3) การไตร่ตรองและวางแผนการแก้ปัญหา นั่นคือการค้นหาความรู้เพิ่มเติม หาวิธีการควบคุมการกระจายของวิกฤต และ 4) การตัดสินใจลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง นั่นคือการกระทำบางอย่างเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์วิกฤต โดยการหาสิ่งชดเชยหรือทดแทนสิ่งที่สูญเสียไปในวิกฤต

3.2.3 ขั้นภายหลังจากวิกฤต ภายหลังจากการเกิดวิกฤตย่อมส่งผลจากความสูญเสียสถานภาพเดิมที่เคยเป็น ไปสู่การยอมรับต่อสถานภาพใหม่เสมอ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ยังคงต้องอาศัยการจัดการชีวิตภายหลังจากวิกฤต ในขั้นนี้มีกระบวนการที่เน้นการปรับตัวและการสร้างเกราะป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำ ส่งผลต่อการมีภูมิคุ้มกันในการเผชิญวิกฤตในอนาคตได้มากขึ้น ซึ่งพบว่ากระบวนการปรับตัวภายหลังจากการประสบกับวิกฤต สามารถทำได้โดย (สุวิมล มีแสง. 2554: 33; อ้างอิงจาก Burton; Kate. 1964)

1. การยอมรับความสูญเสีย (Accept losses) เป็นวิธีการบุคคลที่เผชิญวิกฤตจะยอมรับต่อความสูญเสียที่เกิดจากวิกฤตนั้น โดยอาจมีสาเหตุมาจากความจำเป็นหรือข้อจำกัดบางประการจึงทำให้ต้องทนอยู่และยอมจำนนต่อวิกฤตนั้นโดยมิอาจหลีกเลี่ยง แต่บุคคลอาจมีกลไกทางสังคมบางอย่างมาทดแทนสิ่งที่ต้องสูญเสีย ดังเช่นการที่หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมแต่มีอายุครรภ์ที่มากเกินกว่าแพทย์ผู้ชำนาญจะทำการยุติการตั้งครรภ์ให้ได้ ในขณะที่ได้รับการช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินให้เข้าพักได้ในขณะที่รอคลอด อาจทำให้หญิงวัยรุ่นยอมรับต่อการสูญเสียโอกาสของชีวิตและใช้โอกาสที่ได้รับจากสังคมมาทดแทน

2. การลดความสูญเสีย (Reduce losses) เป็นการป้องกันก่อนที่จะเกิดวิกฤตซ้ำซ้อนอีกรอบ ซึ่งอาจมีการปฏิบัติ เช่น การหมั่นสังเกตสัญญาณเตือนหรืออาการทางร่างกายอันเกิดจากความเครียดจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การคาดการณ์และวางแผนป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การดำเนินการตามวิธีการที่วางแผนได้ดังเช่นตัดสินใจดำรงครรภ์ต่อเพื่อลดความเสี่ยงอันตรายลง เป็นต้น

3. การแสวงหาทางเลือกใหม่ (Choose change) เป็นการหาทางเลือกใหม่เพื่อป้องกันหรือลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นการเปลี่ยนการใช้ชีวิต (Change in use) เช่น การเปลี่ยนจากการเรียนไปเป็นการทำงานเพื่อหารายได้สำหรับการเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น และเปลี่ยนสถานที่ (Change in location) โดยจะอยู่ในรูปของการย้ายสถานที่ เช่น การรอคลอดบุตรในบ้านพักฉุกเฉินแทนบ้านของตนเอง เป็นต้น ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการจัดการวิกฤตภายหลังการเกิดวิกฤตสามารถทำได้โดยการ 1) ยอมรับความสูญเสีย นั่นคือทำใจรับต่อวิกฤตที่ ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง 2) ลดความสูญเสีย นั่นคือการเตือนตนเองเพื่อป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำ และ 3) การแสวงหาทางเลือกใหม่ นั่นคือเมื่อสามารถทำใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงและควบคุมการสูญเสียได้แล้ว บุคคลจะเริ่มยอมรับต่อทางเลือกใหม่ที่ได้รับ จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังตาราง 6

ตาราง 6 สรุปกระบวนการจัดการชีวิตตามระยะการเกิดภาวะวิกฤต

กระบวนการจัดการชีวิต		
ก่อนเกิดวิกฤต	**ระหว่างเกิดวิกฤต**	**หลังเกิดวิกฤต**
- ประเมินความเสี่ยง - กำหนดทางเลือกในการบริหารความเสี่ยง - ดำเนินการบริหารความเสี่ยง - ประเมินผลการบริหารความเสี่ยง	- พิจารณาสาเหตุและขอบเขตแห่งทุกข์ - การควบคุมและกระตุ้นตนเอง - การไตร่ตรองและวางแผนการแก้ปัญหา - การตัดสินใจลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง	- ยอมรับความสูญเสีย - ลดความสูญเสีย - การแสวงหาทางเลือกใหม่

จะเห็นได้ว่าบุคคลสามารถป้องกันการเข้าสู่ภาวะวิกฤตได้หากมีการบริหารความเสี่ยงหรือการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ หรือการได้รับความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที สามารถลดความรุนแรงในภาวะวิกฤต ชะลอการเกิดวิกฤตให้ช้าลง ลดผลกระทบหรือปราศจากความสูญเสียได้ ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการเกิดภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาถึงประสบการณ์การเกิดวิกฤต และกระบวนการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นที่ผ่านประสบการณ์ดังกล่าว จึงสามารถค้นหาแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันการเกิดวิกฤตได้

3.3 ประเภทของการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤต

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาที่สามารถแบ่งกลุ่มออกได้เป็น 3 กลุ่มได้แก่ การจัดการสถานการณ์ปัญหา การจัดการอารมณ์และความคิด และการจัดการตัวตนและภาพลักษณ์ ดังนี้

3.3.1 การจัดการสถานการณ์ปัญหา แม้ยังไม่พบการให้ความหมายต่อการจัดการชีวิตในสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยตรง แต่มีการศึกษาถึงการจัดการในสถานการณ์ที่มีความใกล้เคียง ดังเช่นการศึกษาของ รัชดาภรณ์ ใจอ้าย (2551) ได้ให้นิยามการจัดการชีวิตในสถานการณ์ด้านสุขภาพทางเพศ หมายถึง การที่วัยรุ่นในโรงเรียนมีการตั้งเป้าหมายชีวิตของตนเองที่ชัดเจน กำหนดทิศทางและแนวทางการปฏิบัติตน การปรับเปลี่ยนเป้าหมายในชีวิตให้ชัดเจน มีการเรียนรู้และการมีวิธีการที่เหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพทางเพศของตนเองในชีวิตประจำวัน และการให้ความหมายถึงสถานการณ์เฉพาะหน้า ดังเช่นงานของ สุกาญจนา ทองย้อย (2545: 5) ได้ให้ความหมายว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเองหรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น โดยใช้ความรู้ความคิดอย่างมีเหตุมีผล ประสบการณ์เดิม ปฏิภาณไหวพริบ มาใช้ในการตัดสินใจโดยเร่งด่วน เพื่อแก้ไขเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นปัจจุบันทันทีในสถานการณ์นั้น ๆ

นอกจากนี้ วิไลวรรณ์ อนันต๊ะ (2554: 6) ได้เพิ่มเติมในส่วนของการจัดการสถานการณ์ในลักษณะเร่งด่วนหรือเป็นปัญหาเฉพาะหน้าว่าเป็นทักษะที่บุคคลต้องใช้ความสามารถในการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทันทีทันใดโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน สามารถอธิบายวิธีการหลีกเลี่ยง ป้องกัน แก้ไข เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ดีได้แก่ การแก้ปัญหาด้วยตนเอง รองลงมาคือการให้บุคคลอื่นช่วยเหลือและสุดท้ายคือการแก้ปัญหาไม่ได้ นั่นคือไม่รู้วิธีแก้ปัญหา

อย่างไรก็ตามในวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นนี้จะพบว่ามีสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดวิกฤตในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการตั้งครรภ์ และสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการมีพฤติกรรมละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม

1.1 สถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการตั้งครรภ์ นั่นคือ การตั้งครรภ์ทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับตัวผู้ประสบเหตุการณ์วิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งอาจทำให้เกิดความสูญเสีย เสียหาย หรือเป็นอันตรายต่อวัยรุ่นเอง ดังเช่น ทางด้านร่างกาย เนื่องจากการตั้งครรภ์ในกลุ่มเด็กที่มีอายุน้อยซึ่งร่างกายยังพัฒนาไม่เต็มที่ทำให้อาจเกิดโรคแทรกซ้อนและเป็นอันตราย, ทางด้านจิตใจ เนื่องจากความไม่พร้อมรับต่อบทบาทการเป็นพ่อหรือแม่ ทำให้เกิดความเครียดจากการตั้งครรภ์ ไม่สามารถปรับตัวได้

1.2 สถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการมีพฤติกรรมละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม นั่นคือ ผู้ประสบเหตุการณ์วิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมจะรู้สึกเครียด วิตกกังวล อันมีสาเหตุมาจากการละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม ทำให้ต้องถูกตีตรา ถูกประณาม เสื่อมเสียชื่อเสียง ไม่ได้รับความเห็นอกเห็นใจ ได้รับการปฏิบัติดังคนไม่มีศักดิ์ศรี รู้สึกแปลกแยกแตกต่างไปจากกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคม เป็นเหตุให้ต้องออกจากโรงเรียน หรือต้องปิดบังข้อมูลเรื่องการตั้งครรภ์

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปความหมายของการจัดการสถานการณ์ปัญหาว่าหมายถึง กระบวนการหรือความสามารถที่บุคคลใช้ในการปรับเปลี่ยนสถานการณ์ที่มากระทบต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น โดยผู้ประสบวิกฤตจะเกิดความเครียดและวิตกกังวลอันมีสาเหตุมาจากสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการตั้งครรภ์ และสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการมีพฤติกรรมละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม โดยในที่นี้ต้องอาศัยการจัดการสถานการณ์ปัญหาเพื่อการกำจัดผลกระทบจากการเผชิญวิกฤตให้หมดไปเร็วที่สุด เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือ และลดการกีดขวางที่เป็นปัจจัยอุปสรรคในการดำเนินตามแผน ด้วยการตั้งเป้าหมายหรือกำหนดทิศทางที่ใช้ในการควบคุมสถานการณ์ และการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองและจากผู้อื่นเพื่อปรับเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหานั้น ๆ

3.3.2 การจัดการอารมณ์และความคิด เป็นการจัดการอีกหนึ่งประเภทที่มุ่งเน้นการจัดการต่อภาวะอารมณ์ ลดความเครียดหรืออารมณ์ด้านลบที่ต้องเผชิญ จึงถือเป็นกระบวนการที่บุคคลพยายามสร้างความเข้มแข็งมั่นคงให้กับตนเอง ผ่านการปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียตามมา กระบวนการจัดการด้านอารมณ์และความคิดนี้เป็นกลไกสำคัญที่สร้างภูมิต้านทานต่อการเผชิญปัญหา โดยเฉพาะในด้านทัศนคติเชิงบวกที่เป็นความสามารถต่อการเผชิญกับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยน

จากการศึกษาถึงการจัดการอารมณ์และความคิดในสถานการณ์ที่มีความเฉพาะ พบว่า การศึกษาของ กาญจนา เทพมาลัย (2551: 6) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการปัญหาและการพัฒนาศักยภาพตนเองของผู้พยายามฆ่าตัวตาย โดยให้ความหมายของการจัดการปัญหาในมุมมองเกี่ยวกับความคิดและอารมณ์นี้ว่า เป็นกระบวนการจัดการทางความคิด ความรู้สึกและกลไก เพื่อการจัดการกับตัวปัญหาในการเผชิญกับสถานการณ์ที่มากระทบ รบกวนการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความสมดุลของร่างกายและจิตใจ ซึ่งให้ความหมายสอดคล้องในเรื่องของการเป็นกระบวนการจัดการความคิดเพื่อแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความสงบสุขในชีวิต ดังเช่น จุฑารัตน์ จีนจรรยา (2552: 8-9) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของทักษะการจัดการปัญหา สติปัญญาและความซึมเศร้าของเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางเพศ และได้ให้นิยามความหมายของทักษะการจัดการปัญหาว่า หมายถึง กระบวนการจัดการกับความคิดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ สวนีย์ สุขเจริญ (2553: 31) ได้เสนอว่าในการจัดการกับอารมณ์ตนเองนี้จะทำได้ดีเพียงใดนั้นสืบเนื่องมาจากการรู้จักอารมณ์ของตนเองและพิจารณาจาก 1) การควบคุมได้ ไม่แสดงอารมณ์อย่างทันทีทันใด มีความรู้ตัวไม่ถูกครอบงำโดยอารมณ์ 2) มีเหตุผลสามารถอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผลถึงการเกิดและการแสดงอารมณ์ 3) ก่อให้เกิดพฤติกรรมและผลย้อนกลับในแง่บวก 4) แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และสถานการณ์ โดยให้ความหมายของ การจัดการด้านอารมณ์ความโกรธของวัยรุ่น ไว้ว่าเป็นความพยายามของวัยรุ่นที่จะควบคุมอารมณ์และการแสดงความโกรธเมื่อวัยรุ่นเกิดความรู้สึกโกรธเพื่อให้ความโกรธลดลง โดยเลือกใช้วิธีการจัดการความโกรธอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การรู้จักอารมณ์ของตนเองขณะโกรธและสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะแสดงอารมณ์อะไรออกไป การคิดทบทวนหาสาเหตุของความโกรธสามารถอธิบายได้ว่าอะไรเป็นตัวกระตุ้นให้รู้สึกโกรธ การหาแนวทางระงับความโกรธที่เหมาะสมเพื่อควบคุมการแสดงความโกรธให้ลดลง และวิธีตอบสนองต่อความโกรธอย่างเหมาะสมโดยไม่ทำร้ายตนเองและผู้อื่น โดยการจัดการ(บริหาร) อารมณ์ตนเอง (Managing emotions) เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์ ทั้งอารมณ์ดีและอารมณ์ไม่ดีให้เกิดความสมดุล ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการอารมณ์โกรธนั้นต้องมีการควบคุมภายในเพื่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสม

จากงานวิจัยที่กล่าวไปแล้วได้ให้นิยามที่สอดคล้องกับการจัดการอารมณ์ความเครียดที่ Fleishman (กานดา พู่พุฒ. 2540; อ้างอิงจาก Fleishman; J.A. 1984: 229-244) ให้อธิบายถึงการจัดการกับความเครียดว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอก (Overt) และพฤติกรรมภายใน (Covert) ที่บุคคลใช้เพื่อลดหรือกำจัดภาวะความไม่สบายกาย/ใจ หรือสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด เขาชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะของบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับวิธีการที่บุคคลใช้ในการจัดการกับความเครียด กล่าวคือคุณลักษณะของบุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะใช้พฤติกรรมเฉพาะอย่างแก้ปัญหาและจะนำไปสู่การมีความคงที่ในการใช้รูปแบบนั้น ๆ จัดการกับปัญหาความเครียดต่าง ๆ

จากการให้ความหมายของ การจัดการอารมณ์และความคิดดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปแนวคิดได้ว่าเป็น ความสามารถหรือเป็นการพยายามที่จะควบคุมอารมณ์ ความคิดภายใน เข้าใจอารมณ์ของตนเองด้วยวิธีการคาดการณ์ล่วงหน้า มีการทบทวนอารมณ์ของตนเอง พยายามอธิบาย และหาแนวทางระงับโดยการสร้างความสมดุลระหว่างอารมณ์ที่ดีและไม่ดี เพื่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่นี้หมายถึงการไม่ทำร้ายผู้อื่น เหมาะสมตามกาลเทศะ โดยจุดมุ่งหมายของการจัดการอารมณ์และความคิดนี้เป็นไปเพื่อลดหรือกำจัดภาวะความไม่สบายกายและไม่สบายใจ ทั้งนี้กระบวนการในการจัดการนั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล และมีแนวโน้มที่จะใช้รูปแบบการจัดการนั้น ๆ ไปใช้จัดการกับสถานการณ์เดิมหากเกิดขึ้นอีก

3.3.3 การจัดการตัวตนและภาพลักษณ์ ในด้านของการจัดการตัวตนและภาพลักษณ์เป็นการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสร้างการยอมรับของสังคมแวดล้อมอันนำไปสู่การคลายความทุกข์ โดยเฉพาะการแสดงออกในสถานการณ์ที่ตัวตนของตนเองไม่สามารถซ้อนทับกันได้อย่างสนิทกับภาพลักษณ์ที่แสดงต่อสังคมได้ ดังเช่นในการศึกษาของ สายทิตย์ เวียงมูล (2549: 9, 40) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการตัวตนของวัยรุ่นหญิงรักหญิง ซึ่งพฤติกรรมหญิงรักหญิงเป็นตัวตนที่คาดว่าตนเองเป็นสมาชิกของสังคมที่ควรได้รับการยอมรับ แต่กลับไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เผชิญจริงนั่นคือไม่ได้รับการยอมรับ จึงต้องมีการจัดการเพื่อป้องกันตนเองและเพื่อสร้างพื้นที่ในสังคม ดังนั้นจึงได้มีการให้ความหมายของการจัดการตัวตน ว่าหมายถึง การจัดการกับบุคลิกภายนอกและตัวตนที่อยู่ภายใน เพื่อตอบสนองต่อบริบทของบุคคลและเหตุการณ์ในพื้นที่ให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น โดยการจัดการตัวตนนี้จะเป็นการจัดการตัวเองในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับบริบทรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นการวางท่าที การพูด การใช้สีหน้า หรือแม้แต่การแต่งกาย ที่แสดงถึงความเป็นตัวตนและเป็นอัตลักษณ์ที่ต้องการให้คนรอบข้างเข้าใจ ซึ่งอาจสร้างภาพลักษณ์ให้แตกต่างไปตามแต่ละพื้นที่ที่พบเจอในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องในด้านการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมและแตกต่างไปตามบริบทเพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคมนั้น ๆ ไม่เพียงแต่ในความเป็นจริงแต่ยังรวมไปถึงตามมโนคติ ดังที่ มาโนช ชาบรา (2550: 2-4) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการตัวตนในโลกเสมือนจริงกับโลกที่เป็นจริง: กรณีศึกษาวัยรุ่นติดเกมออนไลน์ โดยให้

ความหมายของการจัดการตัวตน ไว้ว่า เป็นการจัดการต่อตัวตนของวัยรุ่นในส่วนที่เป็นอยู่ในแต่ละด้านของวัยรุ่น โดยจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ตามลักษณะของความเป็นตัวตนของวัยรุ่น เช่น การแต่งกาย การใช้ลักษณะคำพูด การแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น โดยเฉพาะในโลกเสมือนที่สามารถจำลองการสวมบทบาทเป็นบุคคลหรือสิ่งที่ตนเองต้องการที่แตกต่างไปจากโลกแห่งความเป็นจริง

โดยการอธิบายถึงภาพลักษณ์ของการตั้งครรภ์นี้สามารถอธิบายผ่านการรับรู้ที่เปรียบเทียบระหว่างภาพลักษณ์ที่เป็นจริงกับภาพลักษณ์ในอุดมคติ อันนำไปสู่การแสดงออกมาภายนอก ดังเช่นงานวิจัยของ ศิริรัตน์ สฤษดิ์อภิรักษ์ (2551: 3) ซึ่งศึกษาตามกรอบแนวคิดการรับรู้ภาพลักษณ์ของไพรซ์ (Price. 1990) ที่อธิบายถึงการรับรู้ภาพลักษณ์ว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อรูปร่าง หน้าตา การเคลื่อนไหวส่วนของร่างกาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การรับรู้ภาพลักษณ์ของร่างกายที่เป็นจริง (Body reality) คือความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพตามธรรมชาติของมนุษย์ เช่น เตี้ย อ้วน ผอม ซีด เป็นต้น ซึ่งรูปร่างลักษณะของร่างกายเหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์เราไม่สามารถเลือกได้ มีความเฉพาะเจาะจงแตกต่างกันไป มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามระยะของการพัฒนานับตั้งแต่เกิด วัยเด็ก วัยรุ่น จนถึงวัยผู้ใหญ่ 2) การรับรู้ภาพลักษณ์ของร่างกายในอุดมคติ (Body ideal) คือความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพที่บุคคลคิดว่าน่าจะเป็นหรือต้องการที่จะเป็นและแสดงออกเมื่อกล่าวถึงการรับรู้ภาพลักษณ์ของร่างกายที่อุดมคติบุคคลทั่วไปมักจะนึกถึงน้ำหนัก รูปร่าง ความแข็งแกร่ง แข็งแรง โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงตามค่านิยมของสังคมและสิ่งแวดล้อม 3) การรับรู้ภาพลักษณ์ของร่างกายตามการแสดงออก (Body presentation) คือ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับลักษณะของร่างกายที่แสดงออกโดยการแต่งกายหรือพฤติกรรมซึ่งการรับรู้นี้เป็นการรักษาสมดุลระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ของร่างกายที่เป็นจริงและการรับรู้ภาพลักษณ์ของร่างกายในอุดมคติ

เมื่อเชื่อมโยงการจัดการภาพลักษณ์กับการตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่น สามารถอธิบายได้ว่าหญิงตั้งครรภ์จะมีพฤติกรรมการแสดงออกตามการรู้สึกนึกคิดของตนเอง ในลักษณะของการรับรู้ภาพลักษณ์ของร่างกายตามการแสดงออก (Body presentation) และโดยส่วนใหญ่หญิงวัยรุ่นที่ไม่พร้อมตั้งครรภ์มักจะรับรู้ภาพลักษณ์การตั้งครรภ์ของตัวเองในเชิงลบ เช่น หญิงตั้งครรภ์จะรู้สึกอับอายรูปร่าง ก็จะพยายามซ่อนรูปร่างโดยการแต่งกายด้วยชุดที่รัดคับ อึดอัดหรือหลวม ๆ หลายชั้นจนเกินไป หรืออาจใช้วิธีการซ่อนตัวและปลีกตัวแยกออกจากสังคม หรือพยายามอดอาหารหรือรับประทานอาหารให้น้อยลง เพื่อรักษารูปร่างไม่ให้เปลี่ยนแปลง ไม่อยากรู้สึกสูญเสียความเป็นอิสระและการดึงดูดเพศตรงข้ามเพราะภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนไป แต่หากหญิงที่ตั้งครรภ์ที่รู้สึกว่ารูปร่างการตั้งครรภ์จะเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการตั้งครรภ์ ก็จะแต่งกายสวยงามด้วยชุดคลุมท้องที่สวยงาม ดูแลทำความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะ มีความมั่นใจในการเข้าสังคมเหมือนเดิม ซึ่งการจัดการต่อภาพลักษณ์เช่นนี้เป็นการจัดการเพื่อนำไปสู่การลดภาวะเครียด เป็นการสร้างความมั่นใจต่อตนเองและสร้างการยอมรับต่อสังคม

ดังนั้นในด้านการจัดการตัวตนและภาพลักษณ์สามารถสรุปได้ว่า หมายถึง เป็นการแสดงออกด้านต่าง ๆ เช่น พฤติกรรม บุคลิกภาพ การแต่งกาย การพูด การแสดงความรู้สึก เป็นต้น ตามที่ตนเองเห็นว่ามีความเหมาะสมต่อสถานการณ์และบริบทที่บุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้จะแตกต่างไปตามการรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเองตามความเป็นจริงและภาพลักษณ์หรือตัวตนที่เป็นมโนคติของตนเอง นำไปสู่การปรับตัวและการแสดงออกเพื่อให้สังคมลดความกดดันอันมีสาเหตุมาจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และเพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับต่อตัวตนและภาพลักษณ์ของตนเอง

3.4 กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์

การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ควรมีการทบทวนเบื้องต้นเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจถึงเรื่องราวชีวิตของบุคคล เนื่องจากการศึกษาถึงวิกฤตชีวิตของบุคคลนั้นยากที่จะพยากรณ์ได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตมีโครงสร้างหรือแบบแผนที่แตกต่างกันตามเงื่อนไข ดังจะเห็นได้ว่าไม่ใช่วัยรุ่นทุกคนจะประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ในขณะที่บางคนรู้สึกว่าปัญหาการตั้งครรภ์เป็นปัญหายิ่งใหญ่ ไม่มีทางแก้ไข และนำมาสู่ความสูญเสียอย่างรุนแรงในชีวิต ด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ทำให้การเผชิญปัญหาของวัยรุ่นที่ประสบกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีการเผชิญปัญหาที่ต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทบทวนถึงการศึกษาที่ผ่านมา แต่เนื่องจากจากการศึกษาที่ผ่านมายังไม่มีการสรุปขั้นตอนการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนและเชื่อมโยงกับการศึกษาที่ผ่านมาถึงขั้นตอนและกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น สามารถสรุปให้เห็นในภาพรวมถึงกระบวนการและทางเลือกต่าง ๆ ทั้งนี้การศึกษาถึงเรื่องราวชีวิตของบุคคลนั้นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละบริบท ดังนั้นการสรุปกระบวนการนี้จึงเป็นเพียงสร้างความเข้าใจในเบื้องต้น และทำให้เห็นช่องว่างขององค์ความรู้ที่ผ่านมาและนำไปสู่การสร้างความรู้มาต่อยอดองค์ความรู้และสร้างทิศทางในการศึกษามากขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาทำให้เห็นถึงขั้นตอนในการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ที่สามารถแบ่งออกได้ตาม 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นที่ 1 สถานการณ์ปัญหา เป็นสถานการณ์ที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นอันตรายคุกคามต่อภาพพจน์หรือเป้าหมายในชีวิตและไม่สามารถจัดการหรือแก้ไขได้ จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลและตึงเครียด โดยในสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมประกอบด้วย การลังเลสงสัย การแสวงหาคำตอบเพื่อยืนยันการตั้งครรภ์ของตนเอง โดยในสถานการณ์ที่วัยรุ่นลังเลสงสัยจะเป็นจุดเริ่มต้นต่อปัญหาแต่อาจยังไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตมากนัก เป็นความกังวลใจและความไม่แน่ใจ ซึ่งเทียบได้กับความเครียดที่ยังอยู่ในระดับปกติหรืออยู่สูงกว่าปกติเล็กน้อย (กรมสุขภาพจิต. 2541) สถานการณ์ปัญหายังไม่มีความรุนแรงและยังไม่สะสมจนกระทบต่อการดำเนินชีวิตมากนัก

ในขั้นการลังเลสงสัยนี้ผู้หญิงทั่วไปที่มีเพศสัมพันธ์ มีแนวโน้มจะเริ่มสงสัยว่าตนเองอาจตั้งครรภ์ เมื่อประจำเดือนขาดหายไป โดยเฉพาะผู้หญิงที่เคยมีประจำเดือนตามปกติ แต่สำหรับวัยรุ่นตั้งครรภ์มักจะเป็นความรู้สึกที่ลังเลไม่แน่ใจว่าระหว่างความผิดปกติของประจำเดือนหรือจะ

เป็นการตั้งครรภ์และมักจะรออยู่จนครบรอบอีก 1 เดือนจึงเริ่มหาทางตรวจให้แน่ใจว่าตั้งครรภ์หรือไม่ ส่วนผู้หญิงที่ประจำเดือนมาไม่ปกติจะใช้เวลานานกว่าหนึ่งเดือนที่จะรู้สึกว่าตนเองอาจตั้งครรภ์ เพราะมักคิดว่าประจำเดือนไม่มาหรือมาช้ากว่าปกติ จนกว่าจะเริ่มมีอาการอื่น ๆ เช่น แพ้ท้อง คลื่นไส้ จึงเริ่มคิดว่าอาจจะตั้งครรภ์ เป็นต้น โดยระยะนี้ผู้หญิงแต่ละคนอาจใช้เวลาในการสังเกตอาการได้แตกต่างกันไป และเมื่อประจำเดือนขาดหายไปนาน ๆ วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่จะไปซื้อยาขับประจำเดือนมารับประทาน ซึ่งไม่ได้มุ่งหวังให้เกิดการแท้งหรือคาดหวังว่าจะมีผลกระทบต่อทารกแต่อย่างใด เป็นการกระทำเพื่อให้ประจำเดือนออกมาเท่านั้น (สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์. 2548: 180-181) ในบางรายพบว่ามีการพยายามกินยาขับประจำเดือนเรื่อยมาจนถึงเดือนที่ 6 จึงจะรับรู้ว่าตนเองอาจจะตั้งครรภ์ อาจเริ่มสังเกตอาการได้ด้วยตนเองหรือผู้อื่นสังเกตแล้วจึงนำไปสู่การตรวจการตั้งครรภ์

การแสวงหาคำตอบ โดยทั่วไปหากวัยรุ่นหญิงที่มีอายุน้อย ๆ หลายรายจะพบว่าประจำเดือนยังขาดช่วง มาไม่ปกติ จึงไม่น่าแปลกใจหากประจำเดือนขาดหายไปเพราะสาเหตุจากการตั้งครรภ์ ทำให้ระยะเวลาระหว่างช่วงลังเลสงสัย และนำมาสู่การแสวงหาคำตอบนั้นจึงแตกต่างกันไปในแต่ละราย โดยพบว่าบางรายรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ คือมีอายุครรภ์มากกว่า 6 เดือนแล้วหรือพบว่าระหว่างตั้งครรภ์มีประจำเดือนออกมาจึงไม่คิดว่าว่าตนเองตั้งครรภ์ จนกระทั่งรู้สึกว่ามีบางอย่างดิ้นอยู่ในท้อง (สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์. 2548) จึงนำไปสู่การแสวงหาคำตอบเพื่อยืนยันการตั้งครรภ์ ซึ่งอาจใช้วิธีการตรวจด้วยตนเองหรือเป็นการยืนยันจากแพทย์เพื่อยืนยันอายุครรภ์ และวัยรุ่นชายหญิงมักจะรู้สึกตรงกันคือ ตกใจ หวาดกลัว วิตกกังวล เครียด เสียใจ โกรธ บางคนลงโทษตัวเองว่าประมาท รู้เท่าไม่ถึงการ ไม่ป้องกันตัวเอง เป็นต้น

นอกจากนี้การตรวจหาการตั้งครรภ์ยังถูกกีดกันจากบริการทางสังคม เพราะหากตนเองไปตรวจการตั้งครรภ์ในโรงพยาบาลจะทำให้คนอื่นรู้ โดยเฉพาะเมื่อรู้ว่าตั้งครรภ์ วัยรุ่นหญิงเหล่านี้อาจถูกส่งไปที่แผนกเกี่ยวกับการฝากครรภ์อาจทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ถูกเปิดเผยได้ จะเห็นได้ว่ามีหลายสถานการณ์ที่ถาโถมเข้ามาให้วัยรุ่นต้องคิดหนัก และนำไปสู่ความเครียดทั้งสิ้น แต่ในขณะเดียวกันหากกลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์เหล่านี้มีความช่วยเหลือเข้ามา หรือพ่อแม่ยอมรับ จะทำให้วัยรุ่นไม่เข้าสู่วิกฤตการตั้งครรภ์ ทำให้เห็นว่าค่านิยมและการยอมรับจากสังคม และการมีทรัพยากรสนับสนุนเช่น การได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่จะเป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้บุคคลเข้าสู่ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ขั้นที่ 2 ภาวะวิกฤต ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าวิกฤตการณ์ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเกิดจากการมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ขาดทรัพยากรสนับสนุน สถานการณ์ถูกรับรู้ว่าเป็นภัยคุกคามต่อชีวิต ทำให้บุคคลต้องสูญเสียความคาดหวังต่าง ๆ จนกลายเป็นภาวะแห่งความเครียด หรือวิกฤตของชีวิต และเริ่มส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตตามปกติ เป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย ต้องอาศัยการกระทำบางสิ่งเพื่อนำไปสู่การคลายทุกข์ ในที่นี้สามารถเทียบได้กับระยะที่ 2,3,4 ของ Caplan ที่ได้กล่าวไว้ว่า หลังจากที่เกิดปัญหาและบุคคลไม่สามารถใช้วิธีการ

แบบเดิมในการจัดการปัญหาได้ บุคคลจะเกิดความตึงเครียดมากขึ้นแต่ยังคงใช้ความพยายามในการจัดการปัญหาต่อไป ดังที่ Browner (กาญจนา แซ่ลิ้ม. 2546: 3; อ้างอิงจาก Browner. 1979) กล่าวไว้ว่า ผู้หญิงมากกว่าครึ่งจะพยายามอย่างรุนแรงอย่างน้อยหนึ่งครั้ง หรือมีความพยายามเล็กน้อยแต่หลาย ๆ ครั้งในการยุติการตั้งครรภ์ ทั้งเป็นความพยายามที่จะยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองหรือไปตามสถานบริการทำแท้งต่าง ๆ และเมื่อได้ลองแก้ปัญหาด้วยวิธีการหลาย ๆ อย่างด้วยรูปแบบการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูกแล้ว (พรรณวิภา บรรณเกียรติ. 2548: 3) ผลที่ได้มานั้นมักนำมาสู่ความทุกข์กายและทุกข์ใจอย่างแสนสาหัส เพราะการแก้ปัญหาหนึ่งได้กลับไปสร้างปัญหาอื่นให้เพิ่มมากขึ้น ทำให้บุคคลเข้าสู่ระยะที่ 3 ของ Caplan คือบุคคลจะพรั่งพรูอารมณ์ที่ถูกเก็บกดไว้และเชื่อมโยงกับความผิดพลาดที่ผ่านมาในอดีต บุคคลจะถูกเร้าอารมณ์จากปัญหาที่ไม่สามารถแก้ให้หมดไปได้ จะยิ่งนำพาให้บุคคลหุนหันพลันแล่น และก้าวร้าว กล้าทำในสิ่งที่เสี่ยงอันตรายและส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นมากยิ่งขึ้น เมื่อบุคคลมีความตึงเครียดมากที่สุด และไม่อาจทนต่อสภาพที่เป็นอยู่ได้อีกต่อไป บุคคลจะก้าวเข้าสู่ ระยะที่ 4 ของ Caplan นั่นคือมีภาวะ “อารมณ์แตกหัก” (Emotional breakdown) (อังศินันท์ อินทรกำแหง; และทัศนา ทองภักดี. 2553: 22; อ้างอิงจาก Caplan. 1964) หรือ “จุดวิกฤต” (Extreme) (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2554: 20) ทำให้บุคคลสูญสิ้นความสามารถในการแก้ปัญหา ขาดสติในการไตร่ตรองแยกแยะปัญหาบนพื้นฐานแห่งความเป็นจริงได้ ความเครียดที่ถาโถมจะผลักดันให้วัยรุ่นเข้าสู่ขั้นที่ 3 นั่นคือการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ด้วยสติในขณะที่บางคนอาจพ่ายแพ้ต่อการจัดการปัญหาจนถึงขั้นฆ่าตัวตายหรือเป็นโรคทางจิตเวชได้

โดยสถานการณ์วิกฤตในกระบวนการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นที่ต้องเผชิญในขั้นที่ 2 นี้จะเริ่มต้นขึ้นเมื่อแสวงหาคำตอบจนรู้แน่ชัดแล้วว่ามีการตั้งครรภ์เกิดขึ้น โดยส่วนใหญ่ของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมจะรู้สึกตกใจและไม่อยากเชื่อว่าตนเองจะตั้งครรภ์จริง ความหวาดกลัว ความรู้สึกด้านลบจะจู่โจมกับฝ่ายหญิงให้เต็มไปด้วยคำถามว่าจะจัดการอย่างไรต่อไป และความเครียดที่ถาโถมส่งผลต่อสภาพจิตใจและการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างรุนแรง (สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์. 2548: 180) ในส่วนของผู้ชายวัยรุ่น เมื่อรับรู้ว่าผู้หญิงหรือแฟนตัวเองตั้งครรภ์ จะรู้สึกตกใจคล้ายคลึงกับฝ่ายหญิง แต่จะเกิดคำถามขึ้นในใจเป็นอันดับแรกว่า เด็กในครรภ์เป็นลูกของตนเองจริงหรือไม่ (ศิริพร จิรวัฒน์กุล; และคนอื่น ๆ. 2554) ซึ่งในขั้นนี้วัยรุ่นมักจะเลือกจัดการต่อสถานการณ์การตั้งครรภ์ด้วยการพยายามยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองและปกปิดข้อมูล นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการควบคุมอารมณ์และการแสดงพฤติกรรมของตนเองเพื่อไม่ให้ข้อมูลการตั้งครรภ์ถูกเปิดเผย แต่เมื่อกระบวนการดังกล่าวไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง วัยรุ่นบางรายจะเลือกหาวิธีการยุติการตั้งครรภ์ที่รุนแรงและเป็นอันตรายมากขึ้น ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นยิ่งประสบกับความเครียดที่มากขึ้นและเข้าสู่จุดวิกฤตอย่างรุนแรง จากการศึกษาพบว่าในขั้นที่ 2 นี้ วัยรุ่นจะใช้วิธีการจัดการแบบลองผิดลองถูกขาดการพิจารณาถึงความเสี่ยงและอันตราย ดังเช่นการยุติการตั้งครรภ์

การยุติการตั้งครรภ์ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการแสดงความรับผิดชอบแต่เป็นในลักษณะที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอันเนื่องมาจากการรับรู้เกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคมของสามี ของ

ครอบครัวของวัยรุ่นเองว่าต้องการหรือคาดหวังให้เป็นเช่นไร ซึ่งแรงสนับสนุนทางสังคมนี้มีความสัมพันธ์กับความต้องการหรือไม่ต้องการบุตรของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กาญจนี สีหโสภณ. 2533) การแสดงปฏิกิริยาจากฝ่ายชายเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขที่ทำให้ผู้หญิงต้องชั่งใจ นอกจากนี้การบริการทางสังคมหรือแม้การฝากครรภ์ก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่การจัดการกับครรภ์ เนื่องจากการศึกษาพบว่าวัยรุ่นหญิงบางรายที่ถูกปฏิเสธความรับผิดชอบจากฝ่ายชาย หรือไม่สามารถเปิดเผยได้ว่าใครคือสามีของตนเอง จะละเลยการดูแลครรภ์และล่วงเลยไปสู่การทำแท้งหรือฆ่าตัวตาย เพราะรู้สึกว่าตัวเองไม่มีค่า ไม่มีใครเห็นความสำคัญ แม้กระทั่งบริการทางสังคมที่กดดันให้ตนเองต้องรู้สึกอับอาย ดังเช่นการไปฝากครรภ์ต้องมีการระบุชื่อของสามีหรือพ่อของบุตรในครรภ์ แต่กับวัยรุ่นหญิงบางคนที่ไม่สามารถระบุได้ ซึ่งจะถูกเจ้าหน้าที่ต่อว่าด้วยเสียงดัง สร้างความอับอายและไร้ศักดิ์ศรีให้กับเด็กหญิงวัยรุ่นอย่างมากจึงทำให้ละเลยต่อการดูแลและฝากครรภ์ และยังพบอีกว่าหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์มีความต้องการให้บุคลากรทางสุขภาพให้การดูแล/ให้การบริการด้วยความเป็นมิตร ด้วยความเข้าใจ (ร้อยละ 90) (ศิริพร จิรวัฒน์กุล; และคนอื่น ๆ. 2554: 180)

โดยในที่นี้การยุติการตั้งครรภ์ถือเป็นทางเลือกที่วัยรุ่นส่วนใหญ่นิยมเลือกกระทำเป็นสิ่งแรก เพื่อมุ่งหวังว่าหากทำแท้งได้สำเร็จจะหมดปัญหาและกลับมาใช้ชีวิตเหมือนเดิมได้ ยิ่งทำแท้งได้เร็วเท่าไรจะยิ่งทำให้ชีวิตกลับคืนสู่สมดุลได้เร็วมากเท่านั้น ซึ่งการยุติการตั้งครรภ์นี้ มีเกณฑ์กำหนดในการทำแท้งในแต่ละประเทศยังแตกต่างกันอยู่ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ที่ถือว่าเกณฑ์การแท้งคือการสิ้นสุดการตั้งครรภ์ก่อนอายุครรภ์ 20 สัปดาห์ หรือน้ำหนักทารกออกมาน้อยกว่า 500 กรัม ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนมาก รวมทั้งประเทศไทยถือเกณฑ์ว่าการแท้งคือการสิ้นสุดการตั้งครรภ์ก่อนอายุครรภ์ 28 สัปดาห์ หรือตามน้ำหนักทารกที่ออกมาน้อยกว่า 1000 กรัม (วิทยา ถิฐาพันธ์. 2542) แต่ไม่ว่าจะเป็นลักษณะใดนั้นก็ไม่มีใครเลยที่จะรู้สึกยินดีต่อการกระทำโดยปราศจากความกังวล ความหวาดกลัว และไม่มีใครเลยที่จะก้าวผ่านวิกฤตด้วยการทำแท้งได้อย่างง่ายดาย ทุกคนต้องต่อสู้กับความรู้สึกบาปที่ถูกสั่งสอนมาว่าการทำแท้งเป็นการทำผิดอย่างมหันต์ (ยุวนาถ ทิฐิคำฉาย. 2552: 51) โดยการยุติการตั้งครรภ์จะเริ่มกระทำเมื่อชั่งใจแน่นอนแล้วว่าการดำรงครรภ์ต่อไปจะไม่เกิดผลดี วัยรุ่นจะใช้วิธีการยุติการตั้งครรภ์ด้วยวิธีต่างกันไปตามการรับรู้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งพบว่าในกระบวนการยุติการตั้งครรภ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. การยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง ได้มีการศึกษาแล้วพบว่าทางเลือกอันดับแรกที่ผู้หญิงทุกคนที่ตั้งครรภ์ในขณะไม่พร้อมต้องการเลือก คือการพยายามยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา แซ่ลิ้ม (2546: 3) พบว่า การตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนานั้นผู้หญิงมากกว่าครึ่งจะพยายามอย่างรุนแรงอย่างน้อยหนึ่งครั้ง หรือมีความพยายามเล็กน้อยแต่หลาย ๆ ครั้งในการยุติการตั้งครรภ์ การแสวงหาทางเลือกให้กับตัวเองจะเริ่มต้นจากการทบทวนและประมวลสถานการณ์ว่าหากเธอยังเก็บลูกไว้จะเป็นเช่นไร เนื่องจากบางคนยังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน บางคนมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ บางคนเพิ่งรับรู้ว่าฝ่ายชายมีครอบครัวอยู่ก่อนแล้ว ปรากฏการณ์

เช่นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงจะประเมินสภาพจากการใช้ตนเองเป็นศูนย์กลาง นอกจากจะมีการชั่งน้ำหนักระหว่างผลได้กับผลเสียว่าสิ่งใดจะมีโอกาสเป็นไปได้และมีน้ำหนักมากกว่ากัน ซึ่งความสัมพันธ์กับคู่ครองเป็นอีกส่วนหนึ่งที่นำมาพิจารณาว่ายังต้องการรักษาความสัมพันธ์กับคู่ครองคนเดิมต่อไปหรือไม่ โดยเฉพาะหากคู่ครองเห็นด้วยกับการยุติการตั้งครรภ์โดยอ้างว่าเป็นการรักษาความสัมพันธ์และเป็นการจัดการปัญหาบนพื้นฐานของความรัก จึงมีแนวโน้มความต้องการยุติการตั้งครรภ์ให้เกิดขึ้นโดยเร็วที่สุด

ในด้านการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์เมื่อทราบแน่นอนว่าตนเองตั้งครรภ์ การปรึกษากับคู่ครอง การปรึกษากับพ่อแม่ที่เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ถือเป็นความยากลำบากในการตัดสินใจทั้งสิ้น หากตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์แล้วผู้หญิงมักเป็นฝ่ายที่ต้องแบกรับความผิดมากกว่าใคร เพราะหากเลือกที่จะดำรงครรภ์ต่อไปวัยรุ่นยังคงต้องแบกรับความกังวล ความละอายจากการละเมิดบรรทัดฐานของสังคม การดำรงอยู่ต่อไปของเด็กที่จะเกิดมา ล้วนแล้วแต่เป็นความรับผิดชอบของตนเองทั้งสิ้น แต่จะพบว่าในขั้นของการยุติการตั้งครรภ์ วัยรุ่นหญิงจะเริ่มใช้วิธีการยุติการตั้งครรภ์อย่างง่ายที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง และมีความเสี่ยงน้อยที่ข้อมูลจะถูกเปิดเผย ด้วยวิธีการสร้างแรงกระทบกระเทือนต่อครรภ์เพื่อหวังให้กระทบกระเทือนถึงลูกในท้องมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามความเข้าใจว่าหากมีอะไรมากระแทกครรภ์โดยเฉพาะช่วงหน้าท้องจะทำให้เกิดการแท้งได้ เช่น การกระโดดแรง ๆ กลิ้งตัวให้ตกบันได ทุบตีเตะต่อยท้องด้วยตนเองหรือให้คนอื่นทำให้ ซื้อยาที่มีสรรพคุณบีบรัดมดลูกหรือยาขับเลือดผสมกับเหล้าขาว เป็นต้น (กาญจนา แซ่ลิ้ม. 2546: 3) ทั้งนี้วัยรุ่นจะทำเพื่อลองหยั่งเชิงว่าจะแท้งได้หรือไม่ ซึ่งถือเป็นความพยายามเบื้องต้น

วิธีการแสวงหาทางออกเหล่านี้มีหลากหลายวิธีการ ซึ่งพบว่าผู้หญิงจะเริ่มมองหาแหล่งข้อมูลที่ใกล้ตัวมากที่สุดก่อน ในที่นี้มักเป็นเพื่อนสนิท โดยเฉพาะเพื่อนที่เคยมีประสบการณ์การยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองหรือเคยทำแท้งในสถานที่บริการต่าง ๆ มาก่อน โดยจะเริ่มต้นด้วยการพยายามยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองก่อน แต่หากว่าการกระทำในข้างต้นไม่สำเร็จบางคนเลือกที่จะหยุดความพยายามยุติการตั้งครรภ์ดังกล่าวลงและยอมรับต่อการตั้งครรภ์นั้น หากแต่บางคนยังคงพยายามต่อไป มักจะเลือกวิธีการที่รุนแรงและเสี่ยงอันตรายมากขึ้นด้วยการไปทำแท้งตามสถานบริการต่าง ๆ

2. การทำแท้งในสถานรับบริการ จากการพยายามยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองที่ไม่สำเร็จและยังคงตัดสินใจที่จะทำแท้งอย่างแน่นอน วัยรุ่นอาจเลือกการเปิดเผยข้อมูลบางส่วนกับบุคคลใกล้ชิดเพื่อขอความช่วยเหลือ โดยเฉพาะเรื่องการแท้ง ซึ่งสถานบริการมีอยู่ 2 แบบคือ แบบถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย หากเป็นลักษณะที่ถูกกฎหมาย มักเป็นที่โรงพยาบาลหรือคลินิกที่ให้บริการอย่างถูกกฎหมาย แต่จะมีเงื่อนไขมากกว่าสถานบริการที่ผิดกฎหมาย เพราะการทำแท้งที่เกิดจากแพทย์ผู้ชำนาญการณ์นั้นจะพิจารณาถึงความปลอดภัยและสุขภาพของตัววัยรุ่นเองและอยู่ในเงื่อนไขที่แพทย์สามารถปฏิบัติได้นั่นคือ เป็นการยุติครรภ์ในช่วง 13 สัปดาห์แรกของการตั้งครรภ์จะเป็นการทำแท้งที่ปลอดภัยมากกว่าการมีอายุครรภ์ที่มากกว่านี้ ทั้งนี้สุขภาพของมารดาวัยรุ่นต้อง

ไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำแท้ง และไม่ขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งเพราะกฎหมายในประเทศไทยการทำแท้งยังคงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย จะสามารถกระทำได้เฉพาะในบางกรณีเท่านั้น ซึ่งหากนอกเหนือจากนี้อาจจะถูกปฏิเสธจากแพทย์ ด้วยเหตุของความปลอดภัย และจรรยาบรรณของแพทย์

อย่างไรก็ตาม หากปล่อยให้มีอายุครรภ์ที่มากขึ้นเพียงใดยิ่งเป็นการเพิ่มโอกาสการอยู่รอดของทารกในครรภ์มากขึ้น เนื่องจากระบบทารก (Fetal stage) จะเริ่มตั้งแต่สัปดาห์ที่ 8 จนถึงสัปดาห์ที่ 40 ระยะนี้ ทารกจะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการสร้างอวัยวะต่าง ๆ เริ่มมีการเคลื่อนไหวจนสามารถรู้สึกได้ ในช่วงอายุครรภ์ 21-24 สัปดาห์ ถ้าการตั้งครรภ์สิ้นสุดลงทารกจะมีชีวิตอยู่ได้ประมาณ 2-3 ชั่วโมงเนื่องจากระบบหายใจยังเจริญไม่เต็มที่ ในสัปดาห์ที่ 25-28 ถ้าการตั้งครรภ์สิ้นสุดลง ทารกจะมีโอกาสรอดชีวิต โดยต้องได้รับการดูแลในหน่วยผู้ป่วยเด็กหนัก แต่ในสัปดาห์ที่ 29-36 ทารกจะมีโอกาสรอดชีวิตมากขึ้น ส่วนทารกที่มีอายุตั้งแต่ 38 สัปดาห์ขึ้นไป ถือว่าเป็นทารกที่คลอดครบกำหนด ซึ่งกลายเป็นอีกสาเหตุอันนำไปสู่การตั้งครรภ์ต่อไป

นอกจากนี้ สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์ (2548: 181) ยังได้ศึกษาถึงเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยขัดขวางการยุติการตั้งครรภ์ ได้แก่ การมีอายุครรภ์ที่มากเกินกว่าจะยุติการตั้งครรภ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ ซึ่งเกิดจากการรับรู้และการตัดสินใจที่ล่าช้า ระบบวัฒนธรรม ศาสนา ความคิด ความเชื่อ เช่น เรื่องบาปบุญคุณโทษที่เกิดขึ้นจากการทำแท้ง รวมถึงวัฒนธรรมของสังคมเดิมที่ผู้หญิงเคยมี การถูกปฏิเสธจากแพทย์เนื่องจากเกรงว่าการทำแท้งที่เกิดขึ้นอาจก่อให้เกิดอันตรายกับตัวผู้หญิงผู้เป็นแม่ได้, ความล้มเหลวของสถานบริการทำแท้ง และค่าใช้จ่ายในการทำแท้ง สอดคล้องกับกรมอนามัยที่ได้สำรวจถึงเงื่อนไขจากการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย การรับรู้ถึงภาวะการตั้งครรภ์ที่ล่าช้า การไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ให้บริการอย่างปลอดภัยเนื่องจากมีอัตราค่าบริการที่แพง ทำให้ทำแท้งไม่สำเร็จก็จะนำไปสู่ขั้นของดำรงครรภ์ไม่พึงประสงค์ต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะพบว่าการทำแท้งอย่างถูกกฎหมายมีหลายเงื่อนไขที่วัยรุ่นไม่สามารถเข้าถึงการบริการได้ เมื่อไม่อาจทำแท้งอย่างถูกกฎหมายตามที่ต้องการ วัยรุ่นจะเข้าสู่ภาวะวิกฤตอีกครั้ง ทำให้วัยรุ่นยอมเสี่ยงอันตรายมากขึ้น โดยในขั้นนี้วัยรุ่นจะหันไปหาแหล่งการให้บริการทำแท้งที่ไม่ถูกกฎหมายต่อไป ซึ่งสถานบริการทำแท้งไม่ถูกกฎหมายนี้ วัยรุ่นหญิงมักจะเลือกที่จะเข้ารับบริการเพราะเป็นสถานที่ที่เป็นส่วนตัว ไม่ต้องเดินทางไปหลายครั้ง ทำให้สามารถหลีกเลี่ยงการพบปะคนรู้จักได้ โดยวัยรุ่นหญิงจะเริ่มแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับการทำแท้งที่ต้องการทราบได้แก่ สถานที่รับบริการทำแท้ง ค่าบริการ และความปลอดภัยและคุณภาพของการบริการ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มักจะมีอยู่อย่างจำกัด ส่วนใหญ่แล้วผู้หญิงจะถามข้อมูลเหล่านี้จากผู้ที่เคยไปใช้บริการหรือเคยให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการตั้งครรภ์ ดังนั้นข้อมูลที่ผู้หญิงได้รับจึงแปรผันไปตามความรู้หรือประสบการณ์ของคนใกล้ชิดที่ตนเองไปปรึกษา ผู้หญิงจะไม่ปรึกษาหรือหาข้อมูลอย่างกว้างในช่วงที่ผู้หญิงตัดสินใจเข้าสู่การทำแท้งนั้น ผู้หญิงมักจะมีความวิตกกังวล หวาดกลัว ไม่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับตนเอง ผู้หญิงมักรู้ล่วงหน้าว่าจะต้องเจ็บปวด บางคนคิดว่าอาจจะถึงแก่ชีวิตในการไปทำ

แท้ง ผู้หญิงจะรู้สึกโดดเดี่ยวมาก (นภาภรณ์ หะวานนท์. 2538) ซึ่งในขั้นนี้วัยรุ่นหญิงจะมีข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับวิธีการทำแท้ง แต่ไม่มีใครเลยที่สามารถได้รับข้อมูลอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการทำแท้ง มักได้รับข้อมูลเพียงว่าสถานที่ใดรับทำแท้ง มีเงื่อนไขใด กำหนดราคาอย่างไร และอาการเมื่อแท้งเป็นเช่นไร แต่ในกระบวนการดำเนินการนั้นมักจะถูกปิดบังจากผู้ให้บริการ ผู้หญิงไม่มีโอกาสรู้ว่าผู้ที่ทำแท้งให้ตนนั้นเป็นใคร เนื่องจากการทำแท้งในสังคมไทย ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย การทำแท้งที่มีอยู่จึงเป็นลักษณะของการลักลอบดำเนินการและต้องกระทำอย่างปิดบัง ผู้หญิงจึงไม่มีสิทธิต่อรองหรือเลือกได้มากนัก (สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์. 2548)

ในขั้นนี้วัยรุ่นชายมักมีส่วนร่วมในเรื่องของการตัดสินใจในการทำแท้ง ในด้านค่าใช้จ่าย การพาไปและรอรับกลับหลังจากทำแท้ง หรืออาจเป็นเพียงการตัดสินใจด้วยตนเองของผู้หญิง ซึ่งในกรณีนี้ผู้หญิงจะเดินทางไปทำและกลับบ้านด้วยตนเองเพราะไม่ต้องการให้ใครรู้เรื่องการตั้งครรภ์นี้ โดยพบว่าผู้หญิงที่ตัดสินใจทำแท้งจะมีลักษณะของการประเมินสถานการณ์จากพื้นฐานของสภาพความเป็นจริงมากกว่าจะเป็นการประเมินโดยมีพื้นฐานทางด้านอุดมการณ์หรือศีลธรรม ทำให้การตัดสินใจนี้จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการยอมรับจากครอบครัว และสังคม โดยเฉพาะแฟนและการได้รับความช่วยเหลือจากบุคลากรทางการแพทย์ จะมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการคิดยุติการตั้งครรภ์หรือดำรงครรภ์ต่อไป (ยุวนาถ ทิฐิคำฉาย. 2552: 51) เนื่องจากการที่บุคคลจะเข้าสู่ภาวะวิกฤตหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับทรัพยากรสนับสนุนทั้งทางด้านอารมณ์เช่น ครอบครัวให้การยอมรับหรือไม่ และทรัพยากรภายนอก เช่น ค่าใช้จ่ายในการทำแท้ง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเมื่อไม่สามารถเข้ารับบริการในสถานที่ปลอดภัยได้ วัยรุ่นจะก้าวสู่ทางเลือกสุดท้ายที่สามารถทำได้นั่นคือการทำแท้งเถื่อน ซึ่งการทำแท้งในลักษณะนี้มีอันตรายต่อทั้งชีวิตของวัยรุ่นเองและต่อตัวทารก ทั้งนี้เพราะผู้ที่ทำแท้งให้กับวัยรุ่นหญิงมักไม่ใช่แพทย์ และเครื่องมือไม่มีมาตรฐานความปลอดภัย จึงมักก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งเถื่อน ประกอบกับราคาการให้บริการทำแท้งในลักษณะนี้จะขึ้นอยู่กับอายุครรภ์ นั่นแปลว่าความเสี่ยงจะแปรผันตามอายุครรภ์ด้วย และไม่รับประกันว่าจะสามารถยุติการตั้งครรภ์ได้หรือไม่ รวมถึงความปลอดภัยจากการทำแท้ง ประกอบกับในสถานบริการจะพิจารณาถึงอายุครรภ์ หากไม่สามารถเอาทารกออกมาได้หรือสามารถเอาออกมาได้แต่ทารกสามารถรอดชีวิตก็อาจจะปฏิเสธการทำแท้งให้เช่นกัน ด้วยความหวาดกลัวบวกกับข้อจำกัดต่าง ๆ ในการทำแท้งเหล่านี้ยิ่งถาโถมทำให้วัยรุ่นต้องคิดใคร่ครวญอย่างหนัก และเมื่อผู้หญิงต้องตกอยู่ในภาวะที่ไม่อาจเลือกได้เช่นนี้เธอจะหันกลับมาใช้ทางเลือกที่สองคือการเก็บลูกไว้แทน ดังนั้นการทำแท้งนี้จึงถือได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่ผลักดันให้วัยรุ่นได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก แม้บางคนจะสามารถทำแท้งได้สำเร็จแต่ก็ยังคงต้องต่อสู้กับอารมณ์และความคิดผิดชอบชั่วดีของตัวเอง โดยเฉพาะในด้านศีลธรรม ที่ประณามว่าบุคคลที่ทำแท้งเป็นคนบาป เป็นการแสดงถึงนิสัยที่โหดร้าย เป็นตราบาปไปชั่วชีวิต ไม่ว่าอย่างไรก็ตามผลของกระบวนการจัดการวิกฤตในเบื้องต้นที่มีลักษณะของการลองผิดลองถูก จนถึงการลองเสี่ยงอันตรายอย่างถึงที่สุดแล้ว หรือเรียกได้ว่าถึงจุดวิกฤตของชีวิตแล้ว บุคคลจะมีการเรียนรู้ ไตร่ตรองต่อการแก้ปัญหาที่มี

ความซับซ้อนด้วยการมีสติ และก้าวเข้าสู่กระบวนการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ในขั้นที่ 3 การจัดการปัญหา ต่อไป

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ วัยรุ่นจะมีความพยายามในการทำแท้ง ไม่ว่าจะเป็นการพยายามยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองและการทำแท้งในสถานรับบริการ ซึ่งมีจุดมุ่งหวังให้ทารกเสียชีวิตโดยเร็วที่สุดเพื่อป้องกันข้อมูลการตั้งครรภ์ถูกเปิดเผยและจะทำให้ตัววัยรุ่นเองต้องสูญเสียอนาคตในภายภาคหน้า แต่ด้วยวิธีการต่าง ๆ ของการทำแท้งยิ่งทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการถูกเปิดเผยและเป็นอันตรายต่อชีวิต จึงทำให้วัยรุ่นจะต้องประสบกับจุดวิกฤตหลายครั้ง ปัญหาถูกพอกพูนและเพิ่มความซับซ้อนจนทำให้วัยรุ่นรู้สึกอ่อนแรงต่อการแก้ปัญหา ประกอบกับเมื่อได้ลองทำทุกวิถีทางแล้วยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ วัยรุ่นจะเกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหันมายอมรับต่อการตั้งครรภ์และยอมรับทารกมากขึ้น ดังนั้นหากได้มีการศึกษาถึงภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ที่ซับซ้อนเหล่านี้แล้ว จะทำให้เข้าใจถึงมิติของภาวะวิกฤตอันเป็นที่มาของกระบวนการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 3 การจัดการปัญหา เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องมาจากขั้นที่ 2 ที่บุคคลใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก ขาดสติไตร่ตรองและแยกแยะปัญหา และดูเหมือนว่าจะยิ่งสร้างผลกระทบด้านลบให้ยิ่งรุนแรงมากขึ้น บุคคลจะเข้าสู่จุดวิกฤตของสถานการณ์การตั้งครรภ์ และมิอาจทนอยู่ในสภาวะวิกฤตนั้นได้อีกต่อไป ต้องอาศัยการกระทำบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหา แต่ใช่ว่าการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูกจะมีแต่แง่ลบเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องดังที่ พรรณวิภา บรรณเกียรติ (2548: 3) ได้เสนอไว้ดังภาพประกอบ 4 ที่บุคคลจะใช้กลไกทางจิตในการแก้ปัญหา โดยบุคคลที่เข้าสู่ภาวะวิกฤตจะใช้วิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการลองผิดลองถูก จึงทำให้มีความวิกตกกังวลเพิ่มขึ้น แต่เมื่อบุคคลเปลี่ยนวิธีการใหม่ ที่มีคุณภาพ และได้รับการประคับประคองทางจิตใจ จะทำความวิตกกังวลน้อยลงและทำให้ชีวิตสามารถคืนสู่ภาวะปกติได้ ทั้งนี้การเรียนรู้การใช้กลไกจัดการปัญหาที่เหมาะสมเกิดขึ้นหลังจากการลองผิดลองถูก เพราะบุคคลจะได้สะสมประสบการณ์การแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ที่ได้ผลและไม่ได้ผล ทำให้เกิดการเรียนรู้ ประกอบกับในขั้นที่ 3 นี้ บุคคลจะได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกมากขึ้น ทำให้เพิ่มความสามารถในการจัดการปัญหาด้วยตนเองด้วยสติไตร่ตรองเพราะมีความตื่นตระหนกน้อยลง มีการดึงศักยภาพของตนเองเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างออกไป ทั้งนี้ในทางเลือกต่าง ๆ บุคคลจะเพิ่มการพิจารณาถึงความเสี่ยงที่จะเกิดจากการเลือกกระทำ มีการคิดอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งเพิ่มการยอมรับต่อสถานการณ์และนำไปสู่กระบวนการจัดการ ซึ่งจากการศึกษาได้แยกการจัดการออกเป็น 3 ประเภทดังที่ได้กล่าวไป สามารถอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

1. การจัดการสถานการณ์ปัญหา ดังที่ได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึงกระบวนการที่บุคคลใช้ในการปรับเปลี่ยนสถานการณ์ที่มากระทบต่อการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสมดุล ตามที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากเงื่อนไขต่าง ๆ นำมาสู่การให้ความหมายและตีความหมายต่อสถานการณ์ดังกล่าว จากการศึกษาพบว่าสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ประกอบด้วย 2

สถานการณ์ย่อยได้แก่สถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการตั้งครรภ์ และสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการมีพฤติกรรมละเมิดบรรทัดฐาน จึงต้องอาศัยการจัดการในด้านสถานการณ์ดังนี้

1.1 การจัดการสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นนี้ ปรียาลักษณ์ สาทรานนท์ (2553: 28) ได้พบว่าการจัดการของหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์จะเกิดได้ 2 รูปแบบนั้นคือ การจัดการต่อข้อมูลการตั้งครรภ์ และการจัดการต่อครรภ์ นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นจะมีการจัดการเกี่ยวกับอาการและสุขภาพในระหว่างการตั้งครรภ์ ซึ่งจะได้นำเสนอดังนี้

1.1.1 การจัดการต่อข้อมูลการตั้งครรภ์ การจัดการข้อมูลการตั้งครรภ์ในที่นี้หมายถึงการที่วัยรุ่นเลือกที่จะเปิดเผยหรือปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม รวมถึงเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วัยรุ่นได้คาดการณ์อนาคตไว้ โดยวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีแนวโน้มจะปกปิดข้อมูลการตั้งครรภ์นี้และเลือกที่จะเปิดเผยเฉพาะบางบุคคล แม้จะรู้สึกอึดอัด แต่ก็รู้สึกเกรงกลัวต่อผลที่ตามมามากกว่า โดยเบื้องต้นวัยรุ่นจะปกปิดพ่อแม่ของตน ครู เพื่อนที่โรงเรียน และนายจ้างของตนเองโดยเฉพาะการปกปิดพ่อแม่เพราะไม่ต้องการเห็นพ่อแม่ของตนเองต้องเสียใจและผิดหวัง รวมถึงการปกปิดนี้เป็นไปเพราะไม่สามารถทนรับต่อสายตาการประณามจากเพื่อนบ้านหรือเพื่อนที่โรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาลักษณ์ สาทรานนท์ (2553: 31) ที่พบว่าผู้ที่วัยรุ่นหญิงจะปกปิดเป็นอันดับแรก ๆ คือ พ่อแม่ผู้ปกครอง โดย ยุวนาถ ทิฐิคำฉาย (2552: 44-45) ที่อธิบายเพิ่มเติมว่าวัยรุ่นหญิงจะรู้สึกว่าครอบครัวเป็นแหล่งข้อมูลที่แย่มากในการที่จะปรึกษาในประเด็นเกี่ยวกับเพศ นอกจากนั้นยังพบว่าบุคคลที่วัยรุ่นหญิงจะปิดบังคือครู หรือนายจ้างในกรณีที่วัยรุ่นหญิงทำงานเพราะไม่ต้องการได้รับการลงโทษ โดยเฉพาะการไล่ออกจากสถานศึกษาหรือการไล่ออกจากงาน เพราะพวกเธอเชื่อว่าการได้เรียนหนังสือหรือยังได้ทำงานต่อไปจะเป็นทางรอดในการมีรายได้เลี้ยงดูลูกได้ นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นไม่เพียงปกปิดเฉพาะข้อมูลการตั้งครรภ์เท่านั้น ยังรวมไปถึงการปกปิดอาการต่าง ๆ อันเกิดจากการตั้งครรภ์ ไม่บอกข้อมูลตามความเป็นจริงเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ให้กับเจ้าหน้าที่ให้บริการเพราะเกรงว่าตนเองจะเป็นที่สังเกตว่ามีการตั้งครรภ์เมื่อต้องไปรับบริการบ่อยครั้ง โดยเฉพาะการไปรับบริการในแผนกที่เกี่ยวกับการตรวจครรภ์หรือการให้คำปรึกษาในคลินิกวัยรุ่น ซึ่งจะพบว่าภายหลังที่วัยรุ่นเปลี่ยนใจกลับมาดำรงครรภ์ต่อไป วัยรุ่นจะมีการเปิดเผยและปรึกษาข้อมูลกับคนใกล้ชิดมากขึ้น แต่ยังคงปกปิดข้อมูลกับส่วนรวมที่วัยรุ่นมองว่าไม่สามารถช่วยเหลือได้

หลังจากไม่สามารถทำแท้งได้สำเร็จ หรือล้มเลิกความตั้งใจในการทำแท้งแล้ว วัยรุ่นจะตัดสินใจว่าจะปล่อยให้ตนเองตั้งครรภ์ต่อไป โดยเริ่มมีการวางแผนการตัดสินใจว่าจะใช้ชีวิตอย่างไรในสถานการณ์ปัญหาเช่นนี้ทำให้การจัดการด้านข้อมูลมีแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลกับบุคคลที่วัยรุ่นคาดหวังจะได้รับความช่วยเหลือมากขึ้น ซึ่งการเปิดเผยนี้ ปรียาลักษณ์ สาทรานนท์ (2553: 31-33) ได้กล่าวว่าอาจมีการปรึกษาหรือเปิดเผยกับเพื่อนผู้หญิงในกลุ่มหรือมีความสนิทสนมกันมากกว่าบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับบุคคลที่เคยมีประสบการณ์การทำแท้งมาก่อนรวมถึงจะพิจารณาจากความคิด ทัศนคติหรือการใช้ชีวิตที่คล้ายกัน หรือเคยผ่านประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมมาก่อน

ซึ่งการเลือกเปิดเผยข้อมูลนี้มีจุดประสงค์เพื่อได้รับความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนไม่ว่าตนเองจะเลือกหนทางใด ซึ่งจะเลือกปรึกษาบุคคลที่มั่นใจว่าจะไม่ได้รับการตำหนิหรือลงโทษ โดยเฉพาะเพื่อน เพราะเพื่อนจะแสดงความเห็นใจและพยายามหาทางช่วยเหลือพร้อมกับช่วยกันปกปิด หรือในบางรายอาจเลือกเปิดเผยกับพ่อแม่ แม้จะมีความกังวลอย่างมากและมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากที่สุด แต่หากไม่สามารถหาทางออกได้แล้วก็จะเปิดเผยซึ่งคล้ายกับการเลือกที่จะเปิดเผยกับแฟนหรือคู่ครองตนเองเพื่อช่วยกันหาทางออกแทนการแบกรับปัญหาอยู่คนเดียว แต่หากวัยรุ่นหญิงพิจารณาแล้วว่าหากบอกไปแล้วไม่ได้รับการยอมรับหรือไม่สามารถช่วยเหลือได้ก็จะเลือกที่จะปิดบังและหาทางออกด้วยตนเองต่อไป นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นหญิงจะไม่เลือกปรึกษากับผู้ที่ตนเองเชื่อว่าผู้นั้นได้ตัดสินไว้ล่วงหน้าแล้วว่า “ต้องการ” หรือ “ไม่ต้องการ” ให้ตนเองมีลูก เช่น ถ้าผู้หญิงทราบว่าสามีหรือแฟนต้องการมีลูกหรือจะไม่ยอมให้ตนทำแท้งแน่นอน ผู้หญิงจะไม่ปรึกษากับแฟนหรือสามี หรือในกรณีที่ผู้หญิงทราบว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ต้องการให้ตนเองมีลูกในขณะนี้ ผู้หญิงจะไม่ปรึกษากับคนเหล่านี้ โดยทั่วไปผู้หญิงจะเลือกปรึกษาผู้ที่คิดว่า จะยินดีรับฟังปัญหาและเหตุผลของตนเองและผู้หญิงต้องการเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเองว่า จะเก็บครรภ์ไว้หรือไม่ (ปรียาลักษณ์ สาทรานนท์. 2553)

1.1.2 การจัดการอาการและสุขภาพ เนื่องจากการตั้งครรภ์หญิงวัยรุ่นจะต้องเผชิญวิกฤต 2 ด้านหลัก ๆ คือวิกฤตการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการวัยรุ่น และวิกฤตการตั้งครรภ์ จึงมักประสบปัญหาด้านสุขภาพจากการเกิดโรคแทรกซ้อนต่าง ๆ เช่น ภาวะโลหิตจาง ปัญหาโภชนาการ ภาวะครรภ์เป็นพิษ ทำให้หญิงวัยรุ่นจะมีการหาข้อมูลจากพ่อแม่ หรือเพื่อนที่เคยมีประสบการณ์ รวมถึงหมั่นไปพบแพทย์ โดยบุคคลเหล่านี้จะไปเคร่งครัดในการฝากท้อง ระวังตนเองจากการเกิดอุบัติเหตุนอกจากนี้การจัดการต่ออาการที่เปลี่ยนแปลงจากการตั้งครรภ์ นั่นคืออาการแพ้ท้องและอ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย แต่พวกเธอก็จำเป็นต้องปกปิดอาการตนเองไว้ เพื่อให้ตนเองไม่ถูกไล่ออกจากงาน หรือโรงเรียน โดยบางรายอาจใช้การปกปิดอาการโดยให้เหตุผลว่าตนเองเป็นโรคกระเพาะหรือโรคอื่น ๆ เพื่อให้สังคมยอมรับว่าตนเองเป็นดังเด็กวัยรุ่นปกติทั่วไป เพราะไม่ต้องการแยกออกจากสภาพเดิมที่เคยเป็นอยู่

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการต่ออาการต่าง ๆ อันเกิดจากการตั้งครรภ์นี้ เกิดจากการที่บุคคลมีการคลายความวิตกกังวลและยอมรับต่อครรภ์มากขึ้น ทำให้มีแนวโน้มหันมาใส่ใจต่อตนเองและทารกในครรภ์ ซึ่งวัยรุ่นชายจะมีบทบาทต่อการจัดการด้านอาการและสุขภาพของวัยรุ่นหญิง เช่น การแบ่งเบาภาระงานบ้าน การช่วยเหลือพาไปหาหมอ เป็นต้น ทำให้วัยรุ่นหญิงสามารถปรับตัวและยอมรับต่อบทบาทความเป็นมารดาได้เร็วมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ จินตนา บ้านแก่ง (2527: 30-31) ที่พบว่าเจตคติต่อการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำรงชีวิตทางด้านสุขภาพในระยะตั้งครรภ์ของมารดาวัยรุ่น และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวต่อการเป็นมารดาในระยะตั้งครรภ์ (วันเพ็ญ กุลนริศ. 2530: 96) ทำให้การจัดการข้อมูลในด้านอาการและสุขภาพอาจมีการปกปิดข้อมูลกับบางคนดังเช่นนายจ้างหรือครูและเพื่อนในโรงเรียน แต่มีแนวโน้มที่

จะปรึกษาเรื่องปัญหาด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไปกับพ่อแม่และบุคลากรทางการแพทย์มากขึ้น และเมื่อได้รับคำแนะนำกลับมาย่อมทำให้วัยรุ่นรู้สึกสบายใจ ไม่กังวลต่อร่างกายของตนเองย่อมทำให้กลับคืนสู่ความสมดุลได้ง่ายมากขึ้น

1.1.3 การจัดการต่อครรภ์ ซึ่งเป็นการกำหนดทางเลือกของการตั้งครรภ์จากการที่ผู้หญิงตั้งครรภ์จะพิจารณาและกำหนดทางเลือกหรือทางออกของการตั้งครรภ์ให้กับตนเอง ซึ่งมีทางเลือกเพียง 2 ทางคือการตั้งครรภ์ต่อไป (Carry the pregnancy to term) และการยุติการตั้งครรภ์ (Abortion) (กาญจนา แซ่ลิ้ม. 2546: 8) แต่การตัดสินใจจัดการต่อครรภ์ด้วยวิธีต่าง ๆ นี้จะมีการคำนึงถึงทางเลือกที่เป็นไปได้/เป็นไปไม่ได้มากขึ้น รวมถึงเป็นไปบนพื้นฐานความเป็นจริง ไม่ต้องการให้เกิดความเสี่ยงหรือเป็นอันตรายที่รุนแรงดังเช่นในการจัดการแบบลองผิดลองถูกในขั้นที่ 2 เนื่องจากในขั้นนี้การพัฒนาของครรภ์จะทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าทารกในครรภ์เริ่มเป็นส่วนหนึ่งของตนเอง และเคยได้ลองผิดลองถูกมาหลายวิธีทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าผลจากการกระทำที่ไม่ไตร่ตรองก่อให้เกิดความเครียดที่มากขึ้น ดังนั้นวัยรุ่นจะมีแนวโน้มการคิดอย่างรอบคอบมากขึ้น ทั้งนี้วัยรุ่นแต่ละคนมีภูมิหลังและประสบสถานการณ์แตกต่างกัน ทำให้ทางเลือกในการจัดการต่อครรภ์ของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันด้วย โดยวัยรุ่นบางคนยังคงยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ต่อไปแต่จะเป็นหนทางที่ปลอดภัยหรือมีแนวโน้มประสบความสำเร็จมากขึ้นอันเนื่องมาจากการได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งทรัพยากรอื่น ๆ มากขึ้น ในขณะเดียวกันวัยรุ่นบางกลุ่มมีความสามารถในการปรับตัวและยอมรับต่อการตั้งครรภ์ได้มากขึ้น จะเลือกวิธีการดำรงครรภ์ต่อไปได้จนถึงคลอดบุตร ซึ่งในกระบวนการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นนี้ได้มีการศึกษาไว้ ดังนี้

ในกระบวนการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม พบว่าสามารถแบ่งการจัดการต่อครรภ์ออกได้เป็น 2 ทาง ได้แก่ (ปรียาลักษณ์ สาทรานนท์. 2553: 28) การยุติการตั้งครรภ์ และการดำรงครรภ์ต่อจนคลอดบุตร

1. การยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งการยุติการตั้งครรภ์ในขั้นนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เด็กไร้ชีวิตก่อนระยะที่ทารกจะสามารถมีชีวิตอยู่รอดได้ภายหลังออกมาอยู่ภายนอกมดลูกเช่นในขั้นที่ 2 แต่จะพบว่าในขั้นที่ 3 นี้เหตุผลที่นำมาอธิบายต่อการยุติการตั้งครรภ์เปลี่ยนจากยึดตัววัยรุ่นเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการยึดทารกเป็นสำคัญ เช่น การประเมินว่าตนไร้ความสามารถในการตั้งครรภ์จะทำให้เด็กพิการในอนาคต ตนเองต้องทำงานเป็นสาวบริการเกรงว่าทารกอาจได้รับเชื้อ HIV ได้ หากทารกเกิดมาจะกำพร้าเพราะตนต้องยกให้สถานสงเคราะห์ เป็นต้น จึงยังคงตัดสินใจที่จะทำแท้ง เช่นเดิมแต่ในขั้นนี้วัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจดำรงครรภ์ต่อไปเนื่องจากเริ่มรู้สึกผูกพักกับทารกมากขึ้น รู้สึกว่าตนเองเป็นคนบาปและเลวร้ายที่พยายามจะฆ่าลูกของตนเอง ทำให้การยุติการตั้งครรภ์นี้วัยรุ่นจะใช้เวลาในการไตร่ตรองมากยิ่งขึ้น

2. การดำรงครรภ์ต่อจนคลอด การดำรงครรภ์ต่อจนคลอดนั้นเป็นการจัดการเกี่ยวกับครรภ์ที่อาจต่อเนื่องมาจากการทำแท้งไม่สำเร็จจึงดำรงครรภ์ต่อไปจนกระทั่งคลอด ต้องการการเอาอกเอาใจจากคู่ครองมากขึ้น การมีความรักต่อทารกเพิ่มขึ้น หรืออาจเป็นการยอมจำนนต่อการ

ตั้งครรภ์หลังจากการพยายามยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองหรือพยายามทุกวิธีในการทำแท้งแล้วจึงตัดสินใจจะดำรงครรภ์ต่อ โดยมีการให้นิยามเกี่ยวการดำรงครรภ์ต่อว่า หมายถึง การที่ผู้หญิงตัดสินใจรักษาครรภ์นั้นไว้จนคลอดไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามซึ่งในทางการแพทย์ให้นิยามถึงการตั้งครรภ์ตั้งแต่อายุครรภ์ 29 สัปดาห์ขึ้นไปจนคลอด (ปรียาลักษณ์ สาทรานนท์. 2553: 4)

ซึ่งในระยะนี้ผู้หญิงต้องเผชิญกับความจริงมากขึ้น แม้ความวิตกกังวลจะยังคงอยู่ แต่ผู้หญิงจะหาเหตุผลมาอธิบายเพื่อให้สามารถยอมรับสถานการณ์ของการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องดังที่ ศิริพร จิรวัฒน์กุล และคนอื่น ๆ (2554: 39) ได้เสนอถึงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจดำรงครรภ์ต่อ โดยพบว่าเหตุผลที่หญิงตั้งครรภ์ใช้ตัดสินใจในการดำรงครรภ์ต่ออันดับแรก คือต้องการให้แฟนแสดงความห่วงใยเมื่อรู้ว่าตั้งครรภ์ เช่น ได้รับการพูดให้กำลังใจในการเตรียมตัวเป็นแม่/เลี้ยงดู (ร้อยละ 84) พาไปฝากท้อง (ร้อยละ 74) แสดงความห่วงใย (ร้อยละ 70) และอันดับที่สองคือ ลูกช่วยให้คลายเหงาได้ อันดับที่สามคือลูกจะทำให้ความสัมพันธ์ของตนกับแฟนมั่นคงขึ้น และอันดับที่สี่คือ ไม่มีทางเลือก ไม่มีโอกาสในการทำแท้ง จึงเลือกที่จะดำรงครรภ์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์ (2548: 181-182) กล่าวว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ ได้แก่ การยอมรับได้ของสมาชิกในครอบครัว พบว่าหากสมาชิกในครอบครัวรับรู้และยอมรับต่อสถานการณ์การตั้งครรภ์ได้ ผู้หญิงจะเริ่มมองว่าการตั้งครรภ์ต่อเป็นทางเลือกที่ตนเองสามารถมีได้ และล้มเลิกการทำแท้งในที่สุด, การมีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือรวมถึงสามารถให้เธอเข้ามาหลบพักในระหว่างรอคลอดได้, ความต้องการบุตรของฝ่ายชาย เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้หญิง โดยเงื่อนไขนี้จะพบได้ชัดเจนในกรณีที่ผู้หญิงมีการศึกษาน้อย ไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรืออยู่ในฐานะที่ต้องพึ่งพิงฝ่ายชาย, ความสามารถพึ่งพาตนเองได้ของฝ่ายหญิง พบว่าหากผู้หญิงมีความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถที่จะเลี้ยงดูลูกได้ตามลำพังโดยไม่จำเป็นต้องมีฝ่ายชายรับผิดชอบ การตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อจะเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าผู้หญิงที่อยู่ในฐานะที่พึ่งพิงฝ่ายชาย อย่างไรก็ตาม ศิริพร จิรวัฒน์กุล และคนอื่น ๆ (2554: 111) ได้เสนอถึงเหตุผลของการไม่สมควรทำแท้ง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบเหตุผลที่หญิงวัยรุ่นและชายวัยรุ่นให้เหตุผลตามการรับรู้ของตนเอง พบว่าอันดับแรกคือ กลัวเรื่องบาปและเวรกรรม โดยผู้หญิงให้เหตุผลเรื่องการ สงสารเด็กกลัวเด็กไม่มีที่เกิด และเด็กถูกฆ่าตาย, เป็นอันตรายต่อชีวิต เสี่ยงต่อการติดเชื้อ เจ็บปวดจากการทำแท้ง เป็นตราบาปและถูกรังเกียจ, เสียดายเด็ก มากกว่าผู้ชาย ส่วนผู้ชายจะให้เหตุผลว่ากลัวว่าผีเด็กจะตามหลอกหลอนมากกว่าผู้หญิง

1.2 การจัดการสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการมีพฤติกรรมละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม เนื่องจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นนั้นเป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม ก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้กันระหว่างสังคมกับตัวบุคคล ที่สังคมมองว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่ควรสั่งสมประสบการณ์ มุ่งมั่นในการเรียนหนังสือ แต่ในขณะที่วัยรุ่นกลุ่มนี้กลับตั้งครรภ์ มีครอบครัว ทำให้ต้องหันเหความสนใจจากการเรียน ไปสู่เรื่องการสร้างครอบครัว ประกอบกับความสามารถและวุฒิภาวะที่ไม่พร้อมต่อการมีครอบครัวทำให้ วัยรุ่นถูกมองว่าเป็นปัญหาของสังคม เนื่องจากมีผลกระทบ

ต่อบุคคลอื่นเป็นจำนวนมาก รวมถึงการเหมารวมจากมุมมองของสังคมว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นมักต้องจบลงด้วยการทำแท้ง ทอดทิ้งลูก เป็นแม่ใจยักษ์ที่โหดร้าย (พัชชา เจิงกลิ่นจันทร์. 2556: 127) จึงเป็นสิ่งที่สังคมไม่อาจยอมรับ ทำให้เกิดแรงกดดันจากสังคม ตีตราว่าวัยรุ่นคนนั้นเป็นเด็กไม่รักดี ไม่ใฝ่ในทางดี สร้างความอับอาย และได้รับแรงกดดันอย่างมาก ไม่เพียงแต่กดดันจากความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกเพียงอย่างเดียว แต่จะมาจากแรงกดดันของสังคมที่มักแสดงออกด้วยการกีดกัน ดังเช่นแบ่งแยกการให้บริการ ซึ่งเป็นการลดศักดิ์ศรีความเท่าเทียม และลดพื้นที่ในสังคมให้น้อยลงไป (วรรณวดี เนียมสกุล. 2555: 56) ก่อให้เกิดความเครียดกับตัววัยรุ่นเป็นอย่างมาก ด้วยพฤติกรรมที่ละเมิดต่อบรรทัดฐานของสังคมเหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีการจัดการเพื่อนำไปสู่การกลับคืนสมดุลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

จากการศึกษาจะพบว่าวัยรุ่นจะมีการจัดการต่อสถานการณ์ เช่น การไปทำแท้งเพื่อตัดปัญหาการถูกตราหน้าว่าท้องไม่มีพ่อ การหลีกหนีหรือหาที่พักพิงใหม่เพื่อปกปิดการตั้งครรภ์จากบุคคลที่รู้จักตน การแต่งงานเพื่อสร้างความยอมรับต่อการใช้ชีวิตแบบครอบครัว เป็นต้น โดยการเลือกวิธีการที่จะเผชิญหน้าหรือหลีกหนีนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องหลายด้าน โดยวัยรุ่นจะประเมินว่าตนเองมีความพร้อมและยอมรับต่อเผชิญหน้าต่อสังคมได้มากน้อยอย่างไร หากประเมินแล้วว่าควรปกปิดการตั้งครรภ์ต่อไปก็จะเลือกวิธีการหลบเลี่ยงหรือหลีกหนีต่อสังคมเดิม ไปสู่สังคมใหม่ เพราะยังเป็นสิ่งที่ทั้งตนเองและสังคมยังไม่อาจยอมรับต่อกันได้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการอับอายตนเอง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม แต่หากมีการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากครอบครัวตนหรือคู่ครองมากขึ้นวัยรุ่นจะมีการใช้การเผชิญปัญหาดังเช่นการแต่งงานและดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว โดยวิธีการจัดการต่อสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.2.1 การหลีกหนีหรือเปลี่ยนสภาพแวดล้อม การที่ดำเนินการตั้งครรภ์ต่ออาจต้องมีการหลบซ่อนเพื่อรอกำหนดคลอด ในสถานที่ที่ไม่มีใครรู้จัก เพื่อที่จะไม่ต้องแบกรับความเจ็บปวดรวมถึงภาระในการเลี้ยงดูลูก และการถูกตีตราจากสังคมว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี ประพฤติตัวไม่เหมาะสมสร้างความอับอายให้กับครอบครัวจนไม่สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข บางคนโชคดีที่ครอบครัวได้ให้โอกาสและยอมรับเด็กที่เกิดมาได้ ก็สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในครอบครัวได้ตามปกติ แต่ยังคงความรู้สึกผิดต่อตนเองและบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องเข้ามาเผชิญแรงกดดันทางสังคมจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การต้องตอบคำถามเกี่ยวกับที่มาของเด็กที่เกิดใหม่ บางครอบครัวมักเลือกวิธีบอกว่าหลานนำมาฝากเลี้ยง และพอนานไปสภาพความเป็นจริงย่อมปรากฏก็ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทั้งกับตัวผู้หญิงและเด็กที่เกิดมา รวมถึงบุคคลในครอบครัวได้ (รัก ชุณกาญจน์. 2556: 79-80)

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเป็นอีกหนึ่งวิธีที่วัยรุ่นเลือกใช้จัดการกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเพื่อลดแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมเดิม ๆ ที่เต็มไปด้วยคนรู้จัก และสร้างผลกระทบต่อครอบครัวของตนเอง และนอกจากการเปลี่ยนสถานที่อยู่อาศัยแล้วยังรวมถึงการ

หลีกหนีหรือเปลี่ยนสถานศึกษาโดยบางคนอาจจะพักการเรียนแล้วออกไปเรียนการศึกษาตามอัธยาศัยนอกระบบ (กศน.) ด้วยสาเหตุที่ว่าไม่ต้องการให้คนรอบข้างรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์และมีบุตรแล้วกระทบต่ออนาคตของตนเอง จึงต้องเลือกที่จะหลีกหนีหรือปรับเปลี่ยน แม้สถานศึกษาบางแห่งจะยอมให้หญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไปเรียนได้ แต่ก็มิอาจทำได้อย่างเปิดเผยเนื่องจากกฎระเบียบ ดังเช่นในสถานบันของเอกชนที่ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักศึกษาหญิงว่าต้องโสดและห้ามตั้งครรภ์ขณะศึกษา ถ้าพบจะถูกให้ออกจากการเรียน อย่างไรก็ตามสถานศึกษาของรัฐบาลไม่ได้มีกฎระเบียบชัดเจน นักศึกษาสามารถมาเรียนได้หากตั้งครรภ์ แต่ก็ควรจะแต่งกายอำพรางรูปร่างเนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (รัชนีบูล มรม่วง. 2553: 12) ครูจึงมักคำแนะนำว่าให้พักการเรียนเพื่อไปตั้งครรภ์และคลอดให้เสร็จแล้วกลับมาเรียนต่อหรืออาจจะเป็นการไปเรียนต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียนได้ แต่การกลับมาเรียนในโรงเรียนเดิมหรือเรียนคนละชั้นเรียนกับเพื่อนยิ่งเป็นการตอกย้ำและต้องทนต่อการตั้งคำถามเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ทำให้ต้องอึดอัดใจและเสี่ยงต่อการถูกเปิดเผยเรื่องการมีบุตรได้

ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องพบเจอเหล่านี้เป็นการผลักดันให้วัยรุ่นต้องประสบกับความขัดแย้งในตัวเองถึงความต้องการที่จะเรียนหนังสือ อยากอยู่กับเพื่อน อยากจบการศึกษาให้เร็วจะได้รับรายได้ที่เพิ่มขึ้นซึ่งอาจจะทำให้พวกเขาสามารถเลี้ยงดูลูกได้ แต่เมื่อถูกผลักให้ออกจากระบบการศึกษารวมถึงไม่สามารถสมัครงานที่ไหนได้ จึงทำให้วัยรุ่นหันไปพึ่งพาวิธีการทำแท้ง หรือในบางกลุ่มที่พบข้อจำกัดของการทำแท้ง วัยรุ่นจะมีการหลีกหนีออกจากสังคมเดิมเพื่อหลบมาตั้งครรภ์และรอคลอด ซึ่งวัยรุ่นชายอาจจะเลือกที่จะแยกออกมาพักอาศัยกับแฟนของตนเพื่อดูแลระหว่างตั้งครรภ์หรือเลือกลาออกจากที่โรงเรียนเพื่อมาทำงานและเลี้ยงดูฝ่ายหญิง ทำให้เห็นว่าการแสดงออกในการยอมรับจากทางสังคมมีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจบนหลากหลายทางเลือกของวัยรุ่นหญิง ที่จะใช้ชีวิตได้เช่นปกติมากที่สุดนั่นเอง (สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์. 2548: 183)

1.2.2 การเผชิญหน้าต่อสังคม เนื่องจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นถูกมองว่าเป็นการข้ามขั้นตอนของระบบครอบครัวดังนั้นวัยรุ่นจึงเลือกใช้วิธีการเผชิญหน้าต่อปัญหาด้วยการแต่งงาน ซึ่งการแต่งงานหรือการดำรงอยู่เป็นครอบครัวเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขที่บุคคลใช้จัดการด้านสถานการณ์เพื่อนำไปสู่การคลี่คลายปัญหา เป็นจุดของการเปลี่ยนแปลงความทุกข์ที่ได้รับจากการโดนตีตราว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี ท้องแล้วไม่มีคนรับผิดชอบ (วรรณวดี เนียมสกุล. 2555: 56-60) หรือเป็นการแสดงความรับผิดชอบของฝ่ายชายเพื่อไม่โดนประณามว่าทำผู้หญิงท้องแล้วผู้ชายไม่ยอมรับ และฝ่ายชายไม่ต้องหวาดระแวงเพราะกลัวว่าจะถูกจับกุมจากตำรวจหากฝ่ายหญิงไปแจ้งความแล้วทำให้พ่อแม่ตนเองต้องเสียชื่อเสียง เสียเงิน (ศิริพร จิรวัฒน์; และคนอื่น ๆ. 2554: 123) รวมไปถึงทั้งสองได้ร่วมกันแสดงความรับผิดชอบต่อครรภ์และเพิ่มความปลอดภัยให้มากขึ้น เพราะการแต่งงานหรือการแสดงความเป็นครอบครัวเป็นกลไกหนึ่งที่บ่งบอกถึงการเปลี่ยนสถานะ เป็นจุดเปลี่ยนแปลงของชีวิตเป็นสัญลักษณ์ว่าบุคคลเติบโตถึงวุฒิภาวะแล้ว (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2545: 2-3) แม้ในความเป็น

จริงอาจจะยังไม่ได้พร้อมต่อการรับบทบาท แต่เป็นเครื่องยืนยันว่าวัยรุ่นหญิงจะได้รับการดูแลในเรื่องการตั้งครรภ์และคลอดบุตรจากฝ่ายชาย

ซึ่งในตั้งแต่สมัยอดีตมาที่มนุษย์ต้องการมีความต้องการอยู่ 2 ประการ คือความอยากต้องการโดยเฉพาะความอยากต้องการทางเพศหรือมีเพศสัมพันธ์เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และความอยากต้องการอยู่รอดปลอดภัยเพื่อความมีชีวิตที่ดีและอายุยืนยาว ในยุคแรก ๆ การมีเพศสัมพันธ์ถือว่าเป็นอธรรม เป็นเรื่องไม่ดี น่ารังเกียจ หากพบเห็นจะตำหนิและขว้างปาวัตถุสิ่งของ มนุษย์จึงพยายามหนี ซ่อนเร้น หาที่กำบังเพื่อทำสิ่งที่ตนต้องการ (สุเทพ สุวีรางกูร. 2553: 218-219) ด้วยแนวคิดเบื้องหลังของการแต่งงานเป็นไปเพื่อการมีเพศสัมพันธ์และเพื่อสร้างความปลอดภัย และนำไปสู่ค่านิยม แบบ “ผัวเดียวเมียเดียว” ซึ่งการแต่งงานนี้จึงเปรียบเสมือนเป็นการสร้างความปลอดภัยและเกราะป้องกันการประณามในพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานของสังคมของวัยรุ่นได้

ในการจัดการสถานการณ์ด้วยการแต่งงานนี้มักจะเกิดขึ้นเมื่อทั้งวัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายที่ยังคงรู้สึกถึงความรับผิดชอบต่อกันจึงเลือกใช้วิธีการเช่นนี้ เพราะเมื่ออยู่เป็นครอบครัวแล้วการดูแลซึ่งกันและกันจะเป็นไปอย่างใกล้ชิดมากขึ้น หรือแม้แต่การประกอบกิจเช่นสามีภรรยาทั่วไปก็สามารถทำได้อย่างเปิดเผย การแต่งงานนี้จึงทำให้เหตุการณ์คลี่คลายในหลาย ๆ ด้าน สร้างความสบายใจทั้งต่อตัววัยรุ่นเอง ครอบครัวของแต่ละฝ่าย และเพื่อสร้างการยอมรับ การให้อภัยและเห็นอกเห็นใจจากสังคมซึ่งการแต่งงานนี้มีความสำคัญทั้งต่อความรู้สึกของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ ครอบครัวและสังคมเป็นอย่างยิ่ง (วรรณวดี เนียมสกุล. 2555: 56) แต่อย่างไรก็ตามแม้การแต่งงานจะเป็นการคลี่คลายปัญหาในจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนั้น แต่อาจก่อให้เกิดปัญหาอย่างอื่นตามมาเช่นความขัดแย้งในบทบาทและความสัมพันธ์กับคู่ครองวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นทั้งสองยังต้องการความเป็นอิสระพร้อม ๆ กับต้องการพึ่งพาผู้อื่น โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงที่ต้องครรภ์มีความต้องการการดูแลเอาใจใส่ ในขณะที่ต้องการความเป็นอิสระตามพัฒนาการของวัยรุ่น ทำให้บางครั้งอาจก่อให้เกิดความวิตกกังวล รู้สึกผิดเกิดขึ้นมากขึ้นและบ่อยครั้ง ซึ่งอาจเป็นปัญหาต่อไปภายหลังการจัดการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมด้วยวิธีการแต่งงาน

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการจัดการสถานการณ์ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นนี้ แบ่งออกได้เป็น 2 ทาง ได้แก่ 1) การจัดการสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการตั้งครรภ์ นั่นคือการจัดการต่อข้อมูลการตั้งครรภ์และการจัดการต่อครรภ์ว่าต้องการจะยุติการตั้งครรภ์หรือการดำรงครรภ์ต่อจนคลอด และ 2) การจัดการสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากการมีพฤติกรรมละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม นั่นคือวัยรุ่นอาจเลือกที่จะหลีกหนีไปจากสภาพแวดล้อมเดิมเพื่อรอคลอดลูก หรืออาจใช้การเผชิญหน้าต่อสังคมด้วยการแต่งงานแล้วดำรงอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ซึ่งในกระบวนการจัดการสถานการณ์ปัญหาทั้งหมดเป็นไปเพื่อการปรับเปลี่ยนสถานการณ์การตั้งครรภ์ที่ถูกมองว่าเป็นข้อผิดพลาดและละเมิดบรรทัดฐานของสังคม ทำให้ชีวิตเต็มไปด้วยความเครียดและลำบากใจต่อ

การดำรงอยู่ในสังคม จึงจำเป็นต้องจัดการสถานการณ์ปัญหาและสร้างความสมดุลในการดำเนินชีวิตต่อไป

2. การจัดการอารมณ์และความคิด คือ ความสามารถหรือความพยายามที่จะลดหรือกำจัดภาวะความไม่สบายกายและไม่สบายใจโดยการควบคุมอารมณ์ ความคิดภายใน เข้าใจอารมณ์ตนเองและหาทางระงับอารมณ์หรือความคิดด้านลบเพื่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสมตามกาละเทศะ โดยพบว่าเมื่อวัยรุ่นรับรู้ว่ามีการตั้งครรภ์เกิดขึ้นแน่นอน วัยรุ่นจะประสบกับภาวะที่กดดันและหนักหน่วงจนถึงจุดของการตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ รู้สึกเศร้าโศก สูญเสียและอับอาย แต่ความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกที่มีต่อการตั้งครรภ์ มิใช่ต่อทารกในครรภ์ และอาจเกิดความก้ำกึ่งระหว่างความต้องการบุตรและไม่ต้องการบุตร (กาญจนา แซ่ลิ้ม. 2546: 3) ซึ่งจะรู้สึกขัดแย้งต่อตนเองอย่างมาก โดยความขัดแย้งนี้ ยุวนาถ ทิฐิคำฉาย (2552: 44-45) ได้เสนอว่าผู้หญิงจะรู้สึกขัดแย้งอยู่ 2 บทบาทนั่นคือ การขัดแย้งในบทบาทความเป็นแม่กับบทบาทของวัยรุ่นที่กำลังก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่ รวมถึงบทบาทตามความคาดหวังจากสังคมซึ่งความคิดที่ขัดแย้งเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นรู้สึกเครียด มีอาการแตกต่างกันไป เช่น นอนไม่หลับ ซึมเศร้า และพยายามฆ่าตัวตาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับภาวะวิกฤตที่เป็นภาวะที่มีความรุนแรง ยากจะควบคุม แต่จะเป็นเพียงภาวะชั่วคราว ซึ่งบุคคลจะสามารถปรับตัว จัดการต่ออารมณ์และความคิดได้ภายหลังจากรับรู้ว่าตั้งครรภ์ไม่เกิน 6 เดือน

โดยกระบวนการจัดการด้านอารมณ์และความคิดของวัยรุ่นในวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้จะพบว่าได้ว่ามีกระบวนการหลัก ๆ นั่นคือการจัดการอารมณ์และความคิดภายใน และการรับรู้การสนับสนุนจากภายนอก ดังนี้

2.1 การจัดการอารมณ์และความคิดภายใน เป็นการปรับอารมณ์ตนเอง มีความพยายามควบคุมความเครียด ถ่ายเทความเครียดไปสู่แหล่งอื่นโดยเฉพาะในกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ จะมีการจัดการต่ออารมณ์และความคิดด้วยการหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ถ่ายเทความทุกข์ใจไปสู่ “กรรม” ไม่ว่าจะเป็นกรรมปัจจุบันที่ปฏิบัติตัวไม่ดี ทำให้พ่อแม่ต้องเสียใจหรือกรรมในภพชาติที่ผ่านมาทำให้ต้องประสบต่อวิบากกรรมเช่นนี้ ซึ่งเป็นกระบวนการปรับสภาพทางจิตใจให้ยอมรับกับชีวิตที่กำลังพบกับความตกต่ำถึงขีดสุดหรือวิกฤตจนไม่รู้ว่าจะไปหาทางไหน จึงได้ใช้หลักคำสอนทางศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเพื่อบรรเทาอาการทุกข์ทางใจอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรรณวดี เนียมสกุล (2556: 75-76) ที่พบว่าหลักศาสนาพุทธที่วัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม มักนำมายึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อให้ก้าวข้ามเรื่องราวต่าง ๆ ไปได้ คือ คำกล่าวที่ว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม, บุคคลย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง, อะไรจะเกิดก็ต้องเกิดเป็นกรรมของตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติตัวเพื่อปรับชีวิตให้กลับมาสู่สมดุล เนื่องจากวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมักมีความเครียดและวิตกกังวลอย่างมากทำให้ฝันร้าย นอนไม่หลับ หวาดผวา ดังนั้นจึงเลือกที่จะปฏิบัติธรรม สวดมนต์ก่อนเข้านอน ขอพรให้พระคุ้มครอง เป็นต้น โดยพบว่าวัยรุ่นหญิงที่มี

การปฏิบัติเช่นนี้จะมีความพร้อมที่จะเผชิญต่อการตั้งครรภ์ต่อไป เพราะรู้สึกสบายใจมากขึ้น แม้สถานการณ์ปัญหายังไม่ถูกแก้ไข แต่เมื่อมีการเปิดใจยอมรับ มีทรัพยากรอื่น ๆ มาสนับสนุน รวมถึงการสนับสนุนด้านกำลังใจจากครอบครัวและคู่ครองมากขึ้น ทำให้อารมณ์คลี่คลายจากภาวะเคร่งเครียด ทำให้วัยรุ่นมีเวลาและมีสติคิดไตร่ตรอง ชั่งใจถึงผลดีผลเสีย คิดหาวิธีการต่าง ๆ ได้มากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทั้งจากภายในและภายนอกที่ทำให้วัยรุ่นเกิดการให้ความหมายต่อการความคิดและตีความเพื่อลดหรือกำจัดความไม่สบายใจ ใช้สติเข้าควบคุมสถานการณ์ต่อไป

2.2 การรับรู้การสนับสนุนจากทรัพยากรภายนอก เนื่องจากในขั้นนี้วัยรุ่นจะมีข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแหล่งความช่วยเหลือภายนอก เช่น บ้านพักฉุกเฉิน การให้บริการให้คำปรึกษาจากคลินิควัยรุ่น เป็นต้น หรือเป็นการสนับสนุนกำลังใจจากคู่ครอง และการให้อภัยจากบุคคลที่มีความสำคัญต่อวัยรุ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้วัยรุ่นหญิงจะรับรู้ถึงความรักและการเอาใจใส่ที่เพิ่มมากขึ้นจากพ่อแม่และคู่ครองของตนเอง รวมถึงการได้รับโอกาสจากโรงเรียนหรือนายจ้างทำให้รู้สึกถึงความมั่นคงในชีวิตที่มากขึ้น จึงสามารถปรับเปลี่ยนความคิดเป็นการยอมรับต่อทารกว่าสามารถทำให้ตนเองมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากขึ้น และลูกสามารถช่วยให้คลายเหงาได้

3. การจัดการตัวตนและภาพลักษณ์ คือการแสดงออกของพฤติกรรม การแต่งกาย การพูด การแสดงความรู้สึกที่แตกต่างไปตามสถานการณ์และบริบทที่บุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์ด้วย เพื่อให้สังคมเกิดความเข้าใจและยอมรับต่อตัวตนและอัตลักษณ์ในแบบที่ตนเองต้องการ โดยรูปแบบการจัดการจะเกิดขึ้นตามความรับรู้และความต้องการที่เป็นไปอย่างสอดคล้องหรือขัดแย้งกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับความต้องการของตัวบุคคลเอง แต่ด้วยอายุครรภ์ที่มากขึ้นจึงทำให้การจัดการมีความยากลำบากขึ้น โดยเฉพาะในรายที่ไม่ต้องการให้คนอื่นรับรู้ว่ามีการตั้งครรภ์เกิดขึ้นกับตนเอง จึงคาดหวังให้บุคคลอื่นรับรู้ว่าตนเป็นดังเช่นเด็กวัยรุ่นปกติ จึงเลือกที่จะจัดการต่อภาพลักษณ์ที่ขัดแย้งกับความเป็นจริง นั่นคือการใส่เสื้อผ้ารัดรูป การขี่จักรยานยนต์หรือวิ่งเล่นดังเช่นเด็กวัยรุ่นคนอื่น ซึ่งการจัดการตัวตนและภาพลักษณ์นี้จะสอดคล้องกับการจัดการสถานการณ์ปัญหาทั้งในการจัดการข้อมูลการตั้งครรภ์ว่าต้องการจะเปิดเผยหรือปิดบังต่อสังคมอย่างไร และการจัดการด้านพฤติกรรมว่าต้องการหลีกหนีหรือต้องการเผชิญหน้า ซึ่งวัยรุ่นจะพิจารณาว่าต้องการให้สังคมยอมรับหรือให้ความหมายกับตนเองว่าอย่างไร จึงเลือกที่จะแสดงออกไปในลักษณะที่แตกต่างกัน (ปรียาลักษณ์ สาทรานนท์. 2553: 30)

นอกจากนี้ในเรื่องการจัดการต่อรูปลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์นั้นจะพบว่าเมื่อวัยรุ่นหญิงมีอายุครรภ์ที่มากขึ้น ร่างกายของตนเองจะเปลี่ยนแปลงไป มีหน้าท้องหนาขึ้นและลายขึ้น หน้าอกและเต้านมขยายขึ้นแต่หัวนมมีสีคล้ำ และรูปร่างที่ใหญ่ขึ้นทำให้หายใจไม่สะดวก อวัยวะต่างๆ มีกลิ่นไม่พึงประสงค์มากขึ้น ทำให้รู้สึกแตกต่างจากเด็กวัยรุ่นทั่วไป รู้สึกสูญเสียความมั่นใจที่ไม่สามารถแต่งตัวได้สวยงามได้เหมือนเดิม ในบุคคลที่ต้องการปิดบังต่อสังคมจะพยายามซ่อนการตั้งครรภ์ของตัวเองโดยการแต่งตัว บางรายสวมเสื้อผ้าคับ ๆ ใส่กางเกงยีนส์ หรือบางรายใส่เสื้อผ้า

ใหญ่ ๆ หลวม ๆ ทับหลาย ๆ ชั้นเพื่อเป็นการพรางตาคนอื่น เพื่อไม่ให้มีคนสังเกตว่าตนเองตั้งครรภ์ แต่ในบางรายเลือกที่จะเปิดเผยต่อสังคม จะเลือกที่สวมใส่เสื้อผ้าให้ถูกต้อง เหมาะสมสำหรับหญิงตั้งครรภ์ รวมถึงห่วงใยต่อสุขอนามัยที่อาจส่งผลต่อทารกในครรภ์ หญิงวัยรุ่นเหล่านี้จะมีการจัดการรูปลักษณ์ให้มีความเหมาะสมต่อการตั้งครรภ์

ดังจะเห็นได้ว่าการจัดการตัวตนและภาพลักษณ์ เป็นกระบวนการหนึ่งที่วัยรุ่นใช้ในการแสดงออกเพื่อสร้างการยอมรับจากสังคม ผ่านการให้ความหมายและการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างบุคคลและสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลที่กำลังมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งการจัดการต่อรูปลักษณ์ในขั้นนี้มีแนวโน้มจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการแสดงออกทางภาพลักษณ์เหล่านี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของตัวบุคคลที่จะสร้างความมั่นใจและเรียกความสมดุลกลับคืนสู่ตนเองอีกครั้ง ดังเช่นวัยรุ่นหญิงมักกลัวว่าคู่ครองจะเห็นว่าตนเองท้องแล้วไม่สวย ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลง สีผิวคล้ำขึ้น จึงกลัวว่าจะเบื่อหน่ายและทอดทิ้งจึงเลือกที่จะแสดงรูปลักษณ์ให้สวยงามใส่เสื้อผ้ารัดรูป ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นหญิงรู้สึกมั่นใจและมั่นคงมากขึ้น

จากการศึกษาถึงกระบวนการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 นี้มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน โดยมีจุดวิกฤตของปัญหาเป็นตัวเชื่อม โดยเริ่มจากการที่บุคคลจะมีวิธีการแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกจนกระทั่งปัญหาถูกพอกพูนและกลายเป็นวิกฤตของชีวิตแล้วนำมาสู่กระบวนการจัดการวิกฤตเพื่อนำไปสู่ความสมดุลของชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิกฤตเป็นภาวะหนึ่งที่มีความเฉพาะเจาะจงต่อบุคคลและสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับบุคคลเสมอ และเมื่อผ่านวิกฤตแล้วบุคคลจะเกิดการยอมรับและได้เรียนรู้ต่อการจัดการวิกฤตได้ดียิ่งขึ้น แม้ในการศึกษานี้จะแบ่งการจัดการไว้เป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ แต่ในความเป็นจริงแล้ววัยรุ่นที่ประสบวิกฤตการตั้งครรภ์จะมีเงื่อนไขต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้แต่ละคนมีวิธีการจัดการปัญหาต่างกัน ซึ่งช่วงเวลาของการเข้าสู่ภาวะวิกฤตรวมถึงเงื่อนไขที่นำพาบุคคลไปสู่วิกฤตยังไม่มีความชัดเจน รวมถึงจุดวิกฤตที่กลายเป็นจุดเปลี่ยนแปลงของบุคคลนั้นเป็นจุดที่มีความสำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดความรุนแรงอย่างมากในชีวิต และเป็นทางเลือกที่สำคัญสำหรับบุคคลที่ประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ในบางรายอาจไม่สามารถทนรับต่อสถานการณ์วิกฤตได้จนทำให้เจ็บป่วยหรือเสียชีวิตได้ ทำให้ทางเลือกภายหลังจุดวิกฤตนี้มีความแตกต่างกันออกไป การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในภาวะวิกฤตและกระบวนการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น โดยเฉพาะในเรื่องของความแตกต่างของบริบทและเงื่อนไขที่วัยรุ่นต้องเผชิญ นำพาให้วัยรุ่นให้ความหมายและตีความต่อเงื่อนไขต่าง ๆ แล้วนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้

ขั้นที่ 4 การคลี่คลายวิกฤต เป็นขั้นตอนที่เป็นผลจากการขั้นที่ 3 นั่นคือมีการเปลี่ยนแปลงและทำให้ชีวิตสามารถกลับคืนสู่ภาวะสมดุลทั้งภายในและภายนอก นั่นคือบุคคลไม่ใช้เวลาหรือความคิดที่เอนเอียงไปกับสถานการณ์ใดมากเกินไป โดยให้เกิดความสมดุลใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) สมดุลด้านเวลาที่ใช้กับสถานการณ์ปัญหา (Time balance) 2) สมดุลด้านการมีส่วนร่วมในการ

แก้ปัญหากับปัญหา และ 3) สมดุลด้านระดับความพึงพอใจในการใช้ชีวิต (Satisfaction balance) (Nick Bloom; Tobias Kretschmer; and John Van Reenee. 2006) โดยในขั้นนี้การปรับตัวและการยอมรับต่อสถานการณ์การตั้งครรภ์ทั้งจากตนเองและจากคนรอบข้างเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจฝืนต่อไปได้เพราะได้ใช้พลังงานอย่างมากไปกับการพยายามแก้ไขปัญหาในทุกวิธี อย่างเต็มความสามารถแล้ว จึงจำเป็นต้องยอมรับและปรับบทบาท รวมถึงหาแหล่งทรัพยากรสนับสนุนให้มากขึ้น แม้วิกฤตของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมหรือไม่พึงประสงค์จะกลับคืนสู่สภาพปกติและเปลี่ยนจากการปฏิเสธเป็นการยอมรับต่อการตั้งครรภ์แทนแล้วนั้น แต่ใช่ว่าปัญหาจะหมดไป เนื่องจากหากเลือกที่จะตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อไป สิ่งที่ต้องเผชิญยังส่งผลกระทบระยะยาวต่อการดำเนินชีวิต สำหรับผู้หญิงที่เลือกที่จะตั้งครรภ์ต่อ จะมีผลกระทบไปถึงบุคคลในครอบครัว ในการที่จะต้องมีภาระในการเลี้ยงดูเด็ก ทั้งนี้ในสังคมไทยเป็นสังคมที่ยังยึดบรรทัดฐานทางสังคมที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ และบทบาทของความเป็นแม่ การตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่เกิดจากความผิดพลาดหรือความไม่ตั้งใจ ถูกประณามและตำหนิจากสังคมว่าเป็นผู้ที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและตั้งครรภ์อาจเป็นสาเหตุให้ถูกไล่ออกจากสถานศึกษาทำให้หมดอนาคตทางการศึกษา การจัดหาทรัพยากรเพื่อสร้างคุณภาพในการตั้งครรภ์จึงยังคงเป็นไปอย่างจำกัด

ในขั้นของการคลี่คลายวิกฤตนี้วัยรุ่นจะรู้สึกถึงผ่อนคลายต่อภาวะวิกฤตมากขึ้น แม้จะยังมีความกังวลต่ออนาคตของสุขภาพของบุตรในครรภ์ การคลอดลูก และความสามารถในการเลี้ยงลูกในอนาคตแต่ในขั้นนี้วัยรุ่นสามารถกลับไปใช้ชีวิตภายใต้บริบทของสังคมภายนอกได้มากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะรับทราบดีว่าจะต้องพบเจอเหตุการณ์ใดในภายภาคหน้า การจัดการปัญหาระยะยาวจึงถูกนำมาใช้ในขั้นนี้สูง นั่นคือการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคลี่คลายของปัญหามีความเกี่ยวข้องกับ 2 ประเด็น (สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์. 2548: 184) อันนำไปสู่การวางแผนระยะยาว ได้แก่ 1) ลูก ซึ่งมีทั้งส่วนที่ต้องการเลี้ยงลูกเอง เนื่องจากมีครอบครัวที่สามารถให้การสนับสนุนได้ แต่สถานภาพของเด็กภายใต้ครอบครัวดังกล่าวจะมิได้อยู่ในฐานะลูกของหญิงผู้เป็นแม่แต่อาจจะเข้าไปอยู่ในฐานะลูกบุญธรรมของผู้ปกครอง หรือลูกบุญธรรมของพี่สาว ขณะที่อีกส่วนหนึ่งมีความประสงค์ที่จะยกลูกให้กับสถานสงเคราะห์หรือครอบครัวบุญธรรมต่อไป 2) ตนเอง ในกรณีที่ยังเป็นนักเรียน/ นักศึกษา ส่วนใหญ่แล้วคาดหวังว่าจะกลับไปศึกษาต่อให้จบ บางส่วนจะตั้งใจหางานทำและตั้งใจทำงานเพื่อเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุดต่อไป ส่วนบริบทของสังคมที่ผู้หญิงจะกลับไปอยู่นั้น ส่วนใหญ่คาดการณ์ไว้แล้วว่าตนเองจะต้องเจอกับคำถามเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการเตรียมคำตอบเอาไว้แล้ว และพบว่ามีทั้งส่วนที่ต้องการบอกเล่าความจริงทั้งหมดและส่วนที่ต้องการปิดบังความจริงต่อไป

ในขั้นนี้มีการยอมรับต่อการตั้งครรภ์มากขึ้น ดังเช่นงานวิจัยของ วิริยาภรณ์ อุดมระติ (2554: 5-6) ที่ศึกษาเรื่องการยอมรับตนเองของหญิงท้องไม่พร้อม โดยพบว่าการยอมรับตนเองจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้หญิงเหล่านี้ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่จริง ทำให้สามารถหาเหตุผลต่อรองกับวิธีการที่เลือกให้กับตนเองนั่นคือการเลือกตั้งครรภ์ต่อไป รวมถึงมีการพัฒนาการปรับตัวในการยอมรับต่อ

บทบาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและจะยอมรับเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยจะเริ่มจาก 1) การยอมรับการตั้งครรภ์ นั่นคือการตัดสินใจที่จะรักษาครรภ์ต่อไปจนคลอด ยกเลิกความคิดที่จะยุติการตั้งครรภ์ ให้เหตุผลของการตั้งครรภ์ต่อไป ยอมรับการตั้งครรภ์ รับรู้การเคลื่อนไหวของบุตร และยอมรับบุตรในครรภ์ 2) การดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของตนเองและบุตรในครรภ์ โดยจะดูแลเอาใจใส่ เช่น รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ การฝากครรภ์ การพักผ่อน การระวังอุบัติเหตุและการใช้ยา เป็นต้น 3) การแสดงความรักใคร่ผูกพันเด็กในครรภ์ โดยจะแสดงความยินดี ดีใจกับการเจริญเติบโตของบุตรหรือทราบว่าบุตรในครรภ์มีสุขภาพสมบูรณ์ มีร่างกายปกติ มีจินตนาการถึงเพศบุตร ยอมรับการช่วยเหลือจากคนใกล้ชิด ตลอดจนแสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงบุตร สื่อสารและพูดคุยกับบุตรในครรภ์ โดยการจับลูบท้อง เวลาที่บุตรในครรภ์ดิ้น เป็นต้น

ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นจะพบว่ามีหลายสถานการณ์และหลายเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเพื่อจัดการต่อการตั้งครรภ์ สามารถสรุปเป็นแผนภาพกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นได้ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 สรุปขั้นตอนและกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

3.5 เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น

ในกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น มีแนวทางการจัดการชีวิตของตนเองที่หลากหลายวิธี โดยการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลมีความแตกต่างกันตามการรับรู้ ความสามารถของบุคคล แรงจูงใจภายใน รวมถึงองค์ประกอบจากสิ่งภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับ ไฮเดอร์ (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545: 90-93; อ้างอิงจาก Heider. 1958) ผู้นำเสนอทฤษฎีการวิเคราะห์การกระทำ (the Analysis of action) ขึ้นมาเป็นคนแรกในปี ค.ศ. 1958 โดยอธิบายว่าการรับรู้ที่แตกต่างกันส่งผลให้บุคคลเลือกกระทำพฤติกรรมที่แตกต่างกันต้องประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบส่วนบุคคล และองค์ประกอบจากสิ่งแวดล้อม สามารถอธิบายได้ตามภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 แสดงองค์ประกอบสำคัญที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมตามทฤษฎีไฮเดอร์

ที่มา: ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545: 90-93; อ้างอิงจาก Heider. 1958)

ดังจะเห็นได้จากภาพประกอบ 6 การกระทำหรือพฤติกรรมที่บุคคลเลือกแสดงออกมานั้น เกิดมาจากองค์ประกอบส่วนบุคคล และองค์ประกอบจากสิ่งแวดล้อม เป็นหลักในการแสดงออก ทั้งนี้ เงื่อนไขที่นอกเหนือจากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกแล้ว ในกระบวนการจัดการชีวิตภายใต้วิกฤต การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ยังต้องอาศัยเงื่อนไขที่มีความเฉพาะเจาะจงเนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่เน้นการจัดการต่อปัญหา โดย กาญจนา เทพมาลัย (2551: 20-21) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการปัญหาของบุคคลทำให้บุคคลสามารถคลี่คลายปัญหา ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของบุคคลเอง และเงื่อนไขจากสภาพแวดล้อม ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้จะทำให้บุคคลสามารถจัดการปัญหาได้ผลสำเร็จแตกต่างกัน โดยได้อธิบายเพิ่มเติมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการวิกฤต ได้ดังนี้

1. ภาวะสุขภาพและพลังงาน (Health and energy) จะเป็นตัวช่วยเอื้อความพยายามในการแก้ไขปัญหา บุคคลที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ จะแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลที่เจ็บป่วย อ่อนเพลีย และเหน็ดเหนื่อย

2. ความเชื่อในทางบวก (Positive beliefs) ความเชื่อมีอิทธิพลต่อความคิดของบุคคลในแง่การรับรู้และประเมินค่าเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบ ทำให้สามารถควบคุมหรือเอาชนะสิ่งที่มาคุกคามได้ ความเชื่อในทางที่ดี เช่น เชื่อในความสามารถหรือศักยภาพของตนเอง เชื่อว่าควบคุมเหตุการณ์ได้ เชื่อในความยุติธรรม เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิหรือพระเจ้า เชื่ออำนาจภายในตนเอง (Internal locus of control) มากกว่าเชื่ออำนาจภายนอกตนเอง (External locus of control) เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเกิดความหวังมีกำลังใจ และมีความพยายามที่จะต่อสู้หรือเผชิญกับปัญหา

3. ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem-solving skill) เป็นความสามารถของแต่ละบุคคล เช่น ความสามารถในการค้นหาข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา การหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหา การวางแผนในการแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้น เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ สติปัญญา ความรู้ความสามารถที่จะนำมาใช้แก้ปัญหา

4. ประสบการณ์ในอดีตของบุคคล ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการจัดการกับความเครียดในปัจจุบัน ถ้าในอดีตประสบความสำเร็จ ก็จะมีกำลังใจเชื่อมั่นที่จะจัดการกับความเครียดในปัจจุบัน แต่ถ้าในอดีตล้มเหลว ความสำนึกในคุณค่าแห่งตนก็จะลดลง ไม่มั่นใจ ลังเลในการจัดการกับปัญหาหรือความเครียด

5. ทักษะทางสังคม (Social skill) เป็นความสามารถของบุคคลในการติดต่อสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ทักษะในการแสดงความรู้สึกของตนเองอย่างเหมาะสม การขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากบุคคลอื่น ทักษะทางสังคมจะช่วยเอื้อในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ถ้าได้ฝึกทักษะเหล่านี้ในชีวิตประจำวัน ก็จะมีประโยชน์ช่วยป้องกันความล้มเหลวในการแก้ปัญหาได้

6. แรงสนับสนุนทางสังคม (Social support) คือ การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากบุคคลที่เป็นแหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือ เช่น บุคคลใกล้ชิด ครอบครัว กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคม

เป็นต้น โดยมีการสนับสนุนกันในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ความรักใคร่ผูกพัน การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การมีโอกาสเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น ความมั่นใจในคุณค่าแห่งตน เป็นต้น

7. แหล่งประโยชน์ทางวัตถุ (Material resources) ได้แก่ เงิน สิ่งของ บริการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่สามารถซื้อได้ด้วยเงิน บุคคลที่มีแหล่งประโยชน์ทางวัตถุอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีทักษะในการใช้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมมีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าบุคคลที่ขาดแหล่งประโยชน์ทางวัตถุ นอกจากนี้ยังพบว่า บุคคลที่ขาดแหล่งประโยชน์ทางวัตถุมักมีความเชื่อถือในเรื่องโชคชะตา ไม่พยายามดิ้นรนที่จะแก้ไขปัญหา มักใช้การแก้ปัญหาแบบเลี่ยงปัญหามากกว่าบุคคลที่มีแหล่งประโยชน์ทางวัตถุอย่างเพียงพอหรือมาก

ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นถึงเงื่อนไขในการจัดการปัญหา มีความเกี่ยวข้องกับหลากหลายเงื่อนไขทั้งจากด้านกาย (Physicalogy) สุขภาพของผู้แก้ปัญหา การมีประสบการณ์และทักษะของการแก้ปัญหา ด้านจิตใจ (Psychology) ดังเช่นการมีความเชื่อมั่นในความสามารถ การมีทักษะในการแก้ปัญหา รวมถึงในด้านสังคม (Sociology) นั่นคือการได้รับการสนับสนุนทางสังคม การมีทักษะทางสังคม ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขพื้นฐานสำหรับการจัดการต่อปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์นั้นเป็นภาวะปัญหาที่มีความรุนแรงมากกว่าปกติ เป็นปัญหาที่รบกวนต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ต้องใช้เงื่อนไขที่มีความเหมาะสมในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือเงื่อนไขเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันให้ปัญหาสามารถยุติได้อย่างรวดเร็ว ลดหรือสามารถควบคุมผลกระทบของปัญหา สามารถหาสิ่งทดแทนที่สูญเสียไป รวมถึงสามารถดำรงอยู่ในภาวะปัญหาได้อย่างปกติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แบ่งเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น โดยแบ่งเป็นเงื่อนไขภายใน และเงื่อนไขภายนอก ได้ดังนี้

3.5.1 เงื่อนไขภายใน

จากการศึกษาพบว่าเงื่อนไขภายในที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตหรือในสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่บุคคลต้องประสบ มีความเกี่ยวข้องกับ การรับรู้ปัญหาตามความเป็นจริง การเผชิญปัญหา การปรับตัว และการมีภูมิคุ้มกันทางจิต ซึ่งสามารถนำเสนอได้ดังนี้

การรับรู้ปัญหาตามความเป็นจริง

เนื่องจากภาวะวิกฤตมักถูกรับรู้ว่าเป็นภัยคุกคามของชีวิต ไม่สามารถใช้วิธีการเดิมในการจัดการ และผู้ประสบเหตุการณ์วิกฤตดังกล่าวจะประเมินถึงปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจัดการได้ด้วยตนเอง หรือตนเองไม่มีความสามารถเพียงพอต่อการจัดการ ทำให้บุคคลเข้าสู่ภาวะวิกฤตในที่สุด แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มคนที่มีการรับรู้ปัญหาบนพื้นฐานของความเป็นจริง รู้ลักษณะของปัญหามักหาวิธีการจัดการต่อปัญหาได้มากกว่าคนที่ปฏิเสธปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ ลาซารัสและโฟล์คแมน (Lazarus and Folkman. 1984: 141-157) ที่ได้อธิบายถึงการจัดการไว้ว่า ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมว่าเป็นเหตุการณ์ที่มากระทบและคุกคาม ซึ่งบุคคลจะใช้กระบวนการทางความคิดในด้านต่าง ๆ ประเมินถึงผลดีและ

ผลเสียต่อตนเอง หากเห็นว่าการจัดการปัญหาเป็นสิ่งที่ให้ผลดีกับตัวเอง บุคคลจึงพร้อมที่จะจัดการต่อปัญหาที่รุนแรงเช่นนั้น สอดคล้องกับ อังศินันท์ อินทรกำแหง; อรพินทร์ ชูชม; และอัจฉรา สุขารมณ์ (2550: 15-29) ที่ได้ศึกษาถึงการรับรู้ภาวะวิกฤตชีวิตของบุคคล โดยกล่าวว่าเป็นการรับรู้ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตว่าเป็นสิ่งอันตราย คุกคามต่อตนเอง อาจเป็นการคุกคามทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของบุคคล ซึ่งการรับรู้บนพื้นฐานของความเป็นจริงทำให้ประเมินเหตุการณ์ได้เหมาะสมและถูกต้อง นำไปสู่การจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดย เมดินและโรส (อุบลวรรณา ภวกานันท์. 2556: 231-232; อ้างอิงจาก Medin& Ross. 1992: 452) พบว่าลักษณะของปัญหา (Problem) มีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1) เป้าหมาย (Goal) นั่นคือสิ่งที่สามารถนำมาใช้ประเมินได้ว่าปัญหานั้นถูกแก้ไขแล้วหรือไม่ 2) สิ่งที่มีมาให้ (Givens) นั่นคือเงื่อนไข ข้อจำกัด หรือองค์ประกอบใด ๆ ที่มีมาพร้อมกับปัญหา โดยจะเป็นแบบชัดเจน (Explicit) หรือ โดยนัย (Implicit) ก็ได้ 3) วิธีการแปลงเงื่อนไข (Means of transforming conditions) นั่นคือ ผู้แก้ปัญหาต้องมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ และ 4) อุปสรรค (Obstacles) นั่นคือสิ่งที่เป็นตัวขัดขวางการแก้ปัญหา แต่ในส่วนของสเทิร์นเบิร์ก (อุบลวรรณา ภวกานันท์. 2556: 232; อ้างอิงจาก Sternberg. 2003: 360) เห็นว่าคนเราจะเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหา (Problem solving) ได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความต้องการที่จะเอาชนะอุปสรรคเพื่อหาคำตอบต่อคำถาม หรือเพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการจัดการวิกฤตที่ต้องอาศัยการมองเห็นสภาวะปัญหา และมีความต้องการจะแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่เป็นระบบ มีเหตุมีผล

นอกจากนี้ยังพบว่าการรับรู้ปัญหาหรือสภาวะของการรับรู้ข้อเท็จจริง (Ego-states) นั้นสามารถปรากฏได้ในรูปแบบคงที่ (Static) รับรู้สภาวะปัญหาแบบขึ้น ๆ ลง ๆ (Fluctuating) การรับรู้แบบถดถอย (Regressed) หรือการรับรู้เร็วขึ้นกว่าปกติ (Accelerated) (ฐิติกาญจน์ อินทาปัจ. 2553: 22) โดยจะพบว่าลักษณะของผู้รับรู้ปัญหาตรงตามข้อเท็จจริง สามารถแบ่งได้ 2 ด้านได้แก่

1. ลักษณะของผู้รับรู้ โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านกายภาพ (สรีระ) ซึ่งหมายถึงอวัยวะสัมผัส เช่น หู ตา จมูก และอวัยวะสัมผัสอื่น ๆ มีความพร้อม ความปกติ ความสมบูรณ์ และมีขอบเขตในการรับรู้เพียงใด

1.2 ด้านจิตวิทยา เช่น ความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม ความต้องการสภาพจิตใจหรือสภาวะอารมณ์ อิทธิพลของสังคม ความพร้อมหรือความเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ และความคาดหวัง

2. ลักษณะของสิ่งเร้า ได้แก่ สิ่งเร้าภายนอกที่ดึงดูดความสนใจ และความตั้งใจ การจัดหมวดหมู่ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้า

จากแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ สรุปได้ว่า มนุษย์จะรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมได้ เมื่อมีสิ่งเร้าซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกกระทบร่างกายและระบบสัมผัสของมนุษย์ ทำให้ระบบประสาทสั่งการให้สมองซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการแปลผล ทำการเชื่อมโยงสิ่งเร้านั้นเข้ากับประสบการณ์เดิม และตีความหรือแปลความหมายออกมาเป็นความรู้ ความเข้าใจที่นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น

โดยพบว่าเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ มีดังนี้

1. การมีสติปัญหาหรือเชาว์ปัญญาดี สามารถรับรู้ปัญหาได้ตรงกับข้อเท็จจริง มากกว่าผู้ที่เชาว์ปัญญาต่ำ

2. การสังเกต มีทักษะการสังเกต ช่างสงสัย จะเห็นข้อเท็จจริงมากกว่าผู้ที่ไม่มีทักษะการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบข้าง

3. คุณภาพจิตใจ หากมีสภาพอารมณ์แจ่มใสในขณะที่เผชิญปัญหาจะทำให้รับรู้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีอารมณ์ขุ่นมัว

4. การตั้งใจรับรู้ของบุคคล บุคคลที่มีความตั้งใจอย่างจริงใจที่จะรับรู้ มักจะรับรู้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและแม่นยำมากกว่าผู้ที่ไม่มีความตั้งใจ

ดังนั้นในกระบวนการรับรู้สภาพปัญหาให้สอดคล้องตามความเป็นจริง จะเกี่ยวข้องกับลักษณะของผู้รับรู้ นั่นคือในด้านกายภาพที่มีการรับรู้ที่ดี และด้านจิตวิทยาคือการมีความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม, สภาพจิตใจพร้อมที่จะรับรู้ และลักษณะของสิ่งเร้า นั่นคือมีการดึงดูด สร้างสนใจให้ตั้งใจ โดยพบว่ามีเงื่อนไขในการรับรู้สภาพปัญหาให้สอดคล้องตามความเป็นจริง ประกอบด้วยการมีสติปัญญาที่ดี มีทักษะการสังเกตที่ดี มีคุณภาพจิตใจที่แจ่มใส และบุคคลตั้งใจจะรับรู้

การเผชิญปัญหา

ความเครียดในการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และความเครียดด้านพัฒนาการของช่วงวัยเป็นแรงผลักดันที่สำคัญให้บุคคลที่ประสบกับปัญหาเข้าสู่ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ถ้าบุคคลใดมีการเผชิญปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหาไม่เหมาะสม จะยิ่งส่งผลให้ความเครียดเพิ่มเป็นทวีคูณ จนรู้สึกว่าตนเองไม่อาจต่อสู้ต่อปัญหาได้อีกต่อไป จนสูญเสียความมีคุณค่าในตนเอง สิ้นหวัง และล้มเหลวในการดำเนินชีวิตในที่สุด ซึ่งจะพบว่าบุคคลมีหลายวิธีในการจัดการแก้ปัญหาแต่ในภาวะวิกฤตนั้นปัญหาจะมีความแตกต่างและเฉพาะมากกว่าปัญหาทั่วไป จึงนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาที่แตกต่างออกไป เนื่องจากมนุษย์มีประสบการณ์ ความเคยชิน ทัศนคติ หรือความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่นำมาช่วยแก้ปัญหาในชีวิต แต่บางครั้งสิ่งเหล่านี้กลับทำให้ปัญหายุ่งยากมากขึ้นได้เช่นกัน ดังที่ โคโทฟสกี้ เฮสย์ และไซมอน (อุบลวรรณา ภวกานันท์. 2556: 250; อ้างอิงจาก Kotovsky; Hyes; &Simon. 1985) ได้เสนอปัจจัยที่ทำให้การแก้ปัญหายุ่งยากมากขึ้น หรือเป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหา ได้แก่

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ใหม่เกินไป (More novelty) เช่น กฎเกณฑ์ใหม่ ระบบปฏิบัติการใหม่ หรือปัญหาที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในชีวิตดังเช่นการตั้งครรภ์แรกในชีวิต เป็นต้น

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นมีกฎเกณฑ์จำนวนมาก (Larger numbers of rules) ดังเช่นการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นที่เป็นการละเมิดบรรทัดฐานในหลาย ๆ บทบาท ไม่ว่าจะเป็นบทบาทการเป็นนักเรียน บทบาทการเป็นบุตร บทบาทการเป็นบิดามารดา เป็นต้น

3. ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นกฎเกณฑ์ที่มีความซับซ้อนมาก (Greater complexity of rules) ดังเช่นการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนั้นมีกระบวนการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนและผลกระทบต่อทั้งปัจเจกบุคคลและระดับส่วนรวม

4. ปัญหาที่เกิดขึ้นมีความขัดแย้งกับความคิดริเริ่มหรือความรู้เดิม (More counter intuitive)

ในขณะเดียวกันเงื่อนไขที่ทำให้กระบวนการแก้ปัญหาสามารถจัดการต่อปัญหาได้ง่ายมากขึ้น นั่นคือการที่บุคคลสามารถเปรียบเทียบความคล้ายคลึง (Similarity) ของปัญหาใหม่ที่กำลังเผชิญ เปรียบเทียบกับปัญหาเก่าที่เคยมีประสบการณ์ในการแก้ไข (อุบลวรรณา ภวกานันท์. 2556: 250; อ้างอิงจาก Chen. 2002) ที่เสนอถึงประเภทของความคล้ายคลึงกันระหว่างปัญหาใหม่กับปัญหาเก่า ในส่วนขององค์ประกอบของปัญหา (Superficial similarity) โครงสร้างของปัญหา (Structural similarity) และ วิธีการเปลี่ยนขั้นตอนหรือหลักการในการแก้ปัญหา (Procedural similarity)

นอกจากกระบวนการแก้ปัญหาแล้ว ลาซารัส (Lazarus; Folkman. 1984: 143) ยังได้กล่าวถึงการเผชิญปัญหา ว่าเป็นกลไกหนึ่งที่บุคคลใช้ในการพยายามเพื่อที่จะจัดการกับปัญหาหรือข้อเรียกร้องทั้งที่เกิดจากภายนอกและภายในเพื่อแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้งในภาวะที่ถูกคุกคาม ซึ่งสอดคล้องกับ เอื้ออารีย์ สาริกา (2543) ที่กล่าวไว้ว่าเป็นการกระทำของบุคคลที่พยายามหาวิธีต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางจิตใจมาใช้เพื่อระงับ กำจัด ควบคุม หรือบรรเทาเหตุการณ์ที่ตึงเครียด มีผลทำให้ลดความกดดันภายในจิตใจและอารมณ์ ลดความต้องการหรือความขัดแย้งภายใน สร้างสมดุลระหว่างภายในและภายนอก เพื่อทำให้จิตใจสู่สภาวะสมดุลดังเดิม โดยพบว่าวิธีการเผชิญปัญหาสามารถแบ่งย่อยออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) การเผชิญปัญหาโดยมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem focused coping) นั่นคือบุคคลพยายามควบคุมขอบเขตของปัญหา หาทางเลือกและพิจารณาถึงหนทางสำหรับการแก้ไขปัญหา โดยมุ่งจัดการแก้ไขกับปัญหานั้นเพื่อลดระดับความรุนแรง ลดอุปสรรคในการดำเนินการตามแผน รวมถึงแสวงหาทรัพยากรสนับสนุนและกลวิธีที่มีความเหมาะสมเพื่อทำให้ปัญหานั้นจางหายไป 2) การเผชิญปัญหาโดยมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional focused coping) เป็นการเผชิญปัญหาในลักษณะของการลดภาวะเสียสมดุลทางอารมณ์ จึงมุ่งเปลี่ยนแปลงสภาวะอารมณ์ที่เป็นทุกข์ รู้สึกไม่สบายใจ โดยการใช้กระบวนการจัดการทางความคิดและอารมณ์ เช่นการให้ความหมายต่อสถานการณ์นั้น โดยมุ่งหาข้อดีของการเกิดวิกฤต การไม่คิดถึงเหตุการณ์ที่ทำให้ทุกข์ใจ การใช้กลยุทธ์เบี่ยงเบนความสนใจไปสู่สิ่งอื่น (Lazarus and Folkman. 1984: 141-157) ซึ่งการที่บุคคลจะเลือกใช้วิธีการแบบใดนั้นยังขึ้นอยู่กับการประเมินของบุคคลและระดับของปัญหา หากเป็นสถานการณ์รุนแรงบุคคลมักเผชิญปัญหาโดยมุ่งที่อารมณ์มากกว่าการมุ่งที่ปัญหา แต่ในทางกลับกันหากสถานการณ์ที่เกิดถูกประเมินด้วยกระบวนการรู้คิด (Cognitive appraisal) ว่ามีความรุนแรงระดับน้อย บุคคลจะเลือกเผชิญกับปัญหาโดยมุ่งจัดการที่ปัญหามากกว่ามุ่งจัดการที่อารมณ์ ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่บุคคลมีอยู่ด้วย

โดยพบว่าเงื่อนไขของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในการเผชิญปัญหา ประกอบด้วย

1. อารมณ์ของผู้เผชิญปัญหา หากมีความวิตกกังวลหรือกดดันมากเกินไปจะทำให้รู้สึกเครียดและแก้ปัญหาได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นบุคคลที่สามารถรักษาความมั่นคงทางจิตใจ จะมีเวลาและมีพลังมากพอที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างละเอียดลออ

2. ระดับสติปัญญาของผู้เผชิญปัญหา ด้วยเชาว์ปัญญาที่แตกต่างกัน ย่อมใช้กลไกการแก้ปัญหาที่มีความละเอียดแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีเชาว์ปัญญาสูงจะสามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้มากกว่าผู้ที่เชาว์ปัญญาต่ำ

3. ระดับแรงจูงใจที่ต่างกันส่งผลให้มีการเผชิญปัญหาที่แตกต่างกัน หากผู้ประสบปัญหาคาดหวังต่อการประสบความสำเร็จสูงย่อมมีแรงจูงใจในการจัดการต่อปัญหาได้มากกว่าผู้ที่มีความคาดหวังต่ำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแรงกระตุ้นที่ผลักดันให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ และผลกระทบที่บุคคลได้รับ

4. การฝึกประสบการณ์ โดยเฉพาะในด้านความคิดให้มีหลายรูปแบบ ย่อมมีการเผชิญปัญหาได้หลายวิธีทำให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่ง แมคคานิค (ฉัตรกมล ออกกิจวัตร. 2546: 35; อ้างอิงจาก Mechanic. 1982: 107-112) ได้อธิบายว่า บุคคลต้องมีความสามารถและมีความชำนาญที่จะเผชิญกับความต้องการของสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้ง่าย

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการเผชิญปัญหาเป็นเงื่อนไขภายในอย่างหนึ่งที่ใช้กระบวนการทางจิตเพื่อใช้ในการควบคุมและกำจัดภาวะทุกข์ที่บุคคลได้ประสบ โดยการเผชิญปัญหาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การมุ่งจัดการที่ปัญหา ดังเช่นการแสวงหาข้อมูลโดยการเสริมสร้างประสบการณ์เพื่อใช้เป็นกลยุทธในการแก้ปัญหา และมุ่งจัดการที่อารมณ์ ดังเช่นการมุ่งหาข้อดีจากการเกิดปัญหา การเบี่ยงเบนความสนใจสู่สิ่งอื่น เป็นต้น โดยเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหา คือ อารมณ์หรือความมั่นคงทางจิตของบุคคล, สติปัญญา, แรงจูงใจภายในในการแก้ปัญหา และ ประสบการณ์เดิมของบุคคล

การปรับตัว

การปรับตัวเป็นความสามารถของบุคคลที่ใช้ในการอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมตามที่เป็น การปรับตัวนี้ได้ดำเนินมาตลอดทั้งชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่การปฏิสนธิจนสิ้นสุดการใช้ชีวิตไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวในการพัฒนาตามช่วงวัยของร่างกาย การพัฒนาความคิดความรู้สึกไปสู่การเข้าใจชีวิต ดำเนินตามบทบาทหน้าที่ รวมถึงในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลต่าง ๆ ต้องอาศัยการปรับตัวทั้งสิ้น ดังนั้นการปรับตัวจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งเมื่อมีสิ่งกระตุ้นหรือสิ่งเร้าที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ตรงตามที่ต้องการเข้ามากระทบต่อชีวิต สร้างความอึดอัดใจและทุกข์ใจ บุคคลต้องใช้ความสามารถในการจัดการเพื่อให้ดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสภาพปัญหานั้น ๆ ได้อย่างมีความสุขหรือมีสุขภาพปกติดี

ซึ่ง จินตนา ศิริศักดิ์วุฒิกร (2549: 6-7) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการปรับตัวของรอยในมารดาวัยรุ่น วิทยาลัยแพทย์ศาสตร์

กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล ซึ่งได้กล่าวว่าการปรับตัวสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การปรับตัวตามความต้องการด้านสรีระ (Physiological needs) นั่นคือการดูแลตนเองเพื่อให้มีสุขภาพดีและร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคแทรกซ้อน 2) การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self concept) นั่นคือการยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับการเป็นมารดาและความเข้าใจต่อความคาดหวังของสังคม 3) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role function) นั่นคือการแสดงบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ การเป็นมารดา การเป็นภรรยา การเป็นสะใภ้ เป็นต้น 4) การปรับตัวด้านความสัมพันธ์พึ่งพากัน (Interdependence relations) นั่นคือการแสดงความช่วยเหลือต่อกันและกันระหว่างบุคคลภายในครอบครัวในการดูแลเลี้ยงดูบุตร ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นต้น

จากการศึกษาสามารถสรุปลักษณะสำคัญของบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ (วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. 2543; อัจฉรา รัตนโสภา. 2545: 18; อ้างอิงจาก Gorlow. 1968: 75-76; ฐิติกาญจน์ อินทาปัจ. 2553: 13-14)

1. ด้านการนับถือในตนเอง นั่นคือมีการบูรณาการแห่งบุคลิกภาพ ยอมรับในตนเอง เข้าใจตนเอง มีความสามารถในการควบคุมตนเองและเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ตกอยู่ในความกดดันของสถานการณ์ ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง มีทัศนคติที่ดี ใจกว้าง รับฟังผู้อื่น สามารถรักษาอารมณ์ปกติ

2. ด้านองค์ประกอบของชีวิต ได้แก่ การประสบความสำเร็จในชีวิต ดำรงชีวิตอย่างปกติสุข มีสัมพันธภาพอันราบรื่นกับผู้อื่น

3. ด้านแหล่งความช่วยเหลือและเครือข่ายทางสังคม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความคิด ทางเลือก มุมมอง และได้รับคำแนะนำต่าง ๆ ที่ทำให้มีความหวังและพลังในการปรับตัวอยู่กับสภาพแวดล้อม

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การปรับตัวเป็นความสามารถที่ใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีสิ่งเร้าที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้บุคคลไม่พอใจ บุคคลจำเป็นต้องใช้กลไกบางอย่างปรับเปลี่ยนตัวเอง ใน 4 ด้าน นั่นคือ 1) การปรับตัวตามความต้องการด้านสรีระ (Physiological needs) 2) การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self concept) 3) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role function) และ 4) การปรับตัวด้านความสัมพันธ์พึ่งพากัน (Interdependence relations) โดยพบว่าเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว ได้แก่ การมีเครือข่ายทางสังคมของปัจเจกบุคคล, การนับถือตนเอง, สามารถยอมรับต่อปัญหาและการเปลี่ยนแปลงได้ และทัศนคติของบุคคลในการเห็นคุณค่าของการปรับตัว

ความเข้มแข็งทางใจ

ความเข้มแข็งทางใจ (Resilience) ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “ความไม่อ่อนแอ” (Invulnerability) ถือเป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาและวิกฤตของชีวิตให้สามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพปกติได้ในเวลาอันรวดเร็ว แม้ภายหลังการผ่านพ้นวิกฤตแล้วเหตุการณ์

ยังคงรุนแรงเพิ่มมากขึ้น แต่บุคคลจะสามารถคงไว้ซึ่งความสมดุลทางจิตใจ (ฐิติกาญจน์ อินทาปัจ. 2553: 15-16; อ้างอิงจาก Bonanna. 2004) ทั้งยังก่อให้เกิดการเรียนรู้และเติบโตจากการเผชิญหน้ากับปัญหาและวิกฤตนั้น ๆ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่สามารถผ่านปัญหาและความทุกข์ยากต่าง ๆ มาได้ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าบุคคลจะไม่รู้สึกทุกข์ร้อนต่อวิกฤตที่ต้องเผชิญ เขายังคงรู้สึกและรับรู้ได้ถึงความเจ็บปวด ความโศกเศร้า แต่เขาสามารถยืนหยัดฝ่าฟันปัญหาไปได้จนได้ผลดี ด้วยระบบความคิด การแสดงออก การปฏิบัติอันเกิดจากการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง

โดยบุคคลที่มีความเข้มแข็งทางใจ ที่ได้รับการพิสูจน์ด้วยกระบวนการวิจัยแล้ว จะพบว่า เงื่อนไขอย่างเดียวที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งทางใจคือ การมีอารมณ์ด้านบวก (Positive emotion) โดยพบว่าอารมณ์ด้านบวกจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับอารมณ์ได้อย่างมาก ซึ่งสนับสนุนได้ด้วยข้อมูลของสภาพการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิต และจากการรายงานตัวเอง (ฐิติกาญจน์ อินทาปัจ. 2553: 20) ซึ่งแนวคิดนี้ มีลักษณะเป็น แนวคิดที่ว่าฉันมี (I have....) ฉันเป็น (I am...) และ ฉันสามารถ (I can...) (วัชรินทร์ กระแสสัตย์. 2554: 60) หากบุคคลมีความเข้มแข็งทางใจแล้วจะมีความสามารถที่จะจัดการต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้ เนื่องจากวิกฤตการตั้งครรภ์นี้จะถูกรับรู้ว่าเป็นภัยคุกคามชีวิต และมีความเสี่ยงที่บุคคลจะเลือกกระทำที่เกิดผลทางลบต่อตนเองหรือต่อสังคม หากไม่มีปัจจัยปกป้อง (Protective factor) ที่แข็งแรงมากพออาจทำให้บุคคลต้องเผชิญต่อภาวะวิกฤตที่ยาวนานมากขึ้น จนหมดพลังในการจัดการปัญหาที่มีจำนวนเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตจำนวนมากในเวลาเดียวกัน (ปรียาพร บุนนาค. 2549: 35) ต้องอาศัยกระบวนการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการเผชิญปัญหา การปรับตัว การมีความเข้มแข็งทางใจ

โดย Foster (ฐิติกาญจน์ อินทาปัจ. 2553: 16; อ้างอิงจาก Foster. 1997) ได้พยายามจำแนกความแตกต่างระหว่างการปรับตัว (Adaptation) การเผชิญปัญหา (Coping) และความเข้มแข็งทางใจ โดยได้ระบุว่าการเผชิญปัญหา (Coping) นั้นจะเป็นปฏิกิริยาตอบสนองที่ซับซ้อนต่อภาวะเครียดที่เกิดขึ้น และมักพบในรูปของกลไกการป้องกันทางจิตของตนเอง ส่วนการปรับตัว (Adaptation) หมายถึงความพยายามในการพัฒนาตนเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นการปรับตัวเชิงรุกแทนที่จะตั้งรับเหมือนการเผชิญปัญหา ส่วนความเข้มแข็งทางใจ หมายถึงความสามารถในการคงไว้ซึ่งการใช้วิธีการเผชิญปัญหาและวิธีการปรับตัว เพื่อคงไว้ซึ่งสมดุลทางใจของตนเองในช่วงเผชิญหรือภายหลังเผชิญเหตุการณ์วิกฤต โดยบุคคลที่มีลักษณะของความเข้มแข็งทางใจ มีดังนี้

1. เป็นผู้สร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีได้ เนื่องจากเมื่อพบเจอปัญหาจะยังได้รับกำลังใจจากคนรอบข้าง ทำให้สามารถฝ่าฟันปัญหาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. มองเห็นภาพที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว และไม่ยึดติดอยู่กับภาพของปัญหาในระยะสั้น ทำให้ตัดสินวิกฤตว่าเป็นสิ่งที่สามารถจัดการได้

3. ยอมรับการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตได้ คนที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงจะมุ่งเป้าหมายจากพลังงานหรือทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการได้

4. มองเป้าหมายและเดินหน้าสู่เป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ

5. มีความกล้าในการตัดสินใจและลงมือกระทำ มีแนวโน้มว่าจะเผชิญปัญหาแทนการหนีปัญหาและหนีความเครียด

6. รู้จักเปลี่ยนปัญหาเป็นโอกาสการเรียนรู้ มีแนวโน้มว่าจะทำให้มีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีขึ้น เข้มแข็งมากขึ้น หรือเห็นคุณค่าชีวิตมากขึ้น

7. สร้างความรู้สึกที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง

8. มองสิ่งต่าง ๆ จากมุมมองที่กว้างออกไปแทนการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในขณะเดียวกันหลีกเลี่ยงการขยายปัญหาที่ประสบอยู่ให้ใหญ่โตเกินความเป็นจริง

9. มีความหวังอยู่เสมอ มองโลกในแง่ดี แทนที่การคิดถึงสิ่งที่ทำให้กังวลใจ

10. ดูแลตัวเองอย่างดี ใส่ใจความรู้สึกและความต้องการของตัวเองซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมของร่างกายและจิตใจให้พร้อมต่อการจัดการปัญหาที่จะผ่านเข้ามาได้ดีขึ้น

บุคคลที่มีคุณลักษณะเหล่านี้จะมีความสามารถในการเผชิญและปรับตัวต่อภาวะวิกฤตได้อย่างเหมาะสม มีความอดทนและมีศักยภาพในการฟื้นพลังหลังจากผ่านเหตุการณ์เลวร้ายได้อย่างรวดเร็ว และเป็นปัจจัยปกป้อง (Protective factors) ที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญปัจจัยเสี่ยงเอาชนะหรือหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะเกิดผลทางลบได้ หรือเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อตนเองและสังคม

นอกจากนี้เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวิกฤตอันเกิดจากการรับรู้ปัญหาตามความเป็นจริง ได้แก่ ความสามารถในการวางแผนที่เป็นจริง และลงมือทำตามขั้นตอน การมองตัวเองในด้านบวกมีความมั่นใจในจุดแข็งและความสามารถของตน การมีทักษะในการสื่อสารและแก้ปัญหา

3.5.2 เงื่อนไขภายนอก

เงื่อนไขภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม การมีทรัพยากรทางสังคมสนับสนุน รวมถึงทักษะทางสังคมของบุคคล และจากการศึกษาของ สายทิตย์ เวียงมูล (2549) ได้ศึกษาการจัดการตัวตนของวัยรุ่นหญิงรักหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตมี 4 ปัจจัย ได้แก่

1. บริบทของครอบครัว โดยบริบทของครอบครัวในที่นี้รวมถึงทั้งครอบครัวเดิมและครอบครัวใหม่ของวัยรุ่น เนื่องจากครอบครัวเป็นแหล่งประโยชน์ที่สำคัญมากที่ช่วยเหลือให้วัยรุ่นสามารถจัดการต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้เป็นอย่างดี เพราะครอบครัวมีความใกล้ชิดกับวัยรุ่นและเป็นบุคคลที่วัยรุ่นให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะครอบครัวเดิมที่แม้ปัจจุบันจะมีการเพิ่มขึ้นของครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นแต่จะพบว่าครอบครัววัยรุ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถแยกครอบครัวออกไปได้เนื่องจากไม่มีต้นทุนของชีวิตที่เพียงพอ สอดคล้องกับแนวคิดตามทฤษฎีภาวะวิกฤต (ระพีพรรณ คำหอม. ม.ป.ป: 231; อ้างอิงจาก Caplan. 1951) ที่ได้กล่าวว่ากระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือบุคคลในภาวะวิกฤตจำเป็นต้องใช้บุคคลที่ใกล้ชิด ได้แก่สมาชิกในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา การดำเนินการช่วยเหลือมุ่งเพื่อให้ผู้ที่อยู่ในภาวะวิกฤตได้ผ่านพ้น

ภาวะวิกฤตออกมา และรู้จักทางเลือกที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมแรง (Reinforcement) การให้การสนับสนุน (Support) ต่อผู้ที่อยู่ในภาวะวิกฤตให้มาสู่ระยะพยายามแก้ไข และเข้าสู่ระยะยอมรับสามารถปรับตัวได้เช่นคนปกติ ซึ่งลักษณะของครอบครัวที่ช่วยผลักดันให้วัยรุ่นสามารถจัดการชีวิตได้ดีสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่

1.1 การเปิดโอกาสให้วัยรุ่นจัดการชีวิตของตนเอง นั่นคือการที่ครอบครัวให้เสรีภาพและโอกาสในการคิดตัดสินใจ และยอมรับต่อผลของการแก้ไขปัญหาของวัยรุ่น

1.2 การจัดหาแหล่งสนับสนุนในการจัดการชีวิตให้กับวัยรุ่น โดยเฉพาะครอบครัวที่มีความพร้อมในการให้การช่วยเหลือจะสามารถสนับสนุนแหล่งสนับสนุนได้ดี โดย วาสนา ถิ่นขนอม (2555: 26-29) ได้พบว่าการจัดแหล่งสนับสนุนในการจัดการชีวิต ได้แก่ 1) การพาวัยรุ่นตั้งครรภ์มารับบริการฝากครรภ์ 2) การช่วยเหลือไม่ให้ทำงานหนัก 3) การช่วยเหลือด้านการเงิน และ 4) การจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ 5) สัมพันธภาพของคู่ครองที่มีดูแลเอาใส่ใจใส่ซึ่งกันและกัน โดยครอบครัวมีความพร้อมด้านเหล่านี้จะรู้สึกดีใจและยินดีที่หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ แม้ว่าการตั้งครรภ์จะไม่ได้เป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้า แต่ก็ยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นเมื่อครอบครัวมีความเข้มแข็ง จึงกลายเป็นแหล่งทรัพยากรที่สนับสนุนในกระบวนการจัดการชีวิตภายใต้วิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ไม่ให้ขยายวงกว้างและสามารถควบคุมได้ง่ายมากขึ้น

2. บริบทโรงเรียน ทั้งนี้วัยรุ่นส่วนใหญ่ที่ประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมักอยู่ในช่วงวัยเรียน ซึ่งจะพบว่าเมื่อตั้งครรภ์หญิงวัยรุ่นต้องออกจากโรงเรียนและมีจำนวนไม่มากที่ย้อนกลับมาเรียนได้อีกครั้ง ทั้งนี้เงื่อนไขทางโรงเรียนที่ทำให้วัยรุ่นสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ดีนั่นคือ การให้อิสระในการแสดงตัวตนของนักเรียน มีการส่งเสริมตามความสามารถ ตามที่ตนถนัด โดยไม่มีข้อจำกัดจากการตั้งครรภ์ ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของตนเองได้ภายใต้ตัวตนและอัตลักษณ์ที่ตนเองเป็น อีกทั้งการช่วยเหลือหาโอกาสทางการศึกษาด้านอื่น ๆ เช่น การอนุญาตให้เด็กลาพักการเรียนเพื่อตั้งครรภ์ได้ การแนะแนวทางการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเปิด การเรียนภาคค่ำ การเรียนในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นมีความคาดหวังและไม่รู้สึกว่าชีวิตของตนเองสูญเสียทุกอย่าง ทำให้มีกำลังใจต่อการจัดการชีวิตได้รวดเร็วมากขึ้น

3. บริบทของเพื่อน ทั้งนี้เพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นตั้งครรภ์เป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากการเปิดเผยข้อมูลการตั้งครรภ์ให้กับเพื่อนรู้เป็นอันดับแรก โดยเงื่อนไขในบริบทของเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตของวัยรุ่น คือให้การยอมรับต่อสถานการณ์และตัวตนของเพื่อนตั้งครรภ์หรืออยู่เป็นครอบครัววัยรุ่น การคงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เป็นต้น ซึ่งพบว่าหากกลุ่มเพื่อนให้การยอมรับ และหมั่นมาเยี่ยมเยียน จะทำให้วัยรุ่นรู้สึกผ่อนคลาย ลดความกดดัน ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง

4. บริบทการจัดการทางสังคม เป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญต่อการจัดการตนเองมาก เนื่องจากบุคคลจะมีขั้นตอนของการรับรู้เกี่ยวตนเอง ได้แก่ การรับความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากบริบทมาจดจำและปรับรายละเอียดให้เข้ากับตัวตนที่มีความแตกต่างในขณะนั้น ซึ่งการปรับใช้นี้จะเกิดจากความรู้ทั้งในอดีตและปัจจุบันหรืออีกนัยหนึ่งคือขณะที่เรามีปฏิสัมพันธ์กับสังคมหรืออยู่ในบริบทต่าง ๆ เราจะจัดการกับอัตลักษณ์และบทบาทที่สังคมหยิบยื่นกำหนดให้มาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทนั้น ขณะเดียวกันตัวบุคคลก็เลือกที่จะกลั่นกรองและแสดงอัตลักษณ์ของตนเองเป็นการตอบโต้หรือแสดงตำแหน่ง แสดงตัวตนว่าเราจะมีลักษณะอย่างไร เราคือใครในบริบทนั้น ซึ่งในการแสดงออกเช่นนี้ถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป ตามบริบท กาลเวลา ถูกต้องตามกาลเทศะ ทำให้การจัดการกับตัวตนมีความซับซ้อนไปตามมิติของสังคม

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการชีวิตภายใต้ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ที่เป็นเงื่อนไขเข้ามาเพื่อทำให้กระบวนการจัดการชีวิตทำได้รวดเร็วมากขึ้น สามารถลดหรือควบคุมผลกระทบจากสถานการณ์ รวมถึงทำให้บุคคลสามารถอยู่กับสภาพปัญหาได้อย่างปกติ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 เงื่อนไข นั่นคือ 1) เงื่อนไขภายใน ได้แก่ การรับรู้ปัญหาตามความเป็นจริง การเผชิญปัญหา การปรับตัว และการมีภูมิคุ้มกันทางจิต 2) เงื่อนไขภายนอก ซึ่งเกี่ยวข้องกับแรงสนับสนุนทางสังคม และทรัพยากรสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และสังคมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่

ตอนที่ 4 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาเชิงคุณภาพ มิได้เป็นไปเพื่อการจำกัดขอบเขตของเนื้อหาข้อมูลตั้งแต่เริ่มแรก แต่ผู้วิจัยได้ทบทวนและนำทฤษฎีมาใช้เพียงเพื่อให้ความหมายกว้าง ๆ สร้างความเข้าใจในฐานะที่เป็นเครื่องมือนำทางกระบวนการเก็บข้อมูล (Heuristic device) รวมถึงแนวคิด ทฤษฎีนี้ยังสร้างให้ผู้วิจัยสามารถมองทะลุมิติต่าง ๆ ที่ซับซ้อนอยู่เบื้องหลัง ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถจัดระเบียบความคิด และเชื่อมโยงปรากฏการณ์ที่พบในสนามการวิจัยได้ แต่มิได้นำมาจำกัดข้อมูลแต่อย่างใด เป็นเพียงแผนที่นำทางให้กับผู้วิจัยใช้ในการค้นหาข้อมูลเท่านั้น ทั้งนี้ในการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

4.1 ทฤษฎีระบบนิเวศน์ของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory)

พฤติกรรมของบุคคลมีส่วนประกอบจากหลายเงื่อนไข ไม่เพียงแต่บุคคลเท่านั้น แต่ยังมีอีกกลไกที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรม การทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมของตัวบุคคลย่อมต้องคำนึงบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีระบบนิเวศน์ของบรอนเฟนเบนเนอร์ (Bronfenbrenner's ecological systems theory) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาของบุคคลที่มีผลมาจากความสัมพันธ์ของบุคคลกับสภาพแวดล้อม เป็นมิติทับซ้อนหลายระดับ บรอนเฟนเบนเนอร์

(Bronfenbrener. 1992) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมไว้ว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อตัวบุคคลทั้งที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม และจะมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ปฏิสัมพันธ์ในระบบต่าง ๆ มีลักษณะเป็นอิทธิพลสองทิศทาง (Bi-directional influences) มีการสะท้อนผลต่อกันเสมอ เช่น หากครอบครัวต้องทำงานไกลทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาใกล้ชิดบุตร ส่งผลให้วัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อครอบครัว เมื่อตั้งครรภ์วัยรุ่นรู้สึกเครียด อ้างว้าง และไม่สามารถปรึกษากับครอบครัวได้จึงนำไปสู่การปฏิเสธต่อสังคม (Anti-social behavior) ขาดระเบียบวินัย (Lack of discipline) หรือไม่เป็นไปตามบทบาทที่สังคมคาดหวัง เป็นต้น

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีระบบนิเวศน์มาใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องราวและช่วงชีวิตของบุคคลที่ประสบวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่มีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงของชีวิต เป็นพัฒนาการของการใช้ชีวิตที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ อันนำไปสู่การจัดการชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาศักยภาพตนเองในการรับผิดชอบบทบาทความเป็นพ่อแม่ การดำรงชีวิตในลักษณะของหญิงวัยรุ่น ผู้วิจัยได้อาศัยมุมมองตามโครงสร้างเครือข่าย (Nested structures) (Eamon. 2001: 256-266) ตามแบบจำลองนิเวศน์วิทยาเกี่ยวกับ พัฒนาการของมนุษย์ (Ecological model of child development) ที่แบ่งออกเป็น 5 ระดับ เพื่อนำมาเป็นแผนที่นำทิศทาง (Guideline) ในการทำความเข้าใจถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ในระดับต่าง ๆ ของการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นในภาคตะวันออก ดังแสดงในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 แบบจำลองนิเวศน์วิทยาเกี่ยวกับ พัฒนาการของมนุษย์

ที่มา: Bronfenbrenner. (1992)

ระบบจุลภาค (Microsystem)

ระบบจุลภาค เป็นระบบหน่วยย่อยที่สุดนั่นคือตัววัยรุ่นที่ประสบวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมถึงสถานที่ (Setting) หรือกลุ่มที่วัยรุ่นเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ร่วมด้วยและมีอิทธิพลโดยตรง

ต่อตัววัยรุ่น ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อนของวัยรุ่น เป็นต้น การแสดงออกถึงทางบทบาทสังคม รูปลักษณ์หรือบุคลิกภาพต่าง ๆ เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เช่น หากวัยรุ่นกับครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี ย่อมได้รับความช่วยเหลือให้วัยรุ่นสามารถคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ได้รวดเร็วมากขึ้น เป็นต้น

ระบบปฏิสัมพันธ์ (Mesosystem)

ระบบปฏิสัมพันธ์ (Mesosystem) นี้เปรียบเสมือนเป็นระบบความสัมพันธ์ที่เป็นกึ่งกลางของระดับบุคคล กับสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นการเชื่อมระบบในระดับจุลภาค (Microsystem) มากกว่า 1 ระบบเข้าด้วยกัน เช่น ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวกับโรงเรียนทำให้พร้อมต่อการดูแลเด็กวัยรุ่นเมื่อเกิดภาวะเครียด ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับครอบครัวของวัยรุ่นที่ดีย่อมทำให้มีแนวโน้มการได้รับความช่วยเหลือและเข้าอกเข้าใจมากขึ้น, ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและครูที่มีความสัมพันธ์ดีมากกว่าตนเอง ทำให้วัยรุ่นปฏิเสธการไปโรงเรียน (Eamon. 2001) เมื่อเกิดสถานการณ์การตั้งครรภ์จึงขาดการสนับสนุนจากครู นอกจากนี้โครงสร้างภายในของครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ดังเช่น ครอบครัวที่เป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีแนวโน้มที่ลูกสาวจะตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรเพราะวัยรุ่นมีหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงน้อง ดูแลมาก ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ที่มากกว่าวัยรุ่นทั่วไป รวมถึงความเครียดของครอบครัว การเลี้ยงดูแบบควบคุม ล้วนแล้วมีผลต่อการดำเนินชีวิตของตัววัยรุ่นทั้งสิ้น

ระบบภายนอก (Exosystem)

ระบบภายนอก (Exosystem) มีความเกี่ยวข้องกับสังคมที่ไกลตัวออกไปจากระดับที่ได้กล่าวมาโดยเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ของ 2 ระบบหรือมากกว่า เช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Social network) กฎระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญต่อการควบคุมหรือการสนับสนุนต่อการจัดการชีวิตของวัยรุ่น แม้จะเป็นโครงสร้างทางสังคมที่ไม่ได้มีผลกระทบต่อการพัฒนาของวัยรุ่นโดยตรง แต่ส่งผลกระทบต่อการจัดการชีวิตของวัยรุ่นโดยการสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ และอยู่ในความทรงจำของวัยรุ่น (Bronfenbrenner. 1994) ยกตัวอย่างเช่น สถานะการเงินทางครอบครัวไม่ดีทำให้เมื่อลูกเกิดปัญหาจึงไม่กล้าปรึกษาพ่อแม่ (Eamon. 2001: 256-266) หากพ่อแม่ที่ทำงานอยู่ไกลย่อมส่งผลให้ไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูหรือให้ความอบอุ่นต่อบุตรได้เท่าที่ควร เป็นต้น

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าระบบภายนอกนี้แม้ไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวบุคคล แต่เป็นผลกระทบที่แสดงออกแบบ 2 ทิศทาง (Bi-directional Influences) ดังจะเห็นได้จากกลไกการควบคุมจากสังคมเกี่ยวกับปรากฏการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่จัดการต่อปัญหา 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การระงับปัญหา เช่น การตีตรา ประณาม แบ่งแยกการปฏิบัติต่อวัยรุ่นตั้งครรภ์ เป็นต้น 2) การแก้ไขปัญหา ดังที่ภาครัฐที่ได้พยายามพัฒนานโยบายและตั้งองค์กรให้ความช่วยเหลือต่อแม่วัยรุ่นที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามในรูปแบบการตอบโต้กลับของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมก็ได้มีปฏิสัมพันธ์ตอบโต้กลับสู่สังคมเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการหลีกหนีออกจากสังคม และการพยายามเพิ่มพฤติกรรมที่สังคมมองว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างการยอมรับจาก ทำให้

สังคมต้องหากลไกควบคุมหรือตอบโต้กลับไปไม่ว่าจะเป็นการสร้างมาตรการควบคุมเพิ่มขึ้น ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันก่อเกิดการเรียกร้องและการตอบสนอง หากมีการขัดแย้งหรือไม่เพียงพอต่อความต้องการ ย่อมทำให้เกิดวิกฤตในการดำรงอยู่ร่วมกัน ต้องอาศัยการจัดการต่อปัญหา

ระบบมหภาค (Macrosystem)

เป็นระบบที่อยู่ภายนอกสุดแต่เป็นระบบใหญ่ที่ครอบคลุมระบบทั้งหมดที่ได้กล่าวมา โดยระบบมหภาค (Macrosystem) นี้มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม หรือแบบแผนที่ถูกสร้างขึ้นมา (Blueprint) จากองค์กรหรือโครงสร้างทางสังคม ในรูปแบบของค่านิยม ความเชื่อ นโยบาย กฎหมาย เป็นต้น แบบแผนการดำเนินชีวิตของของบุคคลหรือกลุ่มคนในบริบทต่าง ๆ ทำให้เกิดความหลากหลายแตกต่างกันออก แบบแผนการกระทำที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดการยอมรับของคนในสังคมต่าง ๆ ให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ ดังจะเห็นได้ว่าการจัดการปัญหาด้วยการทำแท้งถือเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของคนในสังคม เนื่องจากแนวคิดค่านิยมที่กำหนดไว้ว่าการทำแท้งเป็นบาปกรรม รวมถึงกฎหมายที่ถือว่าการทำแท้งเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ทำให้วัยรุ่นหญิงที่ทำแท้งสมควรได้รับการประณาม ในขณะที่เมื่อมีสถิติการทำแท้งที่เพิ่มสูงขึ้นสังคมได้หันมาใส่ใจต่อปัญหาการทำแท้งเพิ่มขึ้น และจัดให้มียุทธศาสตร์ช่วยเหลือแม่วัยรุ่น การจัดสวัสดิการทางสังคมต่าง ๆ เพื่อให้การอยู่ร่วมกันของสังคมมีความสงบสุข (Bronfenbrenner. 1994) การถ่ายทอดแบบแผน ความเชื่อ ค่านิยม หรือกฎหมายเหล่านี้เป็นสิ่งที่บุคคลหรือระบบต่าง ๆ ต้องยึดถือและปฏิบัติตาม ทำให้เกิดความแตกต่างกันไปของแต่ละสังคม

ระบบลำดับเวลา (Chronosystem)

ในระบบสุดท้ายนี้ เกี่ยวข้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของบุคคล อันเกิดจากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในระดับต่าง ๆ โดยระบบลำดับเวลา (Chonosystem) มีจุดเด่นในการแสดงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เดิมในระดับตัวบุคคลเอง (Bronfenbrenner. 1994) ดังจะเห็นได้จากประสบการณ์เดิมในวัยเด็ก เช่น การพูด อารมณ์ ประสบการณ์เกี่ยวกับเพศในวัยเด็ก การถูกรังแกมาตั้งแต่เด็ก เป็นต้น ซึ่งเป็นฐานสำคัญที่บุคคลใช้ในการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ ทัศนคติ เมื่อเวลาผ่านไปบุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตและความคิด เปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยมเดิม ๆ ดังเช่นเมื่อวัยเด็กถูกเลี้ยงดูอย่างรักสนับสนุน เมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญในชีวิตเช่น การตั้งครรภ์ไม่พร้อมย่อมทำให้วัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองมีคุณค่าและมีประโยชน์ ทำให้การจัดการชีวิตเป็นไปบนพื้นฐานความมีเหตุผล ไม่ทำร้ายตนเอง เป็นต้น

4.2 แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตน (Perceived self-efficacy)

การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึงการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ที่บางครั้งอาจจะมีความคลุมเคลือ ไม่ชัดเจน มีความแปลกใหม่ ที่ไม่สามารถทำนายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสภาพการณ์เหล่านี้มักจะทำให้บุคคลเกิดความเครียด การรับรู้ความสามารถของตนนี้มิได้ขึ้นอยู่กับ

ทักษะที่บุคคลมีอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่เขามีอยู่ (Bandura. 1986)

แบนดูร่า เชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตน มีความสำคัญและส่งผลต่อการกระทำของบุคคล มีผลต่อการเลือกกิจกรรม การใช้ความพยายาม ความอดทนในการทำงาน การคิด และปฏิกิริยาทางอารมณ์ของบุคคล บุคคล 2 คนอาจมีความสามารถไม่แตกต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ถ้าพบว่า คน 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน ในคนคนเดียวก็เช่นกัน ถ้ารับรู้ความสามารถของตนในแต่ละสภาพการณ์แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกัน แบนดูร่าเห็นว่าความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ดังนั้นสิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนในสภาวะการณ์นั้น ๆ นั่นคือ ถ้าเรามีความเชื่อว่าเรามีความสามารถ เราจะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา คนที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะมีความอดทน อุตสาหะ ไม่ท้อถอยง่าย และประสบความสำเร็จในที่สุด (ประทีป จินงี่. 2540: 110; อ้างอิงจาก Evans. 1989)

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมของบุคคล

แบนดูร่า ได้กล่าวถึงการรับรู้ความสามารถของตนที่มีผลต่อบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลต่อการเลือกกระทำพฤติกรรมในชีวิตประจำวันนั้น บุคคลจะต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่าเขาจะต้องทำพฤติกรรมใด และต้องทำอีกนานเท่าใด รวมทั้งต้องตัดสินใจเลือกกิจกรรมต่าง ๆ การที่บุคคลตัดสินใจว่าจะแสดงพฤติกรรมใดในสภาพการณ์ใดนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ความสามารถของตน บุคคลมีแนวโน้มจะหลีกเลี่ยงการจัดการ หรือสภาพการณ์ที่เขาเชื่อว่าเกินความสามารถแต่ในขณะเดียวกันบุคคลจะเลือกแก้ปัญหานั้นถ้าเขาเชื่อว่าเขามีความสามารถเพียงพอที่จะทำงานนั้นได้บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนสูงจะมองเห็นสิ่งที่ท้าทายแล้วเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาความสามารถของตนให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ส่วนบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำ มักจะหลีกเลี่ยงการแก้ปัญหา ท้อถอย ขาดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นการปิดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

2. ผลต่อการใช้ความพยายามและความมุมานะในการจัดการปัญหา การรับรู้ความสามารถของบุคคลนั้น เป็นตัวกำหนดว่าเขาจะต้องใช้ความพยายามมากเท่าใดและจะต้องใช้ความมุมานะพยายามที่จะเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ หรือประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจไปอีกนานเท่าใด (Bandura. 1986) เมื่อเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนสูงจะมีความกะตือรือร้น และใช้ความพยายามจัดการปัญหาได้นานมากกว่าบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ

3. มีผลต่อการคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ การรับรู้ความสามารถของตนจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ของบุคคลในขณะที่ทำพฤติกรรมและมีผลต่อการคาดคะเนเกี่ยวกับการจัดการกับสภาพแวดล้อมในภายหน้าของเขา บุคคลซึ่งรับรู้ว่าตนมีความสามารถสูงจะมี

ความพยายามและเอาใจใส่ในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ มาก และเมื่อพบอุปสรรคต่าง ๆ บุคคลจะกระตุ้นตนเองให้ใช้ความพยายามมากขึ้น ส่วนบุคคที่รับรู้ความสามารถของตนต่ำ มีแนวโน้มที่จะมีปฏิกิริยาทางอารมณ์ต่อตนเองทางลบ เช่น ไม่มีความสุข มีความหวาดหวั่น มีความเครียดสูง เป็นต้น

4. เป็นผู้กำกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมมากกว่าเป็นผู้ทำนายพฤติกรรม นั่นคือบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนสูง มักจะเป็นคนที่พยายามกระทำพฤติกรรมและจะยอมรับผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมของตนจะเลือกกระทำสิ่งที่มีลักษณะท้าทายและจะใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อให้การกระทำนั้นบรรลุเป้าหมาย

การที่บุคคลใดมีการรับรู้ความสามารถของตนต่อการกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งสูง บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นสูงด้วยเช่นกัน ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนในการกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำ บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำหรืออาจไม่ทำพฤติกรรมนั้นเลย นอกจากนี้แบนดูร่า (Bandura. 1986) ได้กล่าวถึงการกระทำพฤติกรรมของบุคคลว่า แม้ว่าบุคคลจะมีการรับรู้ความสามารถของตนสูง บุคคลก็อาจจะไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ถ้ามีปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ขาดสิ่งจูงใจหรือถูกบังคับจากภายนอกให้กระทำ

2. การตัดสินผลกรรมที่ผิดพลาดไป ทำให้บุคคลรู้สึกว่าไม่คุ้มค่าที่ตนจะกระทำพฤติกรรมนั้น

3. ความไม่ทันการณ์ในการประเมินความสามารถของตน เพราะประสบการณ์ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงเสมอ ถ้าหากบุคคลไม่ได้ประเมินตนเองตลอดเวลาจะทำให้บุคคลตัดสินเกี่ยวกับความสามารถของตนผิดพลาดไป อันมีผลทำให้บุคคลไม่กระทำพฤติกรรม

4. การประเมินการรับรู้ความสามารถของตนผิดพลาด

5. การประเมินความสำคัญของทักษะย่อย ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการกระทำพฤติกรรมนั้นผิดพลาด

6. เป้าหมายของการกระทำมีลักษณะคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และเป้าหมายนันไม่สามารถปฏิบัติได้

7. การรู้จักตนเองที่ไม่ถูกต้อง

แบนดูร่า กล่าวว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นแตกต่างจากความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมท่ะเกิดขึ้น กล่าวคือ การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึงการที่บุคคลตัดสินเกี่ยวกับความสามารถของตนว่า เขาสามารถกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จหรือไม่ ในระดับใด ส่วนความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้น หมายถึงการที่บุคคลตัดสินว่าถ้ากระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วจะไดรับผลกรรมดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 แสดงความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตน และความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้น

ที่มา: Bandura. (1977)

จากภาพประกอบชี้ให้เห็นว่าบุคคลจะตัดสินใจว่าจะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่นั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตน และอีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้น ซึ่งความคาดหวังทั้ง 2 ประการนี้มีความสัมพันธ์กัน ดังภาพประกอบ 9

ความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้น

การรรับรู้ความสามารถของตน

	สูง	**ต่ำ**
สูง	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ
ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำแน่นอน

ภาพประกอบ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนและความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้นต่อการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล

ที่มา: Bandura. (1978)

จากภาพประกอบได้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนกับความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ว่า ถ้าหากบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนสูง และมี

ความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้นสูงเช่นเดียวกัน บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้นแน่นอน ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำและมีความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมที่จะเกิดขึ้นต่ำด้วย หรือความคาดหวังส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นไปในทางตรงกันข้ามบุคคลมีแนวโน้มจะตัดสินใจไม่กระทำพฤติกรรมนั้น (Bandura. 1978) จากประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ชัดว่าเงื่อนไขด้านการรับรู้ความสามารถของตนและการคาดหวังต่อผลกรรมที่จะเกิดขึ้นมีความเกี่ยวข้องต่อกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ เนื่องจากสถานการณ์วิกฤตเป็นสถานการณ์ที่มีความคลุมเคลือ ไม่มีทิศทางหรือรูปแบบที่ชัดเจน ต้องอาศัยการประเมินความสามารถของตนเองอย่างเหมาะสม หากบุคคลรับรู้ว่าตนเองสามารถจัดการและควบคุมได้ จึงมุ่งใช้ความพยายามและอดทนต่อการจัดการชีวิตได้อย่างยาวนานมากกว่าบุคคลที่ได้มีการรับรู้ตนเองต่ำ ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญในด้านการผลักดันให้เกิดการตัดสินใจในการจัดการชีวิตเช่นเดียวกัน

4.3 แนวคิดความเข้มแข็งในการมองโลก

การที่บุคคลต้องเผชิญต่อปัญหาที่มีความรุนแรง สร้างความสับสนวุ่นวายให้กับชีวิต จนถือได้ว่าเป็นวิกฤต บุคคลจำเป็นต้องมีความเข้มแข็งและยืดหยุ่นต่อการจัดการชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแอนโทนอฟสกี้ (Antonovsky. 1987: 19) ที่ได้เห็นว่าความเข้มแข็งในการมองโลก เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อชีวิตของบุคคล เป็นการรับรู้หรือการประเมินโดยรวมของบุคคลต่อสถานการณ์ที่พบเจอ จึงสร้างให้เกิดความแตกต่างในการจัดการต่อวิกฤตที่เกิดขึ้นในชีวิต อย่างไรก็ตามบุคคลที่มีความเข้มแข็งทางใจจะเป็นผู้ที่มีการรับรู้ในวงกว้าง แม้สิ่งเร้าจะเป็นสิ่งที่สร้างความเครียดและสร้างปัญหาในชีวิต แต่เป็นสิ่งที่บุคคลสามารถอธิบายหรือทำนายได้ โดยองค์ประกอบของคนที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกสูง มี 3 ประการ ได้แก่ (Antonovsky. 1987: 16-19)

1. ความสามารถในการเข้าใจ (Comprehensibility) คือการที่บุคคลรับรู้สิ่งที่เข้ามากระตุ้นให้เกิดความตระหนักด้วยปัญญาว่าสิ่งที่พบเจอนั้นเป็นสิ่งที่มีระบบระเบียบ มีโครงสร้างและมีแนวทางการแก้ไขมากกว่าเป็นสิ่งรบกวนของชีวิต ทำให้ชีวิตไม่มีระเบียบ ไม่มีจุดมุ่งหมาย คาดการณ์ไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในหญิงวัยรุ่นที่สามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ มักเป็นผู้ที่มีความเข้าใจต่อปัญหา มองว่าปัญหาแม้เป็นสิ่งที่หนักหน่วงแต่ถ้าอาศัยการจัดการอย่างเป็นระบบย่อมนำไปสู่การคลี่คลายปัญหาได้

2. ความสามารถในการจัดการ (Manageability) คือการที่บุคคลรับรู้ว่าตนเองมีแนวทางในการจัดการปัญหา มีแหล่งทรัพยากรที่เพียงพอในการเข้าใจต่อตนเอง สามารถสร้างความหวังให้กับตนเอง โดยความเชื่อและความหวังเหล่านี้เกิดจากบุคคลใกล้ชิดรอบข้าง เช่น พ่อแม่ของหญิงวัยรุ่น คู่ครอง เพื่อน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ แพทย์ เป็นต้น ถ้าหากหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมต้องเผชิญต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้มีความสามารถในการจัดการสูง ย่อมรู้สึกกับตนเองว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ไม่ใช่

เหยื่อของเหตุการณ์ จึงทำให้มีความสามารถในการปรับตัว ไม่เศร้าต่อเหตุการณ์ และไม่ยอมปล่อยให้ตนมีอารมณ์เศร้าหรือจำนนต่อสถานการณ์ดังเช่นคนที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกต่ำ

3. ความสามารถในการเห็นคุณค่าและความหมาย (Meaningfulness) คือการที่บุคคลรับรู้ว่าปัญหาหรือความต้องการเป็นสิ่งที่ท้าทายคุ้มค่าต่อการจัดกการมากกว่ามองว่าปัญหาเป็นภาระของชีวิต หรือเป็นปัญหา ทำให้บุคคลพร้อมที่จะเห็นคุณค่าต่อประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนจนนำไปสู่การตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่ดีที่สุด

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะวิกฤตของอคิลเลอร่านั่นคือ การรับรู้ไม่สอดคล้องตามความเป็นจริง ทรัพยากรช่วยเหลือไม่มีความเพียงพอ และไม่มีกลไกการจัดการปัญหาที่เหมาะสม ย่อมทำให้บุคคลเข้าสู่วิกฤตในขณะที่ความเข้มแข็งในการมองโลกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้บุคคลที่ประสบกับวิกฤตมีพฤติกรรมการจัดการต่อชีวิตของตนเอง เป็นการเผชิญต่อปัญหาเพื่อการแก้ไขปัญหาอันนำไปสู่ความสมดุลดังเดิม โดยแนวคิดความเข้มแข็งในการมองโลกนี้เป็นเงื่อนไขการรับรู้ของบุคคลต่อสถานการณ์ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ที่จะพบว่าหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมต้องประสบกับปัญหาที่หลากหลาย ทำให้เกิดความเครียดอย่างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต แต่หากหญิงวัยรุ่นเหล่านั้นเห็นว่าสิ่งเร้าหรือเหตุการณ์ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์นั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ อธิบายได้ว่าความเครียดเกิดจากสาเหตุใดย่อมนำไปสู่ความพยายามในการจัดการปัญหาด้วยปัญญาไตร่ตรอง หาแหล่งประโยชน์อื่น ๆ มาช่วยเหลือในการจัดการชีวิต รวมถึงมองว่าวสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งท้าทายและมีคุณค่าต่อการเปลี่ยนแปลง พัฒนาชีวิตของตนเองให้ผ่านไปได้ด้วยดี

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

จากการศึกษาทบทวนถึงงานวิจัยที่ผ่านมาผู้วิจัยพบว่าการวิจัยมีแนวโน้มการศึกษาที่ถึงช่วงเวลาที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น การตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ การปรับบทบาทการเป็นมารดาของแม่วัยรุ่น การอบรมเลี้ยงดูบุตรของแม่วัยรุ่นเลี้ยงเดี่ยว เป็นต้น รวมถึงในพื้นที่ที่เฉพาะมากขึ้น เช่น ในบ้านพักฉุกเฉิน เป็นต้น ซึ่งการศึกษาดังกล่าวช่วยสนับสนุนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความเป็นกลุ่มเอกลักษณ์ที่มีการใช้ชีวิตซับซ้อนมากขึ้น รวมถึงเมื่อเวลา บริบท และสถานที่มีการเปลี่ยนแปลงย่อมก่อให้เกิดการตีความหรือการให้ความหมายต่อปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษางานที่ผ่านมา โดยพิจารณาจากความใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มองค์ความรู้จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาได้ดังนี้

สภาพชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม พบว่ามีการศึกษาดังเช่น Atuyamb; Lynn Muhimbuura (2008) ที่ศึกษาเรื่องประสบการณ์มารดาตั้งครรภ์ในประเทศอูกันดา ที่มุ่งศึกษาประสบการณ์และปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ความต้องการด้านพฤติกรรมสุขภาพ รวมถึงการวิเคราะห์สภาพปัญหาในระหว่างการตั้งครรภ์ การคลอดบุตรและการเป็นแม่มือใหม่ ใช้วิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยพบว่าหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ถูกกระทำอย่างไม่ยุติธรรม ต้องเผชิญกับปัญหาทั้งจากครอบครัวของพวกเธอ สามีของเธอ และจากชุมชนที่อยู่อาศัย ทำให้หญิง

ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเหล่านี้ต้องการความเห็นอกเห็นใจ และความปลอดภัย ที่พักพิงสำหรับการตั้งครรภ์ ประกอบกับความรู้สึกผิดและละอายใจทำให้เธอกลัวการเข้ารับบริการสุขภาพเพราะยิ่งทำให้รู้สึกอับอายและเสื่อมเสียเมื่อเทียบกับหญิงตั้งครรภ์ปกติ จึงทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลอย่างทันท่วงที ส่งผลต่อสุขภาพของผู้หญิงและต่อทารก ดังจะเห็นได้ว่าด้วยสภาพปัญหาและความกดดันก่อให้เกิดวิกฤตและปัญหาจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้ สอดคล้องกับ แอชลิ่งและคนอื่น ๆ (Ashling Bourke; and other. 2015) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการตั้งครรภ์ในประเทศไอร์แลนด์ ซึ่งพบว่าการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อความเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา (ค.ศ. 2003-2010) จึงได้ทำการสำรวจและพบว่าในปี 2010 มีผู้หญิงที่ประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์ 23% นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรการได้รับความรู้เกี่ยวกับเพศและการคุมกำเนิดสามารถทำนายประสบการณ์เกิดวิกฤตในการตั้งครรภ์ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และยังพบว่าการที่ผู้หญิงมีอายุน้อยและระดับการศึกษาต่ำยิ่งมีแนวโน้มการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านชีวสังคมของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ได้ ในส่วนของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม Somjit Muangpin (2008) ได้ศึกษาถึงประสบการณ์การเป็นหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ไม่ได้แต่งงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่าการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้แต่งงานทำให้ผู้หญิงมีความเสี่ยงต่อปัญหาด้านสุขภาพทั้งของหญิงตั้งครรภ์เองและต่อทารก เนื่องจากเกิดภาวะเครียดและความไม่พร้อมด้านเศรษฐกิจสังคม (Socialeconomic) ผลการศึกษาพบว่าหญิงวัยรุ่นรู้สึกว่าตนถูกลดคุณค่าลง และเหมือนชีวิตของวัยรุ่นต้องสิ้นสุดลง ซึ่งเป็นการให้ความหมายของการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้แต่งงาน โดยวัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มการจัดการต่อสถานการณ์ด้วยปฏิกิริยาตอบโต้ด้วยอารมณ์ด้านลบ ประกอบกับการมีทางเลือกในการตัดสินใจในลักษณะการกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ต้องจำใจยอมรับ ทำให้เกิดความกังวลจากการใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนที่ถูกตีตราว่าเป็นหญิงไม่ดี รวมถึงความกังวลจากความสมบูรณ์แข็งแรงของทารกเนื่องจากตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูลูก ทำให้ยิ่งเพิ่มความกดดัน

ดังที่ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาของวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมและวิกฤตการตั้งครรภ์ไปแล้ว ยังพบว่าอีกว่าวิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความวุ่นวายในชีวิต ต้องอาศัยการจัดการชีวิต โดยมีการศึกษาดังเช่น ธนมน ผโลศิลป์ (2549) ศึกษาเรื่องการจัดการชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย ชลบุรี โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน โดยพบว่ามีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการจัดการชีวิตด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น, ด้านสุขภาพกายและจิต, ด้านการเรียน, ด้านเวลา และด้านการเงิน โดยพบว่าภายหลังการได้รับโปรแกรมการจัดการชีวิตแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าการจัดการชีวิตมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมได้หากมีกลไกผลักดัน ซึ่งสอดคล้องกับ นิภาวัล บุญทับถม (2550) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการชีวิตต่อความรู้ เจตคติและทักษะการป้องกันการติดซ้ำของผู้ใช้สารเสพติดหลังจำหน่ายออกจากสถาบัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์การศึกษาถึงโปรแกรมการจัดการชีวิตต่อความรู้ เจตคติ และทักษะการป้องกันการติดสารเสพติดซ้ำ ซึ่งศึกษา

กับวัยรุ่นชายและหญิงอายุ 18-24 ปี จำนวน 60 คน โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าการจัดการชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้การอยู่ในสังคมและประยุกต์ทักษะต่าง ๆ ในการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม โดยใช้โปรแกรมการจัดการชีวิตมุ่งเน้นการตั้งเป้าหมาย วิธีการที่นำไปสู่เป้าหมายและกระตุ้นศักยภาพของตนเอง โดยผลการศึกษาพบว่าหลังผ่านโปรแกรมแล้วผู้ใช้สารเสพติดมีความรู้ดีขึ้นและสามารถใช้ชีวิตประจำวันในสังคมได้ จะเห็นได้ว่าการจัดการชีวิตสามารถผลักดันให้บุคคลสามารถอยู่ในสังคมและดึงศักยภาพของตนเองในการจัดการปัญหาได้ดีขึ้น

ทั้งนี้ยังมีการศึกษาถึงกลไกการจัดการชีวิต เช่น การปรับตัว การให้อภัย และการเผชิญปัญหารูปแบบต่าง ๆ ดังเช่น การศึกษาของ พัชชา เจิงกลิ่นจันทร์ (2556) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการปรับตัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตรของแม่วัยรุ่นที่ต้องดูแลบุตรเพียงลำพัง: กรณีศึกษาผู้ใช้บริการของสหทัยมูลนิธิ โดยศึกษากับ แม่วัยรุ่นที่ต้องดูแลบุตรตามลำพังอายุไม่เกิน 25 ปี พบว่าแม่วัยรุ่นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือกลุ่มที่ไม่สามารถปรับตัวได้และกลุ่มที่สามารถปรับตัวและให้คำแนะนำผู้อื่นได้ โดยพบว่าเงื่อนไขที่ผลักดันให้สามารถปรับตัวได้คือ การยอมรับความจริง ไม่หนีปัญหา เป็นตัวของตัวเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า โดยเงื่อนไขผลักดันจากสภาพแวดล้อมคือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โรงเรียนและสถานศึกษา ชุมชน สังคม และการได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนทางสังคม โดยพบว่ากระบวนการปรับตัวแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินสภาพปัญหา 2) การขอความช่วยเหลือจากบุคคลหรือแหล่งสนับสนุนทางสังคม 3) การวางแผนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และ 4) ดำเนินการแก้ไขปัญหา หากแก้ไขไม่ได้ต้องกลับไปประเมินปัญหาใหม่อีก นอกจากนี้ Yuhong Zheng; and other (2012) ได้ศึกษาเรื่องเหตุการณ์สำคัญในชีวิต, การแก้ปัญหา และภาวะเครียดจากการผ่านวิกฤตการณ์แผ่นดินไหวในประเทศจีนเมื่อปี 2008 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิกฤตการณ์กับรูปแบบ (Style) การจัดการปัญหา และภาวะเครียด ของนักเรียนวัยรุ่น 2,250 คน โดยพบว่า ตัวแปรที่ทำนายความเครียดได้ดีที่สุดคือความกดดันจากสถานศึกษาและเหตุการณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นในชีวิตของวัยรุ่น โดยพบอีกว่าการจัดการความเครียดเป็นตัวแปรปรับ (Moderator) ที่สำคัญกับชีวิตภายหลังวิกฤตและภาวะเครียด แต่ประสิทธิภาพของการจัดการความเครียดจำเป็นต้องคำนึงถึงอายุของผู้ประสบวิกฤตร่วมด้วย นอกจากการปรับตัวและการจัดการความเครียดแล้วยังพบว่ามีการศึกษากลไกการจัดการชีวิตในขณะตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ดังเช่นการศึกษาของ รัก ชุณหกาญจน์ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การให้อภัยในวัยรุ่น: กรณีศึกษาการให้ความช่วยเหลือด้วยการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาการให้อภัยสำหรับวัยรุ่นและวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งเป็นการทำวิจัยเชิงทดลอง โดยพบว่าการให้อภัยของวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การให้อภัยต่อตนเอง การให้อภัยผู้อื่น และการให้อภัยต่อสถานการณ์ เพราะเป็นวิธีการที่เพิ่มความรู้สึกทางบวก ลดพฤติกรรมเชิงลบได้แก่ ความโกรธ ความเกลียด ความกลัว การหลบหนี และความต้องการแก้แค้น นอกจากกลไกการปรับตัวและการให้อภัยแล้วยังพบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการทำแท้ง ดังเช่นการศึกษาของ Foster Victoria; and Sprinthall Norman A. (1992) ที่ศึกษาเรื่องการ

พัฒนาวัยรุ่นกับการตัดสินใจทำแท้ง โดยศึกษากับเด็ก 3 กลุ่ม แบ่งอายุเป็น 12-14, 17-19, 23-25 ปี เพื่อค้นหาเหตุผลของการทำแท้ง ซึ่งพบว่าทั้ง 3 กลุ่มเห็นตรงกันว่ามีสาเหตุมาจากต้องการปกป้องตนเอง มีปัญหาด้านการเงิน ที่พักอาศัย และเหตุผลด้านสภาพปัญหาวิกฤตการตั้งครรภ์ของแต่ละคน ทำให้ต้องตัดสินใจทำแท้ง ซึ่งการทำแท้งถือเป็นกลไกแรกที่วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์เลือกใช้

นอกจากกลไกที่ได้กล่าวมาแล้ว การศึกษาถึงการจัดการชีวิตได้มีการศึกษาในลักษณะของขั้นตอนและกระบวนการเผชิญภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังเช่น สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์ (2548) ที่ศึกษาเรื่องการเผชิญวิกฤตปัญหา ภาวะวิกฤตภายใต้กระบวนการตัดสินใจเพื่อตั้งครรภ์ต่อของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ศึกษาเฉพาะกรณีสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ ที่พบว่าหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์จะต้องเผชิญกับภาวะที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิด กลไกการปรับตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญในภาวะไม่ปกติ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหา ลดความเครียด ความกดดันและความวิตกกังวล ทำให้สามารถทำบทบาทหน้าที่ได้ปกติ ซึ่งพบว่ากระบวนการตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการรับรู้ภาวะการตั้งครรภ์เป็นระยะที่ผู้หญิงต้องเผชิญความเครียด วิตกกังวลใจ ตกใจ หวาดกลัวอย่างที่สุด เนื่องจากไม่เคยคาดคิดไว้ล่วงหน้า 2) ขั้นการปรับสภาพอารมณ์ เป็นระยะที่ผู้หญิงยังคงเผชิญอยู่กับความวิตกกังวลแต่จะพยายามหาเหตุผลมาอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อการยอมรับความจริง และ 3) ขั้นการแสวงหาทางเลือกในการตัดสินใจและการลงมือปฏิบัติ โดยพบว่าการทำแท้งเป็นทางเลือกอันดับแรก นอกจากนี้ยังพบว่าการเผชิญปัญหาในภาวะวิกฤตถูกแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะเผชิญปัญหา ซึ่งเป็นระยะที่ต้องการหลุดพ้นจากวิกฤตและคิดทำแท้งแต่ไม่สำเร็จจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถเผชิญและยอมรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการปรับความคิด (Cognitive coping) และปรับด้านพฤติกรรม (Behavioral coping) เพื่อลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้น 2) ระยะคลี่คลายความทุกข์ ถือเป็นระยะที่ผู้หญิงต้องยอมรับว่าตนเองไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ จึงหันมาใส่ใจการตั้งครรภ์ และ 3) ระยะการใช้ชีวิตภายใต้บริบททางสังคม โดยการเริ่มวางแผนการคลอดและกับไปใช้ชีวิตในสังคม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษามุ่งเน้นการศึกษากับวัยรุ่นหญิงเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากวัยรุ่นหญิงต้องเผชิญสภาพปัญหาในหลายด้าน ทั้งการตั้งครรภ์อย่างปลอดภัย การแบกรับภาระปัญหาต่าง ๆ และการเผชิญกับการถูกตีตรา ความไม่ยุติธรรมในสังคม แต่จะพบว่าการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นมีแนวโน้มในการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงต่อสถานการณ์ต่อสถานที่ และระยะเวลามากขึ้น นอกจากนี้จะเห็นได้ว่ายังมีการอธิบายถึงภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ การให้ความหมายต่อทางเลือกในกระบวนการจัดการ รวมถึงรูปแบบการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ยังมีไม่มาก ทำให้การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เจาะจงศึกษากับกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักเด็กและครอบครัว จนสามารถผ่านประสบการณ์ในวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยศึกษาในลักษณะที่เป็นเรื่องราวต่อเนื่อง พร้อมกับการให้ความหมายและตีความต่อรูปแบบที่ใช้จัดการชีวิตของวัยรุ่นเหล่านั้น

ตอนที่ 5 วิธีการศึกษาเรื่องเล่า

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งอยู่บนฐานกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism paradigm) ซึ่งเป็นกระบวนการค้นหาความรู้ ความจริง เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเชิงของความเป็นอัตวิสัย (Subjective) เครสเวล (ชาย โพธิสิตา. 2554: 23; อ้างอิงจาก Creswell, J. W. 1998: 15) ได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงคุณภาพว่า เป็นกระบวนการค้นคว้าวิจัยเพื่อหาความเข้าใจบนพื้นฐานของระเบียบวิธีอันมีลักษณะเฉพาะที่มุ่งการค้นหาประเด็นปัญหาทางสังคม หรือปัญหาของมนุษย์ ในกระบวนการนี้นักวิจัยสร้างภาพหรือข้อมูลที่ซับซ้อนเป็นองค์รวม (Holistic) วิเคราะห์ข้อความรายงานทัศนะของผู้ให้ข้อมูลอย่างละเอียด และดำเนินการศึกษาในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ รวมถึงในความเชื่อของกระบวนทัศน์ทางเลือกยังเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความหมายของข้อมูล ภายในบริบทของตัวมันเอง แม้ในกระบวนทัศน์จะถูกแตกออกเป็นหลายแนวคิดจากหลายสำนัก เช่น แนวคิดคตินิยมแนวการสร้าง (Constructionism) ธรรมชาตินิยม (Naturalism) คตินิยมแนวการตีความ (Interpretivism) เป็นต้น แต่ทั้งหมดยังตั้งอยู่บนฐานของความเชื่อเดียวกัน นั่นคือเชื่อในความรู้ความจริงมีอยู่อิสระในตัวของมันเอง และความจริงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมา ทำให้มีการแปรเปลี่ยนและหลากหลาย และไม่มีความจริงใดที่อยู่ได้ตลอดกาลและแท้จริง

แนวคิดการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากับผู้ที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เคยประสบกับช่วงเวลาที่เลวร้ายและการตัดสินใจแก้ปัญหาที่ผ่านมายังคงสร้างความเจ็บปวดเสมอเมื่อนึกถึง ทำให้การเข้าถึงข้อมูลเต็มไปด้วยข้อจำกัด การออกแบบการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative approach) ซึ่งมีจุดเด่นที่เปิดโอกาสให้เสียงของบุคคลเหล่านี้ได้ถูกเปิดเผยเพื่อสร้างให้เกิดความรู้ ความเข้าใจต่อกลุ่มหญิงวัยรุ่น โดยปราศจากการตำหนิถึงพฤติกรรมดังกล่าว รวมถึงกระบวนการจัดการชีวิตเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของชีวิต ไม่ว่ากลุ่มวัยรุ่นจะเลือกหนทางใดก็ตามย่อมมีเหตุผลและความหมายซ่อนอยู่เบื้องหลังเสมอ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขที่เป็นกลไกสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ ในช่วงเวลาของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม กระบวนการจัดการชีวิตดังกล่าวเกิดจากการที่วัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ทำให้แบบแผนของการดำเนินชีวิตของหญิงวัยรุ่นมีความซับซ้อน ทำให้การศึกษาครั้งนี้เลือกศึกษาด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่า ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ดังนี้

ศาสตร์แห่งเรื่องเล่า

การศึกษาเรื่องเล่านี้เป็นวิธีการที่ใช้มาเป็นเวลานานตั้งแต่สมัยอดีต ดังจะเห็นได้จากการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านจิตกรรมฝาผนัง นวนิยาย เรื่องสั้น ซึ่งอาจเป็นลักษณะของเรื่องสมมติหรือเป็นเรื่องราวตามข้อเท็จจริงดังเช่น ข่าวสาร สารคดี เป็นต้น ไม่ว่าด้วยรูปแบบใดแต่จุดมุ่งหมายสำคัญของการเล่าเรื่อง คือ “การสื่อสารจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง” จึงถูกนำมาใช้กับการควบคุมและครอบงำความคิดทางสังคม เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ดังจะเห็นได้จากการสร้าง

กฎระเบียบ กติกา ที่เป็นทางการ และการควบคุมทางสังคม หรือลักษณะของการกำหนดวัฒนธรรม จารีตประเพณี ล้วนสร้างมาเป็นกลไกการครอบงำความคิดและอุดมการณ์ (Ideological approach) ของกลุ่มคนในสังคมทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับทรรศนะของ เอมิล เดอร์ไคล์ม (Emile Durkheim) ที่เห็นว่าสังคมมีอำนาจในการควบคุมมนุษย์ ทั้งการบังคับควบคุมจากภายนอก จากบทลงโทษทางกฎหมายและสังคม และการควบคุมจากภายใน ที่เป็นเรื่องของระเบียบทางศีลธรรม จรรยา และบรรทัดฐานทางสังคม (รัตนา โตสกุล. 2548: 62-63) และเพื่อที่จะสร้างการควบคุมทางสังคมไม่ให้แตกแถวไปจากสิ่งที่สังคมคาดหวัง สังคมจึงต้องสร้างเรื่องเล่าที่ให้รางวัลแก่คนที่ทำตามแบบแผนประเพณีของสังคมและเรื่องเล่าที่ว่าด้วยการลงโทษต่อมนุษย์ที่แตกแถวจากความคาดหวังของสังคม

โดยศาสตร์ด้านการเล่าเรื่องถูกพัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 และได้กลายมาเป็นศาตร์เฉพาะด้าน ที่เรียกว่า “ศาสตร์เรื่องเล่า” (Narratology) ที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการอย่างชัดเจนมากขึ้น แม้ว่าที่ผ่านมาศาสตร์เรื่องเล่านี้จะถูกอิงกับปรัชญาแนวคิดที่ใกล้เคียงกับด้านปฏิฐานนิยม ที่เน้นการเล่าเรื่องให้ขึ้นอยู่กับการเป็นเหตุเป็นผลเป็นหลัก โดยในช่วง ค.ศ. 1984 การเล่าเรื่องถูกนำไปผูกกับกระบวนทัศน์เชิงเหตุผล (Rationality paradigm) ที่เห็นว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องใช้เหตุผล” การถ่ายทอดความรู้ความจริงจึงต้องเป็นสิ่งที่มีหลักฐาน พิสูจน์ได้ ในเวลาต่อมาได้มีการขยายการใช้ศาสตร์การเล่าเรื่องไปสู่ด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากการผลิตวารสารทางวิชาการชื่อ The Journal Narrative of Life History ในประเทศสหรัฐอเมริกา หรือเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า Narrative Inquiry อธิบายถึงวิธีการเล่าเรื่อง เป็นวิธีการที่อาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์นั้น โดยการนึกย้อนกลับไปสู่เรื่องราวในอดีต เพื่อนึกถึงเหตุการณ์ที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของพวกเขา และยังให้ความสำคัญกับบริบทที่ประกอบในเหตุการณ์ เช่น สภาพชุมชน บริบทวัฒนธรรมกลุ่ม เป็นต้น การเล่าเรื่องเหล่านี้ต้องอาศัยจินตนาการให้เกิดภาพในใจ ความคิด ความเชื่อ และความปรารถนาผ่านการเชื่อมโยงกับเรื่องราวเหตุการณ์รอบ ๆ ตัวและเหตุการณ์แวดล้อมอื่น ๆ ให้ความสนใจกับเรื่องราว (Story) ที่ประกอบขึ้นเป็น “เรื่องเล่า” (Narrative) แต่อย่างไรก็ตามในช่วงแรกนั้น ยังมีข้อจำกัดในด้านการวิเคราะห์ที่ไม่สามารถหาที่มาที่ไปได้อย่างมีเหตุผล ทำให้ถูกมองว่าเป็นการลอกเลียนหรือเป็นการแสดงแทนความเป็นจริง ประกอบกับแนวโน้มของการนำศาสตร์เรื่องเล่ามาใช้ที่ผิดเพี้ยนไปเพราะมุ่งค้นหาข้อเท็จจริงให้กับเรื่องสร้าง ทำให้มองไม่เห็นว่าแท้จริงแล้วเรื่องเล่านั้นเป็นการประกอบสร้าง (Principle of construction) อยู่ภายในตัวเอง และมีตรรกะภายในตัวเอง (Internal logic) ที่สมบูรณ์อยู่ภายตัวเองแล้ว ไม่ใช่เป็นตรรกะที่อยู่ภายนอกเรื่องเล่าแต่อย่างใด

จากข้อจำกัดและแนวโน้มการนำมาใช้อย่างไม่ลงตัวเช่นนี้ ทำให้ศาสตร์การเล่าเรื่องได้ถูกนำเสนออย่างจริงจัง แต่เสนอในแนวทางที่ตรงกันข้ามกับความเชื่อพื้นฐานเดิมว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่ใช้เหตุผล” กลายเป็น “มนุษย์มีประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น” โดยฟิชเช่อร์ และวอลเตอร์ (Fisher; and Walte. 1987) ที่กล่าวไว้ว่า มนุษย์เราเป็นสัตว์ที่มีประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรม และมีเรื่องเล่า ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือเป็นการสื่อสารในเรื่องใดก็แล้วแต่ ล้วนแต่เป็นการเล่าเรื่องทั้งสิ้น ทำให้การนำ

การศึกษาเรื่องเล่านี้เปลี่ยนมาเป็นการศึกษาในเรื่องของการกระทำเชิงสัญลักษณ์ สร้างให้เกิดมุมมองของการศึกษาเรื่องเล่าที่มุ่งให้ความสำคัญกับภาษาที่ไม่ใช่เป็นเครื่องมือในการควบคุมหรือกล่าวถึงโลก หรือเป็นเพียงตัวแทนของวัตถุ ความคิด ความเชื่อเท่านั้น แต่ยังเชื่อว่าภาษาสร้างโลก สร้างความคิด และสร้างเอกลักษณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา หรือกล่าวอีกมุมหนึ่งว่า ทุกสรรพสิ่งมีความหมายในตัวเองทั้งสิ้น แต่ความหมายเหล่านั้นจะเกิดจากการสร้างด้วยระบบภาพตัวแทนและระบบสัญญะที่ใช้อ้างอิง (Refer) ถึงโลกแห่งความจริง ให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ ทำให้มีกระบวนการถ่ายทอดสิ่งเหล่านั้นออกมาได้หลายกลไก เช่น การให้คำนิยาม การพรรณนา การเล่าเรื่อง (Narration)

นอกจากนี้ ฟิชเช่อร์ ยังให้ความหมายของการเล่าเรื่องว่าเป็นการกระทำเชิงสัญลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพูด หรือการกระทำก็ตาม ก็ล้วนแต่มีลำดับขั้นตอนและมีความหมายสำหรับผู้ที่มีชีวิตอยู่และอาศัยอยู่ในเรื่องนั้นทั้งสิ้น ทำให้ในช่วงศตวรรษ 20 เป็นต้นมา เรื่องเล่าถูกมองว่าเป็นกระบวนทัศน์หนึ่ง ที่เรียกว่า “กระบวนทัศน์แห่งการเล่าเรื่อง” (Narrative paradigm) ที่แอบอิงอยู่ในแนวคิดหลักของปรัชญากระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism paradigm)

Reflection (ภาพสะท้อนของความเป็นจริง)	→	Construction (การประกอบสร้างของเรื่องเล่า)
Fiction (เรื่องสมมติ)	→	Non-fiction (ตัวบทประเภทอื่น)
Appreciation (ความซาบซึ้ง)	→	Understanding (ความเข้าใจ)

ภาพประกอบ 10 การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการศึกษาเรื่องเล่า

ที่มา: อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์; ถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์; และศุจีรา สุวีรานนท์. (2542: 3)

ลักษณะของข้อมูลในการศึกษาเรื่องเล่า

ลักษณะของข้อมูลที่ได้จากวิธีการศึกษาเรื่องเล่า ไม่ใช่สิ่งที่สร้างขึ้นจากชีวิตที่มีลักษณะของวัตถุวิสัย แต่เป็นเรื่องของการเป็นชีวิตที่คนรับรู้เรื่องราว (สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. 2555: 19; อ้างอิงจาก Webster; &Mertova. 2007) และมิใช่เป็นการถ่ายทอดข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา แต่การเล่าเรื่องราวของเหตุการณ์ในชีวิต รวมถึงสภาพปัญหาและความต้องการในแต่ละช่วงชีวิตภายใต้ภาวะวิกฤตนั้น เป็นการสร้างเรื่องราวที่เกี่ยวกับ

ตนเอง การสร้างวิถีแห่งอัตลักษณ์ของตน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภายนอกที่สังเกตได้ หรือการตีความการให้ความหมายในเรื่องเล่าย่อมสะท้อนระบบความสัมพันธ์หรือโลกทางสังคมที่บุคคลดำรงอยู่ได้ (นภาภรณ์ หะวานนท์. 2554: 207; อ้างอิงจาก Sharkey. 2004) ทำให้ลักษณะของข้อมูลในการศึกษาเรื่องเล่าถูกถ่ายทอดออกมาเป็นเรื่องราว (Story) ร่วมกับตัวบท (Text) ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม ทำให้การศึกษาเรื่องเล่าเหล่านี้ถูกนำไปใช้ในการศึกษาในบทละคร การเต้นรำ นิทานปรัมปรา ซึ่งปัจจุบันได้นำวิธีการศึกษาเรื่องเล่าไปใช้ในการบำบัดผู้ป่วยที่มีปมในชีวิต เนื่องจากผู้ให้การรักษาเห็นว่าในปัญหาของชีวิตมีความวุ่นวาย สับสน ไม่เป็นระเบียบยากต่อการแก้ไขอาการได้ จึงได้ให้ผู้ป่วยบอกเล่าเรื่องราวในชีวิตของตนเอง เพื่อให้เรื่องราวเหล่านั้นแยกสภาพชีวิตออกจากปัญหา โดยวิธีการดังกล่าวจะถูกสร้างเรื่องราวขึ้นมาอีกครั้งผ่านการจิตนาการตามความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และความปรารถนา ที่ไม่ใช่เป็นข้อเท็จจริงในลักษณะของวัตถุวิสัยแต่เป็นเรื่องราวที่เกิดจากการตีความและให้ความหมายต่อเหตุการณ์ โดยมองในมุมมองอีกด้านหนึ่งที่รับรู้ต่อสภาพชีวิตใหม่ การตั้งคำถามจึงไม่ใช่ว่าชีวิตเป็นอย่างไร แต่เป็นการตั้งคำถามว่าชีวิตที่ได้รับกลับมา มีการตีความและให้ความหมายอย่างไรเมื่อนำกลับมาเล่าใหม่ (นภาภรณ์ หะวานนท์. 2552: 1-22)

วิธีการศึกษาเรื่องเล่า

เมื่อวิธีการศึกษาเรื่องเล่าได้ถูกนำมาผนวกเข้ากับกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม การดำเนินการศึกษาจึงได้ดำเนินการตามหลักวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อให้เกิดความสอดคล้องดังแนวคิดที่ว่า “มนุษย์มีประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น” เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ และปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีลักษณะของความต่อเนื่องและเป็นพลวัตไม่หยุดนิ่ง การทำความเข้าใจต่อชีวิตของแต่ละกลุ่มคน ย่อมอาศัยวิธีการที่เหมาะสม ดังเช่นการศึกษาการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกนี้ มีเรื่องราวและเหตุการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นในช่วงหนึ่งของชีวิตที่ผ่านมา วิธีการศึกษาเรื่องเล่าจึงมีความสอดคล้อง เนื่องจากจุดเด่นของวิธีการศึกษาเรื่องเล่า คือเป็นวิธีการที่ช่วยสะท้อนเรื่องราวที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง เป็นเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมา จึงเปรียบเสมือนเป็นการสะท้อนความทรงจำ สะท้อนภาพชีวิตใหม่ที่เคยผ่านประสบการณ์ที่เลวร้ายมาก่อน แต่ประสบการณ์เหล่านั้นอาจถูกหลงลืมหรือละเลยความสำคัญไป โดยวิธีการศึกษาเรื่องเล่าจะเป็นตัวเชื่อมโยงโลกของผู้ที่เคยมีประสบการณ์เหล่านั้นไปสู่คนนอกได้เห็นถึงประสบการณ์เบื้องหลังต่อการดิ้นรนต่อสู้

นอกจากจุดเด่นที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น วิธีการศึกษาเรื่องเล่ายังลดข้อจำกัดในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ดังเช่น การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ชีวิตในห้องขัง เป็นต้น เนื่องจากพฤติกรรมเหล่านี้สังคมไม่คาดหวังให้ถูกเปิดเผย เป็นสิ่งที่ไม่ควรพูด ทำให้เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมถึงความกังวล กลัวถูกตำหนิจากผู้รับฟัง แต่จะพบว่าวิธีการศึกษาเรื่องเล่านี้เป็นวิธีการที่เปิดกว้างสำหรับถ่ายทอดเรื่องราวที่ผ่านมา เป็นการเปิด

พื้นที่ของการสนทนา (Conversation space) ที่เคยถูกกดทับจากความเป็นปกติของสังคม (Han Hansen. 2006: 1049-1075) โดยไม่มุ่งศึกษาเพียงแค่สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจฟัง นอกจากนี้ยังลดข้อจำกัดของการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ฟัง ที่ผู้เล่ามักเกิดคำถามว่า "เราจะบอกสิ่งที่เรารู้ได้อย่างไร" เกิดขึ้นเสมอ เนื่องจากเรื่องราวประสบการณ์นั้น เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต มีเงื่อนไขที่ซับซ้อน ทำให้ผู้เล่าอาจหลงลืมและไม่แน่ใจว่าตนเองเข้าใจชีวิตตนเองหรือไม่ ดังนั้นวิธีการศึกษาเรื่องเล่าจึงถือเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เล่าต้องทบทวนประสบการณ์ที่ผ่านมา และจะประเมินเหตุการณ์เหล่านั้นว่าสำคัญหรือไม่ จากนั้นจึงถ่ายทอดออกมาให้ผู้ฟังอย่างเป็นระบบ ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อการทบทวนและระลึกถึงทั้งสถานการณ์ และบริบทที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า "การศึกษาเรื่องเล่าเป็นวิธีการเดียวที่บุคคลจะสามารถเข้าใจชีวิตของตนเองได้อย่างเป็นระบบ" (สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. 2555: 1-28)

สิ่งสำคัญสำหรับวิธีการศึกษาตามวิธีการศึกษาเรื่องเล่าคือ ผู้วิจัยต้องพยายามจับเรื่องราวทั้งหมดแทนการมุ่งทำความเข้าใจเฉพาะเรื่องราวที่ตนสนใจเพียงปรากฏการณ์หรือใดปรากฏการณ์หนึ่ง นอกจากนี้คุณสมบัติของผู้วิจัยยังมีความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาด้วยวิธีดังกล่าว โดยเฉพาะประสบการณ์ของผู้วิจัยเนื่องจากความรู้ที่เกิดขึ้นจากวิธีการศึกษานี้ เกิดจากการสร้างข้อมูลขึ้นมาใหม่ ถูกตีความมาจากผู้เล่าเรื่องร่วมกับผู้วิจัย ดังนั้นในกระบวนการเปลี่ยนวัตถุวิสัยสู่การเป็นอัตวิสัยต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้วิจัย เพราะประสบการณ์ของผู้วิจัยนี้ย่อมมีผลต่อการตีความต่อสิ่งที่ได้รับฟัง (Savin-Baden, M. 2004) นอกจากวิธีการที่เปิดกว้างต่อการสร้างข้อมูล ร่วมกับประสบการณ์เดิมของผู้วิจัยแล้ว ยังต้องคำนึงถึงบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพูดคุยได้อย่างสะดวกใจ โดยผู้วิจัยต้องมีความพร้อมที่จะเข้าใจ, มีความเสมอภาคต่อการสนทนา, ปราศจากอคติ และมีบรรยากาศควรเอื้ออำนวยต่อการทบทวน ระลึกถึง และสื่อสารได้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นวิธีการศึกษาแนวทางนี้จึงเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเปิดพื้นที่ให้บุคคลสามารถนำเรื่องราวในอดีตต่าง ๆ กลับมาเล่าใหม่อีกครั้งอย่างเป็นระบบ ซึ่งเรื่องราวที่ถูกนำมาถ่ายทอดนี้จะเกิดจากการตีความและสร้างเรื่องราวร่วมกับผู้ฟังอีกครั้ง เป็นการสะท้อนภาพที่เกิดขึ้นในอดีตจากคนใน (Insider) ให้คนนอก (Outsider) ได้เข้าใจถึงความคิด ความเชื่อ สัญลักษณ์ที่ใช้อ้างอิง (Refer) (รัตนา ศรีชนะชัยโชค. 2539) และความหมายเบื้องหลังที่เป็นผลผลิตจากสังคมสร้างให้เกิดเอกลักษณ์ในปัจจุบัน การตั้งคำถามจึงไม่ใช่การตั้งคำถามว่าชีวิตเป็นอย่างไร แต่เป็นการตั้งคำถามว่าชีวิตที่ได้รับ ถูกนำมาตีความและนำกลับมาเล่าใหม่เป็นอย่างไร (นภาภรณ์ หะวานนท์. 2552: 1-22) สรุปได้ว่าวิธีการศึกษาเรื่องเล่า มีจุดมุ่งหมายคือ การสร้างเรื่องราวในอดีตขึ้นมาอีกครั้งเพื่อให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจเรื่องเล่าด้วยกระบวนการสื่อสารอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการทบทวนและระลึกย้อนอดีต และสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการผู้เล่าในการประเมินเหตุการณ์ที่สำคัญและหาวิธีการที่เหมาะสมต่อการถ่ายทอด เพราะสิ่งที่ยากสำหรับวิธีการศึกษาเรื่องเล่าคือ "เล่าเรื่องได้อย่างไร" (How to narrate) (รัตนา ศรีชนะชัยโชค. 2539)

อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ได้นำวิธีการศึกษาเรื่องเล่ามาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับการศึกษาปฏิสัมพันธ์กับระบบต่าง ๆ ในสังคม โดยพบว่านอกจากวิธีการศึกษาเรื่องเล่านี้จะให้ความสนใจต่อเรื่องราวชีวิต (Life story) ตามการรับรู้ว่าที่บอกว่าอดีตเราเป็นอย่างไร ปัจจุบันเราเป็นใคร และจะดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตอย่างไร และเหตุการณ์สำคัญ (Key event) ที่มีความหมายต่อบุคคล (Meaningful) พร้อมเหตุผลของการกระทำ (Lines of action) แล้ว ยังสนใจศึกษาหาโครงสร้างความสัมพันธ์ว่าตนเองดำรงสถานะและมีคุณค่าอย่างไรต่อคนอื่น รวมถึงสภาพแวดล้อมเหล่านั้นมีความหมายอย่างไรต่อบุคคล การมีปฏิกิริยาโต้ตอบบนความแตกต่างของความเชื่อ สภาพเงื่อนไขของบริบทพื้นที่ และสัญลักษณ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งไม่เพียงศึกษาเรื่องราวของผู้เล่าเท่านั้นยังต้องศึกษาจากแหล่งความรู้อื่น ๆ ที่ได้จากการสังเกตปฏิสัมพันธ์ การแสดงออกที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มหญิงวัยรุ่น หรือสัญลักษณ์ในเชิงวัตถุวิสัย เช่น บันทึกประวัติศาสตร์ รูปภาพ ไดอารี่ เป็นต้น จึงถือได้ว่าวิธีการศึกษานี้เป็นวิธีการ เก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง (Multiple materials) (Han Hansen. 2006: 1049-1075)

แนวทางการวิเคราะห์เรื่องเล่า

การศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพมีเป้าหมายคือการค้นหาความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่สนใจตามมุมมองของคนใน ซึ่งการดำเนินการวิจัยต้องมีความเป็นระบบรวมถึงในส่วนของการวิเคราะห์ โดยเฉพาะในงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มักถูกโจมตีถึงระบบการศึกษาที่เน้นความเป็นอัตวิสัย อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการศึกษาเรื่องเล่ามาใช้เป็นวิธีการหนึ่งในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะพบว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องเล่านี้จุดสำคัญคือการจับประเด็นของเหตุการณ์สำคัญ (Key event) ที่เป็นจุดวิกฤตในเนื้อเรื่อง และเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อผู้เล่า (Significant) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษากับกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่เคยประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ซึ่งไม่เพียงแต่ประสบการณ์ของช่วงชีวิตที่ต้องเผชิญกับวิกฤตเท่านั้น แต่ยังมุ่งให้ความสนใจเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ กับระบบสิ่งแวดล้อมของสังคมที่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่การตัดสินใจเลือกเส้นทางการดำเนินชีวิตต่าง ๆ การศึกษาครั้งนี้จึงเก็บข้อมูลที่เป็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่กลุ่มหญิงวัยรุ่นสื่อสารออกมา ด้วยภาษาและตามการตีความของกลุ่มคนใน เป็นเรื่องราวของชีวิตและนำมาสู่การวิเคราะห์ตีความร่วมกับผู้วิจัย และสร้างเรื่องราวขึ้นมาเพื่อสื่อสารสร้างความคลี่คลายต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ต่อผู้อ่าน

โดย Polkinghorne (1995) ได้อธิบายถึงเป้าหมายที่สำคัญของการวิเคราะห์เรื่องเล่า ว่าไม่ใช่การผลิตสิ่งที่นักวิจัยต้องการรับรู้ และต้องการเห็น แต่เป็นการสร้างกรอบเส้นทางที่มีความเป็นพลวัตขององค์ประกอบด้านต่าง ๆ ผสมผสานต่อข้อมูลที่ถูกเล่าออกมาเพื่อถ่ายทอดต่อผู้อ่านงานวิจัย ได้เข้าใจใกล้เคียงหรือสามารถเข้าถึงได้เช่นเดียวกับนักวิจัยที่ได้ลงสู่พื้นที่ ดังนั้นในการวิเคราะห์เรื่องเล่านี้จึงเป็นการตีความของนักวิจัย โดยอาศัยทั้งโลกทัศน์ของนักวิจัย ประสบการณ์และพื้นฐานทางทฤษฎีเพื่อเข้าถึงเรื่องเล่าของเรื่องราวที่ผู้เล่าเรื่องต้องการนำเสนอ โดยกระบวนการวิเคราะห์หลักแบ่งออกเป็น 2 แบบ

1. การวิเคราะห์เพื่อสร้างเรื่องเล่า (Narrative analysis) เป็นการวิเคราะห์โดยการนำองค์ประกอบหรือส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลมาตีความเพื่อสร้างเรื่องเล่า แทนการแยกเรื่องราวออกเป็นส่วน ๆ โดยลักษณะของการสร้างเรื่องราวจากข้อมูลนี้ จะอาศัยการเชื่อมโยงเหตุการณ์และโครงเรื่อง โดยนำเหตุการณ์ที่มีความสำคัญมาเป็นตัวคลี่คลายเรื่องราวให้ปรากฏออกมา และเป็นตัวบอกนักวิจัยว่ามีเหตุการณ์หรือองค์ประกอบใดบ้างที่ควรจะนำเข้ามาสู่การสร้างเรื่องเล่าแต่ต้องเป็นข้อมูลที่มิได้ขัดแย้งกับโครงเรื่องเดิม และมิได้เป็นส่วนที่สร้างเรื่องราวขึ้นมา

2. การนำเรื่องเล่ามาวิเคราะห์ (Analysis of narrative) เป็นลักษณะของการนำเรื่องเล่าหลาย ๆ เรื่อง ที่เกิดขึ้นมาสร้างเป็นมโนทัศน์ต่าง ๆ และเชื่อมโยงมโนทัศน์นั้นเข้าด้วยกันตามประเด็นของเรื่องที่กำลังศึกษา

ดังนั้นในการนำเสนอเรื่องเล่านั้นไม่ใช่เป็นเพียงการรายงานสถานการณ์ แต่หมายถึงการแสดงตัวตนตามมุมมองของแต่ละบุคคลที่มองต่อตนเองและสิ่งที่ผู้อื่นรู้สึกต่อตน ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์เรื่องเล่า (Narrative analysis) นอกจากนี้ Labov and Waletzky (Bold. 2012; อ้างอิงจาก Labov and Waletzky. 1997) ได้เสนอถึงการวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่องเล่าที่เน้นถึงภาษา (Language) และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตในช่วงเวลาเหล่านั้น Patterson (Bold. 2012: 127; อ้างอิงจาก Patterson. 2008) ได้กล่าวว่าข้อดีของการใช้กระบวนการวิเคราะห์เช่นนี้จะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงเอกลักษณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เล่าเรื่อง ผู้วิจัยสามารถนำเรื่องเล่ามาเทียบความสอดคล้องกันได้ และผู้วิจัยสามารถดึงความสำคัญเพื่อสร้างการอธิบายได้จากเรื่องเล่าเหล่านั้น ซึ่งแบ่งโครงสร้างการวิเคราะห์เรื่องเล่าออกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. (A) Abstract เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด
2. (O) Orientation เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับใคร, เกิดขึ้นเมื่อใด และเกิดขึ้นที่ไหน
3. (CA) Complicating action เรื่องราวเหล่านั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร
4. (E) Evaluation เมื่อเรื่องราวเกิดขึ้นแล้วเป็นอย่างไรต่อ
5. (R) Result สุดท้ายแล้วเรื่องราวจบลงอย่างไร
6. (C) Cada เป็นกระบวนการสุดท้ายที่ไม่ได้เกิดจากการบอกเล่าเรื่องราวจากผู้ให้ข้อมูล แต่เป็นการจัดกลุ่มและหมวดหมู่เพื่อสร้างให้เกิดประเด็นหลักและประเด็นรอง

การตีความเรื่องเล่า

ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นว่าการวิเคราะห์เรื่องเล่านี้เป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ถูกสร้างขึ้นมาในขณะที่ผู้เล่ากำลังถ่ายทอดให้ผู้วิจัยฟัง ซึ่งผู้เล่าจะประเมินและตีความต่อสิ่งที่เล่าในขณะที่เมื่อผู้วิจัยได้รับฟังย่อมเกิดการตีความข้อมูลเหล่านั้นอีกครั้ง ทำให้ประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเชื่อมโยงต่อการตีความและสร้างเนื้อหาอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยได้ทบทวนถึงแนวทางการตีความข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยพบว่าการตีความของข้อมูล เป็นกระบวนการแสวงหาความหมาย

ขั้นลึกหรือความหมายที่แท้จริงของพฤติกรรม โดยเครสเวล (Creswell. 2003: 190) ได้เสนอว่าการตีความนั้นเป็นเหมือนการขยายความหมายของข้อมูลดิบออกมาให้ได้มากกว่าปกติ โดยข้อมูลดิบเป็นเพียงข้อเท็จจริงที่ผู้วิจัยยังไม่ได้เชื่อมโยงกับสิ่งที่ตนกำลังศึกษาหรือใส่อารมณ์หรือความเห็นของผู้วิจัยลงไป ร่วมกับการรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ เช่น สีหน้า แววตา ท่าทาง อาการ หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับอากัปกิริยาในขณะที่เล่าเรื่องราวต่าง ๆ เป็นต้น ทำให้กระบวนการตีความนี้มีความสำคัญในการขยายความหมายของข้อมูลที่ได้รับ ลดความเสี่ยงจากการวิเคราะห์และสร้างข้อสรุปที่ผิดพลาดจากการมีข้อมูลที่ไม่เพียงพอ และไม่ชัดเจนต่อการทำความเข้าใจ แม้การตีความจะไม่มีขั้นตอนที่ชัดเจน แต่การจะตีความได้ดีนั้นต้องประกอบด้วยข้อมูลดิบที่มากเพียงพอต่อการตีความ รวมถึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความเข้าใจของนักวิจัยที่จะเข้าถึงแก่นของข้อมูลหรือเจตนารมย์ของผู้ถูกศึกษามากน้อยเพียงใด (สุภางค์ จันทวานิช. 2554: 126-130) เนื่องจากนักวิจัยเป็นผู้ใกล้ชิดกับข้อมูลมากที่สุด นักวิจัยย่อมมีความเห็น มุมมอง ในการพิจารณาตีความข้อมูลดิบเหล่านั้นว่าข้อมูลนั้นปรากฏความจริงอะไรออกมา และข้อมูลกำลังให้บทเรียนอะไรกับเรา (Creswell. 2003: 190) เมื่อพิจารณาแล้วผู้วิจัยต้องตีความเพื่อเป็นการขยายความหมายและนำไปสู่การเชื่อมโยงต่าง ๆ ให้มีความหมายที่กว้างมากขึ้น

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อค้นพบจากการเปรียบเทียบดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงสร้างการเชื่อมโยงและตีความเรื่องราวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยนักวิจัยควรตระหนักเสมอว่าการตีความเหล่านั้นจะเป็นคำตอบของวัตถุประสงค์ในการวิจัย และช่วยทำให้ผู้อื่นเข้าใจและคลี่คลายต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา รวมถึงสามารถสร้างแบบแผนหรือข้อสรุปเนื้อหาสาระสำคัญที่สุดให้แก่ผู้อ่านได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยทั้งการตีความจากผู้ให้ข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ส่วนประกอบเพื่อเปรียบเทียบเงื่อนไขที่เป็นจุดร่วมของแต่ละระยะ และความแตกต่างของเงื่อนไขของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย เพื่อนำมาสู่สังเคราะห์เชื่อมโยงทั้งความหมายที่เกิดขึ้น กระบวนการ และเงื่อนไขด้านบุคคลและเงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อม นำมาสู่การตีความจากผู้วิจัย นำสู่การเสนอข้อค้นพบในการศึกษานี้ โดยสามารถอธิบายได้ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 แนวทางการตีความ

ที่มา: วรรณดี สุทธนรากร. (2557)

จากการทบทวนแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ทำให้การศึกษาครั้งนี้ได้ออกแบบการศึกษาที่อยู่บนกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งทำความเข้าใจต่อโลกของผู้ที่ผ่านประสบการณ์การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ที่นำมาสู่การอธิบายถึงภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมร่วมกับการดำเนินชีวิตภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออกซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินชีวิตในช่วงเวลาดังกล่าวจนมาสู่ปัจจุบัน เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับสภาพแวดล้อม ตีความจึงมีความสำคัญต่อการศึกษาครั้งนี้อย่างมากเนื่องจากการตีความเป็นการแสดงออกทางความคิด ผ่านภาษาของผู้เล่าที่ถ่ายทอดออกมา ผู้วิจัยควรตระหนักต่อความหมายเบื้องหลังความคิดและการกระทำเพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จิตสำนึก และวัฒนธรรม ซึ่งความหมายเหล่านี้มักปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ที่ถูกแสดงออกทั้งจากภาษา ระดับเสียง ท่าทาง โครงสร้างความสัมพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งการที่ผู้วิจัยจะสามารถตีความสิ่งเหล่านี้ได้ ต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษามากพอ เพราะประสบการณ์ของผู้วิจัยย่อมมีผลต่อการตีความและสร้างข้อสรุปที่ตรงตามความหมายของผู้ให้ข้อมูล และสร้างความน่าเชื่อถือให้การศึกษาได้

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมายและเรื่องราวในการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมถึงกระบวนการ มูลเหตุและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในภาคตะวันออก เพื่อนำไปสู่การสร้างแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและแนวทางการจัดการชีวิตเมื่อเผชิญต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น โดยได้ดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่มุ่งให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่ผ่านมาของหญิงวัยรุ่นที่เผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและสามารถจัดการต่อวิกฤตเหล่านั้นจนกระทั่งชีวิตคืนสู่สมดุลได้ แต่การเปิดเผยและการได้มาซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวมีข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับกลไกการควบคุมของสังคมที่ตัดสินว่ากลุ่มหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ละเมิดต่อบรรทัดฐานของสังคม ละเมิดต่อกฎกติกา ถูกแบ่งแยกให้เป็นกลุ่มที่สร้างปัญหาทางสังคม ทำให้พื้นที่สำหรับเสียงของกลุ่มหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมเหล่านี้ยังไม่ถูกเปิดเผยมากนัก แต่อย่างไรก็ตามในสังคมของพื้นที่เศรษฐกิจของภาคตะวันออกนี้ยังปรากฏให้เห็นกลุ่มคนเหล่านี้ที่ยังคงแอบอิงและดำเนินชีวิตตามวิถีของผู้หญิงที่เคยผ่านประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งปรากฏให้เห็นถึงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม ความเชื่อและค่านิยม การสร้างอัตลักษณ์และฟื้นฟูศักยภาพของตนเองขึ้นมาอีกครั้ง ดังนั้นในการดำเนินการศึกษาจึงได้ออกแบบให้สอดคล้องกับการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและใช้การศึกษาด้วยกระบวนการย้อนระลึกถึงประสบการณ์ในอดีต เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าประสบการณ์ในอดีตเป็นเหตุผลของการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงเลือกดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative) เป็นหลัก เพื่อให้ประสบการณ์ดังกล่าวถูกถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ซึ่งเป็นผู้ที่รู้ชัดแจ้งต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวมากที่สุดเป็นผู้ถ่ายทอด ตีความและคัดเลือกสถานการณ์ที่มีความหมายต่อช่วงชีวิตดังกล่าว ด้วยตนเอง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้อยู่บนฐานความเชื่อตามกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism paradigm) และได้ดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative) โดยมุ่งให้ความสนใจต่อการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น ซึ่งรูปแบบการศึกษานี้ได้สอดคล้องต่อองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดประสบการณ์ของหญิงวัยรุ่นที่มีความเฉพาะเจาะจง ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการดำเนินชีวิตตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ จนรับรู้ถึงการตั้งครรภ์ว่ายังไม่มีความพร้อมจนทำให้ชีวิตเข้าสู่ภาวะวิกฤตและจุดวิกฤต จนนำมาสู่ความคลี่คลายของปัญหา จากการดำเนินการจัดการชีวิตด้วยตนเองและความช่วยเหลือจากเงื่อนไข

แวดล้อม และสามารถฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมจนทำให้ชีวิตกลับสู่สมดุล ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ ทำให้ผู้วิจัยเลือกดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เปิดกว้างให้ผู้วิจัยเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์เหล่านี้ เพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและคืนอำนาจในการเปิดเผยข้อมูลกลับคืนสู่ผู้เป็นเจ้าของเรื่องราวดังกล่าว เพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจในองค์รวม (Holistic) ตามมุมมองของเจ้าของประสบการณ์ความเข้าใจและขจัดความซับซ้อนของเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับหลากหลายมิติในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนั้นรูปแบบการศึกษานี้ไม่ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการเป็นตัวแทนของประชากร แต่ให้ความสำคัญกับตัวผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ และความหมายที่ก่อกำเนิดขึ้นระหว่างการสร้างเรื่องเล่าขึ้นมาอีกครั้ง

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งจังหวัดแห่งนี้มีอัตราการคลอดบุตรจากแม่วัยรุ่นเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ รวมถึงเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ในด้านการพัฒนาของนโยบายประเทศอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมือง ทำให้ถูกกล่าวถึงในเรื่องของความเป็นเมืองที่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจที่มีลักษณะเฉพาะคือมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังปรากฏให้เห็นในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่ถูกขยายตัวอย่างกว้างขวาง โดยช่วงเวลา 40 ปีที่ผ่านมา มีการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันออกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ที่ได้กำหนดให้พื้นที่ภาคตะวันออกเป็นเขตพื้นที่พัฒนาด้านอุตสาหกรรม ส่งผลมีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จำนวนมาก รวมถึงจังหวัดแห่งนี้มีพื้นที่ติดกับทะเลจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มีกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ลงทุน และการมีแรงงานอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่จำนวนมาก เป็นสาเหตุให้เกิดการเข้าครอบครองของแนวคิดทุนนิยม ผู้คนมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิต โดยเฉพาะวัยรุ่นในพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากการหลั่งไหลของกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ครอบครัวมีเวลาให้กันน้อยลงประกอบกับสื่ออนาจารที่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงได้ง่ายในพื้นที่ดังกล่าว นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยสมควร จึงทำให้จังหวัดแห่งนี้มีสถิติการคลอดบุตรจากหญิงวัยรุ่นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามในพื้นที่แห่งนี้มีหลายหน่วยงานที่ยังคงดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเขตพื้นที่ภาคตะวันออก โดยบูรณาการการทำงาน เชื่อมโยงเป็นภาคีเครือข่ายสหวิชาชีพ ดังจะเห็นได้จากการจัดตั้งบ้านพักเด็กและครอบครัว มีศูนย์ช่วยเหลือสังคมหรือศูนย์พึ่งได้ (One Stop Crisis Center: OSCC) และศูนย์บริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น (Youth Friendly Health Services: YFHS) เพื่อแก้ไขและช่วยเหลือวัยรุ่นที่ประสบกับปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยดำเนินการคลอบคลุมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกรวมถึงในจังหวัดที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าตนเองมีศักยภาพในการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้ เนื่องจากมีความสนิทสนมกับบุคลากรของกรมอนามัยที่ดูแลรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมภายในเขตพื้นที่

ภาคตะวันออก จึงมีความสะดวกต่อการขอเข้าร่วมลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน และได้รับการแนะนำเพื่อเข้าสู่บ้านพักเด็กและครอบครัวของจังหวัด ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสใกล้ชิดกับผู้ให้ข้อมูลหลักรวมถึงเข้าใจถึงบริบทสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดดังกล่าวผ่านการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับกลุ่มเจ้าหน้าที่

ในการกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ (Setting) ผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเป็นสนามในการศึกษา โดยคัดเลือกจากความโดดเด่นของลักษณะบริบทที่มุ่งให้ความสำคัญต่อการแข่งขันและถูกขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจจากภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจของประเทศและเศรษฐกิจโลก การย้ายถิ่นเป็นไปอย่างต่อเนื่องทำให้จังหวัดแห่งนี้การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นำมาซึ่งการตื่นตัว การปรับตัวและการให้คุณค่าและความหมายของการดำรงชีวิตจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะ ทำให้เห็นได้ว่าระบบต่าง ๆ ในโครงสร้างสังคมย่อมมีผลกระทบต่อกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมถึงพื้นที่แห่งนี้มีความสมบูรณ์ขององค์ประกอบด้านแหล่งช่วยเหลือที่นำไปสู่การสร้างการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนั้นพื้นที่แห่งนี้จึงมีความเหมาะสมต่อการสร้างองค์ความรู้ที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมกับสภาพแวดล้อมได้อย่างลึกซึ้ง ตามมุมมองของพฤติกรรมศาสตร์ที่ให้ความสำคัญทั้งตัวบุคคลและความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก

ผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ในการศึกษาครั้งนี้คือผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ของเรื่องเล่า มีจำนวน 5 ราย ปัจจุบันมีอายุอยู่ระหว่าง 17-35 ปี โดยเป็นหญิงที่เคยตั้งครรภ์ครั้งแรกในช่วงอายุระหว่าง 15-19 ปี มีจำนวน 1 รายที่แยกทางกับสามี และอีก 4 รายยังอยู่อาศัยร่วมกับสามี ผู้ให้ข้อมูลหลักปัจจุบันมีบุตร 1-2 คน อยู่ระหว่างการตั้งครรภ์ 1 ราย อาศัยอยู่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวจำนวน 1 ราย และอยู่อาศัยที่บ้านจำนวน 4 ราย มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในจังหวัดแห่งนี้ระหว่าง 5-35 ปี สามารถสรุปภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้ดังตาราง 7

ตาราง 7 สรุปภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลัก

นาม สมมติ	อายุ (ปี)		อาชีพ	สถานภาพ	การมีบุตร		อาศัยในพื้นที่ (ปี)	ที่อยู่อาศัย
	ปัจจุบัน	ตั้งครรภ์แรก			จำนวนบุตร	อายุบุตร		
1. ส้ม	20	17	ไม่ประกอบอาชีพ	แยกทางกับสามี	2	คนที่1: 2 ปี คนที่ 2: กำลังตั้งครรภ์	5	บ้านพักเด็กและครอบครัว
2. น้ำ	17	16	ไม่ประกอบอาชีพ	อยู่ร่วมกับสามี	1	4 เดือน	17	บ้านของป้า
3. ยิ้ม	23	17	ประกอบอาชีพ	อยู่ร่วมกับสามี	1	5 ปี	8	บ้านตัวเอง
4. เจี๊ยบ	19	15	ไม่ประกอบอาชีพ	อยู่ร่วมกับสามี	2	คนที่ 1: 4 ปี คนที่ 2: 4 เดือน	19	บ้านของพ่อ
5. แป้ง	35	19	ประกอบอาชีพ	อยู่ร่วมกับสามี	1	15 ปี	35	บ้านพักของหน่วยงาน

คุณลักษณะสำคัญของผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้หญิงที่เคยผ่านประสบการณ์การตั้งครรภ์ครั้งแรก โดยผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ไว้ว่าเป็นการตั้งครรภ์ในขณะที่มีอายุ 10-19 ปี ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้ได้ตั้งครรภ์ครั้งแรกอยู่ในช่วง 15-19 ปี และการตั้งครรภ์นั้นเป็นครรภ์เกิดขึ้นในขณะที่ยังไม่มีความพร้อม เช่น ไม่ได้เตรียมการตั้งครรภ์นี้มาก่อน มีอายุน้อยเกินไปสำหรับการคลอดบุตรอย่างปลอดภัย เป็นครรภ์ที่คนรอบข้างไม่ได้คาดหวัง ไม่ได้อยู่ในสภาวะต้องการมีบุตร ไม่พร้อมต่อการยอมรับบทบาทความเป็นแม่ ไม่มีความสามารถเพียงพอต่อการพัฒนากระบวนการตั้งครรภ์ได้อย่างมีคุณภาพ เป็นต้น ซึ่งมีการแสดงออกถึงความไม่พร้อมด้วยการคิดหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อมุ่งหวังให้เกิดการยุติการตั้งครรภ์นั้น แต่ไม่สามารถทำได้สำเร็จหรือเปลี่ยนใจมาสู่การตั้งครรภ์จนคลอดบุตรและสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ ซึ่งการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้เต็มเปี่ยมด้วยประสบการณ์ในการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกตามหัวข้อต่อไป

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากคำแนะนำของผู้ที่อยู่ในพื้นที่ รวมถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังเช่นเจ้าหน้าที่ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ซึ่งผู้แนะนำเหล่านี้ได้ลงความเห็นว่าเป็นกรณีศึกษาที่ประสบวิกฤตที่รุนแรง เช่น มีความพยายามฆ่าตัวตาย การทำแท้ง เป็นต้น แต่เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้แล้วในปัจจุบัน เช่น การแสดงบทบาทมารดาได้อย่างเหมาะสม ไม่มีปัญหาด้าน

ความสัมพันธ์กับบุตรและสามี ไม่มีภาวะซึมเศร้าหรือพยายามทำร้ายร่างกาย ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักที่คัดเลือกมาเป็นผู้ที่เต็มอิ่มไปด้วยข้อมูล (Information rich case) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล 2 กระบวนการหลัก ได้แก่

1. เกณฑ์คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์เพื่อให้สอดคล้องต่อคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ในการศึกษา นั่นคือเป็นผู้ผ่านประสบการณ์การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมาด้วยตนเอง จึงสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต กระบวนการและขั้นตอนของภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างได้อย่างครบถ้วน ในการคัดเลือกลักษณะนี้ผู้วิจัยอาศัยการให้ความเห็นจากผู้แนะนำจากเจ้าหน้าที่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวและคนในพื้นที่ของจังหวัดแห่งนี้

2. เกณฑ์การคัดเลือกจากการรายงานตนเอง นอกจากการให้ความเห็นจากผู้แนะนำแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักรายงานตนเอง ถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยพิจารณาจากผลกระทบของสถานการณ์วิกฤตที่สร้างให้เกิดความเครียดที่กระทบต่อการดำเนินชีวิตตามปกติ ทำให้มีปัญหาด้านความสัมพันธ์ มีสถานการณ์รุนแรงที่อันตรายถึงชีวิต โดยใช้เครื่องมือที่ดัดแปลงจากแบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเองจากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (ภาคผนวก) มีจำนวน 20 ข้อ โดยผู้ให้ข้อมูลมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอย่างน้อย 10 ข้อขึ้นไป ซึ่งเทียบเป็นคะแนนตามกรมสุขภาพจิตพบว่ามีภาวะความเครียดอยู่ในระดับสูงปานกลาง จึงได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ โดยปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลหลักได้ยืนยันว่าตนเองไม่มีความเครียดหรือวิตกกังวลจากสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้ว ผู้วิจัยจึงเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและสร้างความน่าเชื่อถือต่อข้อมูลที่ได้รับ ทั้งนี้เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น สามารถสรุปได้ดังตาราง 8

ตาราง 8 สรุปเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

เงื่อนไข	รายละเอียดของเกณฑ์การคัดเลือก
1. ผู้ให้ข้อมูลมีอายุ 10-19 ปี ในขณะตั้งครรภ์แรก	<u>เกณฑ์คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก</u> - เป็นผู้หญิงที่เคยผ่านประสบการณ์ตั้งครรภ์ไม่พร้อมตอนมีอายุ 10-19 ปี ปัจจุบันอาจยังเป็นวัยรุ่นหรือผ่านพ้นช่วงวัยรุ่นแล้ว - ขณะตั้งครรภ์ผู้ให้ข้อมูลยังไม่ต้องการมีบุตร - ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลมีบุตร 1 คนหรือมากกว่า 1 คน <u>เกณฑ์การคัดเลือกออก</u> - ผู้ที่มีอายุมากกว่า 35 ปี เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการย้อนเรื่องราวในอดีต อาจมีข้อจำกัดด้านความทรงจำ
2. ยังไม่พร้อมมีบุตร	<u>เกณฑ์คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก</u> ดำรงอยู่ในสถานภาพความไม่พร้อมต่อการมีบุตรด้วยเหตุผล (อย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่า 1 เหตุผล) - ยังเรียนอยู่ - ยังไม่พร้อมด้านการเงิน - ยังไม่ได้เตรียมตัวตั้งครรภ์ - ไม่ได้อยู่ในภาวะต้องการมีบุตร - การตั้งครรภ์สร้างปัญหาที่กระทบต่อการดำรงชีวิต - อื่น ๆ <u>เกณฑ์การคัดเลือกออก</u> ผู้ให้ข้อมูลรายงานว่าตนเองมีความพร้อมต่อการตั้งครรภ์และเลี้ยงดูบุตร เช่น มีความสามารถเพียงพอ ครอบครัวให้การสนับสนุนในการมีบุตร เป็นต้น

ตาราง 8 (ต่อ)

เงื่อนไข	รายละเอียดของเกณฑ์การคัดเลือก
3. อาศัยอยู่ในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	<u>เกณฑ์คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก</u> - ในขณะที่ตั้งครรภ์จนถึงปัจจุบัน ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ - ไม่จำเป็นต้องมีภูมิลำเนาในทะเบียนบ้านอยู่ในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ <u>เกณฑ์การคัดเลือกออก</u> - ผู้ให้ข้อมูลที่มีแผนการย้ายที่อยู่อาศัยไปอยู่นอกพื้นที่การศึกษาหรือไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เนื่องจากอาจเกิดปัญหาผู้ให้ข้อมูลสูญหายในขณะดำเนินการเก็บข้อมูลได้
4. แสดงออกถึงความรุนแรงของภาวะวิกฤตจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	<u>เกณฑ์คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก</u> - ผู้ให้ข้อมูลที่การรายงานความเครียดในขณะตั้งครรภ์ว่ามีผลกระทบทั้งการดำเนินชีวิตและภาวะจิตใจ เช่น มีอาการนอนไม่หลับ หงุดหงิด ไม่อยากพบปะผู้คน รู้สึกหมดหวังกับชีวิต เป็นต้น (ภาคผนวก) - ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ที่ได้รับรับผลกระทบจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เช่น การได้รับบาดเจ็บ การถูกทำร้ายจิตใจ เป็นต้น และแสดงออกถึงการจัดการปัญหาด้วยวิธีที่อันตรายต่อชีวิตหรือรุนแรง เช่น การทำร้ายร่างกาย ยุติการตั้งครรภ์ เป็นต้น <u>เกณฑ์การคัดเลือกออก</u> ไม่มีเหตุการณ์หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด บาดเจ็บ สูญเสีย หรือกระทบกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ให้ข้อมูล
5. ยินดีให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยด้วยความสมัครใจ	<u>เกณฑ์คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก</u> - หากมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องได้รับการยินยอมพ่อแม่ของผู้ให้ข้อมูล ในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อพ่อแม่ได้ให้สามีเป็นผู้แสดงความยินยอมร่วมกับผู้ให้ข้อมูล - มีความสมัครใจและยินดีต่อการให้ข้อมูล โดยยินยอมลงนามเพื่อเข้าร่วมวิจัย (Inform consent)

ในขณะที่ดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะขอให้ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้แนะนำช่วยแนะนำผู้ให้ข้อมูลคนต่อ ๆ ไปและทำเช่นนี้ตลอดกระบวนการเก็บข้อมูล ซึ่งเรียกวิธีการนี้ว่า การสโนว์บอล (Snow ball technique) นั่นคือผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่ในพื้นที่การศึกษาแล้วจะมีการค้นหากลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไปอย่างต่อเนื่อง และทำให้มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักที่เพิ่มขึ้น (Emergent and sequential) (Lincoln and Guba. 1985) อย่างไรก็ตามเบื้องต้นผู้วิจัยได้รับคำแนะนำผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 9 ราย โดยมี 4 รายที่ถูกคัดออก เนื่องจากเหตุผลดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 เป็นผู้หญิงที่ปัจจุบันมีอายุ 30 ปีกำลังตั้งครรภ์ลูกคนที่ 3 มีอาชีพเป็นสาวบริการในสถานเริงรมย์แห่งหนึ่ง โดยขอรับบริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว ด้วยเหตุผลว่ากำลังตั้งครรภ์และไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจากการตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งครรภ์เพื่อเรียกร้องค่าเลี้ยงดูจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวพักผ่อนในจังหวัดแห่งนี้ แต่เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางกลับแล้วไม่ส่งค่าเลี้ยงดูมา ประกอบกับหญิงรายนี้ไม่สามารถติดต่อได้ ทำให้ไม่สามารถหารายได้ในขณะที่มีอายุครรภ์ 9 เดือนได้ จึงขอเข้ารับบริการ ดังนั้นหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวและเจ้าหน้าที่ได้ลงความเห็นว่ายังเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และยังไม่สามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ จึงทำให้ผู้วิจัยคัดเลือกออก

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 และ 8 เป็นผู้หญิงที่อายุ 18 ปี โดยผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากผู้ให้ข้อมูลหลักเนื่องจากเป็นเพื่อนกลุ่มเดียวกัน แต่พบว่าผู้ให้ข้อมูล 2 รายนี้ไม่สะดวกต่อการเดินทางมาให้ข้อมูลกับผู้วิจัยเพราะผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 เพิ่งคลอดบุตรได้ไม่นาน และผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 ได้ถอนตัวออกจากกระบวนการวิจัยเนื่องจากสามีไม่เห็นด้วยต่อการเข้าร่วมกระบวนการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยคัดเลือกออก

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 ปัจจุบันอายุ 19 ปี ปัจจุบันมีบุตรอายุ 1 ปี และแต่งงานและอยู่กับสามี แต่เมื่อติดต่อผู้ให้ข้อมูลรายนี้แล้วพบว่ามีแผนที่จะย้ายไปอยู่จังหวัดอื่นกับครอบครัวของสามี เนื่องจากสามีต้องเดินทางรับราชการที่ต่างประเทศเป็นระยะเวลา 3 เดือน ดังนั้นผู้วิจัยจึงคัดเลือกออก

ข้อจำกัดด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและหลากหลายปัญหาเกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ รวมถึงกลุ่มหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมถูกกีดกันออกจากพื้นที่ของสังคม เพราะสังคมไม่ยอมรับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมทำให้ค่านิยมและทัศนคติของสังคมมีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนั้นหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมเหล่านี้จึงไม่นิยมเปิดเผยเรื่องราวประสบการณ์ของพวกเธอต่อสังคมภายนอกมากนัก ทำให้การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดทางด้านจำนวนของผู้ให้ข้อมูลเนื่องจากกระบวนการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลที่ต้องอาศัยการแนะนำจากคนในพื้นที่ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าและคัดเลือกออกที่มุ่งสร้างความมั่นใจต่อการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เต็มเปี่ยมด้วยประสบการณ์และให้ข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ รวมถึงข้อจำกัดด้านการตอบรับและ

การถอนตัวออกจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น ยังไม่สามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ ไม่สะดวกต่อการให้ข้อมูล ไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองหรือสามี มีแผนการย้ายออกนอกจังหวัดแห่งนี้ เป็นต้น

เนื่องจากในการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยกระบวนการศึกษาเรื่องเล่า ต้องอาศัยความไว้เนื้อเชื่อใจต่อผู้วิจัย อาศัยการสื่อสารที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมั่นใจในกระบวนการพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล เชื่อใจต่อการปฏิบัติตนตามหลักจรรยาบรรณของนักวิจัยอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องอาศัยความเข้าใจและความสะดวกต่อการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้การศึกษาครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 5 ราย

2. ผู้ให้ข้อมูลรอง

ผู้ให้ข้อมูลรองในการศึกษาครั้งนี้ เป็นบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยผู้ให้ข้อมูลรองเหล่านี้เป็นผู้สนับสนุนและให้มุมมองในอีกระดับที่นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลหลัก เนื่องจากระบบทางสังคมมีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม แต่ในบางมิติที่หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมไม่อาจรับรู้ได้ เช่น ในระดับนโยบายทางสังคม ระดับกฎหมาย ระดับของค่านิยมและความเชื่อที่เกิดขึ้นในพื้นที่ การดำเนินการช่วยเหลือและบทบาทหน้าที่จากหน่วยงานทางสังคม เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงศึกษากับผู้ให้ข้อมูลรองเพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจแบบองค์รวม (Holistic) และนำไปสู่การทำความเข้าใจใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) แนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม 2) ส่งเสริมการจัดการตนเองเมื่อเผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม 3) มุมมองต่อลักษณะความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ ทางสังคมกับการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลรอง

ผู้ให้ข้อมูลรองในการศึกษาครั้งนี้มีทั้งสิ้น 8 ราย โดยคัดเลือกจากผู้ที่ทำงานในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยคัดเลือกมาจาก 5 หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่น ได้แก่ กรมอนามัย โรงพยาบาล บ้านพักเด็กและครอบครัว เขตพื้นที่การศึกษา ชุมชน โดยคัดเลือกจากการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังนี้

1. กรมอนามัย มีผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 2 ราย ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมอนามัย และแพทย์ โดยทำงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและรับผิดชอบดำเนินการผลักดันยุทธศาสตร์ในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของจังหวัดแห่งนี้

2. โรงพยาบาล เป็นผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 1 ราย โดยคัดเลือกสูติแพทย์รายหนึ่งเป็นสมาชิกอยู่ในเครือข่ายแพทย์ พยาบาลอาสา R-SA (Referral System for Safe Abortion) และทำงานอาสาสมัครด้านทางเลือกการยุติการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในเขตภาคตะวันออก

3. บ้านพักเด็กและครอบครัว เป็นผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 2 ราย ได้แก่ หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในบ้านพักเด็กและครอบครัว เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่เป็น

หน่วยประสานงานและให้ความคุ้มครองช่วยเหลือสงเคราะห์ ครอบคลุมไปถึงปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

4. เขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 1 ราย โดยคัดเลือกจากบุคลากรที่ทำงานอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาและอยู่ในทีมสหวิชาชีพ

5. ชุมชน เป็นผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 2 ราย ได้แก่ วิทยากรชุมชน และผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในชุมชนที่มีการสร้างเครือข่ายศูนย์บริการอนามัยเจริญพันธุ์ชุมชน และผู้ปกครองที่มีบุตรอยู่ในช่วงวัยรุ่น โดยผู้ปกครองรายนี้เคยมีประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในขณะที่เป็นวัยรุ่นมาก่อน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในด้านการยอมรับและกลไกการควบคุมทางสังคม

แนวคำถามสำหรับผู้ให้ข้อมูลรอง

โดยกระบวนการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลรองนี้ แบ่งออกเป็นการเล่าถึงประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวกับกับ 3 ประเด็นคำถาม ดังนี้

1. กรุณาเล่าถึงประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของพื้นที่แห่งนี้ และท่านคิดว่าแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นอย่างไรและควรเป็นอย่างไร

2. กรุณาเล่าถึงประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ์หญิงวัยรุ่นและท่านคิดว่าแนวทางส่งเสริมการจัดการตนเองเมื่อเผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมปัจจุบันเป็นอย่างไรและควรเป็นอย่างไร

3. กรุณาเล่าถึงสภาพแวดล้อมของพื้นที่แห่งนี้ที่มีความเกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่อาศัยอยู่ในบริบทพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัดแห่งนี้

กระบวนการที่ใช้ในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลตามวิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative) เป็นกระบวนการหลักในการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ข้อมูลได้ถูกถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่อง ในที่นี้ผู้วิจัยได้ลงสำรวจสนามการวิจัยและได้มีการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติที่ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์ขึ้นมา ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2558 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2559 รวมเป็นระยะเวลา 10 เดือน ซึ่งในกระบวนการศึกษานี้ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูล วิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลควบคู่กันไปตลอดกระบวนการ

บทบาทของผู้วิจัย

บทบาทของผู้วิจัยมีความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากผู้วิจัยไม่อาจปฏิเสธการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เป็นเจ้าของความรู้ไปได้ ดังนั้นกระบวนการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เริ่มจากการเข้าสู่พื้นที่กับบ้านพักเด็กและครอบครัวก่อน เนื่องจากในเบื้องต้นผู้วิจัยคาดหวังว่าจะมีหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่สามารถจัดการชีวิตของตนเองได้อาศัยอยู่ภายใต้

บริบทบ้านพักเด็กและครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดบทบาทของตัวเองในการเข้าสู่พื้นที่ของบ้านพักเด็กและครอบครัวว่าเป็น “อาสาสมัคร” ช่วยเหลืองานของบ้านพักเด็กและครอบครัว โดยผู้ให้ข้อมูลได้รับคำแนะนำถึงกระบวนการเก็บข้อมูลจากหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไว้วางใจ ไม่ระแวงต่อผู้วิจัย โดยมีเงื่อนไขสนับสนุนในการสร้างสัมพันธ์ภาพนั้นคือความคุ้นเคยในการเล่าเรื่องราวของตนเองให้เจ้าหน้าที่ฟังก่อนที่จะมาถ่ายทอดอีกครั้งให้ผู้วิจัยที่อยู่ในฐานะอาสาสมัคร ประกอบกับการมีอาสาสมัครที่หมุนเวียนมาช่วยเหลืองานในบ้านพักเด็กและครอบครัวเป็นประจำทำให้หญิงวัยรุ่นไม่ได้ระแวงต่อผู้วิจัยตั้งแต่แรกเห็น

ในขณะที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ภายนอกบ้านพักเด็กและครอบครัว ผู้วิจัยได้ดำรงบทบาท “นักศึกษา” ที่มาขอข้อมูลเพื่อทำวิจัย โดยมีความสัมพันธ์กับผู้แนะนำในพื้นที่ คือเป็นน้าและหลานที่มาขออยู่อาศัยในพื้นที่แห่งนี้ เมื่อคุ้นเคยได้สักพักหนึ่งผู้ให้ข้อมูลจึงได้รับคำแนะนำจากผู้แนะนำว่ามีฐานะเป็นหลานที่กำลังเรียนหนังสือและต้องการทำวิจัย ด้วยความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้แนะนำและผู้ให้ข้อมูลทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเพิ่มอีก 4 รายมีความไว้วางใจต่อกระบวนการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

อย่างไรก็ตามเมื่อขั้นของการเก็บข้อมูลจะสิ้นสุดเมื่อข้อมูลมีความหนักแน่นและมีรายละเอียดที่ใช้ทำความเข้าใจต่อกระบวนการและเงื่อนไขที่ผลักดันให้หญิงวัยรุ่นสามารถจัดการตนเองในระยะต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน ข้อมูลสามารถตอบต่อวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยได้ และไม่พบข้อมูลที่นอกเหนือจากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงยุติการเลือกผู้ให้ข้อมูล นำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบกับเรื่องเล่าจากผู้ให้ข้อมูลรองในเรื่องแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและการส่งเสริมการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัดแห่งนี้มาเขียนผลการศึกษาและอภิปรายผลต่อไป

กระบวนการสร้างความสัมพันธ์

เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาในพื้นที่ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ซึ่งเป็นลักษณะของการให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ของหน่วยงานภาครัฐ และพื้นที่ภายนอกบ้านพักเด็กและครอบครัว ซึ่งทั้งสองพื้นที่อยู่ภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในจังหวัดเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้เข้าสู่พื้นที่ด้วยบทบาทที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและยืดหยุ่นในกระบวนการเก็บข้อมูล ดังนั้นกระบวนการสร้างสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถแยกออกได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในบทบาทอาสาสมัคร ในบ้านพักเด็และครอบครัว ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้เดินทางไปที่บ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในการขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่ ร่วมกับการดำเนินการเรื่องเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยได้รับโอกาสที่ดีในการเข้าสำรวจพื้นที่ และได้รับการอำนวยความสะดวกจากหัวหน้าบ้านพักในการพาไปเยี่ยมชมโรงอาหารและภายนอกของบ้านพักเด็กและครอบครัว ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยกับเด็กที่อยู่ในบ้านพักในขณะที่กำลังรับประทานอาหาร โดยพบว่าช่วงแรกของการเข้ามาพักที่บ้านพักเด็กและครอบครัวนี้ ไม่พูดจากับคนแปลกหน้า แต่ในขณะที่กลุ่มเด็กที่พักมานานแล้วจะพูดคุยหยอกล้อและ

บอกความต้องการกับผู้วิจัยได้ จากนั้นผู้วิจัยจะแวะเวียนไปบ้านพักเด็กและครอบครัวบ่อยครั้งเพื่อดำเนินการเรื่องเอกสาร และนำขนมไปนั่งรับประทานร่วมกับเด็ก ๆ จนกระทั่งเมื่อได้รับการอนุญาตให้เก็บข้อมูลจากกรมกิจการเด็กและครอบครัว พร้อมกับผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัย จึงเก็บข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

2. กระบวนการสร้างสัมพันธ์ในบทบาทของนักศึกษาที่เป็นหลานของคนในพื้นที่ ผู้วิจัยได้เดินทางเข้าสู่พื้นที่โดยเข้าไปพักอาศัยอยู่ในบ้านพักของหน่วยงานราชการแห่งหนึ่งที่อยู่ใกล้สถานที่เที่ยวกลางคืนที่มีเด็กวัยรุ่นนิยมเข้าไปใช้บริการบ่อยครั้ง ซึ่งที่พักอาศัยนี้ไม่ไกลจากตลาด โรงเรียน สถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โรงงานอุตสาหกรรม ร้านอาหารและห้างสรรพสินค้า ผู้วิจัยได้ติดต่อกับคนแนะนำที่อยู่ในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือในการคัดเลือกหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เมื่อผู้วิจัยได้รับการติดต่อกลับมาแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการเดินทางไปพร้อมกับผู้แนะนำ ซึ่งเป็นคนที่สนุน สนานและเป็นที่รักใคร่ของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้มีโอกาสพูดคุยหยอกล้อ และเล่นกับลูกของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยจะหาโอกาสแวะเวียนไปทำกิจกรรมตามแต่โอกาสอำนวย เช่น การไปเดินตลาดนัดกับผู้ให้ข้อมูล การไปช่วยเลี้ยงลูกให้กับผู้ให้ข้อมูล รับประทานอาหารร่วมกับผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์เหล่านี้ได้ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งผู้วิจัยแน่ใจว่ามีความสนิทสนมและไว้ใจกันแล้วผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลในการให้ข้อมูลในขั้นต่อไป

ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา

1. ขั้นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้สังคมและบริบทของจังหวัดแห่งนี้ และบริบทของบ้านพักเด็กและครอบครัว เพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นการสะสมความรู้ให้กับตัวผู้วิจัยเอง ในการทำความเข้าใจและรอบรู้ในภาพกว้างของแต่ละมิติ เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ที่ผู้วิจัยควรมีความสามารถในการตีความนำไปสู่การสร้างข้อสรุปได้ถูกต้องตามความเป็นจริงได้ถูกต้องมากขึ้น

2. ขั้นการติดต่อและลงพื้นที่สำรวจเบื้องต้น ผู้วิจัยขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นภายในพื้นที่จังหวัดที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และสามารถพาผู้วิจัยเข้าสู่บ้านพักเด็กและครอบครัวได้ โดยเบื้องต้นผู้วิจัยดำรงบทบาทการเป็นอาสาสมัครของบ้านพักเด็กและครอบครัว เพื่อให้สามารถพูดคุยได้อย่างคุ้นเคยและสนิทสนมก่อน ผู้วิจัยจึงแสดงถึงความสนใจใคร่รู้ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของชีวิตของผู้ให้ข้อมูลประสบการณ์ที่นำมาสู่การจัดการชีวิตของผู้ให้ข้อมูลจนสามารถมีความเข้มแข็งได้ในปัจจุบัน ในระหว่างการสร้างความคุ้นเคยนี้ผู้วิจัยจะเริ่มสังเกตถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยไม่เน้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตใด ๆ ของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะอาศัยระยะเวลาในการสร้างความสัมพันธ์ (Build rapport) ทั้งกับผู้ให้ข้อมูลหลักและคนในบ้านพักเด็กและครอบครัวก่อน โดยไม่เร่งรัดเก็บข้อมูลและจะหยุดเก็บข้อมูลทันทีหากเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่ไว้วางใจ ปฏิเสธต่อการให้

ข้อมูล อยู่ในสภาพที่ไม่มีความพร้อมในด้านอารมณ์หรือในสถานการณ์ที่ไม่สะดวกต่อการให้ข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้แนะนำควบคู่กับคนในพื้นที่เพื่อช่วยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักรายอื่น ๆ ต่อไป จากนั้นจึงได้ติดต่อและอยู่ในพื้นที่ให้นานขึ้นเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจก่อนเริ่มกระบวนการศึกษาเรื่องเล่า

3. ขั้นเตรียมเครื่องมือในการศึกษา เนื่องจากงานวิจัยเชิงคุณภาพอาศัยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเก็บข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมที่ดีและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีประสบการณ์ในการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยรูปแบบการศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่นำไปสู่เปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้ติดยาเสพติดมาก่อน และเคยผ่านการฝึกเก็บข้อมูลภาคสนามในวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจต่อความยืดหยุ่นในการตั้งคำถาม

โดยเบื้องต้นผู้วิจัยได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาในการสร้างข้อคำถามที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และไม่ทำให้เกิดผลกระทบทางจิตใจต่อผู้ให้ข้อมูล จากนั้นได้นำแนวคำถามดังกล่าวไปลองสอบถามกับหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม และจึงมาปรับข้อคำถามอีกครั้งจึงได้นำเป็นแนวคำถามที่ใช้สำหรับผู้ให้ข้อมูล อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะเปิดโอกาสกับข้อมูลใหม่อย่างเต็มที่ โดยยึดถือหลักจริยธรรมในการวิจัยอย่างเคร่งครัด

4. ขั้นก่อนลงสนาม ผู้วิจัยขอรับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมถึงขอหนังสือลงเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อใช้แนบในการขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลและผู้ปกครองของผู้ให้ข้อมูล (กรณีอายุต่ำกว่า 18) รวมถึงการขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลเพื่อเข้าร่วมในกระบวนการวิจัยโดยมีแบบฟอร์มลงนามยินยอมเข้าร่วมวิจัย (Inform consent) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2559 จึงได้เริ่มกระบวนการศึกษาเรื่องเล่ากับผู้ให้ข้อมูลหลัก

5. ระหว่างอยู่ในสนาม ผู้วิจัยได้เข้าสู่พื้นที่ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2558 เพื่อสร้างสัมพันธภาพและสำรวจพื้นที่กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรองโดยเริ่มจากการ เข้าร่วมกิจกรรมการสนทนากลุ่มกับครูในเขตภาคตะวันออกเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือกลุ่มนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียน ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2558 ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กรมอนามัยในเขตพื้นที่ที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาได้จัดขึ้น อันได้แก่ การบรรยายอบรม การรับรองมาตรฐานโรงพยาบาลในเขตพื้นที่ ผู้วิจัยได้มีโอกาสสังเกตแนวทางการให้ความช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานต่างๆ รวมถึงได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการอภิปรายและสรุปการทำงานของโรงพยาบาล เข้าร่วมเข้าร่วมฟังการบรรยายเกี่ยวกับทางเลือกในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น จากนั้นในเดือนมกราคม พ.ศ.2559 จึงได้เข้าร่วมกิจกรรมการสังเกตเครือข่ายการให้ความช่วยเหลือในชุมชมเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและการให้ความช่วยเหลือต่อวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

จากนั้นตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2559 ผู้วิจัยได้รับการตอบรับให้ความอนุเคราะห์จากกรมกิจการเด็กและเยาวชนและการตอบรับจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยจึงได้เข้าสู่สนามการวิจัย โดย

เริ่มจากเข้าสังเกตภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อสังเกตบริบทด้านพื้นที่ ความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ของผู้รับบริการของบ้านพักเด็กและครอบครัว และเดินทางไปพบกับผู้ให้ข้อมูลตามนัดหมาย รวมถึงร่วมทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกับผู้ให้ข้อมูล เช่น การจ่ายตลาด การรับประทานอาหาร เป็นต้น หลังจากนั้นเมื่อผู้วิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้วจึงได้เริ่มกระบวนเล่าเรื่องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และนำมาถอดเทปการสนทนาแบบคำต่อคำ (Transcribed verbatim) จากนั้นผู้วิจัยจะอ่านกลับไปกลับมาอย่างละเอียดเพื่อสร้างความเข้าใจต่อข้อมูลที่ได้รับ และเพื่อลดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และตีความในขั้นตอนต่อไป

โดยระหว่างการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยยังคงเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เช่น การเดินทางไปสังเกตการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ให้ข้อมูล การปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ และการเข้าร่วมรับฟังบรรยายสถานการณ์เฉพาะของพื้นที่และแนวทางการช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการศึกษาเรื่องเล่ากับผู้ให้ข้อมูลรอง ผู้ที่มีบทบาทรับผิดชอบต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัว บุคลากรจากกรมอนามัย วิทยากรชุมชน สหวิชาชีพ ผู้ปกครอง แพทย์ ทั้งหมด 8 คน

6. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อการได้มาของข้อมูล รวมถึงความถูกต้องสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการลงรหัส

7. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและตีความ ในระหว่างกระบวนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและตีความเบื้องต้นเพื่อสร้างสมมติฐานชั่วคราว โดยการตีความเบื้องต้นนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการย้อนตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล (Member checking) ร่วมกับกระบวนการตรวจสอบอื่น ๆ ให้เกิดความถูกต้องของการตีความก่อนการวิเคราะห์ลงรหัส (Coding) อย่างละเอียดและสร้างแผนภาพกระบวนการจัดการชีวิตร่วมกับแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับระบบอื่น ๆ ของสังคม ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและตีความในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรื่องเล่า (Narrative analysis) เป็นหลัก ประกอบกับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ เช่น บันทึกการสังเกตในภาคสนาม (Field note) บันทึกส่วนตัวของผู้วิจัย (Diary)โดยกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล การตีความ การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการบันทึกร่องรอยการจัดกระทำข้อมูล (Audit trail) ไว้ตลอดเวลาเพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตีความของข้อมูล

8. เขียนรายงาน โดยผู้วิจัยได้อภิปรายเชื่อมโยงเรื่องราวสำคัญ (Theme) แนะการนำเสนอเกี่ยวกับ แบบแผนปฏิสัมพันธ์ของการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและเรื่องราวความหมาย กระบวนการ และมูลเหตุและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น จากนั้นจึงนำเสนอแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น และแนวทางส่งเสริมการจัดการชีวิตของตนเองเมื่อเผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์

ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลรองเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

กระบวนการเล่าเรื่อง

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการเล่าเรื่องเป็นหลัก ผู้วิจัยได้ขอให้ผู้ให้ข้อมูลหลักถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในลักษณะของการเล่าเรื่องของตนเอง ผู้ให้ข้อมูลเป็นเป็นผู้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญด้วยตนเอง โดยมีผู้วิจัยช่วยกระตุ้นการสร้างความหมายและคุณค่าต่อปรากฏการณ์เหล่านั้นตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูลเอง (Participant's perspective) ในกระบวนการเก็บข้อมูลนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกคนเป็นผู้มีอำนาจต่อการสร้างเรื่องราวของตนเองโดยผู้วิจัยไม่ตำหนิหรือพยายามสอบสวนหาข้อเท็จจริง เรื่องเล่าดังกล่าวได้ถูกปะติดปะต่อกันตามการตีความอีกครั้งของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์เอง ดังนั้นผู้เล่าทุกคนจะถ่ายทอดเรื่องราวด้วยภาษาและวัฒนธรรมของตัวเอง โดยกระบวนการเล่าเรื่องเริ่มต้นด้วยคำถามที่ชวนให้ผู้เล่านึกย้อนกลับไปอดีต เช่น

- ช่วยเล่าเรื่องราวตั้งแต่เด็ก การมีแฟน การตั้งครรภ์ จนมาถึงปัจจุบัน
- ช่วยเล่าถึงชีวิตของตนเองในตอนที่เผชิญต่อปัญหาตั้งครรภ์

การตั้งคำถามนี้ทำให้เห็นเรื่องราว ที่มาที่ไปและวิถีชีวิตของผู้เล่า ผู้วิจัยสนับสนุนเป็นบางครั้งเพื่อกระตุ้นให้ผู้เล่ารู้สึกมั่นใจต่ออำนาจของการเป็นเจ้าของประสบการณ์ของตนเอง และกระตุ้นให้เล่าย้อนระลึกเรื่องราว (Reflective) อย่างมีลำดับเหตุการณ์ รวมถึงสอบถามเพิ่มเติมถึงสถานการณ์ที่มีความสำคัญ (Significant) กับผู้ให้ข้อมูล เช่น

- อะไรคือจุดวิกฤตที่สำคัญที่สร้างการเปลี่ยนแปลงในเหตุการณ์นี้
- ช่วยเล่าถึงบรรยากาศและความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีการตอบสนองต่อกันอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
- หนูได้เรียนรู้อะไรบ้างจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น

การตั้งคำถามเหล่านี้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ลดความรู้สึกอคติหรือการตำหนิติเตียนให้อิสระต่อผู้เล่า เพื่อให้ผู้เล่าได้อธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ ให้ชัดเจนและคลอบคลุม โดยผู้วิจัยไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือขัดจังหวะการเล่าเรื่องที่ต่อเนื่อง ผู้วิจัยใช้การสรุปใจความสำคัญเป็นระยะ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้วิจัยและซักถามเพิ่มเติม

การพัฒนาแนวคำถาม

อย่างไรก็ตามแม้ผู้วิจัยจะใช้กระบวนการเล่าเรื่องเป็นหลัก แต่เพื่อการกำหนดทิศทางของการสร้างข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้สร้างแนวคำถาม เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สร้างทิศทางในการเก็บข้อมูลซึ่งเป็นเพียงแผนที่เพื่อให้เกิดทิศทางและสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด แต่มิได้ปิดกั้นต่อประเด็นใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาตามแนวคิดในกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยมนี้ย่อมมีความเฉพาะเจาะจงและแตกต่างจากกลุ่มอื่น ทำให้แนวคำถามเหล่านี้สามารถปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม กระบวนการสร้างแนวคำถามนี้ผู้วิจัยถือเป็น

ความน่าเชื่อถือที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งเพราะเป็นสิ่งตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยมีการปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในเบื้องต้นก่อนนำไปทดลองตั้งคำถามครั้งแรกกับหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้วิจัยจึงได้กำหนดโครงสร้างคำถามและนำไปทดลองแนวคำถามกับหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมรายหนึ่งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดใกล้เคียง โดยพบสถานการณ์ดังนี้

1. ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์เกิดขึ้นหลายช่วง และเกิดในทุกระยะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเงื่อนไขที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นควรเปิดประเด็นคำถามให้กว้างมากขึ้น

2. ผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำว่า “วิกฤต” แต่จะเรียกภาวะวิกฤตดังกล่าวตามอาการที่เกิดขึ้น นั่นคือ “เครียด” “นอนไม่หลับ” ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ปรับแนวคำถามโดยเริ่มจากการนิยามลักษณะของสถานการณ์ตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูลเอง และใช้คำที่ถูกนิยามนั้นแทนคำว่าวิกฤตไปตลอดการสัมภาษณ์

3. ลักษณะของผู้ให้ข้อมูลเป็นหญิงวัยรุ่นที่มีปัญหาในเรื่องการสื่อสารความรู้สึกหรืออธิบายข้อมูลของตนเอง ดังนั้นควรปรับคำถามให้เกิดความเข้าใจคำถามก่อนแล้วจึงการกระตุ้นให้พยายามอธิบาย โดยปราศจากความกลัวว่าจะตอบคำถามผิดหรือกลัวการถูกตำหนิ รวมถึงการปรับคำพูดเป็นศัพท์ของวัยรุ่นจะทำให้การพูดคุยรู้สึกสนุกสนานและเป็นกันเองมากขึ้น ทั้งนี้การพูดคุยมักมีคำพูดหยอกล้อบ่อยครั้ง เช่น “หนูไม่เครียด หนูสมยอมแฟนหนูเอง” ดังนั้นในการบันทึกข้อมูลจำเป็นต้องมีการบันทึกสถานการณ์และอารมรณ์ในการพูดร่วมด้วย

จากนั้นผู้วิจัยได้มาปรับแนวคำถามอีกครั้ง เพื่อใช้เป็นหลักในการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และเพื่อเปิดโอกาสให้ข้อมูลใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้นระหว่างการสัมภาษณ์ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้มีการสร้างความน่าเชื่อถือด้วยการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญในการสร้างแนวคำถาม รวมถึงการทดลองแนวคำถามก่อนการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์การศึกษาได้อย่างครบถ้วน โดยผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคำถามได้ดังตาราง 9

ตาราง 9 สรุปแนวคำถามและกระบวนการเก็บข้อมูล

จุดประสงค์การศึกษา	คำถามการวิจัย	ความมุ่งหมาย	กระบวนการเก็บข้อมูล	
			วิธีการ	แนวทางการตั้งคำถาม
ทำความเข้าใจความหมายและเรื่องราวของชีวิตและการจัดการชีวิต	- หญิงวัยรุ่นให้คุณค่าต่อสิ่งใด มีความหมายอะไรเกิดขึ้นบ้างและอย่างไร - ประสบการณ์ชีวิต การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นอย่างไร	- ทราบถึงการตีความให้คุณค่าต่อสัญญะที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ตามความคิด ความรู้สึกจากมุมมองของคนใน - ทราบถึงประสบการณ์สำคัญในชีวิตของผู้ให้ข้อมูล	กระบวนการเล่าเรื่องเพื่อสร้างเรื่องเล่าเส้นทางชีวิตของหญิงวัยรุ่นกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	- กรุณาเล่าถึงประสบการณ์ชีวิตตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งปัจจุบัน - สถานการณ์ที่สำคัญมีอะไรบ้างและมีความหมายหรือสร้างคุณค่ากับชีวิตของคุณอย่างไร - กรุณาเล่าว่ามีเรื่องราวใดบ้างเกิดขึ้นในชีวิตของคุณ และคุณรู้สึกอย่างไร - ลักษณะของวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นอย่างไร
ศึกษากระบวนการจัดการชีวิต	หญิงวัยรุ่นมีกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมอย่างไร	- ทราบถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นตามลำดับ - ทราบถึงกระบวนการการจัดการชีวิตอย่างต่อเนื่อง	กระบวนการเล่าเรื่องเพื่อสร้างแผนภาพกระบวนการการจัดการชีวิตใน 4 ระยะ	- กรุณาเล่าถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนตั้งครรภ์ ในช่วงวิกฤต ในช่วงคลี่คลายวิกฤต และช่วงฟื้นฟูวิกฤต - กรุณาเล่าว่าในแต่ละสถานการณ์คุณคิดหรือแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดประสงค์การศึกษา	คำถามการวิจัย	ความมุ่งหมาย	กระบวนการเก็บข้อมูล	
			วิธีการ	แนวทางการตั้งคำถาม
ศึกษามูลเหตุและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต	ในกระบวนการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม มีมูลเหตุและเงื่อนไขใดบ้างที่เกี่ยวข้อง	- ทราบถึงมูลเหตุและเงื่อนไขด้านบุคคลและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในระยะต่าง ๆ - ทราบถึงความสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลกับบุคคลรอบข้างและสังคม	กระบวนการเล่าเรื่องในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม	- อะไรที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในแต่ละระยะ - มีเงื่อนไขสนับสนุนหรืออุปสรรคอะไรบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้องแล้วทำแสดงพฤติกรรมหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไป

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดประสงค์การศึกษา	คำถามการวิจัย	ความมุ่งหมาย	กระบวนการเก็บข้อมูล	
			วิธีการ	แนวทางการตั้งคำถาม
เพื่อค้นหาแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤต และแนวทางส่งเสริมการจัดการชีวิตของตนเองเมื่อเผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	มีแนวทางป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและแนวทางการส่งเสริมการจัดการชีวิตของตนเองในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมอย่างไร	- ทราบถึงสถานการณ์และแบบแผนความสัมพันธ์ของสังคมในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษา - ทราบถึงข้อเสนอแนะด้านแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและแนวทางส่งเสริมการจัดการชีวิตของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก	- สังเกตความสัมพันธ์ของสังคมกับกลุ่มหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมในพื้นที่เศรษฐกิจกับหน่วยงานทางสังคม - กระบวนการเล่าเรื่องกับผู้ที่บทบาทเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ของจังหวัดแห่งนี้	- จากผลการศึกษา กรุณาให้ความเห็นถึงแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและแนวทางการป้องกันวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ที่เกี่ยวข้องกับ ครอบครัว (เดิม/ ใหม่) ญาติพี่น้อง เพื่อนและโรงเรียน หน่วยงานช่วยเหลือหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม - กรุณาเล่าถึงประสบการณ์ในการทำงานกับกลุ่มวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมในพื้นที่แห่งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เรื่องเล่าจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ดำเนินการตามแนวคิดของ Polkinghorne (1995) ที่เน้นความสำคัญในการวิเคราะห์ตีความตามโลกทัศน์ของนักวิจัยบนฐานของประสบการณ์จากผู้เล่าเรื่อง เพื่อนำมาสู่การทำความเข้าใจและอธิบายถึงประเด็นที่ต้องการศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เพื่อสร้างเรื่องเล่า (Narrative analysis) เป็นหลักในการวิเคราะห์เรื่องเล่าที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ถ่ายทอดองค์ประกอบหรือส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญ ผ่านการคัดเลือกเรื่องราวที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง กระบวนการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้ดำเนินไปควบคู่กับกระบวนการเก็บข้อมูลและกระบวนการตรวจสอบข้อมูล โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 การเรียงลำดับเรื่องเล่า ผู้วิจัยได้นำเรื่องเล่าทั้งหมดที่ถูกถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งผู้ให้ข้อมูลหลักได้ลงความเห็นว่าเป็นเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่มีความอิ่มตัวในโลกแห่งประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้นำเรื่องเล่าเหล่านั้นมาถอดเทปเป็นคำพูด คำต่อคำ อ่านซ้ำไปซ้ำมา เพื่อแบ่งเรื่องราวออกเป็นลำดับการเกิดเหตุการณ์ เนื่องจากในลักษณะของการเล่าเรื่องนี้ ผู้ให้ข้อมูลมักเริ่มเล่าเรื่องจากเหตุการณ์ที่สำคัญมากที่สุดเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับผู้ฟังในภาพรวม แต่หลังจากนั้นผู้เล่าจึงได้มีการขยายความในแต่ละเหตุการณ์เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของเหตุการณ์ ดังนั้นลักษณะของการเล่าย้อนกลับไปกลับมาทำให้ผู้วิจัยต้องมีการคัดเลือกข้อมูลแยกออกเป็นระยะหลัก และเรียงลำดับเหตุการณ์ย่อยในแต่ละระยะเพื่อนำไปสู่การสร้างโครงสร้างของกระบวนการจัดการชีวิตในระยะต่าง ๆ ต่อไป

1.2 การลงรหัส (Coding) เมื่อนำเรื่องเล่ามาแยกเป็นแต่ละระยะ ผู้วิจัยจึงเริ่มลงรหัสตามลำดับเหตุการณ์ในแต่ละระยะ เพื่อจับประเด็นของแต่ละเรื่องเล่าย่อยเหล่านั้นทำให้เห็นว่าลำดับเหตุการณ์นั้น มีการทับซ้อนของเวลาที่เกิดขึ้นเนื่องจากเรื่องเล่าเหล่านี้ไม่สามารถขาดออกจากได้อย่างสนิท ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เริ่มลงรหัส ในส่วนของสถานการณ์ที่ทับซ้อนกันเป็นอันดับแรกเพื่อให้ทราบถึงเงื่อนไขหลักที่เกี่ยวข้องต่อการผลักดันให้เรื่องเล่ามีความต่อเนื่องและเลื่อนลำดับไปสู่ระยะถัดไป เมื่อเกิดความเข้าใจต่อโครงสร้างหลักของระยะการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้วผู้วิจัยจึงได้กลับมาลงรหัสในรายละเอียดของแต่ละเรื่องเพื่อแยกองค์ประกอบที่สำคัญอันนำไปสู่การอธิบายและเกิดการตีความในเรื่องเล่า

1.3 นำเรื่องเล่าย่อยมาคัดแยกประเด็นสำคัญ โดยผู้วิจัยได้คัดแยกประเด็นของเหตุการณ์สำคัญ (Key event) ที่เป็นจุดวิกฤตในเนื้อเรื่อง และเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อผู้เล่า (Significant) เช่น ฉากที่สถานการณ์นั้นเกิดขึ้น ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องเล่า เค้าโครงของเรื่อง ภาษาและความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น และแนวคิดที่ได้รับจากเรื่องเล่านั้น เป็นต้น เพื่อตีความเบื้องต้น นั่นคือนำองค์ประกอบต่าง ๆ มาตีความร่วมกับบันทึกการสังเกตในภาคสนาม (Field note) บันทึกส่วนตัวของผู้วิจัย (Diary) เพราะอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ทำให้เกิดความเข้าใจต่อการให้ความหมายต่อสัญลักษณ์ (Symbolic) ที่เกิดขึ้น เช่น การร้องไห้เมื่อกล่าวถึงความยากลำบาก

ของมารดา ยิ้มแต่น้ำตาไหลเมื่อพูดถึงการได้เห็นหน้าบุตรครั้งแรก เป็นต้น ทำให้เห็นว่าในแต่ละระยะนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักให้คุณค่ากับสิ่งใด จึงนำมาสู่การอธิบายเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งการวิเคราะห์ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้อาศัยการลงรหัสร่วมกับนักวิชาการอีกท่านหนึ่ง (Peer debriefing) นั่นคืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยร่วมกันลงรหัส ตรวจสอบรหัส และตีความร่วมกัน แล้วจึงนำกลับไปให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์เป็นผู้ตรวจสอบและตีความ

1.4 การตรวจสอบและตีความจากผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในด้านการตีความหรืออธิบายเหตุผลเบื้องหลัง ผู้วิจัยจึงได้เรียบเรียงเรื่องเล่าตามลำดับเหตุการณ์และตีความในเบื้องต้นร่วมกับนักวิชาการอีกท่านหนึ่ง (Peer debriefing) จากนั้นผู้วิจัยกลับไปให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ตรวจสอบการตีความ (Member checking) เพื่อให้เกิดความถูกต้องน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยนำข้อคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขและวิเคราะห์ตีความขยายความเพิ่มเพื่อเชื่อมโยงแต่ละเหตุการณ์เข้ากับกระบวนการตีความความสัมพันธ์ของเงื่อนไขต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเทียบเคียงกับทฤษฎีระบบนิเวศน์ของบรอนเฟนเบรนเนอร์ ร่วมกับการอธิบายภาวะวิกฤตและแนวคิดการจัดการอารมณ์ จัดการสถานการณ์ปัญหาเพื่อนำมาสู่การเขียนเรื่องเล่า “เส้นทางชีวิตของหญิงวัยรุ่นกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม” และการอภิปรายผลที่เชื่อมโยงและขยายความสัมพันธ์ในระดับของบุคคลและระดับสังคมที่เกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อมกับหญิงวัยรุ่น โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมีกระบวนการและสร้างเครื่องมือเพื่อช่วยในการตรวจสอบได้แก่ กระบวนการเปิดเผยอคติของนักวิจัย (Researcher’s bias) และการแสดงร่องรอยการจัดการจัดกระทำข้อมูล (Audit trail) ได้อธิบายเพิ่มเติมในหัวข้อการสร้างความน่าเชื่อถือ สามารถสรุปกระบวนการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 แสดงกระบวนการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

2. การนำเรื่องเล่ามาวิเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลรอง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาโดยใช้กระบวนการศึกษาเรื่องเล่ากับผู้ให้ข้อมูลรอง นั่นคือกลุ่มคนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในพื้นที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีประสบการณ์การทำงานมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ทำให้มีประสบการณ์และมุมมองจากในระดับของนโยบาย กฎหมาย ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ส่งผลต่อการจัดการชีวิตตนเองของหญิงวัยรุ่น ทั้งนี้ผู้วิจัยขอให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรองเหล่านี้เล่าถึงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม ร่วมกับประสบการณ์ในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในพื้นที่ จากนั้นผู้วิจัยได้นำเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลรองมาจัดเข้าแต่ละประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับการนำเรื่องเล่ามาวิเคราะห์ (Analysis of narrative) (Polkinghorne. 1995) นั่นคือเป็นการนำเรื่องเล่าจากประสบการณ์หลาย ๆ เรื่องของผู้ให้ข้อมูลรองมาสร้างเป็นประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างระบบของสังคมกับการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นที่ประสบกับภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยมีกระบวนการสร้างประเด็นดังนี้

2.1 นำเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลรองมาแยกออกเป็น 2 ประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ที่ 4 ได้แก่ 1) เรื่องเล่าแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม 2) แนวทางการส่งเสริมการจัดการตนเองเมื่อเผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

2.2 จัดกลุ่มเรื่องเล่าแต่ละประเด็นเพื่อเชื่อมโยงกับระบบทางสังคมในระดับต่าง ๆ เช่น ด้านบุคคล ระดับสถานศึกษา ระดับครอบครัว ระดับของแหล่งช่วยเหลือสนับสนุน เป็นต้น

2.3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็นแต่ละประเด็นที่สำคัญ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ประกอบด้วยคำพูดจากเรื่องเล่าของผู้ให้ข้อมูลรองแต่ละราย ซึ่งการนำเสนอเช่นนี้ไม่ได้มีจุดมุ่งเน้นที่ลำดับการเกิดของเหตุการณ์ดังเช่นวิธีการวิเคราะห์เพื่อสร้างเรื่องเล่า (Narrative analysis) แต่มุ่งหมายให้เกิดความเข้าใจต่อระบบความสัมพันธ์ทางสังคม และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในแนวทางการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นในระดับของการผลักดันแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตและการส่งเสริมการจัดการตนเองจากสังคมแห่งนี้

การสร้างความน่าเชื่อถือ

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้อยู่บนฐานคิดกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม ผู้วิจัยยอมรับว่าความรู้ความจริงนั้นมีความเกี่ยวข้องกับอคติ (Bias) ทั้งในกระบวนการเก็บข้อมูลอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลและกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Trustworthiness) ให้กับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินกระบวนการตรวจสอบอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องตามโลกแห่งประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งการตรวจสอบนี้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงการตีความในระดับของความจริงระดับต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความคิดของผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัย (Emic-Etic) โดยกระบวนการดังนี้

กระบวนการที่ 1 ผู้วิจัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลานาน ในที่นี้ผู้วิจัยได้อยู่ในสนามการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นการสร้างความสัมพันธ์จนกระทั่งถอนตัวออกจากสนามการวิจัยโดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 10 เดือน ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงการปฏิบัติตัวของหญิงวัยรุ่นในจังหวัดแห่งนี้ร่วมกับการเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นกับหน่วยงานทางสังคม ทำให้ผู้วิจัยรับทราบถึงอคติของตนเองและได้บันทึกพร้อมกับขจัดอคติของตนเองก่อนเก็บข้อมูล

กระบวนการที่ 2 การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member checking) เป็นกระบวนการที่ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเองเพื่อให้สอดคล้องถูกต้องกับประสบการณ์ของตนเอง นั่นคือภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้เริ่มกระบวนการเก็บข้อมูลและถอดเทปแล้ว ผู้วิจัยได้นำเรื่องราวมาเรียงลำดับ และคัดแยกตามระยะการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมทั้ง 4 ด้าน ดังนั้นผู้วิจัยนำการเรียบเรียงเรื่องราวกลับไปให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและลำดับของเหตุการณ์ จากนั้นจึงขอให้ผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกสถานการณ์สำคัญ (Key events) ที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะ ด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่ให้อำนาจต่อผู้ให้ข้อมูลในข้อมูลของตนเองและตัดสินใจคัดเลือกเหตุการณ์สำคัญด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ลงรหัสต่อไป

กระบวนการที่ 3 การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) นั่นคือ การนำข้อมูลไปตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อดูความสอดคล้องของข้อมูล โดยในการศึกษาครั้งนี้

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลอย่างน้อย 2 แหล่งตามความเหมาะสมของผู้ให้ข้อมูลและข้อมูลที่ได้รับ เนื่องจากการเข้าถึงแหล่งตรวจสอบเป็นไปอย่างจำกัด ผู้วิจัยจึงต้องมีความระมัดระวังต่อกระบวนการตรวจสอบอย่างมาก ยกตัวอย่างผู้วิจัยต้องระมัดระวังถึงการสอบถามในบางประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลยังคงปกปิดข้อมูลอยู่ หากผู้วิจัยละเลยหรือไม่ใส่ใจต่อประเด็นบอบบางนี้อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ ส่งผลต่อความไว้เนื้อเชื่อใจต่อการให้ข้อมูลได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องไตร่ตรองอย่างละเอียด จึงทำให้ประเด็นของการตรวจสอบแตกต่างตามความเหมาะสมของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย สามารถสรุปแหล่งการตรวจสอบและประเด็นการตรวจสอบของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบกับหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว ในประเด็นของแนวทางการให้ความช่วยเหลือ การจัดการชีวิตของผู้ให้ข้อมูลขณะอยู่ในบ้านพักเด็กและครอบครัว ร่วมกับการตรวจสอบทางเอกสารซึ่งเป็นแบบบันทึกประวัติก่อนเข้ารับบริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบกับบิดาของผู้ให้ข้อมูลในประเด็นของเหตุการณ์ในช่วงการตั้งครรภ์ วิกฤตที่เกิดขึ้น การแสดงออกของผู้ให้ข้อมูลและปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว ร่วมกับการตรวจสอบข้อมูลกับมารดาของผู้ให้ข้อมูลในประเด็นของการฟื้นฟูวิกฤต การปรับตัวของผู้ให้ข้อมูล รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการชีวิตของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบกับมารดาของผู้ให้ข้อมูลในประเด็นของประวัติชีวิตเหตุการณ์ในช่วงการตั้งครรภ์ การใช้ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่ตั้งครรภ์ และการจัดการชีวิตของผู้ให้ข้อมูล ร่วมกับการตรวจสอบข้อมูลกับเพื่อนร่วมงานของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ และการดำเนินชีวิตในช่วงการตั้งครรภ์

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบกับมารดาของผู้ให้ข้อมูลในประเด็นของประวัติชีวิตเหตุการณ์ในช่วงการตั้งครรภ์ การใช้ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่ตั้งครรภ์ และการจัดการชีวิตของผู้ให้ข้อมูล ร่วมกับการตรวจสอบข้อมูลกับเพื่อนร่วมงานของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ และการดำเนินชีวิตในช่วงการตั้งครรภ์

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบกับเพื่อนร่วมงาน 2 คนที่ร่วมงานกับผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่ยังไม่ตั้งครรภ์ โดยตรวจสอบในประเด็นของการดำเนินชีวิตก่อนการตั้งครรภ์ การดำรงชีวิตในขณะตั้งครรภ์ และสภาพครอบครัวในปัจจุบัน

กระบวนการที่ 4 การตรวจสอบโดยนักวิชาการอีกท่านหนึ่ง (Peer debriefing) หลังจากที่ตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูลและคัดเลือกสถานการณ์ที่มีความสำคัญแล้วผู้วิจัยได้ลงรหัส (Coding) เพื่อจัดหมวดหมู่ ทั้งนี้กระบวนการลงรหัส ผู้วิจัยมีการถ่ายทอดเรื่องราวในสถานการณ์ที่ได้เผชิญจากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการลงรหัสโดยผู้วิจัยและเพื่อนผู้ร่วมวิจัย จากนั้นจึงนำมาตรวจสอบความสอดคล้องของรหัสและการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล รวมถึงการตีความของข้อมูลที่ไปในทิศทาง

เดียวกันแล้ว ผู้วิจัยได้ย้อนกลับไปผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ตรวจสอบอีกครั้ง (Member checking) ซึ่งในกระบวนการนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการตรวจสอบการตีความ ดังภาพประกอบ 13

ประเด็นการตรวจสอบ	รายละเอียด	การตีความ/รหัส	การให้ความเห็น
ฉาก	บ้านที่ไม่มีคนอยู่ ถูกใส่กุญแจจากด้านนอก และภายในบ้านข้าวของกระจัดกระจาย	ถูกสามีกักขังจึงไม่สามารถขอความช่วยเหลือใครได้	✓
ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องเล่า	มารดา: มารดาเดินทางตามมาที่หอพักและสอบถามเรื่องการตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูล: ยอมรับกับมารดาว่ากำลังตั้งครรภ์	ผู้ให้ข้อมูลยังไม่ทันตั้งรับทำให้สถานการณ์เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน	✓
ภาษาและความรู้สึก	"แม่ดึงพี่มากอดแล้วไม่พูดอะไร"	มารดาให้อภัย	✓
แนวคิดที่ได้รับจากเรื่องเล่า	แม่กอดผู้ให้ข้อมูลแล้วไม่พูดอะไร ได้แต่ร้องไห้ไปพร้อมกัน	แม่มีความเจ็บปวดแต่ยังคงรักบุตร	แก้ไข: แม่ไม่ได้มีความเจ็บปวด แต่แม่รู้สึกกลัวว่าพ่อจะทำร้ายร่างกาย

ภาพประกอบ 13 ตัวอย่างตารางการตรวจสอบข้อมูลสถานการณ์สำคัญและการตีความ

กระบวนการที่ 5 การเปิดเผยอคติของนักวิจัย (Resercher's bias) ในกระบวนการเก็บข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้มีการบันทึกอคติที่เกิดขึ้นในระหว่างการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยผู้วิจัยบันทึกไว้ในบันทึกส่วนตัวของผู้วิจัย (Diary) เมื่อผู้วิจัยได้รับการตรวจสอบข้อมูลจากผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ลงรหัสและนำการบันทึกอคติมาใส่ในเอกสารการถอดเทป เพื่อให้นักวิจัยภายนอกช่วยตรวจสอบอคติ โดยเอกสารนี้ทำให้ทั้งผู้วิจัยและนักวิจัยภายนอกทราบว่าอคติของผู้วิจัยเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด เพราะอะไรผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเบื้องต้นในลักษณะต่าง ๆ และความรู้สึกของผู้วิจัยในตอนนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งประโยชน์ของการใช้กระบวนการเปิดเผยอคติของนักวิจัยนี้ ช่วยให้เกิดความเข้าใจความคิด ช่วยขจัดอคติในกระบวนการตีความ และช่วยสนับสนุนให้เกิดการตรวจสอบความเข้าใจกับผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ ประกอบกับเป็นกระบวนการที่ให้นักวิจัยภายนอกตรวจสอบอคติของผู้วิจัย ทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ สามารถยกตัวอย่างการบันทึกอคติของผู้วิจัยได้ดังภาพประกอบ 14

จะกลับไปทำงานบ้านของตัวเองต่อ แต่เจ้าบุญหลับแป๊บเดียวก็ตื่น ทำให้เคสนี้ต้องใช้เวลาสัมภาษณ์มากเป็นพิเศษ แต่ก็ทำให้ได้พูดคุยกับสามี และพ่อแม่ของเคสด้วยเลย เพราะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม

มีหลายข้อมูลที่น้องให้มาแต่ว่าบางทีเมื่อนั่งคุยกันที่บ้านก็เป็นบรรยากาศที่จำเจ ก็เลยใช้เวลาที่แม่ของน้องว่างและลูกหลับ ขี่มอเตอร์ไซด์ไปที่ตลาดนัดกัน ทำให้ได้สังเกตว่าการใช้ชีวิตของน้องคืออยากกินน้ำหวานเย็น ๆ แค่ไหนแต่ก็ต้องอดใจไว้เพราะลูกกินนม น้องยังบอกอีกว่าบุญแพ้อาหารหลายอย่าง ทำให้ต้องระมัดระวังเรื่องกิน

สถานการณ์ตอนไปเดินตลาดนัดด้วยกัน คือน้องไปหาซื้ออาหารที่น้องกินได้ แต่ผู้วิจัยอยากกินน้ำเย็นก็เลยสั่งชาเย็น กะว่าจะให้ชื่นใจเพราะอากาศร้อนมาก ร้านนี้คนรอเยอะมากก็เลยทำให้น้องซื้อของเสร็จก่อน เดินมาตามผู้วิจัยที่ยังไม่ได้น้ำ แม่ค้าที่รู้จักกัน เป็นผู้หญิงที่พูดเสียงดัง ก็ทักน้ำว่า “ทำไมมึงนมยานจังวะ มึงใส่เสื้อในอะไร ทำไมไม่ดึงขึ้นมาตึง ๆ เสียดายเป็นสาวอยู่เลยปล่อยให้นมยาน” น้ำก็ไม่ได้เถียงอะไร แค่บอกผู้วิจัยว่าเดี๋ยวหนูไปเดินตรงนั้นก่อนนะ แม่ค้าเลยรู้ว่าเป็นคนที่มาด้วยกัน ก็หันมาพูดว่า “ลูกมันเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย” ผู้วิจัยเลยบอกว่าผู้หญิง แม่ค้าก็ยังพูดต่ออีกว่า “เตือนมันมั่งนะ ใส่เสื้อในอะไรอย่างนั้น เดี๋ยวนมยาน ดูอย่างนี้ (แม่ค้าคลำนมตัวเองให้ดูว่ายังเต่งตึง) นี่มีลูกมาหลายคนแล้ว ยังตึงกว่ามันอีก หาเสื้อในที่มันพอดีน่ะ แล้วปรับสายให้มันตึง อย่าปล่อยให้ยาน นมมันจะติดสะดืออยู่แล้ว” ค่ะ ๆ ๆ

ความรู้สึกสุดท้ายที่เจอกันก่อนจะถอนตัวออกจากสนามบ้านพักนี้ นอกจากจะพูดคุยกันเรื่องการติดต่อ การขอการตีความและลายมือชื่อแล้ว น้องยังอวยพรให้พี่ประสบความสำเร็จ น้องขอให้เดินทางปลอดภัย และบอกถึงอนาคตของตัวเองว่ายังไงก็ตามแม้จะยากดีมีจนก็จะทำงานสุจริต (ทั้ง ๆ ที่ย้ำมาตลอดว่าตัวเองมีข้อจำกัด)

รู้สึกแปลกใจและทึ่งมากที่น้ำอดใจไม่กินได้เพราะเท่าที่รู้จักกัน น้ำไม่ค่อยอดทนหรือปราณีต ทำให้รู้สึกประทับใจว่านี่แหละพอเป็นแม่คนแล้วก็ทำได้ และมองมาที่ตัวเองว่าคงอดไม่ได้แน่ ๆ ถ้าเกิดท้องแล้วต้องอดน้ำเย็น.....

ไม่แน่ใจว่าทำถูกหรือทำผิดที่ชวนน้องมาเดินตลาดนัด เพราะดูแล้วว่าแม่ค้าที่ชอบรู้เรื่องชาวบ้านยังไม่รู้ว่าลูกของน้ำเพศอะไร น้องน่าจะไม่ค่อยได้มาเดินหรือออกสังคมเท่าไร เลยคิดว่านี่คือการปรับตัวของน้อง คือลดภาวะเครียดที่ต้องมาเจอผู้คนใช่หรือเปล่า? แต่น้องบอกว่าไม่ใช่ ไม่ค่อยได้ออกมาเพราะลูกเล็กและไม่มีใครดูลูก เลยให้แม่มาจ่ายตลาดแทน

1. รู้สึกชื่นชนในความคิดของน้องมากที่แม้แต่น้องมีข้อจำกัดแต่ใจก็ยังคิดจะทำงานสุจริต
2. รู้สึกประทับใจว่าน้องเป็นคนที่เรียนไม่สูง แต่คำพูด คำอวยพรเป็นคำพูดที่น่ารักและถือว่าเป็นคำพูดที่ดี (แปลกใจไม่คิดว่าเด็กที่ถูกสังคมตราหน้า ยังเป็นคนที่คิดถึงคนอื่น สามารถแสดงความเข้าใจคนอื่นได้) เลยทำให้คิดว่าบางทีเป็นเพราะน้องทำงานอยู่ในร้านคาราโอเกะ ต้อนรับแขกก็น่าจะมีลูกค้าประจำเยอะ เพราะน้องพูดจาดี ไม่ก้าวร้าว เหมือนเพื่อนร่วมงาน

บันทึกความรู้สึกและอคติของผู้วิจัย

ความรู้สึกเชิงลบ/สถานการณ์อุปสรรค

ความรู้สึกด้านบวก/สถานการณ์สนับสนุน

ภาพประกอบ 14 ตัวอย่างบันทึกส่วนตัวและการเปิดเผยอคติของผู้วิจัย

กระบวนการที่ 6 การแสดงร่องรอยการจัดกระทำข้อมูล (Audit trail) ในกระบวนการเก็บข้อมูลตั้งแต่เริ่มแรกจนเขียนรายงานผลนั้น ผู้วิจัยได้มีการจดบันทึกการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลและจัดกระทำของข้อมูลตลอดเวลา โดยการนำข้อมูลบันทึกอย่างเป็นหมวดหมู่และบันทึกใส่คอมพิวเตอร์ เพื่อง่ายต่อการดึงทรัพยากรข้อมูลต่าง ๆ ออกมาใช้ร่วมกับการวิเคราะห์ตีความ โดยเฉพาะในกระบวนการตีความกลับไปกลับมาระหว่างผู้วิจัยและผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์นั้น กระบวนการแสดงร่องรอยของการจัดกระทำข้อมูลนี้เป็นทรัพยากรหลักที่ทำให้เป็นหลักฐานที่ใช้แสดงผลเมื่อกลับมาตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทั้งจากตัวผู้วิจัยเองและจากนักวิจัยรายอื่น แต่อย่างไรก็ตามในกระบวนการนี้ผู้วิจัยพบว่ามีข้อจำกัดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลเนื่องจากในกระบวนการตีความขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของเงื่อนไขด้านเวลา สถานที่ บริบท ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องปรับเปลี่ยนการวิเคราะห์ให้มีความรวดเร็ว ไม่ปล่อยเวลาให้เนิ่นนานเพราะส่งผลต่อการสร้างข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือการหลงลืมการให้ความหมายของผู้ให้ข้อมูล แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตามการแสดงร่องรอยการจัดกระทำข้อมูลนี้ยังเป็นเครื่องมือช่วยเหลือในการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงกับผู้ให้ข้อมูลมีความสะดวกมากขึ้น สามารถยกตัวอย่างการดำเนินการแสดงร่องรอยการจัดกระทำข้อมูลได้ดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 ตัวอย่างการบันทึกร่องรอยการจัดกระทำข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงผลกระทบทั้งในขณะการเก็บข้อมูลและภายหลังการนำเสนอข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจะใช้ความระมัดระวังอย่างมากต่อการเก็บข้อมูลเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมถึงกระทบต่อการทำงานหรือเวลาส่วนตัวมากเกินไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อได้รับอนุมัติรับรองจริยธรรมการวิจัยหมายเลขรับรอง SWUEC/E-071/2559 และได้รับการตอบรับเพื่ออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากกรมกิจการเด็กและเยาวชนจึงเริ่มกระบวนการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ปกครองของผู้ให้ข้อมูล (กรณีอายุต่ำกว่า 18) รวมถึงการขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลเพื่อเข้าร่วมในกระบวนการวิจัยโดยมีแบบฟอร์มลงนามยินยอมเข้าร่วมวิจัย (Inform consent) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็นการพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 ขั้นตอน

1. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยมีการแจ้งวัตถุประสงค์การศึกษา และสอบถามถึงความสมัครใจและความพร้อมต่อการให้ข้อมูลทุกครั้ง โดยก่อนเริ่มกระบวนการเก็บข้อมูลในครั้งแรกผู้วิจัยได้แจ้งถึงขั้นตอนการวิจัยและชี้แจงการพิทักษ์สิทธ์ในกระบวนการวิจัย ดังตัวอย่างข้อความบางส่วนในเอกสารหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย ตามภาพประกอบ 16

1.2 ในกระบวนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยมีความระมัดระวังในการคัดเลือกสถานที่ เพื่อไม่ให้เป็นจุดสนใจหรือทำให้ข้อมูลถูกเปิดเผยโดยไม่ได้ตั้งใจ

1.3 ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียงต่อผู้ให้ข้อมูลทุกครั้ง หากไม่ยินยอมผู้วิจัยจะไม่บันทึกเสียง นอกจากนี้ในกระบวนการถอดเทปผู้วิจัยได้ใช้นามสมมติและบันทึกในลักษณะการใช้สัญลักษณ์แทน ได้แก่ Q แทนตัวผู้วิจัย และ A แทนผู้ให้ข้อมูล

1.4 ผู้วิจัยได้เลือกช่วงเวลาในการสัมภาษณ์ตามความพร้อมของผู้ให้ข้อมูล เพื่อไม่ให้เบียดเบียนช่วงเวลาส่วนตัวหรือเวลาพักผ่อนของผู้ให้ข้อมูลมากเกินไป โดยผู้วิจัยมีการควบคุมระยะเวลาในการสัมภาษณ์ไม่ให้นานเกิน 2 ชั่วโมง หากเกินกว่านั้นจะมีการพัก ขยับร่างกายจนกว่าจะมีความพร้อมจึงเริ่มกระบวนการเก็บข้อมูลต่อ และมีที่นั่งที่เหมาะสมต่อการให้สัมภาษณ์โดยเฉพาะกับผู้ให้ข้อมูลที่กำลังตั้งครรภ์อยู่ เนื่องจากหากนั่งในท่าทางเดิมนานเกินไปจะทำให้เลือดไหลเวียนไม่สะดวก สร้างความปวดเมื่อยและส่งผลเสียต่อร่างกายและทารก

หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยแล้ว จะมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้วิจัยจะขอนัดพูดคุย สอบถามถึงเรื่องราวต่างๆ ในขณะที่ตั้งครรภ์ ซึ่งเวลานัดหมาย และสถานที่นัดหมาย ขึ้นอยู่กับความสะดวกของท่าน ท่านสามารถยกเลิกนัดหมายกับผู้วิจัยได้หากท่านเห็นว่าท่านไม่มีความพร้อมต่อการพูดคุย เช่น มีอารมณ์หงุดหงิด เหนื่อยล้า ติดธุระ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์จะใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงต่อครั้ง ซึ่งระยะเวลาในการสัมภาษณ์สามารถปรับเปลี่ยนได้ ขึ้นอยู่กับความสะดวกของท่าน ในการสัมภาษณ์จะมีการขออนุญาตบันทึกเสียงและจดบันทึกทุกครั้ง หากท่านไม่ยินดีให้บันทึกเสียง และ/หรือจดบันทึก หรือระหว่างการบันทึกเสียงมีบางช่วงที่ท่านไม่ยินดีให้บันทึก ท่านสามารถแจ้งต่อผู้วิจัยได้ทันที ผู้วิจัยจะหยุดและไม่มีการบันทึกเสียง/จัดบันทึกจนกว่าจะได้รับการอนุญาตจากท่านอาจมีการขอให้ท่านช่วยบอกเล่า หรือวาดภาพประกอบการเล่า เช่น การเขียนตาราง แผนผัง บรรยายความรู้สึกเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต้น หากท่านไม่สะดวกสามารถแจ้งต่อผู้วิจัยได้

3. ท่านไม่จำเป็นต้องเตรียมตัว เตรียมอุปกรณ์ หรือเปลี่ยนแปลงชีวิตประจำวันใดๆ

4. ในระหว่างการพูดคุยกับผู้วิจัย หากท่านรู้สึกเหนื่อยล้า หงุดหงิด ไม่สบาย ไม่พร้อมต่อการพูดคุยต่อไป ท่านสามารถแจ้งต่อผู้วิจัยได้ตลอดเวลา ซึ่งผู้วิจัยจะพักหรือหยุดการพูดคุยทันที

5. การบันทึกเสียงจะถูกบันทึกลงในคอมพิวเตอร์เครื่องเดียว มีการสำรองข้อมูลไว้ในฮาร์ดดิสต์ที่ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บเพียงคนเดียว จากนั้นเมื่อมีถอดเทปและบันทึกลงในแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะปริ๊นท์เอกสารออกมาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและลงรหัสต่อไป ซึ่งในกระบวนการนำเสนอผู้วิจัยจะแปลงชื่อของผู้ให้ข้อมูลทุกคนเป็นนามสมมติ เอกสารทั้งหมดจะถูกแยกใส่ซองกระดาษสีน้ำตาล และเก็บใส่ตู้ลิ้นชักที่ล็อคกุญแจ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ถือลูกกุญแจเพียงผู้เดียว เสียงและเอกสารเหล่านี้จะมีเพียงผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ฟังและอ่าน จะไม่มีการเผยแพร่ให้ผู้อื่นเป็นอันขาด และทำลายทั้งในทันทีภายหลังที่ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปี

ภาพประกอบ 16 ตัวอย่างข้อความชี้แจงในเอกสารหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

2. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนการนำเสนอ

2.1 ผู้วิจัยใช้นามสมมติแทนชื่อสถานที่จริง ชื่อและนามสกุลจริง รวมถึงสัญลักษณ์ที่สามารถบ่งบอกได้ว่าเกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล แม้ผู้ให้ข้อมูลจะยินยอมให้ใช้ชื่อจริงได้ก็ตาม

2.2 ข้อค้นพบ หรือรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลได้ถูกนำเสนอเฉพาะกลุ่มผู้ดำเนินการวิจัย แต่ไม่มีการนำเสนอในรูปเล่มวิทยานิพนธ์

2.3 ผลการวิจัยที่เป็นข้อมูลเบื้องต้น เช่น ไฟล์ข้อมูลการถอดเทป เอกสารเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น ได้ถูกเก็บอยู่ในตู้เอกสารที่มีการล็อคกุญแจโดยมีผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเปิดได้ และจะถูกทำลายทิ้งในภายหลัง

บทที่ 4
เรื่องเล่าจากประสบการณ์หญิงวัยรุ่น

การศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก โดยมุ่งให้ความสำคัญกับเรื่องราวเส้นทางชีวิตของหญิงที่เผชิญกับวิกฤตการตั้ง ครรภ์ไม่พร้อมในขณะที่เป็นวัยรุ่น เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเหล่านี้เป็นผู้ที่เคยผ่านประสบการณ์การจัดการชีวิตมาด้วยตนเอง แต่กลับเป็นกลุ่มที่ถูกกดทับพื้นที่การออกเสียง นั่นคือเป็นกลุ่มที่สังคมตัดสินว่าเป็นกลุ่มที่ละเมิดต่อบรรทัดฐาน ประเพณีอันดีงามของสังคมไทย ถูกมองว่าเป็นกลุ่มเด็กใจแตก ไม่ควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ดังนั้นกลุ่มเหล่านี้แอบแฝงอยู่ในสังคมไทยอย่างไม่เปิดเผย แต่กลับเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่เศรษฐกิจ ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีการสร้างครอบครัวในลักษณะเฉพาะของตนเอง มีรูปแบบของการจัดการชีวิตเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในบริบทดังกล่าวได้ ทำให้การศึกษาครั้งนี้ต้องอาศัยกระบวนการที่สอดคล้องต่อธรรมชาติของความรู้ความจริงที่เกิดขึ้นในกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่มีประสบการณ์เผชิญต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมบนฐานความเชื่อของกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism paradigm) ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมถึงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงเลือกใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative approach) ที่มีจุดเด่นในการมอบอำนาจให้กับผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ในการคัดเลือกเรื่องราวสำคัญ สร้างการยอมรับและทำให้เห็นว่าไม่มีใครรู้ดีไปกว่าผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ ทำให้ผู้เล่ามีอิสระต่อการสรรค์สร้างและตีความต่อเรื่องราวเหล่านั้นด้วยภาษาและความเข้าใจของตนเอง โดยปราศจากการตำหนิหรืออคติใด ๆ

อย่างไรก็ตามประสบการณ์ชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีความแตกต่างกันไปตามบริบทและภูมิหลังของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์แต่ละคน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอ เรื่องเล่า “เส้นทางชีวิตของหญิงวัยรุ่นกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม” ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอันนำไปสู่การเกิดการสร้างความหมายหรือคุณค่า กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้นการนำเสนอในบทนี้จึงเกิดจากประสบการณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 ราย และผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 8 ราย ด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่าจากผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย นำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Polkinghorne ซึ่งการนำเสนอในบทนี้ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นการนำเสนอเรื่องเล่าที่ถูกเรียงร้อยอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการวิเคราะห์เพื่อสร้างเรื่องเล่า (Narrative analysis) และบทวิเคราะห์ที่เสนอองค์ประกอบที่เกิดจากเรื่องเล่า ซึ่งประกอบด้วยภูมิหลัง และกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในแต่ละระยะของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย และในตอนที่ 2 เป็นการนำเสนอเรื่องเล่าจากผู้ให้ข้อมูลรอง ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไข

ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในพื้นที่เศรษฐกิจในภาคตะวันออกมาอย่างยาวนาน โดยใช้กระบวนการเล่าเรื่องกับผู้ให้ข้อมูลรองและนำเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่มาวิเคราะห์ (Analysis of narrative) เพื่อนำเสนอถึงแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในหญิงวัยรุ่น และแนวทางการส่งเสริมการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยมีโครงสร้างการนำเสนอดังนี้

ตอนที่ 1 เรื่องเล่า "เส้นทางชีวิตของหญิงวัยรุ่นกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม"

เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล เกิดจากการเล่าเรื่องของผู้ให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่

ส่วนที่ 1 เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย นั่นคือผู้ให้ข้อมูลจะเป็นคนคัดเลือกสถานการณ์ที่สำคัญเพื่อถ่ายทอดให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงกระบวนการจัดการชีวิตของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาเรียบเรียงตามลำดับเหตุการณ์ พร้อมกับยกคำพูดที่ถูกถ่ายทอดพร้อมกับอารมณ์และความรู้สึกในขณะนั้นเพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจต่อเรื่องราวและความหมายที่เกิดขึ้นขณะที่ผู้ให้ข้อมูลได้ถ่ายทอดความคิด สามารถนำเสนอเป็นรายบุคคล

ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย เป็นการสรุปข้อมูลทั่วไปและประวัติของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นเป็นการนำเรื่องเล่ามาวิเคราะห์แยกตามระยะของวิกฤต โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งแต่ละระยะประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) สถานการณ์ นั่นคือการวิเคราะห์สถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะ 2) เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในแต่ละระยะ ซึ่งเป็นเงื่อนไขด้านบุคคล และเป็นเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่เกิดขึ้นในระยะนั้น ๆ และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือขับเคลื่อนไปสู่ระยะถัดไป 3) ความหมายจากเรื่องเล่า เป็นการนำเสนอประโยคคำพูดที่ถ่ายทอดผ่านความคิดและความรู้สึกประกอบการเล่าเรื่อง และเหตุผลของการแสดงความรู้สึกดังกล่าวเพื่อสร้างความเข้าใจต่อการให้คุณค่าและความหมายต่อช่วงชีวิตในระยะนั้น ๆ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1: ส้ม

1.1 เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

ณ บ้านพักเด็กและครอบครัวของจังหวัดแห่งหนึ่ง เป็นสถานที่อยู่ติดกับถนนหลักที่เชื่อมระหว่างตัวเมืองไปยังนิคมอุตสาหกรรม ภายในบริเวณพื้นที่แห่งนี้ประกอบด้วยอาคารสำนักงาน อาคารบ้านพักของเจ้าหน้าที่ และอาคารให้บริการที่พักอาศัยและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นอาคารเล็ก ๆ ชั้นเดียวหลังหนึ่ง ภายในได้ติดตั้งเครื่องปรับอากาศแต่ปิดบังสายตาด้วยผ้าม่านสวยงามบนหน้าต่างแต่ละบาน เมื่อเปิดเข้าไปจึงพบว่าเครื่องปรับอากาศ

ยังคงทำงาน ทำให้ผ่อนคลายจากอากาศที่ร้อนอบอ้าวจากภายนอกได้อย่างมาก ชุดโซฟารับรองผู้มาเยือนได้อยู่ไม่ห่างไกลจากประตูมากนัก เชื้อเชิญให้เดินไปนั่งพักยิ่งนัก

เมื่อมองเข้าไปภายในจึงได้เห็นว่าหลังฉากใสที่กั้นระหว่างชุดโซฟารับแขกและตู้โชว์คือโต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่ที่วางเรียงรายกันไปเหมือนสำนักงานทั่วไป แต่สิ่งที่ทำให้สะดุดตานั่นคือภายในห้องแห่งนี้ มีทั้งเด็กตัวเล็กตัวน้อยนั่งเล่นของเล่น บ้างก็คลาน บ้างก็เขียนหนังสือ เด็กผู้ไม่รู้เดียงสาเหล่านั้นเป็นเด็กที่ได้รับอุปการะจากบ้านพักแห่งนี้ ชีวิตของเด็กเหล่านี้ค่อย ๆ เติบโตขึ้นด้วยความรัก ความเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ ผู้วิจัยนั่งมองเด็กเหล่านั้นช่างไม่ต่างอะไรกับเด็กที่อยู่ข้างนอกบ้านพัก เพียงแค่เด็กเหล่านี้มี “แม่” หลายคนเท่านั้นเอง ผู้วิจัยได้หยอกล้อเล่นกับเด็กน้อยอยู่พักหนึ่ง ได้ยินเสียงเครื่องยนต์ข้างนอกและดับไป จากนั้นประตูก็เปิดขึ้นพร้อมกับหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวที่เดินมาพร้อมกับหญิงสาวคนหนึ่ง ผมยาวถึงกลางหลัง ใบหน้าของเธอดูอ่อนล้าพอ ๆ กับการเดินที่ไม่กระฉับกระเฉง

เมื่อได้เห็นเธอใกล้มากขึ้นจึงได้รู้ว่าเธอเป็นเด็กผู้หญิงที่กำลังอุ้มท้องโต ๆ อยู่ อายุครรภ์ขณะนี้ของเธอ 7 เดือนแล้ว แต่เพราะอะไรเธอจึงดูอิดโรยและอ่อนแรง ใต้ขอบตามีรอยสะเก็ดคล้ำตามตัวมีแผลเป็นจ้ำหลายแห่ง ผิวสองสีเต็มไปด้วยร่องรอยที่บอบช้ำ ผู้วิจัยจึงส่งสายตาเชิงถามกลับไปที่หัวหน้าบ้านพักเด็กซึ่งท่านจะเป็นผู้ดูแลตลอดการพูดคุยในครั้งนี้ และได้รับคำตอบกลับมาว่าเพิ่งถูกทำร้ายจากสามีหรือบิดาของเด็กในท้อง และเนื่องจากวันนั้นเป็นวันที่ผู้วิจัยได้เจอกับเธอเป็นครั้งแรก เธอได้สวมใส่เสื้อยืดตัวใหญ่สีส้มกับกางเกงขาสั้นแบบผูกเชือก ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะตั้งชื่อนามสมมติให้เธอว่า “ส้ม” จากนั้นเมื่อได้พูดคุยกันจึงได้รู้ว่าปัจจุบันส้มอายุ 20 ปีและกำลังตั้งครรภ์ 7 เดือน รอยแผลเป็นตามลำตัวและคอนั้นเธอบอกว่าเกิดจากการผ่าตัดใส่เหล็กและการเจาะลำคอ แต่แผลที่เพิ่งตกสะเก็ดตามลำตัวและใบหน้ามีรอยฟกช้ำ เขียวนั้นเกิดจากการถูกทำร้ายของสามีหรือบิดาของลูกในท้องของเธอนั่นเอง จากร่องรอยตามร่างกายเหล่านี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของเธอให้ฟังต่อไป

ชีวิตในวัยเด็กของส้ม อาศัยอยู่กับยายตามลำพัง 2 คน จากนั้นเมื่อยายเสียชีวิต จึงได้ย้ายมาอยู่อาศัยกับปู่กับย่าและมารดาของเธอ ด้วยความยากจนหาเช้ากินค่ำ มารดาของเธอได้นำที่ดินไปจำนองกับป้าและเมื่อไม่มีเงินมาไถ่ถอนตามกำหนด บ้านและที่ดินจึงถูกยึดไปและทำให้ครอบครัวต้องย้ายไปขออาศัยอยู่ที่บ้านของลุง บ้านหลังนี้แม้จะยังสร้างไม่เสร็จแต่ก็พอเป็นที่พักอาศัยให้กับครอบครัวของเธอได้ในยามลำบาก ณ บ้านหลังนี้จึงได้อยู่อาศัยกับมารดาและน้อง ๆ อีก 2 คน ส่วนบิดาของเธอได้เลิกกับมารดาแล้วไปมีภรรยาใหม่ แต่ใช่ว่าบิดาจะทิ้งพวกเธอไปอย่างไม่ใยดี เพราะในบางครั้งยังแวะเวียนกลับมาที่บ้านบ้าง หากบิดากลับมาอย่างไม่เมามายครอบครัวของเธอคงมีความสุขเหมือนครอบครัวทั่วไป แต่นั่นแทบจะไม่เคยเกิดขึ้นกับครอบครัวของเธอเลยเพราะทุกครั้งที่บิดากลับมา มักกลับมาด้วยสภาพที่เมามายและทะเลาะกับมารดาจนถึงขั้นตบตีทั้งแม่และลูก ๆ เกือบทุกครั้ง ส้มเล่าว่าบิดาของเธอไม่ได้ส่งเสียเลี้ยงดูพวกเธอมานานมากแล้ว จึงเรียกได้ว่ามารดาเป็นหลักในการหาเงินเพียงคนเดียว

ส้มมีพี่ชาย 1 คน อายุ 23 ปี น้องสาว 1 คนอายุ 12 ปี และน้องชาย 1 คน อายุ 2 ปี แม้พี่ชายของส้มจะทำงานแล้ว แต่กลับไม่เคยส่งเงินกลับมาจุนเจือหรือแบ่งให้มารดาเลย เธอเล่าว่าพี่ชายเป็นสาวประเภทสอง แม้จะทำงานและหาเงินได้มากเพียงใดแต่จะนำไปเลี้ยงดูแฟนหนุ่มของตัวเองทั้งหมดทำให้มารดายังคงต้องทำงานหนักต่อไป โดยรายได้ของมารดามาจากการรับจ้างทั่วไป รับจ้างปลูกต้นมันสำปะหลัง รับจ้างปลูกต้นยูคาลิปตัสอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว แต่ไม่อาจเพียงพอต่อการเลี้ยงดูลูก ๆ อีก 3 คนเพราะงานที่จังหวัดแห่งนี้เริ่มน้อยลง เมื่อส้มได้เล่าถึงความลำบากของครอบครัวเธอได้มีน้ำตาเอ่อออยู่ที่ขอบตา โดยส้มได้เล่าต่อว่าบ้านของเธอมีฐานะยากจนขนาดที่ตัวของมารดาเองต้องยอมอดข้าวหรือแม้แต่การนำข้าวแห้งไปแช่น้ำนึ่งรับประทาน รู้สึกสงสารมารดาจับใจ เพราะพวกเธอยังได้กินอิ่มทุกมื้อในขณะที่มารดาของเธอต้องอดมื้อกินมื้อ *"หนูเป็นน้องคนที่ 2 ค่ะ มี 4 คน ก็มีพี่ชาย แต่ตอนนี้เป็นกะเทย มันทำงานได้ มันก็หาเลี้ยงแต่ผู้ชายของมัน มันไม่เคยส่งให้ทางบ้านเลย ก็คือหนูก็สงสารแม่ค่ะ บางทีแก (แม่) ก็มีข้าวกิน บางวันแกก็ไม่ได้กินข้าว ทั้งวันแกก็เอาข้าวแห้งไปแช่น้ำมานึ่งกิน มาหุงกินอย่างเนี้ยอ่ะค่ะ"(น้ำตาซึม)*

ประสบอุบัติเหตุก่อนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3

ส้มได้รับการศึกษาถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่เธอกลับได้วุฒิการศึกษาเพียงแค่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะได้ประสบอุบัติเหตุระหว่างที่กำลังจะเรียนจบในอีกไม่กี่สัปดาห์ โดยส้มเล่าว่าในวันที่เกิดอุบัติเหตุนั้น เธอได้ซ้อนจักรยานยนต์ไปกับรุ่นน้องอีกคนเพื่อที่จะไปถ่ายรูปติดวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ได้เกิดอุบัติเหตุประสานงากับรถพ่วง 18 ล้อ ส่งผลให้ได้รับบาดเจ็บสาหัส ไม่รู้สึกตัว 15 วันเต็ม และได้รับการผ่าตัดสมองและใส่เหล็กดามไว้ที่แขน เจาะลำคอเพื่อช่วยชีวิต และได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลาเกือบ 1 ปี ซึ่งหลังจากออกจากโรงพยาบาลแล้ว ส้มได้ขอติดต่อโรงเรียนเพื่อกลับไปเรียนหนังสือและเพื่อให้ได้รับวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่เนื่องจากแพทย์แนะนำว่าเธอไม่ควรใช้ความคิดหรือวิเคราะห์มากจนเกินไป เพราะจะทำให้เธอปวดหัว ประกอบกับความจำของเธอหายไปบางส่วน อาจารย์จึงแนะนำให้เธอพักฟื้นจนกว่าจะหายดีแล้วจึงกลับมาเรียนหนังสือ จากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในชีวิตของเธอเพราะมันได้กลายเป็นข้อจำกัดอีกหลาย ๆ เรื่องในการใช้ชีวิตต่อมา

การเกิดอุบัติเหตุดังกล่าวทำให้เธอล้มเลิกความตั้งใจที่จะเรียนหนังสือและหันเหชีวิตมาสู่การทำงาน ด้วยเหตุผลด้านข้อจำกัดในความจำของเธอ และทางบ้านที่มีฐานะยากจน เธอจึงคิดจะหาเงินมาช่วยจุนเจือครอบครัวต่อไป ประกอบกับการที่งานที่จังหวัดสระแก้วเริ่มน้อยลงจึงได้เดินทางมาพร้อมกับครอบครัว มุ่งหน้าสู่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

หนูถูกรถชนที่สระแก้วใช่ป่ะ หนูก็ตัดสินใจว่าหนูจะไม่เรียนต่อแล้ว แล้วตอนนั้นอาจารย์เค้าก็ไม่ให้เรียนด้วยอ่ะค่ะ เค้าบอกว่าให้พักฟื้นอะไรก่อน แล้วหมอทางโรงพยาบาลก็บอกว่ายังไม่อยากให้คิดอะไรมาก เพราะถ้าอย่างไปโรงเรียนก็ต้องคิดก็ต้องเครียด แล้วพอไหวยังไงค่อยกลับไปเรียนต่อ ทีนี้ทางบ้านหนูก็ยากจน หนูก็เป็นอย่างนี้ แล้วถ้าหนูกลับไปเรียนแล้วไหนจะน้องหนูอีก 2 คน แม่หนูก็...(เงียบสักพัก).... บางทีก็มีงานทำ บางทีก็ไม่มีงานทำ แล้วน้องสาวหนูก็เรียน แล้วไอ้ตัวเล็ก (น้องคนสุดท้อง) ก็จะเข้า

โรงเรียนอีกไม่เท่าไหร่ ไหนจะค่าชุดอีก หนูก็ต้องช่วยแม่ทำงานหาเงินก่อนน่ะค่ะ เพราะว่าคือมันไม่มีคนช่วยเลย

ครอบครัวของส้มได้ตัดสินใจเดินทางมายังจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อมาหางานทำ โดยช่วงแรกได้พักอาศัยอยู่กับญาติ และเธอได้ทำงานรับจ้างทั่วไป ช่วยมารดาปลูกมันสำปะหลังบ้าง ทำงานก่อสร้างบ้าง รับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ภายในโรงงานบ้าง ตามโกดังเก็บสินค้าบ้างและที่นี่ทำให้เธอได้พบกับสามีคนแรกของเธอ ในตอนนั้นส้มอายุเพียงแค่ 16 ปี และเมื่อพบเจอกับสามีครั้งแรกจึงชอบพอกัน จากนั้นไม่นานสามีคนนี้ได้มาขอหมั้นหมายเธอกับมารดา โดยให้เงินจำนวนหนึ่งกับมารดาเพื่อสู่ขอเธอ มารดาของเธอยินดียกให้ โดยส้มเล่าว่าตอนนั้นเธอเห็นว่าการหมั้นหมายเป็นโอกาสที่ดีที่สามีจะช่วยให้เธอได้ย้ายออกมาจากครอบครัว ไม่ต้องเดินทางกลับไปจังหวัดสระแก้วพร้อมกับครอบครัวเพราะเธอต้องการหลีกหนีสถานการณ์ที่บิดามักกลับมาตบตีแม่และพวกเธอ *"คือตอนนั้นแก (แม่) ไม่ได้ว่าอะไรค่ะ เพราะว่าคือ...คำว่าแกไม่มีตังค์ด้วยอะไรด้วย แล้วพ่อแกก็ยังติดเหล้าอีก หนูก็เลยตัดสินใจว่าออกจากบ้านน่าจะดีกว่า หนูก็เลยมาอยู่กับเค้า (สามี) ตรงนี้"*

สามีทิ้งไปในวันที่คลอดบุตร

เมื่องานรับจ้างหมด มารดาได้ย้ายครอบครัวกลับไปอยู่ที่จังหวัดสระแก้วเหมือนเดิม แต่ส้มได้บอกกับมารดาว่าเธอต้องการอยู่กับสามี ทำให้ไม่ได้กลับไปพร้อมกับมารดา โดยสามีของเธอทำงานเป็นคนขับรถยกของขึ้นตู้คอนเทนเนอร์ รถ 6 ล้อ เธอได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีเรื่อยมาจนกระทั่งส้มเริ่มตั้งครรภ์แรก สามีของเธอเริ่มเปลี่ยนไปอย่างมาก โดยหลังจากกลับจากทำงานแล้วจะมาอาบน้ำและออกไปเสพยาเสพติดที่บ้านเพื่อนทั้งคืน และตอนเช้าจึงกลับบ้านมาเปลี่ยนเสื้อผ้าและออกไปทำงานอีก ซึ่งเป็นเช่นนี้จนกระทั่งวันที่ส้มคลอดบุตร ดังคำกล่าว *"เค้าก็ดูแลเอาใจใส่ดีทุกอย่าง แต่คือมันจะเสียอย่างเดียวก็คือว่าเค้าไม่เคยนอนบ้านกับหนู ตกเย็นมาเค้าจะออกไปหาเล่นยา (ยาเสพติด) ตลอด ออกไปมั่วสุมของเค้าตลอด กลับเข้ามาตี 5 เข้าบ้านมาก็แต่งตัวแล้วเค้าก็ออกไปทำงานเลยอย่างเนี้ยอ่ะค่ะ"*

ตลอดระยะเวลาที่ส้มตั้งครรภ์ ส้มไม่ค่อยได้รับการใส่ใจดูแลดังเช่นเมื่อก่อน แต่ไม่ได้ทำให้ส้มรู้สึกเครียดมากนักเนื่องจากสามียังคงแบ่งเงินให้ใช้ เธอจึงได้พอเก็บหอมรอมริบส่งไปให้มารดาได้บ้าง จนกระทั่งในวันที่ส้มเจ็บท้องจะคลอด ส้มไปโรงพยาบาลคนเดียวและคลอดบุตรออกมาเป็นเด็กผู้ชายน่ารักคนหนึ่ง มีร่างกายสมบูรณ์ทุกอย่าง เธอเล่าว่าบุตรของเธอคลอดง่ายแม้จะเป็นครรภ์แรกก็ตาม และเธอไม่ได้รู้สึกเจ็บเหมือนดังที่คนอื่นเล่าให้ฟังว่าอายุน้อยจะคลอดบุตรยาก ดังคำกล่าว *"หนูไม่เครียดตอนคลอดนะคะ เพราะตอนนั้นสมัยเรียนอย่างวันแม่อย่างเนี้ย อาจารย์แกก็เปิดวีดีโอตอนแม่คลอดให้ดูแล้วก็คือถามว่ากลัวมั้ย ก็กลัวนะคะ แต่ก็คนอื่นเค้ายังคลอดได้เลย ทำไมเราจะคลอดไม่ได้แค่ลูกคนเดียว"*

จากนั้นส้มได้โทรตามให้สามีมาดูหน้าบุตร ไม่นานสามีเธอก็มาถึงที่โรงพยาบาลซึ่งเธอคาดหวังว่าสามีจะดีใจที่เห็นบุตรชายออกมาอย่างสมบูรณ์ แต่ทุกอย่างไม่เป็นอย่างที่คาดคิดส้มเล่าว่าเมื่อสามีเธอมาดูหน้าบุตรได้สักพักหนึ่ง เขาได้หยิบเงินออกมาจากกระเป๋าและส่งให้กับเธอโดย

บอกกับเธอว่าให้นำเงินนี้เก็บไว้ให้บุตร เพราะเป็นเงินประกันทั้งหมดของเขา ซึ่งส้มเองไม่ได้สังเกตเลยว่านั่นคือครั้งสุดท้ายที่จะได้เห็นหน้าเขา เพราะนับจากวันนั้นมาส้มไม่สามารถติดต่อกับสามีได้อีกต่อไป ดังคำกล่าว *"หนูไม่ได้เลิกกับเค้านะคะ เค้าแบบ...คงคิดว่ามีลูกแล้วภาระเยอะ เค้าก็เลยทิ้งหนูกลับไปโคราช แต่ตอนที่คลอดลูกอ่ะ เค้าก็ดูลูกอยู่ พอเค้าเห็นหน้าลูกแล้วเค้าก็ไป เค้าก็ทิ้งเงินประกันของเค้าให้ลูก แล้วเค้าก็ทิ้งลูกไปเลย หลังจากนั้นเค้าก็ไม่ได้ติดต่อกลับมาอีกเลย"*

เมื่อผู้นำครอบครัวทิ้งครอบครัวไป บุตรเธอก็ยังเล็กนัก เธอไม่มีที่อยู่อีกแล้ว ประกอบกับตัวเธอเองไม่มีวุฒิการศึกษาจะไปสมัครงาน เธอจึงต้องกลับไปพึ่งมารดาที่จังหวัดสระแก้ว มารดาของเธอไม่ได้ว่าหรือตำหนิเธอและยังได้ช่วยเลี้ยงดูบุตรให้ตลอดเวลา ซึ่งส้มเล่าว่า หลังจากที่เธอมีบุตรเองแล้วจึงได้ทราบดีว่าเธอยังไม่พร้อม เพราะบุตรทำให้เธอเครียด เธออยากมีชีวิตอิสระ และเธอรำคาญเสียงร้องของบุตร เวลาร้องมากๆ ส้มเล่าว่าเธอจะทิ้งไว้และปล่อยให้ร้องไป ส่วนเธอจะเดินไปบ้านญาติหรือบ้านเพื่อนเพื่อให้ตนเองหายเครียด หายรำคาญ แล้วจึงค่อยเดินกลับมาบ้านหลังจากที่ลูกเธอหลับหรือหยุดร้องไห้แล้ว แม้การไปที่บ้านญาติพี่น้องมักจะโดนดุด่าว่ากล่าว หาว่าเธอไม่สนใจลูกก็ตามแต่เธอเองก็หงุดหงิดเกินกว่าจะกลับไปฟังเสียงร้องไห้จากลูกได้ เธอจึงบอกว่าเธอไม่สนใจกับเสียงบ่นเสียงด่าเหล่านั้น

หนูเครียด ๆ หนูก็เดินหนีอ่ะค่ะ เดินหนีลูก ปล่อยให้มันร้องอย่างนั้นแหละ ปล่อยให้มันร้องไปเลย (ยิ้ม) แล้วหนูก็เดินหนี ให้แม่แกดูค่ะ ก็บอกแม่ว่าถ้ามันร้องก็ชงนมให้มันกิน พอหนูหายคิด หายเครียดแล้ว หนูก็เดินกลับมา พอมันหลับแล้วหนูค่อยเดินกลับมาบ้าน หนูไปบ้านญาติก็โดนญาติด่า หนูก็ปล่อยค่ะ ตอนนั้น อยากบ่นก็บ่นไป ไม่สนใจอ่ะค่ะ อยากบ่นก็บ่นไป บ่นแล้วหนูก็เดินหนี (หัวเราะ) หนูก็เดินไปเล่นกับเพื่อนหนู เพราะในหมู่บ้านมันเป็นบ้านนอกแล้วบ้านมันก็ติดกันไงคะ เดินไปไหนก็ได้ หนูก็เดินไปเรื่อยๆ ของหนู ญาติหนูก็ดุอ่ะค่ะ ตามภาษาอีสาน คือเค้าก็บอกว่าทำไมตอนที่....(เงียบสักพัก)...มึงพากัน....(เงียบ)...ก่อนจะมีทำไมพวกมึงไม่คิดกัน ก็ด่าแล้วว่าพอมีมาแล้วก็เป็นภาระให้คนอื่นเค้า ขนาดแม่มึงยังไม่มีจะกินเลยมึงก็เอามาให้เป็นภาระพ่อกับแม่อีก

ส้มเล่าว่าเวลาบุตรร้องแล้วตัวเองจะรู้สึกรำคาญและไม่รู้ว่าจะเลี้ยงอย่างไร และหากถูกญาติดุด่ามาก ๆ เข้า เธอจะเดินไปหาเพื่อนของเธอที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันและเรียนมาด้วยกัน ซึ่งเพื่อนของเธอคนนี้ก็ตั้งครรภ์พร้อม ๆ กับเธอและมีลูกเล็กพอ ๆ กัน เธอเล่าว่าถ้าหากเธอเดินไปพูดคุยกับเพื่อนและหยอกล้อเล่นกันเธอจะรู้สึกหายเครียดได้

เวลาลูกร้องหนูก็เดินไปหาเพื่อน เพื่อนก็แบบ โอ๊ย!! ขนาดกูมี (ลูก) กูยังไม่อะไรเลย มึงจะไปอะไรนักหนา เพราะเพื่อนหนูมันมีอยู่คนนึง มันมีลูกก่อนหนู คลอดก่อนหนูด้วย มันก็บอกว่า มึงจะไปเครียดทำไม มันก็ธรรมดาของเด็กอ่ะ มันก็ร้องอะไรอย่างนี้แหละ มันหิวมึงก็เอานมใส่ปากมันก็หยุดร้อง หนูก็บอก โอ๊ะ! มึงอย่ามาพูดเลยยย ก็เถียงกัน (หัวเราะ) คือแบบเวลาไปหาเพื่อนหาอะไรในหมู่บ้านอย่างเนี้ย ก็ทำให้หายเครียดหายคิดได้อย่างเนี้ยค่ะ ก็ไปเล่นก็ไปสนุกกัน

อย่างไรก็ตามมารดาของเธอยังคงเป็นหลักในการช่วยดูแลบุตรของเธอ และพยายามสอนการดูแลบุตรให้กับเธอ ช่วยปลุกตอนกลางคืนเพื่อให้นมบุตร ซึ่งสัมให้บุตรดูดนมเพียงแค่ 3 เดือน เพราะเธอได้เห็นว่าครอบครัวของเธอมีรายจ่ายมากขึ้นทำให้มารดาของเธอต้องลำบากมากขึ้น จากที่เคยหยิบยืมเงินทองจากเพื่อนบ้านได้บ้างแต่เมื่อมีรายจ่ายมากขึ้น หาเงินคืนไม่ทัน มารดาจึงไม่สามารถหยิบยืมเงินใครได้อีก ทำให้เธอคิดหารายได้เพื่อมาจุนเจือครอบครัวของเธอ เธอจึงได้ขอเงินมารดาเพื่อกลับมาทำงานที่จังหวัดแห่งนี้อีกครั้ง ดังคำกล่าว *"คลอดใหม่ ๆ ก็ออกจากโรงพยาบาลมาก็มีแต่แม่หนูดูแล ตอนกลางคืนแม่หนูก็ได้ปลุกให้หนูเอานมให้ลูกกินอย่างเนี้ยอ่ะค่ะ แล้วอีกอย่างหนูก็ไม่เคยมีลูก แล้วพอมีลูกแล้วหนูก็เป็นคนที่หงุดหงิดง่าย หนูก็ได้ให้ลูกหนูกินนมแค่ 3 เดือนแล้วหนูก็เลยทิ้งลูกไว้ให้แม่ หนูก็ให้แม่หาค่ารถมาอยู่ที่นี่อ่ะค่ะ"*

ทำงานที่ร้านคาราโอเกะ

เนื่องจากในตอนที่เธอยังคบกับสามีคนแรกอยู่ สามีได้เคยพาเธอไปเที่ยวที่ร้านคาราโอเกะแห่งหนึ่งและเธอจำได้ว่าตอนนั้นเธอเคยถามว่าร้านนี้รับคนทำงานหรือไม่ ครั้งนี้เธอจึงเดินทางมาขอสมัครงานที่ร้านแห่งนี้ เมื่อมาถึงเจ้าของร้านได้ปฏิเสธรับเธอเข้าทำงานเพราะเธอมีอายุเพียง 17 ปี ซึ่งผิดกฎหมาย เธอจึงขอร้องให้เจ้าของร้านช่วยรับเข้าทำงาน เพราะเธอไม่มีที่ไป เจ้าของร้านใจอ่อนและรับเธอมาทำงานในตำแหน่งต้อนรับแขก โดยที่ไม่ได้ให้เงินค่าจ้างหรือเงินเดือน รายได้ของเธอจะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจต่อการให้บริการลูกค้าและเงินส่วนแบ่งค่าเครื่องดื่มจากทางร้าน โดยในช่วงแรกเธอหาเงินได้ก็มักจะส่งกลับไปให้มารดาและลูกของเธอเดือนละ 400-500 บาท แต่ระยะหลัง ๆ เธอมักถูกใส่ร้ายจากเพื่อนร่วมงานด้วยกันว่าเป็นโรคร้ายหรือชอบลักขโมย ทำให้แขกไม่เรียกใช้บริการและทำให้เธอไม่ได้ส่งเงินกลับบ้านให้มารดา

> *คือคนพวกนี้เนี่ย มันแบบบบ...คนขี้อิจฉาคนน่ะค่ะ เวลาเราได้ติ๊บ (Tips) เยอะ เค้าก็จะอิจฉาเรา พูดใส่ร้ายเราอย่างนั้นอย่างนี้ ให้พวกคนที่มาเที่ยว คนที่เค้าเคยมาเที่ยวเค้าชอบเราเพราะว่าเรานิสัยดี เค้าก็จะมาเที่ยวกับเราบ่อยแต่พอเด็กในร้านด้วยกันเห็นว่าเราได้เงินมากกว่าเค้า ได้ติ๊บ (Tips) ดีกว่าเค้า เค้าจะพูดใส่ร้ายเราว่าเราเป็นโรคนั้นโรคนี้ เป็นองเป็นเอดส์ พูดแบบ...ไม่อยากให้ใครมาหาเราอีก ประมาณนี้ค่ะ คือจะเป็นแนวๆ นี้ อยู่ข้างนอก (จังหวัดแห่งนี้) นี่แบบมีแต่คนจงเกลียดจงชังกัน มีแต่คนแบบ... เห็นได้ดีหน่อยไม่ได้อะไรอย่างเนี้ยค่ะ*

ถูกข่มขืนและทิ้งไว้ข้างทาง

การถูกใส่ร้ายจากเพื่อนร่วมงานแค่ทำให้เธอเจ็บใจ แต่สถานที่แห่งนี้กลับยังทำให้เธอบอบช้ำทั้งกายและใจไปพร้อม ๆ กันเพราะเธอถูกทำร้ายด้วยการข่มขืน โดยสัมเล่าว่าอาชีพนี้เสี่ยงอย่างมากต่อการถูกล่อลวง เพราะนอกจากเธอจะทำหน้าที่ต้อนรับลูกค้าแล้วยังขายบริการทางเพศให้กับคนเหล่านั้นด้วย ซึ่งการขายบริการนั้น ลูกค้าจะเรียกให้ไปรับบริการนอกสถานที่หรือบางครั้งก็รับออกไปใช้บริการแล้วจึงกลับมาส่ง แต่อย่างไรก็ตามเธอเองเคยถูกลูกค้าที่มารับบริการที่ร้านเรียกออกไปและรุมข่มขืนเธอ ซึ่งเธอรู้สึกเสียใจอย่างมาก เธออยากไปหางานอื่นทำ แต่เนื่องจากเธอมีวุฒิการศึกษาเพียงแค่ประถมศึกษาปีที่ 6 เธอไม่สามารถไปทำอย่างอื่นได้ เธอกล่าวว่าแม้จังหวัดแห่งนี้

จะเป็นเมืองอุตสาหกรรม มีงานรองรับมากมาย แต่งานเหล่านั้นก็ต้องการคนมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3

ที่จังหวัดนี้ลำพังคนที่วุฒิ ม.3 ยังหางานยากเลยค่ะ เพราะว่าหนูดูแล้ว จากที่หนูอยู่โลกภายนอกมา ได้ยินคนเค้าพูดกันอะไรกันก็แบบ วุฒิ ม.3 งานยังไม่ค่อยมีเลยอ่ะค่ะ แล้วลำพังมีวุฒิ ป.6 อย่างเราจะไปทำอะไรอย่างเนี้ยค่ะ ถามว่าที่นี่ข้อดีมีมั้ย มันก็ดีตรงที่มีงานทำ แต่ส่วนเสียมันเยอะกว่า คำว่าเสี่ยงมันเยอะกว่าค่ะ ถามว่า มันน่ากลัวมั้ย มันนนน...มันน่ากลัวค่ะ ขนาดหนูทำงานอยู่คาราโอเกะแท้ ๆ เวลาออกไปข้างนอกกับแขกอย่างเนี้ย หนูยังเคยโดนหลอกเอาไปทิ้งตอนตี 3 ตี 4 มืด ๆ เปลี่ยว ๆ โดยที่หนูไม่รู้จักใครเลย หนูก็ยังโดนหลอกเอาไปทิ้ง หนูต้องเดินออกมาหารถ เดินออกมาเรื่อย ๆ

ไม่เพียงแต่โดนข่มขืน ส้มยังเคยถูกลูกค้ามารับไปใช้บริการข้างนอกร้านและปล่อยให้เธอลงไปในทางเปลี่ยว มีแต่ความมืดและโพรงหญ้าตอนเวลาตี 3-4 ต้องเดินหาทางกลับออกมาถนนใหญ่เอง ส้มกล่าวว่าเธอรู้สึกหวาดกลัวคนเหล่านั้นอย่างมาก กลัวว่าจะกลับมาทำร้ายเธออีก เธอต้องรีบเดินไปหาตำรวจ และแจ้งความเอาไว้ ถึงตอนนี้ส้มหยุดสักพัก แล้วเธอก็บอกกับผู้วิจัยว่าเธอบรรยายไม่ถูกว่าตอนนั้นรู้สึกอย่างไร มันเป็นความกลัว กลัวว่าจะถูกทำร้ายอีกครั้ง ผิดหวังกับตัวเองว่าตัวเองช่างโง่เหลือเกิน รู้สึกเสียใจและตกใจ เป็นความรู้สึกที่ยากเกินบรรยาย แต่สิ่งที่เธอคิดได้ตอนนั้นคือเธอต้องรีบเดินออกไปจากที่เปลี่ยวตรงนั้นให้เร็วที่สุด แม้เธอจะทำอะไรไม่ถูกแต่เธอรู้ว่าในที่แห่งนี้คนที่ช่วยได้คือตำรวจ เธอเดินไปอีกหลายกิโลจนกระทั่งเจอโรงพักตำรวจ เธอต้องขึ้นไปและแจ้งความทั้งที่ไม่เคยทำมาก่อน ซึ่งตอนนั้นเธอได้รับความช่วยเหลือจากตำรวจเป็นอย่างดี ตำรวจได้ติดต่อขอส่งเธอไปอยู่ในบ้านพักฉุกเฉินชั่วคราว เธอไม่เคยไปอยู่ที่บ้านพักมาก่อน แต่ได้สังเกตว่าคนที่อยู่ที่บ้านพักมีหน้าตาแจ่มใส เธอจึงคิดว่าตัวเองก็น่าจะอยู่ในบ้านพักได้ จากนั้นเมื่อเธอได้รับการฟื้นฟูจิตใจและร่างกายแล้ว จึงได้ออกจากบ้านพักแล้วกลับไปทำงานที่ร้านคาราโอเกะที่เดิมอีกครั้ง แม้จะกลัวว่ากลุ่มที่เคยล่อลวงเธอนั้นจะกลับมาทำร้ายอีกครั้งแต่ยังคงต้องทนทำต่อไปเพราะว่าเธอเองไม่รู้จักใครที่จะสามารถช่วยให้เปลี่ยนงานได้ เธอต้องกลับมาทนกับสภาพเดิม ๆ ที่ ไม่มีใครเห็นใจเธอกับเหตุการณ์เลวร้ายที่ได้เจอมา และยังคงถูกใส่ร้ายจากเพื่อนร่วมงานทำให้รายได้ของยังคงไม่แน่นอนต่อไป

เมื่อเล่ามาถึงตรงนี้ ส้มได้บอกกับผู้วิจัยว่าชีวิตเธอเองไม่เคยได้สุขสบายเลยในร้านคาราโอเกะ ชีวิตของเธอแย่ที่สุดถึงขนาดที่ว่าไม่ได้รับประทานอาหารเลยเป็นเวลา 2 อาทิตย์ติดต่อกันเพราะความยากจน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย แต่นั่นไม่เสียใจเท่ากับว่าเธอเองไม่ได้ส่งเงินกลับบ้านไปให้มารดา บางครั้งเธอเองก็อยากหากำลังใจ จะกลับไปบ้านไปเยี่ยมมารดาและลูกชายบ้าง เพราะลูกของเธอเริ่มพูดได้บ้างแล้ว แต่เธอต้องพบความผิดหวังเพราะลูกไม่เคยเรียกเธอว่า “แม่” สักครั้ง หากเธออุ้ม ลูกก็จะร้องไห้ตลอดเวลา

บางทีหนูก็มีเงินกินข้าว บางทีหนูก็ไม่มีเงินกินข้าวเลย เป็นอาทิตย์ สองอาทิตย์หนูก็ยังไม่ได้กินข้าวก็ยังมีเลย หนูก็กลับบ้านไปหาแม่หาลูก แต่ลูกหนูไม่เรียกหนูว่าแม่นะคะ ถามว่าหนูเสียใจมั้ย...ใจนึงก็เสียใจ แต่ใจนึงก็ดีใจว่าดีแล้วที่เรียกแม่หนูว่าแม่น่ะ เพราะว่า...คือแบบ...หนูยังไม่ดีพอที่จะเป็นแม่ให้ใครเลย

ถามว่าลูกหนู หนูรักมั้ย หนูรักนะคะ แต่...บางทีหนูยังเสียใจเลยค่ะว่าทำไมถึงไม่เรียกเราว่าแม่ แต่คิดดูแล้วเราก็ไม่เคยเลี้ยงเค้าเลย ขนาดนอนตอนกลางคืนหนูยังให้นอนกับแม่หนูเลย

ส้มไปเยี่ยมบุตรและมารดาบ้างเป็นบางครั้ง แต่ก็ต้องกลับมาทำงานต่อที่จังหวัดแห่งนี้ เพื่อหาเลี้ยงชีพและช่วยแบ่งเบาภาระของมารดาในการดูแลบุตรและน้อง ๆ ของเธอ

สร้างครอบครัวใหม่อีกครั้ง

แม้จะลำบากอย่างไรในร้านคาราโอเกะแห่งนี้ แต่ที่แห่งนี้ยังคงเป็นที่สร้างรายได้และลดค่าใช้จ่ายด้านที่พักอาศัยให้กับเธอได้อยู่ รวมถึงสถานที่แห่งนี้ ส้มได้พบกับสามีคนที่ 2 ซึ่งตอนนั้นเป็นแขกที่มาเที่ยวที่ร้านและชอบใช้บริการกับส้มบ่อยครั้ง ส้มได้ติดต่อกับสามีคนนี้และสานความสัมพันธ์เรื่อยมา โดยที่ผู้ชายคนนี้ได้พาเธอไปรู้จักกับพ่อแม่ของเขา เมื่อได้พูดคุยกันจนเชื่อใจแล้ว ส้มจึงตัดสินใจย้ายออกจากที่ทำงานร้านคาราโอเกะแห่งนี้และไปเริ่มต้นใช้ชีวิตครอบครัวกับสามีคนที่ 2 ดังคำกล่าว *"หนูคุยกับเค้าได้สักพักนึงน่ะค่ะ คุยกันทางโทรศัพท์ เค้าก็มาเที่ยวประจำเลย แล้วทีนี้เค้าก็ชวนหนูไปหาเค้าที่บ้าน ไปคุยกับแม่เค้ากับพ่อเค้า แล้วพอคุยกับเค้าไปคุยกับเค้ามา หนูก็เลยตกลงปลงใจว่าจะไปอยู่กับเค้า"*

เมื่อส้มย้ายมาอยู่กับสามีแล้ว ส้มจึงได้รับรู้ความจริงบางอย่างที่สามีไม่เคยบอกส้มมาก่อน นั่นคือเขาเป็นคนติดสุราอย่างมาก เมื่อดื่มสุราแล้วมักขาดสติ รวมถึงเคยติดคุกมาก่อน และเมื่อได้รับรู้เรื่องดังกล่าวทำให้ส้มรู้สึกผิดหวัง ต่อว่าที่สามีไม่เคยบอกมาก่อนจึงได้เกิดมีปากเสียง ทะเลาะตบตีกันต่อมา ตลอดเวลาที่ส้มอยู่กับสามีคนที่ 2 นั้น ส้มไม่ได้ทำงาน รายได้ส่วนใหญ่มาจากการลงเรือประมงของสามี โดยในช่วงที่สามีออกไปหารายได้จะล็อคกุญแจภายนอกบ้านไว้ เพราะส้มขู่ว่าจะไปแจ้งความจับ ทำให้สามีทั้งกลัวว่าส้มจะทิ้งไปและกลัวว่าจะไปแจ้งความจับ ส้มรู้สึกเครียดและคิดมาก ส้มกล่าวว่าตนเองตัดสินใจผิดพลาดเพราะในตอนแรกตนต้องการจะหนีจากร้านคาราโอเกะ หนีจากแขกที่เคยมาหลอกลวงไปข่มขืน จึงได้ตัดสินใจมาอยู่กับสามี แต่กลับต้องมารองรับอารมณ์ของสามี รวมถึงการที่ส้มไม่ทำงานทำให้ไม่มีรายได้เป็นของตัวเอง ถูกจำกัดรายจ่ายในการซื้อกับข้าวในแต่ละวัน และไม่เคยได้ส่งเงินกลับไปให้มารดาและลูกที่บ้านของเธออีกเลย

พอไปอยู่กับเค้า เค้าก็พูดเรื่องของเค้าให้ฟังว่าเค้ากินเหล้าเมาแบบ...เค้าไม่เคยบอกหนูเลยว่าเค้าติดคุก เค้าไม่เคยบอกหนูเลยว่าเค้าติดยา (ยาเสพติด) มา แล้วทีนี้พอหนูรู้ทีหลังเค้าเคยอยู่ในคุกมาแล้ว ปีกับอีกหกเดือน แล้วทีนี้เค้าก็กินเหล้าเมามา เค้าก็มาหาเรื่องทะเลาะมาตบมาตีหนู หนูโดนเค้าตีอย่างนี้มา 3 ครั้ง 4 ครั้งแล้ว แต่ครั้งนี้เค้าทำกับหนูเกินไป หนูก็เลยคิดว่าจะไม่กลับไปหาเค้าแล้ว เพราะอยู่กับเค้าหนูก็รู้สึกเครียดนะ อย่างตอนแรก ๆ หนูส่ง (เงิน) ให้แม่นะ นาน ๆ ส่งสักที เดือนสองเดือนหนูก็ได้ส่งให้แก 400-500 บ้าง แต่ตอนนี้ก็ไม่ได้ส่งให้แกเลย ตอนที่อยู่กับคนที่ว่ามันทำร้ายหนูอ่ะ (สามีคนที่ 2) มันไม่เคยให้หนูส่งตังค์ให้แม่เลย เพราะว่าเก็บตังค์หมด เพราะว่าหนูไม่ได้ทำงาน เค้าเก็บตังค์หมด เค้าทำงานคนเดียว แค่เงินซื้อกับข้าวมันยังให้หนูกำหนดแค่วันละ 50 หรือวันละ 100 อย่างเนี้ยอ่ะค่ะ

ส้มถูกทำร้ายเรื่อยมา แต่ก็อดทนอยู่ด้วยกันกับสามีมาจนส้มอายุ 19 ปี เธอได้ตั้งครรภ์อีกครั้ง ซึ่งในตอนที่เธอรู้ว่าเธอตั้งครรภ์ เธอรู้สึกกังวลกับอนาคตของลูกเธออย่างมาก เพราะว่าสภาพ

ชีวิตของเธอยังไม่พร้อมที่จะมีบุตรอีกคน แม้สามีเธอจะมีรายได้ แต่เธอก็ยังไม่ได้มีฐานะที่สบายมากนัก ความสัมพันธ์ของเธอกับสามียังทะเลาะกันบ่อยครั้ง ดังคำกล่าว *"หนูกลัวค่ะ กลัวลูก (ลูกที่อยู่ในครรภ์) ออกมา ลูกจะเป็นปมด้อยอีกคนนึง คือหนูคิดว่าลูกหนูทำไมคนแล้วคนเล่าทำไมต้องเป็นปมด้อยตลอดเลย"*

แม่บอกให้ฆ่าตัวตายซะ

จนมาวันหนึ่ง อายุครรภ์ของส้มได้ประมาณ 6 เดือน ส้มเกิดมีปากเสียงอย่างหนักกับสามีและถูกสามีทำร้ายร่างกายอีกครั้ง ส้มรู้สึกเสียใจและรู้สึกเครียดมาก สามีปล่อยเธอไว้กับบ้านและออกไปทำธุระข้างนอกบ้าน เมื่อเธอเจ็บปวดร่างกายและเจ็บใจที่มีสามีไม่ดีทำให้เธอคิดถึงมารดา เธออยากได้กำลังใจจากมารดา จึงได้โทรศัพท์ไปหาและบอกเล่าเรื่องชีวิตของตนเองให้ฟัง และบอกมารดาว่าตนกำลังตั้งครรภ์อยู่ แต่ถูกสามีตบตี มารดาจึงบอกว่าให้ส้มหนีกลับมาอยู่ที่บ้าน แต่ตอนนั้นส้มคิดว่าตนไม่สามารถหนีสามีไปได้เพราะสามีได้กักขังไม่ให้ส้มออกไปไหน ประกอบกับไม่มีเงิน แต่หากบอกมารดาไปเช่นนั้นคงเป็นห่วงตนมาก จึงเลือกที่จะตอบมารดาไปว่าต้องการอยู่กับสามี มารดาคงผิดหวังในคำตอบของเธอ จึงไล่ให้ส้มไป "ฆ่าตัวตาย"

> *ตอนที่หนูโทรบอกแม่ว่าหนูทะเลาะกับแฟน แล้วหนูก็ท้อง แม่ก็บอกว่าถ้าโง่นักให้หนูวิ่งให้รถชนให้ตายไปเลย ให้ฆ่าเด็กทิ้ง วิ่งให้รถชนตายไปเล้ยยย!! แม่แกบอกว่าไม่ต้องเอาลูกกลับไปให้แกเลี้ยง แกไม่อยากมีภาระแล้ว แกไม่อยากรับเลี้ยงใครแล้ว ทิ้งภาระให้แกเยอะแล้ว ถ้าไม่พอใจอะไรก็มีเชือกก็ผูกคอตาย ถ้าผูกคอตายไม่ได้ก็วิ่งให้รถชนตายเลย ถึงคราวรอดเดี๋ยวก็รอดเองน่ะแหละ ถ้าไม่รอดเดี๋ยวก็ตายทั้งแม่ทั้งลูก แกก็บอกอย่างเนี้ย ถ้าโง่นักอะไรนัก ไปจมปลักกับผู้ชายคนเดียวทำไมทั้ง ๆ ที่เค้าไม่รักเราจะไปอยู่ให้เค้าตบเค้าตีทำไม ทำไมไม่กลับบ้าน หนูบอกว่าหนูจะอยู่กับแฟนหนูแกก็เลยบอกว่าให้วิ่งให้รถชนตายเลย*

ด้วยความคาดหวังว่ามารดาเป็นคนเดียวที่จะทำให้รู้สึกดีขึ้นเพราะมารดาคือคนสำคัญที่สุดสำหรับเธอ แต่กลับต้องผิดหวัง เมื่อเล่ามาถึงตรงนี้น้ำตาใส ๆ ของหญิงสาวเริ่มเอ่อขึ้นมาอีกครั้งพร้อมกับพูดว่า ตอนนั้นเธอคิดว่ามารดาไม่รักตนเองแล้ว และมารดาคงหวังให้เธอตายจริง ๆ เธอเป็นเพียงภาระของมารดา เมื่อความน้อยเนื้อต่ำใจผสมกับความผิดหวังในโชคชะตา ส้มจึงได้ไปหาเชือกที่อยู่ภายในบ้าน เริ่มมัดและผูกปมห้อยลงมาจากขื่อที่บ้าน ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่เหมาะสมที่จะหนี หนีไปให้พ้นจากสามี หนีไปไม่ให้เป็นภาระกับมารดาอีกต่อไป เธอจึงโยงตัวเอาคอพาดไว้ที่เชือกเส้นนั้น เธอเกือบจะสิ้นสติไปแล้วแต่ช่วงเสี้ยววินาทีนั้นสามีของเธอกลับมาบ้านพอดี เมื่อเห็นว่าส้มได้ผูกคออยู่นั้น สามีจึงรีบตัดเชือกจึงทำให้ส้มรอดชีวิตมาได้อีกครั้ง

> *คือความรู้สึกตอนนั้นหนูรู้สึกแบบท้อแท้ เหนื่อย จะมีแฟนมากี่คน ๆ ก็มีแต่ปัญหา มีแต่เรื่องร้าย ๆ จะอยู่ตัวคนเดียวก็มีปัญหาครอบครัว พ่อกินเหล้าเมามาก็หาเรื่องทะเลาะกับแม่ มาตีอย่างนั้นอย่างนี้ ตีลูกตีแม่อย่างเนี้ย แล้วพอออกมาอยู่โลกภายนอกก็เจอแต่ปัญหาเรื่องที่ไม่ดีเลย หนูก็คิดฆ่าตัวตายเลยเพราะมันแบบ...(เงียบสักพัก)..โดนปัญหาเยอะ ๆ ตอนที่หนูถูกข่มขืนด้วย โทรหาทางบ้าน ทางบ้านก็ไม่ให้กำลังใจเลย ในเมื่อว่าแก (แม่) ไม่รักหนูแล้ว หนูก็ไม่รู้จะอยู่ไปทำไม ไม่รู้จะอยู่ไปเพื่ออะไร...(เสียง*

สั่นเครือ)...หนูก็เอาเชือกมาผูกคออย่างที่แกบอกน่ะแหละค่ะ ในเมื่อแกไม่รักหนูแล้ว หนูก็ไม่เหลือใคร แล้วหนูคิดอย่างนั้นนะคะ

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ส้มจะรอดจากการตายอย่างหวุดหวิด แต่นาทีที่เธอรู้ว่าเธอไม่ตาย เธอกลับเล่าว่า "เสียใจที่ยังไม่ตาย" เพราะเธอรู้ว่าหากเธอฟื้นขึ้นมา สามีคงซ้อมเธออีกไม่ใช่น้อย และเป็นดังที่เธอคาดไว้ ส้มถูกสามีประเคนหมัด เข่า และสิ่งของต่าง ๆ มาที่ร่างกายอันบอบช้ำของเธออีกครั้งเมื่อรู้ว่าเธอฆ่าตัวตายเพราะเธอโทรกลับไปเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้มารดาฟัง

หนูบอกว่าหนูพูดให้แม่ฟังว่ามันตีหนู มันก็จะตีหนูอีก หาว่าหนูบอกแม่บอกพ่ออะไรอย่างเนี้ย หนูไปไหนไม่ได้ค่ะ คือมันไม่ให้หนูออกจากบ้านไปไหนเลย ล็อคบ้าน หนูโดนกักขังบริเวณอยู่ หนูต้องอยู่กับเค้าตลอดค่ะ เค้ากลัวหนูหนีเค้า กลัวหนูทิ้งเค้า กลัวหนูไปแจ้งความเรื่องที่เค้าตีหนู หนูเลยโทรหาแม่ แม่ก็บอกให้หนูวิ่งให้รถชนตายซะถ้าโง่นัก หนูฆ่าตัวตายแล้วรอดมาหนูไม่รู้สึกดีใจหรอกค่ะที่รอดออกมาแล้ว แล้วต้องมาเจอเหตุการณ์อย่างนี้ มาเจอแบบโดนแฟนทำร้าย โดนคนนั้นคนนี้ซ้ำเติม

ในครั้งนี้เป็นครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งในชีวิตเธอที่ต้องโดนทำร้าย สามีของเธอทั้งทุบตีเธอทั้งที่ใบหน้าและตามลำตัว ไม่เพียงเท่านั้นสามียังได้หยิบไม้กวาดฟาดมาที่ลำตัวของเธอและท้องของเธอไม่ยั้ง จนกระทั่งเธอเลือดอาบไปทั้งตัว ไม่สามารถหนีไปไหนได้ แต่โชคยังเข้าข้างเธอ ที่พ่อและแม่ของสามี ได้เดินทางมาเยี่ยมเธอในวันรุ่งขึ้น เมื่อพ่อและแม่ของสามีได้เห็นสภาพของเธอแล้วจึงรีบพาไปส่งโรงพยาบาลทันที ส้มเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลด้วยอาการที่บอบช้ำอย่างมาก เธอต้องได้รับเลือด เนื่องจากหมอบอกว่าเธอและลูกเสียเลือดอย่างมากจากการถูกทำร้ายร่างกาย

ส้มเล่าว่าเธอรู้สึกเครียดอย่างหนัก เพราะเธอไม่รู้จะทำอย่างไรต่อไป เธอคิดเพียงแค่อยากจะตายให้พ้นไป รวมถึงเธอเป็นห่วงลูกในท้องอย่างมาก กลัวว่าลูกจะเป็นอะไรไป ส้มคิดไปต่าง ๆ นานา และนอนไม่หลับ ดังคำกล่าว *"หนูเริ่มเครียดมากตั้งแต่ตอนที่หนูอยู่โรงพยาบาลแล้วค่ะ เครียดเรื่องลูกนี่แหละอีกอย่างกลัวลูกจะเป็นอะไรไป ทีนี้หนูโดนทำร้าย โดนเอาไม้กวาดฟาดตรงท้องตรงอะไร จนเป็นรอยช้ำหมด กลัวว่าลูกหนูจะเป็นอะไรไปค่ะ หนูนอนไม่หลับเลยค่ะ มันคิดต่าง ๆ นานาไป คิดหลาย ๆ เรื่อง เอาหลาย ๆ เรื่องมาคิดรวมกันอย่างเนี้ยค่ะ"*

กำลังใจจากป้าข้างเตียง

ในระหว่างการพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลนั้น ส้มได้พูดคุยกับผู้ป่วยหญิงคนหนึ่งที่นอนอยู่ข้างเตียงของเธอ เธอเล่าว่าเธอไม่อยากอยู่อีกแล้วแม้เธอจะไม่อยากให้ลูกเธอเป็นอันตรายแต่เธอก็อดเป็นห่วงอนาคตของลูกไม่ได้ ผู้ป่วยที่นอนอยู่เตียงข้างๆ ของเธอ ซึ่งส้มเรียกว่า "ป้า" ได้พูดให้กำลังใจกับส้ม และส้มรู้สึกเปลี่ยนไป ส้มเล่าให้ฟังว่าเธอรู้สึกว่าเธอต้องอยู่เพื่อลูก เธอได้ฟังคำพูดของป้าแล้วเธอมีกำลังใจที่จะอยู่ต่อไป ส้มเล่าว่า

ตอนนั้นหนูพักที่โรงพยาบาล ป้าเตียงข้างๆ เค้าโดนรถชนมา เค้าบอกว่าขนาดเค้ายังไม่มีญาติเลย คนมาเยี่ยมเค้าก็ไม่มีเลย เค้าบอกว่าเราต้องสู้นะ ถ้าเราไม่สู้ก็ไม่มีใครมาช่วยอะไรได้นะ เราต้องช่วยเหลือตัวเอง ขนาดป้าไม่มีใคร ลูกป้าก็ไม่เอาป้า ไม่มีใครเอาป้าเลย ป้ายังต้องสู้เลย ป้าอยู่โรงพยาบาลคน

เดียวป้าก็ต้องอยู่เลย เค้าบอกว่าเราต้องสู้เราอย่าเพิ่งท้อ ตอนนั้นหนูก็คิดได้ว่าขนาดคนอื่นที่เค้าไม่มีบ้าน ไม่มีพ่อ ไม่มีแม่ ไม่มีลูกอย่างเนี้ย เค้ายังอยู่ได้ ทำไมเราถึงอยู่ไม่ได้ ก็เลยคิด

จากคำพูดของป้าข้างเตียง ทำให้เธอเปลี่ยนใจที่จะคิดฆ่าตัวตาย และเห็นว่าเธอควรจะมีชีวิตอยู่ต่อไปเพื่อลูก จากนั้นเมื่อหมออนุญาตให้ส้มกลับบ้านได้ พยาบาลได้สอบถามถึงญาติเพื่อติดต่อให้มารับ ส้มได้แจ้งว่าเธอไม่พร้อมเผชิญหน้ากับสามี และไม่ต้องการให้มารดาของเธอรู้ว่าถูกทำร้าย โรงพยาบาลจึงได้แจ้งให้ทางบ้านพักเด็กและครอบครัวให้มารับเธอไปพักอาศัยชั่วคราว

ชีวิตในบ้านพักเด็กและครอบครัว

เมื่อได้รับเรื่องจากโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่จากบ้านพักเด็กและครอบครัวได้เดินทางไปเยี่ยมส้มที่โรงพยาบาลเพื่อสอบถามอาการและดูแนวทางการสงเคราะห์ที่เหมาะสม ส้มเล่าว่าเจ้าหน้าที่ของบ้านพักเด็กและครอบครัวได้สอบถามเธอว่าต้องการให้สงเคราะห์เรื่องใดและตัดสินใจอย่างไรต่อชีวิต ซึ่งเธอได้ตอบไปว่าต้องการกลับไปบ้านที่สระแก้ว เจ้าหน้าที่จากบ้านพักเด็กและครอบครัวได้แจ้งว่าสามารถอนุเคราะห์เรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับให้กับเธอได้ แต่เนื่องจากส้มคิดว่าหากเธอกลับไปบ้านจะยิ่งเพิ่มภาระให้กับมารดา หากคลอดลูกมารดาอาจจะไม่มีเงินให้เธอไปโรงพยาบาลได้ รวมถึงส้มไม่ต้องการให้มารดารู้ว่าถูกทำร้ายรุนแรง จึงได้ขอพักในบ้านพักเด็กและครอบครัวก่อน รอจนกว่าจะคลอดแล้วจึงจะออกหางานทำจากนั้นจึงส่งเงินให้มารดา ดังคำกล่าว

หนูก็กะว่าหนูคลอด คลอดเสร็จ รักษาแผลเสร็จแล้วหนูกะว่าหนูจะออกไปเลย แต่ถ้าให้ออกตอนนั้นเลย หนูคิดว่ากลับไปอยู่บ้าน หนูก็ต้องเพิ่มภาระให้แม่หนูอีก หนูก็ต้องกินต้องใช้ แล้วเวลาหนูปวดท้อง ถ้าหนูจะคลอด แม่ก็ไม่มีตังค์อย่างเนี้ยจะไปยืมใครเค้าก็ไม่ได้ หนูก็เลยคิดว่าอยู่ที่นี่ (บ้านพักเด็กและครอบครัว) น่าจะดีกว่าเยอะ

จากนั้นเจ้าหน้าที่จึงรับตัวเธอจากโรงพยาบาลเพื่อมาพักที่บ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อรอคลอดต่อไป ส้มเล่าว่าการมาอยู่ที่บ้านพักเด็กและครอบครัวครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรก เธอทราบดีถึงการให้การดูแลจากบ้านพักเด็กและครอบครัว เพราะในครั้งแรกที่ได้เข้ารับบริการที่บ้านพักเด็กและครอบครัวในอีกจังหวัดหนึ่ง เธอได้เรียนรู้การอยู่ที่นั่นมาก่อน เพียงแต่ครั้งนี้เธอตั้งครรภ์ด้วย การอยู่ที่นี่จึงอาจอยู่นานมากกว่าครั้งที่แล้ว

หนูเคยใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักอยู่แล้ว ตอนนั้นหนูก็เห็นคนท้องที่อยู่ที่บ้านพักอายุแบบ 30 กว่า ๆ มั้งค่ะ เค้าก็อยู่บ้านพักเหมือนกัน หนูก็เห็นเค้ายิ้มแย้มแจ่มใสหนูก็คิดว่าบ้านพักน่าจะเป็นที่ที่ดีสุดสำหรับหนูกับลูกหนู หนูเลยแบบไม่มีปัญหาอะไรค่ะ ถือซะว่าบางทีก็มีบ้างเด็กดื้อหน่อยก็มีบ้าง แต่เราก็ต้องเข้าใจตรงนี้เพราะว่ามันไม่ใช่บ้านเราอ่ะค่ะ

ส้มเล่าว่าการเข้าอยู่ในบ้านพักครั้งนี้ ถือเป็นความ “โชคดี” บนความโชคร้ายของเธอ เพราะทันทีที่เธอเข้ามาอยู่ในบ้านพัก เธอได้รับทราบจากคนที่พักด้วยกันว่าที่นี่จะเรียกเจ้าหน้าที่ทุกคนว่า “พ่อ” หรือ “แม่” ซึ่งเธอก็ได้เรียกตามน้อง ๆ ที่มาอยู่ในบ้านพักก่อนเธอ ส้มเล่าว่าตั้งแต่วัน

แรกที่เธอเข้ามาอยู่ที่นี่ แม่ได้บอกกับเธอว่าให้เธอทำใจให้สบาย อย่าคิดอะไรมาก ให้พักผ่อนและดูแลตัวเองไป อยู่ที่นี่จะไม่มีใครมาทำร้ายเธอได้

ตรงนี้หนูรู้สึกดีขึ้นเยอะค่ะ เพราะว่าแม่เค้า (เจ้าหน้าที่บ้านพัก) ที่นี่เค้าก็ปลอบใจ เค้าก็ให้กำลังใจทุกอย่าง หนูโชคดีแล้วค่ะที่หนูได้มารับการดูแลที่นี่อ่ะ ได้มาอยู่จุดนี้ หนูก็คิดว่าหนึ่งในนั้น หนูก็โชคดีแล้วค่ะ ที่ยังมีคนแบบมีน้ำใจช่วยเหลือ หนูรู้สึกสบายใจ แม่ (เจ้าหน้าที่บ้านพัก) ที่นี่ก็ทำให้หนูสบายใจ คือแกก็บอกว่าให้กำลังใจหนู แบบ...เวลาหนูเหนื่อย หนูเพลีย แกก็จะบอกให้หนูขึ้นไปนอนพัก ให้หนูทำใจให้สบาย ให้หนูไม่ต้องไปคิดอะไรมาก เพราะอยู่ที่นี่ไม่มีใครทำอะไรเราได้หรอก ไม่มีใครจะมาทำร้ายหนูได้หรอก คือแกก็พูดให้กำลังใจทุกอย่างอ่ะ พอแม่เค้าพูดหนูก็เลยคิดว่าหนูต้องสู้ต่อไป เพื่อลูกหนู ตอนนี้ก็ไม่ได้คิดว่าจะฆ่าตัวตายแล้ว ตอนนี้ก็คิดแค่ว่าลูกคลอดแล้วเราจะไปทำงานอะไรดี เราถึงจะมีเงินส่งให้ทางบ้านมีเงินส่งให้พ่อแม่เราอย่างเนี้ยค่ะ

เมื่อส้มได้เข้ามาอยู่ในบ้านพัก ส้มเล่าว่าตนเองรู้สึกผ่อนคลายอย่างมาก เพราะไม่ต้องกังวล ระแวงว่าใครจะมาทำร้าย หรือต้องคิดเองทุกอย่างเหมือนอยู่ข้างนอกบ้านพัก การที่เธออยู่ในบ้านพักแห่งนี้เธอได้พูดคุยกับน้อง ๆ และสามารถขอคำปรึกษากับแม่ ๆ ได้ทุกเรื่อง รวมถึงเธอไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการกินอยู่เหมือนอยู่ข้างนอก ส้มได้ทำกิจวัตรประจำวันเหมือนกับทุกคนในบ้านพัก และได้สนิทสนมกับน้อง ๆ ที่เข้ามาอยู่ในบ้านพักเช่นกัน ส้มได้เล่าว่าเธอได้มีโอกาสพูดคุย ถามน้อง ๆ ว่าที่เข้ามาพักอยู่ที่นี่มีปัญหาอะไร เธอบอกว่าการได้คุยกับคนอื่นทำให้เธอลืมปัญหาของตัวเองไปสักพัก เธอรู้ว่าคนอื่นก็มีปัญหาไม่แพ้เธอ แต่ช่วงแรกนั้นเธอยังเห็นว่าปัญหาของเธอเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดในบรรดาปัญหาต่าง ๆ ที่น้อง ๆ เจอมา

ส้มคิดว่าการที่เธอเข้ามาอยู่ที่นี่ ปัญหาไม่เพียงแต่เฉพาะการกินอยู่ของเธอเพียงเท่านั้น แต่อนาคตลูกของเธอภายหลังคลอดยังดูน่าเป็นห่วง รวมถึงการที่เธอไม่สามารถติดต่อมารดา (แม่ของส้ม) ได้เพราะมารดาของเธอไม่มีโทรศัพท์ เธอจึงยังคงกังวลกับเรื่องมารดาและเป็นห่วงลูกของเธออยู่ ส้มเล่าว่าเธอยังคงคิดวกวนต่อเรื่องและปัญหาของตัวเอง ซึ่งเธอกังวลใจอยู่หลายเรื่อง แต่โดยหลัก ๆ คือเธอกังวลเรื่องอนาคตของลูกเธอ และเป็นห่วงครอบครัวของเธอที่สระแก้ว

ส้มเล่าว่าการใช้ชีวิตในบ้านพักเด็กและครอบครัวแห่งนี้ทำให้เธอได้มีเวลาหยุดคิดเรื่องที่จะถูกทำร้ายจากสามีได้ เพราะในแต่ละวันเธอจะช่วยดูแลน้อง ๆ ที่ยังเล็ก มีกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่แนะนำให้เธอทำ การอยู่อาศัยที่นี่ส้มคิดว่าทุกคนต้องรับผิดชอบ และคอยแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ให้มากที่สุด ส้มได้เล่าว่าในการทำกิจวัตรประจำวันนี้ทุกคนต้องรับผิดชอบตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการเก็บที่นอน ทำความสะอาดพื้นที่ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ล้างจานเอง แต่หากใครเป็นเด็กโตกว่าก็ต้องช่วยแม่ ๆ ดูแลน้อง ๆ ส้มเล่าว่าอยู่นี่เธอใช้ชีวิตแบบครอบครัว แบบพี่น้องและเป็นกันเอง

หนูไม่เคยดุเด็กนะคะ หนูอยู่ที่นี่หนูก็ช่วยแม่ (เจ้าหน้าที่บ้านพัก) เลี้ยงน้อง เพราะว่ามันก็มีเด็กเข้ามาใหม่ มาหลังหนูได้แค่วันเดียว แค่ขวบกว่า หนูก็ช่วยแม่เค้าเลี้ยงค่ะ กับเด็กในนี้เราจะเป็นกันเองกันอ่ะค่ะ คือมีอะไรจะช่วยเหลือกันอะไรอย่างนี้นะ ถ้าอย่างอยู่ข้างนอกคือหัวเดียวกระเทียมลีบ ไม่รู้จะพึ่งใครค่ะแต่เด็กในนี้แบบช่วยเหลือ ปลอบใจแล้วก็พูดคุยกับเรา แล้วก็ให้กำลังใจเรา ที่นี่ทุกคนช่วยกันอย่าง

เวลากินข้าวเสร็จแล้วก็คือถาดนี่คือของใครของมัน ต้องล้างเอง แต่คือรุ่นพี่ก็ต้องล้างให้น้อง ๆ ที่เค้าล้างถ้วยล้างชามไม่เป็น พี่คนโตอย่างเนี้ยก็ต้องล้างให้เด็กด้วยอะไรด้วย ป้อนข้าวด้วยค่ะ

นอกจากนี้ส้มรู้สึกดีเมื่อได้ปรึกษาเรื่องบุตรกับเจ้าหน้าที่บ้านพัก เพราะทำให้เธอรู้สึกว่าเธอมีทางออก โดยเจ้าหน้าที่ได้แจ้งกับเธอว่า เมื่อเธอคลอด เธอสามารถยกลูกให้กับบ้านพักได้ถ้าเธอต้องการ โดยที่เธอยังไม่ต้องรีบตัดสินใจตอนนี้ ดังคำกล่าว *"คือตอนนี้หนูก็ผ่อนคลายลงเยอะค่ะ เพราะว่าทางแม่เค้า (เจ้าหน้าที่บ้านพัก) ทางผู้ปกครองที่นี่ เค้าก็บอกว่าเดี๋ยวพอลูกคลอดแล้วเอาไว้ที่นี่ก็ได้ เพราะหนูคิดแล้วว่าถ้าลูกหนูอยู่ที่นี่แม่แกน่จะดูแลอะไรดีอ่ะ"*

เค้าถูกส่งมาที่นี่ก็มาพักก่อน พักรักษาร่างกายที่เค้าโดนมามันเยอะมาก พี่ก็พาไปหาหมอ แล้วเด็กในครรภ์ก็ยังอันตรายค่ะ ในตัวเค้าเองเค้าต้องการอยากพักรักษาตัวชั่วคราวก่อนแล้วพอเค้าหายดีแล้วหรือกระทั่งเค้าคลอดแล้วเค้าถึงจะกลับ แล้วในระหว่างที่เค้าอยู่ตรงนี้ก็ต้องให้คนทางนู้น (เจ้าหน้าที่ที่จังหวัดสระแก้ว) ไปดูครอบครัวเค้า ไปคุยกันเป็นพื้นฐานว่าเค้าเป็นแบบนี้ ๆ ๆ นะ เพราะว่าแม้กระทั่งเค้าบอกว่าเค้ายังไม่อยากเจอหน้าสามีเค้า ตอนนี้เราก็ไม่ได้ติดต่อสามีเค้า ไม่พูดถึงเลย เพราะว่าถ้าพูดถึงหรือติดต่ออาจจะมีผลกระทบกับเด็กในท้องด้วย ก็ยัง อันนี้คือเค้าตัดสินใจคือเราก็โอเค อ่ะไม่ติดต่อก็ไม่ นี่คือความประสงค์ของเค้าแล้วอีกส่วนที่ยังไม่อยากกลับบ้านก็นอนอยู่ที่นี่ ก็ดูแลตัวเอง ดูแลลูก แล้วเกิดวันที่คลอดเดี๋ยวเราก็จะพาไป (หัวหน้าบ้านพัก)

ส้มกล่าวว่าเธอได้มีเวลาคิดทบทวนปัญหาของตัวเองอีกหลายเรื่อง แม้บางเรื่องเธอจะคิดไม่ออกแต่ก็ไม่ได้รู้สึกกดดันเหมือนเมื่อก่อน ก่อนเข้ามาอยู่ในบ้านพัก เธอบอกว่าเธอยังกินอิ่ม และยังนอนหลับได้ เพราะเจ้าหน้าที่บ้านพักได้ดูแลเธอเป็นอย่างดี สอนให้เธอดูแลตัวเองและให้เธอบำรุงร่างกาย ดังคำกล่าว *"กินข้าวเสร็จแล้ว บางวันแม่ (เจ้าหน้าที่บ้านพัก) เค้าก็จะแจกขนม แจกนมอย่างเนี้ยค่ะ แจกนมคนละกล่อง ขนมคนละห่อ แต่หนูอ่ะถ้าเป็นขนมแม่เค้าจะให้หนู 2 ห่อ (ยิ้ม)"* แม้ในแต่ละวันจะมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เรียนหนังสือ ศิลปะ เข้าห้องสมุด แต่ก็ไม่ได้บังคับว่าเธอจะต้องทำเหมือนกันกับน้อง ๆ ส้มกล่าวว่าหากเธอรู้สึกสบายใจ ไม่คิดมาก เธอก็จะเข้าไปเล่นกับเด็ก และช่วยดูแลน้อง ๆ แต่เธอเป็นคนที่ชอบคิดหลายเรื่อง หากว่ารู้สึกเบื่อหรือหรือเครียดก็จะขึ้นไปนอนบนห้องพักได้

หนูเป็นคนที่ชอบคิดอะไรแบบเรื่อยเปื่อยอ่ะค่ะ ระแวง คิดกลัวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อก่อน ก่อนที่จะโดนแฟนตีนี่หนูก็โดนหลอกไปข่มขืนมาแล้ว หนูก็กลัว ระแวงอนาคตถ้าออกไปข้างนอกเราจะไปเจอเหตุการณ์อย่างเดิมมั้ย กลัวว่าจะไปเจอพวกที่เคยทำอะไรเราหรือเปล่า ถ้าเจอพวกมันเราจะทำยังไง เราจะเอาตัวรอดยังไง เราจะช่วยเหลือตัวเองยังไง คือคิดอะไรเรื่อยเปื่อยอ่ะค่ะ ช่วงบ่าย ๆ หนูก็ไปเล่นกับเด็ก ๆ บางทีหนูก็ไปเล่นกับเด็ก ๆ บางทีหนูเบื่อหนูเครียด หนูก็ขึ้นไปนอน

การมีเวลาว่างในแต่ละวัน เป็นช่วงเวลาที่ส้มบอกว่าส้มได้ทบทวนเรื่องราวที่ผ่านมา ที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเอง รวมถึงทบทวนเรื่องที่เคยคิดฆ่าตัวตายมาก่อน ส้มกล่าวว่าการอยู่ที่นี่ไม่เหมือนกับอยู่ข้างนอก แม้เธอจะยังคงคิดหาทางออกให้กับปัญหาชีวิตของเธอไม่ได้ทั้งหมด แต่เธอก็มีคนให้ปรึกษา เวลาเธอเครียดเธอก็มีน้อง ๆ คอยปลอบใจ และการทบทวนเรื่องราวต่าง ๆ เธอ

สามารถเอามาเป็นบทเรียนและนำมาสอนใจให้กับตัวเองได้ เธอรู้สึกว่าเธอเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เธออายุ 20 แล้ว เธอได้เรียนรู้ว่าเธอควรให้เวลากับความคิด ไม่ด่วนตัดสินใจเหมือนแต่ก่อน

ตรงนี้หนูคิดว่าถ้าหนูอยู่ที่นี่ พักรักษาตัวอยู่ที่นี่ก็ไม่มีใครทำอะไรหนูได้ ไม่มีใครมาทำร้ายร่างกายหนูได้ ทำให้หนูคิดอะไรออกค่ะ หนูรู้สึกมีกำลังใจจะสู้ ชีวิตของหนูตอนนี้มันดีขึ้นเยอะแล้ว มันก็แบบมีปัญหาอะไรก็มีคนช่วยแก้ มีคนให้กำลังใจ ขนาดคนอื่นที่เค้าไม่มีที่จะไป ขอทานตามข้างทางเค้าก็ยังเก็บขยะกินก็มี ที่เค้าด้อยกว่าเราเค้าก็ยังอยู่ได้ เค้ายังสู้ แล้วทำไมเราจะสู้ไม่ได้ เพราะทั้งที่เราก็ไม่ได้แขนขาดขาขาดเลย คือหนูคิดตรงนี้อ่ะค่ะ ทุกวันนี้หนูก็เลยคิดว่ามันต้องสู้เพื่อลูกหนู เพื่อครอบครัวหนูอ่ะค่ะ หนูคิดว่าถ้าหนูออกไปจากที่บ้านพักแล้วหนูไปรอดนะคะ เพราะว่าหนูก็เจอเหตุการณ์อย่างนี้มาแล้ว 2 ครั้งแล้ว เคยอยู่บ้านพักมา 2 ครั้งแล้ว หนูคิดว่าหนูน่าจะไปรอด เพราะความคิดของหนูทุกวันนี้ หนูก็ 20 แล้ว หนูก็น่าจะคิดอะไรเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ได้แล้ว น่าจะโตแล้ว ไม่น่าจะคิดอะไร ทำอะไร แบบปึ๊บปั๊บเป็นเด็กเหมือนเดิมแล้วอ่ะค่ะ

อย่างไรก็ตามการที่ส้มเข้ามาอยู่ในบ้านพักและจะรู้สึกผ่อนคลายและรู้สึกปลอดภัย แต่ส้มยังอดคิดถึงเรื่องครอบครัวไม่ได้ เธอยังเป็นห่วงลูกอีกคนหนึ่งและเธอไม่รู้จะติดต่อไปที่บ้านเธออย่างไร

บางเรื่องหนูก็คิดไม่ตก ก็คือเรื่องครอบครัวที่อยู่ที่สระแก้ว คือห่วงลูกก็ห่วง ห่วงแม่ก็ห่วง ห่วงน้องก็ห่วงอย่างเนี้ยค่ะ คือแกทำงานคนเดียว ไหนจะเงินไปโรงเรียนน้อง ไหนจะเงินซื้อข้าวกิน บางทีไม่มีข้าวกินตอนที่หนูอยู่กับแก แกก็เอาข้าวแห้งแช่ เอาไปนึ่งไปหุงกินอย่างเนี้ยค่ะ ก็เลยทำให้กลายเป็นว่าทำให้หนูแบบห่วงแกมากขึ้นอะไรอย่างนี้

เกือบคลอด

เมื่อส้มเข้ามาอยู่ที่บ้านพักได้ 3 วัน ส้มได้สังเกตว่าตัวเองมีเลือดออกทางช่องคลอด ไหลออกมาพร้อมกับปัสสาวะ และมีลิ่มเลือดปนอยู่ด้วย จึงได้รีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านพักทราบว่าเธอมีเลือดไหลออกมา และหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวจึงพาเธอขึ้นรถเพื่อไปโรงพยาบาล

ความเครียดได้ถาโถมสู่ส้มอีกครั้ง ครั้งนี้เธอบอกว่าเธอเครียดมากเพราะกลัวว่าลูกเธอจะเป็นอันตราย ซึ่งหมอได้แจ้งให้ทราบว่าลูกของเธอยังปลอดภัยดี แต่ปากมดลูกเปิดแล้วซึ่งอาจจะคลอดได้ แต่หมอเห็นว่าเธอยังมีอายุครรภ์เพียงแค่ 7 เดือนประกอบกับเพิ่งเสียเลือดไปอย่างมากทั้งมารดาและบุตร จึงเกรงว่าบุตรของเธออาจจะไม่มีชีวิตหากคลอดตอนนี้ อยากให้เธอดูแลตัวเองและบำรุงร่างกาย พักฟื้นให้มาก ส้มเล่าว่าเธอรู้สึกดีใจอย่างมากที่ลูกเธอรอด ดังคำกล่าว *“ตอนหนูไปหาหมอ หมอเค้าก็แบบ พูดให้กำลังใจว่าลูกปลอดภัยนะอะไรนะ คือตรงนี้ ได้ยินว่าลูกหนูปลอดภัย หนูก็ดีใจมากแล้วอ่ะค่ะ”*

ส้มยังกล่าวอีกว่าถ้าเธอไม่ได้มาอยู่บ้านพัก ลูกเธอคงไม่รอด เพราะว่าหากเธออยู่ข้างนอกเธอจะไม่ได้เดินทางไปพบหมอ รวมถึงคงเครียดอย่างมากเพราะว่าไม่มีที่ปรึกษาและยังไม่รู้ว่าหากถึงเวลาคลอดจะทำอย่างไร

แต่สำหรับตัวหนูคือหนูสบายใจแล้วเพราะหนูมีที่พัก ที่อยู่อาศัย มีแม่ (เจ้าหน้าที่บ้านพัก) คอยให้คำปรึกษา หนูคุยกับแม่ๆ เค้าเรื่องลูกนี่แหละค่ะ อย่างที่ว่าแม่แกพาไปหมอมาก็เพราะหนูมีเลือดไหลตามปัสสาวะคะ แล้วคือตอนนี้หมอบอกว่าลูกพร้อมที่จะออกแล้ว แต่คือหมอเค้ายังไม่อยากให้คลอดตอนนี้ หมอเค้ากลัวว่าลูกจะไม่รอด ถามว่ากลัวมั้ย....(คิดสักพัก)...ถ้าหนูอยู่ใกล้คนโต อยู่ใกล้อะไร ก็ไม่ได้กลัว ไม่ได้อะไรค่ะ เพราะว่าหนูก็ขอคำปรึกษาได้อะไรอย่างนี้ค่ะ

วางแผนอนาคต

การที่ส้มได้เข้ามาพักอยู่ในบ้านพักแห่งนี้ ส้มได้เล่าว่าเธอได้เห็นว่าเจ้าหน้าที่บ้านพักดูแลเด็ก ๆ ที่อยู่ในความอุปการะอย่างดีเหมือนลูกแท้ ๆ ของเจ้าหน้าที่ ทำให้ในวันนี้เธอตัดสินใจวางอนาคตลูกคนที่อยู่ในครรภ์ของเธอคนนี้ว่า จะยกให้กับบ้านพักให้ช่วยดูแลต่อไป ด้วยเหตุผลว่าหากลูกไปใช้ชีวิตข้างนอกบ้านพักกับเธออาจจะไม่ได้กินอิ่มนอนหลับเหมือนอย่างเด็ก ๆ ในบ้านพักแห่งนี้ เธอต้องการให้ลูกของเธอมีอนาคต โดยที่เธอสามารถกลับมาเยี่ยมลูกที่นี่บ่อย ๆ ดังคำกล่าว *"ความคิดของหนูสำหรับลูกคนนี้หนูคิดว่าหนูไม่ได้ห่วงอะไรแล้ว ก็คือมีทางบ้านพักเค้าก็ช่วยดูแลช่วยให้กำลังใจหนูทุกอย่าง ถ้าลูกหนูคลอดออกมา หนูก็คิดว่าลูกหนูน่าจะมีชีวิตที่ดี เพราะอยู่ตรงนี้ แม่ (เจ้าหน้าที่บ้านพัก) เค้าก็แบบเลี้ยงดู ดูแลดีทุกอย่าง เค้าก็ให้คำสอน ได้ดูแลเป็นแม่ เป็นลูกของเค้าแท้ๆ อะไรอย่างเนี้ยค่ะ"*

ส้มยังเล่าว่าการที่เธอตัดสินใจยกลูกให้บ้านพักนั้นเธอรู้ว่าเป็นแม่ที่เห็นแก่ตัว เหมือนว่าเธอไม่รักลูก แต่ว่าเธอต้องยอมตัดใจไม่เอาลูกออกไปลำบาก เพราะยังไม่รู้ว่าการออกไปเผชิญโลกภายนอกนั้น จะมีงานทำหรือไม่ ด้วยข้อจำกัดด้านวุฒิการศึกษาทำให้เธอได้วางแผนว่าจะกลับไปทำงานคาราโอเกะเหมือนเดิมแต่จะย้ายร้านเพราะไม่ต้องการให้คนที่เคยทำร้ายเธอ ทั้งสามีและแขกที่เคยมาหลอกข่มขืนหรือพาเธอไปปล่อยทิ้งข้างทางมาพบเจอ เธอรู้ว่าอาชีพนี้เต็มไปด้วยความเสี่ยงจึงไม่ต้องการให้ลูกไม่มีอนาคต แต่ส้มบอกว่าบ้านพักได้บอกแนวทางกับเธอว่าหากเธอไม่พร้อมจะเลี้ยงลูกสามารถเอาไว้ที่บ้านพักได้ เธอจึงคิดจะยกให้กับบ้านพัก รวมถึงเธอมีความมั่นใจว่าลูกของเธอจะมีอนาคตที่ดีกว่าการอยู่กับเธอ

แม่เค้า (เจ้าหน้าที่บ้านพัก) น่าจะดูแลดีอะไรอย่างนี้ค่ะ เพราะว่าหนูเห็นเจ้าหน้าที่ที่นี่ดูแลลูก ดูแลเด็กทุกคนแล้วดีหมด ข้าวปลาอะไรไม่เคยให้ขาด หนูก็เลยคิดว่าถ้าลูกหนูเอาไว้ที่นี่ ก็น่าจะดีกว่ากัน เพราะการกลับไปอยู่กับหนู หนูคิดว่าลูกหนูต้องอดต้องอยาก ไหนจะค่าซีรีแล็ค ไหนจะค่าอะไร เพราะลำพังตัวหนูก็ยังไม่มีจะกินเลยค่ะ เพราะว่าที่นี่คือข้าว แม่แกก็มีให้กิน นมแม่แกก็มีให้กิน แต่คือถ้าไปอยู่กับหนู ข้าวบางวันก็...(เงียบสักพัก)...ต้องอด บางวันก็ได้กิน นมบางวันก็ไม่มีเลยก็ไม่ได้กิน ก็ต้องกินนมโรงเรียนที่น้องหนูเอามาจากโรงเรียน มันก็จะทำให้แบบ...ลูกหนูไม่เจริญเติบโต ไม่เท่าเพื่อนอย่างนี้อ่ะค่ะ คือหนูคิดอย่างนั้น ถามว่าความคิดของหนูมันดีหรือเปล่า ถ้าคิดอีกแบบนึงมันก็จะดี เพราะลูกเราก็จะสบาย ลูกเราก็จะไม่ลำบากอยู่กับเรา แต่ถ้าคิดอีกด้านนึง กลับคิดว่าเป็นแม่ที่เห็นแก่ตัว เป็นแม่ที่ไม่เอาไหนค่ะ แม่ที่ไม่รู้จักคำว่ารักลูก แต่ถามว่ารักมั้ย รักนะคะ แต่เราไม่มีทางเลือก เราก็ต้องเลือกให้เค้ามีชีวิตที่ดีกว่าเรา มีชีวิตที่เค้าจะเจริญเติบโตไปได้ดีกว่านี้

แม้เธอจะรู้สึกว่าเธออาจจะถูกมองว่าเธอเป็นแม่ที่เห็นแก่ตัว แต่การยกลูกให้บ้านพักเด็กและครอบครัวแห่งนี้เธอมองว่าเธอทำสิ่งที่ถูกต้อง และดีกว่าแม่วัยรุ่นอีกหลายคนที่ทิ้งลูกไว้ตามถังขยะหรือตามที่ต่าง ๆ อย่างที่เธอเคยดูข่าว เธอรู้สึกว่าแม่พวกนั้นเป็นแม่ที่เห็นแก่ตัวมากกว่าเธอ ไม่มีแม้แต่ความรักให้กับใคร ซึ่งเธอรู้สึกว่าตัวเองยังทำเพื่อให้ลูกมีอนาคตที่ดีผิดกับวัยรุ่นเหล่านั้น ดังคำกล่าว *"คือดีกว่าที่หนูเอาไปทิ้งที่นู้นที่นี่ คนแบบนั้นเป็นคนที่เห็นแก่ตัวมาก!! ไม่มีความเป็นคนเลยค่ะ ขนาดตัวเองยังอยากมีชีวิตรอด แล้วทำไมลูกตัวเองแท้ ๆ ทำไมไม่รัก ถ้ายังเปรียบอย่างสุนัข สุนัขมันยังรักลูกมันเลย มันคลอดลูกออกมาใครไปกวนลูกมัน มันยังคาบลูกหนี แต่ตัวเองเป็นคนแท้ๆ ทำไมตัวเองไม่รักลูกตัวเองเลย"*

เมื่อได้คิดว่าบุตรของเธอ ไม่ต้องลำบากแล้วจึงรู้สึกผ่อนคลายขึ้น แม้จะยังคงกังวลกับอนาคตภายหลังคลอดลูกอยู่ เพราะเธอต้องกลับไปทำงานที่ร้านคาราโอเกะเนื่องจากเธอไม่รู้ว่าจะไปทำงานอะไร แต่เธอก็ได้คิดทบทวนไว้บ้างแล้วว่าเธอต้องเตรียมตัวว่าเธอจะต้องเจอปัญหาอะไรในอนาคต เช่น เรื่องการเจอเพื่อนร่วมงานเอารัดเอาเปรียบ เรื่องการโดนแขกหลอกไปข่มขืน เป็นต้น

> *ถามว่าใจหนู หนูอยากไปตรงนั้น (คาราโอเกะ)มั้ย ไม่เลยนะคะ!! แต่ว่าหนูไม่มีทางเลือก ถ้าหนูมีวุฒิ ม.3 หนูมีทางเลือก หนูก็น่าจะเลือกไปงานที่ดีกว่านี้ อย่างงานตรงนี้บางวันก็มีเงินกิน บางวันก็ไม่มีเงินกิน มันจะเป็นอย่างนั้นน่ะค่ะ ถ้าหนูเลือกงานได้หนูอยากทำงานอะไรก็ได้ ขอให้เป็นงานแบบที่สุจริตที่อะไรหนูทำได้หมด จะงานหนักงานเบา หนูไม่เคยเกี่ยง เพราะหนูไม่เคยทำงานสบายอยู่แล้ว ยกไม้ยกเหล็กหนูก็ทำมาแล้ว ปลูกมัน ปลูกยูคา ทั้งวี่ทั้งวันหนูก็ทำมาแล้ว หนูคิดว่าเป็นคนดีไปอยู่ไหนก็ไม่มีคนรังเกียจหรอกค่ะ แต่มันอาจจะมีบ้างคนที่เอาเปรียบเรา แต่เราไม่สู้ ถ้าขนาดเราเจอหมา หมามันเห่าหมามันจะกัดเรายังเดินหนี อันนี้คนด้วยกันแท้ ๆ ถ้าเค้าแบบแว้งกัดเรา เราก็เดินหนีเค้า ถ้าเราไปเผชิญหน้าสู้กับเค้า เราก็จะกลายเป็นแบบเราต้องการเป็นศัตรูกับเค้า ต้องการที่จะรบกับเค้า มันจะกลายเป็นอย่างนั้นน่ะค่ะ*
>
> *อย่างเรื่องที่หนูจะกลับไปทำงานอีก หนูก็ว่าจะเปลี่ยนร้านเพราะหนูไม่อยากให้ใครรู้เรื่องที่ว่าหนูอยู่ที่ไหน เพราะหนูกลัวว่าไอ้ผู้ชายคนเนี้ยมันจะตามมาทำร้ายหนูอีกค่ะ หนูอยู่ที่นี่หนูก็เก็บมาคิดอะไรอย่างนี้นะคะ อย่างโดนหลอกโดนอะไรมา เราก็คิดว่าถ้าหนูเป็นคนที่มีความคิดมากกว่านี้ โตมากกว่านี้ ไม่เชื่อคนง่ายอย่างนี้ หนูก็คงไม่โดนหลอก อย่างโดนหลอกไปข่มขืน หนูก็คงไม่โดนอีกต่อให้เค้ามาพูดทางไหนก็ช่าง เราไม่ไปก็ได้ ถ้าใจเราไม่ได้ไป เราหาทางออกทางอื่นก็ได้ หรืออย่างเรื่องที่ออกไปแล้วจะเจอคนพวกนั้นอีก (คนที่เคยพาไปข่มขืนหรือพาไปทิ้งทางเปลี่ยว) ถ้าเค้าไม่เห็นหนู หนูเห็นเค้าก่อนโดยบังเอิญ หนูก็ต้องหาทางหลบเค้าก่อน หลบหลีกเค้าหรือไม่ก็ขึ้นโรงพักแจ้งความไว้ก่อนอย่างเนี้ย คือความคิดของหนูก็คือเคยผ่านตรงนี้มาแล้ว เคยแจ้งความจับคนมาแล้ว เราจะไปแจ้งอีกสักครั้งก็คงไม่เป็นไร*

สัมได้กล่าวว่าเธออยู่ที่นี่เธอมีเวลาคิดทบทวนเรื่องราวที่ผ่านมา และได้เรียนรู้เกี่ยวกับอะไรหลาย ๆ ในชีวิตของเธอ ทั้งเรื่องอนาคตของตัวเอง และอนาคตของลูกทั้งสองของเธอ รวมถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เธอได้เจอมา สอนให้เธอเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เธอรู้ว่าอนาคตเธอต้องเจอปัญหาอีกมากแต่ความคิดของเธอ เธอบอกว่า "จะอยู่เพื่อลูก"

เรื่องที่ผ่านมากทำให้หนูคิดได้ว่าคนที่เค้ารักเรา กับคนที่เค้าหวังแค่ตัวเราเป็นอย่างไร หนูสอนตัวเองด้วยเหตุการณ์ที่หนูเจอมา พอเห็นลูกเห็นอะไรก็ทำให้คิดได้ว่า นะ เรายังมีลูก ยังมีคนที่เค้าต้องการชีวิตจากเราอยู่ หนูก็เลยคิดอย่างนี้ค่ะ เพราะว่าเราก็ยังไม่อยากขาดความรักจากใครเลย แล้วลูกเราก็ต้องการความรักเหมือนกันอย่างที่เราต้องการ เพราะว่าถ้าลูกหนูขาดหนูไปลูกหนูจะอยู่ได้ยังไง อย่างน้อยถ้าลูกหนูอยู่ตรงนี้หรือจุดนี้ (บ้านพัก) ก็ถามว่าดีมั้ยมันดี แต่คำว่าแม่อ่ะ ยังไงลูกมันก็ต้องผูกพันมากกว่าคนอื่น ลูกหนูสอนให้หนูเรียนรู้ รู้จักโตเป็นผู้ใหญ่ ให้รู้จักมีความคิดเป็นของตัวเอง ให้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง ให้รู้จักบุญคุณคนนั้นคนนี้ หนูก็คิดว่าหนูก็ต้องสู้เพื่อลูกหนู

สัมเล่าว่าแผนอนาคตที่วางไว้คือจะยังทำงานที่จังหวัดแห่งนี้ต่อไป แม้จะมีความเสี่ยงมากก็ตามแต่ก็มีงานให้ทำ เธอยังสามารถหารายได้ส่งกลับไปให้มารดาและลูกของเธอที่นั่นและเธอสามารถมาหาลูกของเธอที่บ้านพักได้ แม้เธอจะไม่ชอบสภาพความเป็นอยู่ในจังหวัดแห่งนี้แต่ก็ต้องอยู่ต่อไป เพราะหากกลับไปบ้านของเธอ เธอจะกลายเป็นภาระให้กับมารดา เธอจึงได้แต่ทำใจว่าจะต้องใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเดิมที่เคยผ่านมา สังคมที่เธอนิยามว่า “มีแต่คนเอารัดเอาเปรียบ และเห็นเงินเป็นใหญ่”

อยู่ที่นี่ (จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้) ไม่มีเงินก็อยู่ไม่ได้หรอกค่ะ (ส่ายหน้าไปมา) เพราะว่าในเมืองอย่างเนี้ย ไม่มีเงินจะอยู่ไม่ได้เลย ต้องเงินอย่างเดียว ค่ารถเอย ค่ากินอยู่ก็ต้องใช้เงินอ่ะค่ะ มันไม่เหมือนกับบ้านนอก ถ้าเราอยู่บ้านนอกเราไม่มีเงินก็จริงแต่เรามีข้าวติดหม้อไว้ เราก็หาปู หาปลา กินได้มันจะสบายกว่ากันเยอะหนูไม่ชอบหรอกค่ะที่นี่ หนูอยากอยู่แบบพี่น้อง อยู่กันแบบมิตรสหายอย่างนั้นดีกว่า เพราะอย่างที่หนูอยู่มา คนที่นี่เป็นคนเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ เป็นคนที่แบบ...ชอบเอาเปรียบคนอื่นคืออะไรที่เอาเปรียบคนอื่นได้ก็จะเป็นผลดีกับตัวเองอย่างเนี้ยค่ะ อย่างเวลาทำงานหรืออะไรเนี่ย พวกหัวหน้าเค้าก็เอาเปรียบลูกน้องได้เค้าก็เอาเปรียบตลอด ขนาดทำคาราโอเกะด้วยกันแท้ ๆ เอาเปรียบกันยังมีเลยค่ะ อยู่เมืองใหญ่อย่างนี้ มีแต่คนเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ ขนาดนั่งรถนั่งเรือ คนท้องใหญ่บะเร้อบะร่ายังให้คนท้องยืนตัวเองนั่งสบายใจ ทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็เป็นผู้ชาย แต่ไม่เคยเสียสละให้ใครเลย คือความคิดของเค้า หนูคิดว่าคนที่นี่เอาเงินเป็นใหญ่ มีเงินแล้วทำอะไรก็ได้หมดทุกอย่าง หนูคิดว่าเค้าคงคิดอย่างนั้นนะคะ ถึงเป็นกันอย่างนี้ ก็คือใครมีเงินก็มีอำนาจ ใครไม่มีเงินก็เป็นขี้ข้าเค้าตลอดไปต้องเป็นทาสเค้า เค้าสั่งให้ทำอะไรก็ต้องทำ เค้าจ้างไปฆ่าใครก็ต้องไปเพราะมึงเป็นลูกน้องเค้า ที่นี่จะเป็นอย่างเนี้ยค่ะ

แต่อย่างไรก็ตาม สัมกล่าวว่าไม่ว่าจะอย่างไรเธอเองก็รู้สึกสบายใจมากขึ้น ดีกว่า “หัวเดียวกระเทียมลีบ” เหมือนอยู่นอกบ้านพัก เพราะที่บ้านพักแห่งนี้จะไม่มีใครมาทำร้ายเธอได้ และเธอยังต้องสู้เพื่อลูกของเธอต่อไป ในอนาคตหลังจากออกจากบ้านพักไปแล้ว เธอตัดสินใจยกลูกให้กับบ้านพักเพราะอดีตได้สอนเธอว่าโลกภายนอกโหดร้ายเกินไปสำหรับลูก ชีวิตเธอเองต้องล้มเหลวมาทั้งชีวิต เธอจึงเรียนรู้จากสิ่งที่ผ่านมา พร้อมกับเหตุผลและข้อจำกัดต่าง ๆ ทำให้เธอต้องยอมรับว่าเธออาจจะเป็นแม่ที่ไม่ดี แต่เธอจะไม่ยอมให้ลูกต้องอดอยากไปพร้อมกับเธอ เหมือน ๆ กับแม่เธอเองก็ไม่เคยปล่อยให้ลูกต้องอดอยากเช่นกัน

1.2 สรุปภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

ข้อมูลทั่วไป

ส้ม ปัจจุบันอายุ 20 ปี ตั้งครรภ์แรกในขณะที่มีอายุ 17 ปีโดยบุตรคนแรกอาศัยอยู่กับมารดาที่ต่างจังหวัด และกำลังตั้งครรภ์บุตรคนที่ 2 ซึ่งมีอายุครรภ์ 7 เดือน ไม่ได้ประกอบอาชีพ และแยกทางกับสามีภายหลังจากถูกทำร้ายร่างกาย มีบุตรทั้งสิ้น 2 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสระแก้ว ย้ายเข้ามายังจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 5 ปี ปัจจุบันอยู่ในความคุ้มครองของบ้านพักเด็กและครอบครัว

ครอบครัวเดิม

ผู้ให้ข้อมูลได้รับการเลี้ยงดูจากยายมาตั้งแต่เด็ก เมื่อยายเสียชีวิตจึงย้ายมาอยู่กับมารดา ซึ่งขณะนั้นครอบครัวกำลังประสบปัญหาเรื่องการเงินและครอบครัวแตกแยก บิดามีภรรยาใหม่ ติดสุราอย่างหนัก ทำให้บิดาและมารดาแยกทางกัน ไม่บ่อยครั้งที่บิดากลับมาหา แต่ทุกครั้งที่กลับมาบิดามักกลับมาด้วยความเมามายและทำร้ายร่ายกายมารดาและลูก ๆ เป็นประจำ พี่ชายของผู้ให้ข้อมูลประกอบอาชีพแล้วแต่ไม่เคยส่งเงินมาช่วยเหลือครอบครัว ทำให้มารดาเป็นเสาหลักของครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและการหารายได้ รายได้ส่วนใหญ่เกิดจากงานรับจ้างทั่วไป ในขณะที่ในครอบครัวมีสมาชิกทั้งสิ้น 5 คน ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในบ้าน มารดามักหยิบยืมเงินจากญาติพี่น้องเป็นประจำเพื่อให้บุตรอีก 3 คนได้รับประทานอาหารได้ครบทุกมื้อ แม้บางครั้งมารดาต้องอาศัยข้าวดิบแช่น้ำให้พองตัวและรับประทานเพื่อประทังชีวิตเท่านั้น

ที่อยู่อาศัย

เดิมทีผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่ที่บ้านของมารดา แต่เมื่อรายได้ไม่พอค่าใช้จ่าย บ้านจึงถูกยึดและทำให้ครอบครัวต้องอพยพไปอาศัยอยู่ตามบ้านญาติ และเดินทางเข้ามาพักอาศัยกับญาติที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จากนั้นเมื่อมีคนมาหมั้นหมาย ผู้ให้ข้อมูลจึงย้ายมาอยู่ห้องเช่าแห่งหนึ่งที่สามีเช่าไว้ จนกระทั่งคลอดบุตรจึงถูกสามีทอดทิ้งไปและไม่มีที่อยู่อาศัย จึงเดินทางกลับไปอาศัยอยู่กับมารดาที่จังหวัดสระแก้วอีกครั้ง แต่ภายหลังส้มต้องการหารายได้มาช่วยเหลือครอบครัวจึงเดินทางกลับมาหางานทำที่จังหวัดแห่งนี้อีกครั้ง โดยมาสมัครเข้าทำงานในร้านคาราโอเกะแห่งหนึ่งเพราะสถานที่แห่งนี้ให้ที่พักอาศัย จนกระทั่งส้มตัดสินใจลาออกจากร้านคาราโอเกะเพื่อมาอยู่กับสามีคนที่ 2 ที่บ้านแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นบ้านของสามี และถูกกักขังให้อยู่แต่บ้านเป็นประจำ จนกระทั่งส้มตั้งครรภ์ได้ 7 เดือน และถูกสามีทำร้ายร่างกายจึงได้มาพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลและได้รับการส่งต่อให้มารับบริการที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดแห่งนี้ จนกระทั่งปัจจุบัน

การศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาจากโรงเรียนใกล้บ้าน จนกระทั่งมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในช่วงที่กำลังจะจบการศึกษา แต่กลับประสบอุบัติเหตุก่อนทำให้ต้องหยุดเรียนหนังสือเพราะส่งผลต่ออาการทางสมองของเธอ จากนั้นจึงหันเหชีวิตไปสู่การทำงาน ทำให้วุฒิการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลคือสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6

การทำงาน

หลังจากที่ลาออกจากโรงเรียนแล้ว ผู้ให้ข้อมูลได้เดินทางตามครอบครัวเพื่อมาหางานทำในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก โดยเริ่มจากทำงานรับจ้างทั่วไป เช่น ยกของ ปลูกต้นยูคาลิปตัส รับจ้างทั่วไปในโกดังสินค้า เป็นต้น จากนั้นได้หมั้นหมายกับสามีคนแรกและมีลูกด้วยกัน แต่เมื่อคลอดบุตรแล้วสามีกลับทอดทิ้งและติดต่อไม่ได้อีกต่อไป ผู้ให้ข้อมูลจึงตัดสินใจฝากบุตรไว้กับมารดาที่จังหวัดสระแก้วและเดินทางมาหาทำงานอีกครั้งที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพราะเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่ผู้ให้ข้อมูลมั่นใจว่าเธอจะมีงานทำอย่างแน่นอน

ผู้ให้ข้อมูลขอเข้าทำงานที่ร้านคาราโอเกะแห่งหนึ่งที่เคยมาเที่ยวกับสามีคนแรก แม้จะถูกปฏิเสธเนื่องจากกฎหมายที่ไม่อนุญาตให้รับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าทำงาน แต่ผู้ให้ข้อมูลได้ขอร้องให้เจ้าของร้านคาราโอเกะเห็นใจและได้เข้าทำงานในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามรายได้เกิดจากความพึงพอใจของลูกค้าและค่าส่วนแบ่งจากเครื่องดื่ม เมื่อมีลูกค้าประจำเพิ่มมากขึ้นทำให้เพื่อนร่วมงานไม่พอใจและใส่ร้ายจนกระทั่งรายได้น้อยลง ผู้ให้ข้อมูลต้องทนทำงานต่อไปเพราะร้านคาราโอเกะแห่งนี้ให้ที่พักอาศัย ทำให้ไม่ต้องออกไปเช่าห้องพักเอง

เมื่อลูกค้าประจำน้อยลง ผู้ให้ข้อมูลต้องหาลูกค้าขาจรมากขึ้น ดังนั้นจึงยอมออกไปรับบริการกับลูกค้านอกสถานที่และทำให้ถูกข่มขืนและปล่อยทิ้งไว้ข้างทางเปลี่ยว 2 ครั้งด้วยกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลยังคงต้องทำงานเพื่อให้มีรายได้ส่งกลับไปให้มารดา น้อง และลูกอย่างน้อยเดือนละ 500 บาท

การตั้งครรภ์

ผู้ให้ข้อมูลมีสามี 2 คน โดยสามีคนที่ 1 ทำงานยกสินค้าในโกดังแห่งหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลไปรับจ้างทั่วไป เมื่อชอบพอกันแล้วสามีจึงมาหมั้นหมายโดยให้เงินส่วนหนึ่งกับมารดาและรับผู้ให้ข้อมูลไปอยู่ด้วยกัน สามีคนที่ 1 ดูแลเป็นอย่างดี แบ่งปันรายได้ให้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลส่งให้มารดาเรื่อยมา แต่เมื่อตั้งครรภ์แล้วพบว่าสามีได้เปลี่ยนไป สามีมักไม่กลับบ้านในตอนกลางคืน โดยไปเสพย์ยาเสพติดมั่วสุมกับเพื่อน และกลับมาอาบน้ำเพื่อไปทำงานในตอนเช้า จนกระทั่งผู้ให้ข้อมูลคลอดบุตรคนที่ 1 สามีได้เดินทางมาเยี่ยมที่โรงพยาบาลและให้เงินที่ได้จากประกันสังคมให้กับลูก และจากนั้นได้บอกส้มว่าจะไปอยู่ต่างจังหวัด จากนั้นผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถติดต่อสามีคนนี้ได้อีกเลย ทำให้ไม่มีที่อยู่อาศัยจึงต้องเดินทางกลับไปอยู่กับมารดาที่จังหวัดสระแก้วอีกครั้ง จากนั้นจึงฝากลูกให้มารดาช่วยเลี้ยงดูและได้เดินทางกลับมายังจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้อีกครั้งเพื่อมาหารายได้และส่งกลับไปให้ครอบครัว

สามีคนที่ 2 เป็นชาวประมงและลูกค้าที่เคยมาใช้บริการที่ร้านคาราโอเกะมีอายุมากกว่าผู้ให้ข้อมูล 10 ปี ได้รู้จักชอบพอกันจึงชักชวนให้เดินทางไปที่บ้านและพูดคุยกับพ่อแม่ ผู้ให้ข้อมูลจึงตัดสินใจลาออกจากร้านคาราโอเกะและมาใช้ชีวิตกับสามีคนที่ 2 จากนั้นส้มได้รับรู้ความจริงบางอย่างเกี่ยวกับสามี คือ เคยต้องโทษเข้าคุกมาก่อน และติดสุราอย่างหนัก จากนั้นจึงเริ่มทะเลาะเบาะแว้งกันประจำ ในขณะที่สามีเดินทางออกเรือมักจะกักขังไม่ให้ส้มออกไปนอกบ้าน และจำกัด

ค่าใช้จ่ายทุกอย่างของส้ม ทำให้ส้มไม่มีโอกาสส่งเงินกลับไปที่บ้านและไม่ได้โทรศัพท์หามารดา จนกระทั่งวันหนึ่งส้มถูกสามีทำร้ายร่างกายซึ่งขณะนั้นเธอกำลังตั้งครรภ์ได้ 7 เดือน ทำให้ส้มแอบโทรกลับไปหามารดาเพื่อเล่าเรื่องราวให้ฟัง แต่มารดากลับบอกให้ส้มฆ่าตัวตายและส้มได้ผูกคอตาย แต่ไม่สำเร็จ สามีรู้จึงโกรธและทำร้ายร่ายกายเพิ่ม จนกระทั่งส้มสูญเสียเลือดเป็นจำนวนมาก จากนั้นส้มจึงได้ส่งตัวมารับการรักษาที่โรงพยาบาลและเข้าพักที่บ้านพักเด็กและครอบครัว ซึ่งการเข้ารับบริการนี้สามีไม่รู้ และส้มตั้งใจว่าจะไม่กลับไปใช้ชีวิตอยู่กับสามีคนนี้อีก

1.3 บทวิเคราะห์กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

1.3.1 ระยะที่ 1 ก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนี้

1. การประสบอุบัติเหตุจนผ่าตัดสมอง นั่นคือผู้ให้ข้อมูลได้ประสบอุบัติเหตุจนทำให้กระทบกระเทือนต่อสมองและร่างกายอย่างรุนแรงทำให้ต้องลาออกจากโรงเรียนก่อนได้รับวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมคือ ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถสมัครงานที่มีรายได้มั่นคงและมีความเสี่ยงน้อยได้ เนื่องจากพื้นที่เศรษฐกิจที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้จำกัดวุฒิการศึกษาของแรงงานต้องมีระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงเป็นเงื่อนไขผลักดันให้ผู้ให้ข้อมูลต้องทำงานในร้านคาราโอเกะและถูกข่มขืน จนต้องรีบตัดสินใจย้ายไปอยู่กับสามีเพื่อหลีกเลี่ยงการทำงานที่เต็มไปด้วยความเสี่ยง

2. ย้ายไปอยู่กับสามีคนที่ 1 ตอนอายุ 16 ปี นั่นคือ สามีมาหมั้นหมายและทอดทิ้งภายหลังคลอดบุตร โดยสามีคนที่ 1 ได้นำเงินมาให้มารดาของส้มเพื่อเป็นการหมั้นหมายและขอให้ส้มไปอยู่ด้วย ซึ่งเป็นความต้องการของส้มในการย้ายออกจากครอบครัวเดิม เพราะไม่ต้องการรับรู้เรื่องที่บิดาเมามายและใช้กำลังทำร้าย และมารดาได้ยกส้มให้กับสามีของเธอไปตั้งแต่ส้มอายุ 16 ปี ซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ส้มตั้งครรภ์ตั้งแต่วัยรุ่น อย่างไรก็ตามเมื่อส้มตั้งครรภ์แล้วสามีได้เปลี่ยนไป ไม่ดูแลใส่ใจเช่นดังเดิมและหันไปเสพย์ยาเสพติด จนกระทั่งในวันที่ส้มคลอดบุตรคนแรกสามีได้นำเงินประกันให้กับลูกและทอดทิ้งไปอยู่จังหวัดอื่น ส้มไม่สามารถติดต่อได้อีกเลยนับแต่นั้นมา ทำให้เป็นข้อจำกัดในเรื่องค่าใช้จ่ายของการเลี้ยงดูบุตร ไม่มีที่อยู่อาศัยจึงต้องกลับไปอาศัยอยู่กับมารดาที่จังหวัดสระแก้วดังเดิม

3. การถูกข่มขืนและทิ้งที่เปลี่ยวข้างทาง เนื่องจากการมีลูกทำให้รายจ่ายเพิ่มมากขึ้น ส้มจึงต้องเข้ามาทำงานในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งรายได้สำหรับผู้ที่ต้องการทำงาน แต่เนื่องจากงานในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ต้องการวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และต้องการแรงงานที่มีฝีมือ ส้มจึงต้องเลือกมาสมัครงานที่ร้านคาราโอเกะซึ่งมีที่พักให้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นสถานการณ์สำคัญที่เจ้าของร้านคาราโอเกะยอมฝ่าฝืน

กฎหมายเพื่อรับส้มที่ขณะนั้นอายุเพียง 17 ปีเข้าทำงาน แต่เจ้าของร้านไม่ให้เงินเดือนกับส้ม ดังนั้นรายได้ของส้มจึงขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและส่วนแบ่งค่าเครื่องดื่มจากลูกค้า ดังนั้นลักษณะของการทำงานในร้านคาราโอเกะจึงต้องแก่งแย่งลูกค้าที่มาใช้บริการ มีการใส่ร้ายป้ายสีใส่กัน ทำให้ส้มที่ไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานเช่นนี้มาก่อนประกอบกับพื้นที่แห่งนี้มีการก่อคดีอาชญากรรมบ่อยครั้ง ผู้ที่ทำงานที่มีความเสี่ยงต้องมีความระมัดระวังตนเอง ในขณะที่ส้มไม่สามารถคัดเลือกรับบริการลูกค้าได้ ทำให้ถูกข่มขืนและทำร้ายร่างกายในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามแม้จะถูกข่มขืนและทำร้ายร่างกายดังกล่าวแต่ยังมีหน่วยงานที่ช่วยเหลือให้เข้าพักรักษาตัวจนสามารถกลับไปทำงานที่ร้านคาราโอเกะได้ดังเดิม ทำให้ส้มยังคงมีรายได้ดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ และยังคงมีรายได้ส่งกลับไปให้มารดาและลูกที่จังหวัดสระแก้วได้เช่นเดิม

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะก่อนเกิดวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การออกจากระบบการศึกษาก่อนจบการศึกษา ซึ่งเป็นสถานการณ์สำคัญที่เป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตและหันเหชีวิตมาสู่การทำงานแบ่งเบาภาระของครอบครัวตั้งแต่อายุ 16 ปี และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สร้างครอบครัวตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งการออกจากการศึกษาครั้งนี้ทำให้มีข้อจำกัดในการทำงาน และการหารายได้

2. การใช้ชีวิตอยู่กินฉันท์สามีภรรยาในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเกิดจากความต้องการของผู้ให้ข้อมูลในการแยกตัวออกจากครอบครัวเดิมของตนเองเพื่อไปอยู่กับสามีคนที่ 1 และเป็นการแบ่งเบาภาระเรื่องค่าใช้จ่ายให้กับมารดา ซึ่งเป็นการเริ่มใช้ชีวิตคู่ตั้งแต่ตอนอายุ 17 ปีและนำมาสู่การตั้งครรภ์ ในขณะที่ฝ่ายชายได้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ไปและทอดทิ้งให้เลี้ยงลูกเพียงลำพังต่อไป

3. การถูกข่มขืนและทำร้ายร่างกายจากการทำงาน เนื่องจากส้มเป็นคนต่างถิ่นที่อพยพมาหางานทำในพื้นที่แห่งนี้ แต่เนื่องจากถูกจำกัดด้วยวุฒิการศึกษาทำให้ส้มต้องพยายามดิ้นรนหางานอื่นทำ ซึ่งบริบทของพื้นที่แห่งนี้มีสถานเริงรมย์และนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ดังนั้นหญิงวัยรุ่นที่เข้ามาทำงานในจังหวัดแห่งนี้ จึงมุ่งทำงานขายบริการเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะของงานขายบริการที่ส้มทำนี้มีความเสี่ยงในการถูกล่วงละเมิดสูงเนื่องจากทำงานในช่วงกลางคืน มีการรับบริการทางเพศกับลูกค้านอกสถานที่ ไม่สามารถเลือกรับบริการลูกค้าได้ รายได้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของลูกค้า ด้วยลักษณะงานเช่นนี้มีทำให้ส้มถูกข่มขืนและทำร้ายร่างกายและทำให้ส้มรู้สึกว่าตนเองถูกหลอก โง่เขลา รู้สึกหวาดกลัวต่อการทำงาน ต้องการทำงานอย่างอื่นแต่ไม่สามารถหางานอื่นได้

ด้านสภาพแวดล้อม

1. การอยู่ในครอบครัวที่มีใช้ความรุนแรงและกำลังประสบปัญหาด้านการเงิน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องที่ผลักดันให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่วิกฤตเพราะต้องการหลีกหนีจากบิดามักกลับมาทำร้ายร่างกายมารดาและตนเองอยู่เสมอ ทำให้เกิดความเครียดและอยากแยกตัวออกจากครอบครัวเดิม

2. สามีคนที่ 1 ได้ดูแลส้มมาเป็นอย่างดีแต่เมื่อส้มตั้งครรภ์ สามีได้หันไปเสพย์ยาเสพติดและไม่กลับบ้านมาดูแลดังเดิม จนกระทั่งส้มคลอดบุตรและถูกสามีคนที่ 1 ทอดทิ้งไป ทำให้ส้มไม่มีที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้ในการเลี้ยงดูบุตร ต้องเดินทางกลับไปเลี้ยงลูกที่ภูมิลำเนาเดิม เน้นการพึ่งพิงมารดาในการช่วยเลี้ยงดูบุตรเพราะตนเองไม่อยากเลี้ยงลูกและเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวในขณะที่มารดายังมีสถานะทางการเงินไม่มั่นคง

3. สามีคนที่ 2 เมื่อส้มย้ายมาอยู่กับสามีคนที่ 2 และกำลังตั้งครรภ์ จึงมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับสามี ถูกสามีตบตีเป็นประจำเนื่องจากสามีมักเมามาย และครอบครัวมีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในขณะที่สามีห้ามไม่ให้ส้มทำงานและจำกัดค่าใช้จ่าย ทำให้ส้มไม่สามารถส่งเงินกลับไปให้มารดาและลูกที่บ้านได้ รวมถึงส้มถูกสามีกักขังไว้ที่บ้านเพียงคนเดียวเพราะกลัวว่าส้มจะหนีไปและนำเรื่องที่สามีตบตีไปแจ้งความตำรวจ

4. สถานที่ทำงาน เมื่อส้มตัดสินใจเข้ามาหารายได้เพื่อส่งกลับไปให้มารดาและลูกที่บ้าน จึงได้เดินทางมาทำงานที่ร้านคาราโอเกะ โดยฝ่าฝืนกฎหมายที่ห้ามรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าทำงาน แต่ใช้วิธีเลี่ยงการจ่ายเงินเดือนให้กับส้ม ดังนั้นรายได้จึงขึ้นอยู่กับส่วนแบ่งค่าเครื่องดื่มและจากความพึงพอใจของลูกค้าที่เรียกไปรับบริการ จึงทำให้ส้มต้องพบกับความเสี่ยงในการถูกล่วงละเมิด รวมถึงลักษณะการทำงานที่มีการแข่งขัน แย่งลูกค้า ทำให้ส้มต้องถูกกดดัน ถูกใส่ร้าย และทำให้รายได้ลดน้อยลง

5. เพื่อนสนิท เมื่อส้มคลอดบุตรคนที่ 1 แล้วส้มได้กลับไปเลี้ยงลูกที่บ้านเกิด แต่ส้มรู้สึกรำคาญเสียงร้องของบุตรจึงปล่อยให้ลูกร้องไห้และฝากให้มารดาเลี้ยง โดยที่ส้มเดินไปหาเพื่อนสนิทที่อยู่ไม่ห่างไกลบ้านของเธอ โดยเพื่อนสนิทมีลูกอายุใกล้เคียงกับลูกของเธอดังนั้นเมื่อได้พูดคุยแล้วทำให้หายเครียดจากการเลี้ยงดูลูก แต่เมื่อกลับมาบ้านและได้ยินเสียงร้องไห้ของบุตรแล้วส้มก็รู้สึกเครียดอีกครั้ง

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องก่อนเกิดวิกฤตนี้ ส้มได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. ความหมายต่อความยากจนของครอบครัว โดยมีผู้เกี่ยวข้องคือมารดาและน้องสาว นั่นคือในระยะก่อนเกิดวิกฤตส้มได้เล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของครอบครัว แต่เมื่อกล่าวถึงมารดาในเรื่องความยากลำบากในการใช้ชีวิต และความยากจนของครอบครัวทำให้ส้ม “น้ำตาซึม” หรือ “หยุดเงียบสักพัก” เมื่อกล่าวว่า *“บางทีแก (แม่) ก็มีข้าวกิน บางวันแกก็ไม่ได้กินข้าว ทั้งวันแกก็เอาข้าวแห้งไปแช่น้ำมานึ่งกิน มาหุงกินอย่างเนี้ยอ่ะค่ะ (น้ำตาซึม) ...แม่หนูก็...(เงียบสักพัก) บางทีก็มีงานทำ บางทีก็ไม่มีงานทำ แล้วน้องสาวหนูก็เรียน แล้วไอ้ตัวเล็ก (น้องคนสุดท้อง) ก็จะเข้าโรงเรียนอีกไม่เท่าไหร่ หนูก็ต้องช่วยแม่ทำงานหาเงินก่อนน่ะค่ะ เพราะว่าคือมันไม่มีคนช่วยเลย”*

2. ความหมายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรคนที่ 1 นั่นคือส้มได้เล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูกคนแรกในช่วง 3 เดือนแรก โดยอธิบายว่าส้มรู้สึกรำคาญเสียงร้องของลูก เมื่อลูกร้องนาน

หรือเสียงดังเธอจะเดินหนีไปบ้านญาติและบ้านเพื่อนเพื่อให้คลายเครียด ซึ่งส้มได้เล่าถึงการเดินหนีจากลูกไปบ้านเพื่อนพร้อมกับ “ยิ้ม” โดยกล่าวว่า *“หนูเครียด ๆ หนูก็เดินหนีอ่ะค่ะ เดินหนีลูก ปล่อยให้มันร้องอย่างนั้นแหละ ปล่อยให้มันร้องไปเลย (ยิ้ม) แล้วหนูก็เดินหนี”*

แต่น้ำเสียงกลับมาเย็นชาและเล่าด้วยความเศร้าเมื่อพูดถึงลูกในปัจจุบันที่ห่างเหิน ไม่เข้าหาเธอ โดยส้มอธิบายว่าแม้จะรักลูกแต่เข้าใจว่าลูกไม่สนิทกับเธอและไม่เรียกว่าแม่ เนื่องจากเธอไม่ได้เป็นคนเลี้ยงดูลูป *“หนูกลับไปบ้านแต่ลูกหนูไม่เรียกหนูว่าแม่นะคะ ถามว่าหนูเสียใจมั้ย ใจนึงก็เสียใจ แต่ใจนึงก็ดีใจว่าดีแล้ว เพราะหนูยังไม่ดีพอที่จะเป็นแม่ให้ใครเลย หนูรักลูกนะคะ แต่คิดดูแล้วเราก็ไม่เคยเลี้ยงเค้าเลย”*

3. ความหมายเกี่ยวกับบุตรคนที่ 2 นั่นคือ เมื่อส้มเล่าถึงบุตรคนที่ 2 ที่อยู่ในครรภ์ของเธอ ในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ส้มได้กล่าวว่าเธอกังวลต่ออนาคตของบุตรคนที่ 2 เพราะเธอกำลังมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับสามี รวมถึงค่าใช้จ่ายหลังจากการคลอดบุตรทำให้เมื่อเล่ามาถึงเรื่องนี้ส้มมีน้ำเสียงสั่นเครือและพูดเสียงเบาลงจากเดิม โดยกล่าวว่า *“หนูกลัวค่ะ กลัวลูก (บุตรคนที่ 2) ออกมา ลูกจะเป็นปมด้อยอีกคนนึง คือหนูคิดว่าลูกหนูทำไมคนแล้วคนเล่าทำไมต้องเป็นปมด้อยตลอดเลย”*

4. ความหมายต่อความสัมพันธ์กับสามีคนที่ 2 เมื่อกล่าวถึงสถานการณ์ที่ทำให้เธอรู้สึกโมโหนั่นคือการถูกปิดบังและโกหกจากสามีคนที่ 2 ซึ่งส้มมารู้ความจริงหลังจากใช้ชีวิตคู่ร่วมกันว่าสามีคนที่ 2 ติดสุราอย่างหนัก และโมโหร้าย ประกอบกับเคยติดคุกมาก่อน ทำให้เธอรู้สึกว่าเธอเลือกคนผิด และรู้สึกว่าถูกโกหกมาโดยตลอด ดังนั้นเมื่อเล่ามาถึงสถานการณ์นี้ ส้มได้พูดด้วยระดับน้ำเสียงที่ดังมากกว่าปกติ เป็นน้ำเสียงที่กระแทกกระทั้น *“พอไปอยู่กับเค้า เค้าก็พูดเรื่องของเค้าให้ฟังว่าเค้ากินเหล้าเมา เค้าไม่เคยบอกหนูเลยว่าเค้าติดคุก เค้าไม่เคยบอกหนูเลยว่าเค้าติดคุก ติดยา (ยาเสพติด) มา แล้วทีนี้เค้าก็มาหาเรื่องทะเลาะมาตบมาตีหนู อย่างตอนแรก ๆ หนูส่งเงินให้แม่นะนาน ๆ ส่งสักที แต่ตอนนี้ก็ไม่ได้ส่งให้แกเลย ตอนที่อยู่กับคนที่ว่ามันทำร้ายหนูอ่ะ มันไม่เคยให้หนูส่งตังค์ให้แม่เลย”*

5. ความหมายเกี่ยวกับเพื่อน พบว่าส้มได้กล่าวถึงเพื่อนสนิทและเพื่อนที่ทำงาน นั่นคือเมื่อส้มได้เล่าถึงเพื่อนสนิทที่อยู่แถวบ้านส้มเล่าพร้อมกับเสียง “หัวเราะ” ตอนที่กล่าวถึง *“เวลาลูกร้อง หนูก็เดินไปหาเพื่อน เพื่อนก็แบบพูด โอ๊ย!! ขนาดกูมี กูยังไม่อะไรเลย มึงจะไปอะไรนักหนา มึงจะไปเครียดทำไมมันก็ธรรมดาของเด็กอ่ะ มันก็ร้องอะไรอย่างนี้ มันหิวมึงก็เอานมใส่ปากมันก็หยุดร้อง หนูก็บอกว่า โอ๊ะ! มึงอย่ามาพูดเลย ก็เถียงกัน (หัวเราะ) ก็ทำให้หายเครียดหายคิดได้อย่างเนี้ยค่ะ ก็ไปเล่นก็ไปสนุกกัน”*

ในขณะที่เมื่อกล่าวถึงเพื่อนที่ทำงาน ส้มได้แสดงความรู้สึกถึงความรังเกียจ โดยมีใบหน้าบูดบึ้งเมื่อกล่าวถึงเพื่อนในที่ทำงาน *“คือคนพวกเนี้ย มันแบบบบบ....คนขี้อิจฉาคนน่ะค่ะ เค้าจะพูดใส่ร้ายเราว่าเราเป็นโรค คือพูดแบบ...ไม่อยากให้ใครมาหาเราอีก เห็นได้ดีหน่อยไม่ได้”*

จากการเล่าเรื่องเห็นได้ว่าส้มมีการแสดงออกถึงความรู้สึกและความคิดซึ่งมีทั้งความรู้สึกในเชิงบวก ประกอบด้วย 1) การหัวเราะเมื่อกล่าวถึงเพื่อนสนิท เนื่องจากเพื่อนทำให้หาย

เครียดจากการเลี้ยงลูก 2) การยิ้ม เมื่อกล่าวถึงสถานการณ์ที่ปล่อยให้ลูกร้องไห้และตนเองเดินหนีไป เนื่องจากตนเองรู้สึกว่าเป็นเรื่องจนปัญญาของตัวเองจึงหนีความผิดไป ในขณะที่การแสดงความรู้สึกในเชิงลบ ประกอบด้วย 1) น้ำตาซึม เงียบ น้ำเสียงสั่นเครือ เมื่อกล่าวถึงเรื่องความยากจนและความยากลำบากของมารดา การพูดถึงสถานการณ์ที่บุตรคนที่ 1 ไม่สนิทและไม่เรียกว่าแม่ กล่าวถึงอนาคตของบุตรคนที่ 2 2) การพูดด้วยน้ำเสียงกระแทกกระทั้น เมื่อกล่าวถึงเพื่อนที่ทำงานในร้านคาราโอเกะ เพราะรู้สึกว่าถูกเอารัดเอาเปรียบและอิจฉาริษยา 3) ระดับเสียงที่ดังกว่าเดิม กล่าวด้วยความโกรธหรือโมโหเมื่อพูดถึงสามีคนที่ 2 ในสถานการณ์ที่ถูกทำร้ายอย่างหนักจนกระทบกระเทือนต่อบุตรในครรภ์ ดังนั้นจากเรื่องเล่าและอารมณ์ที่ถูกถ่ายทอดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 ได้ให้คุณค่าต่อครอบครัว ซึ่งบุคคลที่ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญคือมารดาและลูก เพราะยังไม่สามารถทำให้มารดาและครอบครัวสบายได้ รวมถึงกังวลกับอนาคตของลูก ในขณะที่เธอเองรู้สึกกดดันเมื่อต้องทำงานอยู่ในที่ทำงานที่มีเพื่อนร่วมงานอิจฉาริษยา ซึ่งส่งผลต่อรายได้ที่ลดลง ในขณะที่เมื่อลาออกจากที่ทำงานแล้วยังถูกสามีหลอกลวงเรื่องอดีตของเขา แต่อย่างไรก็ตามส้มได้ให้คุณค่ากับเพื่อนสนิทว่าเป็นผู้ที่ช่วยเหลือให้หายเครียดจากการเลี้ยงลูก และเธอคิดว่าการปล่อยให้ลูกร้องไห้เป็นเรื่องของเด็กที่กำลังหลบหนีความผิด ซึ่งทำให้ส้มมาเสียใจในภายหลังว่าเธอไม่สนิทกับลูก ลูกจึงไม่เรียกเธอว่า “แม่”

สรุปได้ว่าระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้เป็นช่วงที่เริ่มมีปัญหาสะสมมากขึ้น โดยเฉพาะสถานการณ์ที่เป็นข้อจำกัดของชีวิต ดังเช่น การเกิดอุบัติเหตุทำให้ออกจากโรงเรียนกลางคัน การแต่งงานเร็วและทำให้มีบุตรเร็ว การอยู่ในครอบครัวที่แตกแยกทำให้อยากแยกตัวออกมาจากครอบครัวเดิมอย่างรวดเร็วในขณะที่ยังพึ่งพาตนเองไม่ได้ การทำงานอยู่ในสภาพบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและเต็มไปด้วยความเสี่ยง การมีบุตรในขณะที่สามีทอดทิ้งไป เป็นต้น

ดังนั้นเห็นได้ว่าแม้จะมีเหตุการณ์ที่รุนแรงและกระทบต่อความปลอดภัยก็ตาม แต่การที่ผู้ให้ข้อมูลได้จัดสถานการณ์เหล่านี้อยู่ในระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์เป็นระดับความเครียดที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบจนกลายเป็นวิกฤตที่รุนแรงเพราะได้มีปัจจัยสนับสนุนอื่นเข้ามาช่วยเหลือ ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ที่สามีคนที่ 1 ทอดทิ้งบุตรและส้มไป ทำให้ส้มและลูกไม่มีที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้ แต่เมื่อส้มกลับไปอยู่กับมารดา มารดาสามารถช่วยเลี้ยงดูบุตรให้กับเธอได้ รวมถึงรับผิดชอบค่าใช้จ่ายประจำวันของเธอและบุตรได้ ทำให้สถานการณ์ไม่เข้าสู่ภาวะวิกฤต แต่อย่างไรก็ตามสถานการณ์ปัญหาเหล่านี้กลับถูกสะสมมากขึ้น เกิดซ้ำไปซ้ำมาจนทำให้ส้มรู้สึกว่าตนเอง “โง่เขลา” ท้อแท้ในโชคชะตา เริ่มมองเห็นปัญหาเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ พร้อมกับไม่มีปัจจัยที่เข้ามาสนับสนุนดังเช่นที่ผ่านมา ดังนั้นเงื่อนไขที่สำคัญในการผลักดันให้เข้าสู่ระยะต่อไปคือปริมาณของปัญหาที่มากขึ้น มีกลไกการจัดการปัญหาน้อยลง รวมถึงการประเมินปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้อีกต่อไป จนเกิดความเครียดมากขึ้นจนกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ดังเช่นนอนไม่หลับ การร้องไห้บ่อยครั้ง

1.3.2 ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในขณะที่ตั้งครรภ์และเป็นสถานการณ์ที่นำไปสู่การเกิดความรุนแรง ความไม่ปลอดภัย ดังนี้

1. มารดาบอกให้ฆ่าตัวตาย นั่นคือเป็นสถานการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลกำลังได้รับบาดเจ็บจากการถูกสามีทำร้ายร่างกาย ทำให้กังวลใจกับอนาคตของลูกจึงได้ฝ่าฝืนคำสั่งของสามีและโทรไปหามารดาเพื่อเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟัง และต้องการกำลังใจ แต่มารดากลับพูดว่าให้ส้มไปฆ่าตัวตายเพื่อจบปัญหา และได้กล่าวอีกว่าไม่สามารถรับภาระลูกของส้มได้อีกต่อไป ทำให้ส้มที่กำลังมีสภาพจิตใจที่อ่อนแอ มีความเครียดเรื่องลูก ได้รับบาดเจ็บ และไม่สามารถหลบหนีจากสามีได้ เกิดการตีความคำพูดของมารดาว่า “แม่ไม่รักแล้ว” มารดาหวังว่าให้ตายจริง ๆ เพราะเธอได้สร้างภาระให้กับมารดามากเกินไปจึงนำไปสู่การพยายามฆ่าตัวตายหลังจากที่คุยโทรศัพท์กับมารดาเสร็จ

ในสถานการณ์ที่ส้มกำลังฆ่าตัวตายนั้นเป็นสถานการณ์ที่ส้มอยู่ภายในบ้านที่ไม่มีคนอยู่ ส้มเจ็บปวดเพราะถูกสามีทำร้าย รวมถึงเสียกำลังใจหลังจากที่พูดคุยกับมารดาทางโทรศัพท์และมารดาบอกให้ไปฆ่าตัวตายเพื่อให้พ้นจากภาระและปัญหาทั้งหลาย จากนั้นส้มจึงค้นหาเชือกและผูกคอตัวเอง แต่อย่างไรก็ตามสามีได้กลับมาพบก่อนจึงช่วยไว้ได้ทัน

2. สามีทำร้ายร่างกายซ้ำ หลังจากที่ส้มได้พยายามฆ่าตัวตายแต่สามีคนที่ 2 กลับมาช่วยเหลือไว้ได้ทัน และได้รู้ว่าส้มต้องฆ่าตัวตายเพราะส้มโทรกลับไปบอกมารดาว่าถูกสามีทำร้ายร่างกาย ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของสามีประกอบกับความโกรธที่ส้มทำร้ายร่างกายตนเอง สามีจึงทำร้ายร่างกายส้มซ้ำอีกครั้ง ในขณะที่ถูกทำร้ายนั้นมีเพียงส้มและสามีอยู่ด้วยกันเท่านั้น ส้มมีร่างกายที่บอบช้ำอยู่เดิมจึงต้องบาดเจ็บมากขึ้นจนกระทั่งกระทบกระเทือนต่อบุตรในครรภ์ ส้มนอนร้องไห้และไม่สามารถขยับร่างกายได้ จนกระทั่งเมื่อพ่อและแม่สามีมาเห็นในเช้าวันรุ่งขึ้นจึงได้นำส่งโรงพยาบาล ส้มต้องนอนให้เลือดอยู่ระยะหนึ่งเพราะแพทย์แจ้งว่าส้มและลูกสูญเสียเลือดเป็นจำนวนมาก แต่บุตรของเธอยังคงปลอดภัย

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะวิกฤต

ด้านบุคคล

1. ร่างกายได้รับบาดเจ็บ จากการถูกสามีทำร้ายก่อนที่จะฆ่าตัวตายและได้รับการทำร้ายที่รุนแรงอีกครั้งทำให้รู้สึกกังวลกับความปลอดภัยของบุตรในครรภ์ประกอบกับรู้สึกว่าตนเองไม่มีทางเลือกอื่นเพราะมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถหนีออกจากบ้านและไม่มีเงินติดตัว

2. สภาพจิตใจที่อ่อนแอ จากการประสบปัญหาด้านความสัมพันธ์กับสามีคนที่ 2 ประกอบกับมารดาปฏิเสธความช่วยเหลือทั้งด้านการเลี้ยงดูบุตรและด้านกำลังใจ ในขณะที่ต้องการกำลังใจจากมารดามากที่สุด ดังนั้นทำให้ส้มรู้สึกไร้ค่าจึงนำไปสู่การตัดสินใจทำตามที่มารดาพูดว่าให้ฆ่าตัวตาย

ด้านสภาพแวดล้อม

1. การสื่อสารจากมารดา ในขณะที่ส้มกำลังกังวลกับปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นจึงได้ใช้โทรศัพท์โทรกลับไปหามารดา ซึ่งวิธีการสื่อสารทางโทรศัพท์เป็นวิธีการเดียวที่ทำให้ส้มสามารถติดต่อกับมารดาได้เพราะส้มถูกสามีกักขังและจำกัดค่าใช้จ่าย ส้มกำลังต้องการกำลังใจและคำแนะนำถึงแนวทางแก้ไขปัญหาจากมารดาแต่มารดากลับใช้คำพูดต่อว่า ประชดประชัน และปฏิเสธความช่วยเหลืออย่างทันที เช่น ไม่ต้องนำลูกมาให้เลี้ยงเพราะไม่ต้องการมีภาระเพิ่ม ถ้าโง่นักก็ไปตายซะ เป็นต้น ทำให้ส้มได้รู้สึกไร้ค่า และมารดาไม่ต้องการตนอีกต่อไป จึงทำให้ส้มไปหาเชือกมาผูกคอเพื่อหวังฆ่าตัวตาย

2. การทำร้ายร่างกายจากสามีคนที่ 2 เมื่อส้มฆ่าตัวตายและสามีกลับมาพบจึงได้ช่วยเหลือและสอบถามถึงเหตุผลของการฆ่าตัวตายจึงทำให้สามีทราบว่าส้มได้ฝ่าฝืนคำสั่งที่ห้ามโทรศัพท์หามารดาและโกรธที่เธอฆ่าตัวตาย จึงได้ทำร้ายร่างกายซ้ำด้วยการใช้ด้ามไม้กวาดฟาดไปที่หน้าท้องและทำให้ส้มได้รับบาดเจ็บจนกระทบกระเทือนกับลูกในขณะที่ส้มไม่สามารถต่อสู้ได้

3. การถูกกักขัง เนื่องจากส้มถูกสามีคนที่ 2 กักขังให้อยู่บ้านตามลำพัง โดยล็อคประตูไว้ด้านนอกเพื่อป้องกันไม่ให้ส้มหนีออกจากบ้านและไปแจ้งความ ประกอบกับส้มไม่มีเงินติดตัวทำให้ส้มไม่สามารถหลบหนีออกมาได้ เมื่อสามีกลับมามักกลับมาทำร้ายร่างกายเป็นประจำ

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ส้มได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. ความหมายเกี่ยวกับอาการของบุคคล ในระยะวิกฤตผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่าในความคิดของตนเองนั้นได้มีการคิดวนเวียนย้อนถึงปัญหาในอดีต คิดหลายเรื่องในเวลาเดียวกัน และได้กล่าวกับตนเองว่าตนเองไม่ประสบความสำเร็จ จึงเล่าเรื่องไปพร้อมกับการหยุดเงียบสักพัก และมีน้ำเสียงสั่นเครือ ดังคำพูด*"คือความรู้สึกตอนนั้นหนูรู้สึกแบบท้อแท้ เหนื่อย จะมีแฟนมากี่คน ๆ ก็มีแต่ปัญหา มีแต่เรื่องร้าย ๆ จะอยู่คนเดียวก็มีปัญหาครอบครัว พ่อกินเหล้าเมามา ก็หาเรื่องทะเลาะกับแม่ แล้วพอออกมาอยู่โลกภายนอกก็เจอแต่ปัญหาเรื่องที่ไม่ดีเลย หนูก็คิดฆ่าตัวตายเลย เพราะมันแบบ....(เงียบสักพัก) โดนปัญหาเยอะ ๆ หนูถูกข่มขืนด้วย โทรหาทางบ้านก็ไม่ให้กำลังใจเลย"*

2. ความหมายเกี่ยวกับการสื่อสารกับมารดา ในระยะวิกฤตเป็นบุคคลสำคัญในระยะวิกฤต ซึ่งส้มได้มีน้ำตาซึมและเสียงสั่นเครือร่วมกับการเงียบสักพัก ในขณะที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์ที่คุยโทรศัพท์กับแม่แล้วแม่บอกให้ฆ่าตัวตาย พร้อมกับการตีความว่ามารดาไม่รักเธออีกต่อไปทำให้เธอรู้สึกว่าชีวิตไร้ค่า และไม่มีทางเลือกอื่น จึงนำไปสู่การฆ่าตัวตาย โดยกล่าวว่า *"ในเมื่อว่าแก (มารดา) ไม่รักหนูแล้ว หนูก็ไม่รู้จะอยู่ไปทำไม ไม่รู้จะอยู่ไปเพื่ออะไร (เสียงสั่นเครือ) หนูก็เอาเชือกมาผูกคออย่างที่แกบอนน่ะแหล่ะค่ะ ในเมื่อแกไม่รักหนูแล้ว หนูก็ไม่เหลือใครแล้ว"*

3. ความหมายสามีคนที่ 2 นั่นคือเมื่อส้มได้เล่าถึงสามีคนที่ 2 ในระยะวิกฤต ส้มได้เปลี่ยนสรรพนามเรียกแทนสามีว่า “มัน” และใช้น้ำเสียงที่ดุดัน เพิ่มระดับเสียงในการเล่าเรื่องเมื่อต้องเล่าถึงสถานการณ์ที่ถูกทำร้ายร่างกาย ดังคำพูด *“มันตีหนู หาว่าหนูบอกแม่บอกพ่ออะไรอย่างนี้ หนูไปไหนไม่ได้ค่ะ คือมันไม่ให้หนูออกจากบ้านไปไหนเลย หนูโดนกักขังบริเวณอยู่ เค้ากลัวหนูหนีเค้า หนูรอดมาได้หนูไม่รู้สึกดีใจหรอกค่ะ เพราะต้องมาเจอเหตุการณ์อย่างนี้”*

4. ความหมายเกี่ยวกับความคิดต่อบุตรที่อยู่ในครรภ์ ส้มมีความกลัวและกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของบุตรที่อยู่ในครรภ์เพราะหลังจากที่ถูกทำร้ายร่างกายด้วยการนำด้ามไม้กวาดฟาดตรงมาที่ท้องทำให้เสี่ยงต่อการแท้งบุตร ในระหว่างการรักษาตัวทำให้ส้มรู้สึกเครียด *“หนูเริ่มเครียดมาก เรื่องลูกนี่แหละ กลัวลูกจะเป็นอะไรไป ทีนี้หนูโดนทำร้าย โดนเอาไม้กวาดฟาดตรงท้องจนเป็นรอยช้ำหมด กลัวว่าลูกหนูจะเป็นอะไรไปค่ะ หนูนอนไม่หลับเลยค่ะ มันคิดไปต่าง ๆ นานา คิดหลาย ๆ เรื่อง เอาหลาย ๆ เรื่องมาคิดรวมกันค่ะ”*

ดังจะเห็นได้ว่าการให้ความหมายในระยะวิกฤตนี้มีความเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่รู้สึกเหนื่อย ท้อแท้ ไร้คุณค่า และเกี่ยวข้องกับมารดาผ่านการสื่อสารที่ถูกตีความหมายว่ามารดาไม่รักตนเองอีกต่อไป สามีคนที่ 2 ที่ทำร้ายร่างกายส้มจนได้รับบาดเจ็บกระทบกระเทือนถึงลูกในท้อง และมีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของบุตรในครรภ์

สรุปได้ว่าในระยะวิกฤต พบว่าเป็นระยะที่ส้มต้องพบกับสถานการณ์ที่เป็นจุดวิกฤตที่รุนแรงและบ่อยครั้งมากขึ้น ได้แก่ สถานการณ์ที่ถูกปฏิเสธความช่วยเหลือจากบุคคลที่ส้มหวังพึ่งพิงมากที่สุด นั่นคือมารดาของตนเอง และสถานการณ์ที่ถูกทำร้ายร่างกายซ้ำ ในขณะที่ตนเองตีความหมายของการสื่อสารกับมารดาว่ามารดาไม่รักตนเองแล้ว ตนเองไม่สมควรอยู่ต่อไป และปัญหาไม่มีทางแก้ไขได้เนื่องจากตนเองอยู่ในบ้านที่ถูกกักขังบริเวณ ไม่มีเงินติดตัว ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ ทำให้มีข้อจำกัดด้านทางเลือกในการแก้ปัญหา จึงมีความเครียดเพิ่มสูงขึ้นและนำไปสู่การวิตกกังวลต่ออนาคตและความปลอดภัยของบุตรในครรภ์มากขึ้น ในขณะที่รู้สึกเหนื่อยหน่าย ท้อแท้ นำไปสู่การฆ่าตัวตายและมีปัญหาความขัดแย้งกับสามีเพิ่มมากขึ้นจนถูกทำร้ายอย่างรุนแรง

1.3.3 ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและการจัดการชีวิต ดังนี้

1. การได้รับกำลังใจจากป้าข้างเตียงในห้องพักผู้ป่วย นั่นคือเมื่อส้มบาดเจ็บอย่างหนักจากการถูกสามีทำร้ายร่างกาย และได้เข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลทำให้มีโอกาสพูดคุยกับป้าที่นอนพักฟื้นอยู่ข้างเตียงในขณะที่ส้มกำลังรู้สึกท้อแท้และไม่มีเป้าหมายในการใช้ชีวิต ป้าได้พูดคุยกับส้มว่าตนเองต้องประสบความยากลำบากในการใช้ชีวิตไม่ต่างกับส้ม แต่ป้าคิดว่าป้าต้องสู้ต่อไป มีชีวิตต่อไป และส้มควรอยู่เพื่อลูกในครรภ์ ทำให้ส้มเปลี่ยนความคิดจากเดิมและหยุดคิดถึง

ปัญหาและเปลี่ยนมาให้ความสำคัญกับลูก และเห็นว่าเป้าหมายของการใช้ชีวิตคือความปลอดภัยของลูกซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด

2. การได้รับความช่วยเหลือและคุ้มครองจากบ้านพักเด็กและครอบครัว เมื่อส้มได้รับการรักษาพยาบาลจนปลอดภัยแล้ว เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลได้ประสานไปยังบ้านพักเด็กและครอบครัวให้ช่วยเหลือและคุ้มครองส้ม จากนั้นเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวได้รับตัวส้มไปพักอยู่ในบ้านพักเด็กและครอบครัว แจ้งให้ทราบว่าสามารถอยู่ได้จนกว่าส้มจะคลอดบุตรและจะให้การสงเคราะห์เรื่องค่าใช้จ่าย การเดินทางไปคลอดบุตร และการรับอุปการะบุตรภายหลังการคลอดหากส้มยังไม่พร้อมรับบุตรกลับไปเลี้ยงดู รวมถึงการคุ้มครองความปลอดภัยของส้มและลูก ทำให้ส้มรู้สึกผ่อนคลายความกังวล รู้สึกปลอดภัย รู้สึกอบอุ่นเพราะอยู่ใกล้กับเจ้าหน้าที่และบุคคลอื่นที่พักอยู่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวแห่งนี้

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะคลี่คลายวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การเปรียบเทียบชีวิตของตนเองกับผู้อื่นที่ด้อยกว่า เนื่องจากในขณะที่ส้มเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล ส้มยังคงกังวลกับอนาคตของตนเองเพราะรู้สึกว่าไม่ต้องการมีชีวิตอยู่ต่อไป แต่เมื่อได้รับฟังการปลอบใจและให้กำลังใจจากป้าที่เป็นผู้ป่วยนอนเตียงข้าง ๆ ของส้มแล้วทำให้ส้มนำชีวิตของป้ามาเทียบกับตนเอง และตีความว่าตนเองมีต้นทุนชีวิตมากกว่าคนอื่นและลูกต้องการมีชีวิต ดังนั้นจึงเปลี่ยนความคิดว่าตนเองควรมีชีวิตอยู่เพื่อลูก และเลิกคิดถึงเรื่องการฆ่าตัวตาย

2. รู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่โชคดี ได้รับความอบอุ่นไม่โดดเดี่ยวเหมือนอยู่ข้างนอกบ้านพัก ซึ่งเป็นการประเมินสถานการณ์ว่าแม้ตนเองจะผ่านเรื่องเลวร้ายหลายเรื่อง แต่ตนเองยังเป็นผู้ที่โชคดีมากกว่าคนอื่นที่ประสบปัญหา เนื่องจากส้มได้รับการช่วยเหลือจากบ้านพักเด็กและครอบครัว

ด้านสภาพแวดล้อม

1. การได้รับกำลังใจจากป้า หรือผู้ป่วยที่นอนพักฟื้นข้างเตียง แม้เป็นบุคคลที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเป็นบุคคลที่มีภูมิหลังใกล้เคียงกับส้ม นั่นคือประสบกับปัญหาชีวิตหลายด้าน เช่น การถูกลูกหลานทอดทิ้ง ปัญหาค่าใช้จ่าย การมีอายุมากและเป็นหลายโรค เป็นต้น แต่ป้าได้กล่าวว่าป้าเลือกจะสู้ชีวิตต่อไป

2. การได้รับความช่วยเหลือและทางเลือกจากบ้านพักเด็กและครอบครัว ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่บ้านพัก ผู้เข้ารับบริการในบ้านพัก ซึ่งเจ้าหน้าที่มีบทบาทในการให้ความคุ้มครองและสงเคราะห์ ซึ่งส้มได้รับการสงเคราะห์ในด้านความเป็นอยู่ เช่น คุ้มครองความปลอดภัย การสงเคราะห์ด้านค่าใช้จ่ายและปัจจัย 4 เป็นต้น ทำให้ปัญหาถูกคลี่คลายและรู้สึกสบายใจมากขึ้น เนื่องจากบริบทความสัมพันธ์ของบ้านพักเด็กและครอบครัวคือการอยู่อาศัยร่วมกัน เน้นการเป็น “ครอบครัวเดียวกัน” ผู้ที่พักอาศัยที่เป็นเด็กโตควรแบ่งเบาภาระเจ้าหน้าที่ เช่น การดูแลน้อง การป้อนข้าวเด็กเล็ก เป็นต้น แต่เป็นกิจกรรมที่ไม่ได้มีการบังคับหรือมอบหมายให้เป็นความรับผิดชอบ

ของคนใดคนหนึ่ง ซึ่งส้มกล่าวว่าเธอรู้สึกผ่อนคลายเพราะไม่ต้องคิดถึงเรื่องตนเองตลอดทั้งวัน แต่หากเธอรู้สึกเหนื่อย เจ้าหน้าที่จะอนุญาตให้เธอไปพักผ่อนได้ รวมถึงได้รับการดูแลและบำรุงร่างกาย จนทำให้เกิดความผ่อนคลายกังวลเกี่ยวกับอนาคตของบุตรและความปลอดภัยของบุตรในครรภ์ ส้มได้มีเวลาในการคิดทบทวนวางแผนต่ออนาคตของตนเองและมีอำนาจต่อการตัดสินใจด้วยตนเองอีกครั้ง ทำให้ปัญหาถูกแก้ไขจากการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัว

3. บุตรในครรภ์ปลอดภัย ภายหลังจากถูกทำร้ายร่างกายจนกระทบกระเทือนกับบุตรในครรภ์แล้วจึงได้รับการรักษาตัวที่โรงพยาบาล แต่ภายหลังจากที่เข้าพักในบ้านพักเด็กและครอบครัวแล้วยังมีภาวะเสี่ยงต่อการแท้งบุตร อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวได้นำตัวส้มปรึกษากับแพทย์ พบว่าเธอมีความเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนดแต่บุตรในครรภ์ยังปลอดภัยดี ทำให้ส้มรู้สึกโล่งใจและพยายามดูแลตนเองมากขึ้น

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องช่วงระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ส้มได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านเรื่องราวที่ยกขึ้นมาเล่า นั่นคือสถานการณ์ที่ป้าข้างเตียงพูดให้กำลังใจและสถานการณ์ที่ได้รับการช่วยเหลือจากบ้านพักเด็กและครอบครัว ดังนี้

1. ความหมายเกี่ยวกับกำลังใจ นั่นคือป้าข้างเตียงได้กล่าวให้กำลังใจทำให้ส้มเปลี่ยนความคิดในการฆ่าตัวตายไปสู่การมีชีวิตเพื่อบุตรในครรภ์ แม้จะกล่าวด้วยระดับเสียงปกติ แต่ได้เล่าพร้อมกับ ยิ้ม ภายหลังพูดจบ *"ป้าข้างเตียงที่โดนรถชนมา เค้าบอกว่าขนาดเค้ายังไม่มีญาติเลย คนมาเยี่ยมก็ไม่มีเลย เค้าบอกว่าเราต้องสู้นะ ถ้าเราไม่สู้ก็ไม่มีใครมาช่วย ลูกป้าก็ไม่เอาป้า ไม่มีใครเอาป้าเลยตอนนั้นหนูก็คิดได้ว่าขนาดคนอื่นที่เค้าไม่มีบ้าน ไม่มีพ่อ ไม่มีแม่ ไม่มีลูกอย่างเนี้ย เค้ายังอยู่ได้ ทำไมเราถึงอยู่ไม่ได้"*

2. ความหมายเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือ นั่นคือเจ้าหน้าที่ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ได้กล่าวพร้อมกับรอยยิ้มเมื่อพูดถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักเด็กและครอบครัว รวมถึงการได้รับการเอาใจใส่จากหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว ดังคำพูด

> *หนูก็คิดว่าบ้านพักฯ น่าจะเป็นที่ที่ดีสุดสำหรับหนูและลูกหนู ตอนนี้หนูรู้สึกดีขึ้นเยอะค่ะ เพราะว่าแม่เค้า (เจ้าหน้าที่บ้านพักฯ) ที่นี่เค้าก็ปลอบใจ เค้าก็ให้กำลังใจทุกอย่าง หนูโชคดีแล้วค่ะที่หนูได้รับการดูแลที่นี่อ่ะ ได้มาอยู่จุดนี้ หนูก็คิดว่าหนึ่งในนั้น หนูก็โชคดีแล้วค่ะ แม่ (เจ้าหน้าที่บ้านพักฯ) ที่นี่ก็ทำให้หนูสบายใจ พอแม่เค้าพูดหนูก็คิดว่าหนูต้องสู้ต่อไป เพื่อลูกหนู ตอนนี้ก็ไม่ได้คิดว่าจะฆ่าตัวตายแล้ว ตอนนี้ก็คิดแค่ว่าลูกคลอดแล้วเราจะไปทำงานอะไรดี เราถึงจะมีเงินส่งให้ทางบ้านมีเงินส่งให้พ่อแม่เราอย่างเนี้ยค่ะ*

3. การตัดสินใจต่ออนาคตของลูก เป็นสิ่งที่ส้มให้ความสำคัญ เนื่องจากส้มได้วางแผนจะยกลูกให้กับบ้านพักเด็กและครอบครัวเลี้ยงดู หากตนเองสามารถหารายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูบุตรได้แล้วจะกลับมารับลูกในภายหลัง ทำให้ส้มเล่าเรื่องอนาคตของลูกด้วยความรู้สึกคลายกังวลในขณะที่รู้สึกผิดอยู่ภายใน โดยได้เล่าไปและหยุดเงียบสักระยะจึงเล่าต่อ ดังคำพูด

ความคิดของหนูสำหรับลูกคนนี้หนูคิดว่าหนูไม่ได้ห่วงอะไรแล้ว ก็คือมีทางบ้านพักเค้าก็ช่วยดูแล ช่วยให้กำลังใจหนูทุกอย่าง ถ้าลูกหนูคลอดออกมา หนูก็คิดว่าลูกหนูน่าจะมีชีวิตที่ดี เพราะอยู่ตรงนี้แม่ (เจ้าหน้าที่บ้านพักฯ) เค้าก็แบบเลี้ยงดู ดูแลดีทุกอย่าง เค้าก็ให้คำสอนได้ ดูแลเป็นแม่ เป็นลูกของเค้าแท้ๆ หนูคิดว่าถ้าลูกหนูเอาไว้ที่นี่น่าจะดีกว่ากันเพราะการกลับไปอยู่กับหนู ลูกหนูต้องอดต้องอยาก มันก็จะทำให้แบบ....(เงียบ) ลูกหนูไม่เจริญเติบโต ไม่เท่าเพื่อนอย่างนี้อ่ะค่ะ ถามว่าความคิดของหนูมันดีหรือเปล่า ถ้าคิดอีกแบบนึงมันก็จะดี เพราะลูกเราก็จะสบาย แต่ถ้าคิดอีกด้านหนึ่ง กลับคิดว่าเป็นแม่ที่เห็นแก่ตัว เป็นแม่ที่ไม่เอาไหนค่ะ แม่ที่ไม่รู้จักคำว่ารักลูก แต่ถามว่ารักมั้ย รักนะคะ แต่เราไม่มีทางเลือก เราก็ต้องเลือกให้เค้ามีชีวิตที่ดีกว่าเรา มีชีวิตที่เค้าจะเจริญเติบโตไปได้ดีกว่านี้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการให้ความหมายและคุณค่าต่อระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญกับการได้รับกำลังใจ ทั้งจากผู้ที่ประสบปัญหาเหมือนตนและแหล่งให้ความช่วยเหลือ และการได้รับทางเลือกในเรื่องอนาคตของบุตร

สรุปได้ว่าในระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้ให้ข้อมูลได้รับการช่วยเหลือในด้านความเป็นอยู่จากแหล่งช่วยเหลือต่าง ๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลที่รับเรื่องและส่งต่อไปยังบ้านพักเด็กและครอบครัว ส้มจึงได้รับการคุ้มครองด้านความปลอดภัย, มีกิจกรรมผ่อนคลายเครียด, ให้คำปรึกษาและทางเลือกในการจัดการชีวิต และให้เวลาในการคิดทบทวนชีวิตของตนเอง นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลได้รับการสนับสนุนด้านกำลังใจจากบุคคลที่มีภูมิหลังคล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นป้าข้างเตียงที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง และผู้ที่เข้ารับบริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว

โดยระยะคลี่คลายวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้เปลี่ยนความคิดจากที่คิดว่า “ไม่มีทางเลือกอื่น” มาสู่การมีทางเลือกหรือกลไกในการจัดการชีวิตทั้งของตนเองและบุตร หลังจากที่ได้รับกำลังใจจากคนที่ประสบปัญหาชีวิตเช่นเดียวกัน และได้รับทางเลือกต่าง ๆ จากบ้านพักเด็กและครอบครัว ทำให้ปริมาณปัญหาลดลง ไม่ว่าการคุ้มครองความปลอดภัยจากปัญหาของสามีที่ชอบทำร้ายร่างกาย การมีเวลาในการผ่อนคลายความเครียดและวางแผนอนาคตของตนเองและบุตรในครรภ์ ทำให้สภาวะจิตใจรู้สึกผ่อนคลายมากกว่าในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และมีความวิตกกังวลลดน้อยลงจากเดิมที่กังวลถึงอนาคตของบุตร แต่กลับมีกลไกการแก้ปัญหาได้มากกขึ้น มีการใช้ภาษาสื่อสารกับตนเอง เช่น การสื่อสารว่าตนเองเป็นคนโชคดี เป็นต้น

1.3.4 ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

การตัดสินใจถึงแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต โดยการคิดทบทวนถึงสถานการณ์ที่ผ่านมา คิดทบทวนถึงปัญหาของตัวเองเพื่อกำหนดทางเลือกของชีวิตและได้กล่าวว่า เธอได้เกิดการเรียนรู้หลายอย่าง ดังคำพูดที่ว่า “เรื่องที่ผ่านทำให้หนูคิดได้” ซึ่งส้มได้เปรียบเทียบว่าหากอยู่ภายนอกบ้านพักเด็กและครอบครัว เธอจะต้องประสบกับปัญหาเช่นเดิม ไม่สามารถแก้ไขได้ทำให้ต้องกังวลกับอนาคตของบุตรต่อไป และเธอคิดหลายเรื่องในเวลาเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ แต่เมื่ออยู่ที่บ้านพักเด็กและครอบครัวแล้วเธอเกิดความผ่อนคลายและมีเวลาสำหรับการวางแผนอนาคต โดยเธอได้วางแผนอนาคตไว้ 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านอนาคตของบุตร เธอตัดสินใจจะฝากบุตรของเธอไว้ที่บ้านพักเด็กและครอบครัวแห่งนี้ เพราะไม่ต้องการให้บุตรไปลำบากกับตนเอง อย่างไรก็ตามการฝากบุตรไว้ที่บ้านพักเด็กและครอบครัวครั้งนี้ทำให้รู้สึกคลายกังวล เพราะจากการที่ส้มได้อยู่อาศัยในบ้านพักเด็กและครอบครัว เธอได้สังเกตเห็นว่าเจ้าหน้าที่มีการดูแลเด็กที่พักอาศัยอยู่ในสถานที่แห่งนี้ด้วยความรักและเอาใจใส่ดังลูกแท้ ๆ ของตนเอง จึงรู้สึกสบายใจว่าลูกของเธอจะมีคนสั่งสอนและมีอนาคตที่ดี มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย และเธอยังคงแวะเวียนมาหาลูกที่นี่ได้เหมือนเดิม

2. ด้านการทำงานของตนเองในอนาคต โดยส้มได้คิดทบทวนเพื่อหาทางป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำเพราะภายหลังการคลอดบุตรแล้วเธอจะกลับไปทำงานร้านคาราโอเกะแต่จะเป็นสถานที่แห่งใหม่เพื่อหลบหนีจากคนที่เคยทำร้ายเธอ และระมัดระวังไม่ไว้ใจใครโดยง่าย การทำงานนี้เธอเพียงตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อหารายได้และส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวของเธอที่จังหวัดสระแก้วดังเดิม โดยมีความคาดหวังว่าสักวันเธอจะมีรายได้เพียงพอเลี้ยงดูครอบครัวและตัวเองได้เธอจึงจะกลับมารับบุตรคนนี้จากบ้านพักเด็กและครอบครัว

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะฟื้นฟูวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การวางแผนและดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย โดยเป้าหมายที่เกิดขึ้นภายหลังระยะคลี่คลายวิกฤตคือการตั้งเป้าหมายการมีชีวิตอยู่ต่อไปเพื่อบุตรของเธอได้มีชีวิตอยู่ต่อไป จากนั้นจึงวางแผนคืนคุณค่าให้กับตนเองนั่นคือการย้อนกลับไปสู่เป้าหมายเดิมที่เป็นผู้หารายได้มาจุนเจือครอบครัว ลดการพึ่งพามารดา

2. การให้เหตุผลเชิงบวกต่อการวางแผนอนาคต นั่นคือผู้ให้ข้อมูลได้ให้เหตุผลของการตัดสินใจฝากบุตรไว้กับบ้านพักเด็กและครอบครัวว่าเป็นการทำเพื่อความรักที่มารดามีต่อลูก ต้องการให้ลูกเจริญเติบโตได้ตามพัฒนาการ มีอาหารและที่อยู่ ดีกว่าการที่เธอนำบุตรที่คลอดออกมาไปทิ้งตามที่ต่าง ๆ เพราะพฤติกรรมการทิ้งบุตรนั้นคือเป็นบุคคลที่ไม่ดี ไม่รักแม้กระทั่งลูกตนเอง ซึ่งแตกต่างไปจากเธอ

3. การหาทางป้องกันการเกิดวิกฤต โดยการหลีกหนีจากสถานการณ์เสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นซ้ำเมื่อต้องกลับไปทำงานที่ร้านคาราโอเกะ นั่นคือการวางแผนเปลี่ยนร้านคาราโอเกะอื่น

ด้านสภาพแวดล้อม

ความมั่นใจต่อบ้านพักเด็กและครอบครัวรับเลี้ยงดูบุตรภายหลังคลอด เป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจและลดความกังวลต่อบุตรลง เพื่อให้ส้มได้มีเวลาคิดทบทวนและตัดสินใจต่ออนาคตของตนเองได้ง่ายและรวดเร็วได้มากขึ้น โดยส้มมีความไว้วางใจต่อการเลี้ยงดูบุตรของเธอและสร้างเป้าหมายในการหารายได้เพื่อกลับมารับบุตรกลับมาอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวอีกครั้งในอนาคต

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ส้มได้ให้คุณค่าและความหมาย ต่อช่วงชีวิตของตนเอง ดังนี้

1. ความหมายต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ภายหลังจากระยะคลี่คลายวิกฤตแล้ว ผู้ให้ข้อมูลได้มีการวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตของตนเอง เพื่อหลบหลีและป้องกันการเกิดสถานการณ์ไม่พึงประสงค์อีก ดังคำกล่าว *"หนูก็ว่าจะเปลี่ยนร้านเพราะหนูไม่อยากให้ใครรู้เรื่องที่ว่าหนูอยู่ที่ไหน เพราะหนูกลัวว่าไอ้ผู้ชายที่มันจะตามมาทำร้ายหนูอีกค่ะ อย่างโดนหลอกไปข่มขืน หนูก็คงไม่โดนอีกต่อให้เค้ามาพูดทางไหนก็ช่างเราไม่ไปก็ได้ ถ้าใจเราไม่ได้ไป เราหาทางออกทางอื่นก็ได้"*

2. ความหมายต่อสามีและบทบาทความเป็นมารดา เนื่องจากส้มได้กล่าวถึงการทบทวนถึงเรื่องราวและประสบการณ์ที่ผ่านมาถึงสามีว่าส้มได้เรียนรู้ในการพิจารณาการคบหากับแฟน โดยนำประสบการณ์เหล่านั้นมาสอนตัวเอง รวมถึงการให้คุณค่าของบุตรว่าบุตรต้องการชีวิตผู้เป็นแม่จึงควรมีชีวิตอยู่ต่อไป เธอเป็นแม่เธอควรทำหน้าที่ให้ชีวิตกับบุตร และให้อนาคตที่ดีกับบุตร โดยเธอให้เหตุผลต่อการฝากบุตรไว้กับบ้านพักเด็กและครอบครัวว่าเป็นเพราะเธอรักลูก ไม่ต้องการเห็นลูกลำบากและมีพัฒนาการที่สมตามวัย ไม่ต้องลำบากไปกับเธอ ดังคำกล่าว *"เรื่องที่ผ่านมาทำให้หนูคิดได้ว่าคนที่เค้ารักเรา กับคนที่เค้าหวังแค่ตัวเราเป็นอย่างไร หนูสอนตัวเองด้วยเหตุการณ์ที่หนูเจอมา พอเห็นลูกแล้วก็ทำให้เราคิดได้ว่าเรายังมีลูก ยังมีคนที่เค้าต้องการชีวิตเราอยู่ ถ้าลูกหนูขาดหนูไปลูกหนูจะอยู่ยังไง คือดีกว่าที่หนูเอาไปทิ้งที่นู้นที่นี่ คนแบบนั้นเป็นคนที่เห็นแก่ตัวมาก!! ไม่มีความเป็นคนเลยค่ะ ขนาดตัวเองยัง"*

3. ความหมายต่อบุตรที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ภายหลังจากที่ส้มได้เปลี่ยนความคิดจากการฆ่าตัวตายเป็นการอยู่เพื่อลูก จนทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าบุตรทำให้ตนเองเติบโตเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น *"อย่างน้อยถ้าลูกหนูอยู่ตรงนี้หรือจุดนี้ (บ้านพักเด็กและครอบครัว) ก็ถามว่าดีมั้ยมันดี แต่คำว่าแม่อ่ะ ยังไงลูกมันก็ต้องผูกพักมากกว่าคนอื่น ลูกหนูสอนให้หนูเรียนรู้ รู้จักโตเป็นผู้ใหญ่ ให้รู้จักมีความคิดเป็นของตัวเอง ให้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง ให้รู้จักบุญคุณคนนั้นคนนี้ หนูก็คิดว่าหนูก็ต้องสู้เพื่อลูกหนู"*

สามารถสรุปได้ว่าในระยะฟื้นฟูวิกฤตนี้เป็นระยะที่ผู้ให้ข้อมูลมีการวางแผนต่ออนาคตของตนเอง และบุตร มีการวางแผนป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำ เช่น เรื่องการถูกข่มขืนในที่ทำงาน เป็นต้น มีการคิดทบทวนและไตร่ตรองต่อเรื่องราวในอดีตเพื่อใช้วางแผนต่ออนาคต ให้เหตุผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจบนพื้นฐานข้อจำกัดของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลได้มีความหวังต่ออนาคตว่าตนเองจะสามารถมีความเป็นอยู่ที่ดีมากขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตได้ตามที่ต้องการ โดยเฉพาะการคืนคุณค่าให้กลับคืนมาภายหลังจากในระยะวิกฤตและระยะคลี่คลาย ดังที่เมื่อก่อนส้มไม่เคยมีโอกาสได้ส่งเงินกลับบ้าน ทำให้รู้สึกผิดต่อมารดาเป็นอย่างมากแต่เมื่อเธอไม่ต้องกังวลต่ออนาคตของบุตร

อีกต่อไป เธอจึงมุ่งมั่นหางานทำและหวังว่าจะสามารถส่งเงินกลับไปจุนเจือครอบครัวและหวังว่าความสัมพันธ์ของเธอและมารดาจะดีขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2: น้ำ

1.2 เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

กลางตลาดนัดแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้ยินเสียงคนเรียกชื่อดังมาไกล ๆ เมื่อผู้วิจัยหันไปมองต้นเสียง ก็ได้เห็นว่าเด็กสาวคนหนึ่งยืนส่งยิ้มมาจากรถเข็นขายน้ำปั่นผลไม้มาให้ ผู้วิจัยยิ้มตอบและเดินไปหา ผู้วิจัยได้รู้จักกับหญิงสาวรายนี้มานาน คุ้นเคยกับเธอมาตั้งแต่เล็กจนตอนนี้เธออายุ 17 ปีเต็มแล้ว และเนื่องจากผู้วิจัยได้เจอกับเธอที่ร้านน้ำ จึงขอตั้งนามสมมติให้เธอว่า “น้ำ” แม้ผู้วิจัยจะคุ้นเคยกับน้ำมาตั้งแต่เด็กแต่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าเธอมีรูปร่างที่แปลกไปเพราะมีหน้าอกที่ใหญ่ขึ้นมากกว่าปกติ ใส่เสื้อยืดหลวม ๆ กับกางเกงผูกเชือกหลวม ๆ ทำให้ไม่คุ้นตากับสมัยก่อนที่เธอชอบใส่เสื้อผ้าเข้ารูป เมื่อเดินไปทักทายและพูดคุยกัน ทำให้รู้ว่าสิ่งที่ทำให้เธอแปลกไปนั้น เพราะกำลังเป็น “แม่ลูกอ่อน” เราสองคนคุยกันได้สักพัก เธอชักชวนให้ไปที่บ้านเพื่อไปเยี่ยมลูกสาววัย 4 เดือน

บ้านของน้ำเป็นบ้านไม้เคลือบน้ำยาขัดมันเงาไว้อย่างสวยงาม มีระเบียงและชานไว้รับลม มีห้องนอนเล็ก ๆ ติดมุ้งลวด ไว้ 2 ห้อง เมื่อเดินมาถึงชานบ้านจึงได้พบกับเด็กหญิงตัวน้อยนอนคว่ำหน้าอยู่บนเบาะสีชมพู หนูน้อยหลับอย่างไร้เดียงสา มีพัดลมเปิดเอาไว้ที่ปลายเท้า และมารดาของน้ำนั่งปัดยุงปัดแมลงให้เด็กน้อยไร้เดียงสาคนนั้นอยู่ ผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยกับมารดาของน้ำได้สักพักหนึ่ง หนูน้อยเริ่มหาวและค่อย ๆ ลืมตามองแขกที่ไม่คุ้นหน้าพร้อมกับรอยยิ้มบุ๋ม ๆ ที่ข้างแก้ม ช่างน่ารักน่าเอ็นดูเหลือเกิน ผู้วิจัยจึงขอตั้งชื่อให้ลูกสาวตัวน้อยของเธอว่า “น้องบุญ”

ระหว่างที่ผู้วิจัยพูดคุยกับน้ำ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าน้ำจะรวบผมม้วนไว้ตลอดเวลาที่อุ้มและให้นมลูกเพื่อกันไม่ให้ปลิวเข้าตาน้องบุญที่ตอนนี้กำลังดูดนมของน้ำอย่างแผ่วเบาเพราะน้องบุญกำลังจะหลับอีกรอบ ตอนนี้น้ำมีหน้าอกที่ใหญ่ผิดกับช่วงลำตัวที่ผอมบางลงไปอย่างผิดหูผิดตา เธอให้เหตุผลว่าเป็นเพราะให้นมลูก ต้องรับประทานอาหารตามคำแนะนำของแพทย์และอาหารที่มารดาของเธอบอกให้ทาน เพื่อให้น้องบุญได้มีน้ำนมสำหรับดูดได้อย่างเพียงพอ

เมื่อได้สอบถามเรื่องที่อยู่อาศัย น้ำจึงเล่ารายละเอียดให้ฟังว่าบ้านหลังนี้เป็นบ้านของป้าซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณใกล้กับบ้านของครอบครัวเธอ บ้านหลังนี้เป็นบ้านพักตากอากาศมี 2 ห้องนอน 2 ห้องน้ำ 1 ห้องครัว และมีชานยื่นออกมารับลมเย็นในช่วงตอนกลางวัน ทำให้ไม่ร้อนและไม่อึดอัด ในตอนกลางวันน้ำจะปูเบาะของน้องบุญไว้ข้าง ๆ กับเบาะนอนเอนหลังของเธอ บนหัวนอนของน้องบุญจะมีชั้นพลาสติกสีเขียวเล็ก ๆ 2 ชั้นไว้สำหรับอุปกรณ์ต่าง ๆ ของน้องบุญ และแก้วน้ำสำหรับใส่น้ำอุ่น โดยเบาะที่น้องบุญนอนนั้นได้แขวนใบลานสานเป็นรูปปลาตะเพียนสีแดงที่ปู่และย่าซื้อมาให้ และมีนกกระสาใบลาน ห้อยลูกกระพวนที่ตาและยายของน้องบุญสานไว้ห้อยรวมกันอยู่ เมื่อลมพัดจะปลิวกระทบกันไปมาให้น้องบุญได้มองตาม แม้จะมีลมพัดเอื่อย ๆ ช่วยไม่ให้ร้อนอึดอัด แต่ปลายเบาะของน้องบุญจะมีพัดลมตั้งพื้น 2 ตัว ตัวหนึ่งสำหรับน้องบุญ เปิดไล่ยุงและแมลงตลอดเวลาและอีกตัวหนึ่งสำหรับน้ำ ที่เปิดไว้เมื่อเธอนอนให้นมบุตร

ในช่วงเทศกาล ป้าเธอจะกลับมาหาญาติพี่น้อง เธอและสามีจึงย้ายกลับไปอยู่ในบ้านเดิมก่อน เมื่อป้ากลับไปจึงย้ายมาอยู่ที่บ้านหลังนี้อีกครั้ง แต่ด้วยที่ตั้งของบ้านไม่ห่างไกลจากบ้านเดิม

ทำให้มารดาสามารถมาช่วยเลี้ยงน้องบุญเวลาที่เธอต้องไปจ่ายตลาดหรือออกไปทำธุระข้างนอก ส่วนสามีของน้ำต้องเดินทางระหว่างบ้านกับบ้านของสามีที่อยู่ในอีกอำเภอบ่อยครั้ง เพราะในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลนี้เป็นช่วงที่ผลไม้เริ่มออกผล สามีของน้ำลงทุนปลูกสวนผลไม้ไว้จึงได้เจอสามีน้อยลงเพราะต้องไปดูแลสวน ซึ่งน้ำเล่าว่าหากตัดขายได้จะทำให้มีรายได้เข้ามาเป็นจำนวนหลักแสน และทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในครอบครัวได้สบายมากกว่านี้ บางครั้งสามีเธอต้องไปทำธุระที่อื่น น้ำต้องขี่จักรยานยนตร์ไปช่วยรดน้ำบ้างแต่เธอไม่ได้ไปบ่อยมากนักเพราะห่วงว่าลูกจะลำบากเวลาที่เธอทำงาน ทำให้ช่วงที่ผลไม้ออกไม่ค่อยได้มีเวลาคุยกัน เธอก็เลี้ยงน้องบุญอยู่ที่บ้านหลังนี้ ส่วนสามีจะอยู่ที่สวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่แต่น้ำไม่กลัวว่าสามีจะนอกใจเพราะเธอบอกว่าสามีกลัวเธอ แต่ถึงจะไม่ค่อยได้เจอหน้ากันแต่เมื่อสามีกลับมาบ้าน เธอก็สามารถหาเรื่องมาทะเลาะกับสามีได้บ่อยครั้ง

ส่วนใหญ่ไม่ได้คุยกันหรอก เพราะเค้าไม่ว่าง ติดช่วงผลไม้ แต่มัน (สามี) กลัวหนูจะตาย หนูแทบจะกินหัวมัน ก็ทะเลาะกันบ่อย กลัวหนูแต่เค้าก็รักลูกนะ แต่แบบหนูเบื่ออ่ะ ลิ้นกับฟัน ก็มันชอบหนี หนีไปอยู่กับเพื่อน หนูไม่ชอบผู้ชายติดเพื่อนน่ะคือไปหาเพื่อนแล้วไปเล่นยา (ยาเสพติด) กับเพื่อนหนูก็กลัวไง ไม่รู้เค้าเลิกหรือยัง แต่ถ้าคิดได้ก็คงคิดได้นานแล้ว แต่ถ้าไปติดผู้หญิงอื่นนิก็โดนหนูฮึ หนูด่าหมดแหละ ไม่เอาไว้หรอก

ท้องแล้วจะบอกพ่อยังไง

ปัจจุบันน้ำได้หยุดเรียนหนังสือ เพราะในช่วงปิดเทอมของปีที่แล้วเธอรู้สึกได้ถึงความผิดปกติบางอย่างในชีวิตเธอ น้ำได้เล่าย้อนกลับไปถึงจุดเริ่มต้นของความผิดปกติครั้งนี้เริ่มมาจากระหว่างที่เธอเรียนหนังสืออยู่เธอจะรับจ้างหารายได้ตามร้านอาหาร น้ำขอสมัครเป็นเด็กเสิร์ฟในร้านอาหารแห่งหนึ่งใกล้บ้าน และเป็นสถานที่ที่เธอได้รู้จักกับชายหนุ่มที่มีรอยสักเต็มตัว ซึ่งในตอนนั้นมาเป็นลูกค้าที่มาเที่ยวและเข้ามารับประทานอาหารที่ร้านแห่งนี้ น้ำเล่าว่าชายหนุ่มคนนี้ซึ่งต่อมาคือสามีของเธอหรือบิดาของน้องบุญนั่นเอง ได้เกิดชอบพอกับเธอโดยพูดคุยหยอกล้อเล่น และให้เพื่อนของเขาขอเบอร์โทรศัพท์จากเธอ จากนั้นได้ติดต่อพูดคุยกันเรื่อยมา และตกลงเป็นแฟนกันในที่สุด

ในการเป็นแฟนกันครั้งนี้บิดาและมารดาของน้ำไม่รู้มาก่อนเลยว่ามีการติดต่อหรือนัดเจอกัน น้ำให้เหตุผลว่าต้องปิดบังเรื่องการคบกันกับแฟนเพราะบิดาของเธอเป็นคนที่ดุมาก หากรู้ว่าเธอมีแฟนจะคิดว่าเธอไม่สนใจเรียนหนังสือ และจะต้องถูกลงโทษอย่างแน่นอน แต่ถึงบิดาจะดุและลงโทษหนักเพียงใดก็ห้ามเธอไปเที่ยวไม่ได้ ดังคำกล่าว *"หนูไปไหนได้ที่ไหน เค้า (พ่อ) ก็โทรตาม ๆ ๆ ๆ ไปไม่ได้ กลับบ้านดึกก็ไม่ได้ ไปเที่ยวกลับมานี่โดนตบเลยฮึ ตีเลยฮึ ทั้งตีทั้งตบหนูนั่นแหละ ตอนนั้นพ่อตบหนูเว้ย หนูไปเที่ยวมา กลับมาโดนตบเลือดออกปาเลยค่า... แต่หนูก็ยังจะทำ เหมือนเค้ายิ่งห้ามหนู หนูก็ยิ่งทำอ่ะ หนูก็ไม่กลัว(หัวเราะ)"*

น้ำได้แวะเวียนไปเที่ยวบ้านของแฟนบ่อยครั้ง โดยมีเพศสัมพันธ์กันที่บ้านของฝ่ายชายบางครั้ง แต่น้ำใช้วิธีการคุมกำเนิดด้วยการรับประทานยาคุมทุกเดือน เธอใช้ชีวิตเที่ยวไปเที่ยวมา แอบหนีเที่ยว

กับแฟนบ้างเรื่อยมาเป็นเวลาปีกว่า จนกระทั่งในวันหนึ่งช่วงปิดเทอมปีที่ผ่านมา เธอได้สังเกตตัวเองว่าประจำเดือนเธอยังไม่มาตามกำหนด สิ่งแรกที่เธอคิดได้ตอนนั้นคือ “ท้องแน่ ๆ” เพราะเธอเคยเห็นว่าเพื่อน ๆ ของเธอก็เริ่มมีอาการคล้าย ๆ เธอ แต่นั่นยังเป็นเพียงความสงสัยว่าอาจจะท้องได้ สิ่งที่เธอต้องการในตอนนั้นคืออยากประจำเดือนเธอมาตามปกติ เธอจึงไปซื้อยาสตรีชนิดหนึ่งมาและดื่มไป 2 ขวดแต่ประจำเดือนของเธอก็ยังไม่มา ทำให้ยิ่งตอกย้ำว่าสิ่งที่เธอคิดไว้ตอนแรกเป็นความจริง ซึ่งเธอยังไม่กล้าปรึกษาหรือบอกกับคนอื่นเธอจึงเลือกไปซื้อชุดตรวจการตั้งครรภ์คนเดียวที่ร้านสะดวกซื้อแห่งหนึ่ง และนำมาทดสอบการตั้งครรภ์ที่บ้านของเธอ และปรากฏให้น้ำได้เห็น 2 ขีดแดง

เมนส์ไม่มาหนูก็พอรู้แล้วพี่ ก็เพื่อนหนูก็ท้องเยอะมากอ่ะ เพื่อนที่อยู่กลุ่มเดียวกันท้อง 4 คน ยังไม่ท้องอยู่คนเดียว หนูว่ามันเป็นช่วงด้วยแหละ มันเกิดปี (ปีนักษัตร) เดียวกันก็ท้องพร้อม ๆ กัน มันยังไงล่ะ เค้าเรียก ปีชงอ่ะ แต่ตอนนั้นหนูก็ไม่ได้คิดว่าจะท้องจริง ๆ อ้าวก็หนูยังเรียนอยู่อ่ะหนูจะไปรู้เหรอว่าจะมี ก็หนูนึกว่าเมนส์ไม่มาเฉย ๆ หนูก็เลยกิน (ยาสตรี) แต่เมนส์ก็ไม่มาเหมือนเดิม กิน 2 ขวดฝ่าๆ (กว่าๆ) แล้วมันก็ไม่มา หนูกินน่ะตั้งใจว่าแค่ให้เมนส์มาเฉย ๆ ตอนนั้นหนูยังไม่รู้เลยว่าหนูท้องอ่ะ หนูก็กิน...(ทำเสียงเล็กเสียงน้อย แบบเขิน ๆ)...แล้วก็ขึ้น 2 ขีดดดด ทีนี้ก็เครียดสิ!!! เครียดว่าจะบอกพ่อว่ายังไง

แม้จะเคยมีประสบการณ์จากเพื่อนมาบ้างแต่ไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะมาต้องประสบกับตนเอง ความตกใจในตอนแรกถูกแปรเปลี่ยนเป็นความเครียดเพราะเธอเองไม่ได้เตรียมวิธีทางแก้ไขไว้ ประกอบกับเธอเองก็ปรึกษากับใครไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะตอนนั้นเป็นช่วงเวลาปิดเทอม เธอยังไม่ได้เจอเพื่อน จึงเลือกที่จะปิดบังบิดามารดาไว้ก่อน ซึ่งเมื่อเล่าถึงตอนนี้น้ำได้รู้สึกขำกับตัวเองว่าในตอนที่เพื่อนท้องได้มาขอคำปรึกษาจากเธอ และเธอกลับบอกให้เพื่อนบอกความจริงกับบิดามารดาเพราะเชื่อว่าไม่มีพ่อแม่คนไหนอยากจะให้เอาเด็กออก แต่ในทางกลับกันเมื่อต้องเผชิญกับตนเอง เธอกลับไม่กล้าบอกบิดากับมารดาเพราะในใจรู้ว่าบิดาจะต้องโกรธมาก มากกว่าที่ผ่าน ๆ มา และเธอคิดถึงขั้นว่าจะถูกบิดาฆ่าแน่นอน แต่ถ้าจะให้เธอไปทำแท้งเธอก็ไม่กล้าไปเพราะส่วนหนึ่งเธอคิดว่าเธอรักเด็ก เธออยากเก็บเด็กเอาไว้ แต่ปัญหามีเพียงแต่ว่า “จะบอกพ่อยังไง?”

หนูไม่คิดว่าหนูจะเจอจริง ๆ ไงพี่ ความรู้สึกพอเจอกับตัวอ่ะพี่....(เงียบ) ปัญหาของหนูก็เรื่องบอกพ่อ เรื่องอื่นไม่ค่อยเครียดนะ หนูเครียดกับพ่อเนี่ย กับพ่อ!! (เน้นเสียงหนัก) ปัญหาหนูคือพ่อ จริง ๆ เคยมีคนมาถามนะ เพื่อนหนูที่มันท้อง ตอนนั้นหนูยังไม่ได้ท้อง มันก็มาถาม ตอนนั้นหนูก็บอกว่าจะเครียดทำไม ก็บอกเค้า (พ่อแม่) ไปเลัยยย เค้าอาจจะให้อภัยก็ได้ เค้าอาจจะไม่ว่าอะไรก็ได้ แต่พอเป็นตัวเองจริงๆ โอ๋โหหหหห (เสียงสูง) โครตเครียด (ลากเสียงยาว) เลยพี่

หนีไปอยู่บ้านเพื่อน

จนกระทั่งเมื่อวันที่โรงเรียนนัดให้ไปรับผลการเรียน และน้ำได้เจอกลุ่มเพื่อน ๆ ของเธอ เธอได้เล่าให้เพื่อนฟังว่าเธอตั้งครรภ์ เพื่อนก็แนะนำแบบเดียวกับที่เธอเคยแนะนำคนอื่น คือ ให้บอกความจริงกับบิดามารดาเป็นวิธีที่ดีที่สุด เธอเองก็เห็นเช่นเดียวกัน เธอจึงตัดสินใจว่าคงปกปิดได้อีกไม่นานเพราะเธอเองก็มีอาการแพ้ท้องอย่างเห็นได้ชัด จึงให้เพื่อนขี่รถจักรยานยนต์พาเธอออกจากที่

โรงเรียนมาส่งบ้าน น้ำเล่าว่าเธอคิดมาตลอดทางว่าคงต้องบอกมารดาก่อน เมื่อถึงบ้านซึ่งตอนนั้นมารดากำลังอยู่บ้านตามลำพัง เธอจึงได้ลองหยั่งเชิงกับมารดาว่า หากเธอท้องแล้วจะเป็นอย่างไร ซึ่งคำตอบที่ได้จากมารดาตรงกับความคิดของเธอ นั่นคือจะถูกลงโทษอย่างหนักจากบิดา แต่อย่างไรก็ตามเธอได้วางแผนไว้แล้วว่าจะหนีออกจากบ้านไปก่อนที่บิดาจะกลับมาบ้านและรู้เข้า น้ำจึงบอกให้เพื่อนจอดรถรออยู่ใกล้ ๆ ละแวกบ้าน แล้วจึงเดินเข้าบ้าน และเมื่อบอกกับมารดาแล้วจึงออกจากบ้านและซ้อนท้ายรถจักรยานยนตร์ไปบ้านเพื่อนทันที ดังคำกล่าว *"หนูก็กลับจากโรงเรียนแหละ หนูก็มาบอกแม่ (ทำเสียงเบาๆ) หนูถามอ้อม ๆ ก่อนว่าแม่ถ้าหนูท้องอ่ะ แม่ว่าไง แม่ก็บอกว่าเดี๋ยวก็โดนพ่อมึงน่ะแหละ หนูบอกแม่แล้วหนูก็ออกไปเลย ให้เพื่อนมารอเพราะหนูรู้ไงว่าจะเกิดอะไรขึ้น (ทำเสียงเบา) เดี๋ยวเค้าก็ตีหนู หนูก็ให้เพื่อนมารอเล้ย(หัวเราะ) เสื้อผ้าก็ใส่ชุดนี้แหละไปอยู่บ้านเพื่อนแล้วพอเค้า (บิดา) ไม่อยู่หนูก็ย่อง ๆ มาเอาเสื้อผ้า หนูทำบ่อย (หัวเราะ)"*

ในขณะที่น้ำพักอาศัยที่บ้านเพื่อน เธอคิดตลอดเวลาว่าตนเองน่าจะคุมกำเนิดได้ดีกว่านี้ แต่เมื่อตั้งครรภ์แล้วคงต้องบอกให้สามีรู้ เธอจึงได้โทรศัพท์พูดคุยกับสามี ซึ่งสามีของเธอไม่ได้ว่าอะไร เพียงแต่บอกว่าจะให้พ่อแม่มาสู่ขอเธอ น้ำเล่าว่าสามีเธอไม่ได้ตกใจเรื่องที่เธอตั้งครรภ์เพราะส่วนหนึ่งคือสามีเคยมีบุตรกับภรรยาคนก่อนมาก่อนที่จะมาคบกับเธอ ถึงแม้ว่าสามีจะยินยอมรับผิดชอบเธอและลูก แต่น้ำก็ยังคงอดกังวลไม่ได้ว่าเธอจะบอกบิดาอย่างไร จนกระทั่งเธออยู่บ้านเพื่อนได้ 3 วัน บิดาเธอได้โทรมาหาและบอกให้กลับบ้าน แต่น้ำยังไม่แน่ใจว่าหากเธอกลับไปบิดาจะทำร้ายเธอหรือไม่ จึงยังไม่กลับ

ช่วงเวลาของความกังวลและความเครียดกับการหนีปัญหาจากที่บ้าน ได้ผ่านล่วงเลยมาหลายวันแต่เธอยังหาคำตอบไม่ได้ว่าควรจะบอกกับบิดาอย่างไร ชีวิตของเธอจะเป็นอย่างไรต่อไป เพราะคงไม่สามารถอยู่บ้านเพื่อนต่อได้ตลอด เธอรู้ดีว่าการหนีปัญหาไม่ได้ช่วยให้ปัญหาถูกคลี่คลาย แต่เธอก็เลือกผ่อนคลายโดยการพูดคุยกับเพื่อนเพื่อให้หยุดคิดถึงปัญหาที่เธอมีได้สักพัก ดังคำกล่าว *"ถามว่าคุยกับเพื่อนแล้วหายมั้ย หายยยย!!! เพราะมันทำให้เราตลกอ่ะ คือพอคุยกันแค่ให้มันหายเครียด มันก็ไม่ต้องมาคิดเรื่องนี้ ก็ผ่อนไปก่อน ก็ท้องแล้วจะไปทำอะไรได้ มัน(เพื่อน) ก็บอกว่าถ้ามึงท้องก็ท้องไปเหอะ ช่างมัน เด็กมันเกิดไม่ต้องไปทำอะไร"*

กลับบ้านได้เพราะป้า

ผ่านไปอีกไม่กี่วันในตอนกลางคืนเธอได้รับโทรศัพท์จากป้าของเธอ ซึ่งป้าได้โทรมาบอกให้เธอกลับไปคุยกับบิดาที่บ้าน และได้กำชับเธอว่าห้ามกินยาเพื่อยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งจากคำพูดของป้าทำให้ทราบดีว่าป้าได้คุยกับบิดาของเธอแล้วจึงได้ให้ป้าโทรตามเธอกลับบ้าน และจะไม่บังคับให้เธอไปทำแท้ง ทำให้รู้สึกสบายใจเพราะว่าอย่างน้อยป้าก็รู้เรื่องและช่วยพูดกับบิดาให้แล้ว แต่ใช่ว่าการกลับบ้านครั้งนี้จะสามารถทำตัวได้ตามปกติ เพราะเธอเองก็ไม่ทราบว่าบิดาจะลงโทษอีกหรือไม่เมื่อป้าไม่อยู่ เธอจึงเลือกที่จะกลับบ้านและเก็บตัวอยู่แต่ในห้องของเธอ ไม่ยอมพูดไม่ยอมพบใคร ดังคำกล่าว *"ก็ถ้าเครียดมากหนูก็คิดว่าต้องบอกตรง ๆ เค้าก็คงต้องฟัง เค้าคงไม่ให้เราเอาออกหรอก มีคนไหนบ้างล่ะพี่ที่จะให้เราเอาออก (ทำแท้ง) อ่ะห๊ะ หนูก็ได้แต่คิดอย่างนั้นแหละ แล้วทีนี้มืด พ่อเค้าก็ให้*

ป้าโทรมาหา ป้าเค้าก็บอกว่าพ่อให้โทรหา เค้าจะให้ตามกลับบ้าน เค้าบอกว่าไม่ต้องไปกินยาอะไร ทั้งนั้นเดี๋ยวเด็กมันพิการ"

มารดาและป้าเธอคอยเป็นกาวใจให้ระหว่างเธอกับบิดา เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่งทำให้บิดาเริ่มยอมรับว่าเธอตั้งครรภ์ไปแล้ว ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้แต่น้ำเล่าว่าตอนนั้นเธอยังรับรู้ได้ว่าบิดายังไม่หายโกรธเธอ แต่เธอเริ่มรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้นเพราะบิดาไม่ได้แสดงอารมณ์ที่จะทำร้ายเธออย่างที่คิด บิดาเพียงแต่สั่งเธอว่าไม่ต้องไปเรียนหนังสืออีกเพราะรู้สึกอับอาย ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยกับบิดาของเธอจึงได้รู้ว่าในตอนที่รู้ว่าน้ำตั้งครรภ์ บิดารู้สึกโมโหมากและหากน้ำอยู่บ้านคงโดนตีอย่างหนักแน่นอนซึ่งตรงกับที่น้ำได้คิดเอาไว้ตอนแรก ดังคำกล่าว *"ก็จะไปว่ายังไงล่ะ ก็โมโหมันสิ มันก็หนีไปมันไม่อยู่หรอก ผมเอามันตายฮึ ทีนี้ก็เลยให้ป้ามันโทรตามให้กลับมา ก็จะเอายังไงล่ะผมก็ต้องยอม จะให้มันไปเอาออกยังไง ก็มันมีมาแล้วอ่ะก็เลี้ยงกันไป แต่มึงไม่ต้องไปเรียน กูอายเค้าก็ให้แม่มันดูจะยังไงก็ค่อยว่ากัน" (บิดาของน้ำ)*

แต่งงานอย่างเรียบง่าย

น้ำหยุดเรียนตามคำสั่งของบิดา และในช่วงนั้นสามีของเธอก็ได้ให้พ่อแม่มาสู่ขอ โดยตกลงว่าจะให้แต่งงานกันแบบเรียบง่าย ผูกข้อไม้ข้อมือกันเท่านั้น เมื่อเล่าถึงตอนนี้น้ำได้เดินไปหยิบกรอบรูปที่ติดอยู่ข้างฝาภายในห้องนอนมาให้ผู้วิจัยดู ภายในกรอบรูปประกอบด้วยรูปเล็ก ๆ ขนาดแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นรูปที่เธอใส่ชุดไทยในวันแต่งงาน รูปที่เธอถ่ายเล่นกับสามี และรูปของน้องบุญ ในอิริยาบทต่าง ๆ เธอเล่าไปและยิ้มไปว่า การแต่งงานสำหรับเธอแล้ว แม้จะเรียบง่ายแต่มันทำให้เธอรู้สึกหายเครียดทุกอย่าง เพราะเธอไม่ต้องกังวลกับการถูกลงโทษจากบิดาของเธอ การที่บิดามารดาจัดงานแต่งงานและเชิญญาติพี่น้องมาอวยพรให้เธอในวันแต่งงานทำให้เธอรับรู้ได้ว่าเธอได้รับการอภัยและยอมรับแล้ว ส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการยอมรับเพราะว่าสามีของเธอมีสวนผลไม้ ขยันทำมาหากิน และสามารถหารายได้มาเลี้ยงดูเธอกับลูกของเธอได้ ดังคำกล่าว *"แฟนหนูเค้าก็บอกทางบ้านเค้า แล้วพ่อแม่เค้าก็มาคุยว่าจะเอาค่าสินสอดเท่าไหร่ แล้วก็มาดูฤกษ์แล้วก็มาขอ พ่อกับแม่ของแฟนเค้าก็ไม่ได้ว่าอะไรเพราะหนูก็ไปบ้านนู้นบ่อย ตอนที่หนูรู้ว่าเค้าจะมาคุยกัน หนูก็หายเครียดหน่อยเพราะแฟนหนูเค้ามีเงินไง หนูก็ไม่ค่อยเครียด"* และ *"ก็ดีหน่อยที่แฟนมันเป็นคนขยัน ปลูกสวนปลูกอะไร แต่ก็เก (เกเร) แหละ แต่มันก็ไม่ได้อะไรกับผมหรอกเพราะมันก็พอได้ยินกิตติศัพท์ผมมาบ้างแหละ ก็อยู่กันไป เค้ามาขอ มาตบแต่งกันผูกข้อไม้ข้อมือไว้ ก็จะทำยังไงได้" (บิดาของน้ำ)*

หลังจากแต่งงานแล้วเธอได้ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่แต่ที่บ้าน น้ำได้เล่าว่าตอนแรกตนเองรู้สึกดีที่ไม่ต้องไปเรียนหนังสือแล้ว แต่เมื่อเวลาผ่านไปเธอกลับรู้สึกเสียดายว่าตนเองควรมีโอกาสที่ดีเหมือนอย่างเพื่อนที่ทยอยกันเรียนต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แต่สำหรับเธอคงไม่มีโอกาสได้กลับไปเรียนในโรงเรียนเก่าแล้ว และรู้สึกสงสารบิดาที่ต้องมีลูกสาวที่เรียนไม่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 อย่างเธอ แม้ทุกวันนี้น้ำยังไม่ได้ไปลาออกจากที่โรงเรียนและเคยมีกรณีที่โรงเรียนอนุญาตให้เด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไปเรียนหนังสือได้ แต่เธอคิดว่าคนที่ได้รับอนุญาตเป็นเฉพาะบางคนที่สนิทสนมกับอาจารย์ แต่เธอเองไม่สนิทเธอจึงไม่เคยเข้าไปที่โรงเรียนอีกเลยหลังจากแต่งงาน

คิดว่าไม่น่าพลาดเลย เห็นคนอื่นเค้าไปเรียนแล้วเราก็ไม่น่าเลย อยากกลับไปเรียนอ่ะ ไม่น่าท้องเลยอย่างเงี้ย อยากกลับไปเรียนมาก (เน้นเสียงลากยาว) เพื่อนจบกันหมดแล้ว โอ๊ะ!! อยากจบมั่งดิ๊ก็ไม่ได้จบ แล้วอีกอย่างสงสารพ่อก็สงสารนั่นแหละเพราะเราเรียนไม่จบอ่ะ ก็ทำไงได้ก็ต้องไปเรียนเอาวุฒิหนูก็ลองไปติดต่อที่โรงเรียนดู หนูก็ถามเค้า (อาจารย์) หนูท้องใช่ปะต้องลาออกมั้ยหรือว่าเรียนได้ เค้าก็บอกว่าให้ใส่ชุดสุภาพไป แต่หนูไม่กล้าเข้าไป เมื่อก่อนมันมีดิ๊ รุ่นพี่ที่เค้าท้องเหมือนกันแต่อาจารย์เค้าสนิทกับเด็กอ่ะแล้วเค้าก็โทรให้เด็กกลับไปเรียน เรียนแบบท้อง ๆ นั่นแหละ เมื่อก่อน รอง (รองผู้อำนวยการ) คนเก่าเค้าเข้มแต่เค้าก็ยอมให้เรียนเพราะเด็กคนนี้มันสนิทกับอาจารย์ไง เค้าเลยช่วยแต่หนูไม่ค่อยคุ้นกับเค้า (อาจารย์) ไง

จนกระทั่งเธอได้คลอดน้องบุญออกมาเป็นเด็กผู้หญิงที่น่ารัก สมบูรณ์ เธอกลับมาเลี้ยงเองที่บ้านโดยมีมารดาเป็นคนช่วยเหลือเธอในการเลี้ยงดูน้องบุญ เธอได้พยายามปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ และคำแนะนำของผู้ใหญ่ ทำให้เธอได้รู้ว่าการเลี้ยงลูกไม่ใช่เรื่องง่ายเหมือนอย่างที่เธอคิดไว้ตอนแรก เพราะเธอคิดว่าเธอรักเด็กเธอคงเลี้ยงลูกได้ไม่ยากแต่เมื่อต้องคอยเลี้ยงดูลูกอย่างใกล้ชิดอยู่กับลูกตลอดเวลาทำให้เธอต้องปรับเปลี่ยนชีวิต เธอไม่สามารถไปเที่ยวไหนได้ตามอิสระเหมือนอย่างเมื่อก่อนแต่เธอก็ดีใจที่น้องบุญได้กลายเป็นขวัญใจและศูนย์รวมของครอบครัวเธอ

วางแผนอนาคต

เมื่อเธอไม่กลับเข้าไปเรียนอีก น้ำจึงเลือกวางแผนอนาคตว่าจะเรียนต่อนอกระบบ โดยจะสมัครเรียนการศึกษานอกระบบ (กศน.) ที่แถวบ้านเพื่อให้ได้วุฒิเทียบเท่าการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อที่เธอจะได้ทำงานได้ แต่ทั้งหมดเธอต้องรอให้ลูกหย่าขาดนมจากเธอก่อนเพราะตอนนี้น้องบุญหิวนมบ่อยและติดเธอมาก เวลาไปตลาดต้องรอให้น้องบุญหลับก่อน เธอจึงจะฝากมารดาให้ดูไว้ เธอจะระวังเรื่องอาหารการกินเพราะว่าน้องบุญเป็นเด็กที่แพ้ง่าย แม้อยากจะรับประทานน้ำแข็งหรือน้ำเย็นแค่ไหนแต่ก็จะอดทนไม่ดื่มเพราะว่าจะทำให้ไม่มีน้ำนมให้บุตร น้ำบอกว่าเธอไม่คิดว่าการมีลูกจะลำบากเช่นนี้ เพราะว่าเธอยังไม่ได้ตั้งใจจะมีแต่เธอก็เลือกที่จะให้ลูกคลอดออกมาเพราะคิดว่าการเลี้ยงเด็กเป็นเรื่องง่าย แต่ตอนนี้เธอเข้าใจและต้องพยายามอดทนรับผิดชอบต่อบุตรของเธอต่อไป

ก็ต้องรอให้มัน (ลูก) โตก่อน ให้ห่างจากหนูได้ก่อน ก็จะไปเรียน กศน. เอาวุฒิ ม.6 มาก่อนแล้วค่อยไปทำงานเพราะว่าถ้าหนูเข้าไปเอาวุฒิ ม.3 แล้วก็มายื่นที่นี่เพื่อจะเอาวุฒิ ม.6 ก็เรียนอีกแค่ 2 ปี แต่จริง ๆ ก็อยากทำงานก่อนเหมือนกันนะ ไม่มีตังค์อ่ะ ห่วงไอ้นู้นน่ะ (หันหน้าแล้วเบ้ปากไปทางน้องบุญ) รู้แล้วว่าเราไม่ได้พร้อมก่อนมันลำบากจริง ๆ ก็นึกว่ามันจะง่ายไงพี่ กลายเป็นว่าไปไหนก็ไม่ได้ ต้องอยู่กับมัน (ลูก) ตลอดอ่ะ จำไว้นะพี่ มีลูกมันลำบากกก!!! มันไปไหนได้อ่ะพี่ เข้าห้องน้ำอย่างเนี้ย กระดิกนิดหน่อยอะโห้ยยย!! เดี๋ยวก็แงบ ๆ บางทีหนูก็ปล่อยให้ร้องอย่างนั้นแหละเดี๋ยวก็เงียบเอง

แม้น้ำจะไม่เคยอุ้มลูกออกไปเดินเล่นรอบ ๆ หมู่บ้าน แต่คนในละแวกบ้าน ก็รู้ว่าเธอมีลูกแล้ว เมื่อไปเดินตลาดก็จะมีคนทักและสอบถามอยู่บ้างว่าได้ลูกผู้หญิงหรือผู้ชาย แต่น้ำก็มักจะตอบเลี่ยง ๆ หรือเดินหนีไปโดยเฉพาะเมื่อแม่ค้าทักว่าเธอเป็นเด็กสาวที่นมหย่อนยาน เธอก็จะเดินหนีไป

ซื้อร้านอื่น เธอเล่าว่าเธอเลิกใส่ใจกับคำพูดเหล่านั้นมานานแล้วแต่หากเลี่ยงได้ก็จะเลี่ยงไป ดังคำกล่าว *"มันก็มีแหละ ธรรมดาของคนแถวนี้ก็มีซุบซิบนินทา แต่หนูก็ไม่แคร์ มันมีทุกอย่างแหละพี่เอ้ย มีแต่คนพูด หนูก็เอ้าเออ!! แล้วแต่เลย แล้วแต่เค้าเถอะเค้าอยากพูดอะไร ก็คงมีคนมาพูดมาว่าพ่อแม่หนูบ้างแหละแต่เอาเหอะ ถ้าคิดว่าพูดไปแล้วสบายใจก็พูดไป๊ (หัวเราะ) ไม่แคร์ ช่างเหอะ"*

ไม่ว่าต่อไปอนาคตเธอจะเป็นอย่างไร แต่น้ำก็ได้เล่าว่าเธอคงต้องเลี้ยงลูกไปก่อน เธอเชื่อว่าเธอจะเลี้ยงลูกได้ด้วยตัวเองต่อไป ไม่อยากเดือดร้อนบิดามารดามากนักเธอจึงพยายามเก็บเงินและนำเข้าบัญชีของลูกไว้ทุกเดือน แม้อยากจะนำเงินที่ญาติพี่น้องแบ่งให้มาซื้อเสื้อผ้าสวย ๆ เพียงใด แต่เธอก็เลือกจะซื้อเสื้อผ้าให้ลูกและประหยัดเงินเหล่านั้นเพื่อเป็นค่าผ้าอ้อมสำเร็จรูปให้กับน้องบุญมากกว่า อย่างไรก็ตามเธอก็ยังไม่แน่ใจว่าจะเป็นแม่ที่ดีให้กับน้องบุญได้หรือเปล่าเพราะเธอยังเผลอจะนอนทับลูก ยังอุ้มลูกชนนู้นชนนี่ หรือแม้แต่ปล่อยให้ลูกร้องจนเงียบไปเองเพราะเธอทนเสียงร้องไม่ไหว แต่เธอจะพยายามทำหน้าที่แม่ลูกอ่อนต่อไป

1.2 สรุปภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

น้ำ ปัจจุบันอายุ 17 ปี ตั้งครรภ์แรกในขณะที่มีอายุ 16 ปี บุตรมีอายุ 4 เดือน อาศัยอยู่ร่วมกันกับครอบครัวเดิม ปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพ ยังอยู่ร่วมกันกับสามี โดยปัจจุบันสามีอายุ 31 ปี น้ำมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มานาน 17 ปี พักอาศัยในบ้านของป้า

ครอบครัวเดิม

น้ำอยู่อาศัยกับครอบครัว ประกอบด้วย บิดา มารดา น้ำ และน้องชาย อาศัยอยู่ในจังหวัดแห่งนี้ตั้งแต่เกิด บิดาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ประมง ส่วนมารดารับจ้างทั่วไป คัดแยกและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเลที่บิดาหามาได้ส่งขายในตลาด มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง แม้บิดาเป็นคนพูดจาเสียงดัง ดุ แต่เลี้ยงดูและสนับสนุนลูกในด้านการศึกษามาโดยตลอด

ที่อยู่อาศัย

จากเดิมน้ำอาศัยอยู่ในบ้านของครอบครัวตนเอง ซึ่งเป็นที่ดินที่เชื่อมติดกับที่ดินของญาติพี่น้อง เป็นบ้านที่อยู่อาศัยกัน 4 คน มีห้องส่วนตัวให้กับน้ำ บริเวณหน้าบ้านมีต้นไม้ปลูกอย่างร่มรื่นและมีลานกว้างสำหรับการตากปลา สานแห และเลี้ยงไก่ชน โดยในบริเวณเดียวกันนี้ได้มีการปลูกบ้านพักตากอากาศเรือนเล็กไว้สำหรับการมาพักผ่อนตากอากาศของป้า ซึ่งภายหลังเมื่อน้ำได้คลอดบุตรแล้วจึงได้ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านพักตากอากาศของป้าชั่วคราว เนื่องจากบ้านพักนี้มีลักษณะโล่งโปร่งสบายและมีห้องครัวและห้องน้ำในตัว ทำให้น้ำสามารถแยกตัวออกมาอยู่กับสามีและครอบครัว เธอยังมาช่วยดูแลลูกในยามที่เธอไปตลาดหรือธุระอื่น ๆ

การศึกษา

น้ำจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนในเขตแถวบ้าน และได้ตั้งครรภ์ในช่วงที่ปิดเทอมใหญ่ ทำให้บิดาและน้ำได้ตัดสินใจร่วมกันว่าจะหยุดเรียนหนังสือเพื่อตั้งครรภ์และมาเลี้ยงลูก โดยน้ำตัดสินใจว่าภายหลังเมื่อบุตรเข้าเรียนหนังสือในระดับอนุบาลแล้วจึงจะวางแผนไปเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในระบบการศึกษานอกระบบ (กศน.)

การทำงาน

ภายหลังจากตั้งครรภ์แล้ว น้ำไม่ได้เรียนหนังสือต่อและอยู่กับบ้านเลี้ยงดูและให้นมบุตร น้ำไม่เคยทำงานมาก่อนแต่ปัจจุบันได้ช่วยเหลือแบ่งเบางานสวนผลไม้ของสามี ไปรดน้ำต้นไม้ให้บางวัน

การตั้งครรภ์

ในช่วงเวลาปิดเทอมใหญ่ น้ำที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้สังเกตเห็นว่าประจำเดือนขาดหายไป จึงเกิดสงสัยว่าตนเองจะตั้งครรภ์เนื่องจากที่ผ่านมาได้มีความสัมพันธ์ทางเพศกับสามีนานกว่า 2 ปี ได้มีการกินยาคุมกำเนิดแบบเม็ดอย่างต่อเนื่องแต่ไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเบื้องต้นน้ำต้องการหาวิธีทำให้ประจำเดือนมาเพื่อแสดงว่าตนเองไม่ได้ตั้งครรภ์ จึงซื้อยาสตรียี่ห้อหนึ่งมาดื่มจำนวน 2-3 ขวด แต่ประจำเดือนยังไม่มา จึงไปซื้อชุดตรวจการตั้งครรภ์ด้วยตนเองที่ร้านสะดวกซื้อแถวบ้านมาตรวจด้วยตนเอง ปรากฏว่าเธอตั้งครรภ์

การตั้งครรภ์ดังกล่าวถือว่าเป็นครรภ์ที่ไม่พร้อมเนื่องจากน้ำยังไม่ได้ต้องการมีบุตรในตอนนั้น ประกอบกับยังเรียนหนังสืออยู่ ยังไม่ได้แต่งงาน จึงทำให้บิดาของเธอโกรธอย่างมากเมื่อรู้เรื่องนี้ แต่ป้าได้เข้ามาไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง น้ำจึงได้ตั้งครรภ์ต่อจนกระทั่งปัจจุบันบุตรมีอายุ 4 เดือน

2.3 บทวิเคราะห์กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

2.3.1 ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อมดังนี้

1. การนัดพบกับสามีและมีเพศสัมพันธ์กัน โดยน้ำได้รับจ้างทำงานในร้านอาหารจนได้พบกับสามีและติดต่อเรื่อยมาจนกระทั่งแอบคบหากันโดยไม่ได้บอกผู้ใหญ่ ล่วงเลยไปจนมีเพศสัมพันธ์กันเป็นระยะเวลา 2 ปีกว่า น้ำไปบ้านสามีบ่อยครั้งจนคุ้นเคยกับพ่อและแม่ของสามีแต่บิดามารดาของน้ำไม่รับรู้เรื่องการคบหากัน เนื่องจากบิดาได้สั่งห้ามไม่ให้น้ำคบหาแฟนเพราะกลัวว่าจะเรียนไม่จบการศึกษา ซึ่งระหว่างการคบหากันน้ำได้คุมกำเนิดแต่ไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับน้ำไม่คิดว่าตนเองจะตั้งครรภ์ได้เพราะตนเองยังเด็กเกินไป และไม่คาดคิดว่าเรื่องการตั้งครรภ์จะเกิดขึ้นกับตนเอง

2. ประจำเดือนไม่มาตามปกติ จึงดื่มยาสตรียี่ห้อหนึ่งไป 2-3 ขวดเพื่อขับประจำเดือน แต่ภายหลังการดื่มยาไปแล้วแต่ประจำเดือนยังไม่มาจึงเกิดความสงสัยและกลัวว่าตนเองจะตั้งครรภ์มากขึ้นจึงนำไปสู่การตรวจการตั้งครรภ์

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะก่อนเกิดวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การไม่ได้พบกับสามีบ่อยครั้งทำให้คุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ น้ำคิดว่าตนเองไม่ได้อยู่ร่วมกันกับสามีเป็นประจำ ดังนั้นจึงไม่ได้คุมกำเนิดอย่างสม่ำเสมอ บางครั้งน้ำลืมรับประทานยาแล้วปล่อยให้เลยตามเลย ส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ได้คาดคิดว่าการตั้งครรภ์จะเกิดขึ้นกับตนเอง เพราะตนเองยังเด็กเกินไปและคิดว่าไม่ได้พบกับสามีบ่อยครั้ง

2. ความเชื่อเรื่องประจำเดือนกับการตั้งครรภ์ นั่นคือการใช้ประจำเดือนแทนการยืนยันว่าตนเองไม่ได้ตั้งครรภ์จึงไม่บอกใครและพยายามไปหาวิธีที่ทำให้ขับประจำเดือนออกมา โดยความเชื่อเรื่องการดื่มยาสตรีนี้สอดคล้องกับความเชื่อว่าหากประจำเดือนยังไม่ขาดหายแสดงว่ายังไม่ตั้งครรภ์ จึงเลือกใช้วิธีการดื่มเพื่อขับประจำเดือนออกมาเท่านั้น แต่เมื่อประจำเดือนไม่มาตามกำหนดทำให้เกิดความเครียด กังวลสงสัย และนำไปสู่การตรวจการตั้งครรภ์ต่อไป

ด้านสภาพแวดล้อม

1. บิดามักใช้วิธีการรุนแรงในการลงโทษบุตร และมีคำสั่งห้ามในเรื่องการคบหาแฟน และจากประสบการณ์การลงโทษของบิดาที่ผ่านมา ด้วยสถานการณ์ที่น้ำหนีเที่ยวและกลับบ้านดึกนั้นบิดาใช้วิธีการลงโทษแบบ “เลือดกลบปาก” ดังนั้นเมื่อน้ำได้รู้ว่าตนเองอาจจะตั้งครรภ์จึงเลือกใช้วิธีการปิดบังบิดาให้นานมากที่สุด เพราะทราบดีว่าการตั้งครรภ์เป็นเรื่องการละเมิดคำสั่งของบิดา และคาดว่าบิดาจะใช้วิธีการที่รุนแรงมากขึ้นตามความโกรธและความผิดที่เกิดขึ้น

2. ความเชื่อเรื่องดวงกับตั้งครรภ์ เนื่องจากเพื่อนในกลุ่มเดียวกันตั้งครรภ์ในขณะที่เรียนหนังสือหมดทุกคน ซึ่งสถานการณ์ที่เพื่อนตั้งครรภ์น้ำมักเป็นผู้ให้คำแนะนำว่าให้บอกบิดาและมารดา และทราบดีว่าการตั้งครรภ์มีอาการอย่างไร แต่ทำให้น้ำกลัวมากขึ้นเนื่องจากเพื่อนตั้งครรภ์ในเวลาใกล้เคียงกัน โดยน้ำเชื่อว่าการตั้งครรภ์อาจจะเกิดขึ้นพร้อมกันเพราะเป็น “ปีชง” โดยเชื่อว่าการตั้งครรภ์นี้เกิดขึ้นเพราะตนเองกำลังดวงตกต่ำ ดังจะเห็นได้ว่าเพื่อนในกลุ่มได้ตั้งครรภ์ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน จึงเป็นเรื่องที่น่าแปลกใจและเชื่อว่ามีส่วนต่อการทำให้ตนเองตั้งครรภ์ทั้งที่ตนเองมีเพศสัมพันธ์มาก่อนหน้านี้เป็นระยะเวลานาน ซึ่งทำให้น้ำประเมินว่าการตั้งครรภ์ครั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ตนเองเกิดใน “ปีชง” ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจฝืนได้

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องก่อนเกิดวิกฤตนี้ น้ำได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

การถูกลงโทษเป็นสิ่งที่ทำให้ยิ่งต่อต้าน นั่นคือ บิดาเป็นบุคคลที่คอยห้ามปรามไม่ให้ไปเที่ยวหรือกลับบ้านดึก หากพบว่าน้ำฝ่าฝืนคำสั่งจะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรง แต่กลับทำให้น้ำยิ่ง

อยากจะทำเพราะส่วนใหญ่บิดาไม่สามารถจับผิดเธอได้ ทำให้การเล่าเรื่องถึงสถานการณ์นี้มีเสียงหัวเราะด้วยความชอบใจ ดังคำกล่าว *"หนูไปไหนได้ที่ไหน เค้า (พ่อ) ก็โทรตาม ๆ ๆ ไปไม่ได้ กลับบ้านดึกก็ไม่ได้ ไปเที่ยวกลับมานี่โดนตบเลยฮึ ตีเลยฮึ ทั้งตีทั้งตบหนูนั่นแหละ ตอนนั้นพ่อตบหนูเว้ย หนูไปเที่ยวมา กลับมาโดนตบเลือดกลบปากเลยค่า แต่หนูก็ยังจะทำ เหมือนเค้ายิ่งห้ามหนู หนูก็ยิ่งทำอ่ะ หนูก็ไม่กลัว (หัวเราะ)"*

สรุปได้ว่าในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเองในพื้นที่ที่ใช้การศึกษาตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลมีบิดาเป็นใหญ่และเป็นบุคคลที่เข้มงวดและเป็นผู้ควบคุมกฎของบ้าน โดยเฉพาะบิดาไม่เห็นด้วยต่อการคบหาแฟนและมีเพศสัมพันธ์กันในระหว่างนี้เพราะต้องการให้ตั้งใจเรียนหนังสือ แต่เนื่องจากการลงโทษของบิดาเป็นสิ่งที่ทำให้น้ำแสดงอาการต่อต้านด้วยการยิ่งเที่ยว คบหาแฟนอย่างลับ ๆ และแอบมีเพศสัมพันธ์กันโดยที่บิดามารดาไม่รู้มาก่อน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากน้ำมีเพื่อนสนิทในกลุ่มที่ส่วนใหญ่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมทำให้น้ำเข้าใจว่าตนเองต้องป้องกันการตั้งครรภ์ จึงเลือกใช้วิธีการรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดแต่ไม่ได้ทานอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลจะมีปัญหาสะสมนั่นคือปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบิดาบ่อยครั้งและถูกลงโทษด้วยวิธีการที่รุนแรง ทำร้ายร่างกายบ่อยครั้ง แต่ยิ่งกลับทำให้น้ำอยากเที่ยวบ่อยมากขึ้น

2.3.2 ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การเกิดวิกฤตและการใช้ชีวิตอยู่ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนี้

1. ตั้งครรภ์ ภายหลังจากไม่สามารถขับประจำเดือนออกมาได้จึงรู้สึกสงสัยและได้ตรวจการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง ปรากฏผลว่ากำลังตั้งครรภ์จึงเลือกปกปิดเรื่องการตั้งครรภ์ไว้เป็นความลับไว้หลายวันจนกระทั่งถึงวันที่เธอต้องไปรับวุฒิการศึกษาที่โรงเรียนและทำให้พบกับเพื่อนและได้ปรึกษากับเพื่อนว่าเธอกำลังตั้งครรภ์ และได้นัดแนะกับเพื่อนว่าให้เพื่อนพาหนีออกจากบ้าน

2. ความเห็นของมารดาสอดคล้องกับที่คาดการณ์ไว้ นั่นคือ น้ำได้สอบถามมารดาว่าหากเธอตั้งครรภ์จะเป็นอย่างไรแต่มารดากลับบอกในสิ่งที่เธอคาดการณ์ไว้แล้วนั่นคือ จะถูกบิดาทำร้ายร่างกาย ดังนั้นน้ำจึงตัดสินใจแน่วแน่ว่าจะหนีออกจากบ้านเพื่อไม่ให้บิดาทำร้าย

3. หนีออกจากบ้านไป น้ำไปพักอาศัยที่บ้านเพื่อนด้วยความเครียดเพราะไม่รู้ว่าจะจัดการต่อการตั้งครรภ์อย่างไร แต่การหนีไปอยู่กับเพื่อนเป็นการหลบหนีจากการถูกทำร้ายของบิดาและการพูดคุยกับเพื่อนทำให้ผ่อนคลายเรื่องที่ตนเองตั้งครรภ์ออกไปก่อน รวมถึงเป็นการรอท่าทีจากการแสดงความรับผิดชอบของสามี

4. บิดาทราบว่าตั้งครรภ์ เมื่อน้ำหนีออกจากบ้านทำให้ผิดสังเกตประกอบกับน้ำได้พูดกับมารดาเรื่องตั้งครรภ์ก่อนที่จะหนีออกจากบ้าน จากนั้นจึงได้โทรมาหาน้ำเพื่อสอบถามเรื่องตั้งครรภ์ น้ำใช้วิธีการเลี่ยงการตอบตรงไปตรงมา แต่กลับทำให้บิดาเข้าใจมากขึ้นว่าน้ำกำลังตั้งครรภ์

น้ำเกิดความเครียดเพิ่มสูงมากที่สุดเพราะกลัวว่าบิดาจะตามหาเธอเจอ และเธอจะถูกทำร้ายอย่างหนัก จึงเลือกอยู่บ้านของเพื่อนต่อไปสักระยะเพื่อรอดูสถานการณ์

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การประเมินว่าตนเองจะพบกับการถูกลงโทษอย่างหนักจากบิดา จึงเลือกปิดความลับ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ที่สอบถามจากมารดา ทำให้ตัดสินใจหนีออกจากบ้านเพื่อหลบหนีการถูกลงโทษ ดังจะเห็นได้ว่าการประเมินว่าสถานการณ์เป็นสิ่งที่ร้ายแรง ทำให้ตัดสินใจเลือกหนีจากครอบครัวไปแม้จะไม่ได้วางแผนการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต แต่เป็นการจัดการปัญหาเฉพาะหน้าที่ตัดสินใจอย่างรวดเร็ว

2. ปกปิดข้อมูลการตั้งครรภ์กับครอบครัว แต่เลือกเปิดเผยข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนสนิท โดยมุ่งหวังเพื่อขอความช่วยเหลือ และตัดสินใจหลบหนีบิดาไปพักที่บ้านของเพื่อน รวมถึงน้ำไม่สื่อสารอย่างตรงไปตรงมาเมื่อบิดาโทรศัพท์สอบถามเรื่องการตั้งครรภ์เพราะไม่กล้าพูดและกลัวว่าจะถูกดุด่าว่ากล่าวกลับมา ทำให้เห็นได้ว่าน้ำได้เลือกจัดการชีวิตด้วยการพึ่งพิงเพื่อนโดยการอาศัยอยู่กับเพื่อน ซึ่งสามารถช่วยผ่อนคลายความเครียดในเวลาที่ได้พูดคุยกันแต่ไม่สามารถช่วยเหลือจัดการเรื่องการดำเนินชีวิตภายหลังการตั้งครรภ์ได้ รวมถึงน้ำเลือกที่จะไม่สื่อสารอย่างตรงไปตรงมากับบิดาแม้การสื่อสารเช่นนี้จะทำให้บิดาเข้าใจว่าเธอกำลังตั้งครรภ์จริง แต่กลับทำให้น้ำมีความเครียดเพิ่มสูงมากขึ้นเพราะเธอยังไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือความเห็นจากครอบครัวเพื่อใช้ในการตัดสินใจจัดการชีวิตต่อไป

ด้านสภาพแวดล้อม

กฎระเบียบของครอบครัว นั่นคือครอบครัวมีบรรทัดฐานยึดถือกันว่าบุตรสาวยังไม่สมควรมีแฟนหรือสามี ไม่สมควรตั้งครรภ์ รวมถึงบุตรสาวไม่ควรหนีออกไปจากบ้าน แต่เนื่องจากน้ำไม่มีทางไปและกลัวบิดากลับมาลงโทษจึงเลือกที่จะปกปิดและฝ่าฝืนกฎระเบียบภายในบ้าน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีกฎระเบียบที่ยึดถือภายในครอบครัวทำให้ผู้ให้ข้อมูลประเมินว่าการกระทำผิดเช่นนี้จะทำให้ถูกลงโทษมากกว่าที่ผ่านมาจึงเลือกที่จะไม่กลับบ้านแม้บิดาจะรู้เรื่องการตั้งครรภ์แล้วก็ตาม

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ น้ำได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

ไม่ทราบวิธีการสื่อสารกับบิดาเมื่อตนเองตั้งครรภ์ ดังจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลกำลังเล่าถึงสถานการณ์ที่ตนเองควรจะบอกบิดาว่าตนกำลังตั้งครรภ์แต่ไม่รู้วิธีการที่จะบอกอย่างไร ทำให้เกิดความเครียดอย่างสูง จากการแสดงออกทางท่าทาง ได้แก่ การเงียบเมื่อต้องพูดถึงความรู้สึกที่รับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์และควรจะบอกกับครอบครัว ซึ่งการเงียบนี้ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายว่าตนเองไม่มีคำพูดอะไรที่จะบรรยายออกมาแม้จะรู้สึกอึดอัดแต่ไม่สามารถอธิบายให้ใครฟังได้ แต่ใช้เสียงสูงเมื่อกล่าวถึงภาวะภายในความคิดและเน้นเสียงหนักเมื่อกล่าวว่าถึง สาเหตุของความเครียด นั่นคือ บิดา

และการใช้เสียงสูงเพราะภายในความคิดและความรู้สึกเต็มไปด้วยความอึดอัด ความเครียดที่อัดแน่นและอยากระบายออกมา การเล่าด้วยเสียงที่ลากยาวนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายว่าเพราะมีความเครียดมากกว่าสถานการณ์อื่น ดังคำกล่าว *"หนูไม่คิดว่าหนูจะเจอจริงๆ ไงพี่ ความรู้สึกพอเจอกับตัวอ่ะพี่ (เงียบ) ปัญหาของหนูก็คือเรื่องบอกพ่อ เรื่องอื่นไม่ค่อยเครียดนะ หนูเครียดกับพ่อเนี่ยกับพ่อ!! (เน้นเสียงหนัก) ปัญหาของหนูก็คือพ่อ พอเป็นตัวเองจริง ๆ โอ้โห (เสียงสูง) โคตรเครียด (ลากเสียงยาว) เลยพี่"*

สรุปได้ว่าในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์นี้ผู้ให้ข้อมูลเริ่มรับรู้ว่าตนเองมีความเครียดในระดับที่มากที่สุดคือช่วงเวลาที่รับรู้ว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์แต่เมื่ออยู่ในบ้านกลับต้องปิดเงียบเป็นความลับจึงเกิดความเครียดสะสมและไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ จนกระทั่งต้องเล่าให้เพื่อนฟังเพื่อขอความช่วยเหลือจากเพื่อนและใช้วิธีการจัดการชีวิตด้วยการหนีออกจากบ้านและไม่ยอมสื่อสารกับบิดาว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์อย่างตรงไปตรงมา ทำให้ยังไม่เกิดความช่วยเหลือจากครอบครัวและต้องแบกรับความเครียดตามลำพัง แม้จะมีเพื่อนช่วยแบ่งเบาความเครียดจากการพูดคุยแต่เพื่อนไม่สามารถช่วยเหลือเรื่องการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตได้อย่างมั่นคง นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังไม่สามารถยอมรับกับการตั้งครรภ์ของตนเองได้เพราะไม่เคยคาดคิดว่าตนเองจะตั้งครรภ์มาก่อน ดังจะเห็นได้ว่าการประเมินปัญหาเรื่องการตั้งครรภ์เป็นสิ่งที่สำคัญเนื่องจากการที่ผู้ให้ข้อมูลปิดบังข้อมูลกับครอบครัวนั้นเพราะประเมินจากสถานการณ์ที่ตนเองกระทำผิดกฎระเบียบของบ้างและตนเองมักถูกลงโทษด้วยวิธีการที่รุนแรงเสมอ ดังนั้นจึงได้ประเมินสถานการณ์ว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายกว่าการทำผิดที่ผ่านมา จึงเลือกพึ่งพิงเพื่อนแทนการพึ่งพิงครอบครัวของตนเอง

2.3.3 ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การคลี่คลายวิกฤตดังนี้

1. ป้าโทรตามให้กลับบ้าน หลังจากที่น้ำได้หนีออกจากบ้านมาอยู่กับเพื่อน และบิดาได้โทรมาสอบถามเรื่องการตั้งครรภ์แล้ว น้ำเต็มไปด้วยความเครียดเนื่องจากไม่รู้ว่าต้องดำเนินชีวิตอย่างไร และรับรู้ว่าไม่สามารถหลบบิดาได้นาน แต่เมื่อป้าของเธอ ซึ่งเป็นพี่สาวของบิดาได้โทรมาตามเธอกลับบ้าน พร้อมกับบอกว่าไม่ให้เธอดื่มยาเพื่อขับบุตรออกมา น้ำได้กล่าวว่าผ่อนคลายความเครียดมากขึ้นเพราะป้าเป็นพี่สาวที่บิดาให้ความเคารพและสามารถช่วยพูดให้ยกโทษให้กับเธอได้

2. โทรเล่าเรื่องการตั้งครรภ์ให้สามีฟัง จากนั้นครอบครัวของสามีเดินทางมาสู่ขอและแต่งงานอย่างเรียบง่าย ในระหว่างที่พักอยู่ที่บ้านของเพื่อนนั้น น้ำได้โทรไปบอกสามีของเธอว่ากำลังตั้งครรภ์ หลังจากนั้นอีก 3 วันสามีจึงโทรกลับมาบอกว่าจะให้พ่อแม่ไปสู่ขอเธอที่บ้าน ซึ่งทำให้น้ำรู้สึกโล่งใจมากขึ้นเพราะทำให้ตนเองมีคำตอบในเรื่องการแก้ปัญหาให้กับครอบครัว ประกอบกับการ

แต่งงานได้เกิดขึ้นอย่างเรียบง่าย มีเพียงญาติผู้ใหญ่ที่มาผูกข้อไม้ข้อมือกัน จากนั้นน้ำจึงหยุดเรียนหนังสือ และตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอดบุตรและเลี้ยงบุตรด้วยตนเองจนกระทั่งปัจจุบัน

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะคลี่คลายวิกฤต

ด้านสภาพแวดล้อม

1. การมีบุคคลกลางที่ช่วยไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง นั่นคือ ป้า เป็นบุคคลที่ช่วยไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างน้ำกับบิดา ทำให้น้ำโล่งใจว่าอย่างน้อยบิดาจะเกรงใจป้าและไม่ทำร้ายร่างกายเธอ ซึ่งเมื่อกลับมาถึงบ้านแล้วน้ำไม่ถูกลงโทษหรือดุด่าว่ากล่าวอย่างที่คิด แม้จะยังไม่รู้ว่าต้องดำเนินชีวิตอย่างไรแต่รู้สึกปลอดภัยมากขึ้นที่อยู่กับครอบครัวตนเองและไม่ถูกทำร้าย

2. การแต่งงาน นั่นคือ สามี และครอบครัวเดินทางมาสู่ขอกับครอบครัวของน้ำ เป็นการแสดงความรับผิดชอบของฝ่ายชายและโล่งอกที่บุตรของผู้ให้ข้อมูลจะมีคนรับผิดชอบ นอกจากนี้สามีของผู้ให้ข้อมูลมีงานทำ และมีสวนผลไม้เป็นของตนเองจึงมีความเหมาะสมต่อการรับผิดชอบ ไม่ต้องอับอายต่อการดำเนินชีวิตในสังคมว่าคบหากับผู้ชายที่ไม่มีฐานะ ทำให้ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลยอมให้แต่งงานได้ เพราะเชื่อมั่นว่าเป็นคนขยันและสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ นอกจากนี้ความสัมพันธ์กับสามี น้ำได้กล่าวว่าไม่กลัวว่าการอยู่ห่างไกลกันจะทำให้สามีนอกใจเพราะสามีกลัว แต่เธอไม่อยากให้สามีออกจากบ้านไปโดยที่ไม่บอกกล่าวเพราะสามีมีประวัติเคยเสพย์ยาเสพติดมาก่อนจึงกลัวว่าจะกลับไปติดยาเสพติดอีกครั้ง จึงต้องคอยควบคุม

3. การวางแนวทางการดำเนินชีวิตให้กับผู้ให้ข้อมูล โดยบิดาของผู้ให้ข้อมูลได้บอกว่าให้น้ำหยุดเรียนหนังสือและตั้งครรภ์อยู่กับบ้าน ซึ่งเป็นแนวทางจัดการปัญหาตรงตามความเห็นของน้ำ แม้สามีจะรับผิดชอบแล้วแต่เธอยังไม่อยากออกไปพบปะผู้คนเช่นเดิม รวมถึงการที่บิดาได้สื่อสารอย่างตรงไปตรงมาทำให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างชัดเจน

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ น้ำได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยการพูดถึงความรู้สึกของตนเองเมื่อทราบว่าสามีจะมาสู่ขอทำให้หายเครียด และให้คุณค่าต่อการแต่งงานที่ทำให้ตนเองสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ในครอบครัวเดิม ดังคำพูด *“แฟนหนูเค้าก็บอกทางบ้านเค้า แล้วพ่อแม่เค้าก็มาคุยว่าจะเอาสินสอดเท่าไหร่ แล้วก็มาดูฤกษ์แล้วก็มาขอ พ่อกับแม่ของแฟนเค้าก็ไม่ได้ว่าอะไรเพราะหนูก็ไปบ้านนู้นบ่อย ตอนที่หนูรู้ว่าเค้าจะมาคุยกัน หนูก็หายเครียดหน่อยเพราะแฟนหนูเค้ามีเงินไง หนูก็ไม่ค่อยเครียด”*

สรุปได้ว่าระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้มีการจัดการชีวิตผ่านเงื่อนไขจากความช่วยเหลือของบุคคลรอบข้างได้แก่ 1) ป้า ซึ่งเป็นบุคคลที่ช่วยไกล่เกลี่ยความขัดแย้งภายในครอบครัวระหว่างบิดาและผู้ให้ข้อมูล 2) สามี ได้แสดงความรับผิดชอบโดยการพาครอบครัวมาสู่ขอและแต่งงานอย่างเรียบง่ายทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมเดิมได้ เพราะญาติพี่น้องรับรู้เรื่องการแต่งงานแล้ว รวมถึงการแสดงความรับผิดชอบทำให้บิดาและมารดา

ยอมรับและให้อภัย ไม่ถูกทำร้ายร่างกายหรือดุด่าว่ากล่าวอีก 3) บิดาและผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องต้องกันว่าไม่ต้องไปเรียนหนังสือ ให้อยู่กับบ้านเพื่อตั้งครรภ์ คลอดบุตรและเลี้ยงดูบุตร จะเห็นได้ว่าในระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมสำหรับผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 มีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง แล้วทำให้เกิดความโล่งใจ สบายใจ และระดับความเครียดลดน้อยลง เนื่องจากในระยะวิกฤตผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่ากับสาเหตุของความเครียดนั่นคือ “พ่อ” แต่เมื่อป้าได้ช่วยไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง และสามีแสดงความรับผิดชอบ ประกอบกับสามีเป็นคนที่มีฐานะและขยันทำมาหากิน ทำให้บิดาให้อภัยต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในครั้งนี้ รวมถึงการที่บิดาได้มีความเห็นสอดคล้องเรื่องของการหยุดเรียนหนังสือ ทำให้แนวทางการดำเนินชีวิตสามารถวางแผนต่ออนาคตได้ง่ายมากขึ้น แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้นเห็นได้ว่าในระยะวิกฤตผู้ให้ข้อมูลใช้การปกปิดข้อมูลและปิดกั้นความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง แต่ในระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ผู้ให้ข้อมูลเลือกที่จะเปิดเผยข้อมูลกับป้า และสามี ทำให้ป้าช่วยไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างผู้ให้ข้อมูลและบิดาได้ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลได้ขอความช่วยเหลือจากสามี สามีจึงได้จัดการมาสู่ขอและแต่งงานในที่สุด ดังนั้นในระยะของการคลี่คลายวิกฤตนี้จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพื่อเพิ่มกลไกในการจัดการชีวิตและปัญหามากขึ้น

2.3.4 ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการปรับตัวอยู่ในระยะฟื้นฟูวิกฤต นั่นคือ

1. การที่น้ำอยู่กับครอบครัวเดิมและเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ซึ่งหลังจากแต่งงานแล้วน้ำไม่ได้ย้ายออกจากบ้าน แต่อาศัยอยู่ในบ้านพักตากอากาศของป้าเพราะเป็นบ้านที่โปร่งโล่งสบาย ไม่ต้องอึดอัดในบ้านเดิมของตนเอง แต่อยู่ในบริเวณเดียวกับบ้านของเธอ ทำให้ครอบครัวเดิมและญาติพี่น้องยังแวะเวียนมาช่วยเลี้ยงดูและผ่อนคลายความเครียดจากการเลี้ยงดูบุตรได้ และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าน้ำใส่ใจในรายละเอียดของบุตรและระมัดระวังการรับประทานอาหารเพราะเธอยังอยู่ในระหว่างการให้นมบุตร

2. การวางแผนว่าอนาคตจะกลับไปเรียนหนังสือให้ได้วุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และไปสมัครงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูบุตรเพราะเป็นห่วงว่าต่อไปเมื่อบุตรสาวเข้าเรียนหนังสือจะมีค่าใช้จ่ายสูงมากขึ้น จึงต้องการหารายได้เพื่อมาจุนเจือครอบครัว ลดการพึ่งพิงครอบครัวของเธอ

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะฟื้นฟูวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การปรับตัวอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม นั่นคือแม้จะเป็นหญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควรและถูกคนในชุมชนพูดถึงแต่น้ำกล่าวว่าตน แต่ใช้วิธีการไม่สนใจ หลีกเลี่ยงการปะทะกับคนอื่น ๆ เพื่อเป็นการป้องกันการขัดแย้งและทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างยากลำบาก

2. เกิดการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตที่มีความเสี่ยง เพราะอนาคตของบุตรที่มีค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นจึงเริ่มวางแผนการดำเนินชีวิตและการใช้จ่าย เงินด้วยตนเอง แม้น้ำจะอยากใส่เสื้อผ้าตามแฟชั่นแต่ต้องเก็บหอมรอบริบ

ด้านสภาพแวดล้อม

ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลช่วยดูแลเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากการตั้งครรภ์นี้เป็นการตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่มีความพร้อมและเป็นครรภ์แรกทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรมากนัก แต่การที่ผู้ให้ข้อมูลยังคงอยู่ในครอบครัวเดิมของตนเองทำให้ขอคำปรึกษาจากมารดาของตน และมารดาสามารถช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรของเธอเวลาที่เธอต้องออกไปทำธุระข้างนอกบ้านได้

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ น้ำได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. เกิดความรู้สึกเสียดายโอกาสการเรียนหนังสือ โดยใช้คำว่า “ไม่น่าพลาดเลย” เพราะคิดว่าการตั้งครรภ์ครั้งนี้เกิดจากความผิดพลาดในการคุมกำเนิดที่ไม่สม่ำเสมอ แต่มุ่งหวังว่าอนาคตจะสามารถย้อนกลับไปเรียนหนังสือต่อได้เพราะรับรู้ว่าตนเองทำให้บิดาต้องผิดหวังที่มีลูกสาวเรียนไม่จบการศึกษา ดังนั้นจึงคาดการณ์ว่าการไปเรียนหนังสือให้จบจะทำให้สามารถชดเชยความผิดพลาดครั้งนี้ได้ *“คิดว่าไม่น่าพลาดเลย เห็นคนอื่นเค้าไปเรียนแล้วเราก็ไม่น่าเลย อยากกลับไปเรียนอ่ะ ไม่น่าท้องเลย อยากกลับไปเรียนมาก (ลากเสียงยาว) เพื่อนจบกันหมดแล้ว โอ๊ะ!! อยากจบมั่งดิ๊ก็ไม่ได้จบ แล้วอีกอย่างก็สงสารพ่อนั่นแหละเพราะเราเรียนไม่จบอ่ะ ก็ทำไงได้ก็ต้องไปเรียนเอาวุฒิ”*

2. ได้เรียนรู้ว่าการมีบุตรมีความยากลำบาก เพราะทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง ไม่สามารถใช้ชีวิตเหมือนเด็กวัยรุ่นได้ตามปกติเพราะลูกยังดื่มน้ำบ่อยครั้ง ดังนั้นจึงลังเลเรื่องของแผนในอนาคตว่าต้องการเรียนหนังสือหรือต้องการทำงาน เพราะเป็นห่วงลูกที่จะมีค่าใช้จ่ายสูงมากขึ้นหลังหย่านม ดังคำกล่าวที่ว่า

> *แต่ก็ต้องรอให้มัน (ลูก) โตก่อน ให้ห่างจากหนูได้ก่อน ก็จะไปเรียน กศน. เอาวุฒิ ม.6 มาก่อนแล้วค่อยไปทำงาน แต่ก็อยากทำงานก่อนเหมือนกันนะ ไม่มีตังค์อ่ะ ห่วงไอ้นู้นน่ะ (หันหน้าและเบ้ปากไปทางลูก) รู้แล้วว่าเราไม่ได้พร้อมก่อนมันลำบากจริง ๆ ก็นึกว่ามันง่ายไงพี่ กลายเป็นว่าไปไหนก็ไม่ได้ต้องอยู่กับมัน (ลูก) ตลอดอ่ะ จำไว้นะพี่ มีลูกมันลำบาก!! (เสียงดังและลากเสียงยาว) มันไปไหนได้อ่ะพี่*

จากความหมายดังกล่าวเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่าของชีวิตที่ผ่านมาว่าเป็นความผิดพลาดทั้งในด้านการคุมกำเนิด รวมถึงการไม่ได้คาดคิดว่าการเลี้ยงดูบุตรจะเป็นสิ่งที่ยากลำบาก ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นในขณะที่ยังไม่มีความพร้อม นอกจากนี้ยังมีความกังวลต่อการเลี้ยงดูบุตรจึงยังไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างชัดเจนว่าตนเองจะดำเนินชีวิตอย่างไร และในเวลาใด เพียงแต่คาดหวังว่าหากบุตรสามารถหย่านมได้จึงจะกลับไปเรียนหนังสือเพื่อใช้วุฒิในการสมัครงานต่อไป หารายได้เข้ามาจุนเจือครอบครัว และลดความผิดหวังให้กับบิดาได้

สรุปได้ว่าในระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้ให้ข้อมูลยังคงรู้สึกเสียดายต่อโอกาสในชีวิตของตนเอง แต่ใช้การฟื้นฟูความผิดพลาดด้วยการวางแผนในอนาคตที่จะศึกษาต่อเพื่อให้ครอบครัวรู้สึกภาคภูมิใจ และสามารถดูแลครอบครัวตนเองได้ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งจากผู้คนรอบข้างที่มักสอบถามหรือตำหนิเรื่องการมีบุตรก่อนวัยอันสมควรของเธอ แต่อย่างไรก็ตามเธอยังพยายามคืนคุณค่าให้กับตนเองโดยการพยายามเลี้ยงดูบุตรให้ดี และหากมีโอกาสเธอได้วางแผนไปเรียนหนังสือเพื่อทำให้บิดามารดาภาคภูมิใจประกอบกับเพื่อหารายได้มาช่วยเหลือครอบครัวและลดการพึ่งพิงครอบครัวเดิมลง

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3: ยิ้ม

3.1 เรื่องเล่าจากประสบการณ์ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

ผู้วิจัยได้รับโทรศัพท์จากหญิงสาวรายหนึ่งว่า วันนี้เธอว่างและจะมาหาผู้วิจัยที่บ้านพักที่ผู้วิจัยอยู่ และเมื่อถึงเวลานัดหมายเธอได้ขี่จักรยานยนต์มาตามนัดหมาย หญิงสาวสางผมเล็กน้อย เมื่อลงจากรถจักรยานยนต์ ด้วยอากาศที่ร้อนอบอ้าวทำให้แก้มเธอสีชมพูเข้มขึ้นอย่างชัดเจนบนใบหน้าที่เกลี้ยงเกลา ขาวใสของเธอ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าเธอแต่งหน้าด้วยโทนสีอ่อนหวานไม่แพ้รอยยิ้มที่ส่งให้คนที่พบเห็น จึงขอตั้งนามสมมติให้เธอว่า “ยิ้ม” ซึ่งปัจจุบันเธออายุ 23 ปี เธอมีลูกชาย 1 คนอายุ 5 ปี ชื่อน้องเปียโน เธอเริ่มตั้งท้องน้องเปียโนตอนอายุ 17 ปี ปัจจุบันเธอยังคงอยู่กับสามีคนเดิม ซึ่งสามีของยิ้มเป็นหนุ่มภาคใต้ อายุ 23 ปีเท่ากับเธอ หลังจากที่ตั้งครรภ์ได้ประมาณ 3 เดือน ทั้งคู่ได้แต่งงานกันและอยู่อาศัยบ้านของครอบครัวเธอ ยิ้มทำงานอยู่ในหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้ชักชวนให้เธอมานั่งพักภายในบ้าน ที่มีโต๊ะไม้เตี้ย ๆ ตั้งอยู่ เราสองคนนั่งบนเบาะและพูดคุยทักทายกันสักพักเพื่อให้ยิ้มได้หายเหนื่อย หายร้อน ซึ่งผู้วิจัยสังเกตว่าสำเนียงการพูดของยิ้มไม่เหมือนกับคนภาคตะวันออก จึงได้สอบถามและเป็นจุดเริ่มต้นของการเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวเธอให้ผู้วิจัยได้ฟัง

ในวัยเด็ก ยิ้ม อาศัยอยู่กับยายที่จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคอีสาน อยู่กับน้องอีก 2 คน ยายเลี้ยงเธอมาอย่างดี ส่วนบิดาและมารดาของเธอมาทำงานอยู่ที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มารดาคอยส่งเงินให้ยิ้มเดือนละ 5,000 บาทโดยให้แบ่งครึ่งกับน้อง ยิ้มเล่าว่ายายเป็นคนที่ยึดกรอบระเบียบอย่างมาก ทำให้ตลอดเวลาเธอไม่กล้าออกนอกกรอบ เลิกเรียนก็กลับบ้านและไม่ได้ออกไปเที่ยวข้างนอก จนกระทั่งเมื่อยายเสียชีวิตไปตอนที่ยิ้มเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เธอได้อยู่กับน้องสาวอีกหนึ่งคนและมียายอีกคนที่ช่วยดูแลต่อ แต่เนื่องจากยายท่านนี้ไม่เข้มงวด ไม่ดุด่าว่ากล่าวเธอเหมือนอย่างเช่นยายคนก่อน ทำให้เธอได้มีโอกาสไปเที่ยวข้างนอกบ่อยครั้ง รวมถึงเริ่มดื่มสุรา กินเที่ยวตามบ้านเพื่อน ยิ้มจึงเริ่มโกหกบิดามารดา เพื่อเอาเงินไปใช้จ่ายในการกินเที่ยวและเกือบเรียนไม่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่สุดท้ายเธอก็สามารถจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้

จากนั้นบิดากับมารดาจึงรับตัวยิ้มและน้อง ๆ มาอยู่ด้วยที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งในตอนแรกยิ้มตั้งใจว่าจะเรียนหนังสือต่อในวิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่ง แต่เมื่อถึงเวลาการสมัครเธอไม่แน่ใจว่าเธอจะมีเพื่อนหรือไม่ เนื่องจากเธอไม่มีเพื่อนหรือรู้จักใครเลยจากที่นี่ ประกอบกับเธอไม่มั่นใจเพราะเธอเป็นเด็กอีสาน เธอจึงตัดสินใจหันมาสู่การทำงาน ดังคำกล่าว *“อยากจะต่อเทคนิค แต่ก็ไม่ได้ต่อเพราะว่าเราก็กลัวไม่มีเพื่อนเนอะ เพราะว่าเราเป็นคนอีสาน บ้านนอก เราก็กลัวที่ว่าเราไปเราจะมีเพื่อนมั้ย เราจะอยู่อย่างไรก็เลย เหมือนเราอยู่บ้านนอกอยู่แล้ว แล้วมาเจอแบบคนในเมือง เราก็ไม่กล้าไปคุยไปเล่นกับเค้าอย่างเนี้ย เอ้ยไม่เรียนดีกว่า แม่ก็เลยให้ทำงาน”*

เมื่อเธอมาสมัครงานที่ร้านขายของแห่งหนึ่ง ซึ่งทุกเช้ามารดาเธอจะขี่จักรยานยนต์มาส่งที่นี่เธอได้มีเพื่อนร่วมงานที่ดี พูดคุยกันรู้เรื่องทำให้เธอรู้สึกสบายใจและไม่ได้คิดจะกลับไปเรียน

หนังสือแล้ว เพราะตกเย็นเพื่อน ๆ ของเธอจะชักชวนให้ไปดื่ม กิน เที่ยวตามชายหาด รวมถึงชวนไปเข้าผับ ทำให้ยิ้มได้พบประสบการณ์ที่ไม่เคยได้เจอมาก่อน เธอมีอิสระอย่างมาก รวมถึงมีเงินกินใช้เที่ยว เธอจึงรู้สึกสนุกกับการใช้ชีวิตเช่นนี้อย่างมาก ดังคำกล่าว *"พอไม่มีคนสอนเรา เราก็แบบออกนอกกรอบมาแล้ว เราก็รู้สึกว่ามันดีว่ะ มันโอเค แม่พูดอะไรเราก็ไม่ฟังอยู่แล้วเพราะเค้าไม่ได้เลี้ยงเรามา ไม่ได้สอนมาตั้งแต่เด็กแล้วเราก็ไม่กลัว แม่ยิ่งพูดก็เหมือนเรายิ่งไป ๆ ๆ แล้วก็ไปกิน แม่เค้าก็โทรตามนะ โทรมาเหอะ โทรตามก็ไม่กลับก็กินเที่ยวมันสนุกใช่มั้ยล่ะ เวลาอยู่กับเพื่อน ก็อยู่อย่างนั้นแหละ ตลอด"*

เจอสามีครั้งแรก

ยิ้มมีลูกพี่ลูกน้องอยู่ที่จังหวัดแห่งนี้ ซึ่งพี่สาวคนนี้ได้แต่งงานไปแล้วและอยู่กับสามีที่ตึกแถวแห่งหนึ่ง ด้านล่างเป็นอู่ซ่อมรถ ซึ่งสถานที่แห่งนี้ทำให้ยิ้มได้พบกับสามีในอนาคตของเธอ สามีเธอชื่อ หนุ่ม เป็นน้องชายของสามีพี่สาว หนุ่มอายุเท่ากับเธอ เดิมอาศัยอยู่ในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคใต้ แม้หนุ่มจะมีบุคลิกเงียบ ๆ เขินอาย แต่เป็นคนที่เกเรทำให้มารดาส่งให้ขึ้นมาทำงานกับพี่ที่อู่ซ่อมรถแห่งนี้ ในตอนแรกยิ้มไม่ได้รู้สึกอะไรกับหนุ่ม แต่เมื่อพี่สาวและพี่เขยแซวเล่นบ่อยครั้งยิ้มจึงได้เริ่มคุยกับหนุ่มในฐานะแฟน เพียงแต่ยิ้มไม่เคยคิดว่าจะจริงจังกับหนุ่ม เพราะตัวเองก็มีคนรักอยู่ที่บ้านเดิมอยู่ก่อนแล้ว เธอรู้สึกรักและอยากใช้ชีวิตกับแฟนคนนั้น แต่เนื่องจากยิ้มทำงานอยู่ที่นี่เกิดเป็นความห่างไกลจึงได้แต่คุยโทรศัพท์กันเท่านั้น

ยิ้มเริ่มเที่ยวมากและกลับบ้านดึกมากขึ้นทำให้มารดาเป็นห่วงและโทรตามบ่อยครั้ง จนกระทั่งวันหนึ่งที่มารดาโทรมาบอกว่าบิดาให้ตามกลับบ้าน แต่ยิ้มก็บอกว่าไม่กลับ มารดาจึงบอกว่าถ้าไม่กลับก็ไม่ต้องกลับเลย ในวันนั้นจึงเป็นวันแรกที่ยิ้มเริ่มนอนนอกบ้าน โดยอาศัยนอนที่บ้านของพี่ ในห้องนอนของพี่และพี่เขย ในตอนเช้าเธอกลับไปอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าที่บ้านและรีบออกมาทำงาน ยิ้มนอนบ้านพี่บ่อยมากขึ้นทำให้เธอยิ่งห่างจากบ้านและมาอยู่ที่อู่ซ่อมรถมากขึ้นเป็นเวลาเกือบ 1 ปี ยิ้มและหนุ่มจึงใกล้ชิดกันมากขึ้น จนกระทั่งวันหนึ่งทั้งสองตัดสินใจจะอยู่ด้วยกัน ยิ้มจึงได้ย้ายไปนอนที่ห้องของหนุ่ม

> *คบกับแฟนคนนี้มาเกือบปี ยังไม่เคยได้ใกล้เนื้อกัน แฟนเป็นคนเงียบ ๆ ไม่มีอะไร แฟนเค้าขี้อาย จะไม่อะไร ถ้าพี่ไม่ยุ ถ้าพี่ไม่บอกให้ทำก็ไม่อยากทำ ก็ไม่กล้า นั่งใกล้ยังไม่กล้าเลย (ยิ้ม) เค้าอายอ่ะพี่ แล้วทีนี้พี่เค้าก็เริ่มยุแหละ เริ่มใกล้กัน มึงก็จับมือ มึงก็กอด มึงก็หอม เอ้าเริ่มใกล้เริ่มนู้นนี่นั่น เริ่มกินเหล้า เริ่มเที่ยวด้วยกัน เริ่มใกล้กันมากขึ้น เริ่มนอนด้วยกัน นอนด้วยกันครั้งแรกก็ไม่ได้คิดว่ามันจะท้องอ่ะพี่*

เมื่อพี่สาวรู้ว่าทั้งสองได้มีเพศสัมพันธ์กันแล้ว จึงตักเตือนให้รับประทานยาคุมฉุกเฉิน แต่เนื่องจากยิ้มเองเคยมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่นมาก่อนแล้วแต่ไม่ได้ท้องแต่อย่างใดจึงปฏิเสธและคิดว่าไม่น่าจะตั้งครรภ์ได้

> *แต่ก่อนหนูก็มีแฟนอยู่นะ ก็มีอะไรกันแต่ก็ไม่ได้ท้อง ก็แฟนเค้าใส่ถุงบ้างไม่ใส่บ้างเราก็คิดว่า อืมมม เราไม่ท้องเพราะตอนนั้นเราก็ไม่ได้กินยาไม่ได้อะไรหรอก เพราะเราไม่ได้รู้จัก ก๊อไม่ท้อง!! จนแม่ดึงมาอยู่นี่*

ก็ไม่ท้อง จนมาอยู่กับแฟนและมีอะไรกันครั้งแรกพี่เค้าก็บอกว่ามึงกินยาคุมฉุกเฉินมั้ย ก็บอกว่าไม่กินหรอก ไม่คิดว่าจะท้องหรอก ไม่เป็นไรหรอก ก็อย่างเนี้ยแหละ แล้วพอมันมีอะไรกันครั้งแรกมันก็ต้องมีเรื่อย ๆ ก็วัยรุ่นอ่ะเนอะ ก็เริ่มมีเรื่อย ๆ

คิดว่าแฮงค์...แต่กลับแพ้ท้อง

ยิ้มปฏิเสธการคุมกำเนิดตามที่พี่สาวแนะนำ เพราะยิ้มไม่คิดว่าการตั้งครรภ์จะเกิดขึ้นกับตนเอง และตนเองก็ไม่ได้ต้องการคบกับหนุ่มยาวนานนัก จนกระทั่งในเดือนถัดมายิ้มมีอาการเวียนหัวและอาเจียนบ่อยครั้งและเป็นทุกครั้งหลังจากไปดื่มกิน เที่ยวกลางคืนมา ซึ่งทำให้พี่สาวของเธอสังเกตเห็นว่าเธอมีอาการแปลกไป แต่ยิ้มเข้าใจว่าเป็นอาการข้างเคียงจากการดื่มสุราที่เธอเรียกว่า "แฮงค์" แต่เมื่อเป็นบ่อยครั้งขึ้นทำให้ยิ้มเริ่มหันมาสังเกตความผิดปกติของตัวเองอย่างจริงจัง เธอพบว่าเธอมีหลายอาการเปลี่ยนแปลงไป ที่นอกเหนือจากเวียนหัว อาเจียนแล้ว เธอยังเหม็นกลิ่นน้ำมันที่ติดตัวหนุ่มเวลาซ่อมรถด้วย แต่ตอนนั้นเธอยังยืนยันว่าเธอแค่มีอาการแฮงค์เท่านั้น

พอเริ่มแปลก ๆ พี่เค้าก็บอกว่าทำไมมึงกินเหล้าแล้วมึงแลแฮงค์จังวะ หนูก็บ่นว่า โอ๊ยแฮงค์ ไปเที่ยวมาหนัก แต่หนูก็เริ่มเวียนหัว เหมือนจะอ้วกแล้ว เริ่มแปลกจังพอเราไปอยู่กับแฟนจากปกติเค้าเป็นช่างซ่อมรถอ่ะเนอะ ก็แบบเราอยู่กับเค้าปกติ จากกลิ่นน้ำมันที่เราได้กลิ่นอยู่ตลอด เอาไปเอามาเราก็ไม่อยากเข้าใกล้แล้ว มองหน้าแล้วเฮ้ยทำไมมันแปลกจังวะ แล้วเวลาเราอยู่ห่างเค้าเรารู้สึกเออกูอยากอยู่ใกล้อ่ะ แต่เวลาอยู่ใกล้แล้ว แล้วอยากห่างอ่ะ เหม็นอ่ะทำไมกูเหม็นจังวะ พอ 2 เดือนมา มันแปลกจังทำงานก็วิ่งอ้วก ๆ แต่ยังบอกเค้านะว่า อุ้ยแฮงค์อ่ะเจ๊แฮงค์ เราไม่ได้คิดอะไร พี่เค้าก็บอกว่าเฮ้ยกูไม่ค่อยมั่นใจเลยว่ะ

ยิ้มยังคงมีอาการแพ้ท้องอยู่เป็นเดือนแต่ยังเข้าใจว่าเป็นอาการที่เกิดจากการดื่มสุราเพราะเธอไม่เคยนึกถึงการตั้งครรภ์มาก่อน ในขณะที่พี่สาวของเธอสังเกตอาการที่ผิดปกติมาโดยตลอด จนกระทั่งวันหนึ่งพี่สาวได้ซื้อชุดตรวจการตั้งครรภ์ด้วยตนเองมาที่บ้าน รอจนกว่าเธอจะกลับจากที่ทำงานและบอกให้ยิ้มลองตรวจโดยการหยดปัสสาวะลงไป ในนาทีที่เครื่องปรากฏผลการตรวจว่าเธอตั้งครรภ์ เธอสั่นสะท้านไปทั้งตัวและหัวใจ ได้แต่ร้องไห้ ยิ้มได้บอกว่ามันเป็นช่วงเวลาที่เธอไม่ทันตั้งตัวมาก่อน

ก็ตอนแรกเราไม่ได้คิดว่าเราจะท้อง แล้วเราเริ่มคิดว่าเออมันก็แปลกจริง ๆ ก็เลยลองตรวจ พอมันขึ้น 2 ขีดข้างบนแค่นั้นแหละ น้ำตาหนูร่วงอ่ะพี่ สั่นไปหมดเลยอ่ะตอนนั้นน่ะ คิดถึงหน้าแม่ก่อนเลยพี่ ต๊ายยยยย กอดพี่เค้าทำไงวะเนี่ย น้ำตาร่วงไม่คิดว่าตัวเองจะท้อง ไม่คิดว่าเราจะต้องอยู่กับแฟนคนนี้ ความคิดเด็กอ่ะก็แค่เล่น ๆ ไปอะไรไป หนูก็ร้องไห้ แล้วเครียดอ่ะ ท้องเหรอ ท้องแล้วเราจะทำยังไงนะ ความคิดหนู

ในนาทีที่พี่สาวรู้ว่ายิ้มตั้งครรภ์ พี่สาวรู้ได้ทันทีว่ายิ้มยังไม่พร้อม รวมถึงยังไม่อยากผูกมัดกับหนุ่ม พี่สาวจึงยึดเครื่องตรวจครรภ์ที่ปรากฏผลว่าตั้งครรภ์เอาไว้ เพื่อเอาไปบอกกับหนุ่ม เพื่อให้หนุ่มรับผิดชอบต่อยิ้ม แต่ยิ้มได้ขอร้องไว้ว่าอย่าบอกให้รู้เพราะตนคิดว่าจะต้องทำแท้ง เพราะไม่ต้องการมี

ข้อผูกมัด แต่สุดท้ายแล้วพี่สาวก็ได้แอบบอกพี่เขย ซึ่งเป็นพี่ชายของหนุ่ม พี่ชายได้เดินไปบอกหนุ่มที่กำลังง่วนกับการซ่อมรถให้ลูกค้าอยู่ *"เฮ้ย หนุ่ม แฟนมึงท้องอ่ะ"* ในนาทีที่หนุ่มรู้ก็ไม่ได้ต่างอะไรกับยิ้ม ซึ่งยิ้มได้เห็นถึงปฏิกิริยาของหนุ่มเมื่อรู้ว่าเธอท้อง ยิ้มบอกว่าหนุ่มเองก็ทำอะไรไม่ถูก หยิบเครื่องไม้เครื่องมือซ่อมรถไม่ได้เช่นเดียวกัน ทั้งคู่ได้รอเวลาจนกว่าเลิกงาน จึงได้มีโอกาสมาพูดคุยกันถึงเรื่องตั้งครรภ์

> *พี่เค้าก็บอกว่าให้บอกแฟนมึงหน่อยมั้ย หนูก็บอกว่าพี่ ไม่ต้องบอกไม่ต้องนะ พี่เค้าก็ถามว่ามึงจะยังไง เค้าก็ไม่ยอมให้หนูทิ้งไอ้ที่ตรวจ เค้าจะเก็บไว้ให้แฟนดู คือพี่เค้าจะให้แฟนรับผิดชอบอยู่แล้วแต่เราน่ะไม่ต้องการเพราะเราไม่ต้องการให้ใครมายุ่งกับเรา คือคิดแล้วจะทำยังไง ๆ ขอพี่เค้าเหอะ อย่าบอกแฟนเลย แต่พี่เค้าคงไปแอบบอกกัน แล้วตะโกนบอกแฟนว่า เฮ้ย หนุ่ม แฟนมึงท้องอ่ะ แฟนที่จากซ่อมรถอยู่อ่ะพี่ ไม่เป็นอันจะทำงานน่ะ คือหยิบนู้นหยิบนี่ไม่ถูก คือความคิดเด็กอ่ะ เราก็เฮ้ยจะทำยังไงอ่ะ เค้าก็คงเครียดอยู่อ่ะท้องเหรอแล้วเราจะทำยังไงนะ ความคิดหนูหนูคิดว่างั้นนะ*

ในตอนกลางคืนยิ้มและหนุ่มได้นั่งคุยกัน เธอยังคงยืนยันว่าจะไม่เก็บเด็กเอาไว้ ยังคงยืนยันว่าจะไปทำแท้งเพราะเธอยังคงรักกับแฟนอีกคน แต่หนุ่มบอกว่าไม่ต้องการให้เอาเด็กออกและจะรับผิดชอบโดยการให้พ่อและแม่มาสู่ขอแต่งงาน แต่ยิ้มก็ยังคงรู้สึกเครียดเพราะสิ่งที่หนุ่มแสดงความคิดเห็นกลับสวนทางกับความต้องการของเธอ ทำให้หลังจากนั้นเธอก็มักทะเลาะกับหนุ่มอยู่บ่อยครั้ง

> *คุยกับแฟนบอกว่าจะเอาออก แฟนบอกว่าไม่ต้อง หนูบอกว่าไม่เอากูไม่ได้ต้องการจะอยู่กับมึง เราเริ่มคิ๊ดดดอยู่คนเดียว หนูเริ่มเครียดอยู่คนเดียว คือคิดจะเอาออกอย่างเดียว แฟนเค้าก็รู้เลยว่าจะเอาออก เค้าก็ห้าม เค้าบอกว่าอย่าไปทำอะไรนะ เดี๋ยวบอกพ่อกับแม่ให้มาขอ หนูก็บอกว่าไม่เอา ไม่ต้อง ไม่อยากแต่งงาน กูอยากเอาออก กูไม่ได้รักมึงอ่ะ กูแค่สนุกกับมึง ทำไมกูต้องอยู่กับมึงอะไรอย่างเนี้ย เราก็เฮ้ย!! กูจะเอาออก กูไม่ให้มัน (บุตร) อยู่หรอก เพราะไม่ได้คิดจะคบกับคนนี้อยู่แล้ว คิดอย่างนี้นะ คิดจะเล่น ๆ คิดว่าทำไมแม่งต้องมีวะ คิดแค่ว่าทำไมไอ้คนที่คิดอยากจะมีด้วย ทำไมไม่มีกับกูวะ ทั้ง ๆ ที่เวลานอนด้วยกันเรามีความสุข เราอยู่ด้วยกันตลอด แต่พอมาอย่างเนี้ย เราเริ่มว่าเค้าแล้ว ว่ามึงอ่ะทำไมถึงทำกับกูแบบนี้คือเริ่มหาเรื่องทะเลาะ ๆ ๆ*

อย่างไรก็ตาม ยิ้มยังไม่เครียดเท่ากับว่าหากบิดามารดาของเธอรู้จะเป็นอย่างไร ยิ้มเล่าว่าเมื่อเธอรู้ว่าตัวเองตั้งครรภ์ สิ่งที่นึกได้เป็นสิ่งแรกคือมารดาจะเสียใจกับตัวเธอมากเพียงใด รวมถึงกลัวว่าหากบิดารู้เธอจะเป็นอย่างไร กลัวว่าบิดาจะทำร้ายเธอหรือเกิดความรุนแรงที่เธอคาดไม่ถึงมาก่อนเพราะด้วยบุคลิกของบิดาแม้จะเป็นคนเงียบ ๆ ไม่ค่อยดุตีเธอ แต่หากเธอทำผิดแรง ๆ บิดาเธอจะดุมากกว่าแม่ของเธอ

> *ก็นึกว่าแม่กูจะเป็นยังไงถ้ารู้ ทำให้เค้าเสียใจ แล้วถ้าพ่อกูรู้ เครียดทุกอย่างอ่ะ เพราะพ่อเค้าเป็นคนที่ไม่ด่าไม่ว่าอะไรอยู่แล้วแต่ถ้าเค้าด่า เค้าว่าครั้งเดียวจะแรง ถ้าเค้าด่าเค้าตีครั้งเดียวจะแรง แล้วมันก็เริ่มแพ้ท้องหนักมาก พอเริ่มรู้ว่าตัวเองท้องมันก็ยิ่งหนัก อันนี้ก็อ้วกตลอดเลย หนูเครียดด้วยแหละ หนูก็*

พยายามไม่ให้พี่เค้าบอกแม่ บอกว่าอย่าบอกแม่นะ อ่ะ ถ้าแฟนรู้ก็ไม่เท่าไหร่ เราจัดการกันเองได้ แต่แม่เราไม่เคยรู้เลยว่าแฟนหนูอ่ะเป็นใคร ยังไม่เคยเข้าบ้านมายกมือไหว้เลย ก็คือเราชะล่าใจไปก่อน เราเที่ยว เราเล่น เราไม่ได้คิดว่าอะไรอย่างเนี้ย แล้วเรารู้อยู่แล้วถ้าพ่อโหดขึ้นมา เรากลัวน่ะ เค้าจะฆ่าเรามั้ย เรากลัวอ่ะ เราก็คิดเนอะ

เมื่อเธอมีปัญหาทะเลาะกับแฟนบ่อยครั้งเธอจึงเริ่มกลับไปอยู่บ้าน เพราะต้องการปลีกตัวเองออกจากพี่สาวและแฟนที่คอยควบคุมเธอ เพราะกลัวว่าจะหนีไปทำแท้ง และคอยสอบถามคำตอบจากเธอว่าเธอจะทำอย่างไรกับชีวิตของตัวเอง ทำให้เธอเครียดมากขึ้น จึงเลือกที่จะกลับไปนอนที่บ้าน แต่ระหว่างที่เธออยู่บ้านเธอก็ยังเลือกที่จะปิดบังเรื่องที่ตั้งครรภ์กับบิดามารดาของเธอ ดังคำกล่าว *"คือหนูไม่สู้หน้าใคร คือเครียดอยู่คนเดียวอ่ะ นอนก็ไม่ค่อยหลับเท่าไหร่ คือเวลาโทรก็อยากคุยกับแฟนบ้างไม่อยากคุยบ้าง เราคิดอยู่อย่างเดียวในหัวเวลาทำงานเนี่ย พี่เค้าก็มึงท้อง พอเค้าเริ่มว่าท้องแล้วจะทำยังไงอ่ะ เราก็พยายามคิดว่าอย่ายุ่งกับเรา คือเครียด"*

แม่บอกว่า..."ไปเอาออกซะ"

อาการแพ้ท้องเริ่มหนักมากขึ้นเมื่อแน่ชัดว่าตั้งครรภ์ แต่อย่างไรเมื่อเข้าบ้านยิ้มจะต้องอดทนไม่แสดงอาการใด ๆ เพราะไม่ต้องการให้มารดารู้ก่อนที่เธอจะทำแท้งสำเร็จ แต่นั่นไม่อาจปิดบังสายตาของมารดาที่เฝ้าสังเกตอาการผิดปกติของยิ้มอยู่ได้ จนกระทั่งวันหนึ่งขณะที่เธอนอนดูโทรทัศน์กับมารดาและน้องสาว มารดาได้เอ่ยถามว่า *"มึงท้องเหรอ"* ยิ้มรู้สึกตกใจ ไม่เคยคิดมาก่อนว่ามารดาจะรู้เรื่อง เธอตอบไปด้วยคำสั้น ๆ ว่า *"อือ"* แต่เป็นคำที่ยากจะพูดออกไป เมื่อเล่าถึงตรงนี้ตาของยิ้มเริ่มมีน้ำตา เธอหลบสายตาหันไปมองทางอื่นแล้วจึงเล่าต่อ แล้วเล่าว่าทั้งเธอและมารดาได้โผกอดกัน ร้องไห้ไปด้วยกัน แต่เธอคิดว่ามารดาคงร้องไห้เพราะเสียใจและผิดหวังในตัวเธอ แต่เธอไม่ได้ร้องไห้ให้กับความผิดพลาดของตัวเอง ในทางกลับกันเธอร้องไห้เพราะเธอเป็นคนไม่ดี เป็นคนทำให้มารดาต้องร้องไห้นั่นเอง

เมื่อคลายเศร้าได้สักพักหนึ่ง มารดาบอกให้เธอนอนราบลงกับพื้นแล้วใช้มือกดไปตามท้องของเธอ แล้วพูดว่า *"ไปเอาออก"* มารดายังย้ำกับเธออีกว่าให้จัดการเอาเด็กออกให้เร็วที่สุดก่อนที่บิดาจะรู้เรื่อง เพราะมารดาเองก็คิดเช่นเดียวกันกับยิ้มที่ว่า เธอต้องถูกบิดาลงโทษเธออย่างแน่นอน เธอรับปากอย่างไม่รีรอเพราะตรงกับความต้องการ รวมถึงเธอเบื่อหน่ายกับอาการแพ้ท้องที่ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ รู้สึกเกลียดลูกที่ทำให้มีอุปสรรคมากมายเหลือเกิน

แล้วมานอนกับแม่ มันแปลกแม่อ่ะเนอะ แต่หนูก็พยายามจะไม่แพ้ตอนอยู่บ้านก็ไม่แพ้ได้นะ ไม่อ้วกไม่อะไรก็ทำได้ ไม่รู้เหมือนกันว่าเค้า (มารดา) รู้ได้ยังไงเพราะทำอะไรก็ทำให้ปกติทุกอย่าง แล้วแม่มาถามว่า มึงท้องเหรอ หนูก็ร้องไห้ หนูก็บอกว่า อือ แล้วก็ร้องไห้ แม่ก็ร้องไห้ คือตอนนั้นคือเครียด คือเสียใจมากที่ทำให้แม่ร้องไห้ครั้งแรก คิดว่ากูคงบาปมากที่ทำให้แม่ร้องไห้ตอนนั้น แต่ทำไงได้ แม่พูดคำเดียวไปเอาออก แม่พูดงี้ คือแม่เค้ากดท้องอ่ะ มึงนอนลงแล้วเค้าก็กดท้อง (ทำท่ากดท้องด้วย 2 มือ ใช้ช่วงนิ้วกดไล่ตามหน้าท้อง) กดท้องดูอ่ะ เค้าก็ไม่ถามว่ามึงท้องจริงมั้ย เพราะเค้ากดดูแล้วแม่ก็บอกว่าไปเอาออก เค้าถามว่ามึงอยากเลี้ยงหรือมึงจะไปเอาออก เค้ารู้อยู่แล้ว หนูก็บอกว่าเอาออกแม่เอาออก แม่บอกว่ามึงไปเอาออก แต่กูไม่ช่วยนะ มึงไปทำเอง แต่กูน่ะให้มึงไปเอาออก เค้าพูดอย่างเนี้ยเนอะ หนูก็กอด

แม่ ทำยังไงล่ะทีนี้ เครียด เครียดนะพี่ พ่อก็ไม่รู้ แม่ก็บอกว่าอย่าไปบอกพ่อมึง คือปิดไปก่อนอย่าให้พ่อรู้ ถ้างั้นหนักแน่ แม่เค้าว่ากูบอกมึงแล้ว...(ถอนหายใจ)...ถ้าเกิดพ่อรู้ก็กลัวพ่ออ่ะ กลัวว่าเค้าจะทำร้ายเรา หรือเปล่า กลัวเค้าจะด่าเรามากหรือเปล่า หรือว่ากลัวว่าเค้าจะเป็นยังไง อันนี้แค่กลัวอย่างเดียว ก็เลย อยากเอาเด็กออกให้เร็วที่สุดเพราะตอนนั้นเราไม่ได้รักเค้า ไม่อยากได้เค้าเพราะเค้าเป็นอุปสรรคกับเรา

ด้วยคำพูดที่มารดาบอกให้ไปเอาลูกออก และเธอไม่ต้องมีข้อผูกมัดกับหนุ่มมันสอดคล้องกับความต้องการของเธอ เพราะว่าเธอยังรักแฟนคนเดิมที่อยู่ภาคอีสาน และยิ่งไปกว่านั้นคือเธอแพ้ท้องอย่างหนักทำให้เธออยากทำแท้งให้เร็วที่สุด เธอพยายามค้นหาข้อมูลและสอบถามจากเพื่อน ๆ ของเธอว่ามีที่ทำแท้งที่ใดบ้าง แต่เมื่อเวลาผ่านไป อาการแพ้ท้องเริ่มดีขึ้นแต่กลับสร้างความรู้สึกสับสนให้กับเธอเพราะแม้เธอจะมีอาการแพ้ท้องแต่ก็กลับเริ่มรู้สึกผูกพันกับเด็กในท้องบ้างแล้ว เธอนิยามตัวเองว่าเธอเหมือน “คนบ้า” ที่คอยเกลียดชังลูกในท้องและคอยบอกรักลูกในท้อง

เครียดเรื่องตัวเองที่ว่าแฟนที่บ้านน่ะเราก็ยังคุยกันตลอดนะ แต่...เรามาอยู่นี่เฉย ๆ แล้วเราก็ไม่ได้คิดว่า เราจะอยู่กับแฟนคนนี้ด้วย หนูรักคนทางนู้น หนูรักเค้าแต่อันนี้คือเล่นน่ะ อยู่ใกล้กัน กินเที่ยวกันก็จริง แต่เรารักคนทางนู้นมากกว่า คนอีสานด้วยกันเนอะ ทำมาหากินมันดีกว่า แล้วพอเครียดตรงนี้มันเครียด ทุกอย่าง แล้วแบบหนูแพ้ท้องหนักแบบนอนแทบไม่ได้เลย นั่ง เข้าห้องน้ำ นั่งกอดชักโครกอ่ะพี่ อ้วกจน แบบบางทีนั่งอยู่คนเดียว ทุบท้องตัวเองอ่ะ ทุบจนแบบทำไมมึงทำให้กูทรมานจังเลยอะไรอย่างเนี้ย ใจก็ อยากเอาออก อีกใจนึงก็รัก อีกใจนึงก็อยากจะเอาออก อีกใจนึงก็รัก มันเหมือนคนบ้าอ่ะพี่ ก็คิดอยู่อย่าง เนี้ย

แม้จะลังเลแต่ด้วยใจที่โน้มเอียงไปทางทำแท้งมากกว่า เธอจึงรีบสอบถามข้อมูลจากเพื่อนที่รู้สถานที่ทำแท้ง และขอร้องให้ช่วยพาเธอไปทำแท้ง เพราะตอนนั้นเธอตั้งใจจะทำแท้งอย่างเดียวเท่านั้นและต้องเกิดขึ้นอย่างเร็วที่สุดก่อนที่บิดาของเธอจะทราบเรื่อง

ใจเราคิดจะทำแท้งอย่างเดียว ก็คิดว่าถ้าเราทำแท้งคนอื่นก็ไม่ได้เป็นยังไง ถ้าเราทำเราก็ขอรับอยู่แค่คน เดียวแต่ก็รู้ว่ามันไม่ดี ใจนึงเราก็...กูจะทำดีหรือไม่ทำ ใจนึงถ้าทำบาปเนี่ยกูรู้เลยว่าถ้าทำกูคงเจ็บมาก แต่ก็อยากเอาออกแต่ก็ยังคิดว่าจะเอาออกอยู่นะพี่ ก็ไปเร่งเพื่อน เพื่อนก็อยากพาไปแต่มันก็กลัวบาป เค้ารู้จักที่ทำแถว ๆ พัทยา แต่เราไม่รู้หรอกว่าที่ไหนแต่มันใกล้ ๆ แค่นั้นเอง ใจนึงเพื่อนมันก็อยากพาไป แต่อีกใจนึงมันก็กลัว ถ้ายิ่งคนที่พาไปยิ่งจะบาปเยอะ ยิ่งจะโดนเยอะ มันก็เลยแบบใจนึงก็อยากพาไป อีกใจนึงก็เอายังไงหรือจะบอกที่อยู่เอา มันก็สงสารอ่ะ คือเราก็ร้องเราก็เครียดอยู่ตลอดอ่ะ

ลังเลใจ....เก็บหรือไม่เก็บ

ความเครียดเข้าครอบงำใจของเธอเป็นเวลาเกือบ 2 อาทิตย์ที่เธอรู้สึกสับสน ใจที่ลังเลระหว่างความต้องการเอาเด็กออกกับความต้องการที่จะตั้งครรภ์ต่อ ทำให้ยิ้มยังไม่ตัดสินใจไปทำแท้งโดยทันที ยิ้มเล่าว่าเธอพยายามตัดสินใจให้ได้เพราะเธอเครียดกับการตั้งครรภ์ครั้งนี้มานานแล้ว แม้สามีจะบอกว่าจะให้พ่อแม่มาสู่ขอแต่เธอยังไม่อยากยอมรับว่าต้องใช้ชีวิตคู่ด้วย ประกอบกับมีหลายสาเหตุที่ทำให้เธอยังคงลังเลใจเช่นนี้ต่อไป เมื่อยิ้มนึกย้อนกลับไปในช่วงนี้ ยิ้มบอกว่ามันเป็น

ช่วงเวลาที่เต็มไปด้วยความสับสน เพราะใจของเธอคิดว่าเธอจะทำแท้งอย่างแน่นอน แต่ความคิดเรื่องการทำแท้งของเธอมักถูกยับยั้งโดยกลุ่มเพื่อนที่ทราบว่าเธอกำลังตั้งครรภ์และอยากทำแท้ง มักจะพูดคุยและแชร์ข้อมูลเกี่ยวกับผลด้านลบของการทำแท้ง ไม่ว่าจะเป็นบาปกรรม วิญญาณของเด็ก หากทำแท้งไม่สำเร็จจะทำให้เด็กพิการเมื่อคลอดออกมา รวมถึงเชื่อว่าวิญญาณเด็กจะอาฆาตคนที่พาไปทำแท้งด้วย ทำให้เพื่อนลังเลไม่อยากพายิ้มไปสถานที่ให้บริการทำแท้ง

เพื่อนมันก็คุยกับเรานี่แหละ เค้าก็บอกว่าพอมึงโตขึ้นมามึงก็จะทำนู้นทำนี่ไม่ได้ เด็กมันจะอย่างนู้นอย่างนี้ ไม่เจริญ บางคนคือเค้าก็เริ่มมีเฟส (Facebook) มีอะไร เค้าก็เริ่มเปิดให้เราดู คือแบบคนที่เค้าไม่อยากให้ทำก็เยอะ คนที่เค้าอยากให้ทำก็มีแต่มึงก็ต้องไปทำเอง เค้าไม่อยากยุ่งแต่คือถ้ามึงไม่พร้อมจริงๆ มึงก็เอาออก คือหนูก็หาข้อมูลแล้วเรื่องทำแท้งอ่ะ คิดนะว่าบาปน่ะบาปอยู่แล้ว แล้วเราก็ยิ่งดูเพื่อนยิ่งเอามาให้อ่านน่ะ ไอ้เพื่อนแม่งก็ชอบแชร์ ๆ มาหรือส่งให้เราอ่าน มึงอ่านนี่ดู ทำนู้นทำนี่แล้วเกิดตายขึ้นมา หรือเกิดเด็ก (วิญญาณเด็ก) ตามอ่ะ ถ้ามันตามจะทำให้พ่อแม่เราหากินไม่ได้อีก เหมือนเราเป็นตัวขัดตลอดอย่างนี้หรือเปล่า จะแรงมั้ยเด็กคนนี้หรือยังไง เราอ่านเราก็กลัวอ่ะ แล้วพ่อแม่อ่ะจะเป็นยังไงวะ ถ้าเกิดเราทำจริง เกิดว่าเราตายไปเลยหรือว่าเป็นนู้นนี่นั่นไปเลยแล้วมันจะเป็นยังไงวะ กลัวเยอะ ก็กลัวแต่ก็อยากทำ แต่หนูก็กลัวตายแหละ (หัวเราะ) มันก็เลยแบบ....ไม่ทำดีกว่าก็เก็บไว้นี่แหละ ถ้าแฟนไม่เลี้ยงก็เลี้ยงเอง

เพื่อนมันก็บอกว่า เอออออ!! มึงก็ท้องไปเหอะ เดี๋ยวมันอย่างนู้นอย่างนี้มันก็จะดีขึ้น พอจากที่เคยจะพาไปทำแท้ง มันก็ไม่อยากทำอ่ะ มันก็ไม่อยากเป็นตัวพ่วงอ่ะ เออมันก็พยายามว่ามึงมีไปเหอะ เลี้ยงไปก่อน ถ้ามัน (สามี) ไม่ดีก็ค่อยเลิกไป มึงก็ดูไปก่อน มันก็บอกว่ามึงจะไปฆ่ามันมึงคิดใหม่ก่อน อย่างเนี้ย แต่เพื่อนหนูอีกคนก็บอกว่ามึงไปเอาออกเหอะเพราะคิดว่าหนูจะอยู่ด้วยกันไม่ได้ ใจเราก็สองฝักสองฝ่าย เอาออกหรือไม่เอาออก แต่ถึงมึงพากูไปกูอาจจะไปเลย แต่ว่ามึงก็ยังเกร็งที่แบบว่าจะพามึงไปดีหรือเปล่าวะ กูก็กลัวอย่างเนี้ย หรือว่าถ้าบอกมึงให้ไปเองเราก็กลัวอีก

เมื่อยังลังเลใจ ยิ้มได้เล่าว่าสิ่งที่ทำให้เธอไม่กล้าไปทำแท้งคือ “ความกลัวตาย” แม้มารดาของเธอจะบอกให้ไปทำแท้ง แต่มารดาเองก็ไม่ได้แสดงท่าทีที่จะพาเธอไป ทำให้ยิ้มเข้าใจว่าหากแม่ต้องการให้เธอทำแท้งจริง ๆ คงทำทุกวิถีทางแม้แต่พาเธอไปหาที่ทำแท้ง ประกอบกับยิ้มยังรู้สึกกลัวเสียชีวิตเพียงคนเดียวเพราะเพื่อนก็ไม่พาเธอไปเช่นกัน เพียงแต่บอกสถานที่ให้เธอรู้เท่านั้น หากเธอเสียชีวิตจริง มารดาของเธอคงเสียใจและเธอเองจะรู้สึกผิดเพราะเธอยังไม่ได้ทำให้มารดาสุขสบายเหมือนอย่างที่ตั้งใจไว้

คืออย่างที่เราคิดแล้วว่าแม่อ่ะไม่อยากให้ทำหรอก แต่ใจนึงเค้าก็อยากให้เราได้ดีกว่านี้ อยากให้ได้แฟนที่ดีกว่านี้ ทำไมแม่เราจะไม่อยากให้เราได้ดีกว่านี้ ถ้าเค้าอยากให้ทำจริง ๆ เค้าคงพาเราไปแล้วแหละ เค้าคงทำทุกอย่างให้หนูเอาออกให้ได้ แต่พอคิดไปอีกทีเค้าก็ไม่ใจหรอก...หนูเห็นหน้าแม่เค้าก็ยังอยู่กับเรา หนูรักแม่มากกว่า คือเค้ายังไม่สบายเลยจนทุกวันนี้เรายังไม่ได้ทำให้เค้าสบายเลย แล้วถ้าเราตายไปเราทำยังไง

จนกระทั่งเธอเลือกที่จะยอมรับการแสดงความรับผิดชอบจากสามีของเธอที่รบเร้าว่าจะให้พ่อแม่เดินทางมาสู่ขอเธอ เพราะอย่างน้อยหากเธอแต่งงานตอนนี้ก็สามารถเลิกได้ในภายหลังและเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าก่อนที่บิดาจะรู้เรื่องทุกอย่าง เพราะเพื่อนของเธอยังไม่ยอมพาเธอไปสถานที่ทำแท้ง และเธอเองก็ไม่กล้าจะไปคนเดียว เธอเล่าว่า ณ ตอนนั้นการแต่งงานหนทางเดียวที่ทำให้เธอรอดพ้นความเครียดที่ต้องคิดหาทางแก้ไขคนเดียว รวมถึงไม่ต้องถูกคนรอบข้างต่อว่าว่าท้องไม่มีพ่อ

แล้วเค้าจะมาแต่งงานเราก็เริ่ม เออ ความรู้สึก เออว่ะ มันคงก็รับผิดชอบแหละ ถ้าเป็นผู้ชายบางคน มันก็คงแบบ เอาออกเหอะ แต่ใจเราก็ยังแบบ...เออกูต้องมีมึงเหรอ กูต้องแต่งเหรอ ก็นอนอยู่กับแฟนก็คิดว่าถ้ากูอยู่กับมึงแล้วกูจะเป็นยังไงวะ คือต่างคนก็ต่างเด็ก ก็อยากจะเที่ยวก็อยากจะกิน แต่ก็คือสบายใจหน่อยแล้วว่าเออลูกก็ยังมีพ่อ ก็ยังมีแฟนแล้วที่รับว่าจะอยู่กับเรา มันทำให้ใจนึงก็ไม่อยากเอาออกแล้ว แต่ถ้าตอนนั้นแฟนไม่รับอ่ะ ก็คือกูเอาออกแน่ ๆ เป็นตายร้ายดียังไงก็น่าจะทำ ถ้าแฟนไม่รับนะ เราก็คิดว่าไม่เป็นไร กูก็แต่งแล้ว แฟนกูก็ยังอยู่ด้วย แล้วทุกวันนี้ก็อยู่กันอย่างนี้ก็ยังมีนู้นนี่นั่นแล้วเดี๋ยวนี้แถวบ้านหนูก็หมดแล้วอ่ะ คือท้องปุ๊บแล้วค่อยแต่ง เหมือนเราไม่ได้ตั้งใจว่าเราจะอยู่ด้วยกัน แล้วเราท้องปุ๊บแต่ง แต่งแล้วค่อยเลิกอย่างเนี้ย เนี่ยเดินอุ้มท้องแล้ว พอผู้ชายรู้ว่าท้องปุ๊บ ผู้ชายก็เลิก แล้วผู้หญิงเค้าก็ตั้งท้องแล้วถ้าไม่เอาออกก็ตั้งท้องไปแล้วค่อยคลอดให้แม่เลี้ยง ก็มันยังวัยรุ่นอ่ะ มันก็ยังอยากกินอยากเที่ยวอ่ะ แต่เราก็ยังดีหน่อยที่ว่าแฟนเรายังรับ แฟนรับยังอยู่ด้วยยังรับยังเลี้ยง ก็ยังโอเค

การแต่งงานคือทางแก้...แต่ยังไม่อยากยอมรับ

การแต่งงานถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญสำหรับยิ้ม ยิ้มได้หลังจากที่สามีของเธอรู้ว่าเธอตั้งครรภ์จึงได้บอกให้บิดามารดาที่อาศัยอยู่ภาคใต้ให้ขึ้นมาสู่ขอยิ้ม แม้บิดาและมารดาของยิ้มจะไม่ชอบคนใต้ แต่มารดาเองก็ทราบดีกว่าการแต่งงานจะเป็นผลดีกับหลานในท้อง จึงยอมให้มีการแต่งงานและขอให้เกิดขึ้นเร็วที่สุดก่อนที่บิดาจะทราบว่ายิ้มได้ท้องแล้ว เป็นระยะเวลาไม่นานที่ตกลงกัน ยิ้มได้แต่งงานกับหนุ่ม งานแต่งงานมีพิธีผูกข้อไม้ข้อมือในช่วงเช้า และฉลองมงคลสมรสในช่วงบ่าย โดยเชิญเพียงญาติคนที่สนิทเท่านั้น ยิ้มเล่าว่าแม้การแต่งงานจะทำให้เธอสบายใจ สามารถเผชิญต่อหน้าบิดาได้ เธอไม่ต้องคอยกังวลกับการเดินทางไปทำแท้งแล้ว แต่เธอก็ยังไม่แน่ใจว่าเธอจะสามารถใช้ชีวิตกับสามีคนนี้ได้หรือไม่ แต่เธอก็คิดว่าการแก้ปัญหาด้วยการแต่งงานจะทำให้ชีวิตเธอดีขึ้นเท่านั้น

พ่อแม่บังเอิ๊นนนน เค้าไม่ชอบคนใต้ เค้าบอกว่า มัน...มันขี้งก หวงอะไรอย่างเนี้ย เค้าเคยไปทำงานที่นู้นมาก่อน แม่เค้าก็ไม่อยากได้ เค้าบอกว่าขนาดแค่มึงคบกัน มาหวัดดี (สวัสดี) กูสักครั้งก็ยังไม่เคยมี อยู่ดีๆ มึงจะมาขออะไรอย่างเนี้ย แต่พอพ่อแม่ของแฟนหนูเค้ามาพูดสู่ขอ แม่เค้าก็ขอให้มาแต่งเร็วที่สุดก่อนที่ท้องจะออก (ท้องโตขึ้นเรื่อย ๆ) ก่อนที่พ่อจะรู้ เค้าก็คุยกัน ไม่เท่าไหร่ไม่กี่หมื่นเพราะเราท้องถ้าเอาก็เอาไม่เอาก็แค่ลูกมึงไม่มีพ่ออย่างเนี้ยอ่ะ หนูก็ต้องเอาอ่ะ เดี๋ยวถ้าเกิดอยู่ด้วยกันไม่ได้ก็เลิกกันไปแหละ แล้วเหมือนเราค่อยดูใหม่ให้ดีกว่า คือคิดแค่ว่าเดี๋ยวมันก็ดีขึ้นเอง หนูก็อยากมอยากเหมือนคนอื่นเค้า หนูก็จะพยายามทำทุกอย่างไม่ให้เราเป็นขี้ปากคนน่ะ

ยิ้มเล่าว่าเธอไม่แน่ใจเรื่องการตัดสินใจแต่งงานว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่เพราะเธอไม่คิดว่าหนุ่มจะเป็นสามีที่ดีได้ รวมถึงเธอเองยังไม่อาจตัดใจจากคนรักเก่าได้ แม้ในวันแต่งงานที่ต้องเข้าหอและอยู่ด้วยกันทั้งคืน ซึ่งเป็นเคล็ดลับในการใช้ชีวิตคู่ที่นับถือสืบต่อกันมา ยิ้มบอกว่าเธอมีไข้สูงในคืนวันแต่งงาน แต่สามีของเธอกลับนอนหลับ และไม่ได้สนใจหาผ้ามาเช็ดตัวให้กับเธอ เธอยังต้องนอนร้องไห้และได้แต่ยอมรับกับตัวเองว่าทำอะไรไม่ได้ เธอเดินออกมานอกห้องแล้วมาหามารดาเธอบอกกับมารดาว่าเธอมีไข้ตัวร้อน มารดาเรียกให้เธอเข้าไปนอนในห้องของมารดาแล้วมารดาเช็ดตัวให้เธอทั้งคืนจนเธอเผลอหลับไปไม่รู้ตัว เธอมารู้ตัวอีกทีในช่วงใกล้สว่างเพราะมารดาเธอปลุกให้เข้าห้องไปนอนต่อในห้องหอเพื่อให้เป็นตามเคล็ดลับชีวิตคู่ การกลับเข้าห้องหอครั้งนี้มีน้ำตาเหมือนเมื่อคืนแต่กลับเป็นน้ำตาแห่งความตื้นตันใจ มันทำให้เธอตระหนักได้ว่าแม้การตัดสินใจแต่งงานครั้งนี้จะผิดพลาดอย่างไรแต่เธอก็ยังมีมารดาที่คอยช่วยดูแลเธอได้ จากนั้นยิ้มจึงเริ่มปรับตัวปรับใจยอมรับการตั้งครรภ์ครั้งนี้ได้เพราะเธอเชื่อว่ายังไงมารดาก็จะดูแลเธอต่อไปได้อย่างแน่นอน

แม่จะดูแลทุกอย่าง เวลาเป็นไข้อย่างเนี้ยขนาดตอนวันแต่งงานเป็นไข้นะ วันนั้นน่ะ แล้วเราก็แพ้ (แพ้ท้อง) อยู่แล้ว นอนกับแฟนมันก็ไม่ได้สนใจอ่ะ ผู้ชายมันยังวัยรุ่นอ่ะ พอลองไม่สบายแล้วเราก็ท้อง กินยาอะไรเราก็กินไม่ได้ วันเข้าหอก็ต้องนอนห้องเดียวกันมันเป็นเคล็ดใช่มั้ยพี่ มันก็ไม่ได้สนใจ หนูนอนก็ไม่ได้แล้วยิ่งท้องอาการมันเยอะอ่ะ หลายอย่าง เครียดอีก ร้องไห้ คือทำไมแฟนถึงไม่ดูแลวะ ใจคือโอ๊ยยย!!! กูจะทำยังไงดี เวลาเราป่วยเค้าก็บอกว่าอืมไม่เป็นไรหรอก บอกว่าหาผ้ามาเช็ดให้หน่อยความน้อยใจมันก็มี หาผ้ามาเช็ดให้หน่อย ไม่อ่ะ ก็เข้าหาแม่เลยทีนี้ ไปนอนให้แม่เช็ด แม่ก็เช็ด ๆ ให้จนตี 4,5 แม่ก็ปลุกให้เข้าไปนอนในห้องก่อน แฟนก็ไม่ได้อะไร เค้าก็นอนของเค้า เราจะเป็นจะตายยังไงไม่เห็นสนใจเลย เราก็คิดอย่างเดียวว่าแม่กูก็ยังรักเรานะ

ลูกคือสิ่งทดแทนความรักจากสามี

หลังจากที่เธอแต่งงานแล้ว ความรู้สึกที่อยากทำแท้งก็หมดลง แม้จะยังมีอาการที่เกิดจากการแพ้ท้องอยู่บ้างแต่ความรู้สึกที่เคยรู้สึกโกรธจนทุบท้องตัวเองหลายครั้ง ได้แปรเปลี่ยนกลายเป็นความรักต่อบุตร เพราะหลังจากแต่งงานแล้วแฟนเธอยังคงชอบเที่ยวเตรกับเพื่อนบ่อยครั้ง แม้เธอจะเป็นคนควบคุมเงินทุกบาททุกสตางค์ของเค้า แต่เธอไม่อาจห้ามเค้าไปเที่ยวกับเพื่อนได้ บ่อยครั้งเธอต้องอยู่คนเดียว และหลับคนเดียว แต่ยิ้มไม่รู้สึกเหงาอีกต่อไปแล้วเพราะอย่างน้อยเธอมีตัวน้อย ๆ ที่ดิ้นอยู่ในครรภ์ของเธอคอยอยู่เป็นเพื่อน ยิ้มเล่าว่าเธอเผลอตัวบ่อย ๆ ที่นอนลูบท้องและพูดแหย่เล่นกับบุตรของเธอ คิดตั้งชื่อลูกเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาเพื่อให้คล้องกับชื่อของสามีเธอ

ตอนแต่งงานแล้วอยู่ด้วยกัน มันก็พัฒนาจากความเครียดกลายเป็นความรัก เวลาแฟนออกไปทำงานเนี่ย ลูกเริ่มตอด เค้าเรียกนะ เค้าเริ่มตอด เริ่มดิ้นแล้ว เราเหมือนคนเป็นบ้าอ่ะพี่ เวลานอนอ่ะ เราจะลูบท้องเราอ่ะ แล้วก็บอกว่าแม่รักหนูนะ แต่ก่อนแม่เคยจะอย่างนู้นอย่างนี้ แต่แม่ก็รักหนูที่หนูมาอยู่กับแม่ เวลาที่หนูมาอยู่กับแม่แล้วเหมือนแม่มีความสุข ก็เริ่มรักลูกขึ้นทุกวัน ยิ่งท้องโตทุกวัน ๆ ๆ ก็ยิ่งรักทุกวัน ยิ่งดิ้นแรงมากเท่าไหร่ก็ยิ่ง อู้หูเราจะเห็นเค้าแล้วอ่ะ....รัก (ยิ้มกว้าง) แต่อย่างเวลาแฟนไม่อยู่กับเรา เราจะน้อยใจกับแฟน แต่เราจะหันมาหาลูก เวลาแฟนไม่อยู่หนูจะนอนลูบท้องตัวเองอ่ะ แล้วก็อยู่กับแม่

แล้วจะเข้าไปหาแม่หาน้อง ดูทีวีกันอย่างเนี้ยเวลาดึ้นเราก็จะมีหัวเราะ มีเล่นอะไรกัน แต่พอไปอยู่คนเดียวในห้อง แฟนก็ยังไม่มาเลยเรานอนอยู่คนเดียว แต่เราก็ยังมีลูก ก็จะคุยอย่างเนี้ยกับลูกตลอดตอนแฟนไม่อยู่ เราก็เริ่มรัก เริ่มผูกพันอยากให้เค้าอยู่กับเรา ก็เป็นตัวช่วยอ่ะ แต่ก่อนเราก็ไม่ได้รัก กูจะฆ่ามึงให้ได้แต่พอนาน ๆ ไปเริ่มหาชื่อแล้ว (เสียงสั่นเครือแต่หัวเราะ) ก็เริ่มตั้งชื่ออยากให้น้องชื่อแบบนี้ๆๆ นะ จะได้คล้องกับชื่อเค้า (สามี) เราจะตั้งเอาคล้องกับแฟนตลอด เราเหมือนไม่รักเค้า (สามี) นะแต่เราจะคล้องกับเค้าทุกอย่าง บางทีเค้ากินเหล้ากับเพื่อนมึงไม่ต้องกินข้าวนะวันนี้แต่หนูก็ทำกับข้าวเอาไว้ให้ กูทำกับข้าวไว้ให้มึงไม่กินเดี๋ยวกูให้หมากิน เราก็นั่งครอบไว้ให้น่ะแหละจนมึงมากิน นั่งกินเสร็จแหละเราก็เก็บจนอาบน้ำนอนด้วยกันนะ

ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับสามีค่อย ๆ พัฒนาไป เธอทำใจยอมรับได้บ้างแล้วว่าคงต้องใช้ชีวิตอยู่กับสามี ยิ้มค่อย ๆ จัดการปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องแฟนที่อยู่อีกจังหวัดหนึ่ง เธอคิดว่าต่อไปนี้คงไม่สามารถคุยกันได้เหมือนเดิมเพราะสามีได้ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านของเธอ จึงเลือกที่จะบอกเลิกกับแฟนคนดังกล่าว และเธอหันมายอมรับต่อหนุ่มให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเธอก็รู้ว่าหนุ่มเองก็รักลูกเช่นเดียวกัน ยิ้มเล่าว่าเธอรู้สึกว่าเธอเองต้องยอมเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ สิ่งและต้องบอกเลิกกับแฟนคนเดิมของเธอ เพื่อให้ครอบครัวดำรงอยู่ได้ แต่เธอคิดว่าหนุ่มยังไม่ยอมเปลี่ยนแปลงให้เป็นสามีที่ดีมากพอ เธอยังต้องการการเอาใจใส่จากเค้า และเธอมักน้อยใจทุกครั้งที่หนุ่มไปเที่ยวกับเพื่อน

หนูก็ต้องบอกเลิกกับแฟนคนนั้น ตอนแต่งงานแฟนคนนั้นยังไม่รู้ พอมารู้อีกที ตอน 4 เดือนแล้ว เราก็เริ่มบอกว่าเลิกกันเหอะ อย่างนู้นอย่างนี้ แต่ก็ยังมีที่หนูรู้สึกว่าหนักที่ว่าเราก็ยังรักเค้า เค้าก็ยังรักเราเหมือนมาอยู่ดี ๆ ก็มาดึงเราออกอ่ะ ก็เลยต้องยอมเพราะคุยกับใครไม่ได้แล้ว เพราะว่าแฟนก็มาอยู่กับเราตลอดใช่มั้ย พอมาอยู่ด้วยกันโทรศัพท์จากที่เคยจับคนเดียวเค้าก็ต้องมาเจ้ากี้เจ้าการกับเรา ก็เอาวะไม่คุยก็ไม่คุย กูคงอยู่กับมึงนี่แหละวะ แต่ว่ามันชอบหนีไปกินเหล้าอ่ะ หนูก็ขู่ว่าถ้างั้นกูไม่เอาลูกไว้นะ ขู่ไว้ ๆ กูไม่เอาลูกไว้นะ เดี๋ยวกูทำนู้นนี่นั่น ผู้ชายอ่ะ มันก็ไม่ไปไหนหรอก ก็ทำงานก็เจอกันเย็น เช้าแยกกัน เจอกันตอนเย็น ก็อย่างเนี้ย แต่อยู่กันก็มีทะเลาะกันบ้างแหละเพราะว่าเราท้องนั่นแหละเนอะ ความน้อยใจเราก็เยอะแล้วก็เริ่มกลัวว่าแฟนจะมีใครอีกทีนี้ ผู้ชายอ่ะเนอะ ถ้ามีงานอย่างเนี้ยมันก็จะไปกันแล้วกินเหล้ากันอยู่ด้วยกัน ยิ่งเราท้องเริ่มงี่เง่า แล้วเริ่มโทรตาม จิกด่าทั้งที่แบบว่ากูไม่รักมึง กูไม่อยากคุย กูไม่อยากอยู่กับมึงพอเราได้อยู่ด้วยกัน เริ่มจิกเค้าแล้ว เริ่มแบบมึงจะไปไหน มึงไม่รักกูเหรอ

ระหว่างตั้งครรภ์ช่วงแรกเธอยังคงแพ้ท้องอยู่ทำให้ไม่สามารถไปทำงานได้ตามปกติ รายรับน้อยลง แต่เธอจะได้รับเงินเดือนของสามีทั้งหมดทำให้เธอไม่พบกับปัญหาเรื่องเงิน รวมถึงโดยปกติเธอจะแบ่งเงินให้มารดาทุกเดือน แต่เมื่อเธอตั้งท้อง มารดาก็ไม่เอาเงินเธอและบอกให้เก็บเงินไว้เผื่อว่าเธอต้องผ่าคลอด

ตอนที่หนูทำงานธรรมดามันได้ประมาณ 6-7 พันอ่ะ ประมาณนี้ พอหนูท้องมาเค้าก็หักตามวันหยุด ถ้าเราทำไม่ไหวแพ้มาก ๆ เราก็หยุด เค้าก็จะหักตามวันหยุดแล้วเค้าค่อยมาคิด หนูทำงานได้วันละ 150 แต่ก็ไปทำงานเดือนนึงกี่วันเองเพราะเราแพ้มาก พอเบ็ดเสร็จออกมาก็แค่ 4,000 กว่า จากแต่ก่อนทำได้ 7,000 หนูก็ให้แม่หมดเลย แล้วแม่ก็จะให้กินเที่ยว 1,000 นึง ทำงานแม่ก็จะให้วันละ 100 เหลือเฟือแล้ว

เราไม่ได้กินอะไรเพราะแต่ก่อนข้าวมันก็แค่เท่าไหร่เอง ก็ทำอย่างเนี้ยเรื่อย ๆ จนมาท้องลูกแม่ก็ไม่เอา แม่ก็ให้เก็บไว้เผื่อว่าได้ผ่าท้อง มันจะแพง เราก็ไม่อยากกวนกับเค้า

ลูกของเรา

เธออุ้มท้องและไปฝากครรภ์ตามที่แพทย์นัดอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งถึงวันที่เธอคลอดลูก ยิ้มเล่าไปยิ้มไป และก็ร้องไห้ไปในเวลาเดียวกัน เพราะเธอบอกว่ามันช่างเป็นช่วงเวลาที่เธอลืมไม่ได้ เพราะในวินาทีที่คลอดบุตร ความรู้สึกดีใจปนความรู้สึกผิดที่เคยคิดจะทำแท้งเกิดขึ้นพร้อมกัน น้ำตาที่ไหลออกมาเธออธิบายไม่ได้ว่ามันเกิดจากความรู้สึกใด แต่เธอคิดแค่ว่า “ลูกของเรา” เธอจะเข้มแข็งไม่ว่าเรื่องอะไรเพื่อบุตรของเธอ ยิ้มเล่าว่าเมื่อคลอดบุตรออกมาแล้วเธอตั้งใจเลี้ยงบุตรด้วยตัวเองเพราะเธอรักบุตร เธอมีบุตรเป็นเพื่อนอยู่ด้วยตลอดเวลา แม้ว่าสามีจะยังคงรักการสังสรรค์กับเพื่อนฝูง ดื่มสุราและไม่ช่วยเหลืองานบ้าน แต่เธอก็มีบุตรที่คอยพูดคุย หยอกล้อเล่น ปลอบใจเวลาที่เธอน้อยใจและทะเลาะสามี

เห็นหน้าลูกครั้งแรก น้ำตาไหลอ่ะ คือเค้าคลอดออกมาครั้งแรกคือเห็นเค้าน่ะ อืม ลูก....ออกมาแล้วแบบ ...ลูกเราอ่ะ..(น้ำตาไหล) ...ก็แค่นั้น...(เงียบ)...เรารู้สึกผิดกับเค้าว่าน้องทำไมน่ารักอย่างนี้แต่เรากลับคิดจะเอาเค้าออก (น้ำตาไหล)

ยิ้มบอกว่าการตั้งครรภ์บุตรคนนี้แม้จะเกิดขึ้นจากความไม่พร้อมทั้งต่อการมีบุตร และไม่พร้อมต่อการใช้ชีวิตคู่ แต่ตนก็ตั้งใจเลี้ยงบุตร ให้ความรักต่อบุตรไม่แพ้แม่คนอื่นแม้จะรู้สึกว่าตนเองต้องสูญเสียโอกาสหลาย ๆ อย่าง แต่เธอก็มีชีวิตอีกรูปแบบหนึ่ง มีคนคอยปลอบใจและสิ่งสำคัญที่เธอได้เล่าปิดท้ายนั่นคือการได้รับรู้ความรู้สึกรักจากมารดาเพราะตอนนี้เธอได้เป็นมารดาแล้วเช่นกัน เธอรับรู้ว่าเมื่อบุตรดื้อมารดาจะรู้สึกอย่างไร และได้รู้แน่แท้ถึงคำว่า “แม่”

พอมีลูกมาแบบ...กูไม่น่ามีเลย เนี่ยกูต้องใช้ชีวิตเที่ยวอีกเท่าไหร่ ๆ ๆ บางคนเค้ามีลูกตอน 25, 26, 30 เค้ายังเที่ยวได้อีกตั้งเยอะตั้งแยะ เราเรียนอยู่ทำไมเราไม่เรียน ส่วนมากคนจะมาคิดได้ตอนที่มีลูกแล้ว คลอดแล้ว บางทีหนูก็พูดกับแฟน กูไม่มีมึง (สามี) นะ ป่านนี้กูคงได้รับปริญญากับเพื่อนแล้ว ถ้ากูไม่มีลูกนะป่านนี้กูคงสบายไปแล้ว ถ้ายายกูไม่เสียนะป่านนี้เค้าคงเห็นถือใบปริญญากันแล้ว เค้าคงเห็นทำงานในห้องแอร์ดี ๆ ทำงานแบบดีอ่ะ ทำไมเราไม่ทำอย่างนั้นอย่างนี้ กูไม่น่ามีมาเลยแล้วเวลาเราดูในเฟส (Facebook) อย่างเนี้ยเพื่อนเรารับปริญญาเพื่อนเราเป็นครูเป็นหมอ เราก็คิดย้อนกลับไปว่าถ้ากูไม่กินไม่เที่ยวนะ ถ้ารู้จักป้องกันน่ะตั้งแต่ทีแรกน่ะ กูน่าจะไม่เป็นอย่างเนี้ย ถ้ายาคุมฉุกเฉินมันช่วยกูรอบนู้นก็คงไม่เป็นอะไร ก็คิดอยู่ตลอด จะย้อนกลับมาโทษตัวเองบ้าง โทษแฟนบ้าง โทษคนนั้นคนนี้บ้างเราก็ไม่ต้องมาเป็นแบบนี้ แต่การมีลูกดีขึ้นก็คือมีน้อง (ลูก) ที่คอยอยู่กับเราตลอด เหมือนเนี่ยเป็นคู่ที่อยู่กับเราตลอด กิน นอน หัวเราะ เล่น ก็อยู่ด้วยกันตลอด เราก็โตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น คือเรารับผิดชอบอะไรหลาย ๆ อย่าง จากที่เราเคยนู้นนี่นั่น เราไม่ฟังแม่อ่ะ แล้วก็หันกลับมาย้อนดูลูกเรา อีกทีนึงนะว่าเออว่ะ รั้นจังเลย แก่นจังเลยทำไมไม่ฟังตั้งแต่ทีแรก แต่อย่างเวลาเราร้องไห้อย่างเนี้ย จากอืมมม เคยอยู่กับแม่ เราทะเลาะ เราร้องไห้ เรานั่งอยู่คนเดียว แต่ตอนนี้เราทะเลาะ เราร้องไห้เราอยู่กับลูก ลูกก็เช็ดน้ำตาให้ แม่จะร้องทำไม พี่รักแม่นะ เนี่ยเค้าจะพูดเค้าจะเช็ดน้ำตา เค้าจะพูดว่าพี่รักแม่นะ หนูก็จะอยู่กับลูกหนูอย่าง

เนี้ย แล้วเราก็จะหายไปเองหรือเกิดวันไหนเหนื่อย ๆ แม่จะช่วย แม่จะอยู่ แม่จะทำทุกอย่างให้แหละ เวลาซักผ้าทำไม่ไหวก็แม่จะทำให้ตลอด เวลาลูกร้องก็แม่อุ้มให้ โอ๋ให้ ขนาดเค้าทำไส้กรอกนะ เค้าตื่นแต่เช้า พอสาย ๆ เราง่วงเราก็เหนื่อย เราก็ยังเด็กอยู่อ่ะ เราก็อยากจะพักผ่อนบ้างให้แม่เอาหลานให้หน่อย เค้าก็เอาแต่เวลาแฟนเนี่ย วันหยุดอย่างเนี้ย เอ้ากูก็อยากนอน แต่โห กูเหมือนทำงานอยู่กับลูกเนี่ยทุกวัน ๆ มันเหมือนมันเหนื่อยเพราะมันพักเลี้ยงลูก 2 เดือน ก็เลย โอ๊ะ กูก็เหนื่อยนะ ก็มีทะเลาะกันเรื่อย ๆ เนี่ยแหละ ก็ทะเลาะกันประชดกันบ้าง

3.2 สรุปภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

ข้อมูลทั่วไป

ยิ้ม ปัจจุบันอายุ 23 ปี ตั้งครรภ์แรกในขณะที่มีอายุ 17 ปี ปัจจุบันบุตรอายุ 5 ปี อาศัยอยู่ด้วยกันกับยิ้ม ยิ้มประกอบอาชีพในหน่วยงานแห่งหนึ่ง ยังอยู่ร่วมกันกับสามี โดยปัจจุบันสามีมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคใต้ มีอายุ 23 ปียิ้มมีภูมิลำเนาเดิมที่จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ย้ายเข้ามาอยู่ในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 8 ปี ปัจจุบันอาศัยในบ้านพักอาศัยของครอบครัวเดิม

ครอบครัวเดิม

ในวัยเด็ก ยิ้มอาศัยอยู่กับยายและน้องอีก 2 คน โดยบิดาและมารดาได้ประกอบอาชีพอยู่ในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และส่งเงินกลับไปให้ยายเพื่อใช้ในการเลี้ยงดูเธอและพี่น้องจำนวน 5,000 บาท ยายเลี้ยงดูเธอและน้องอย่างเข้มงวดแต่เมื่อเธอกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยายได้เสียชีวิตและมียายอีกคนที่รับดูแลพวกเธอต่อ แต่ยายคนนี้ไม่ได้เข้มงวดทำให้ยิ้มเริ่มดื่ม เที่ยวกับเพื่อนบ่อยครั้ง จนเมื่อเรียนจบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยิ้มและน้อง ๆ ได้ย้ายมาอยู่กับบิดามารดาที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาแห่งนี้เพื่อศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่ง

ที่อยู่อาศัย

ในวัยเด็กยิ้มอาศัยอยู่กับยายในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นบ้านของยาย แต่เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงได้ย้ายมาอยู่กับบิดามารดา โดยอาศัยอยู่ในบ้านแห่งหนึ่ง โดยเป็นบ้านของบิดาและมารดาของยิ้ม

การศึกษา

ยิ้มจบการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และตั้งใจว่าจะย้ายมาอยู่ในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาเพื่อศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่ง แต่เมื่อย้ายมาแล้วยิ้มกลัวว่าไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้เพราะตนเองเป็นคนต่างถิ่น กลัวว่าจะไม่มีเพื่อนจึงเปลี่ยนมาทำงานแทนการศึกษาต่อ

การทำงาน

เมื่อยิ้มตัดสินใจหยุดศึกษาต่อแล้วจึงเริ่มสมัครงานและเข้าทำงานในร้านค้าแห่งหนึ่ง ซึ่งยิ้มสามารถปรับตัวและเข้าได้กับเพื่อนร่วมงาน โดยขณะนั้นยิ้มอายุประมาณ 16 ปีและทำงานได้ระยะหนึ่งเพื่อนร่วมจึงได้ชักชวนไปเที่ยวกลางคืน ทำให้ยิ้มรู้สึกชอบการทำงานเนื่องจากมีอิสระและมีรายได้เป็นของตัวเอง

การตั้งครรภ์

ยิ้มได้พบกับสามีครั้งแรกในอู่ซ่อมรถแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ทำงานของพี่สาวและพี่เขย โดยสามีของเธอ อายุ 23 ปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคใต้ และเข้ามาทำงานในอู่ซ่อมรถของพี่สาวที่มีศักดิ์เป็นลูกพี่ลูกน้องของยิ้ม มีบุคลิกเงียบขรึมและขี้อาย ตอนเด็กเป็นมีนิสัยเกเรทำให้ครอบครัวต้องส่งมาทำงานที่อู่ซ่อมรถแห่งนี้ และยิ้มได้พบกับสามีในสถานที่แห่งนี้ โดยเริ่มจากการทำความรู้จัก ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ และดื่ม เที่ยวด้วยกันบ่อยครั้งขึ้น จากนั้นจึงได้มีเพศสัมพันธ์กันโดยที่ลูกพี่ลูกน้องรับทราบ แต่ครอบครัวของยิ้มไม่เคยรู้มาก่อน ซึ่งพี่สาวได้แนะนำให้รับประทานยาคุมฉุกเฉิน แต่ยิ้มปฏิเสธการรับประทานเพราะคิดว่าตนเองไม่น่าจะท้องกับสามีคนนี้เพราะเธอมีคนรักที่เป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่แล้ว ประกอบกับยิ้มเคยมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นมาก่อนและไม่ได้ป้องกันแต่กลับไม่ตั้งครรภ์ ทำให้เธอปฏิเสธที่จะรับประทานยาคุมฉุกเฉิน

ยิ้มมีอาการแปลกไปจากเดิม นั่นคือมีอาการคลื่นไส้ เวียนหัวจนบางวันไม่สามารถทำงานได้ แต่ช่วงแรกยิ้มเข้าใจว่าเกิดจากการเที่ยวกลางคืนและดื่มสุรา และเรียกว่า “แฮงค์” แต่พี่สาวได้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงนี้จึงได้ซื้อชุดตรวจการตั้งครรภ์ด้วยตนเองมา ผลปรากฏว่ายิ้มกำลังตั้งครรภ์ จากนั้นพี่สาวจึงได้บอกพี่เขยและสามีของเธอ แต่ยิ้มไม่ต้องการมีบุตรขณะนั้นจึงหาวิธีทางที่จะทำแท้ง เพราะไม่ได้รักสามีคนนี้ อย่างไรก็ตามภายหลังจากที่มารดาทราบเรื่องแล้วจึงยอมให้ยิ้มแต่งงานและปัจจุบันยิ้มยังอยู่ร่วมกันกับสามีและบุตรของเธอ

3.3 บทวิเคราะห์กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

3.3.1 ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อมดังนี้

1. เริ่มดื่มสุราและเที่ยวกลางคืนตั้งแต่อายุ 16 ปี เนื่องจากเดิมยายเป็นคนดูแลยิ้มมาตั้งแต่เด็กได้เสียชีวิตลง เมื่อยายอีกคนมาดูแลแต่กลับไม่เข้มงวดดังเช่นยายคนก่อนจึงทำให้ยิ้มเริ่มโกหกและหนีเที่ยวกลางคืนบ่อยครั้งจนเกือบเรียนไม่จบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ยิ้มรู้สึกว่าตนเองมีอิสระและรู้สึกสนุก

2. ปฏิเสธการศึกษาต่อ ภายหลังจากจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วยิ้มได้ย้ายมาอยู่กับบิดามารดาที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาแห่งนี้เพื่อมาศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งแต่ได้เปลี่ยนใจภายหลังเพราะกลัวว่าตนเองจะไม่มีเพื่อนเนื่องจากตนเองเป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่คุ้นเคยกับเพื่อนใหม่จึงได้หันเหไปสมัครงานแทน ภายหลังจากการทำงานแล้วทำให้ยิ้มได้รับอิสระมากขึ้นประกอบกับการมีรายได้เป็นของตัวเอง ทำให้รู้สึกดีมากขึ้นและดื่มเที่ยวได้อย่างอิสระมากขึ้น และไม่เชื่อฟังบิดากับมารดามากขึ้น เนื่องจากบิดามารดาไม่ได้เลี้ยงดูเธอตั้งแต่เด็ก

3. บิดามารดาไล่ออกจากบ้าน ภายหลังจากที่ยิ้มทำงานในร้านขายของแห่งหนึ่งแล้ว ได้เที่ยวกลางคืนบ่อยครั้ง โดยมารดาต้องโทรตามยิ้มให้กลับบ้านบ่อยครั้ง แต่กลับกลายเป็นการทำให้ยิ้มรู้สึกรำคาญและไม่กลับบ้านบ่อยมากขึ้น จนกระทั่งวันหนึ่งมารดาได้โมโหและกล่าวว่าถ้าไม่ต้องการกลับก็ไม่ต้องกลับ จากนั้นยิ้มจึงได้ย้ายไปพักอาศัยอยู่กับพี่สาวที่ห้องแถวอู่ซ่อมรถของพี่สาวจนมีเพศสัมพันธ์กับสามีในที่สุด

4. ปฏิเสธการรับประทานยาคุมฉุกเฉิน ภายหลังที่มีเพศสัมพันธ์กับสามีแล้ว พี่สาวรับรู้ว่ามีเพศสัมพันธ์และย้ายมาอยู่กับสามีแล้ว จึงได้ตักเตือนให้รับประทานยาคุมกำเนิดฉุกเฉินและยาเม็ดคุมกำเนิดอื่น ๆ เพราะยิ้มเคยมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นโดยไม่ได้คุมกำเนิดแต่ไม่ได้ตั้งครรภ์ จึงคิดว่าครั้งนี้ก็ไม่ตั้งครรภ์เช่นเดียวกัน ประกอบกับเธอเพิ่งอยู่กินกับสามีคนนี้ได้ไม่นานจึงคิดว่าจะยังไม่ตั้งครรภ์

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะก่อนเกิดวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การตัดสินใจย้ายไปอยู่กับสามี หลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลทะเลาะเบาะแว้งกับที่ครอบครัวบ่อยครั้ง และมารดาได้ไล่ออกจากบ้าน ทำให้ตัดสินใจย้ายไปอยู่นอกบ้านและมาอยู่ร่วมห้องเดียวกับสามีในที่สุด เนื่องจากต้องการมีอิสระ สามารถดื่ม กิน เที่ยว กับสามีได้ตลอดเวลา

2. ปฏิเสธการคุมกำเนิด เนื่องจากสามีได้สวมถุงยางอนามัยเป็นบางครั้ง ประกอบกับจากเดิมที่เคยมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นและไม่ได้ป้องกันกลับไม่ตั้งครรภ์ จึงคิดว่าการคุมกำเนิดไม่จำเป็น

ด้านสภาพแวดล้อม

1. บิดาและมารดาไม่ได้เลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็ก เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลได้รับการเลี้ยงดูจากยายมาตั้งแต่เด็ก เมื่อต้องกลับมาอยู่กับบิดามารดาทำให้ไม่สนิทสนมกัน โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าตนเองไม่เชื่อฟังบิดามารดาเพราะไม่ได้เลี้ยงดูตนเองมาก่อน ประกอบกับบิดามารดาไม่กล้าดุด่าว่ากล่าวมากนักเพราะไม่ได้เลี้ยงดูเธอมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้นจึงทำให้เธอไม่สนิทกับครอบครัวมากเท่ากับยาย ดังนั้นเมื่อมารดาไล่ยิ้มออกจากบ้าน ยิ้มจึงตัดสินใจย้ายไปอยู่กับสามีเนื่องจากในเวลานั้นเธอสามารถทำงานและเลี้ยงดูตนเองได้แล้ว

2. พี่สาวและพี่เขยยุแหย่ให้มีเพศสัมพันธ์กัน ในช่วงแรกของการคบหาเป็นแฟนกัน ยิ้มและสามีไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กันเนื่องจากสามีเป็นคนขี้อาย แต่เมื่อคบหากันสักระยะพี่สาวและพี่เขยมักแหย่ให้มีสถานการณ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น มีการถูกเนื้อต้องตัวกัน และเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์กันโดยพี่สาวและพี่เขยไม่ได้ห้ามปรามพร้อมทั้งช่วยปกปิดบิดาและมารดา

3. มีเงินสำหรับการดื่มและเที่ยวกลางคืน เนื่องจากในขณะที่อยู่กับยายที่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บิดาและมารดาได้ส่งเงินกลับไปให้ใช้จำนวน 5,000 บาทโดยแบ่งกันกับน้อง ทำให้มีเงินสำหรับการดื่มและเที่ยวกลางคืนกับเพื่อนแม้ไม่บ่อยครั้งแต่ก็เป็นการเริ่มสนุกกับการมีอิสระ เมื่อย้ายมาอยู่ที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ยิ้มได้ทำงานและมีรายได้เป็นของตัวเอง

จึงสนุกกับการมีอิสระและมีเงินเพียงพอสำหรับการดื่ม รับประทานและเที่ยวกลางคืนได้บ่อยครั้งมากขึ้น

4. สถานบริการกลางคืนยอมให้ผู้ที่อายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าใช้บริการได้ ซึ่งในขณะนั้นยิ้มอายุ 16-17 ปี แต่สามารถตามรุ่นพี่เข้าไปใช้บริการในสถานบริการในเวลากลางคืนได้ โดยมีรุ่นพี่เป็นคนแนะนำและพาเข้าไปใช้บริการ และสถานบริการอนุญาตให้เข้าได้

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องก่อนเกิดวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องการคุมกำเนิด โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ไม่บ่อยครั้งหรือการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมีโอกาสตั้งครรภ์ได้น้อยจึงปฏิเสธการคุมกำเนิดทั้งก่อนและหลังมีเพศสัมพันธ์ โดยได้เล่าถึงสถานการณ์ที่พี่สาวตักเตือนเรื่องการคุมกำเนิดด้วยความเสียดายและรู้สึกแปลกใจที่ครั้งนี้ตั้งครรภ์ขึ้นมา โดยการเล่าและกระแทกเสียงตรงประโยคที่กล่าวว่าเคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อนแต่ก็ไม่ท้อง ดังคำกล่าว *"แต่ก่อนหนูก็มีแฟนอยู่นะ ก็มีอะไรกันแต่ก็ไม่ได้ท้อง ก็แฟนเค้าใส่ถุงบ้างไม่ใส่บ้างเราก็คิดว่า อืมมม เราไม่ท้องหรอก เพราะตอนนั้นเราก็ไม่ได้กินยาหรอก เพราะเราไม่รู้จัก ก๊อไม่ท้อง!! (กระแทกเสียง) จนมาอยู่กับแฟนแล้วมีอะไรกันครั้งแรกพี่เค้า (พี่สาว) ก็บอกว่ามึงกินยาคุมฉุกเฉินมั้ย ก็บอกว่าไม่กินหรอก ไม่คิดว่าจะท้องหรอก ไม่เป็นไรหรอก แล้วพอมันมีอะไรกันครั้งแรกมันก็มีเรื่อย ๆ ก็วัยรุ่นอ่ะเนอะ"*

2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสามีเกิดจากการยั่วยุของพี่ นั่นคือในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงสามีว่าสามีตนเองเป็นคนที่เหนียมอาย แต่ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปเกิดจากการยั่วยุของพี่สาวและพี่เขย ซึ่งได้เล่าพร้อมกันรอยยิ้ม เนื่องจากรู้สึกว่าสามีเป็นคนที่น่ารักที่เป็นผู้ชาย เงียบขรึมและเป็นคนขี้อาย ดังคำกล่าว *"คบกันกับแฟนคนนี้มาเกือบปี ยังไม่เคยได้ใกล้เนื้อกัน แฟนเป็นคนเงียบ ๆ แฟนเค้าขี้อาย จะไม่อะไรถ้าพี่ไม่ยุ ถ้าพี่ไม่บอกให้ทำก็ไม่อยากทำ ก็ไม่กล้า นั่งใกล้ยังไม่กล้าเลย (ยิ้ม) เค้าอายอ่ะพี่ แล้วทีนี้พี่เค้าก็เริ่มยุแหละ"*

จากความหมายดังกล่าวทำให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญกับการปฏิเสธเรื่องการคุมกำเนิดว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลได้เห็นว่าการคบหากับสามีเป็นเรื่องธรรมดาของวัยรุ่นและคนที่ชื่นชอบกันแต่การมีเพศสัมพันธ์นั้นเกิดขึ้นจากการยั่วยุจากบุคคลรอบข้าง

สรุปได้ว่าในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้ประสบกับสถานการณ์ที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยเริ่มจากการเริ่มดื่มสุรา หนีเที่ยวกลางคืน เพราะผู้ปกครองไม่ได้เข้มงวดเหมือนดังแต่ก่อน จากนั้นจึงชื่นชอบความอิสระมากขึ้น จนกระทั่งตัดสินใจหยุดเรียนหนังสือและทำงานทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เป็นของตัวเองและสามารถดื่มเที่ยวได้บ่อยครั้งขึ้น ประกอบกับการอยู่กับบิดามารดาที่ไม่ได้เลี้ยงดูมาตั้งแต่เด็กทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่เชื่อฟัง

เมื่อหนีเที่ยวบ่อยครั้งทำให้มารดาประชดประชันด้วยการไล่ออกจากบ้าน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้ตัดสินใจย้ายไปอยู่กับสามีและมีเพศสัมพันธ์กันในที่สุด ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นจากการยั่วยุของพี่เขยและพี่สาว และการไปดื่ม เที่ยวและใกล้ชิดกันบ่อยครั้ง โดยการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกนั้นผู้ให้ข้อมูลได้ปฏิเสธการคุมกำเนิดทั้งก่อนและหลังการมีเพศสัมพันธ์เพราะเชื่อว่าตนเองจะไม่ท้องและมีเพศสัมพันธ์ต่อมาเรื่อย ๆ ใช้การป้องกันการตั้งครรภ์โดยให้สามีสวมถุงยางอนามัย แต่ไม่ได้สวมทุกครั้ง จนในที่สุดนำมาสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ดังจะเห็นได้ว่าเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเกิดจากการบีบบังคับให้อยู่ในกฎระเบียบอย่างเข้มงวดจากยายคนแรก แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้ให้ข้อมูลชื่นชอบต่อการมีอิสระ ประกอบกับการมีเงินเพียงพอต่อการดื่ม กิน เที่ยว ทำให้เริ่มเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิต และกระทบกับความสัมพันธ์กับครอบครัวจนนำไปสู่การออกไปอยู่นอกบ้านและย้ายไปอยู่กับสามีในที่สุด รวมถึงเงื่อนไขของการปฏิเสธการคุมกำเนิดอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพราะมีความเชื่อตามประสบการณ์ที่ผ่านมาว่าได้มีเพศสัมพันธ์แต่ไม่มีการคุมกำเนิดมาก่อนซึ่งที่ผ่านมาเธอไม่ตั้งครรภ์ ประกอบกับผู้ให้ข้อมูลคิดว่าได้มาอยู่ร่วมกันกับสามีได้ไม่นานจึงไม่น่าจะตั้งครรภ์ได้อย่างรวดเร็ว จึงนำไปสู่การไม่ได้คาดคิดหรือเตรียมความพร้อมมาก่อนเมื่อตั้งครรภ์

3.3.2 ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การเกิดวิกฤตและการใช้ชีวิตอยู่ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนี้

1. รู้ผลว่ากำลังตั้งครรภ์ โดยผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงสถานการณ์ที่เป็นจุดวิกฤตที่สำคัญนั่นคือผลการตรวจการตั้งครรภ์จากชุดตรวจการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง ปรากฏผลว่ายิ้มกำลังตั้งครรภ์ โดยผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่าในสถานการณ์นั้น ทำได้ให้ร่างกายสั่น ร้องไห้และกอดกับพี่สาว เพราะไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะตั้งครรภ์ รวมถึงขอไม่ให้พี่สาวบอกเรื่องที่ตนตั้งครรภ์กับผู้อื่น

2. ทะเลาะเบาะแว้งกับสามีบ่อยครั้ง ภายหลังที่พี่สาวบอกเรื่องการตั้งครรภ์กับสามีของยิ้ม ทำให้ความคิดในการจัดการปัญหาที่แตกต่างกัน โดยยิ้มต้องการยุติการตั้งครรภ์ในขณะที่สามีต้องการให้แต่งงานและตั้งครรภ์ต่อทำให้เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยครั้งจนทำให้ยิ้มรู้สึกรำคาญสามีและย้ายกลับไปอยู่ที่บ้านเพราะไม่ต้องการให้ผู้อื่นมากดดันและคอยควบคุมเธอในการยุติการตั้งครรภ์

3. มารดารู้เรื่องการตั้งครรภ์และบอกให้ทำแท้งคนเดียว เนื่องจากอาการแพ้ท้องที่เป็นบ่อยครั้งจนผิดสังเกต มารดาจึงสอบถามและยิ้มไม่สามารถปิดบังได้ต่อไป ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าว่าสถานการณ์ดังกล่าวเป็นจุดวิกฤตที่สำคัญอีกจุดหนึ่งเพราะเป็นสถานการณ์ที่ตนไม่ต้องการให้เกิดขึ้นมากที่สุด โดยมารดาสอบถามว่าตั้งครรภ์หรือไม่ ก่อนที่ยิ้มจะยอมรับ และทั้งมารดาและเธอได้กอดกันและร้องไห้ จากนั้นมารดาจึงบอกให้ยิ้มไปทำแท้งเพราะคิดว่าหากบิดารู้เรื่องยิ้มจะถูกลงโทษอย่างหนัก ซึ่งการทำแท้งนี้ให้ไปเพียงลำพัง มารดาไม่ต้องการมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ทำให้ยิ้ม

มีความเครียดอย่างมากเพราะไม่รู้ว่าจะหาวิธีใดที่จะทำแท้งและกลัวว่าหากทำแท้งแล้วเสียชีวิตจะต้องเสียชีวิตคนเดียวและไม่ได้เห็นหน้ามารดาอีก

4. ตัดสินใจทำแท้งแต่เพื่อนกลับนำข้อมูลเรื่องความอันตรายจากการทำแท้งมาให้ดู ทำให้เกิดความลังเลใจอย่างมาก แม้จะตั้งใจทำแท้งแล้วแต่ยิ้มกลับได้รับข้อมูลความอันตรายจากการทำแท้ง เช่น การเสียชีวิต ภาพสยดสยองของเด็กที่ถูกทำแท้ง วิญญาณของเด็กจะตามจนทำให้ชีวิตไม่ก้าวหน้า เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่เพื่อนส่งมาให้นั้นทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดการชีวิตของยิ้มในขณะนั้น จึงทำให้เกิดความเครียดและลังเลใจเพิ่มมากขึ้น

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะวิกฤต

ด้านบุคคล

1. คิดหลายเรื่องในเวลาเดียวกัน ดังจะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลรับทราบผลการตรวจการตั้งครรภ์แล้ว ได้เกิดความคิดและความรู้สึกหลายอย่างปะปนกัน ได้แก่ นึกถึงแม่เพราะสงสารหากมารดารู้ว่าตั้งครรภ์ ไม่คาดคิดว่าจะต้องอยู่ร่วมกับสามีคนนี้เนื่องจากเป็นบิดาของบุตรในท้อง เกิดคำถามว่าตนเองควรทำอย่างไรต่อไป ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงแสดงอาการออกมาเป็นความกลัว ความสับสนและความเศร้าใจ โดยการสั่น การร้องไห้ กอดกับพี่สาว และเก็บตัวไม่อยากมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง

2. ค้นหาวิธีการเพื่อทำแท้ง เนื่องจากการตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นครรภ์ที่ไม่พร้อม โดยมีสาเหตุ เช่น ไม่ต้องการผูกพันกับสามีคนนี้เพราะยิ้มไม่ได้รัก ยังไม่ได้แต่งงานและครอบครัวไม่เคยรับรู้อาจทำให้มารดาผิดหวัง เป็นต้น ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรายงานว่ามีความเครียดอย่างมากและคิดว่าจะต้องรีบทำแท้งก่อนที่ข้อมูลจะถูกเปิดเผยมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความเครียดสะสมเพราะไม่สามารถปรึกษากับผู้อื่นได้ รวมถึงต้องคิดหาวิธีการยุติการตั้งครรภ์ให้ได้อย่างรวดเร็วก่อนผู้อื่นจะรู้ว่าเธอกำลังตั้งครรภ์

3. ปิดบังเรื่องการตั้งครรภ์กับบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะเมื่อมีอาการแพ้ท้อง ยิ้มต้องฝืนเพื่อไม่ให้ผิดสังเกต โดยเฉพาะเมื่อยิ้มกลับไปอยู่ที่บ้าน ต้องคอยระมัดระวังอย่างมากในการแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ เช่น การหลบไปอาเจียนในห้องน้ำ การเหม็นกลิ่นอาหาร เป็นต้น ทำให้เกิดความเกลียดชังกับทารกในครรภ์มากขึ้นเพราะทำให้ชีวิตของตนเองมีแต่ความทุกข์

4. โกรธเคืองต่อทารกในครรภ์ เนื่องจากในขณะที่อยู่ในภาวะวิกฤตนั้น ผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับการสูญเสียคนรักเนื่องจากตนเองตั้งครรภ์กับผู้ชายที่ไม่ได้รัก เผชิญกับอาการแพ้ท้องอย่างหนักจนไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ เผชิญกับความรู้สึกสองฝักสองฝ่ายทั้งรักและเกลียดทารกในครรภ์จนนิยามว่าตนเองเหมือน “คนบ้า” ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวทำให้รู้สึกว่าตนเองกำลังสับสน ลังเลและไม่สามารถค้นหาวิธีการแก้ปัญหาได้ ประกอบกับความกดดันด้านระยะเวลาที่ต้องทำให้เธอรีบตัดสินใจจึงได้แต่ร้องไห้อยู่ตลอดเวลา

5. การมีความเชื่อในด้านความสัมพันธ์กับคนรัก เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีความเชื่อว่าการคบหากับผู้ชายที่เป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภูมิลำเนาบ้านเดียวกันจะทำให้มีความเข้าใจกันมากกว่าการคบหากับผู้ชายภาคอื่น เพราะผู้ชายภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นคนขยันทำมาหากิน มีความรักใครคนจังหวัดเดียวกัน และจะรักเธอมากกว่าสามีที่เป็นคนใต้ เพราะความเชื่อที่ว่าคนภาคใต้นั้นเป็นคนใจดำ และโหดร้าย ทำให้เกิดความไม่แน่ใจ ยังคงปฏิเสธความรักจากสามีและวิธีการแก้ปัญหาด้วยการแต่งงาน ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงมุ่งมั่นแก้ปัญหาด้วยการทำแท้ง

ด้านสภาพแวดล้อม

1. สามีแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกว่ายังไม่พร้อมมีบุตร แม้ยิ้มไม่ต้องการบอกให้สามีรู้เรื่องการตั้งครรภ์ แต่เมื่อสามีได้รู้ว่ายิ้มกำลังตั้งครรภ์ ได้แสดงออกถึงการไม่พร้อมมีบุตรเช่นเดียวกับยิ้ม ได้แก่ การหยิบสิ่งของผิด ไม่สามารถซ่อมรถได้ตามปกติ ทำให้ยิ้มเข้าใจได้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวคือการแสดงความไม่พร้อมต่อการมีบุตรแม้จะทราบดีว่าสามีจะรับผิดชอบต่อบุตรในครรภ์อย่างแน่นอนแต่เพราะยิ้มประเมินว่าทั้งเธอและสามียังไม่พร้อมในตอนนี้ จึงเลือกตัดสินใจหาหนทางและวิธีการทำแท้งต่อไป

2. แนวทางการจัดการชีวิตของตนเอง ขัดแย้งกับแนวทางการของบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะสามีที่ต้องการให้แก้ปัญหาด้วยการแต่งงานและตั้งครรภ์ต่อ ซึ่งสอดคล้องกับพี่สาวและพี่เขย แต่เป็นวิธีการที่สวนทางกับผู้ให้ข้อมูลและมารดาของผู้ให้ข้อมูลที่ต้องการยุติการตั้งครรภ์ เพราะความไม่พร้อมหลายด้าน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความเครียดในเรื่องการจัดการกับครรภ์ และปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และเลือกกล่าวโทษต่อสามีที่ทำให้ตั้งครรภ์จนกลายเป็นการทะเลาะเบาะแว้งและขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น

3. บุคลิกของคนในครอบครัว ยิ้มหวาดระแวงเรื่องข้อมูลของการตั้งครรภ์ โดยกลัวว่าบิดาจะรู้เรื่องการตั้งครรภ์และทำร้ายร่างกายของเธอ เนื่องจากบิดามีบุคลิกที่เงียบขรึมแต่หากบุตรกระทำความผิดรุนแรง จะใช้วิธีการรุนแรงในการลงโทษ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงคาดว่าหากบิดารู้อาจทำให้ถูกลงโทษอย่างรุนแรงถึงขั้นที่คิดว่า เธอจะถูกฆ่า

4. มารดาแนะนำให้ไปทำแท้ง แต่ให้เดินทางไปทำเพียงลำพัง ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการจัดการชีวิตเพราะยิ้มต้องการยุติการตั้งครรภ์แต่ไม่กล้าเดินทางไปทำแท้งเพียงลำพังและกลัวผลการทำแท้ง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทราบดีว่ามีความอันตราย แต่มารดายังต้องการให้ทำแท้งจึงเลือกที่จะจัดการยุติการตั้งครรภ์ให้เร็วมากขึ้น ซึ่งการที่มารดาแนะนำให้ไปทำแท้งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลต้องเชื่อฟัง เนื่องจากไม่ต้องการให้มารดาลำบากและผิดหวังในตนเอง

5. ข้อมูลและสื่อต่าง ๆ นั่นคือการนำเสนอภาพและเหตุการณ์ด้านลบของการทำแท้งเถื่อนที่เพื่อนส่งมาให้ยิ้มได้ทราบ ทำให้ยิ้มเกิดความลังเลใจในการยุติการตั้งครรภ์ เพราะภาพที่ออกมามีปรากฏถึงความอันตรายต่อชีวิต ทำให้เสียชีวิต ประกอบกับการนำเสนอในเชิงของบาปกรรมที่หญิงที่ทำแท้งจะได้รับ ทำให้รู้สึกว่าหากทำแท้งแล้วจะเสียชีวิตในที่สุด จึงเลือกที่จะจัดการชีวิตด้วยวิธีทางอื่น

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. น้ำตาร่วงเพราะคิดถึงแม่ และอนาคตของตัวเอง ในระหว่างการเล่าถึงสถานการณ์ที่เพิ่งทราบว่ากำลังตั้งครรภ์ และได้นึกถึงมารดาเป็นอันดับแรก โดยได้กล่าวด้วยน้ำเสียงระดับเบาลงและน้ำตาซึม โดยเหตุผลที่ทำให้น้ำตาซึมเพราะช่วงเวลานั้นเป็นช่วงที่ยิ้มรู้สึกว่าเป็นความอึดอัดและสิ้นหวัง ไม่รู้ว่าตนเองควรทำอย่างไรเพียงแค่อยากร้องไห้ระบายความอัดอั้นและอยากกอดกับมารดา แต่ไม่สามารถทำได้ ดังคำกล่าว

ก็ตอนแรกเราก็ไม่ได้คิดว่าเราจะท้อง พอมัน (ผลการตรวจตั้งครรภ์) ขึ้น 2 ขีดข้างบนแค่นั้นแหละ น้ำตาหนูร่วงอ่ะพี่ สั่นไปหมดเลยอ่ะตอนนั้นน่ะ (น้ำตาซึม) คิดถึงหน้าแม่ก่อนเลยพี่ ต๊ายยยยย (ทำเสียงสูง) กอดพี่เค้าทำไงวะเนี่ย น้ำตาร่วงไม่คิดว่าตัวเองจะท้อง ไม่คิดว่าเราจะต้องอยู่กับแฟนคนนี้ ความคิดเด็กอ่ะ ก็แค่เล่น ๆ ไป หนูก็ร้องไห้ แล้วเครียดอ่ะ ท้องเหรอ ท้องแล้วเราจะทำยังไงนะ ความคิดหนู

2. การรับรู้เรื่องความอันตรายจากการยุติการตั้งครรภ์ โดยผู้ให้ข้อมูลได้เล่าด้วยหน้าตาบิดเบี้ยวทำให้รับรู้ว่าปัจจุบันเธอยังคงกลัวเรื่องการทำแท้งอยู่ โดยได้เล่าถึงความอันตรายและภาพที่เธอได้เห็นจากในสื่อต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ค โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งเต็มไปด้วยผลลัพธ์เชิงลบทั้งสิ้น โดยทั้งหมดทั้งสิ้นเธอได้หัวเราะและยอมรับออกมาว่า เป็นเพราะเธอกลัวเสียชีวิต ดังคำกล่าว *"เพื่อนมันก็คุยกับเรานี่แหละว่าเด็กมันจะทำให้ไม่เจริญ บางคนก็เปิดเฟส (facebook) ให้เราดู ว่าทำนู้นทำนี่แล้วเกิดตายขึ้นมา หรือเกิดเด็ก (วิญญาณเด็ก) ตามอ่ะ มันตามทำให้พ่อแม่เราหากินไม่ได้อีก เหมือนเราเป็นตัวขัดตลอดอย่างนี้หรือเปล่า จะแรงมั้ยเด็กคนนี้หรือยังไง เราอ่านเราก็กลัวอ่ะ เกิดว่าเราตายไปเลยมันจะเป็นยังไงวะ กลัวเยอะแต่ก็อยากทำ แต่หนูก็กลัวตายแหละ (หัวเราะ)"*

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่ากับความต้องการของมารดาเพราะเชื่อว่าการตั้งครรภ์นี้จะทำให้มารดาเสียใจผิดหวัง และยังไม่เคยลืมเรื่องราวดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงและร้องไห้อีกครั้งเพราะเป็นวิกฤตของชีวิตที่เกิดขึ้นและไม่สามารถลบความทรงจำออกไปได้โดยง่าย รวมถึงให้ความหมายต่อการทำแท้งว่าเป็นสิ่งที่เป็นอันตรายกับชีวิต หากล้มเหลวจะทำให้ไม่ได้เจอมารดาอีกต่อไป รวมถึงหวาดกลัวต่อภาพของการทำแท้ง โดยมีความเชื่อว่าการทำแท้งจะทำให้วิญญาณเด็กตามอาฆาตถึงครอบครัวของตนเอง ทำให้ชีวิตตกต่ำ ทำให้เกิดความกลัวและนำไปสู่การไม่กล้ายุติการตั้งครรภ์ด้วยวิธีการทำแท้ง

สรุปได้ว่าในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้ให้เกิดความเครียด กังวล อึดอัด รู้สึกว่าชีวิตตนเองผิดพลาดจากการกระทำของผู้อื่น และการตั้งครรภ์กระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่น มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่ากับการยกสถานการณ์เรื่องแม่รู้ทราบเรื่องการตั้งครรภ์และร้องไห้ โดยได้เล่าถึงสถานการณ์ดังกล่าวและได้ร้องไห้อีกครั้งเพราะเป็นสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้แต่กระทบกระเทือนต่อความรู้สึก นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความ

ต้องการทั้งคนอยู่เคียงข้างที่รับฟังและคอยช่วยเหลือแต่ไม่ต้องการบุคคลที่คอยควบคุมหรือกำกับวิธีการจัดการชีวิต ดังจะเห็นได้ว่าพี่สาวและสามีได้คอยควบคุมยิ้มเพราะเกรงว่ายิ้มจะไปทำแท้ง ดังนั้นยิ้มจึงได้ย้ายกลับไปอยู่ที่บ้านเพื่อหนีการควบคุม

นอกจากระดับความเครียดที่เพิ่มสูงขึ้นแล้ว ผู้ให้ข้อมูลได้มีการสังเกตปฏิกิริยาจากคนรอบข้าง และประเมินผลจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างในเชิงลบ นั่นคือการที่สามีแสดงพฤติกรรมว่าตนเองไม่มีความพร้อมเช่นเดียวกัน รวมถึงยังไม่ต้องการยอมรับการใช้ชีวิตร่วมกับผู้ชายที่ตนไม่ได้รัก เนื่องจากมีความเชื่อว่าคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรมีคู่ครองเป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นเดียวกัน ทำให้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมุ่งจัดการปัญหาด้วยการทำแท้ง เนื่องจากการทำแท้งเป็นวิธีการอันดับแรกที่ผู้ให้ข้อมูลนึกถึงในระยะเวลาอันจำกัดก่อนที่บุคคลรอบข้าง ได้แก่ บิดามารดา แฟนที่ผู้ให้ข้อมูลรัก ทราบว่ากำลังตั้งครรภ์ เพราะคาดว่าจะเกิดผลเชิงลบตามมา

3.3.3 ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การคลี่คลายวิกฤต ดังนี้

1. การแต่งงาน เป็นสถานการณ์สำคัญในระยะคลี่คลายวิกฤต เนื่องจากทำให้บุตรมีคนรับผิดชอบ และทำให้ยิ้มไม่ถูกลงโทษจากบิดาและบุคคลรอบข้างที่ รวมถึงหยุดความกังวลเรื่องการทำแท้ง เพราะเมื่อแต่งงานแล้วยิ้มสามารถตั้งครรภ์ต่อและสามารถเผชิญหน้ากับบิดาได้อย่างสะดวกใจ แม้การแต่งงานครั้งนี้ยิ้มยังไม่แน่ใจว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องหรือไม่เพราะเป็นการแต่งงานที่ไม่ได้เกิดจากความรัก แต่ยิ้มเห็นว่าการแต่งงานนี้เป็นวิธีแก้ปัญหาและยุติความเครียดลงได้จึงเลือกที่จะยอมรับ

2. มารดาอยู่เคียงข้างเมื่อมีปัญหา แม้ว่ายิ้มยังไม่แน่ใจการแก้ปัญหาด้วยการแต่งงาน แต่พบว่าในวันแต่งงานที่ยิ้มมีไข้สูงเพราะแพ้ท้องอย่างหนักแต่ต้องทำตามประเพณีคือการอยู่ในหอร่วมกับสามีจนข้ามคืน ซึ่งสามีไม่ได้ช่วยเหลือหรือเช็ดตัวเพื่อลดไข้ให้กับยิ้มทำให้ยิ้มต้องออกมาขอความช่วยเหลือจากมารดา ซึ่งมารดาได้เช็ดตัวให้ยิ้มทั้งคืนจนกระทั่งไข้ลดลงทำให้ยิ้มเกิดความเชื่อมั่นและซาบซึ้งใจว่าแม้เธอจะเจอปัญหาใดก็ตาม แต่เธอยังคงมีแม่ที่อยู่เคียงข้างเสมอ จึงเกิดความผ่อนคลายและสบายใจจากความเครียดและมั่นใจในหนทางจัดการชีวิตมากขึ้น

3. ตัดใจจากคนรักเก่า หลังจากที่ยิ้มได้แต่งงานแล้วจึงต้องปรับตัวและยอมรับต่อการเป็นครอบครัวกับสามีคนนี้ รวมถึงการดำเนินบทบาทที่ดีให้กับบุตร ดังนั้นยิ้มจึงได้บอกเลิกความสัมพันธ์กับผู้ชายที่เธอรัก โดยในขณะที่เธอบอกเลิกความสัมพันธ์กับผู้ชายที่รักนั้น เธอรู้สึก “หนัก” หรือหนักใจที่ต้องบอกเลิกเพราะผู้ชายที่เธอรักไม่ได้มีความผิดและเธอยังคงรักอยู่แต่เพื่อลดความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์กับสามีเพราะต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน อาจถูกจับได้ว่าเธอแอบคุยกับผู้ชายคนอื่นและทำให้ต้องมีปัญหาเพิ่มมากขึ้น จึงต้องทำใจยอมรับและตัดความสัมพันธ์ไป

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะคลี่คลายวิกฤต

ด้านบุคคล

ปรับตัวในบทบาทการเป็นมารดาและภรรยา มุ่งเน้นการสร้างครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจยอมรับการแต่งงานกับสามีคนนี้แม้จะไม่ได้รักตั้งแต่แรก แต่ต้องประคับประคองครอบครัวเพื่ออนาคตของบุตรจึงได้ปรับตัวโดยการบอกเลิกความสัมพันธ์กับผู้ชายที่เธอรักอีกคน และลดปัญหาด้านความสัมพันธ์กับสามีและเพื่อการดำเนินบทบาทมารดาที่ดีให้กับบุตร

ด้านสภาพแวดล้อม

1. สามีแสดงความรับผิดชอบด้วยแต่งงาน เป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่การยอมรับการตั้งครรภ์ต่อ แม้จะไม่ใช่วิธีการที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการแต่ผู้ให้ข้อมูลได้คิดไตร่ตรองถึงผลดีและเสีย โดยเห็นว่าการแต่งงานมีข้อดีคือ บุตรจะมีบิดา ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องแก้ปัญหาตามลำพัง ประกอบกับเพื่อนปฏิเสธการพาผู้ให้ข้อมูลไปทำแท้ง จึงเลือกที่จะยอมรับการแก้ปัญหาด้วยการแต่งงาน แต่หากสามีปฏิเสธการรับผิดชอบต่อบุตรในครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าจะเลือกวิธีการยุติการตั้งครรภ์อย่างแน่นอน

2. มารดาแสดงความรัก โดยมารดายังคงดูแลและอยู่เคียงข้างเมื่อเกิดปัญหาขึ้น รวมถึงปฏิเสธรับเงินที่ยิ้มเคยแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งให้มารดาเสมอ เพราะต้องการให้ยิ้มเก็บเงินไว้สำหรับการคลอดบุตร ทำให้เกิดความมั่นใจว่าการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตจะมีมารดาคอยช่วยเหลือและสามารถพึ่งพิงได้เสมอ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลได้ประเมินว่าสามีและตัวเองยังเด็กเกินไปที่จะรับผิดชอบต่อการเลี้ยงดูบุตรและการสร้างครอบครัว จึงเกิดความกังวล แต่เมื่อมารดาได้แสดงออกว่ายังรักและพร้อมดูแลเธอต่อไป ทำให้เกิดความมั่นใจต่อการใช้ชีวิตในอนาคตและไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งเพิ่มขึ้น

3. บุตรมีการตอบสนอง เมื่อผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อทำให้ความเครียดและกังวลในเรื่องการทำแท้งลดน้อยลง และแปรเปลี่ยนเป็นความรักต่อบุตรมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อบุตรในครรภ์เริ่มดิ้นทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกรักต่อบุตรมากขึ้น และรอคอยให้ถึงเวลาคลอดเพื่อให้ได้เจอกับบุตร ทำให้หันเหความสนใจในเรื่องความบกพร่องในการทำหน้าที่ของสามี หันมาสนใจพัฒนาการของบุตร และการเลี้ยงดูบุตรในอนาคต ทำให้เกิดความสุขในการคิดถึงเรื่องบุตร

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. การแต่งงานคือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติ มีผลดีมากกว่าผลเสีย และเป็นวิธีการที่ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าได้รับโอกาสที่พิเศษมากกว่าผู้หญิงทั่วไปที่ส่วนใหญ่ฝ่ายชายจะไม่รับผิดชอบ ประกอบกับในการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีระยะเวลาในการตัดสินใจจำกัดมากกว่าปัญหาอื่น ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงได้นิยาม

ความหมายของการแต่งงานว่าเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ไม่ถูกตราหน้าว่า “ท้องไม่มีพ่อ” ซึ่งหากอยู่ด้วยกันไม่ได้สามารถหย่าร้างกันได้ในภายหลัง แม้จะไม่อยากแต่งงานแต่วิธีการเช่นนี้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองจากเดิมที่มองว่าสามีไม่มีความพร้อมต่อการรับผิดชอบบุตรในครรภ์ ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การยอมรับว่าสามีมีความรับผิดชอบ ดังคำกล่าว

แล้วเค้าจะมาแต่งงาน เราก็เริ่ม เออความรู้สึก เออว่ะ มัน (สามี) คงรับผิดชอบแหละ แต่ใจเราก็ยังแบบ... เออกูต้องมีมึงเหรอ กูต้องแต่งเหรอ แต่ก็คือสบายใจหน่อยแล้วว่าเออลูกก็ยังมีพ่อ ก็ยังมีแฟนที่รับว่าจะอยู่กับเรา มันทำให้ใจนึงไม่อยากเอาออกแล้ว แต่ถ้าตอนนั้นแฟนไม่รับอ่ะ ก็คือกูเอาออกแน่ ๆ เป็นตายร้ายดียังไงก็น่าจะทำ เราก็คิดว่าเออไม่เป็นไร กูแต่งแล้ว แฟนกูก็ยังอยู่ด้วยแล้วทุกวันนี้ก็ยังมีนู้นนี่นั่น (มีเงินทองและสมบัติ)

2. มารดายังคงรักอยู่เสมอ โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงสถานการณ์ที่มารดาช่วยเช็ดตัวให้ทั้งคืน ทำให้ตีความหมายของการที่มารดาดูแลเธอในขณะตั้งครรภ์ว่าเป็นการใช้ชีวิตโดยที่มีมารดาเป็นผู้สนับสนุนกำลังใจ และให้ความรักต่อเธออยู่เสมอไม่ว่าจะทำตัวไม่ดีเพียงใด จึงลดความกังวลและความไม่แน่ใจในการพึ่งพาสามีได้ ดังคำกล่าว *“แม่จะดูแลทุกอย่าง แฟนหนูมันไม่ได้สนใจหนูนอนก็ไม่ได้ หนูเครียดอีก ร้องไห้ คือทำไมแฟนถึงไม่ดูแลวะ ใจคือโอ๊ย!!! (เสียงดัง) กูจะทำยังไงดี ก็เลยไปนอนกับแม่ แม่ก็เช็ด ๆ (ลากเสียงยาว) ให้จนตี 4-5 แม่ก็ปลุก เราก็คิดอย่างเดียวว่าแม่กูก็ยังรักเรานะ”*

3. ความรักต่อบุตร ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงบุตรด้วยความรู้สึกตื้นตันเมื่อบุตรมีการตอบสนอง หรือดิ้นอยู่ในท้องเพราะทำให้เกิดความรักและผูกพันกับบุตรมากขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงบุตรในขณะที่อยู่ในครรภ์และตอนคลอดด้วยรอยยิ้มแต่น้ำตาไหล พร้อมกับเงียบเป็นระยะเพราะซาบซึ้งปะปนกับความรู้สึกผิดที่เคยคิดจะทำร้ายบุตร ดังคำกล่าว

ลูกเริ่มตอด (ดิ้น) เราเหมือนเป็นคนบ้าอ่ะพี่ เวลานอนเราจะลูกท้องเราอ่ะ แล้วก็บอกว่าแม่รักหนูนะ แต่ก่อนแม่เคยจะอย่างนู้นอย่างนี้ (คิดทำแท้ง) แต่แม่ก็รักหนูที่หนูมาอยู่กับแม่ เวลาที่หนูมาอยู่กับแม่แล้วเหมือนแม่มีความสุข เราก็เริ่มรักลูกขึ้นทุกวัน ยิ่งท้องโตทุกวัน ๆ ก็ยิ่งรักทุกวัน ยิ่งดิ้นแรงเท่าไหร่ก็ยิ่งอู้หู เราจะเห็นเค้าแล้วอ่ะ รัก (ยิ้มกว้าง) เราเริ่มผูกพันอยากให้เค้าอยู่กับเรา ก็เป็นตัวช่วยอ่ะ แต่ก่อนเราไม่ได้รัก กูจะฆ่ามึงให้ได้ แต่พอนาน ๆ เริ่มหาชื่อแล้ว (เสียงสั่นเครือแต่หัวเราะ) พอคลอดลูก เห็นหน้าลูกครั้งแรก น้ำตาไหลอ่ะ คือเค้าคลอดออกมาเห็นเค้าน่ะ อืม ลูก ออกมาแล้วแบบ ลูกเราอ่ะ (น้ำตาไหล) ก็แค่นั้น (เงียบ) รู้สึกผิดกับเค้าว่าน้องทำไมน่ารักอย่างนี้แต่เรากลับคิดจะเอาเค้าออก (น้ำตาไหล)

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลได้จัดการชีวิตของตนเองโดยการยอมรับการแต่งงานกับสามีและดำเนินชีวิตบนความเหมาะสมกับบทบาทของภรรยาและมารดาของบุตร แม้จะมองว่าการแต่งงานเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแต่สามารถทำให้ปัญหาคลี่คลายได้ รวมถึงในระยะคลี่คลายวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลได้เกิดความซาบซึ้งเมื่อเล่าถึงความรักที่มารดาถ่ายทอด

ผ่านการดูแลในยามที่เธอเจ็บป่วย ซึ่งเป็นการเติมเต็มกำลังใจและสร้างความมั่นใจให้กับเธอ ในการตั้งครรภ์ต่อ ประกอบกับการพัฒนาความรักที่มีต่อบุตร ทำให้ความเครียดลดน้องลงและเกิดเป็นความสุขใจมากขึ้น ดังนั้นในระยะคลี่คลายวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญกับสถานการณ์ที่ช่วยลดปัญหาในการตั้งครรภ์นั่นคือการยอมรับการแต่งงาน และให้ความสำคัญกับความรักที่มารดามีต่อเธอ และความรักที่มีต่อบุตร

สรุปได้ว่าในระยะคลี่คลายวิกฤต ผู้ให้ข้อมูลได้พบกับสถานการณ์ที่ช่วยคลี่คลายวิกฤต ได้แก่ การแสดงความรับผิดชอบจากฝ่ายชายโดยการมาสู่ขอและแต่งงาน มารดายังคงรักและดูแลในขณะที่ตั้งครรภ์ บุตรมีการตอบสนองและพัฒนาการที่ดี ทำให้สถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้คลายกังวลใจกับอนาคตของบุตร และความเครียดจากเดิมที่เคยประเมินว่ามารดาจะไม่ให้อภัยและไม่ยอมรับแต่กลับพบว่ามารดายังคงรักและดูแลอยู่เสมอ ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจต่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตโดยการตั้งครรภ์ต่อ รวมถึงผู้ให้ข้อมูลได้ใช้กลไกในการจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นั่นคือการลดปัญหาด้านความขัดแย้งกับสามีโดยการบอกเลิกความสัมพันธ์กับผู้ชายที่รักอีกคนทำให้ปริมาณของปัญหาลดน้อยลง และมีความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากขึ้น จึงทำให้สถานการณ์มีแนวโน้มดีมากขึ้น

3.3.4 ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการปรับตัวอยู่ในระยะฟื้นฟูวิกฤต ดังนี้

การรับรู้เรื่องราวของเพื่อน ผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบข้อมูลและเรื่องราวชีวิตของเพื่อนจากสื่อออนไลน์ และนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตของตนเอง ทำให้เกิดความเสียดายต่ออนาคตในด้านการเรียนและการทำงาน การมีชีวิตวัยรุ่นที่สนุกสนาน และเสียดายโอกาสในการคุมกำเนิด แม้จะรู้สึกเศร้าและน้อยใจในโชคชะตาแต่ทุกครั้งที่ร้องไห้ ลูกชายมักจะเดินมากอดและพูดคุยด้วย ทำให้ความรู้สบายใจและลดความรู้สึกผิดพลาดในอดีตเพราะปัจจุบันเธอมีบุตรที่คอยอยู่เคียงข้าง

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะฟื้นฟูวิกฤต

ด้านบุคคล

การสื่อสารเชิงบวกกับตนเอง สามารถลดความรู้สึกผิดพลาดและความสูญเสียโอกาสในวัยเด็ก โดยได้สื่อสารกับตนเองว่าตนเองมีความรับผิดชอบและเป็นผู้ใหญ่มากกว่าเพื่อน รวมถึงเมื่อเวลาที่เธอร้องไห้ บุตรมักจะมาปลอบใจและทำให้เธอสามารถหัวเราะได้ โดยได้เดินมากอด สอบถามความรู้สึก ทำให้รู้สึกว่าเธอไม่ได้ตัดสินใจผิดพลาดที่ตั้งครรภ์ต่อ แม้จะต้องแลกมากับการสูญเสียโอกาสในวัยเด็ก

ด้านสภาพแวดล้อม

1. สามีปรับบทบาทและร่วมรับผิดชอบกับครอบครัวมากขึ้น โดยในระยะวิกฤตนั้นสามีได้แสดงความรับผิดชอบโดยการมาสู่ขอและแต่งงานกับผู้ให้ข้อมูล แต่ยังคงติดเพื่อน และชอบเที่ยวตามลักษณะของวัยรุ่นชาย แต่ในระยะฟื้นฟูนี้สามีของผู้ให้ข้อมูลได้ปรับบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัว รับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในบ้านโดยการยกรายได้ทั้งหมดให้กับผู้ให้ข้อมูล ทำให้ไม่เกิดปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร

2. มารดาช่วยแบ่งเบาภาระในชีวิตประจำวัน โดยมารดาได้ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานบ้าน เช่น ช่วยซักผ้าเพราะผู้ให้ข้อมูลมีครรภ์ที่ใหญ่มากขึ้นและก้มลงซักผ้าลำบากมากขึ้น รวมถึงช่วยเลี้ยงดูบุตรให้กับผู้ให้ข้อมูล โดยเฉพาะในวันหยุดที่ผู้ให้ข้อมูลและสามีต้องการพักผ่อนและนอนตื่นสาย มารดาจะช่วยเลี้ยงดูบุตรในช่วงเช้า รวมถึงปฏิเสธการรับเงินจากผู้ให้ข้อมูลเพราะต้องการให้ผู้ให้ข้อมูลเก็บเงินไว้สำหรับการผ่าตัดคลอดบุตร

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

การดำรงบทบาทมารดา ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงชีวิตของการเป็นหญิงวัยรุ่นที่ต้องพบกับความเสียดายเพราะได้สูญเสียโอกาสในด้านการเรียน การทำงาน การคบหากับผู้ชายที่ดี และการใช้ชีวิตวัยรุ่น แต่สามารถชดเชยความสูญเสียเหล่านั้นได้เพราะมีบุตรที่ช่วยปลอบใจและอยู่เคียงข้าง ทำให้เกิดการเรียนรู้การเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ และเข้าใจบทบาทของ “แม่” ดังคำกล่าว *“การมีลูกก็ดีขึ้น ก็คือมีน้อง (ลูก) ที่คอยอยู่กับเราตลอด เหมือนเป็นคู่ที่อยู่กับเราตลอด กิน นอน หัวเราะ เล่น เราก็โตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น คือเรารับผิดชอบอะไรหลาย ๆ อย่าง จากที่เราไม่ฟังแม่อ่ะ ก็หันกลับมาย้อนดูลูกเรา เออว่ะ รั้นจังเลย เวลาเราทะเลาะ เราร้องไห้ ลูกก็จะเช็ดน้ำตาให้ แม่จะร้องทำไม พี่รักแม่นะ เราก็จะหายไปเอง”*

จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่ากับบุตร โดยเปรียบเหมือนเพื่อนคู่ชีวิตที่คอยดูแลยามที่เศร้า สามารถทดแทนสิ่งที่สูญเสียในวัยเด็กไปได้ทำให้มีการสื่อสารกับตนเองในแง่บวก เพราะมีครอบครัวที่อบอุ่นและมีเพื่อนที่คอยปลอบใจตลอดเวลา

สรุปได้ว่าในระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์นี้ผู้ให้ข้อมูลยังคงมีการตำหนิและเสียดายโอกาสในวัยรุ่น และต้องการมีชีวิตดังวัยรุ่นทั่วไป แต่ใช้การสื่อสารเชิงบวกกับตนเองโดยให้คุณค่ากับบุตรทดแทนความผิดพลาดที่ผ่านมา ประกอบกับสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลมากขึ้นเพราะมารดาช่วยแบ่งเบาภาระ และไม่มีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตและเลี้ยงดูบุตร ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคง แม้จะมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับสามีเป็นประจำแต่สถานการณ์ไม่ได้มีความรุนแรงจนเป็นวิกฤตเพราะไม่มีปัญหาด้านค่าใช้จ่าย รวมถึงสามีได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นหัวหน้าครอบครัวมากขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4: เจี๊ยบ

4.1 เรื่องเล่าจากประสบการณ์ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

ในวันไหลของภาคตะวันออก เป็นวันที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเจอสาวน้อยหน้าใสคนหนึ่ง เธอเดินเข้ามาหาผู้วิจัยตามที่ได้นัดหมายกันด้วยชุดเสื้อคลุมพร้อมกางเกงขาสั้น เสื้อผ้าบางเบาของเธอทำให้เห็นไปถึงเสื้อข้างในที่เธอใส่ทับมาอีกชั้นซึ่งเป็นเสื้อสีเหลืองสะท้อนแสงมีลายลูกไม้ที่มองดูแล้วเหมือนลูกเจี๊ยบ ผู้วิจัยจึงขอตั้งชื่อให้เธอว่า “เจี๊ยบ” จากการสอบถามทำให้รู้ว่าเธอเตรียมใส่มาเล่นน้ำสงกรานต์ในบริเวณใกล้ ๆ กับบ้านพักของผู้วิจัย การสนทนากับเธอทำให้ผู้วิจัยและเธอหัวเราะร่วมกันหลายครั้ง เพราะความที่เธอเป็นผู้หญิงที่พูดตรง ๆ จนบางครั้งผู้วิจัยก็อดหัวเราะให้กับความไร้เดียงสาของสาวน้อยคนนี้ไม่ได้จริง ๆ ผู้วิจัยได้ขอให้เธอช่วยเล่าประสบการณ์ชีวิตที่ทำให้เธอได้ตั้งครรภ์ตั้งแต่อายุ 15 ปี จนกระทั่งปัจจุบันเธอมีอายุ 19 ปี และสามีของเธออายุ 20 ปี มีบุตรด้วยกัน 2 คน โดยบุตรชายคนโตอายุ 4 ปี และบุตรสาวคนเล็กอายุ 4 เดือน และเธอยังคงอยู่กับสามีที่บ้านของบิดา

เธอเริ่มเล่าจากเรื่องการเรียนก่อนว่าเพิ่งเรียนจบจากการศึกษานอกระบบ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และคาดว่าหากมีโอกาสเธอจะเรียนต่อจนจบระดับ ปวช. แต่ปัจจุบันยังต้องเลี้ยงลูกอ่อนที่เพิ่งหย่านมได้ไม่นาน ทำให้ไม่อาจคาดหวังได้ว่าจะสามารถศึกษาต่อได้ตามคาดหวังหรือไม่ เพราะตอนนี้บุตรชายคนโตกำลังจะเข้าโรงเรียน เธอมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อรายรับที่สามีหาเข้ามาใช้จ่ายในครอบครัวเพียงคนเดียว จากนั้นเจี๊ยบจึงค่อย ๆ เล่าถึงอดีตสมัยวัยเด็กของเธอให้ฟังว่า เธอได้อาศัยอยู่กับย่าที่บ้านหลังหนึ่ง โดยบิดาและมารดาแยกทางกันและต่างคนต่างไปมีสามี/ภรรยาใหม่ เธอถูกเลี้ยงมาให้อยู่ในกรอบที่ย่าตั้งไว้ว่า ห้ามไปเที่ยวนอกบ้าน เลิกเรียนต้องกลับถึงบ้านตรงเวลา ซึ่งเธอไม่ได้รู้สึกต่อต้านใด ๆ จนกระทั่งย้ายเข้าโรงเรียนใหม่ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้พบเจอเพื่อนใหม่และได้เริ่มไปเที่ยวกับเพื่อนเพราะเธอรู้สึกเบื่อที่ครอบครัวของเธอแตกแยก เริ่มดื่มสุราและติดบุหรี่ตั้งแต่นั้น และเมื่อเที่ยวหนักขึ้นเรื่อย ๆ ย่าก็เริ่มเอือมระอาและบ่นเธอมากขึ้น

พอมาเข้า ม.1 เนี่ยค่ะ ก็คือไปเลย เพื่อนชวนไป มันก็หลายอย่าง มันเหมือนครอบครัวด้วยแหละค่ะ เพราะว่าอย่างเหมือน ม.1 ก็ทะเลาะกับแม่บ้าง ทะเลาะกับพ่อบ้าง ไปหาพ่อ พ่อก็ไล่ให้ไปหาแม่ หาแม่ แม่ก็ไล่ให้ไปหาพ่อ แล้วก็คือเราแยกตรงกลางไม่ได้ไปหาเพื่อนดีกว่า เผื่อมีอะไรก็อธิบายให้เข้าใจ เหมือนเราก็แตกแยกแล้วเราก็เห็นตรงนี้ด้วย พ่อแม่ก็ทะเลาะกันตั้งแต่เล็ก ๆ อ่ะ มันก็คือน้อยใจแล้วไปลงกับใครไม่ได้คือติดเพื่อน ติดเที่ยว ทีนี้ก็เที่ยว เมื่อก่อนหนูก็ดูดบุหรี่ กินเหล้า ก็ไปเที่ยวผับบ้าง มันเริ่มตั้งแต่ ม.1 มาเรื่อยๆ เลย โหหนูไปทุกที่อ่ะ เวก้า ระยอง ไปหมดทุกผับอ่ะ ให้พี่พาไป คือเพื่อนหนูก็จะรู้จักกับพวกการ์ดพวกอะไรไปก็ไปกิน โอ้โหสุดยอดเลยเมื่อก่อน

หนีออกจากบ้านดีกว่า

จนกระทั่งวันหนึ่งเธอเลิกเรียน 16.00 น. ซึ่งโดยปกติแล้วเธอต้องกลับถึงบ้านก่อน 16.30 น. ตามคำสั่งของย่า แต่วันนั้นเธออยากจะเจอบิดาและมารดาของเธอเพื่อเล่าให้ฟังว่าเธอเบื่อหน่าย

ย่าที่บีบบังคับกฎเกณฑ์มากมายให้กับเธอ แต่เมื่อเธอไปหาบิดา บิดากลับบอกว่าเพราะเธอทำตัวไม่ดีจึงโดนย่าบ่น เธอจึงทะเลาะกับบิดาโดยต่อว่าด่าทอบิดาด้วยถ้อยคำรุนแรงหาว่าบิดาของเธอหลงใหลแต่ภรรยาใหม่ เธอจึงไปหามารดา แต่ก็กลับถูกดุด่าว่ากล่าวและบอกว่าพ่อพูดถูกต้องแล้ว เธอจึงทะเลาะกับมารดาอีกครั้ง เมื่อไม่รู้ว่าจะไปที่ไหน เธอจึงเลือกที่จะไปนั่งเล่นอยู่ที่บ้านของเพื่อนจนกระทั่ง 18.00 น. จึงกลับเข้าบ้าน ด้วยอารมณ์ที่ตึงเครียดมาจากข้างนอก ประกอบกับกลับเข้ามาที่บ้านยังถูกยายตำหนิเรื่องที่ไปบ้านเพื่อนและกลับบ้านผิดเวลาและไล่ออกจากบ้าน ความโมโหทั้งหมดที่สะสมมาจึงไม่อาจจะอดกลั้นได้อีกต่อไป เจี๊ยบจึงเดินไปเก็บเสื้อผ้าลงกระเป๋า และออกจากบ้านมาตั้งแต่วันนั้น

ไปหาพ่อแล้วพ่อก็ด่าทำไมไม่เรียนหนังสือทำไมงั้นงี้ ก็เลยไปหาแม่ แม่ก็บอกพ่อมึงก็พูดถูก แล้วมึงทำตัวอะไรอย่างเนี้ย ก็คือหาเพื่อนดีกว่า ไปเที่ยวเพราะพ่อแม่เค้าก็ให้ตังค์หนูพ่อแม่เค้าก็เลี้ยงหนูด้วยเงินอ่ะ ไปหาพ่อก็ทะเลาะ หาแม่ก็ทะเลาะ กลับไปที่บ้านแล้วกลับบ้านดึกไงคะ ย่าเค้าให้กลับ 4 โมง เราก็ไปกลับ 6 โมงแกก็ถามว่าไปไหนมาก็บอกว่าไปนั่งเล่นบ้านเพื่อน แกก็บอกว่าทำไมต้องไป เค้าก็บ่น ๆ ๆ ๆ หนูก็แบบด้วยความโมโหอ่ะว่าทำไมต้องบ่นอ่ะ เพราะด้วยระยะเวลาแค่ 2 ชั่วโมงเองไปนั่งบ้านเพื่อน แกก็บอกว่าอยู่ไม่ได้ก็ไป ไปไหนก็ไป ไม่ได้ต้องการให้อยู่ไง หนูก็เลยไปเลย เก็บเสื้อผ้าไปไม่ได้กลับมา

เมื่อออกจากบ้านมา เจี๊ยบได้ไปชักชวนเพื่อนสนิทของเธอให้พาไปอีกอำเภอในจังหวัดเดียวกันนี้ โดยขอพักอาศัยกับพี่สาวของเพื่อนที่ทำโรงงานขนมปังอยู่ โดยเจี๊ยบและเพื่อนได้ทำงานที่โรงงานผลิตขนมปังแห่งหนึ่งทำให้เธอมีเงินมาใช้จ่ายและไปเที่ยวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ แทบทุกวัน เธอออกจากบ้านได้ประมาณ 1 อาทิตย์เธอจึงลองกลับมาที่บ้านอีกครั้ง ซึ่งในการกลับมาครั้งนี้ไม่ได้เป็นไปอย่างที่เธอคาดหวัง เธอบอกว่าย่าของเธอไม่มีแม้แต่การสอบถามว่าเธอไปอยู่ที่ไหน แต่กลับเฉยเมย ไม่ทักไม่พูดคุยกัน รวมถึงบิดาและมารดาที่บอกกับเธอว่า “ก็ตัวมึง เรื่องของมึง” เมื่อไม่มีใครจะสนใจกับเธอว่าจะเป็นตายร้ายดีอย่างไร เธอจึงเลือกที่จะออกจากบ้านเป็นการถาวร และหยุดเรียนไปโดยปริยาย ดังคำกล่าว *“กลับมาบ้านเค้าก็บอกว่า อ๊ะก็ตัวมึงก็เรื่องของมึงเอง คือเค้าก็ไม่ได้สนใจหนูไง เค้าก็ไม่ได้สนใจแล้ว เพราะเค้าพูดแล้วว่าถ้าหนูออกไปแล้วคือเค้าก็ไม่สนใจ ก็คือพอหนูออกปุ๊บ เค้าตัดหนูไปเลยคนนึง ทุกวันนี้หนูกลับไปก็คือไม่ต้องทักไม่ต้องคุยเป็นเหมือนคนไม่รู้จักกัน”*

พ่อสื่อแม่ชัก...รักซะเอง

ในระหว่างการกลับมาอยู่ที่บ้านนี้ เธอได้ไปเที่ยวงานวัดกับกลุ่มเพื่อน และได้เจอกับกลุ่มผู้ชายที่มาเที่ยวงานวัดกันเป็นกลุ่ม โดยทั้งสองกลุ่มได้พูดคุยหยอกล้อกันไปมา หนึ่งในกลุ่มชายหนุ่มได้ชอบพอกับเพื่อนของเธอ และเจี๊ยบก็ได้ชอบพอกับชายหนุ่มอีกคน ทั้งคู่จึงผันตัวมาเป็นพ่อสื่อแม่ชัก แต่เมื่อคุยกันไปมากลับรู้สึกรักกันเอง จากนั้นจึงได้ตกลงคบหากันเป็นแฟนกันเอง “*ไปเที่ยวงานวัด แล้วก็ไปเจอกัน คือเค้าก็มาเป็นกลุ่มแล้วเหมือนกับว่าแซวกันไปแซวกันมาแหละพี่ ตอนแรก*

คือจริง ๆ เค้าชอบเพื่อนหนู หนูก็ชอบเพื่อนเค้า แล้วก็คือเป็นพ่อสื่อแม่ชักให้กันน่ะ แล้วไป ๆ มา ๆ ตัวเองก็คุยไปคุยมา อ้าวมาชอบกันเอง คบกันเดือนนึงก็เลยตกลงก็คือไปนอนอยู่ด้วยกันเลย"

เจี๊ยบคบกับสามีได้ 1 เดือนจึงตัดสินใจมาอยู่ด้วยกันที่บ้านของสามีของเธอ โดยในบ้านหลังนี้เป็นบ้านปูนชั้นเดียว ภายในมี 2 ห้องนอน และ 1 ห้องโถงใหญ่ อยู่อาศัยทั้งหมด 9 คนรวมทั้งเธอด้วย ซึ่งเธอรู้สึกว่าเธอได้ออกมามีอิสระอยู่ภายนอกบ้านได้อย่างเต็มตัว แม้ครอบครัวของสามีจะไม่ได้ร่ำรวยแต่เธอก็รู้สึกว่าเธอไม่ต้องพึ่งพาหรือมีปัญหากับครอบครัวของเธออีกต่อไป และเจี๊ยบอยู่กับสามีที่บ้านหลังนี้ แม้เธอจะมีความรักให้กับสามีแต่เธอก็อดระแวงไม่ได้ว่าสามีจะมีผู้หญิงอื่น จึงได้เริ่มพูดคุยกับสามีว่าเธออยากมีลูก ซึ่งสามีของเธอไม่ได้ว่าอะไรและตามใจเธอ จากนั้น 3 เดือนถัดมาเธอจึงได้ตั้งครรภ์สมใจอยาก โดยเจี๊ยบเล่าว่าในช่วงเวลาที่เธอรู้ว่าเธอตั้งครรภ์ เธอดีใจมาก เพราะการตั้งครรภ์ของเธอจะเป็น "เครื่องยึดเหนี่ยว" ที่ทำให้เธอไม่ถูกทอดทิ้งจากสามีและคาดหวังว่าสามีจะดูแลเอาใจใส่มากขึ้น

หนูคุยกับเค้าแล้วว่า เออถ้าอย่างงั้นน่ะเค้าปล่อยให้มีน้องเลยเนอะ เค้าอยากมีลูก เออจะได้อยู่ด้วยกัน มันก็บอกว่า มีสิ ก็แล้วแต่ ความคิดตอนนั้นก็เหมือนกับแบบมันก็ไม่ได้อยากเลิกกับแฟนคนนี้อ่ะ ก็เลยเออปล่อยให้ท้องก็เลยมีน้อง เผื่อเค้าจะอยู่กับเรา มันเป็นความคิดที่เหมือนกับไม่ได้จะจับ รู้ว่าเค้าไม่ได้มีเงินนะแต่ว่าเหมือนไม่อยากเลิกอ่ะ คือเหมือนกับ...(เงียบสักพัก)...มันไม่ได้คิดอะไร มันก็คิดแค่ว่าถ้าเกิดมีลูกจะได้อยู่ตรงนี้ จะได้ไม่ต้องกลับบ้าน บ้านก็ไม่อยากกลับกลับไปก็เจอแต่เสียงด่า เจอแต่คนนู้นคนนี้พูดคืออยู่นี่แหละ คือถ้ามีลูกกับเค้า เค้าคงให้เราอยู่ที่นี่ไป ถ้าไม่มีกินก็ไม่เป็นไรก็ช่วยกันทำ อะไรอย่างนี้ในความคิดนะ ก็เหมือนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้ได้อยู่บ้านนี้

เจี๊ยบเล่าว่าตอนที่ท้องนั้นเธอมีความสุขอย่างมาก เพราะเธอจะไม่ต้องถูกทอดทิ้งและแฟนเธอคงจะใส่ใจเธอมากขึ้น แต่แล้วความคาดหวังเธอต้องล้มพังพินาศเพราะการนอกใจจากสามีเธอ

อุ้มท้องโย้ ๆ ไปตบเอาสามีคืน

เจี๊ยบดีใจที่ตั้งครรภ์ได้ไม่นาน เดือนที่ 5 เธอจับได้ว่าสามีแอบมีผู้หญิงคนอื่น ความเสียใจได้เข้ามาแทนที่เพราะเธอไม่คาดคิดว่าสามีของเธอจะนอกใจ เธอคิดว่าเธอต้องตามไปดูให้เห็นกับตา และเธอได้เห็นว่าสามีของเธอได้พาผู้หญิงซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์เข้าโรงแรมไป จึงตามไปและกระชากผู้หญิงออกมาจากโรงแรม และตบตีกันหน้าโรงแรม

ตอนที่รู้ว่าท้อง ดีใจมากกก (ลากเสียงยาว) แต่หลังจากที่ท้อง 5 เดือนเสียใจมากกกก (ทำเสียงสูง) เครียดอ่ะพี่เพราะว่ามันมีผู้หญิงอื่น เพราะเราคิดว่าเค้าอาจจะดีขึ้น เค้าอาจจะอยู่กับเรา เค้าอาจจะไม่มีใครอะไรอย่างเนี้ย หนูจำได้ขึ้นใจเลย ไปตบเค้าท้องใหญ่ ๆ เนี่ยแหละ ไปตามตี ตามตบท้องโย้ ๆ ก็ตามไปอย่างเนี้ย แล้วมันก็เริ่มมีมาเรื่อย ๆ ก็ไปตบ ก็ไม่กลับบ้านไงแล้วหนูก็ตามไป แอบดูตลอด พาซ้อนท้ายมอไซด์มั่งอะไรมั่ง กูตามไปถึงห้องโรงแรม กระชากออกมาตบแม่งหน้าโรงแรมทั้งท้อง ๆ นี่แหละ มันก็อุ้มหนูขึ้นรถกลับบ้านมาแล้วมาคุยกันที่บ้านแล้วก็กลับมาดีกันเหมือนเดิม

หลังจากที่เจี๊ยบตามไปตบและต่อว่าสามี จึงได้กลับมาพูดคุยตกลงและกลับมาดีกัน แต่สามีเธอก็ยังแอบมีผู้หญิงคนอื่นต่อมาอีกตลอดเวลา โดยเจี๊ยบได้เล่าว่าเธอรู้สึกน้อยใจเป็นอย่างมาก ทั้งที่อยากเลิกแต่ก็รู้สึกรักจึงได้แต่คิดว่าคงเป็นเวรเป็นกรรมที่ตนได้ทำร่วมกันมากับสามีทำให้ต้อง "ช้ำ" เจี๊ยบเล่าว่าเธอต้องทนช้ำต่อไป เพราะเธอเองก็เลิกกับสามีไม่ได้เช่นกัน เธอเอง ก็เครียดกับเรื่องการระแวงว่าสามีจะนอกใจ กับเรื่องการกินอาหาร เพราะว่าเธอมีปัญหาเรื่องการรับประทานอาหารในช่วงที่กำลังแพ้ท้อง ถ้าเธอไม่ทานทันทีที่ร่างกายต้องการ เธอจะไม่อยากรับประทานอีกเลย แต่เรื่องอาหารการกินยังไม่เครียดเท่ากับการที่เธอไม่สามารถควบคุมสามีได้ เมื่อเครียดมากขึ้น เธอใช้วิธีการลดความเครียดด้วยการออกไปเที่ยวกลางคืน ตามสถานบันเทิงต่าง ๆ โดยเจี๊ยบเล่าว่าแม้เธอจะท้องได้ 7 เดือน เธอก็ยังเข้าไปเที่ยวในผับและยังคงตาม "ราวี" สามีเธอไม่หยุดหย่อน ด้วยเหตุผลว่า มันคือ "ความท้าทายของชีวิต"

รู้สึกน้อยใจแต่เราทำอะไรไม่ได้ไงเพราะว่าเราจะต้องอยู่กับคน ๆ นี้ เรายังตัดเค้าไม่ได้ เค้าเหมือนเค้าไม่ได้มีเยื่อใยกับเราแล้ว แต่เหมือนเราที่บ้าอยู่คนเดียว ถ้าทางธรรมะเค้าก็เรียกเวรกรรมอ่ะพี่ คือเหมือนกับเราเป็นเวรเป็นกรรมที่จะต้องอยู่กับผู้ชายคนเนี้ย คือเหมือนเคยทำด้วยกันมา คือเป็นหนูฝ่ายเดียวที่ต้องช้ำอ่ะ เลิกก็เลิกไม่ได้ จะทำให้มันหยุดหนูก็ต้องตามราวีมันไม่หยุดไงพี่ มันก็เลยต้องหยุด (หัวเราะ) คือหนูก็ไม่ได้เครียดอะไรนะ ก็เครียดเรื่องกินกับเรื่องแฟนไปนอกใจเท่านั้นแหละ หนูยังจำได้ว่าท้องลูกหลังจากที่ทะเลาะกับแฟนหลัง 5 เดือนน่ะ 7 เดือนหนูยังไปเต้นโย๊ว ๆ ๆ อยู่ในเวก้า (ชื่อผับแห่งหนึ่ง) อยู่เลยพี่ จะคลอดแล้วยังปั่นจักรยานตามแฟนน่ะ หนูจำได้ขึ้นใจเลยพี่ หนูก็ยังงงกับชีวิตตัวเองอยู่นะ มันคงเป็นความท้าทายของชีวิตเนอะ ต้องตามอยู่ตลอด ปั่นจักรยานตามอย่างเนี้ยพี่ ขี่มอไซด์ตามแฟน แล้วก็ไปเที่ยวกับเพื่อน

ระหว่างที่เจี๊ยบตั้งครรภ์ยังคงอาศัยอยู่ที่บ้านของสามีร่วมกับครอบครัวของสามี ซึ่งเธอเล่าว่าเธอก็มีปัญหา "แม่ผัวกับลูกสะใภ้" เหมือนบ้านอื่น ๆ โดยแม่สามีของเธอมักจะไปพูดกับเพื่อนบ้านว่าเธอเป็นเด็กขี้เกียจ ไม่ช่วยเหลืองานบ้าน และไม่ได้ทำงานทำให้แม่สามีต้องส่งเสียเลี้ยงดูและมีค่าใช้จ่ายในระหว่างที่เธอตั้งครรภ์เพิ่มขึ้น ซึ่งการเล่าให้เพื่อนบ้านฟังเช่นนี้ เจี๊ยบเข้าใจว่าเพื่อให้เพื่อนบ้านเห็นใจว่าต้องนำเงินมาเลี้ยงดูหลานในท้อง และพาเธอไปหาหมอ เพื่อนบ้านจึงได้ให้แม่สามีของเธอยืมเงิน แต่เมื่อเธอรู้ว่าแม่สามีเธอพูดเช่นนี้เธอจึงบอกกับเพื่อนบ้านว่าเธอทำงานบ้านแทบทุกอย่าง แม้แต่เธอท้องใหญ่เธอยังต้องก้มล้างจานเอง ประกอบกับแม่สามีของเธอก็มีหนี้สินอีกมากมาย ซึ่งสิ่งที่แม่สามีทำดังกล่าวทำให้เธอรู้สึกอึดอัดและลำบากใจและเกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกัน รวมถึงต้องตามชดใช้หนี้สินให้กับแม่ของสามีอยู่บ่อยครั้ง แต่นั่นก็ยังไม่เท่ากับความทุกข์ใจที่ได้รับจากการที่สามีของเธอมีผู้หญิงใหม่อย่างต่อเนื่อง

กรีดแขนประชดสามี

แม้ว่าเธอจะมีบุตรและพยายามจะอดทนเพื่อครอบครัวมากเพียงใดแต่เจี๊ยบก็บอกว่า เป็นเพียงเธอคนเดียวเท่านั้นที่ช้ำ เป็นเธอเพียงคนเดียวที่เครียด แต่สามีของเธอกลับไปมีความสุขกับผู้หญิงอื่นและไม่กลับบ้าน เจี๊ยบเล่าว่าเธอก็เคยคิดถึงเรื่องการฆ่าตัวตายเช่นกัน แต่เธอเป็นคนกลัว

ความตาย จึงไม่กล้าตายจริง ๆ เพียงแต่ต้องการประชดให้สามีได้รู้บ้างว่าเธอเสียใจมากเพียงใด เธอจึงเลือก กรีดแขนตัวเอง ซึ่งเจี๊ยบคาดหวังว่าสามีจะหันมาสนใจเธอเพราะเธอเองก็อุ้มท้องบุตรของเขาเช่นกัน แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงกลับตรงกันข้ามเพราะการกรีดแขนกลับทำให้สามีโกรธมากขึ้น และตบตีเธอเพื่อให้หลาบจำว่าไม่ควรทำเช่นนี้อีก

หนูเคยนั่งร้องไห้ถึงขั้นกรีดแขนตัวเองเนี่ย ยังเป็นรอยกรีดอยู่เลยเรื่องที่เค้าไปมีคนอื่น หนูน้อยใจ ก็กรีดแขนตัวเอง กะว่าประชด ผลก็คือมันก็กลับมาตีหนูว่าทำไปทำไม แต่หนูก็แค่ประชดเฉย ๆ ว่ากูทำแล้วนะ (หัวเราะ) แต่อีกอย่างหนูเป็นคนที่กลัวตายพี่ หนูกลัวความตาย ขนาดทุกวันนี้หนูขี่รถไปหนูยังกลัวใครจะมาขี่มาชนหนู หนูไปกับลูก หนูยังกลัว

การกรีดแขนของเธอเพื่อประชดสามี กลับทำให้เธอเจ็บตัวมากขึ้นและยังเจ็บใจมากขึ้นที่สามีเองก็ไม่มีทีท่าจะหยุดอยู่ที่เธอ เธอเครียดอย่างมาก เจี๊ยบบอกว่าเธอรู้สึกเบื่อหน่ายกับการมีชีวิต เธอจึงไปหายายที่บ้าน เจี๊ยบบอกว่ายายเห็นแขนของเธอแล้วก็ไม่ได้พูดอะไร เพียงแต่รับฟังที่เธอเล่าและอธิบายว่ามันเป็นเวรเป็นกรรมที่เคยก่อกับบิดาและมารดามาก่อน จึงทำให้ต้องเป็นทุกข์ และแนะนำให้ไปสวดมนต์ที่ห้องพระ เพื่อให้จิตใจสงบและเป็นการบรรเทาผลกรรมที่เคยได้ก่อมาด้วย

หนูคิดแค่ว่าถ้าเกิดเรื่องต้องไปหาคนอื่นก่อน เพราะว่าหนูเป็นคนไม่มีความคิด คิดอะไรไม่ได้ ถ้าคิดได้หนูคงไม่เป็นแบบนี้อ่ะพี่ หนูก็เลยหายาย อย่างน้อยแกอายุมาก ก็คือทำตามแกบอก แกจะอธิบายบอกให้เราฟัง เข้าใจตรงนี้ ตอนแรกหนูก็คิด หนูก็บอกกับยาย หนูเจ็บ ไอ้นั่นมีคนอื่นอีกแล้ว หนูจะทำยังไงดี หนูก็ไม่อยากอยู่หนูอยากตายน่ะ หนูคุยกับยายไง แล้วยายเค้าก็บอกว่าทุกอย่างมันเป็นเพราะว่าหนูเคยไปด่าพ่อว่าแม่ไว้ เพราะตอนวัยรุ่นหนูเคยว่าเค้า ด่าเค้าสารพัดเลย หลงแต่หีหลงแต่ควยอะไรอย่างนี้ ยายเค้าบอกว่านี่แหละเวรกรรมมันทำให้ชีวิตมึงต้องเจ็บ เดี๋ยวเจ็บ ๆ เค้าก็เลยบอกว่าให้เข้าห้องพระแล้วก็นั่งสมาธิแล้วก็ให้เปิดหนังสือหาบทสวด เค้าบอกว่าให้สวดชินบัญชร เป็นบทที่ยาวที่สุด 15 บทอ่ะ ถ้าสวดนี้ได้ยังไงก็สงบ โหพี่หนูนั่งสวดเป็นเดือน 15 บท หนูนั่งอยู่แต่ในนั้น นั่งสวดทุกวัน สวดเป็นเดือนอ่ะ ช่วงที่ใกล้คลอดแล้ว ประมาณ 8-9 เดือนแล้วอ่ะค่ะ ยายเค้าก็บอกว่านั่นแหน่ะ มึงหัดทำบุญมากๆ มันจะได้บรรเทา ชีวิตเราจะได้ดีขึ้นกว่านี้ เพราะทุกวันนี้ทรมานหลายอย่าง ซึ่งหนูว่าเราอาจจะบอกว่าไม่เครียดไม่ได้ แต่เราต้องปรึกษาคนที่เค้าโตกว่า เพราะเค้าเคยผ่านมาแล้ว มากกว่าอย่างนั้นน่ะ

นอกจากการสวดมนต์จะทำให้เธอรู้สึกใจเย็นขึ้นบ้าง เธอได้รู้ว่าสิ่งที่ทำให้เธอทุกข์ใจเกิดจากกรรมที่เธอเคยก่อไว้กับบิดาและมารดา รวมถึงเธอได้อ่านหนังสือธรรมะ ดูโทรทัศน์ที่นำเสนอเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม ทำให้คิดได้ว่าไม่อาจหนีเวรหนีกรรมพ้นได้แต่สามารถบรรเทาลงได้ เจี๊ยบเล่าว่าเธอรู้สึกใจเย็นและสามารถรับความทุกข์ใจที่เคยเผชิญมาได้ แต่เมื่อรู้เรื่องที่แฟนเธอนอกใจอีก ก็ยังคงรู้สึกโกรธและโมโห แต่ครั้งนี้แทนที่เธอจะทำร้ายตัวเองเหมือนเมื่อก่อน เลือกไปทำร้ายผู้หญิงที่มาแย่งสามีเธอแทนเพราะยายบอกว่าการทำร้ายตัวเองเป็นบาปกรรมอย่างหนัก หากโมโหก็ให้ไปทำร้ายคนอื่นแทน

ไปสวดมนต์มันก็ไม่ได้ผลอะไรหรอกพี่ แต่คือแค่หนูเข้าไปเพื่อให้ใจมันเย็น มันก็เย็นขึ้นมานะพี่ ก็เออปล่อยมันไปเหอะ ทุกอย่างมันเป็นไปตามกรรม เราเคยว่าพ่อว่าแม่ แล้วบางทีหนูก็เปิดหนังสืออ่าน ก็คือให้เรารู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนี้มันเป็นเหมือนกรรมนะ บางทีหนูก็ดูพวกเสาร์ 5, กรรมลิขิตน่ะ (รายการโทรทัศน์) มันก็เหมือนกับว่ากรรมทุกสิ่งทุกอย่างกรรมลิขิตไว้หมดแล้ว มันไม่มีใครหนีเวรหนีกรรมพ้นนอกจากว่าเราบรรเทาให้มันลง หนูดูแล้วมันก็เย็นขึ้นนะพี่ แต่ถ้าเกิดเจอเรื่องอะไรปี๊ด มันก็ปี๊ดดดด!! ขึ้นมาอีกนะ เย็นได้ชั่วขณะ (หัวเราะ) หนูก็มาบอกยาย ยายบอกว่าทำตัวเองน่ะตัวเองก็บาปทำตัวเองเนี่ยบาปที่สุดแล้ว ไม่มีสิ่งใดจะบาปกว่าการทำร้ายตัวเองแล้ว หนูก็บอกว่าอ้าวแล้วจะทำยังไง ยายก็บอกว่า อ้าวถ้ามึงเกลียดมันมากมึงก็ไปทำคนอื่นสินั่นแหน่ะ เป็นความคิดที่ทำให้หนูไปตบเมียมัน (หัวเราะ) ยายเค้าว่าแล้วจะไปทำร้ายตัวเองทำไมให้เราเจ็บ สู้ไปทำคนอื่นให้มันเจ็บซะดีกว่านั่นแน่ะ ก็ซัดแม่งเข้าไปเลย (หัวเราะ) ผลก็เละทั้งคู่ (หัวเราะ)

แต่อย่างไรก็แล้วถึงจะมีความทุกข์มากสักเพียงใด แต่ก็ไม่กล้ากลับไปบ้านเพราะตอนนี้เธอกำลังตั้งครรภ์อยู่ หากกลับไปเธอคาดว่าจะถูกดุด่าว่ากล่าว หรืออีกอย่างคือกลับไปก็คงไม่มีใครสนใจถึงความทุกข์ใจของเธอ คนรอบข้างคงรอสมน้ำหน้าอยู่เพราะเคยสบประมาทลูกหลานคนอื่นที่ตั้งท้องในวัยเรียนไว้ว่าเป็นเด็กใจแตก แต่กลับเป็นเธอเอง จึง “อาย” ที่จะกลับบ้าน

ตอนนั้นไม่อยากกลับอ่ะ ท้องอ่ะพี่ ใครจะกล้ากลับบ้าน (ทำหน้าตาบิดเบี้ยว) กลับอีกทีก็คลอดแล้วล่ะ ก็กลัวโดนด่าไงล่ะ เราก็คิดกลับมาก็โดนด่า เพราะพ่อแม่ไม่มีใครรู้คือหนูออกจากบ้านไปเนี่ยหนูออกไปอยู่ยาวเลย ก็ไม่มีใครติดต่อตามหาหนูนะ ไม่มีใครพยายามติดต่อหนูเลยด้วย หนูถึงได้บอกว่าหนูไม่อยากกลับเพราะว่าเนี่ยเค้าไม่ได้สนใจหนูแล้ว ถามว่าเป็นเรา เป็นบางคนสมัยนี้เนี่ยลูกหายไปวันสองวันก็ต้องติดต่อถาม นี่หนูหายไปเกือบปีนะพี่ เค้ายังไม่ติดต่อ ไม่โทรถาม เค้ารู้อีกทีก็คลอดแล้ว แล้วอีกอย่างคือก่อนหน้านี้หนูเคยว่าเค้าไว้นั่นแหละ โอ๊ยหลานอีนี่!!! เรียนไม่จบเว้ยยย ท้อง อะไรอย่างเนี้ย เราก็ปากดีไง เอ้อออ(หัวเราะ) โอ๊ยยย!! ไม่เหมือนหนูหรอกเดี๋ยวหนูก็รับปริญญา...เรียบร้อย...(หัวเราะ)...กูก็ไม่ต่างอะไรกับมึงเลย (หัวเราะ) แล้วก็เลยกลายเป็นว่าที่เคยด่าเค้าไว้ คือไม่อยากกลับ อาย!!

กลับบ้านมาหาบิดา

จนเมื่อเจี๊ยบคลอดลูกชายแล้ว เธอตัดสินใจหนีหนี้สินที่แม่ของสามีเป็นคนก่อและบ้านที่กำลังจะถูกยึดไป เธอตัดสินใจกลับไปที่บ้านของบิดา บ้านหลังที่เธอไม่เคยได้กลับมาเป็นระยะเวลาเกือบ 1 ปีเต็ม เธอได้พบว่าบิดาอยู่อาศัยกับภรรยาใหม่ บ้านรกรุงรัง จานชามกองโต และเธอได้พบกับบิดา บิดาได้พูดคุยสอบถามพร้อมกับอุ้มหลานไปหยอกล้อเล่นกันไป ไม่ได้หันมาต่อว่าเรื่องที่เจี๊ยบออกจากบ้านและมีบุตร เจี๊ยบจึงเล่าเรื่องแม่สามีให้บิดาฟัง บิดาจึงบอกให้เธอพาครอบครัวมาอยู่ที่บ้าน ส่วนแม่เลี้ยงของเธอให้ “ต่างคนต่างอยู่” บิดาจึงได้กั้นห้องให้กับครอบครัวของเธอที่หลังบ้าน

เค้า (พ่อ) ไม่ได้พูดอะไรเลย ก็คือจบ ก็คือเค้าเห็นหน้าหลานเค้าก็คุยดี หนูก็แค่ยกมือหวัดดีเค้า เค้าบอกไม่มีที่อยู่ก็มาอยู่ หนูก็เล่าให้เค้าฟัง พ่อเค้าก็พูดว่าถ้าไม่มีที่อยู่ก็มาอยู่บ้านพ่อ หนูก็บอกว่า เออแล้วแต่พ่อเถอะ ให้อยู่ก็อยู่ ถ้าไม่ให้อยู่หนูก็คงต้องกลับไปดักดานอยู่อย่างนั้น เค้าก็บอกว่าเอองั้นก็พาลูกมาอยู่

พาไก่ (ชื่อสามี) มาอยู่ พ่อเค้าก็ทำห้องให้ ส่วนเรื่องเมียพ่อก็ปล่อยมัน เมียพ่อมันจะเป็นยังไงก็ให้มันอยู่ของมันไป มันอยู่แต่ในห้อง หนูก็เลยได้กลับไปอยู่บ้าน เค้าคงเห็นหน้าหลานมั้งพี่ สงสารเด็ก ก็ถึงได้บอกว่าผู้ใหญ่แพ้เด็กตาดำ ๆ ทั้งนั้นแหละ พอกลับเข้ามาก็คือเหมือนกับว่าทำตัวปกติ เหมือนหนูไม่เคยหายไปไหนเพียงแค่ต่างกันก็คือแค่มีคนอีกคนนึงเข้ามาเท่านั้นแหละ เพราะว่าเค้าก็ไม่ได้สนใจ

หลังจากที่ย้ายเข้ามาที่บ้านแล้ว บิดาของเจี๊ยบได้ฝากสามีของเธอเข้าทำงานที่เดียวกันกับบิดา โดยที่บิดาเธอได้บอกกับสามีของเธอว่า หากได้ดีแล้วทิ้งเจี๊ยบไป ก็จะต้องไม่มีงานทำดังเดิม ทำให้เธอมีเงื่อนไขที่จะผูกมัดเพื่อไม่ให้สามีต้องจากเธอไป *"ถ้าเค้าไปเค้าก็ต้องออก (ออกจากที่ทำงาน) มันเป็นข้อตกลง (หัวเราะ) มันมีข้อตกลงที่ว่าพ่อเค้าบอกแล้วว่าถ้าได้ดีแล้วทิ้งหนูเมื่อไหร่ก็ต้องตกต่ำเหมือนเดิม มันก็กลายเป็นข้อตกลง"* แม้ว่าเธอกับสามีจะย้ายมาอยู่ที่บ้านของบิดาแล้ว แต่แม่สามียังคงสร้างหนี้สินให้เธอทั้งคู่ โดยได้นำรถจักรยานยนต์ที่สามีเธอเพิ่งซื้อมาใหม่นั้นนำไปขายที่ชายแดน ทำให้ทั้งเจี๊ยบและสามีต้องตามผ่อนรถจักรยานยนต์ต่อไปจนหมด ซึ่งเจี๊ยบได้บอกให้สามีหยุดติดต่อกับแม่ โดยเฉพาะเรื่องการตามใช้หนี้สินเนื่องจากตอนนี้เธอก็มีค่าใช้จ่ายเรื่องบุตรมากขึ้น *"เค้า (แม่สามี) ก็มาสร้างหนี้ไว้ให้ หนูก็เลยบอกว่าถ้าเกิดไก่ (ชื่อสามี) ออกมาแล้วอ่ะ ก็ไม่ต้องกลับไปยุ่ง รู้ว่าเป็นแม่ บุญคุณก็ต้องทดแทนแต่ว่าถ้าเกิดมาสร้างหนี้สร้างสินให้อย่างเนี้ยก็ไม่ไหว ก็คือว่าเลิกติดต่อ ถ้าเกิดว่าเดือดร้อนอะไรจริง ๆ ก็ค่อยมาว่ากัน เลยคุยกับเค้าอย่างนี้"*

หลังจากที่เธอคลอดบุตรแล้วความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับสามีเริ่มระหองระแหงและตามมาด้วยการตบตีเป็นประจำ แม้เธอจะเคยคิดอยากจะเลิกกับสามี ถึงขั้นไล่ให้ไปอยู่ที่อื่น แต่เมื่อสามีของเธอไปจริง ๆ บุตรชายเธอก็กลับถามหา เธอเห็นแล้วสงสารลูกจับใจ จึงต้องไปตามกลับมาอยู่ด้วยกันดังเดิม โดยเจี๊ยบได้เล่าด้วยเสียงสั่นเครือว่า เธอต้อง "ยื้อ" เพื่อคำว่าครอบครัวต่อไป แม้จะระหองระแหงแค่ไหน หรือเธอจะรู้ว่าสามีไปมีผู้หญิงอื่น แต่เจี๊ยบก็ยังอยากทำให้ครอบครัวเป็นครอบครัวที่ยังมีทั้งพ่อและแม่ให้กับลูก เธอเล่าว่าเธอเรียนรู้ว่าคำว่า "ครอบครัว" ก็ตอนที่เธอได้มีบุตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเธออย่างมาก

ก็คือ ยื้อออ ถึงที่สุด แม้ตัวเราจะกลายเป็นคนเจ็บแต่ว่าก็อยากให้ครอบครัวอยู่ต่อไป หนูเคยแล้ว เคยไล่มันไป แล้วลูกคนโตก็ถามหาพ่อ พ่อไก่ไปไหน หนูจะหาพ่อไก่ อย่างเนี้ย ก็กลายเป็นว่าเราก็ต้องตามกลับมา เราก็รู้ว่าเค้าก็มีคนอื่นแต่ก็คือเราก็ต้องยอมเพื่อให้ครอบครัวของเรามันอยู่รอด เราก็ต้องรอวันเวลาถึงวันนึงที่เราตัดเค้าได้จริง ๆ ถึงจะยอมปล่อยเค้าไป (เสียงสั่นเครือ) ชีวิตครอบครัวเนี่ย ยากกกนะพี่!! กว่าจะใช้ได้ ชีวิตครอบครัวเนี่ยยากกว่าจะใช้ชีวิตคำว่า ครอบครัว ขนาดพ่อกับแม่หนู เค้ายังใช้คำว่าครอบครัวกันยังไม่ได้

ตั้งครรภ์บุตรคนที่ 2

ในระยะหลังเธอกับสามีทะเลาะกันบ่อยครั้ง เธอตั้งใจว่ายังไม่อยากมีบุตรเพิ่มจึงได้คุมกำเนิดด้วยการรับประทานยาคุมกำเนิดแต่หลังจากที่เธอไปรับจ้างตามร้านสะดวกซื้อโดยเข้าเวรกะกลางคืน ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาได้ร่วมหลับนอนกับสามี จึงได้ละเลยการรับประทานยาคุมกำเนิดอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เธอตั้งครรภ์บุตรคนที่ 2 แม้จะไม่ได้ตั้งใจว่าจะมีบุตรคนที่ 2 เพราะสถานะ

การเงินเธอยังไม่พร้อม แต่เธอคิดว่าไม่เป็นไรเพราะตอนนี้เธอและสามีมีงานทำ และมีเงินหมุนเวียนบ้างแล้ว แต่การตั้งครรภ์บุตรคนที่ 2 ก็ยังไม่อาจหยุดความเจ้าชู้และความไม่ใส่ใจของสามีเธอได้ เจี๊ยบเล่าว่าการดูแลจากสามีจะขึ้นอยู่กับอารมณ์ของเขา หากวันใดอารมณ์ไม่ดี เธอก็มักจะถูกตบตีอยู่เสมอ

เค้าก็เป็นบางช่วงแล้วแต่อารมณ์เค้า วันไหนเค้าอารมณ์ดีมาก็ดูแล กินอะไรมั้ย ซื้อนั่นซื้อนี่ให้กิน นอนฟังเสียงลูก เล่นกับลูกอะไรอย่างเนี้ย แต่ถ้าวันไหนเค้าอารมณ์ไม่ดีมาก็ต่างคนต่างนอน แล้วแต่อารมณ์ของเค้า บางทีก็ตบ ตี ที่ว่าเราพูดอะไรไม่เข้าหูมันอย่างเนี้ย ก็มีสะบัด (ทำมือสะบัด) ไม่งั้นบางทีนอนๆ อยู่มันก็มาเตะ แต่ดีที่ลูกหนูแข็งแรง ไม่มีหลุดสักคน

หลังจากที่เธอคลอดบุตรได้ 3 เดือน สามีไม่ยอมกลับบ้านเธอจึงออกไปตาม และพบว่าสามีเธอไปอยู่กินกับผู้หญิงอื่น ทำให้เธอต้องเสียใจกับการนอกใจของสามีครั้งแล้วครั้งเล่า ทุกข์ใจมากขึ้น เจี๊ยบเล่าว่าตอนนั้นได้แต่ปลอบใจตัวเองว่าคงเป็น “กงกรรมกงเกวียน” ที่เธอได้ด่าทอบิดาและมารดาของเธอว่าสนใจแต่เรื่องของตนเอง ไม่สนใจบุตร ซึ่งเธอก็ไม่ต่างกับบิดามารดา

เรายังไม่หมดเวรหมดกรรมกับผู้ชายคนนี้ มันคงเป็นเวรเป็นกรรมจริง ๆ นะ เคยว่าพ่อว่าแม่ไว้อ่ะ ยอมรับเลยว่าโคตรด่าเลย ด่าพ่อว่าแม่งเอะอะอะไรก็หลงแต่เมีย ดูดิน่ะเอาแต่เมีย แต่กลายเป็นตอนนี้หนูอ่ะ พอผัวจะไปกลายเป็นหนูยื้อแต่ผัว ลูกร้องไปก่อนเอาผัวไว้ก่อน อย่าเพิ่งไป ๆ (หัวเราะ) คือมันกลายเป็นกงกรรมกงเกวียนที่ว่ากลับมาทำให้เรารู้ถึงรสชาติที่ความรู้สึกของเค้ากับเราเป็นอย่างไรอ่ะ ก็เข้าใจนะว่า เออ...ทรมาน

แม้ว่าจะรู้ดีว่าความทุกข์ใจที่เธอได้รับเกิดจากเวรกรรมที่เธอเคยทำไว้กับบิดาและมารดา รวมถึงกรรมเก่าที่เคยได้ทำร่วมกันมากับสามี ทำให้ไม่สามารถตัดใจและคงทุกข์ใจเรื่อยมา แต่เธอเองก็ยอมไม่ได้เมื่อรู้ว่าสามีของเธอไปอยู่กินกับผู้หญิงคนใหม่ เธอคิดว่ายังไงก็คงต้องไปตบตีและแย่งสามีกลับคืนมาให้ได้เหมือนครั้งก่อน ๆ เธอจึงเดินทางไปกับน้องสาวอีกคนหนึ่ง ไปยังบ้านที่สามีอยู่และลากผู้หญิงที่มายุ่งกับสามีเธอนั้นออกมาตบตีกันอุตลุด โดยฝากบุตรสาวให้น้องเธออุ้มไว้ เธอเองก็โดนตบกลับจากผู้หญิงคนนั้นเช่นกัน แต่ความเจ็บทางกายไม่เท่ากับการที่สามีออกมาปกป้องผู้หญิงคนใหม่ โดยการต่อว่าเธอด้วยคำพูดที่รุนแรง และตบตีเธอต่อหน้าผู้หญิงคนใหม่ เจี๊ยบบอกว่าตอนนั้นเธอ “เจ็บทั้งตัว เจ็บทั้งใจ”

เค้าก็มีคนอื่นน่ะ ไปอยู่กินกันนั่นแหละ แล้วคือก็อุ้มลูกไปด้วยนะ ไปกับน้อง ลูกก็ 2 เดือนกว่ามั้งคะ ไปเจอเนี่ยก็ลากอีนั่นออกมา ทีนี้มัน (สามี) กลับไม่ดีดิ มันกลับปกป้องอีนั่น มันกลับมาตีหนูแทนอ่ะว่ามายุ่งอะไรกับชีวิตมัน หนูก็ร้องไห้ อุ้มลูกไปก็ร้องไห้ไปพี่ แต่ไอ้ตอนที่โดนน่ะคือเอาลูกฝากน้องสาวให้อุ้มอยู่ ก็คือมันก็ตีหนูนะ มายุ่งอะไรกับกู กูบอกให้มึงอยู่บ้านเลี้ยงลูกมึงจะออกมาทำไมอย่างเนี้ย ก็เลยบอกว่าทำไมอ่ะ เออ ทำไมไม่กลับบ้าน ไม่สงสารลูกบ้างเหรอ มันก็บอกว่าเดี๋ยวมันกลับเองแหละจะมาวุ่นวายอะไรขอเวลาส่วนตัวบ้าง ก็ร้องห่มร้องไห้ ทีนี้กลายเป็นเจ็บทั้งตัว เจ็บทั้งใจ อุ้มลูกร้องไห้ไป นั่งรถกลับบ้านก็เจ็บอ่ะ ช้ำ แล้วมันก็มาเรื่อย ๆ อ่ะพี่

เธอจะไป...ฉันจะยื้อ

เจี๊ยบยอมรับว่าสามีของเธอคงไม่อาจละทิ้งความเจ้าชู้ได้ แต่เพื่อลูกแล้วเธอยอมเจ็บช้ำดีกว่าเห็นลูกร้องเรียกหาพ่อ เธอจึงเลือกที่จะ “ยื้อ” เค้าไว้ให้มากที่สุด ด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ที่อยู่อาศัยเพราะญาติพี่น้องของสามีย้ายไปอยู่ที่อื่นแล้ว เธอคิดว่าสามีคงไม่มีที่อื่นให้พักพิง รวมถึงหากทิ้งเธอไป บิดาของเจี๊ยบจะสามารถบีบให้สามีเธอออกจากงานได้ และยังเป็นความโชคดีที่บุตรคนที่ 2 ของเธอเป็นผู้หญิง ซึ่งสามีเธอชอบเด็กผู้หญิง เธอจึงคิดว่าสามีคงจะไม่ไปจากเธอ แม้เธอจะบอกว่าการยื้อด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ นี้ถือเป็น “ความเห็นแก่ตัว” แต่เธอเองก็ยังไม่พร้อมที่จะเลิกรากับสามีแม้สามีอยากจะเลิกแค่ไหนก็ตาม

เค้าก็จะไปแล้ว หนูก็บอกว่าถ้ายังไงก็ขอระยะเวลาให้หนูทำใจ คืออยู่ทุกวันนี้ให้อยู่เพื่อลูก เพราะว่ามันเคยแล้วลูกถามหามันอ่ะพี่ แต่ตอนนี้ที่เป็นฝ่ายมันฝ่ายเดียวที่ทำงานไง ฝ่ายหนูยังไม่ทำงาน ก็คือถ้ามันไปก็ยังหาเลี้ยงลูกไม่ได้ หนูก็บอกว่าให้ทำงานช่วยกันก่อน ถ้าเกิดว่าหนูทำงานเมื่อไหร่แล้วไก่อยากจะไปก็ไป เค้า (เจี๊ยบ) จะปล่อย แต่คือว่าตอนนี้ให้ช่วยให้ลูกโตก่อน เพราะลูกก็เพิ่งจะเข้าโรงเรียน หนูก็เลยให้คุยกันอย่างนี้ แต่หนูก็บอกเค้าแล้ว เค้าก็บอกว่าเค้าจะไม่อยู่หรอก เค้าจะไป (เสียงสั่น)...หนูก็ยังทำใจไม่ได้หรอกพี่ หนูก็พูดกับเค้าว่าขอเวลา แต่หนูก็ขอเวลาเค้าไปเรื่อย ๆ อย่างนั้นแหละ แต่หนูว่าเค้าก็คงไม่ไปไหนหรอก ความคิดหนูนะ เพราะเค้าก็ไม่มีที่ไป เพราะแม่เค้า ญาติพี่น้องเค้าไม่มีใครอยู่นี่แล้ว บ้านก็โดนยึด กลายเป็นว่าเค้าอยู่กับหนูเนี่ยเพราะเค้าไม่มีที่ไปไง เราก็เลยเอาตรงนี้เป็นข้ออ้างในการดึงเค้าไว้จะได้อยู่ ก็เหมือนเป็นความเห็นแก่ตัวแหละ... แต่ดีหน่อยที่ลูกคนเล็กเป็นผู้หญิง มันชอบเด็กผู้หญิง กลับมาโหยยย หลงหัวปักหัวปำเลยอ่ะ คือแตะของเค้าไม่ได้ บางทีตีลูกอย่างเนี้ยมันเตะหนูเกือบตาย (หัวเราะ) ตีลูกทำไม กลับมาเค้าก็บดข้าวป้อน อาบน้ำ ชงนมให้กิน กลางคืนถ้าตื่นไม่ต้องเรียกหนูเลย เค้าก็อุ้มเล่นของเค้าอยู่คนเดียว ก็คือโชคดีที่ได้ลูกผู้หญิงคนเล็ก แต่มันไม่ชอบเด็กผู้ชายคนโต มันดื้ออ่ะ หนูอ่ะจะรักลูกผู้ชายเพราะสงสารอ่ะ

ปริญญาชีวิตจากท้องไม่พร้อม

เจี๊ยบได้อธิบายถึงสถานะการท้องไม่พร้อมของเธอว่า ในตอนแรกนั้นเธอต้องการมีบุตรเพราะคิดว่าสามีจะรักเธอ ดูแลเธอ และไม่ทิ้งเธอ ประกอบกับเธอมีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูบุตรเพียงแต่สถานะทางการเงินของเธอยังไม่เอื้ออำนวย แต่เมื่อได้ตั้งครรภ์และมีบุตร ทำให้เธอมีมุมมองที่เปลี่ยนไป เธอได้เรียนรู้ถึงความยากลำบาก และได้เรียนรู้หลายอย่างโดยเฉพาะ คำว่า “ไม่ได้ใช้ชีวิตที่มีความสุข” โดยเธอเล่าว่าชีวิตเธอควรมีความสุขมากกว่าที่เป็นอยู่ เธอควรได้พบเจอผู้ชายที่ดีกว่านี้และมีเงินเก็บมากกว่านี้ การที่เธอมีสามีก่อนทำให้เธอไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่มีวุฒิ และเมื่อมีบุตรก็ไม่สามารถหาเงินเลี้ยงลูกได้ ต้องพึ่งพาฝ่ายชาย และต้องแบกรับกับความเครียดที่กลัวว่าฝ่ายชายจะทิ้งไปและเธอจะหาเลี้ยงบุตรเองไม่ได้

มันก็คือเหมือนจะพร้อม คือพร้อมที่จะมี พร้อมที่จะเลี้ยงไง ก็คือเพราะว่าหนูเลี้ยงน้องมามันก็รู้ว่าเป็นยังไง แต่ไอ้การที่ไม่พร้อมก็คือว่าทั้งบ้าน ทั้งเงินอย่างเนี้ย คือไม่พร้อมเรื่องฐานะแต่ว่าพร้อมเรื่องการใส่ใจดูแลค่ะ แต่พอมีลูกแล้วความคิดเปลี่ยนไปมากเลย ไม่อยากมีลูกกกก!! ถ้าย้อนเวลากลับไปได้คือไม่

อยากมีลูก ถ้าไม่มีลูก เราก็ยังทำงานเก็บเงินได้มากกว่านี้แล้วคือเราพร้อมเมื่อไหร่ค่อยมี เราก็ต้องรอเก็บเงินให้พร้อมก่อนจริง ๆ ถึงได้บอกว่ายังไม่พร้อมก็อย่าเพิ่งมี มันลำบากหลายอย่าง ถามว่ามันก็ไม่ควรท้องหรอกพี่ มันยังไม่ถึงวัย ถ้าได้เรียนน่ะดีที่สุดแล้ว วัยเราต้องเรียนหนังสือ ยังไม่ใช่วัยที่ว่าจะต้องมาหาเลี้ยงคนถึง 2 คนหรือ 1 คน เพราะอย่างเหมือนหนูเนี่ย รู้เลย ลำบากสุด ๆ หนูจะกลับตัวก็ไม่ทันแล้ว ถ้าอย่างหนูไม่มีลูก หนูก็ยังเจอผู้ชายที่ดีกว่านี้ได้อีกเยอะ ถ้าย้อนกลับไปได้หนูจะไม่มีลูก!! แต่พอเรามีลูกแล้วอ่ะ มันกลายเป็นว่าผู้ชายมันไม่ได้มีเราคนเดียว ผู้ชายไม่ได้เป็นฝ่ายเสียหายนะพี่ ผู้หญิงเสียหาย พี่สังเกตมั้ยว่ากี่ครอบครัวอ่ะถ้าเลิกกันไป ลูกจะต้องอยู่กับผู้หญิง หนูไม่เคยเห็นครอบครัวไหนที่ลูกแล้วเอาลูกไว้กับผู้ชายใช่มั้ย ก็กลายเป็นว่าเรามีภาระตรงนี้เราไม่ได้ใช้ชีวิตมีความสุขเลย ถ้าย้อนเวลากลับไปได้หนูก็อยากจะเรียนนังสือ เรียนให้จบ ถ้าเรามีวุฒิซะอย่างเราทำงานเราจะมีลูกก็ไม่มีใครว่า แต่นี่ที่หนูเรียนไม่จบ วุฒิก็ไม่มี ทำงานหาเลี้ยงลูกก็ไม่ได้ มันก็เลยเป็นว่ารู้อย่างนี้เรียนหนังสือซะดีกว่า

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ชีวิตเธอจะลำบาก และไม่ได้ใช้ชีวิตที่มีความสุขแต่เธอก็ไม่เคยคิดจะทำแท้งหรือทอดทิ้งบุตรไปเพราะสำหรับเธอแล้วบุตรทำให้เธอได้เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ได้ใช้คำว่าแม่ โดยเจี๊ยบเล่าว่าเธอเองคิดว่าแม้เพื่อนจะได้รับการศึกษาจนจะจบปริญญาแล้ว แต่เธอเองก็ได้รับ “ปริญญาชีวิต” แล้วเช่นกัน

หนูก็ได้เจอเพื่อน ก็คุยกันดีเหมือนเป็นเพื่อนกันอยู่ แต่ไม่รู้ลับหลังเค้าจะเอาไปพูดหรือเปล่านะ มันก็ถามว่าลูกเป็นยังไงบ้าง ก็บอกว่าลูกโอเคแล้วมึงอ่ะ มันก็บอกว่ากูจะจบปริญญาอยู่แล้ว ก็เลยบอกว่าเอ้อออ!!! ก็โชคดีเดี๋ยวตามไป หนูก็คือคิดว่ามันคนละอย่างกันน่ะพี่ อย่างเค้าไปจบปริญญานู้น หนูก็จบปริญญาชีวิตไง ก็คือได้เรียนรู้ถึงการเป็นแม่คนแล้ว มันยังมาไม่ถึงเราเลย เราไปแล้ว (หัวเราะ) หนูยังคิดอยู่เลยว่าถ้าหนูยังไม่มีลูก ป่านนี้หนูก็ยังไม่ได้กลับบ้านอ่ะพี่ หนูอาจจะไปเป็นโคโยตี้อยู่พัทยาหรือเที่ยวไปเป็นเมียฝรั่งหรือไปเป็นเด็กเสี่ยอยู่พัทยาน่ะ อาจจะยังไม่กลับก็ได้

หากใครถามว่าเพราะอะไรเธอถึงรีบมีบุตร เธอมักจะตอบกลับไปว่า “พลาด” แต่ตามความจริงแล้วเธอตั้งใจที่จะมีและไม่เคยคิดจะทำร้ายบุตรเลยสักครั้ง สิ่งที่เธอจะทำ คือ พยายามเลี้ยงบุตรให้ดีที่สุด แม้จะยังมีคนต่อว่าเธอเรื่องที่เธอมีบุตรแต่เธอก็เข้าใจดีว่าญาติ ๆ ของเธอคงเสียดายโอกาสที่เธอจะได้เจอคนดี ๆ และมีชีวิตดีกว่านี้ แต่หากว่าเป็นบางคนที่พูดจาดูถูก เยาะเย้ยเธอ เธอจะโมโหและแสดงออกทางสายตา หรือคำพูดแรง ๆ เพื่อให้คนเหล่านั้นหยุดพูดถึงเธอและบุตรของเธอ

อย่างน้าที่บ้านเค้าก็ยังพูดเลยว่าทีหลังมึงแรดซะให้พอก่อนจะมีผัว (หัวเราะ) บางทีถ้าใครถามหนูก็บอกว่าเค้า (ลูก) เกิดจากความผิดพลาด แต่จริง ๆ แล้วไม่ คือหนูตั้งใจจะมีเค้า แต่หนูก็บอกแล้วว่าถึงแม้จะเลี้ยงเค้าไม่ดีพอแต่ก็จะพยายามเลี้ยงเค้าให้ดีที่สุด หนูไม่คิดว่าจะทำแท้งอะไร ทำไปทำไมลำบาก เราต้องเลี้ยงเค้าให้ดีที่สุด จะไปเครียดกับชีวิตทำไม ปล่อยมันไป วันไหนจะเป็นของเรามันก็มาเอง อันนี้เป็นความคิดของหนูนะ ทุกวันนี้หนูยังคิดว่าไม่มี สักวันถ้าเราทำมันก็ต้องมี แต่อย่างคนอื่น หนูใช้คติที่ว่าไม่ต้องสนใจ กูไม่ได้ขอมึงแดก หนูใช้คตินี้นะ ใครจะว่ายังไงก็ช่าง กูไม่ได้ขอมึงกิน แต่เวลาหนูได้ยิน หนูก็แค่มองด้วยสายตาให้รู้ (ทำสายตาจิกมองเหลียวหลัง) ให้รู้ไงว่าเราได้ยินแล้ว ก็ให้เงียบเค้าก็

เงียบกันนะ แต่คือลับหลังจะนินทาก็เรื่องของเค้า แต่บางทีหนูโมโหหนูก็พูดดัง ๆ ไป ก็เรื่องของแม่งเหอะ กูไม่ได้สนใจนิ กูไม่ได้แบมือขอมันแดก เค้าก็คงรู้กัน แต่เดี๋ยวนี้เค้าก็มองเป็นเรื่องธรรมดานะพี่ ถ้าเป็นแถว ๆ รอบบ้านนี้นะ หนูบอกตรง ๆ เพ่ หนูเจอเนี่ย เพียบเลย รุ่นน้องหนู เค้ามองมันเป็นรื่องธรรมดาแล้วแถวบ้านหนูเพียบเลย

เจี๊ยบบอกว่าสิ่งที่เธอจะทำได้ในตอนนี้คือการเลี้ยงบุตรให้ดีที่สุด และบอกกับบุตรว่าเธอรักและจะเลี้ยงดูเค้าให้ดีที่สุดแม้เธอจะยังเด็กก็ตาม *"หนูไม่เคยคิดจะไปไกลจากลูก หนูเป็นคนที่ไม่อยากทิ้งลูก หนูเลี้ยงเค้ามาตั้งแต่เด็กอ่ะ แค่คืนเดียวที่ไม่ได้นอนกับหนู หนูก็คิดถึงแล้วอ่ะพี่ คือต้องไปหาต้องได้เจอ หนูจะบอกเค้า เสมอนะ ก็ไม่เป็นไรเนอะ แม่อาจจะเด็กแต่แม่ก็เลี้ยงหนูได้ หนูก็จะบอกกับลูกอย่างนี้ (หลบสายตาและน้ำตาคลอ)"* แม้จะได้เรียนรู้ชีวิตต่างกับเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกัน แต่การได้เรียนรู้ความเป็นแม่ ก็เป็นปริญญาชีวิตให้สาวน้อยวัย 19 ได้มีชีวิตเพื่อบุตรทั้งสองคน ตามคำที่เธอได้สัญญาต่อไป

1.2 สรุปภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

ข้อมูลทั่วไป

เจี๊ยบ ปัจจุบันอายุ 19 ปี ตั้งครรภ์แรกในขณะที่มีอายุ 15 ปี โดยบุตรคนแรกอายุ 4 ปี บุตรคนที่ 2 อายุ 4 เดือน เป็นบุตรที่เกิดจากสามีคนเดียวกัน บุตรทั้งสองอาศัยอยู่กับผู้ให้ข้อมูล ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ อยู่ร่วมกันกับสามี มีภูมิลำเนาเดิมที่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นระยะเวลา 19 ปี ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ในบ้านของบิดา

ครอบครัวเดิม

ในวัยเด็กผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่กับย่าตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งอายุ 13 ปี เพราะบิดาและมารดาแยกทางกันและต่างคนต่างแต่งงานใหม่ แต่ยังคงส่งเสียให้เจี๊ยบได้เรียนหนังสืออย่างต่อเนื่อง ย่าเลี้ยงดูเจี๊ยบด้วยความเข้มงวด ใช้ชีวิตตามกฎระเบียบที่ย่าได้กำหนดไว้ บ่อยครั้งที่เจี๊ยบรู้สึกอึดอัดและต้องการปรึกษาบิดาและมารดา แต่เมื่อไปหามักถูกดุด่าว่ากล่าว และบ่ายเบี่ยงให้เจี๊ยบไปปรึกษาผู้อื่น เจี๊ยบจึงกลายเป็นคนติดเพื่อนและกลับบ้านผิดเวลาทำให้ถูกย่าไล่ออกจากบ้านและตัดความสัมพันธ์กับครอบครัว

ที่อยู่อาศัย

วัยเด็กอาศัยอยู่ที่บ้านของย่าในจังหวัดเดียวกันกับบิดาและมารดา ต่อมาถูกไล่ออกจากบ้าน และได้พบกับสามีจึงได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านของสามี ซึ่งเป็นบ้านปูนชั้นเดียว ภายในมี 2 ห้องนอน และ 1 ห้องโถงใหญ่ อยู่อาศัยรวมกัน 9 คน จากนั้นเมื่อแม่ของสามีหนีหนี้สินที่ก่อไว้ทำให้บ้านถูกยึดไปและผู้ให้ข้อมูลได้ขอพักอาศัยอยู่กับบิดาและแม่เลี้ยง โดยบิดาได้กั้นห้องเพิ่มไว้หลังบ้านเพื่อให้ครอบครัวของเจี๊ยบได้อยู่

การศึกษา

เจี๊ยบได้รับการศึกษาในระบบจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และได้ออกจากโรงเรียนเพราะถูกไล่ออกจากบ้านและไม่มีที่อยู่อาศัย จึงเลือกมีครอบครัวและอยู่กับสามี จึงไม่ได้กลับไปเรียนหนังสืออีก แต่ภายหลังจากมีบุตรคนแรกแล้วจึงได้ศึกษาต่อจนจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาอัธยาศัยไม่ไกลจากที่อยู่อาศัย ในอนาคตหากมีโอกาสเจี๊ยบได้วางแผนศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

การทำงาน

ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลทำงานไม่ประจำ โดยรับจ้างห่อของขวัญตามเทศกาลต่าง ๆ โดยอนาคตเมื่อบุตรหย่านมและเข้าโรงเรียนแล้วจึงจะเข้าทำงานในร้านอาหารรับรองของหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่ง

การตั้งครรภ์

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลอายุ 13 ปี ได้ถูกย่าไล่ออกจากบ้านแล้วจึงไปทำงาน และเริ่มดื่มสุราสูบบุหรี่ และเที่ยวกลางคืนทุกวัน และไม่กลับไปเรียนหนังสือต่อ จนกระทั่งได้พบกับสามีในงานวัดและติดต่อกันเรื่อยมาเป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้ให้ข้อมูลได้ย้ายไปอาศัยอยู่กับครอบครัวของสามีและได้ตั้งครรภ์บุตรคนที่ 1 ในขณะนั้นผู้ให้ข้อมูลอายุ 15 ปี และตั้งครรภ์อีกครั้งอายุ 19 ปี ตั้งแต่การตั้งครรภ์แรก สามีได้นอกใจผู้ให้ข้อมูลมาโดยตลอด ทำให้ผู้ให้ข้อมูลต้องไปตามตบตีเพื่อให้สามีกลับมาอยู่กับตนเองและบุตร จนกระทั่งปัจจุบันเจี๊ยบได้รอให้อายุถึง 20 ปีบริบูรณ์จึงตั้งใจจะไปทำหมัน

4.3 บทวิเคราะห์กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

4.3.1 ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อมดังนี้

1. หนีออกจากบ้านและไม่กลับไปเรียนหนังสือ เนื่องจากเจี๊ยบได้กลับบ้านผิดเวลาจากที่ย่าได้กำหนดไว้ เพราะเบื่อหน่ายย่าและตั้งใจจะไปปรึกษากับบิดาหรือมารดา แต่ปรากฏว่าทั้งสองกลับบ่ายเบี่ยงและผลักไสให้ไปปรึกษาผู้อื่น รวมถึงดุด่ากลับมาว่าเจี๊ยบเป็นเด็กที่ไม่ดี สมควรได้รับการดุด่าว่ากล่าวจากย่า เธอจึงไปบ้านเพื่อนเพื่อพูดคุยและระบายความเครียด ทำให้กลับบ้านผิดเวลาและเกิดมีปากเสียงกับย่าจนย่าไล่ออกจากบ้าน เจี๊ยบจึงได้เก็บเสื้อผ้าและออกจากบ้านไปกับเพื่อนเพื่อทำงานในอีกอำเภอแห่งหนึ่งเป็นเวลา 1 อาทิตย์ เจี๊ยบได้กลับมาที่บ้านแต่กลับไม่มีใครสนใจไยดี จึงได้ออกจากบ้านเป็นการถาวรและไม่กลับเรียนหนังสืออีก

2. เที่ยวกลางคืน หลังจากออกจากบ้านแล้ว เจี๊ยบได้เดินทางไปทำงานในโรงงานขนมปังแห่งหนึ่งตามคำแนะนำของเพื่อน ทำให้มีรายได้เจี๊ยบจึงได้ดื่ม และเที่ยวกลางคืนได้ทุกคืน ทำให้ชื่นชอบในความอิสระและมีสนุกกับการลองสูบบุหรี่และดื่มสุรา

3. ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันกับสามี หลังจากที่ออกจากบ้านแล้วได้พบกับสามีในงานวัด โดยอาศัยเป็นแม่สื่อให้กับเพื่อนแต่แล้วกลับรักกับสามีเอง ทั้งคู่คบหากันเป็นเวลา 1 เดือนผู้ให้ข้อมูลจึงได้ตัดสินใจย้ายไปอยู่กับครอบครัวของสามี และตั้งครรภ์ในเวลาต่อมา

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะก่อนเกิดวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การดำเนินชีวิตด้วยอิสระ ปราศจากความระมัดระวัง โดยผู้ให้ข้อมูลได้หนีออกจากบ้านเพื่อไปอยู่กับเพื่อน และริลองดื่มสุรา สูบบุหรี่ ติดเที่ยว และไม่กลับมาเรียนหนังสือ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีเวลาว่างเพื่อไปดื่มกินเที่ยวได้มากขึ้น จนทำให้มีข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายและไม่สามารถหารายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูตนเอง เพราะข้อจำกัดด้านวุฒิการศึกษา

2. ต้องการที่อยู่อาศัย เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลถูกย่าไล่ออกจากบ้าน ประกอบกับมีความน้อยใจที่บิดาและมารดาไม่สนใจรับฟังปัญหาของตน จึงย้ายออกจากบ้านเป็นการถาวรและไปอาศัยอยู่กับเพื่อน ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงตัดสินใจอย่างรวดเร็วที่จะมีครอบครัวกับสามี เพื่อให้มีที่พักอาศัย ประกอบกับบริบทของบ้านของสามี อยู่รวมกันหลายคนในบ้านหลังเล็ก ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่มั่นคง อาจถูกไล่ออกจากบ้านได้ตลอดเวลา จึงเลือกตั้งครรภ์เพื่อให้ได้อยู่อาศัยในบ้านหลังนี้ได้อย่างมีความชอบธรรม

ด้านสภาพแวดล้อม

1. ครอบครัวแตกแยก โดยบิดาและมารดาได้แยกทางกัน แต่ทั้งสองได้ส่งเงินให้กับเจี๊ยบได้ใช้ แต่ไม่ได้รับฟังปัญหาเมื่อบุตรเกิดปัญหา กลับดุด่าว่ากล่าวและผลักไสให้ไปปรึกษาปัญหากับผู้อื่น ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เจี๊ยบติดเพื่อน เพราะเพื่อนสามารถรับฟังปัญหาของเจี๊ยบได้ ประกอบกับการชักชวนให้เจี๊ยบไปเที่ยวในตอนกลางคืนทำให้เจี๊ยบรู้สึกสนุกและเป็นอิสระจนตัดสินใจออกจากบ้านในที่สุด

2. การอบรมเลี้ยงดูด้วยความเข้มงวดจากย่า โดยเลี้ยงดูเจี๊ยบตั้งแต่แรกเกิด ได้กำหนดให้เจี๊ยบต้องดำเนินชีวิตตามกฎระเบียบ โดยเฉพาะการกลับบ้านตรงเวลา ในขณะที่เมื่อเจี๊ยบเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นแล้ว แต่การอบรมเลี้ยงดูของย่ายังคงเข้มงวด ไม่ปรับเปลี่ยนตามพัฒนาการของวัยรุ่น ทำให้เกิดความขัดแย้งกันบ่อยครั้งและนำไปสู่การไล่ออกจากบ้านในที่สุด

3. การชักชวนให้หนีออกจากบ้านของเพื่อน เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลอยู่ในครอบครัวที่แตกแยกและไม่สามารถปรึกษาปัญหากับคนในครอบครัวได้ จึงต้องอาศัยพูดคุยกับเพื่อน ในขณะที่เพื่อนได้ชักชวนให้ออกจากโรงเรียนและไปหางานทำเพื่อมีเงินสำหรับการเที่ยวเล่นได้ ประกอบกับการไม่ได้รับการควบคุมดูแลจากครอบครัว ทำให้ผู้ให้ข้อมูลดำเนินชีวิตตามเพื่อน

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องก่อนเกิดวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. เรียกร้องให้มีคนมาสนใจในปัญหาของตน ในระหว่างที่ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงสาเหตุที่ทำให้ต้องติดเพื่อนและติดเที่ยวพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงความน้อยเนื้อต่ำใจที่ไม่สามารถปรึกษากับบิดาและมารดาได้ต้องไปยึดติดกับเพื่อนและการเที่ยวกลางคืน โดยได้กล่าวว่าชีวิตช่วงนั้น “สุดยอด” เพราะผู้ให้ข้อมูลได้ทำทุกอย่างที่ตนรับรู้ว่าเป็นสิ่งไม่ดี แต่เพราะต้องการเรียกร้องให้มีคนสนใจตนเอง แต่รู้สึกดีเพราะเป็นอิสระจากการควบคุมของผู้ใหญ่ดังคำกล่าว *“ไปหาพ่อ พ่อก็ด่าทำไมไม่เรียนหนังสือ พอไปหาแม่ แม่ก็บอกพ่อมึงพูดถูก คือหาเพื่อนดีกว่า พ่อแม่เค้าก็เลี้ยงหนูด้วยเงินอ่ะ ไปหาพ่อก็ทะเลาะไปหาแม่ก็ทะเลาะ แล้วก็คือเราแยกตรงกลางไม่ได้ ไปหาเพื่อนดีกว่า เผื่อมีอะไรก็อธิบายให้เข้าใจ มันก็คือน้อยใจแล้วไปลงกับใครไม่ได้ คือติดเพื่อน ติดเที่ยว ทีนี้ก็เที่ยว หนูไปทุกที่อ่ะ โอ้โหสุดยอดเลยเมื่อก่อน”*

2. บุตรเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่ทำให้มีที่พักอาศัย ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงบุตรของตนเองในช่วงก่อนเกิดวิกฤตว่าเปรียบเสมือน “เครื่องยึดเหนี่ยว” ให้ได้อาศัยอยู่ในบ้านแห่งนี้ได้อย่างชอบธรรม เพราะหากตนเองมีบุตรกับสามีจะทำให้สามีไม่ตีจากและยอมให้พักอาศัยอยู่ในบ้านหลังนี้ได้ต่อไป ทำให้ชีวิตของเจี๊ยบมีความมั่นคงต่อไป เนื่องจากเจี๊ยบได้ออกจากบ้านมาและขัดแย้งอย่างรุนแรงกับย่า เจี๊ยบกล่าวว่าตนเองไม่มีที่ไป ดังนั้นการมีบุตรจะทำให้ตนสามารถอยู่อาศัยในบ้านของสามีได้ ดังคำกล่าว

> *ความคิดตอนนั้นก็เหมือนกับมันก็ไม่ได้อยากเลิกกับแฟนคนนี้อ่ะ ก็เลยเออปล่อยให้ท้อง เผื่อเค้า (สามี) จะอยู่กับเรา มันเป็นความคิดที่เหมือนกับไม่ได้จะจับ รู้ว่าเค้าไม่ได้มีเงินนะ แต่ว่าเหมือนไม่อยากเลิกอ่ะ มันเป็นเหมือนกัน (เงียบสักพัก) มันไม่ได้คิดอะไร มันคิดแค่ว่าถ้าเกิดมีลูกจะได้อยู่ตรงนี้ จะได้ไม่ต้องกลับบ้าน ไม่อยากกลับบ้านไปเจอแต่เสียงด่า ถ้ามีลูกกับเค้า เค้าคงให้เราอยู่ที่นี่ไป ก็เหมือนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้ได้อยู่บ้านนี้*

ในระยะก่อนเกิดวิกฤตจะพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายต่อชีวิตของตนเองว่าเป็นชีวิตที่ไม่มีคนในครอบครัวให้ความสนใจ ไม่รับฟังปัญหาของตัวเอง แม้จะเรียกร้องความสนใจแล้วแต่ยังไม่มีคนสนใจว่าตนจะเป็นเช่นไร จึงเกิดความน้อยใจและไม่เห็นคุณค่าของตนเองจึงเลือกที่จะไม่ศึกษาต่อ และไปดำเนินชีวิตอย่างอิสระโดยปราศจากการถูกควบคุมเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งกับคนในครอบครัว โดยเฉพาะเมื่อผ่านสถานการณ์ที่ขัดแย้งอย่างรุนแรงกับครอบครัว และไม่มีที่อยู่อาศัย จึงมุ่งหาเครื่องยึดเหนี่ยวให้ได้อาศัยอยู่ในบ้านของสามีนั่นคือการให้ความหมายว่าการตั้งครรภ์และบุตร เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้สามารถอาศัยอยู่ในบ้านของสามีได้เพราะตนเองไม่มีที่ไปที่อื่น

สรุปได้ว่าในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้ประสบกับสถานการณ์ที่ทำให้เปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต นั่นคือการถูกไล่ออกจากบ้านและไม่ได้รับความสนใจรับฟังปัญหาจากบิดาและมารดา เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลดำเนินชีวิตด้วยการติดเที่ยว ติดเพื่อน ริลองอบายมุขต่าง

ๆ และรวมถึงการตัดสินใจไม่เรียนหนังสือต่อ และหันเหชีวิตไปใช้ชีวิตคู่ตั้งแต่อายุ 15 ปี เพราะต้องการมีที่อยู่อาศัย ประกอบกับไม่ต้องการคุมกำเนิดเพราะต้องการตั้งครรภ์เพื่อให้สามารถอยู่ในบ้านของครอบครัวสามีต่อไป สอดคล้องกับการให้คุณค่ากับสถานการณ์ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตว่าเป็นการใช้ชีวิตที่เรียกร้องความสนใจจากคนในครอบครัว และความน้อยเนื้อต่ำใจในครอบครัวของตนเอง ทำให้ต้องหาวิธีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตที่ไม่พึ่งพิงครอบครัว โดยการตั้งครรภ์แล้วใช้บุตรเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวสามีให้อยู่กับตนเองและอยู่ในบ้านของครอบครัวสามีได้ต่อไปเพราะตนเองไม่สามารถทำงานได้ ไม่มีรายได้ และไม่มีครอบครัวให้พึ่งพิง ทำให้มีต้นทุนของชีวิตต่ำ พึ่งพาตนเองได้น้อยลงจนทำให้มีปัญหาด้านการเงินและปัญหาความสัมพันธ์สะสม

4.3.2 ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การเกิดวิกฤตและการใช้ชีวิตอยู่ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนี้

1. สามีนอกใจ โดยสถานการณ์ที่สามีนอกใจในครั้งแรก ผู้ให้ข้อมูลกำลังตั้งครรภ์บุตรคนแรกได้ 5 เดือน ซึ่งพบว่าสามีกำลังคบหากับหญิงคนหนึ่งโดยในวันที่เกิดเรื่อง ผู้ให้ข้อมูลได้เห็นว่าสามีเข้าไปใช้บริการกับหญิงสาวคนหนึ่งในโรงแรมม่านรูด ทำให้เกิดความโมโหและบุกเข้าไปในโรงแรม กระชากหญิงสาวอีกคนออกมาตบตีกันหน้าโรงแรม สามีจึงได้พาผู้ให้ข้อมูลกลับบ้านและง้อขอคืนดี แต่หลังจากนั้นสามียังคงนอกใจกับผู้หญิงมากหน้าหลายตาเรื่อยมา

2. กรีดแขนประชดสามี ผู้ให้ข้อมูลเสียใจจากการที่สามีนอกใจครั้งแล้วครั้งเล่า ถึงขั้นคิดจะฆ่าตัวตายแต่เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลเป็นคนกลัวความตายจึงเลือกใช้วิธีการทำร้ายร่างกายด้วยการกรีดแขนให้รู้สึกเจ็บ และคาดหวังว่าสามีจะเห็นใจในความทุกข์ใจของตัวเองและเลิกเจ้าชู้ แต่เมื่อสามีกลับมาพบกลับโกรธและตบตีผู้ให้ข้อมูล

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะวิกฤต

ด้านบุคคล

1. มีความรู้สึกน้อยใจสามีในขณะที่กำลังตั้งครรภ์ เนื่องจากในการตั้งครรภ์นั้นผู้ให้ข้อมูลคาดหวังว่าสามีจะดูแลและเอาใจใส่มากกว่าเดิมและจะไม่ทอดทิ้งเพราะตนเองกำลังตั้งครรภ์บุตรของสามี ซึ่งสถานการณ์กลับไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง สามีกลับมีผู้หญิงคนอื่นอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดสถานการณ์เจ็บช้ำ ผิดหวังบ่อยครั้งที่จับได้ว่าสามีนอกใจ จนรู้สึกอ่อนล้าและหมดกำลังใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลได้เลือกใช้การจัดการอารมณ์ดังกล่าวด้วยการไปเที่ยวกลางคืน ดื่มสุรา และเต้นรำอย่างสนุกสนานเพื่อชดเชยความเครียดดังกล่าว แต่เมื่อกลับมาถึงบ้านก็ต้องกลับมาอยู่กับความน้อยใจที่สามีไม่สนใจดังเดิม

2. เรียกร้องความสนใจจากสามีด้วยการทำร้ายร่างกายตนเอง เพราะเป็นช่วงใกล้คลอดบุตร และผู้ให้ข้อมูลมีร่างกายที่อ่อนแอมากขึ้น ไม่สามารถตบตีกับผู้หญิงคนใหม่ได้จึงเลือกใช้

การจัดการชีวิตด้วยการทำร้ายตัวเองและบุตรในครรภ์เพื่อเรียกร้องความสนใจ แต่กลับไม่เป็นไปตามที่คาดหวังเพราะสามีไม่ได้เห็นใจแต่กลับโกรธมากขึ้นและตบตีอย่างรุนแรง

ด้านสภาพแวดล้อม

1. สามีนอกใจหลายครั้ง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าไม่มั่นคงในความสัมพันธ์เพราะในขณะที่ตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่กับครอบครัวของสามีเพราะทะเลาะกับครอบครัวเดิมของตนเองและไม่สามารถกลับบ้านได้ ไม่มีที่อยู่อาศัยอื่น หากสามีนอกใจและบอกเลิกไปจะทำให้เธอและบุตรไม่มีที่อยู่อาศัย

2. ปัญหาด้านค่าใช้จ่าย เนื่องจากแม่สามีมักแอบอ้างและใส่ร้ายผู้ให้ข้อมูลว่าเป็นภาระให้กับครอบครัว เพื่อหยิบยืมเงินจากเพื่อนบ้าน โดยผู้ให้ข้อมูลและสามีต้องตามชดใช้หนี้สินให้กับแม่ของสามี ทำให้รู้สึกอึดอัดจากการถูกเพื่อนบ้านมองไม่ดีและมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับสามีบ่อยครั้ง

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. การเจ็บช้ำกับสามีคือเวรกรรมที่ต้องชดใช้ โดยผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายของการเจ็บช้ำใจจากการถูกสามีนอกใจว่าเป็น “เวรกรรม” เพราะเป็นสิ่งที่จัดการอารมณ์ตัวเองไม่ได้รวมถึงควบคุมสามีไม่ได้เช่นเดียวกัน แม้ต้องการเลิกรากับสามีแต่ใจกลับรักและผูกพัน จึงเลือกให้ความหมายกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เปรียบเสมือนเวรกรรมที่เคยทำร่วมกันมา และเป็นการ “ชดใช้” เวรกรรม หากชดใช้หมดเมื่อใดจึงจะมีความสุขใจได้ ดังคำกล่าว *“รู้สึกน้อยใจแต่เราทำอะไรไม่ได้ไง เพราะว่าเราจะต้องอยู่กับคน ๆ นี้ เรายังตัดเค้าไม่ได้ เค้าเหมือนเค้าไม่ได้มีเยื่อใยกับเราแล้ว แต่เหมือนเราที่บ้าอยู่คนเดียว ถ้าทางธรรมะเค้าก็เรียกเวรกรรมอ่ะพี่ที่ต้องอยู่กับผู้ชายคนเนี้ย เป็นหนูฝ่ายเดียวที่ต้องช้ำอ่ะ เลิกก็เลิกไม่ได้”*

2. ทำร้ายตัวเองเพื่อหวังให้สามีกลับมาสนใจ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลกำลังตั้งครรภ์ และต้องพบกับสถานการณ์ที่สามีนอกใจบ่อยครั้ง และเกือบทุกครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลต้องไปตบตีกับผู้หญิงคนใหม่ แต่พบว่าสามีไม่ได้กลับมาง้อหรือขอคืนดีเหมือนดังเดิม ประกอบกับเมื่อตั้งครรภ์ใกล้คลอดร่างกายของผู้ให้ข้อมูลเริ่มอ่อนแอ จึงใช้วิธีการกรีดแขนตนเองเรียกร้องความสนใจจากสามี เพราะให้คุณค่าว่าการกรีดแขนหรือการทำร้ายตัวเองเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนต่อบุตรในครรภ์ น่าจะทำให้สามีเห็นใจและเอาใจใส่บุตรของตนเองมากขึ้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เล่าไป “หัวเราะ” ไป เพราะไม่ได้เป็นการตั้งใจฆ่าตัวตายหรือทำให้มีผลกระทบต่อบุตรในครรภ์จริง เป็นเพียงการลองเสี่ยงกระทำดูเผื่อสามีได้เห็นใจเธอ และดูแลเธอมากขึ้น ดังคำกล่าว *“หนูเคยนั่งร้องไห้ถึงขั้นกรีดแขนตัวเองเนี่ย หนูน้อยใจ ก็กรีดแขนตัวเองกะว่าประชด ผลก็คือมันก็กลับมาตีหนูว่าทำไปทำไม หนูก็แค่ประชดเฉย ๆ ว่ากูทำแล้วนะ (หัวเราะ) หนูเป็นคนกลัวตายพี่”*

จากความหมายสามารถสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่ากับความสัมพันธ์ของสามี เพราะสามีเป็นที่พึ่งพิงของผู้ให้ข้อมูล แต่เมื่อสามีนอกใจบ่อยครั้งทำให้เกิดความกลัวว่าจะถูกทอดทิ้ง ประกอบกับการตั้งครรภ์ทำให้จิตใจอ่อนไหวง่าย ต้องการความใส่ใจจากคนรอบข้าง จึงเลือกใช้การจัดการชีวิตด้วยวิธีการที่คาดหวังจะให้สามีหยุดความเจ้าชู้ และเห็นถึงความเจ็บปวดอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

สรุปได้ว่า ในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้ให้ข้อมูลเผชิญกับสถานการณ์ที่สามีนอกใจจนทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความน้อยใจ ช้ำใจหลายครั้ง ประกอบกับกำลังตั้งครรภ์ใกล้คลอดบุตร จึงมีความสามารถในการตบตีหรือจับตาสามีน้อยลง ทำให้รู้สึกว่าความสัมพันธ์กับสามีไม่มั่นคงมากขึ้น สอดคล้องกับการให้ความหมายที่ผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่ากับสามี เพราะสามีเป็นที่พึ่ง พิงแหล่งเดียว และทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเครียดเพราะกังวลเรื่องความมั่นคงในอนาคต เรื่องค่าใช้จ่ายและที่อยู่อาศัย จึงเลือกใช้วิธีการจัดการปัญหาด้วยวิธีการเพิ่มผลกระทบเชิงลบ แต่กลับได้ผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวัง และมีปัญหาด้านความสัมพันธ์สะสมเพิ่มมากขึ้น มีกลไกในการจัดการปัญหาน้อยลงเพราะไม่สามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมได้อีกต่อไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในระยะนี้เต็มไปด้วยปัญหาที่ผู้ให้ข้อมูลประเมินว่าไม่สามารถแก้ไขได้ เนื่องจากเมื่อแก้ปัญหาอย่างหนึ่งย่อมเกิดปัญหาอื่นตามมาอีกมากมายดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลกรีดแขนของตัวเองเพื่อเรียกร้องให้สามีหันมาสนใจ แต่กลับทำให้สามีโกรธ เอือมระอา จนทะเลาะเบาะแว้งและทำร้ายร่างกายรุนแรงมากขึ้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมักเลือกใช้วิธีการจัดการชีวิตของตนด้วยการตามแก้ปัญหาด้วยกลไกการจัดการปัญหาที่ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นการแก้ปัญหาด้วยความรวดเร็ว แก้ปัญหาแบบเฉพาะหน้า ทำให้ปัญหามีปริมาณมากขึ้นและรุนแรงมากขึ้น

4.3.3 ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การคลี่คลายวิกฤต ดังนี้

1. ยายแนะนำให้สวดมนต์เพื่อผ่อนคลายเวรกรรมที่เคยก่อไว้กับบุพการี เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่า การที่สามีนอกใจนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากเวรกรรมที่เคยทำร่วมกันมา จึงต้องตามชดใช้ให้สามีและไม่มีทางแก้ไขได้ แต่ยายได้อธิบายว่าเกิดจากการก่อเวรก่อกรรมกับบิดาและมารดามาก่อน จึงทำให้ชีวิตไม่มีความเจริญ แต่สามารถบรรเทาลงได้จากการทำบุญและไม่ทำบาปเพิ่ม โดยแนะนำให้สวดมนต์และไม่ทำร้ายตัวเอง จะทำให้ชีวิตดีมากขึ้น

2. บิดาอนุญาตให้กลับมาอยู่อาศัยที่บ้านได้ ตั้งแต่ที่ผู้ให้ข้อมูลได้ออกจากบ้านนั้น ไม่เคยติดต่อกลับไปหาครอบครัวมาก่อนและไม่กล้ากลับไปหาเพราะกลัวว่าจะถูกดุด่าว่ากล่าว รวมถึงละอายใจที่ทำตัวไม่ดี แต่เมื่อบ้านของสามีกำลังจะถูกยึดและแม่ของสามีมีหนี้สินจำนวนมาก เจี๊ยบจึงตัดสินใจกลับไปขอพึ่งพิงบิดา ซึ่งบิดาไม่ได้ต่อว่าตามที่เจี๊ยบเคยคิดไว้ พร้อมกับยินดีให้สามีและบุตรของผู้ให้ข้อมูลมาอยู่อาศัยร่วมด้วย

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะคลี่คลายวิกฤต

ด้านบุคคล

หาข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุแห่งทุกข์ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลได้รับคำแนะนำจากยายว่าชีวิตที่ไม่มีความสุขเกิดจากเวรกรรม ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงเลือกรับข้อมูลเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมจากสื่อต่าง ๆ ที่อธิบายถึงกฎแห่งกรรม เมื่อทราบว่ากรรมที่เผชิญเป็นสิ่งที่ตนเองสร้างขึ้น จึงเกิดการยอมรับต่อสถานการณ์ แต่สามารถบรรเทาได้จากการทำบุญทดแทนและไม่ทำบาปเพิ่มเติม ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหยุดความคิดที่จะทำร้ายตนเองเพื่อประชดรัก เพราะเป็นบาปกรรม

ด้านสภาพแวดล้อม

1. บิดาช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับผู้ให้ข้อมูล นั่นคือการย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านของบิดา ประกอบกับการที่บิดาช่วยฝากงานให้กับสามีของผู้ให้ข้อมูลและกล่าวว่าหากนอกใจหรือทำให้ผู้ให้ข้อมูลเจ็บช้ำอีกจะทำให้ชีวิตของสามีกลับไปตกต่ำเช่นเดิม ทำให้เจี๊ยบมีอำนาจการต่อรองกับสามีมากขึ้น และใช้ชีวิตอยู่อย่างไม่อึดอัดดังเช่นอยู่กับครอบครัวของสามี ทำให้เจี๊ยบผ่อนคลายจากความเครียดที่ผ่านมา

2. ลดปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย เนื่องจากหากบ้านถูกยึด ผู้ให้ข้อมูลต้องไปเช่าบ้านอยู่และทำให้มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นเมื่อบิดาอนุญาตให้กลับมาอยู่ที่บ้านได้จึงทำให้สถานการณ์ความเครียดจากเรื่องค่าใช้จ่ายลดน้อยลง ประกอบกับการที่บิดาฝากสามีของผู้ให้ข้อมูลเข้าทำงานที่มั่นคง ทำให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น

3. ยายเป็นบุคคลที่เคยผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ มาก่อน และเป็นบุคคลที่ผู้ให้ข้อมูลให้ความเคารพเพราะยายรับฟังปัญหาอย่างไม่ตำหนิ และได้อธิบายถึงสาเหตุของการเกิดความทุกข์ใจ พร้อมหาทางออกโดยการให้สวดมนต์ ให้พื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่มีคนอื่นรบกวน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตั้งสติ ผ่อนคลายจากการคิดเรื่องของสามีลง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลยอมผ่อนคลายและไม่ยึดติดกับปัญหา โดยเลือกจัดการปัญหาของตนเองมากกว่าจัดการสามี

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

เวรกรรม ผู้ให้ข้อมูลได้พยายามคิดไตร่ตรองหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดและความทุกข์ใจ โดยให้คุณค่ากับ “เวรกรรม” ที่เคยก่อไว้ในอดีตเพื่อหาวิธีการแก้ไขความทุกข์ดังกล่าว เมื่อทราบถึงสาเหตุดังกล่าวแล้วจึงหาทางจัดการชีวิตโดยการปล่อยวางทำให้ใจเย็นมากขึ้นและเชื่อว่าทุกอย่างถูกกำหนดไว้ตามกฎแห่งกรรม *“ยายบอกว่ามึงหัดทำบุญมาก ๆ มันจะได้บรรเทา ชีวิตเราจะได้ดีขึ้นกว่านี้ เพราะทุกวันนี้ทรมานหลายอย่าง เราต้องปรึกษาคนที่โตกว่าเพราะเค้าเคยผ่านมาแล้ว ยายให้หนูไปสวดมนต์มันก็ไม่ได้ผลอะไรหรอกพี่ แต่คือแค่หนูเข้าไปเพื่อให้ใจมันเย็น มันก็เย็นขึ้นมานะพี่ ก็เออปล่อยมันไปเหอะ ทุกอย่างมันเป็นไปตามกรรม”*

สรุปได้ว่า ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม พบว่าผู้ให้ข้อมูลได้รับความช่วยเหลือใน 2 มิติ ได้แก่ 1) ด้านความเป็นอยู่ ดังเช่นบิดาอนุญาตให้กลับมาพักอาศัยอยู่ด้วยกัน ซึ่งการสนับสนุนดังกล่าวทำให้ช่วยลดปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย เพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำให้สามีเกิดความเกรงใจในตนเอง ไม่กล้าทอดทิ้ง ลดความอึดอัดจากการถูกต่อว่าจากครอบครัวของสามี 2) ด้านสนับสนุนด้านกำลังใจ ดังเช่นยายที่อธิบายถึงสาเหตุของความทุกข์ พร้อมกับให้คำแนะนำเพื่อผ่อนคลายความทุกข์ใจ ซึ่งยายเป็นบุคคลที่ให้ความใส่ใจรับฟังปัญหาของผู้ให้ข้อมูล ทำให้เลือกที่จะปรึกษา และเชื่อฟังเมื่อยายให้คำแนะนำ จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลเลิกคิดถึงการทำร้ายตัวเองเพื่อประชดรัก และการหันมาแก้ไขสาเหตุแห่งทุกข์ ทำให้สถานการณ์เริ่มคลี่คลาย และมีความกังวลใจน้อยลง ดังจะเห็นได้ว่าในระยะคลี่คลายวิกฤตนี้มีแหล่งสนับสนุนเพื่อมาเพิ่มกลไกในการจัดการชีวิตของผู้ให้ข้อมูลมากขึ้น ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ถูกแก้ไข รวมถึงผู้ให้ข้อมูลหันมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากตนเองมากกว่าตามไปแก้ปัญหาที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่น ซึ่งแตกต่างจากระยะวิกฤตที่ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการตบตีผู้หญิงคนใหม่ และการกรีดแขนเพื่อเรียกร้องให้สามีกลับมาสนใจ

4.3.4 ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการปรับตัวอยู่ในระยะฟื้นฟูวิกฤต ดังนี้

สามีบอกเลิกความสัมพันธ์ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลกำลังตั้งครรภ์บุตรคนที่ 2 เจี๊ยบจับได้ว่าสามีแอบนอกใจและไปอยู่กินกับผู้หญิงคนใหม่ เจี๊ยบได้อุ้มลูกคนแรกไปตามสามีเพื่อให้กลับบ้าน และได้มีการตบตีกับผู้หญิงคนใหม่อีกครั้ง แต่ครั้งนี้พบว่าสามีไม่เข้าข้างเธอ กลับทำร้ายร่างกายกลับมา รวมถึงบอกเลิกความสัมพันธ์กับเจี๊ยบ แม้เจี๊ยบจะต้องกลับบ้านด้วยความเจ็บช้ำทั้งร่างกายและจิตใจ แต่เมื่อกลับมาบ้านและตั้งสติได้จึงได้พูดคุยกับสามีว่าจะยอมเลิกกับสามี แต่ขอเวลาให้ลูกหย่านมก่อนเพื่อที่ตนเองจะสามารถทำงานหารายได้มาเลี้ยงดูบุตรทั้งสองได้

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะฟื้นฟูวิกฤต

ด้านบุคคล

1. สามารถทำใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เนื่องจากสามียืนยันว่าต้องการไปอยู่กับผู้หญิงคนใหม่ ผู้ให้ข้อมูลจึงเลือกใช้วิธีการพูดคุยว่าตนเองจะยอมรับและทำใจแม้จะยังรักสามี แต่จะยอมเลิก โดยมีเงื่อนไขว่าให้สามีอยู่ช่วยเลี้ยงดูบุตรและส่งเสียบุตรไปจนกว่าบุตรจะหย่านม และผู้ให้ข้อมูลจะสมัครงานได้

2. สื่อสารเชิงบวกภายในกับตนเอง โดยใช้การเรียนรู้บทเรียนของการเป็นมารดาทดแทนการเรียนรู้ในเชิงวิชาการ แม้การตั้งครรภ์ในขณะวัยรุ่นจะทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเสียดายโอกาสการเรียน การพบเจอกับคู่ครองที่ดี รวมถึงการหารายได้ และยังรู้สึกว่าตนเองยังเป็นมารดาที่ไม่ดี

แต่มีการสื่อสารกับตนเองว่าเธอได้รับ “ปริญญาชีวิต” และเรียนรู้ชีวิตอีกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างไปจากเพื่อน

3. ปฏิเสธการใส่ใจกับคำพูดเชิงลบจากคนรอบข้าง เช่น คำนินทา การตีตรา เป็นต้น โดยให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตัวให้เหมาะสมกับบทบาทมารดา เน้นการพึ่งพิงตนเองให้ได้มากที่สุด

ด้านสภาพแวดล้อม

การอยู่อาศัยในบริบทที่มีหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์อยู่ในพื้นที่จำนวนมาก ทำให้มีการดำเนินชีวิตได้ง่ายเพราะไม่ได้เป็นคนที่โดดเด่น ที่ถูกพูดหรือกล่าวจากคนในสังคมเพียงคนเดียว

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลได้ตั้งเป้าหมายของการใช้ชีวิตในระยะฟื้นฟูวิกฤต โดยให้คุณค่าถึงอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ โดยได้สื่อสารเชิงบวกกับตนเองว่าสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องใส่ใจคนที่คิดร้ายกับครอบครัวของเธอ รวมถึงสื่อสารกับบุตรที่แสดงให้เห็นถึงการปกป้อง โดยได้เล่าไปพร้อมกับ “น้ำตาคลอ” เพราะเธอรู้ว่าบุตรต้องเผชิญกับคำพูดและสายตาของคนรอบข้างที่มองว่าลูกของเธอมีมารดาที่เป็นเพียงแค่เด็กวัยรุ่นใจแตกคนหนึ่ง ทำให้เธอเองรู้สึกไม่แน่ใจว่าจะดูแลลูกให้สุขสบายได้ดังที่ใจคิดหรือไม่ แต่เธอสัญญาว่าจะเป็นมารดาที่ดีให้กับบุตรอย่างแน่นอน ดังคำกล่าว *“ปล่อยมันไป วันไหนจะเป็นของเรามันก็มาเอง อันนี้เป็นความคิดหนูนะ วันนี้ยังไม่มีสักวันถ้าเราทำมันก็ต้องมี หนูใช้คติที่ว่าไม่ต้องสนใจ กูไม่ได้ขอมึงแดก ใครจะว่ายังไงก็ช่าง กูไม่ได้ขอมึงกิน หนูจะบอกลูกเสมอนะ ก็ไม่เป็นไรเนอะ แม่อาจจะเด็กแต่แม่ก็เลี้ยงหนูได้ หนูก็จะบอกกับลูกอย่างนี้ (หลบสายตาและน้ำตาคลอ)”*

สรุปได้ว่าระยะฟื้นฟูวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังคงเผชิญต่อสถานการณ์ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ที่สามียังคงนอกใจ และไม่ขอคืนดีกับผู้ให้ข้อมูล รวมถึงทำร้ายร่างกายรุนแรงมากขึ้น แต่ผู้ให้ข้อมูลเลือกใช้วิธีการคือพูดคุยและปรึกษากับสามี โดยยอมรับต่อปัญหาของครอบครัว แต่ใช้การเลือกระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลง นั่นคือขอร้องให้สามีรักษาความสัมพันธ์เพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายให้กับบุตร จนกว่าผู้ให้ข้อมูลจะสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีรายได้เป็นของตัวเอง โดยผู้ให้ข้อมูลยอมรับและทำใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่จัดการปัญหาที่เกิดจากคนอื่นซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ว่าการตบตีกับผู้หญิงคนอื่นไม่สามารถจัดการต่อปัญหาได้ จึงเลือกใช้วิธีการพูดคุยกับสามี และตั้งเป้าหมายของการดำเนินชีวิตโดยให้คุณค่ากับอนาคตของบุตร จึงได้เลือกใช้ชีวิตโดยการให้บิดาพาไปสมัครงานทันทีหากบุตรของเธอหย่านมได้แล้ว ดังจะเห็นได้ว่าในระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ เกิดการเรียนรู้ถึงวิธีการจัดการปัญหาที่เน้นการควบคุมปัญหาไม่ให้ลุกลาม ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ และมุ่งเป้าหมายที่เน้นผลประโยชน์ของ

บุตรเป็นสำคัญ มีการสื่อสารเชิงบวกกับตนเองและกับบุตร คืนคุณค่าให้กับตนเองว่ามีชีวิตที่ประสบความสำเร็จในเรื่องของการเป็นมารดาเพื่อชดเชยกับโอกาสที่สูญเสียไปในอดีต

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5: แป้ง

5.1 เรื่องเล่าจากประสบการณ์ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

บ่ายวันนี้อากาศแสนจะร้อน แต่ข้างนอกหน้าต่างเล่นสาดน้ำสงกรานต์กันอย่างสนุกสนาน มีผู้หญิงคนหนึ่งเดินมา เธอมีใบหน้าที่สวยสดงดงามรับกับผิวขาว ๆ และยิ่งโดดเด่นด้วยเสื้อผ้าลายดอกพร้อมกางเกงสีดำ แก้มใส ๆ ที่ถูกประพรมด้วยแป้งขาวดินสอพอง เดินเข้ามาหาผู้วิจัยอย่างเหนียมอาย เมื่อได้คุยเรื่องราวกันจึงได้รู้ว่าหญิงสาวผู้นี้ อายุ 35 ปี เธอเคยมีประสบการณ์ตั้งครรภ์ในตอนวัยรุ่นเมื่อ 15 ปีที่แล้ว เรื่องราวที่เธอเล่ามานั้นอาจจะเป็นความผิดพลาดของเด็กสาวคนหนึ่ง แต่เธอไม่เคยนิยามตัวเองว่าเป็น “เด็กเก” ด้วยความสดใสที่มาพร้อมกับแป้งดินสอพอที่ใบหน้า ผู้วิจัยจึงขอเรียกเธอว่า “พี่แป้ง”

ปัจจุบันพี่แป้งมีบุตรชาย 1 คน อายุ 15 ปี เธอตั้งครรภ์ตอนอายุ 19 ปี ซึ่งในขณะนั้นเธอเพิ่งสอบติดและเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในอีกจังหวัด อนาคตที่สดใสต้องหยุดลงพร้อมกับคำว่า "ท้อง" พี่แป้งได้เล่าถึงชีวิตในวัยเด็กและครอบครัวว่า ครอบครัวของเธอมีความอบอุ่น บิดามารดาอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา แม้บิดามีอาชีพเป็นทหารและต้องไปราชการที่ต่างจังหวัดอยู่บ้าง แต่ก็ไม่เคยทอดทิ้งให้บุตรรู้สึกอ้างว้าง แต่ด้วยความเป็นทหาร ทำให้เธอไม่ค่อยสนิทกับบิดานัก เพราะบิดาจะเป็นคนที่เข้มงวดทำให้เธอค่อนข้างกลัว เวลาจะไปเที่ยวข้างนอกบ้าน จึงต้องบอกกล่าวให้รู้อย่างละเอียดทุกครั้งไป และด้วยความที่บิดาเป็นคนเข้มงวด และมักเดินทางไปราชการต่างจังหวัดบ่อยครั้ง ทำให้พี่แป้งสนิทกับมารดามากกว่า สามารถคุยกับมารดาได้ทุกเรื่องไม่ว่าเรื่องไหน และรู้สึกสบายใจทุกครั้งที่คุยกับมารดา

ด้วยความที่ว่าพ่อเป็นคนเข้มงวดค่ะ พี่ก็กลัว ค่อนข้างกลัวพ่อ ไปไหนต้องบอก ถ้าออกจากบ้านหรือยังไงก็คือต้องกลับเวลาไหน ไปไหนต้องบอกหมดว่าจะกลับกี่โมงไปที่ไหนอะไรยังไงค่ะ ค่อนข้างจะเป็นอย่างนี้ตลอดค่ะถ้าพ่อพี่อยู่ ก็เลยว่าจะกลัวเค้าเพราะว่าเค้าเป็นคนที่ค่อนข้างไม่คุยกับลูกอะไรมาก ก็ส่วนมากจะเป็นกับลูกทุกคนนะคะ เค้าจะเป็นอย่างนี้แหละค่ะ แต่เราก็เข้าใจนะว่าเค้าเป็นห่วงอะไรอย่างเนี้ย (เสียงสั่น) แต่แม่จะ Soft ลง Soft กว่าอะไรอย่างเนี้ย คือมีอะไรจะคุยกับแม่แทบได้ทุกเรื่อง อยู่กับแม่แล้วยังสบายใจกว่า (เสียงสั่นและน้ำตาไหล) อะไรอย่างนี้

ไม่ได้เจอกันบ่อย....ทำไมท้อง

ระหว่างที่เธอเรียนอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 5 เธอได้สังเกตเห็นว่าเพื่อนของพี่คนหนึ่งชอบมาแวะเวียนแถวบ้านของเธอ แต่เธอไม่ได้คิดอะไรเป็นพิเศษ เป็นเพียงความรู้สึกคุ้นหน้าที่ได้เจอเขาคนนี้ เธอรู้เพียงว่าผู้ชายคนนี้คือเพื่อนของพี่ชาย และกำลังเรียนในโรงเรียนจ่าทหารอยู่เท่านั้น แต่เพื่อนพี่คนนี้กลับแวะเวียนมาบ่อยครั้ง จนทำให้ทั้งสองคนรู้สึกคุ้นเคยและใกล้ชิด จนเธอเองเกิดความรู้สึกรักและชอบพอกันในเวลาต่อมา พัฒนาการของความรักทำให้ทั้งคู่ตกลงใจเป็นแฟนกันในที่สุด ซึ่งการคบหากันนี้มารดาได้รับรู้มาโดยตลอด จนกระทั่งเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 และสอบเข้ามหาวิทยาลัย เธอได้แวะเวียนไปที่บ้านของฝ่ายชายและได้มีเพศสัมพันธ์กันเป็นครั้งแรก

เมื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่อีกจังหวัด เธอจะกลับบ้านในช่วงเย็นวันศุกร์ และกลับเข้าหอพักนักศึกษาในเย็นวันอาทิตย์ ระหว่างที่กลับมาวันศุกร์ถึงวันอาทิตย์นี้ แม้จะได้พบกับแฟนน้อยลง แต่ก็ยังได้เจอและไปเที่ยวที่บ้านของฝ่ายชายบ้างเป็นบางครั้ง ซึ่งเธอและแฟนได้จบลงด้วยการมีเพศสัมพันธ์กัน แม้ไม่บ่อยแต่ทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ แฟนจะให้เธอรับประทานยาคุมฉุกเฉิน หรือมีการคุมกำเนิดด้วยการใส่ถุงยางอนามัยเกือบทุกครั้ง

แต่แล้ววันหนึ่งเธอได้มีอาการเวียนหัว อาเจียน ซึ่งเป็นต่อเนื่องตลอดทั้งอาทิตย์ ประกอบกับประจำเดือนมาจำนวนน้อยแล้วหายไป ทำให้เธอรู้สึกสงสัยในอาการที่แปลกไปของร่างกาย เมื่อพบกับแฟนของเธอจึงได้ปรึกษากัน แฟนของเธอไปซื้อชุดตรวจการตั้งครรภ์มาให้ ทั้งคู่ได้ตรวจผลการตั้งครรภ์ที่บ้านของฝ่ายชาย และผลออกมาว่าเธอท้อง ในนาทีที่รู้นั้นพี่แป้งเล่าว่า เต็มไปด้วยคำถามว่าจะทำอย่างไรต่อไป ความเครียดเริ่มเข้ามาปกคลุม ทั้งคู่นิ่งไปสักพัก จนกระทั่งแฟนเธอได้เอ่ยถามว่าต้องการจะเก็บเด็กไว้หรือไม่ เธอเล่าว่าตัวเธอเองก็มีความคิดอยู่สักพักหนึ่งที่จะนำเด็กออก เพื่อให้เรื่องทั้งหมดจบลง เพราะเธอเองรู้ดีว่าบิดาคงโกรธมากหากได้รู้ ความเครียดเริ่มเปลี่ยนเป็นความกลัว ความไม่สบายใจ อึดอัดใจ สับสน เธอได้แต่นั่งร้องไห้ และเวลาที่ต้องกลับหอพักประกอบกับความกลัวทำให้ทั้งคู่ต้องทิ้งคำถามว่าจะทำยังไงต่อไป และแยกย้ายกลับบ้านของแต่ละคน

ช่วงแรกมันก็คือจะเครียด เครียดมาก คือจะร้องไห้เพราะว่า เราจะบอกพ่ออย่างไร เครียดน่ะมันมีความเครียดอยู่แล้ว ใช่ เพราะว่ามันมากับความกลัวว่าเราจะเกิดอะไรขึ้นบ้างกับตัวเรา แล้วจะทำยังไง นอนหลับบ้างไม่หลับบ้าง แล้วพี่ก็กลัว กลัว....มันกลายเป็นว่าเรากลัว จะทำยังไง พ่อแม่รู้จะทำยังไง เราจะโดนอะไรบ้าง เราจะเจออะไรบ้างค่ะ เพราะว่าพี่รู้ว่านิสัยพ่อก็คือเข้มงวด รู้นิโกรธแน่ แล้วก็มีปัญหาอะไรจะตามมา

เค้า (สามี) ก็นิ่ง ๆ ไปนะคะ ก็นิ่ง ๆ ไปสักพักนึงค่ะ เพราะไม่คิดว่าจะมาเร็ว จะมาปุ๊บปั๊บเพราะว่าคือด้วยความที่ว่าเราไม่ได้เจอกันบ่อยด้วยอย่างนี้ค่ะ ก็จะทำยังไงกันอย่างเนี้ยค่ะ เพราะเค้าจะรู้นิสัยของพ่อพี่เหมือนกันว่าจะเป็นคนค่อนข้างเข้มงวดแล้วไม่ปล่อยลูกเท่าไหร่ ตอนนั้นคิดกัน 2 คนกับแฟนว่าจะยังไง ตอนแรกมันมีอยู่แว๊บนึงว่าจะเอาเด็กออก แต่ว่าก็คือไม่กล้าค่ะ เพราะว่ายังไงก็คือเราทำให้เค้าเกิดมาแล้วค่ะ เค้าก็ไม่ได้มีความผิดอะไรนะคะ ก็คือว่าถ้า...คือมันเป็นแค่ความคิดนะ แต่ว่าไม่ได้กะว่าจะทำทันทีเลยอะไรอย่างเนี้ย

มีเรื่องให้คิดมากมายเหลือเกิน

เมื่อเป็นคำถามที่ยังไม่มีคำตอบเธอจึงเดินทางกลับมาที่หอพักพร้อมกับอาการแพ้ท้อง โดยที่ยังไม่ได้มีการตัดสินใจจะทำแท้งหรือไม่ แต่เธอเองก็กลัวเกินกว่าจะทำร้ายตัวเองได้ รวมถึงเธอคิดว่าการทำแท้งจะเป็น “เวรกรรม” อย่างหนัก ทำให้ความคิดที่ว่าจะทำแท้งนั้นเธอไม่เห็นด้วยนัก แต่ยังไม่รู้ว่าจะบอกกับบิดาและมารดาอย่างไร

(ร้องไห้)...ไม่กล้าทำเค้า กลัว เรากลัวบาปแล้วก็กลัวว่าตัวเราจะเป็นอันตรายด้วยอะไรอย่างเนี้ย มันเป็นแค่ช่วงแค่แว๊บว่าจะไอ้นี่ดีมั้ย แต่ตอนนี้พี่ก็ไม่ได้คิดเลยว่าเราจะเป็นอะไรหรือเปล่า พี่คิดแค่ว่าพี่กลัวว่าเออถ้าเราทำไปมันเป็นเวรกรรมหรือว่า...ยังไงดี...มันไม่ใช่เรื่องถูกต้อง ก็แนว ๆ นั้นน่ะค่ะ ถ้าเรื่องฆ่าตัวตายพี่คงไม่ทำเพราะว่าหนึ่งใจพี่ไม่กล้าแล้ว พี่ไม่ทำแน่นอน ก็เลยคิดว่าเออถ้าแบบว่าปล่อยให้ท้องโตขึ้นก็คงเลี้ยงคนเดียวก็ได้ ก็จะลองดูค่ะ เพราะว่าให้พี่ไปทำแท้งพี่ก็คงไม่กล้าเพราะพี่เป็นคนที่ค่อนข้างขี้กลัวอยู่เหมือนกัน แต่ถ้าให้ไปฆ่าตัวตายพี่คงไม่ทำ อืม

เมื่อได้คิดก็ยิ่งทำให้สับสนและหาคำตอบไม่ได้ เธอมีอาการของคนนอนไม่หลับเพราะมีเรื่องต้องคิดมากมาย ล้วนแต่เป็นคำถามที่ไม่มีคำตอบทั้งสิ้น แต่เมื่อคิดถึงการทำแท้งแล้วเธอเองก็ไม่เห็นด้วย จึงเริ่มคิดว่าจะบอกกับมารดาว่าอย่างไรเพราะหากบอกมารดาตอนนี้มารดาคงจะต้องเสียใจกับการกระทำและเกิดอะไรขึ้นเมื่อบิดาของเธอรู้ *"คิด ๆ ๆ คิดไปหมดเลยค่ะว่าจะทำยังไงในหัว คิดไปต่าง ๆ นานาไปหมดเลยว่าเค้า (สามี) จะยังไงแฟนเราจะนี่กับเราจริงมั้ยอะไรอย่างเนี้ยค่ะ ก็อยากจะบอกแม่เหมือนกันนะแต่มันก็เครียด แม่ก็จะต้องเสียใจ แล้วเราก็เครียดอีกที่ว่าทำให้แม่เสียใจ ค่ะช่วงนั้นจะเครียดอยู่มากเลย"*

กอดกัน...มีค่ามากกว่าคำพูด

เมื่อครบอาทิตย์ที่ต้องเดินทางกลับมาที่บ้านในวันศุกร์ แม้จะยังไม่ตัดสินใจจะบอกกับมารดาว่ากำลังตั้งครรภ์แต่เธอก็ได้รู้ว่าแฟนของเธอกำลังจัดเตรียมให้ญาติผู้ใหญ่มาสู่ขอเธอกับบิดาและมารดา ทำให้เธอรู้สึก "โล่ง" ขึ้นมาบ้างว่าอย่างน้อยแฟนจะรับผิดชอบและไม่ทอดทิ้งให้แก้ปัญหาอยู่คนเดียว

ก็คุยกัน แฟนพี่ก็บอกว่าจะได้ไปคุยกับพ่อกับแม่ จัดการแต่งงานกัน น่าจะดีกว่าอะไรอย่างเนี้ยค่ะ พี่ก็เห็นว่าผู้ชายเค้าก็คือแสดงความรับผิดชอบ เค้าเองก็เป็นทหารแล้วค่ะ ก็คือมีอาชีพแล้ว พี่ก็โล่งขึ้นนะคะว่าแฟนเราก็โอเคที่จะรับผิดชอบเรา ไม่ปล่อยให้เราจัดการกันเอง คืออย่างน้อยเราไม่ต้องมาเจออะไรคนเดียวค่ะ รับผิดชอบเรา เออลูกเราก็ยังอยู่ (เสียงสั่น)...อืม เพราะพี่ก็คิดมาตลอดน่ะว่าเค้าจะรับผิดชอบมั้ย แต่เท่าที่คบด้วยกันมาก็มีแต่เราคนเดียว ก็คิดว่าเออเค้าน่าจะยังอยู่เป็นเพื่อนเราได้นะ คงยังไม่ทิ้งเรา

ในตอนนั้นแม้จะรู้สึกโล่งขึ้นบ้างแต่ก็ยังไม่กล้าบอกครอบครัว แม้รู้ว่าสักวันหนึ่งมารดาจะต้องรู้เรื่องแต่อยากจะผ่อนช่วงเวลานี้ออกไปก่อน เมื่อถึงเวลาวันอาทิตย์เธอได้เดินทางกลับหอพักอีกจังหวัดตามปกติ แต่ครั้งนี้มารดาเธอตามไปด้วย เมื่อไปถึงหอพักที่เธอได้พักอยู่กับเพื่อนผู้หญิงอีก 1 คน ทั้ง 3 คนอยู่ในห้องพร้อมกัน และมารดาได้เอ่ยถามว่าเธอท้องใช่หรือไม่ ณ วินาทีนั้นเหมือนความอึดอัดทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณ และมีแค่เสียง "อืม" ตอบไปให้มารดาได้รู้ว่าเธอกำลังตั้งครรภ์จริง ๆ

สิ่งที่เธอคิดมาตลอดนั่นคือการที่เธอต้องถูกมารดาดุด่า หาว่าปล่อยเนื้อปล่อยตัว และมารดาต้องโกรธเธอมาก แต่นั่นกลับตรงกันข้ามทั้งหมด ทั้งสองสวมกอดกัน น้ำตาแม่เริ่มเอ่อและล้นออกมาอาบแก้ม มันเป็นภาพที่เธอเองจำได้ติดตา ความเจ็บปวดที่เห็นมารดาเสียใจมันยิ่งบีบคั้น

หัวใจของเธอยิ่งนัก แล้วทั้งสองก็สวมกอดและร้องไห้ไปพร้อม ๆ กัน เมื่อเล่าถึงช่วงนี้น้ำตาใส ๆ ของพี่แป้งก็ได้ไหลอาบทั้งสองแก้มอีกครั้ง เธอบอกว่ามันเป็นช่วงเวลาที่เธอจดจำความรู้สึกได้ชัดเจนที่สุด เพราะการกอดของมารดาตอนนั้นแม้จะปนไปด้วยความผิดหวังจากการกระทำของเธอ แต่มารดากอดเพื่อทำให้เธอได้เข้าใจว่า ต่อไปนี้มารดาจะไม่ปล่อยให้เธอเผชิญปัญหาคนเดียว เธอจะมีมารดาอยู่เคียงข้าง ความโล่งใจเริ่มเข้ามาแทนที่ความอึดอัด แต่ใช่ว่าเธอจะรู้สึกโล่งได้ซะทีเดียว เพราะบิดาเธอยังไม่รู้เรื่องนี้

แม่ถามพี่ว่าพี่ท้องมั้ย พี่ก็ อืม ใจเรามัน คือเห็นแม่ร้องไห้ก็...น้ำตาไหลเลย...อืม...(ร้องไห้และเงียบสักพัก)...จริง ๆ คือมันแปลว่าเราทำให้แม่ผิดหวังนะ แล้วก็เสียใจ....(ร้องไห้)...ตอนนั้นน่ะ พอแม่พี่รู้นะ... มันไม่มีคำพูดเลยนะคะ มันกลายเป็นว่าเรากอดกันแล้วก็ร้องไห้ค่ะ มันก็กลายเป็นว่าเรากอดกันนี่แหละ มันเป็นความรู้สึกที่เรารับรู้กันได้ว่าแม่ไม่โกรธเรา แม่ไม่ทิ้งเรา เพียงแค่เนี้ยค่ะ แค่กอดกันน่ะ เออ มันมากกว่าคำพูดที่ว่า...เอ่อ....(น้ำตาไหล)...แม่ไม่โกรธ แม่ไม่ทำอะไรนะ แม่ไม่ว่า พี่คิดว่าถ้าตอนนั้นแม่ว่าสักคำพี่ก็จะไม่โกรธ แต่ไม่มีเลยนะ แต่กลับกลายเป็นว่า...(ร้องไห้)...เออว่าพี่สักหน่อยก็ดีนะตอนนั้นน่ะ เราผิดเราอะไรอย่างนี้ แต่แม่ไม่ได้ว่าเราสักคำ เรายิ่งรู้สึกผิดเข้าไปใหญ่ แม่พี่กลับไม่มีคำพูดเลยนะว่าทำไมทำแบบนี้ ไม่มีหลุดจากปากแม่พี่เลยนะ...(ร้องไห้)...คือตอนนั้นพี่เลย เออมันรู้สึกโล่งที่แม่เราก็รับรู้แล้วนะ เราไม่ต้องไปทำแบบนู้น (ทำแท้ง) กลายเป็นว่าไอ้ที่เราคิดมาเนี่ย เออ ไม่ต้องไปทำแท้งแล้วนะ แต่คือจะไปหนักตรงที่ว่า พ่อเรายังไม่รู้แล้วจะยังไง

ความโล่งใจเกิดขึ้นภายหลังจากที่มารดาได้รับรู้เรื่องราวทั้งหมด และเธอเองก็รู้สึกดีใจที่เธอไม่ได้อยู่คนเดียว ไม่ต้องเลือกทางทำแท้ง เพราะเธอคิดว่าการทำแท้งเป็นบาปกรรม อันตรายและบุตรของเธอก็ไม่ได้มีความผิดใด ๆ พี่แป้งเล่าว่าสิ่งที่คิดตอนนั้นคือ เธอรับรู้ว่าการต้องเผชิญปัญหาคนเดียวเป็นสิ่งที่หนักหนา สิ่งที่เธอต้องการคือที่พึ่งอย่างมารดาของเธอ ตัวเธอเองเมื่อเจอปัญหายังต้องการคนที่คอยอยู่เคียงข้าง แต่บุตรของเธอกลับไม่มีใครอยู่เคียงข้างจึงไม่ถูกต้องนักที่เธอจะไปทำแท้ง สถานการณ์หลังจากที่มารดารับรู้จึงเริ่มดีขึ้นเพราะเธอไม่ต้องคอยปิดบังมารดาที่ใกล้ชิดกับเธอที่สุด

พี่คิดว่าเด็กไม่ผิด คือเค้าไม่ได้รู้เรื่องอย่างเนี้ย ทำกับเค้าบางทีเราน่ะเป็นคนทำให้เรื่องเป็นแบบนี้ ความผิดอยู่ที่ตัวเรา แต่เรามัวโทษตัวเองอย่างเนี้ยมันก็จะกลายเป็นว่าบั่นทอนความรู้สึกตัวเองไป แต่ถ้าเกิดเราลองคิดว่าเราลองยืนด้วยตัวเองมั้ย ลองคิดแบบนี้มั้ย ในเมื่อเรายังมีคนอื่นแต่ทางนี้ลูกเราไม่มีใครเลยอ่ะ อันไหนมันจะแย่กว่าอย่งเนี้ย อย่างน้อยให้ลูกเรามีเราสักคน เออ ถ้าเราทำลูกคงรู้สึกเป็นเหมือนเราไม่มีคนอื่นให้พึ่งอย่างเนี้ย พี่คิดว่าอย่างนั้นนะเออ (น้ำตาไหล)

สติ...เปลี่ยนสถานการณ์

ในช่วงที่เครียดนั้นพี่แป้งเล่าว่า เธอคิดว่าตัวเองต้องเจอกับปัญหาหนักเพราะต้องหยุดเรียน และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในสมัยก่อนยังเป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้เหมือนดังสมัยนี้ แต่ถึงแม้จะเป็นปัญหาที่หนักหนาเพียงใดแต่เธอไม่เคยมีช่วงเวลาที่ต้องห่างจากบิดามารดา จึงไม่เคยเกิดความคิดว่าเธอไม่มีใคร เธอคิดอยู่เสมอว่าอย่างน้อยยังมี “คนของเรา” อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นบิดา

มารดาที่เธอคิดว่าบิดาคงจะให้อภัยเธอได้ในอีกไม่ช้า และสามีที่คงจะไม่ทอดทิ้งเธอแก้ปัญหาตามลำพัง เมื่อเธอมองย้อนกลับไปในอดีตนั้น พี่แป้งคิดว่าเธอผ่านมาได้เพราะว่า “สติ” เธอบอกว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการเผชิญปัญหา เพราะการมีสติทำให้เรื่องราวที่คิดว่าเป็นปัญหาหนัก ไม่มีทางออกสามารถแปรเปลี่ยนเป็นสถานการณ์ที่แก้ไขไปได้ ดังนั้นการคิดสั้นจึงไม่ได้เป็นตัวเลือกในการแก้ปัญหาในครั้งนี้ แต่เธอเลือกการแก้ปัญหาโดยการแต่งงาน เพื่อเป็นเงื่อนไขให้รับรู้ว่าบุตรของเธอมีคนรับผิดชอบและเธอแค่ใช้ชีวิตคู่เร็วมากขึ้น แต่เธอเองก็ต้องเสียสละที่จะปรับเปลี่ยนชีวิตโดยเฉพาะหยุดเรียนหนังสือ ในระหว่างที่สามีของเธอได้จัดการเตรียมผู้ใหญ่ให้มาพูดคุยกัน เธอจึงได้เก็บของในหอพักและเดินทางกลับบ้านเพื่อเตรียมแต่งงานและไม่ได้กลับไปที่มหาวิทยาลัยอีกเลย

พี่ไม่เคยคิดน่ะว่าเราจะอยู่คนเดียว เพราะเราไม่ได้อยู่คนเดียว พี่เลยคิดว่าคุยกันกับพ่อแม่อ่ะดีที่สุด หรือไม่ก็พยายามคุยกับคนของเราว่าจะทำกันยังไงดีอ่ะค่ะ พี่เองคิดว่าสติเป็นสิ่งสำคัญ พยายามใช้สติกับตัวเองให้มาก ๆ อ่ะค่ะ ต้องมองว่ามันคงไม่เลวร้ายที่สุดอะไรอย่างเนี้ย ในชีวิตที่ว่าเราเจอปัญหามาเนี่ยอาจจะเป็นปัญหาหนักแล้วนะคะแต่สำหรับตัวเองก็ต้องมีสติ แล้วพี่คิดว่าการทำร้ายตัวเองมันเป็นการที่คนเค้าบอกว่ามันคือการคิดสั้น คือมันสั้นเกินไปอ่ะค่ะ ทุกปัญหามันมีทางออกทั้งหมดอ่ะ ไม่ว่ามันจะเป็นทางออกที่ว่าแย่แค่ไหนแต่พี่คิดว่ามันจะต้องมีทางออกทุกเรื่องอ่ะค่ะ มันไม่ใช่ว่าคุณสามารถจะผ่านไปไม่ได้ มันจะตันทุกอย่าง พี่คิดว่าไม่มีอ่ะ คิดว่ายังไงปัญหาที่เราพบที่เราเจอเนี่ยในเมื่อเราทำขึ้นมาแล้วปัญหาที่เราผูกขึ้นมาแล้วอ่ะ ยังไงมันก็ต้องมีทางออก ทางแก้เสมอไปอย่างเนี้ยค่ะ

พี่แป้งตัดสินใจด้วยตัวเองว่าเธอคงต้องหยุดเรียนและกลับมาจัดการปัญหาครั้งนี้ ซึ่งมีผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเป็นคนจัดเตรียมให้โดยเธอเองแทบจะไม่ได้เข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็นเพราะใจเธอยังคงกังวลและเครียดอยู่ตลอดเวลาเรื่องที่บิดายังไม่ยอมรับการตั้งครรภ์ครั้งนี้ รวมถึงการแต่งงานของเธอด้วย *“ก็คือเค้าก็มาคุยกันนะคะ ตอนนั้นพี่...แทบจะไม่ได้คุยหรือว่าอะไรเลยเพราะว่าเราก็เครียดอยู่ในสมองตลอดเวลาอย่างเนี้ยค่ะ ก็ให้เป็นผู้ใหญ่เค้าคุยกันค่ะ พี่ก็เก็บตัวพี่ก็บอกแม่เองว่าหยุดเรียนไปเลย ไม่ได้ไปอีกเลย ก็ทิ้งไว้อย่างนั้น”*

บิดาไม่มาในวันแต่งงาน

เมื่อมีการมาสู่ขอจากทางผู้ใหญ่ฝ่ายชายแล้ว ทำให้มารดาต้องปรึกษากับพ่อ ซึ่งในเวลานั้นทั้งทั้ง 3 คนอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา มารดาเลือกที่จะบอกกับบิดาว่าลูกกำลังตั้งท้องและจะต้องแต่งงาน บิดาได้แสดงอาการเกรียวกราดกับเธอ จนเกือบถึงขั้นทำร้ายร่างกาย แต่มารดาก็เข้ามาช่วยป้องกันเธอเอาไว้ และทำให้บิดาต้องยอมเดินจากไปด้วยความโกรธและผิดหวังในตัวเธอ และหลังจากวันที่บิดารู้ทำให้ภายในบ้านต้องกลายเป็นต่างคนต่างอยู่ หากบิดาไปราชการต่างจังหวัดเธอจะสามารถอยู่บ้านใช้ชีวิตได้ตามปกติแต่หากว่าบิดาเธอกลับมานอนที่บ้าน มารดาจะให้เธอไปนอนค้างที่บ้านน้าซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านนัก *“แม่พี่บอกพ่อ ตอนนั้นพี่ก็อยู่ด้วยแหละ ก็...มีปัญหากันอยู่เหมือนกันอะไรอย่างเนี้ย เพราะเราก็เข้าใจว่าเราทำให้เสียใจ (น้ำตาไหล) จนเกือบ ๆ จะลงไม้ลงมือเหมือนกันนะ แต่ทีนี้ก็จังหวะที่แม่พี่อยู่ด้วย เค้าก็เหมือนกัน (ป้องกัน) เราไว้ด้วยอะไรอย่างนี้ อืม ...(น้ำตาไหล)”*

จนกระทั่งถึงวันแต่งงานที่ถูกจัดขึ้นอย่างเรียบง่าย เป็นเพียงการเชิญคนสนิทมาเท่านั้น แต่บิดาของเธอยังคงโกรธจึงไม่ได้มาร่วมอวยพรให้กับชีวิตคู่ของเธอ การแต่งงานครั้งนี้สำหรับเธอแล้วเป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกทั้งโล่งใจและเครียดปะปนกันไป ส่วนหนึ่งที่ทำให้เธอโล่งใจนั่นคือการที่ได้อยู่กับคนที่รัก และมีคนรับผิดชอบบุตร รวมถึงครอบครัวของทั้งสองฝ่ายไม่ได้รังเกียจต่อกัน แต่สิ่งที่ทำให้เธอเครียดนั่นคือการแสดงออกของบิดาที่เธอรับรู้ได้ว่าบิดายังโกรธ และเธอเองยังไม่สามารถเผชิญหน้ากับบิดาได้

ภายหลังการแต่งงานชีวิตของเธอเป็นไปอย่างเรียบง่าย ดังที่เธอกล่าวว่า “ใช้ชีวิตไปวันๆ” เธอเล่าว่าใช้ชีวิตอย่างปกติทุกอย่างเพียงแต่ไม่ต้องไปเรียนเท่านั้น ในช่วงตอนกลางวันเธอจะกลับมารับประทานอาหารกับมารดาที่บ้านและตอนเย็นสามีเธอจะมารับกลับไปนอนบ้าน หากบิดาเธออยู่ที่บ้านเธอยังคงรู้สึก “กล้า ๆ กลัว ๆ” กับการเจอหน้าบิดาอยู่ *“พอพ่อพี่รู้เค้าก็เสียใจ วันแต่งงานเค้าก็ไม่ได้มาค่ะ (เสียงสั่น) เค้าไม่ได้อยู่ อืม เพราะเค้ายังโกรธอยู่ (น้ำตาไหล) ก็ไม่ได้เจอกันอยู่พักนึง แต่เหมือนกับว่าปัญหาเราทุกอย่างจบกันตรงนี้นะ แต่งงานอยู่ด้วยกันอะไรแบบนี้นะ แต่กับพ่อก็แบบว่ายังกล้า ๆ กลัว ๆ กับการที่เราต้องเจอหน้าพ่อเราอะไรอย่างเนี้ยอ่ะค่ะ”*

ชีวิตคู่แบบกะทันหัน

แม้บิดายังไม่ให้อภัยและยังไม่พูดจากับเธอ แต่พี่แป้งเล่าว่าเธอเองไม่ได้รู้สึกกลัวเหมือนก่อนหน้านั้นเพราะเธอได้อยู่กับสามีและยังมีมารดาที่ดูแลปกป้องเธออยู่ แต่อย่างไรก็ตามแม้การแต่งงานจะทำให้รู้สึกสบายใจมากขึ้นแต่การใช้ชีวิตคู่เป็นไปอย่างกะทันหัน ไม่ทันได้เตรียมตัวเตรียมใจที่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันทุกวันเช่นนี้ ต้องอาศัยการปรับตัวในการใช้ชีวิตคู่อย่างมาก เธอบอกว่าด้วยอารมณ์ของคนที่กำลังตั้งครรภ์ทำให้เธอมักหงุดหงิดใส่สามี จึงทำให้ทะเลาะกันบ่อยครั้งโดยเฉพาะเรื่องที่สามียังติดเพื่อนแต่เธอเองต้องการพักผ่อน ทำให้มีความเครียดเกิดขึ้นในช่วงการตั้งครรภ์จากการปรับตัวใช้ชีวิตคู่

> *ช่วงแรก ๆ เราอาจจะยังอายุยังน้อยทั้งคู่อ่ะค่ะ ก็เลยยังกระท่อนกระแท่นกันมาบ้าง ก็มีปัญหานะคะในช่วงพักนึง แต่พอมันผ่านในช่วงหลังจากนั้นมาได้ อะไร ๆ มันก็ดีขึ้น ช่วงแรก ๆ ก็มีความเครียดอยู่บ้างเล็กน้อยที่ว่าเออ...เค้ายัง...คือเราก็อารมณ์ว่าทำไมไม่ทำแบบนี้ คือเค้ายังอยากเป็นแบบนี้อยู่อ่ะค่ะ ก็ยังมีบ้างที่เรายังไม่จูนเข้าหากัน แต่ว่าก็มีบ้างไอ้ที่ว่าความเครียดนั้นเราก็ยังมีความสุขที่ว่าเราได้อยู่ด้วยกัน ก็คือกลับมายังเจอกัน อาจจะเป็นช่วงอารมณ์นั้นน่ะค่ะ มันเป็นเรื่องของการปรับตัวเข้าหากันอยู่บ้างเพราะว่าตอนก่อนนั้นเราคบกันก็แค่พอเจอหน้ากันก็แค่ต่างคนต่างกลับ ไม่ได้ว่าอยู่ด้วยกัน แต่พอมาอยู่ด้วยกันบางอย่างนิสัยมันยังไม่ตรงกันค่ะ พี่ก็ยังเอาแต่ใจอยู่บ้าง ด้วยที่ว่าอารมณ์คนท้องด้วยหรือเปล่าพี่ไม่แน่ใจ แต่คือยังหงุดหงิด บางทีก็วีนใส่อย่างเนี้ย แต่ก็ไม่ถึงกับรุนแรงนะคะ*

นอกเหนือจากการปรับตัวในชีวิตคู่แล้ว ชีวิตเธอแทบจะไม่เปลี่ยนแปลงอะไรเลย เธอเล่าว่าช่วงนั้นเธอเหมือนใช้ชีวิตไปวัน ๆ เพราะไม่รู้จะทำอะไร เธอคิดว่าเธอคงต้องตั้งครรภ์ไปก่อน เมื่อถึงเวลาไปฝากครรภ์สามีจะคอยพาพบหมอตามนัด อาจมีบ้างที่เธอรู้สึกเบื่อ ๆ เธอจึงจะดูทีวี ฟังเพลงหรือหยิบหนังสืออ่านเล่นมาอ่านแก้เบื่อ แต่เธอไม่ได้อยากออกจากบ้านไปข้างนอก ช่วงนั้นจึงเลือก

ที่จะทำตัวให้เงียบที่สุดมากกว่าเพราะคิดว่าเธออยากอยู่กับมารดาในแต่ละวันมากกว่า เพราะสามารถใช้ชีวิตได้สบายมากกว่าไปเที่ยวข้างนอก ถึงแม้การตั้งครรภ์ครั้งนี้จะเป็นครรภ์ที่มาอย่างไม่ทันตั้งตัว แต่เธอไม่ได้เดือดร้อนเรื่องค่าใช้จ่ายเพราะสามีของเธอมีอาชีพ มีรายได้ รวมถึงครอบครัวของสามียังมีที่อยู่อาศัยให้ ทำให้การดำเนินชีวิตในขณะตั้งครรภ์ไม่ต้องดิ้นรนหารายได้เหมือนอย่างครอบครัวอื่น เธอจึงนิยามว่าเธอยัง “โชคดี”

พี่ยังโชคดีที่ว่าบ้านเค้า (สามี) ก็คือพ่อแม่เค้าก็รับรู้ บ้านเราก็อยู่ตรงนี้ พี่ไม่ได้ต้องไปดิ้นรนหรืออะไรที่ว่าเราอยู่อย่างไร เราจะทำยังไงอะไรอย่างนี้ พี่ค่อนข้างจะโชคดีกว่าคนอื่น บ้านเราก็ไม่ได้ต้องจ่ายค่าเช่าหรืออะไร กินอะไรทีก็คือเรายังกลับมากินที่บ้าน เพราะบ้านพี่กับแฟนมันคือยังอยู่ใกล้ ๆ กัน ไม่ได้ไกลกันมากอะไรอย่างเนี้ยค่ะ ก็คือกลับไปกลับมาบ้านก็กลายเป็นว่าเราก็ยังเข้ามาที่บ้านเราเหมือนเดิม ก็คือเหมือนใช้ชีวิตเหมือนเดิมแต่ว่าคือแบบเปลี่ยนจากเคยไปโรงเรียนเป็นไม่ได้ไปอย่างเนี้ยค่ะ แล้วพี่เองก็แทบไม่ได้ไปไหนเลย รู้สึกว่าอยากอยู่เฉย ๆ ไปเรื่อย ๆ คล้าย ๆ ปล่อยชีวิตไปวัน ๆ มั้ย มันก็พูดได้นะคะ มันก็จะออกแนวนั้นไป เพราะว่าด้วยความที่ว่าเราอายุ 20 เรียนก็ยังไม่จบอันนี้ก็เอ๊ะจะไปทำอะไร เอ๊ะ ก็คือรอให้เค้า (บุตรในครรภ์) ออกมาแล้วเราค่อยคิดจะทำยังไงดีต่อไป

การวางตัวที่ดีทำให้ไม่ต้องโดนดูถูก

พี่แป้งเล่าว่าเธอคือคนโชคดีคนหนึ่งที่มีครอบครัวที่สมบูรณ์พร้อม ทำให้การใช้ชีวิตในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของเธอไม่ต้องถูกสายตาดูถูก ดูหมิ่นจากคนรอบข้างเพราะครอบครัวเธอจะปกป้องและไม่ทำให้เธอต้องรู้สึกเสียใจจากคนรอบข้าง แม้เธอเองจะบอกว่าการท้องไม่พร้อมของเธอนั้นไม่ใช่สิ่งที่ดีแต่การวางตัวของเธอเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เธอรอดพ้นจากคำดูถูกของคนรอบข้าง เธอพยายามจะทำตัวให้มีคุณค่า ไม่ดูด้อยค่าหลังจากที่เคยทำผิดพลาดมา

ถ้าเกิดท้องมาในตอนที่ว่าเรายังไม่พร้อม แต่ละคนมันไม่ได้โชคดีเสมอไปอ่ะค่ะ มันอาจจะเป็นที่ครอบครัวด้วยแหละ พี่คิดว่าพี่ยังโชคดีที่ว่าอย่างน้อยคนรอบข้างหรือคนใกล้ตัวเราเค้าปกป้อง โชคดีกว่าคนอื่นเยอะอ่ะค่ะ พี่ไม่ต้องคอยโดนแม้แต่คำว่าดูถูกด้วยสายตาอะไรแบบนี้ ยังโชคดีที่คนนั้นคนนี้เค้าก็ยังมองเราที่ว่าเราก็ทำตัวเหมือนปกติทั่วไปอ่ะค่ะ ไม่มีใครมาว่า โอ๊โหทำตัวแบบนี้หรืออะไรแบบนี้ หรือปล่อยตัวอะไรแบบนี้ ก็คือว่าพี่ยังโชคดีอ่ะค่ะ แต่พี่ก็ไม่ได้ถึงกับแคร์อะไรเค้ามากนะคะ คือเราอยู่กับพ่อแม่เราอ่ะ พี่ว่าเออไม่เห็นต้องไปสนใจคนข้างนอกบ้าน พี่จะเป็นอย่างเนี้ย ตอนนั้นที่พี่คิดนะ อืม แต่พี่ไม่ได้คิดว่านี่เป็นสิ่งที่ดีนะคะ แต่ถ้าเทียบกับสมัยนี้ แต่ถึงเราจะทำตัวแบบนี้เราก็ไม่ได้ทำให้ตัวเองยิ่งดูแย่ลงหรือให้มันด้อยค่ามากขึ้น

จนกระทั่งพี่แป้งได้คลอดบุตรออกมา เป็นเด็กผู้ชายหน้าตาจิ้มลิ้มคนหนึ่ง มารดาของเธออุ้มเล่นหยอกล้อและนำมาเลี้ยงดูที่บ้าน ซึ่งในวันนั้นบิดาของพี่แป้งได้กลับมาอยู่และได้ถามว่าเด็กที่ไหน มารดาได้ตอบกลับไปว่าเป็นหลานของเรา ทำให้บิดาเริ่มใจอ่อนมากขึ้น และเรื่องราวก็ค่อยๆ ดีขึ้นเรื่อยมา

ตอนแรกพี่ก็ไม่เข้าใจนะคะ เออทำไมสิ่งที่พ่อแม่พร่ำสอนน่ะมันเป็นแบบนี้ แต่พอมาเจอกับตัวเองเนี่ยพี่ว่า หนึ่งมันเป็นความรักของพ่อแม่ ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ เออพี่ว่ามันกลายเป็นตรงนี้ที่เราโชคดีที่เราได้กับพ่อกับแม่ของเราอ่ะค่ะ มันก็กลายเป็นว่าบางทีสิ่งที่เราคิดว่ามันเลวร้ายเนี่ยก็ไม่ถึงกับเลวร้ายที่สุด (เสียงสั่น) มีความรักของแม่และความหวังดีของเค้า กลายเป็นว่า เออเราได้ผ่านตรงนี้ไปได้ค่ะ ไม่ใช่ว่าเราเคว้งคว้างอยู่คนเดียว คือพี่โชคดีที่ว่าครอบครัวพี่ค่อนข้างคืออยู่ครบอ่ะค่ะ ค่อนข้างสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าพ่อเค้าจะเป็นคนเข้มงวด แต่ก็คือกับลูกเค้าก็รักลูก ไม่ทอดทิ้งลูกอ่ะค่ะ พี่ยังโชคดีตรงนี้อยู่ (ร้องไห้)

ถึงแม้เวลาจะล่วงเลยผ่านมาเป็นเวลา 15 ปีแล้วแต่ความรู้สึกยังคงฝังแน่นอยู่ในใจ รายละเอียดของแต่ละเหตุการณ์อาจเบาบางลงแต่สิ่งที่มิอาจลืมได้คือความรัก ความห่วงใยจากครอบครัว เมื่อพูดถึงเรื่องนี้ทุก ๆ ครั้งยังคงมีน้ำตา เพราะเธอยิ่งเข้าใจบิดามารดามากขึ้น พี่แป้งเล่าว่า ยิ่งบุตรเธอโตมากขึ้นเท่าใด เธอยิ่งรับรู้ในความคาดหวังของคนเป็นบิดามารดา คือคนที่ห่วงใยมากกว่าใคร ซึ่งเธอเองได้กล่าวว่า ความรักที่ได้รับมาจากบิดามารดาถือเป็นต้นทุนที่สำคัญในการดำเนินชีวิต และสิ่งนี้จะถูกถ่ายทอดไปสู่บุตรชายคนเดียวของเธอ เธอกล่าวว่าเธอพยายามไม่เข้มงวดกับบุตรและเปิดโอกาสให้บุตรได้เล่าว่าเจอปัญหาอะไรในแต่ละวัน เพราะเข้าใจดีว่าการเผชิญปัญหาคนเดียวทำให้คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่หนักเกินกว่าจะแก้ได้ และพบว่าการได้ปรึกษากับบิดามารดาไม่ได้เป็นเรื่องที่รุนแรงอย่างที่คิด การที่ปล่อยเวลาให้เนิ่นนานไปแล้วต่างหากที่ทำให้เรื่องราวยิ่งเลวร้ายเพราะการ “คิดเองเออเอง” นั้นทำให้ปัญหาเป็นสิ่งที่ยากมากขึ้น

ตอนนี้รู้เลยนะคะว่าไอ้ที่พ่อแม่บอก พ่อแม่สอนน่ะเป็นยังไง ไอ้คำว่า ห่วง!! ความเป็นห่วงรู้เลยว่าเออเวลาเค้าห่วงน่ะเป็นยังไง (เสียงสั่นเครือ) เพราะว่าพอเรามีลูกปุ๊บเนี่ย (น้ำตาไหล) มันกลายเป็นว่าห่วงนั้นมาอยู่กับลูกเลย เต็ม ๆ แล้วก็เออความคาดหวังที่ว่าเค้า (พ่อแม่ของเธอ) คาดหวังในตัวเรา พอรู้ว่าเค้าผิดหวังเนี่ยเรารู้สึกอย่างไร แล้วถ้าเกิดว่าเราคาดหวังไว้แล้วลูกทำให้เราไม่ได้ก็รู้แล้วค่ะว่าทีนี้เวลาพ่อแม่ผิดหวังเสียใจมันเป็นเหมือนที่เราเป็นที่เราทำอย่างนี้อ่ะค่ะ อืม...(น้ำตาไหล)...(เงียบสักพัก)....พอพี่มาเป็นแม่คน พี่คิดว่าการที่เด็กคิดเองเออเองอยู่คนเดียวว่าถ้าเกิดพ่อกับแม่รู้เรื่องจะเป็นอย่างนี้ๆๆๆ ทั้ง ๆ ที่พ่อกับแม่รู้จริง ๆ เค้าอาจจะไม่เป็นอย่างที่เราคิดตอนแรกก็ได้ พี่ว่าควรเปิดใจกับพ่อแม่ว่าหนูเจอปัญหาอย่างนี้แล้วพ่อกับแม่จะอยู่ข้างหนูมั้ย จะให้คำปรึกษากับหนูได้มั้ย พ่อแม่ยังยอมรับง่ายกว่าการที่เราปล่อยสักพักนึงหรือการที่พ่อกับแม่รู้เอง บางทีเรื่องมันสายไปแล้วพี่ว่าแบบนั้นนะคะ พี่คิดว่ามันจะช้าไป ปัญหามันอาจจะแย่ไปกว่าเดิม หรืออาจจะเป็นว่าเราบอกพ่อกับแม่ก่อน เอ้าพ่อกับแม่ไม่ถึงกับฆ่าเรา ไม่ดุด่าเราด้วยซ้ำ ยอมรับเราได้ ให้ความรักเรามากกว่าเดิมด้วย พี่ว่าน่าจะดีกว่านะคะ พี่ว่าปล่อยช้าไปบางทีก็ไม่ดี

แม้นับจากนี้ต่อไป เธอเองจะไม่ได้รู้สึกหนักใจหรือเครียดกับปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมอีกต่อไป แต่ต้นทุนความรักจากบิดาและมารดาที่เคยได้รับมานั้น จะถูกถ่ายทอดลงสู่ครอบครัวของเธอ โดยเฉพาะลูกชายคนเดียวโดยการให้ลูกรู้จักการเคารพต่อการผู้หญิง ให้เกียรติต่อผู้หญิงและการเปิดใจคุยกับบิดากับมารดาไม่ว่าจะต้องเผชิญปัญหาความผิดพลาดอย่างไร แต่สิ่งที่เธอมักบอกและ

ทำให้ลูกรู้นั่นคือ “แม่รักลูก และพร้อมจะอยู่เคียงข้างลูกเสมอ” เพราะมันคือความประทับใจที่ได้รับและจะตราตรึงตลอดไป

5.2 สรุปภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

ข้อมูลทั่วไป

เปิ้ล ปัจจุบันอายุ 35 ปี ตั้งครรภ์แรกในขณะที่มีอายุ 19 ปี มีบุตรทั้งสิ้น 1 คน เพศชาย อายุ 14 ปี อาศัยอยู่ร่วมกันกับสามีและบุตร สามีประกอบอาชีพรับราชการ อายุ 41 ปี ผู้ให้ข้อมูลประกอบอาชีพในหน่วยงานของภาครัฐในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ อาศัยอยู่ในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาเป็นระยะเวลา 35 ปีปัจจุบันพักอาศัยอยู่ในบ้านพักของหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่ง

ครอบครัวเดิม

ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย บิดา มารดา พี่ชาย และผู้ให้ข้อมูล เป็นครอบครัวที่อบอุ่น บิดารับราชการทหารต้องเดินทางไปราชการต่างจังหวัดบ่อยครั้ง และมารดาเป็นแม่บ้าน โดยบิดาเป็นคนเข้มงวด ผู้ให้ข้อมูลจึงสนิทสนมกับมารดามักปรึกษาและพูดคุยกับมารดามากกว่า

ที่อยู่อาศัย

ครอบครัวเดิมของผู้ให้ข้อมูล พักอาศัยในบ้านพักทหาร จากนั้นเมื่อแต่งงานกับสามีแล้วจึงได้ย้ายมาอยู่ในบ้านพักของทหารอีกหลังหนึ่งซึ่งไม่ห่างไกลจากบ้านเดิมของครอบครัว ในระหว่างที่ตั้งครรภ์นั้น ผู้ให้ข้อมูลมักมาอยู่กับมารดาที่บ้านหลังเดิมและกลับบ้านพักของตนเองในช่วงเย็น

การศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลมีการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และได้สอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในจังหวัดใกล้เคียง ขณะที่เรียนอยู่ชั้นปี 1 ได้ตั้งครรภ์ จึงได้ลาออกเพื่อมาแต่งงาน

การทำงาน

ภายหลังจากคลอดบุตรและบุตรเข้าเรียนในโรงเรียนแล้ว ผู้ให้ข้อมูลสมัครทำงานเป็นลูกจ้างของหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่ง ได้รับรายได้ประจำจนถึงปัจจุบัน

การตั้งครรภ์

สามีของผู้ให้ข้อมูลเป็นเพื่อนของพี่ชาย โดยพบกันครั้งแรกสามีกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนนักเรียนจ่าทหาร ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากนั้นจึงได้คบหากันเรื่อยมา ภายหลังจากจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และกำลังเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในระดับชั้นปี 1 ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดใกล้เคียง เป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องพักอาศัยอยู่ที่หอพักนักศึกษา สามารถเดินทางกลับได้ในเย็นวันศุกร์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลและสามีได้นัดพบกันและมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก โดยที่ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลไม่รับทราบมาก่อน

ในการมีเพศสัมพันธ์กันส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่บ้านของสามี โดยสามีได้ป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยการสวมถุงยางอนามัย และบางครั้งสามีจะซื้อยาคุมฉุกเฉินมาให้รับประทาน แต่ภายหลังพบว่า

ประจำเดือนไม่มาตามปกติ จึงได้ปรึกษากับสามี สามีจึงได้ซื้อเครื่องตรวจการตั้งครรภ์มาให้ทดสอบ ผลปรากฏว่ากำลังตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลจึงได้ลาออกจากมหาวิทยาลัย แต่งงานและอยู่ร่วมกันกับสามี

5.3 บทวิเคราะห์กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

5.3.1 ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนี้

หลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลได้เข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดใกล้เคียงและต้องอยู่หอพักนักศึกษา และได้เดินทางกลับมาบ้านได้เฉพาะวันศุกร์ เสาร์ และเดินทางกลับไปยังหอพักในเย็นวันอาทิตย์ ซึ่งในขณะที่เดินทางกลับมาบ้านนั้นได้นัดพบกับสามีและมีเพศสัมพันธ์กัน มีการป้องกันในบางครั้ง ด้วยวิธีการสวมถุงยางอนามัย การรับประทานยาคุมฉุกเฉิน ซึ่งทั้งคู่ไม่ได้พบกันบ่อยครั้งเพราะต่างติดภารกิจด้านการเรียน อย่างไรก็ตามในการนัดพบแต่ละครั้งนั้น บิดาและมารดาของผู้ให้ข้อมูลไม่เคยรับรู้มาก่อน

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะก่อนเกิดวิกฤต

ด้านบุคคล

1. มีเพศสัมพันธ์ในขณะช่วงวัยรุ่นและกำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย นั่นคือ ผู้ให้ข้อมูลพักในหอพักนักศึกษา นัดพบกับสามีและยอมมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในขณะที่ยังไม่ได้วางแผนหรือมีความพร้อมในการตั้งครรภ์

2. ไม่มีความรู้และความเข้าใจในการคุมกำเนิด นั่นคือผู้ให้ข้อมูลไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน ไม่เคยศึกษาเรื่องการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ทำให้ไม่เข้าใจถึงวิธีการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง ไม่ทราบถึงวิธีการรับประทานยาคุมกำเนิดฉุกเฉินหรือวิธีการอื่น ๆ และไม่ได้ศึกษาถึงวิธีการคุมกำเนิดที่เหมาะสมก่อนมีเพศสัมพันธ์ จึงไม่มีการป้องกันตนเอง ดังจะเห็นได้จากการคุมกำเนิดส่วนใหญ่เกิดจากสามี ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้นำไปสู่สถานการณ์ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ด้านสภาพแวดล้อม

บิดาเข้มงวดในเรื่องการทำกิจกรรมภายนอกบ้าน ไม่ค่อยพูดคุยหรือสื่อสารกับบุตรบ่อยครั้ง แต่ใช้การควบคุมเวลา ไม่อนุญาตให้กลับบ้านดึก และต้องมีการขออนุญาตทุกครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลออกไปทำกิจกรรมภายนอกบ้าน ซึ่งทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่สนิทสนมกับบิดาและหวาดกลัวทุกครั้งที่ขออนุญาตทำกิจกรรมนอกบ้านทุกครั้ง ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลต้องปิดบังเรื่องการคบหากับสามีก่อนมีเพศสัมพันธ์กัน

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องก่อนเกิดวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงความสัมพันธ์กับครอบครัว มีน้ำเสียง “สั่น” และ “น้ำตาไหล” เมื่อกล่าวถึงความรักและความห่วงใยจากบิดาและมารดา ซึ่งจะเห็นได้ว่าในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่ากับความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังคำกล่าว *“ด้วยความที่ว่าพ่อเป็นคนเข้มงวดค่ะ พี่ก็กลัว ค่อนข้างกลัวพ่อ ไปไหนต้องบอก กลับเวลาไหน บอกหมด ไปที่ไหนอะไรยังไงค่ะ จะกลัวเค้าเพราะว่าเค้าเป็นคนที่ค่อนข้างไม่คุยกับลูกอ่ะ แต่เราก็เข้าใจนะว่าเค้าเป็นห่วงอะไรอย่างเนี้ย (เสียงสั่น) แต่แม่จะ Soft ลง Soft กว่า คือมีอะไรจะคุยกับแม่แทบได้ทุกเรื่อง อยู่กับแม่แล้วยังสบายใจกว่า (เสียงสั่นและน้ำตาไหล)”*

สรุปได้ว่า ในระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้ให้ข้อมูลอยู่อาศัยกับครอบครัวที่อยู่กันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา มีความอบอุ่น ผู้ให้ข้อมูลสนิทสนมกับมารดามากกว่าบิดา เนื่องจากบิดามีบุคลิกเข้มงวด ยึดถือตามกฎระเบียบในบ้านอย่างเคร่งครัด ดังนั้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลเริ่มคบหากับสามีจึงไม่บอกกับบิดาหรือมารดา จากนั้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลไปเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดใกล้เคียงและต้องอยู่หอพัก ทำให้เกิดความอิสระและอยู่ห่างไกลจากครอบครัว มีโอกาสได้พบปะกับสามีมากขึ้นจนนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก จากนั้นจึงมีเพศสัมพันธ์กันต่อมาแม้ไม่พบกันบ่อยแต่สามีของผู้ให้ข้อมูลจะมีการป้องกันการตั้งครรภ์ อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลยังเป็นเด็กวัยรุ่นที่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อนและไม่ได้ศึกษาถึงวิธีการคุมกำเนิดที่เหมาะสมและถูกต้อง ทำให้ตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่มีความพร้อม ดังจะเห็นได้ว่าระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์สำคัญในชีวิตนั่นคือการมีเพศสัมพันธ์ในขณะที่ยังไม่มีความพร้อมทั้งเรื่องการดำเนินชีวิต การพึ่งพาตนเอง และความรู้ในด้านการป้องกันการตั้งครรภ์ รวมถึงในการคบหากับสามีนั้นไม่ได้อยู่ในการดูแลจากผู้ใหญ่ ทำให้มีโอกาสจากการถูกชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์ได้ง่าย และเมื่อล่วงเลยไปจึงต้องคอยปิดบังเรื่องความสัมพันธ์กับครอบครัวมากยิ่งขึ้น

5.3.2 ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การเกิดวิกฤตและการใช้ชีวิตอยู่ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนี้

สถานการณ์ที่รับรู้ว่ากำลังตั้งครรภ์ โดยผลการตรวจด้วยเครื่องทดสอบการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง ปรากฏผลว่ากำลังตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นสถานการณ์สำคัญและเป็นจุดวิกฤตที่สำคัญสำหรับผู้ให้ข้อมูลเนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน ในขณะนั้นเต็มไปด้วยคำถามมากมายว่าต้องปฏิบัติตัวอย่างไรต่อไป เนื่องจากสามียังคงตกใจต่อผลการตรวจเช่นเดียวกัน จนกระทั่งทั้งคู่มีความคิดถึงเรื่องการทำแท้ง เพราะจะทำให้เรื่องราวทั้งหมดจบสิ้นลง แต่ในสถานการณ์นี้ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถคิดหรือตัดสินใจเรื่องใดได้จึงแยกย้ายกับสามีและกลับหอพักตามเดิม

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะวิกฤต

ด้านบุคคล

บุคคลประเมินสถานการณ์ว่าเต็มไปด้วยผลกระทบเชิงลบ เมื่อผู้ให้ข้อมูลประสบกับความหวาดกลัวและความเครียด เมื่อต้องเผชิญอยู่ในสถานการณ์ที่รับรู้ว่ากำลังตั้งครรภ์ และเต็มไปด้วยคำถามว่าควรทำอย่างไรต่อไป หวาดกลัวว่าบิดาจะรู้เรื่องการตั้งครรภ์ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลพยายามหลบเลี่ยงการเผชิญหน้ากับบิดาและมารดา และไม่ติดต่อกับสามี โดยดำเนินชีวิตให้เป็นเหมือนปกติ ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่น ๆ

ด้านสภาพแวดล้อม

1. สามีแสดงอาการตกใจและสอบถามเรื่องการทำแท้ง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าสามียังไม่มีความพร้อมต่อการมีบุตรเช่นเดียวกัน จึงเกิดความไม่มั่นคงต่อการจัดการปัญหาในอนาคต ไม่แน่ใจในความร่วมมือหรือความรับผิดชอบต่อสามี

2. การทำแท้งถือเป็นบาปกรรมอย่างหนัก เนื่องจากถือว่าเป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตบุตรของตัวเอง เป็นสิ่งที่ผิดต่อศีลธรรม ทำให้เกิดความคิดสองฝักสองฝ่ายเนื่องจากการทำแท้งเป็นเรื่องของเวรกรรม และการตั้งครรภ์ต่อจะทำให้บิดาและมารดารู้และถูกลงโทษ ทำให้เกิดความเครียดและไม่สามารถจัดการชีวิตได้

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. การตั้งครรภ์ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายในความคิด นั่นคือ การที่ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงสถานการณ์ที่รับรู้ว่ากำลังตั้งครรภ์ด้วยน้ำเสียงไม่มั่นใจ หลบสายตา และมีคิ้วขมวด ดังคำพูด

> *“เครียดมาก คือจะร้องไห้เพราะว่าเราจะบอกพ่ออย่างไร เพราะว่ามันมากับความกลัวว่าเราจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง แล้วจะทำยังไง นอนหลับบ้างไม่หลับบ้าง แล้วพี่ก็กลัว กลัว...(เงียบสักพัก) จะทำยังไง พ่อแม่รู้จะทำยังไง เราจะโดนอะไรบ้าง เราจะเจออะไรบ้างค่ะ เพราะว่าพี่รู้ว่านิสัยพ่อก็คือเข้มงวด รู้นิโกรธแน่ แล้วก็จะมีปัญหาตามมา”*

2. การทำแท้งเป็นเวรกรรมอย่างหนัก โดยผู้ให้ข้อมูลและสามีมีความคิดถึงการทำแท้งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นความหนักใจสำหรับผู้ให้ข้อมูลอย่างมากเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายกับการทำแท้งว่าเป็นเวรกรรม หรือเป็นการฆ่าคนและไม่เชื่อที่ถูกต้อง ทำให้ในระหว่างที่เล่าถึงสถานการณ์นี้ผู้ให้ข้อมูลได้ “ร้องไห้” เพราะรู้สึกว่าตนเองผิด และไม่ควรคิดทำร้ายบุตรในเวลานั้น ดังจะเห็นได้ว่าแม้จะเป็นการกล่าวถึงเรื่องราวในอดีตแต่ผู้ให้ข้อมูลยังคงรู้สึกผิดที่เคยคิดจะทำร้ายบุตร ดังคำกล่าว *“มันเป็นความคิดน่ะค่ะ แว๊ปนึง ถ้าเราเอาลูกออกมันจะจบมั้ย แต่เราไม่กล้าทำ (ร้องไห้) ไม่กล้าทำเค้า เรากลัวบาปแล้วก็กลัวว่าตัวเราจะเป็นอันตรายด้วยอะไรอย่างเนี้ย มันเป็นแค่ช่วงแค่แว๊ปว่าจะไอ้นี่ดีมั้ย พี่กลัวว่าถ้าเราทำไปแล้วมันเป็นเวรกรรม ไม่ใช่เรื่องถูกต้อง”*

จากการให้ความหมายพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่ากับความคิดและความรู้สึกของตัวเองที่เต็มไปด้วยความกลัวที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว กลัวผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้น รวมถึงให้ความหมายว่าชีวิตในภาวะวิกฤตเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวายใจ ไม่สามารถคิดหาทางแก้ไขออกเพราะเต็มไปด้วยผลกระทบเชิงต่อตนเองทั้งสิ้น ประกอบกับแนวทางแรกที่นึกถึงคือการทำแท้ง แต่เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลให้ความหมายต่อการทำแท้งว่าเป็นเวรกรรมอย่างหนัก เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงเกิดความอึดอัดและสับสนต่อแนวทางการจัดการปัญหา

สรุปได้ว่าในระยะวิกฤตผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับความเครียด ความกลัว ความกังวลในอนาคตของตนเอง รวมถึงไม่สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการจัดการชีวิตได้เนื่องจากมีการประเมินว่าสถานการณ์เป็นสิ่งที่คลุมเครือ ไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ประกอบกับสามีแสดงออกถึงความไม่พร้อมต่อการมีบุตร ทำให้ไม่แน่ใจต่อแนวทางการแต่งงานและการบอกเรื่องการตั้งครรภ์ให้บิดาและมารดารับรู้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลแบกรับปัญหาตามลำพังเพียงผู้เดียว ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่นอนไม่หลับ ร้องไห้บ่อยครั้ง มีความเครียดเพิ่มสูงขึ้น และปิดกั้นตนเองจากบุคคลรอบข้างซึ่งทำให้แหล่งช่วยเหลือไม่สามารถเข้าถึงได้ในระยะวิกฤตนี้

5.3.3 ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การคลี่คลายวิกฤต ดังนี้

1. เปิดเผยเรื่องการตั้งครรภ์กับมารดา นั่นคือการที่ผู้ให้ข้อมูล ยอมเปิดเผยเรื่องการตั้งครรภ์ให้มารดาได้รับรู้ โดยสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสถานการณ์ที่ไม่ได้คาดการณ์มาก่อน และเป็นสถานการณ์ที่ถูกประเมินว่าจะเกิดผลกระทบเชิงลบ เช่น การถูกดุด่าว่ากล่าว มารดาบอกให้ทำแท้ง เป็นต้น แต่ปรากฏว่าแม้มารดาจะร้องไห้แต่กลับสวมกอดผู้ให้ข้อมูล และไม่ได้ดุด่าว่ากล่าวผู้ให้ข้อมูลอย่างที่คิด

2. แต่งงาน หลังจากที่สามีทราบว่าผู้ให้ข้อมูลกำลังตั้งครรภ์ สามีได้จัดการเรื่องงานแต่งงานให้ถูกต้องตามประเพณี และมาพูดคุยกับมารดาของผู้ให้ข้อมูลเพื่อสู่ขอและแต่งงาน โดยสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกโล่งใจมากขึ้นเพราะสามีจะรับผิดชอบต่อการตั้งครรภ์ร่วมกับเธอ และในกระบวนการจัดงานแต่งงานนั้น ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ดำเนินการให้ทั้งหมด

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะคลี่คลายวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การตั้งสติ และสื่อสารเชิงบวกภายในตนเอง เป็นเงื่อนไขที่ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญเพราะในระยะวิกฤตนั้น ผู้ให้ข้อมูลคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเฉพาะหน้า แต่ในระยะคลี่คลายวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลเลือกใช้วิธีการตั้งสติ โดยคิดหาเหตุผลถึงข้อดีและข้อเสียของแนวทางจัดการปัญหา โดยสื่อสารภายในตนเองว่าตนเองสามารถจัดการปัญหาได้เพราะเชื่อว่าตนเองมีมารดาและสามีอยู่เคียงข้าง รวมถึงวิธีการแต่งงานจะทำให้ได้อยู่กับคนที่ตนเองรัก ในขณะที่

บุตรในครรภ์ต้องพึ่งพาผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น และหากจัดการด้วยการทำแท้งจะทำให้เป็นบาปกรรม ดังนั้นจึงเลือกการจัดการปัญหาด้วยการยอมรับและเปิดเผยข้อมูลกับมารดา และยอมรับการแต่งงานกับสามี

2. หลีกเลี่ยงการเพิ่มความขัดแย้งกับบิดา เนื่องจากแม้จะตัดสินใจจัดการชีวิตด้วยการแต่งงานแล้วแต่เมื่อบิดาไม่มาร่วมในงานแต่งงานทำให้เข้าใจว่าบิดายังคงโกรธและยังไม่ให้อภัย แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลกลับเลือกวิธีการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือต่อว่าต่อขาน ยอมรับต่อความผิด และเชื่อว่าความสัมพันธ์จะดีขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงเลือกหลีกเลี่ยงการเพิ่มความขัดแย้งกับบิดาและทำให้สถานการณ์ดีขึ้นตามลำดับ

ด้านสภาพแวดล้อม

1. มารดาร้องไห้แต่สวมกอดไว้ แม้ในสถานการณ์ที่เปิดเผยเรื่องการตั้งครรภ์กับมารดาจะทำให้มารดาร้องไห้ แต่มารดาได้สวมกอดผู้ให้ข้อมูลไว้ โดยปราศจากการต่อว่าหรือดุด่าตามที่ผู้ให้ข้อมูลคาดการณ์ไว้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลตีความการสวมกอดจากมารดาว่ามารดาให้อภัยและตนเองสามารถพึ่งพิงมารดาได้

2. ผู้ใหญ่จัดเตรียมแนวทางการแก้ปัญหาให้ เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ลดความเครียดของผู้ให้ข้อมูล ดังจะเห็นได้ว่าในระยะวิกฤตผู้ให้ข้อมูลมีความเครียดสะสมเนื่องจากต้องเผชิญปัญหาอย่างโดดเดี่ยว ไม่สามารถคาดการณ์อนาคตและความช่วยเหลือจากแหล่งความช่วยเหลืออื่นได้ แต่ในระยะคลี่คลายวิกฤตนี้ ผู้ให้ข้อมูลลดระดับความเครียดลงมา เป็นความรู้สึก “โล่ง” เนื่องจากมีมารดาและครอบครัวของสามีช่วยเหลือจัดเตรียมงานแต่งงาน และวางแนวทางการใช้ชีวิตในอนาคตให้ ดังจะเห็นได้จากการที่มารดาได้ชี้แนะให้ลาออกจากสถานศึกษาเพื่อมาแต่งงานและตั้งครรภ์สร้างครอบครัวต่อไป ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีแนวทางต่อการจัดการชีวิต และลดความกังวลต่อความเสี่ยงในการตัดสินใจลง

3. สามีรับผิดชอบต่อการตั้งครรภ์ โดยสามีได้เตรียมงานแต่งงานและมาสู่ขอตามประเพณี ทำให้ผู้ให้ข้อมูลตีความต่อการมาสู่ขอของสามีว่าเป็นการแสดงความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ความเครียดในระยะวิกฤตลดลง เนื่องจากสามีมีอาชีพการงานที่มั่นคงสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ และการแต่งงานทำให้เธอได้อยู่กับคนที่เธอรัก ดังนั้นจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการคลี่คลายสถานการณ์วิกฤต

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. รู้สึกโล่งใจเพราะมารดาให้อภัย นั่นคือในระยะวิกฤตนั้นผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายต่อความเครียดเพราะกลัวว่าครอบครัวจะรู้และไม่ยอมให้อภัยกับผู้ให้ข้อมูล แต่เมื่อถึงสถานการณ์ที่มารดารู้ว่าผู้ให้ข้อมูลกำลังตั้งครรภ์ กลับแสดงพฤติกรรมร้องไห้แต่สวมกอดและไม่ดุด่าว่ากล่าว

ทำให้เกิดความรู้สึกโล่งอก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้ “ร้องไห้” “เงียบสักพัก” ขณะที่เล่าสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายกับการให้อภัยของมารดาว่าเป็นสิ่งที่มีค่า การแสดงพฤติกรรมของมารดาทำให้โล่งใจจากความกังวลที่มี ดังคำกล่าว

แม่ถามว่าพี่ท้องมั้ย พี่ก็ อืม เห็นแม่ร้องไห้ก็ น้ำตาไหลเลย (ร้องไห้และเงียบสักพัก) จริง ๆ มันแปลว่าเราทำให้แม่ผิดหวังนะ แล้วก็เสียใจ (ร้องไห้) ตอนนั้นน่ะ พอแม่พี่รู้ มันไม่มีคำพูดเลยนะคะ มันกลายเป็นว่าเรากอดกันแล้วก็ร้องไห้ แม่ไม่ทิ้งเรา เพียงแค่เนี้ยค่ะ แค่กอดกันน่ะ (น้ำตาไหล) แม่ไม่โกรธ แม่ไม่ทำอะไรนะ ตอนนั้นรู้สึกโล่งที่แม่เราก็รับรู้แล้วนะ เราไม่ต้องไปทำแบบนู้น (ทำแท้ง) เออไม่ต้องไปทำแท้งแล้วนะ

2. สามีแสดงความรับผิดชอบ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงสถานการณ์ที่สามีจัดการเพื่อเตรียมมาสู่ขอนั้น ได้เล่าพร้อมกับ “เสียงสั่น” เนื่องจากสบายใจมากขึ้น คลายจากความกังวลในเรื่องการทำแท้ง และรู้สึกว่ามีสามีอยู่เคียงข้าง ไม่ต้องเผชิญปัญหาตามลำพัง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญกับการแสดงออกของสามี ที่ช่วยเหลือและสนับสนุนแนวทางการตั้งครรภ์ต่อไป ดังคำกล่าว *“ก็คุยกัน แฟนพี่ก็บอกว่าจะไปคุยกับพ่อกับแม่ จัดการแต่งงานกันน่าจะดีกว่า พี่ก็เห็นว่าผู้ชายเค้าก็คือแสดงความรับผิดชอบ เค้าเองก็เป็นทหารแล้วมีอาชีพแล้ว พี่ก็โล่งขึ้นนะคะว่าแฟนเราก็โอเคที่จะรับผิดชอบเรา ไม่ปล่อยให้เราจัดการกันเอง คืออย่างน้อยเราไม่ต้องมาเจออะไรคนเดียวค่ะ รับผิดชอบเรา เออลูกเราก็ยังอยู่ (เสียงสั่น)”*

3. การตั้งสติ โดยผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่ากับการควบคุมความคิดของตัวเอง เพื่อให้เกิดการสื่อสารภายในกับตนเอง โดยผู้ให้ข้อมูลได้เน้นเรื่องการตั้งสติเมื่อเผชิญปัญหาก่อนตัดสินใจแก้ปัญหา ด้วยน้ำเสียงที่พูดดังฟังชัด และเน้นที่คำว่า “สติ” เพราะเมื่อมีสติจะทำให้ตัวเองสามารถสื่อสารเชิงบวกได้ โดยการบอกกับตัวเองว่าทุกปัญหาย่อมมีทางออก ดังคำกล่าว

พี่เองคิดว่าสติเป็นสิ่งสำคัญ พยายามใช้สติกับตัวเองให้มาก ๆ อ่ะค่ะ ต้องมองว่ามันคงไม่เลวร้ายที่สุดในชีวิตที่เราเจอปัญหามาเนี่ย อาจจะเป็นปัญหาหนักแล้วแต่สำหรับตัวเองก็ต้องมีสติ แล้วพี่คิดว่าการทำร้ายตัวเองมันเป็นการที่คนเค้าบอกว่ามันคือการคิดสั้น คือมันสั้นเกินไป ทุกปัญหามันมีทางออกทั้งหมด ไม่ใช่ว่าคุณสามารถจะผ่านมันไปไม่ได้ มันจะตันทุกอย่าง คิดว่ายังไงปัญหาที่เราพบที่เราเจอเนี่ยในเมื่อเราทำขึ้นมาแล้วปัญหาที่เราผูกขึ้นมาแล้วอ่ะ ยังไงมันก็ต้องมีทางออกทางแก้เสมอไป

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ในระยะวิกฤตผู้ให้ข้อมูลมีความกังวลเกี่ยวกับผลที่จะได้รับเมื่อครอบครัวรับรู้ข้อมูลเรื่องการตั้งครรภ์ โดยเฉพาะมารดาเพราะผู้ให้ข้อมูลมีความสนิทสนมกับมารดา และหวาดกลัวต่อบิดา ประกอบกับการไม่แน่ชัดในแนวทางการจัดการชีวิตในอนาคตเพราะสามีได้แสดงออกว่าไม่มีความพร้อมต่อการตั้งครรภ์ครั้งนี้เช่นกัน แต่เมื่อเข้าสู่ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้ว พบว่าเมื่อมารดาทราบเรื่องการตั้งครรภ์แต่ให้อภัยประกอบกับสามีได้จัดการเรื่องงานแต่งงานซึ่งเป็นแนวทางจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นความหมายที่ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าในระยะนี้จึงให้ความสำคัญกับการให้อภัยของมารดา

และการแสดงความรับผิดชอบจากสามี นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับตัวเองว่าเป็นตัวเองเป็นคนสำคัญในการจัดการปัญหาโดยการสื่อสารเชิงบวกกับตัวเอง โดยเริ่มจากการตั้งสติและมองปัญหาว่ามีทางออก

สรุปได้ว่าในระยะคลี่คลายวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกผ่อนคลาย และโล่งใจมากขึ้นเนื่องจากในสถานการณ์วิกฤตนั้นผู้ให้ข้อมูลต้องปิดบังข้อมูลไม่ให้ครอบครัวตนเองรับรู้ เกิดปัญหาสะสม มีความเครียดจนนอนไม่หลับ เพราะต้องเผชิญปัญหาตามลำพังและไม่มีแนวทางการจัดการปัญหาที่ชัดเจน แต่ในสถานการณ์คลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์นี้จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องคือผู้ให้ข้อมูลได้ตั้งสติไตร่ตรอง หาผลดีผลเสีย และสื่อสารเชิงบวกกับตนเองว่าปัญหาเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ รวมถึงลดการเกิดปัญหาใหม่นั่นคือลดการสร้างความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้าง รวมถึงเงื่อนไขสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลกังวลนั่นคือสถานการณ์ที่มารดารับรู้ว่าตั้งครรภ์แต่กลับให้อภัย ทำให้สถานการณ์ความกังวลได้รับการคลี่คลายเพราะเห็นว่ามีแหล่งที่สามารถช่วยเหลือได้ และสามีแสดงความรับผิดชอบต่อบุตร จึงไม่ต้องกังวลต่อการทำแท้งอีกต่อไป ทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวความรู้สึกในระยะนี้ว่า รู้สึก “โล่ง” ดังนั้นชี้ให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลได้มีแหล่งสนับสนุนความช่วยเหลือด้านกำลังใจและความเป็นอยู่เพิ่มมากขึ้น ประเมินปัญหาว่าเป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขได้ และป้องกันการเกิดปัญหาใหม่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้ปัญหาคลี่คลายลง

5.3.4 ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

ผู้ให้ข้อมูลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการปรับตัวอยู่ในระยะฟื้นฟูวิกฤต ดังนี้

1. การปรับตัวสำหรับชีวิตคู่ โดยช่วงแรกของการใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามี มักมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งบ่อยครั้งเพราะสามียังคงใช้ชีวิตเช่นเดิม ออกไปสังสรรค์บ่อยครั้ง ประกอบกับการตั้งครรภ์ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีอาการหงุดหงิด ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง แต่ผู้ให้ข้อมูลได้มีการปรับตัวและให้อภัยกับสามีเพราะมีความรักและผูกพักในชีวิตคู่มากขึ้น รวมถึงภายหลังสามีมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับบทบาทของสามีและบิดาของบุตรมากขึ้นทำให้สามารถประคับประคองได้จนถึงปัจจุบัน

2. บิดาของผู้ให้ข้อมูลอุ้มหลาน แม้ในระยะคลี่คลายวิกฤตจะพบว่าบิดาของผู้ให้ข้อมูลยังไม่ให้อภัยต่อการตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูลจึงไม่มาร่วมอวยพรในวันแต่งงาน จนกระทั่งบิดาได้เห็นบุตรของผู้ให้ข้อมูลแล้วเกิดความรัก เอ็นดู ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทั้งกับทารกและผู้ให้ข้อมูลจนกระทั่งความสัมพันธ์ถูกพัฒนาและมีแนวโน้มที่ดีมากขึ้น

3. บุตรสร้างความผิดหวัง โดยผู้ให้ข้อมูลได้เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง จึงทำให้เข้าใจว่าบิดามารดามีความรักและหวังดีต่อบุตรเสมอ รวมถึงมีความคาดหวังต่อบุตร แต่เมื่อบุตรทำให้ผิดหวังย่อมทำให้ตนเองเจ็บปวดแต่สามารถให้อภัยบุตรได้เสมอ ทำให้เข้าใจถึงความรักและหวังดีของบิดามารดาของตนเอง และย้อนถึงสถานการณ์ที่ทำให้บิดามารดาผิดหวังเพราะการตั้งครรภ์ไม่

พร้อมของตนเอง แต่บิดามารดากลับไม่เคยทอดทิ้งตนเอง ทำให้เข้าใจและเกิดความรักต่อครอบครัวมากขึ้น

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิต ในระยะฟื้นฟูวิกฤต

ด้านบุคคล

1. การดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถปรับตัวได้ง่าย เพราะไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลยังคงใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวเดิม ใช้เวลาอยู่กับบ้าน ไม่ต้องไปเรียนหนังสือ และใช้เวลาว่างเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การคลอดบุตร และการเลี้ยงดูบุตร โดยมีมารดาเป็นผู้ดูแลในช่วงกลางวัน

2. การสื่อสารเชิงบวกกับตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยสื่อสารว่าตนเองเป็นคนที่โชคดีกว่าคนอื่น ทำให้สามารถปรับตัวยอมรับกับการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารดังกล่าวผู้ให้ข้อมูลได้สื่อสารกับตนเองอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเจอสถานการณ์ปัญหามักบอกกับตนเองว่าตนเองเป็นคนที่โชคดี ตนเองมีต้นทุนชีวิตที่ดีกว่าผู้อื่น ตนเองมีครอบครัวที่อบอุ่น เป็นต้น

3. การวางตัวที่เหมาะสมกับบทบาท เป็นเงื่อนไขที่ช่วยลดการถูกตีตราจากสังคม เนื่องจากสังคมมองว่าผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนการแต่งงานเป็นผู้หญิงที่ใจแตก ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงพยายามวางตัวให้เหมาะสมกับบทบาทนั่นคือ “ไม่ปล่อยเนื้อปล่อยตัว” และดำเนินชีวิตให้มีความเหมาะสมกับบทบาทของหญิงตั้งครรภ์ ดูแลสุขภาพร่างกายเพื่อให้บุตรมีสุขภาพที่แข็งแรง จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับจากบุคคลรอบข้างได้

ด้านสภาพแวดล้อม

1. ไม่ประสบปัญหาด้านค่าใช้จ่าย เนื่องจากสามีของผู้ให้ข้อมูลมีอาชีพการงานที่มั่นคง ประกอบกับมีสวัสดิการด้านที่พักอาศัย ทำให้ไม่ประสบปัญหาด้านค่าใช้จ่ายภายในบ้าน นอกจากนี้ครอบครัวทั้งสองฝ่ายยังช่วยสนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทำให้มีการดำรงชีวิตอยู่ได้ตามปกติ ไม่เดือดร้อนหรือมีหนี้สิน

2. ครอบครัวของตนเองและครอบครัวของสามีให้ความรักและความเข้าใจ ไม่ซ้ำเติมหรือดุด่าว่ากล่าว รวมถึงความสัมพันธ์ของทั้งสองครอบครัวเป็นไปด้วยดี จึงไม่มีปัญหาด้านความขัดแย้งที่สร้างความหนักใจหรือเพิ่มปัญหาใหม่ให้กับสถานการณ์ตั้งครรภ์ครั้งนี้

3. บิดาของผู้ให้ข้อมูลยอมรับบุตรของผู้ให้ข้อมูล นั่นคือแม้ในระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลได้หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับบิดา แต่เมื่อได้คลอดบุตรแล้ว มารดาของผู้ให้ข้อมูลได้อุ้มไปให้บิดา ซึ่งบิดาได้ยอมรับและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมด้วย จนนำมาสู่การพัฒนาและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวใหม่ของผู้ให้ข้อมูล

4. บุตรเป็นเด็กดี ภายหลังที่ผู้ให้ข้อมูลได้คลอดบุตรและเลี้ยงดูด้วยตนเองแล้ว ทำให้เกิดความรักและความเข้าใจต่อความหวังดีของบิดาและมารดาที่มีต่อบุตร จึงเป็นเงื่อนไขที่ทำ

ให้ครอบครัวมีความอบอุ่น ผูกพัก และผู้ให้ข้อมูลสามารถเรียนรู้วิธีการสั่งสอนบุตรให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เปิดโอกาสให้บุตรได้พูดคุยถึงปัญหา ระมัดระวังและมุ่งเน้นความเป็นสุภาพบุรุษให้กับบุตรทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และสามารถเป็นมารดาที่ดีที่สั่งสอนบุตรให้เป็นคนดีได้

ความหมายจากเรื่องเล่า

ในขณะที่เล่าเรื่องในระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้สร้างความหมายและแสดงความรู้สึกผ่านน้ำเสียง จากการกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. มีครอบครัวคอยอยู่เคียงข้าง โดยผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงความรักและความหวังดีของมารดา ในขณะที่เผชิญต่อปัญหาอยู่นั้น ได้ร้องไห้ออกมาเพราะมีความตื้นตันและซาบซึ้งต่อครอบครัวของตนเองที่คอยช่วยเหลือและอยู่เคียงข้างอยู่เสมอ จนทำให้ผ่านพ้นปัญหามาได้ มีการประเมินว่าปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม แม้จะเป็นสิ่งเลวร้ายแต่เมื่อผ่านมาแล้วจึงได้เห็นว่าตนเองเผชิญกับปัญหาที่มีความรุนแรงน้อยกว่าหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมคนอื่น ๆ เพราะมีมารดาที่คอยให้ความรักและเข้าใจ ดังคำกล่าว *"มันก็กลายเป็นว่าบางทีสิ่งที่เราคิดว่ามันเลวร้ายเนี่ยก็ไม่ถึงกับเลวร้ายที่สุด (เสียงสั่น) มีความรักของแม่และความหวังดีของเค้า กลายเป็นว่าเออเราผ่านตรงนี้ไปได้ค่ะ ไม่ใช่ว่าเราเคว้งคว้างอยู่คนเดียว คือพี่โชคดีที่ว่าครอบครัวพี่ค่อนข้างสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าพ่อเค้าจะเป็นคนเข้มงวด แต่ก็คือกับลูกเค้าก็รักลูก ไม่ทอดทิ้งลูกอ่ะค่ะ พี่ยังโชคดีตรงนี้อยู่ (ร้องไห้)"*

2. เข้าใจถึงความรู้สึกของบิดาและมารดา ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงพฤติกรรม "น้ำตาไหล" ออกมาเมื่อเล่าถึงความคาดหวังต่อบุตร แต่บุตรไม่สามารถทำให้ได้ตามที่คาดหวัง และนำมาเปรียบเทียบกับความรู้สึกที่บิดาและมารดารู้สึกผิดหวังต่อตนเองในตอนที่ตนเองตั้งครรภ์ ทำให้เกิดความเข้าใจต่อความรักของบิดามารดาที่มีต่อบุตรว่าเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ ในขณะที่รู้สึกผิดที่ตนเองได้เคยทำผิดพลาดมาในอดีต จึงทำให้ น้ำตาไหล จนต้องหยุดพักการเล่าเรื่อง ดังคำกล่าว

> *ตอนนี้รู้เลยนะคะว่าไอ้ที่พ่อแม่บอก พ่อแม่สอนน่ะ ไอ้คำว่า ห่วง!! เป็นยังไง (เสียงสั่นเครือ) เพราะว่าเรามีลูกปุ๊บเนี่ย (น้ำตาไหล) มันกลายเป็นว่าห่วงนั้นมาอยู่กับลูกเลย เต็ม ๆ ที่เค้า (พ่อและแม่ของผู้ให้ข้อมูล) คาดหวังในตัวเรา พอรู้ว่าเค้าผิดหวังเนี่ยเรารู้สึกอย่างไร ถ้าเกิดว่าเราคาดหวังไว้แล้ว ลูกทำให้เราไม่ได้ก็รู้แล้วค่ะว่าทีนี้เวลาพ่อแม่ผิดหวัง เสียใจ มันเป็นเหมือนที่เราเป็นที่เราทำอย่างนี้อ่ะค่ะ อืม... (น้ำตาไหล)...(เงียบสักพัก)*

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้สถานการณ์ที่คลี่คลายและสามารถฟื้นฟูสภาพชีวิตและสภาพจิตใจให้กลับมาสมดุล ดำเนินชีวิตได้ตามปกติได้ โดยให้คุณค่ากับสิ่งที่ได้รับจากครอบครัว นั่นคือ ได้รับการปกป้องของครอบครัว การช่วยเหลือ และความรักจากบิดามารดา, สามี และความรักในตัวบุตร รวมถึงการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองทำให้เกิดความเข้าใจต่อความรักที่มารดามีให้กับตนเอง จนทำให้เกิดความซาบซึ้งตั้งใจดำเนินชีวิตให้เป็นมารดาที่ดีให้กับบุตรเช่นเดียวกัน

สรุปได้ว่า ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์นี้ ผู้ให้ข้อมูลมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและบทบาทที่ได้รับ นั่นคือการประคับประคองชีวิตคู่ร่วมกับการปรับตัวของสามี การอบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นเด็กดี สร้างคุณค่าให้กับตนเองเพื่อลดการตีตราจากบุคคลรอบข้าง รวมถึงเงื่อนไขภายนอกที่เกี่ยวข้องได้แก่ การมีครอบครัวที่คอยอยู่เคียงข้าง การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมเดิมได้ การไม่มีปัญหาด้านค่าใช้จ่าย บุตรเป็นเด็กดี ชี้ให้เห็นว่าในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลพยายามป้องกันปัญหาที่อาจก่อให้เกิดวิกฤต เช่น ตีตราจากสังคมอาจสร้างให้เกิดความขัดแย้งกับครอบครัวตนเอง ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับบ้าน การคืนคุณค่าให้กับตนเองนั่นคือผู้ให้ข้อมูลใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยเลี้ยงดูบุตรในช่วงที่เป็นวัยรุ่นทำให้รู้สึกว่าแม้ตนเองจะเคยผิดพลาดจากการตั้งครรภ์แต่ตนเองสามารถเป็นมารดาที่ดีให้กับบุตรได้ เพราะสามารถสั่งสอนบุตรได้และสามารถประคับประคองครอบครัวให้สามารถดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ชี้ให้เห็นว่าในระยะคลี่คลายวิกฤตนั้นผู้วิจัยใช้การตัดสินใจและขอรับความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ แต่ในระยะฟื้นฟูวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลได้พยายามป้องกันการเกิดวิกฤต มีการเรียนรู้ต่อความรักที่ได้รับจากครอบครัวทำให้สร้างแนวทางการจัดการเพื่อไม่ให้เกิดวิกฤตอีก มีการคืนคุณค่าให้กับตนเองโดยมองว่าตนเองสามารถเป็นมารดาที่ดีได้เพราะสามารถสั่งสอนบุตรให้เป็นเด็กดี

ตอนที่ 2 เรื่องเล่าแนวทางการป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อนำมาสู่การเสนอแนะแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ให้กับหญิงวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงต่อการเผชิญต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ เนื่องจากกลุ่มหญิงวัยรุ่นเหล่านี้ยังมีความไม่พร้อมในมิติต่าง ๆ รวมถึงการเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการจัดการวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม นั่นคือการมุ่งเน้นเสนอแนะกับหญิงวัยรุ่นที่เข้าสู่ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ ให้สามารถจัดการชีวิตของตนเองได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นการลดความสูญเสีย สามารถพึ่งพาตนเองได้รวดเร็วมากขึ้น อันนำไปสู่การลดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ตามมา

อย่างไรก็ตามการศึกษาเรื่องเล่า “เส้นทางชีวิตในภาวะวิกฤตของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น” เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวจากประสบการณ์ของหญิงวัยรุ่นในขณะที่ประสบการณ์ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับระบบสังคมในมิติต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นเพื่อทำความเข้าใจถึงการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์อย่างเป็นองค์รวม (Holistic) ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จากนั้นผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เรื่องเล่าแบบการนำเรื่องเล่ามาวิเคราะห์ (Analysis of narrative) ซึ่งเป็นลักษณะของการนำเรื่องเล่าหลาย ๆ เรื่องจากประสบการณ์และการให้ความเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรองทั้ง 8 รายมาเชื่อมโยงตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 แนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

เนื่องจากปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นถือเป็นปัญหาใหญ่สำหรับวัยรุ่นหญิงและเป็นวิกฤตของชีวิตที่ทำให้เกิดความเครียดจนกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และในบางรายมีความคิดหลีกหนีปัญหาโดยการทำแท้ง และฆ่าตัวตายได้ ดังนั้นในการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นผู้ที่มีบทบาทรับผิดชอบต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในจังหวัดแห่งนี้ได้เล่าถึงประสบการณ์ทำให้เห็นมุมมองที่ใช้ในการสังเกตปัญหาและนำเสนอแนะแนวทางเพื่อการป้องกันการเกิดวิกฤตของหญิงวัยรุ่นในพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัดแห่งนี้ดังนี้

ด้านบุคคล

1. การใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง หญิงวัยรุ่นควรมีความระมัดระวังในเรื่องการใช้ชีวิต ไม่ประมาทในการคบเพื่อน โดยเฉพาะในจังหวัดแห่งนี้ที่มีสถานบันเทิงในพื้นที่จำนวนมาก เมื่อเด็กวัยรุ่นใช้ชีวิตอย่าง “ประมาท” นั่นคือ การติดเที่ยว ติดเพื่อน ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาสู่การขายบริการทางเพศให้กับเพื่อน ให้กับลูกค้า โดยขาดการป้องกันการตั้งครรภ์จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังคำกล่าวของหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว

สาเหตุที่ตัวเองไม่ระวังแล้วก็คบกับคนแบบ เอ่อ...เพื่อนในวัยเรียนด้วยกันเสร็จแล้วก็เป็นแฟนกันอาจจะโรงเรียนเดียวกัน อาจจะเป็นรุ่นพี่อย่างเนี้ยค่ะ คบกัน พาไปเที่ยวแล้วก็เผลอตัว วันวาเลนไทน์ วันลอยกระทงอะไรต่อมิอะไรที่เป็นลักษณะที่เด็กหนุ่มเด็กสาว จะไปเจอกัน ปัจจัยที่จะท้องก็เกิดจากตัวเอง ก็คือเรื่องของการใช้ชีวิตอย่างวัยรุ่นทั่ว ๆ ไป ก็คือใช้ชีวิตอย่างประมาท คบคนคบเพื่อน เพื่อนพาไปเที่ยวเตร่ มันมีอยู่บางรายเหมือนอยากได้โทรศัพท์ อยากได้เสื้อผ้าสวย ๆ แล้วพอเพื่อนชวนไปทำงานที่นั่นสิที่นี่สิ ก็ไปพบปะผู้คน อยากจะเข้าไปในเรื่องของการบริการด้วยก็ได้ แต่ว่าเหมือนกับว่าตัวเองก็ไม่ได้มีการป้องกัน รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทีนี้ก็ปล่อยให้ตัวเองท้องขึ้นมา การเรียนก็เสียใช่มั้ย พ่อแม่อีก พ่อแม่จะรู้มั้ย ถ้าพ่อแม่รู้จะเป็นยังไง เด็กต้องมีการบริหารจัดการตัวเองเรื่องของเวลา การเรียน การใช้จ่ายเงินทอง (หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว)

2. มีความรู้เกี่ยวกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น โดยวัยรุ่นหญิงควรเข้าใจถึงปัญหาของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมว่ามีความแตกต่างจากปัญหาอื่น ๆ เกิดความกังวลในหลาย ๆ ด้าน เช่น การจัดการกับทารกในครรภ์ ความสัมพันธ์หรือความรับผิดชอบกับฝ่ายชาย การบอกกับบิดาและมารดาเรื่องตั้งครรภ์ เป็นต้น หากมีการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจว่าในภาวะวิกฤตตั้งครรภ์ไม่พร้อมทำให้หญิงวัยรุ่นตระหนักต่อความยากลำบากในการเผชิญต่อวิกฤตมากขึ้น

ถ้าเป็นปัญหาทางเพศน่ะ เป็นเรื่องใหญ่มาก!! ทำไมมันจะไม่ใหญ่ล่ะเพราะว่ามันมีอีกชีวิตนึงเกิดมาแล้วอ่ะ จะทำยังไงตรงนี้ต่างหาก แล้วไม่รู้จะจัดการอย่างไรทั้งกับตัวเองและสิ่งที่กิดขึ้นมา พ่อแม่จะว่ายังไง แล้วฝ่ายชายรู้แล้วจะรับมั้ย คุณมีอะไรกับฉันได้คุณก็มีกับคนอื่นได้ มันหลายอย่างไง แล้วปัญหาสุขภาพจิตก็ตามมา (เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัว)

3. มีความสามารถในการเอาตัวรอด ที่สำคัญของหญิงวัยรุ่นที่มีการป้องกันการเกิดวิกฤตในชีวิตได้คือเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ โดยผู้ให้ข้อมูลเรียกว่า “เจนจัด” ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีเครือข่ายด้านความช่วยเหลือหลายแหล่ง และสามารถเอาตัวรอดได้จากสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น

ก็..ยังไงล่ะ รอบรู้มั้ง มีประสบการณ์ด้วย ก็รอบรู้ก็เหมือนกับเค้าอ่ะ อาจจะเรียกได้ว่า เจนจัด เค้ามีเครือข่ายดี มีคนที่ให้ข้อมูลทางนู้นทางนี้ หรือไม่ก็เค้าก็เอาตัวรอดได้ว่าเค้าเกิดปัญหาอย่างเนี้ย ก็เนี่ยคิดดูว่าท้องตั้ง 7-8 เดือน สามียังจับไม่ได้ว่าท้องอีก แล้วท้องกับใคร ไม่รู้อะไรอย่างเนี้ย เหมือนกับว่าเค้าสามารถรับผิดชอบได้ ก็อีกอันเนี่ยก็คือเค้าสามารถรับผิดชอบชีวิตตัวเองได้ ก็รอดอ่ะ คือมีทางออกชีวิตนี้มีทางออกแล้วก็เหมือนกับตัวเองเนี่ยเดี๋ยวก็กลับไปทำงาน พอทำงานเดี๋ยวก็มีเงินส่งไปเลี้ยงลูกตัวเองด้วย (หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว)

ด้านสถานศึกษา

เนื่องจากกลุ่มเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมส่วนใหญ่ยังอยู่ในระบบของการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมให้กับเด็กได้ โดยการคัดแยกกลุ่มเสี่ยงในการตั้งครรภ์ออกจากกลุ่มเด็กปกติเพื่อปรับพฤติกรรมที่มีความเฉพาะต่อปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ รวมถึงให้ความรู้ต่อสถานการณ์วิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้นหากนักเรียนหญิงตั้งครรภ์ เพื่อเป็นข้อมูลที่ช่วยในการจัดการชีวิตเมื่อต้องเผชิญปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนั้นสถานศึกษาในพื้นที่แห่งนี้ควรยอมรับและเปิดทัศนคติในเรื่องสอนเรื่องเพศศึกษา ไม่ควรปล่อยให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากในพื้นที่แห่งนี้มีอัตราของแม่วัยรุ่นจำนวนมาก อาจได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมจากเพื่อนนักเรียน สื่อออนไลน์ แฟนหรือคนรัก เพราะฉะนั้นครูควรมีบทบาทในการสอนและให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมกับเด็กนักเรียน

ต้องเริ่มจากการที่ครูคัดแยกกลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือกลุ่มเด็กมีปัญหาออกจากกลุ่มปกตินะ เพื่อที่เราจะได้แนะแนวให้เค้าได้ตรงจุดมากกว่าการจัดกิจกรรมแบบเหมาโหล ถ้าสถานศึกษาดูแลเด็กไม่ทั่วถึงหรือสนใจในเรื่องของการพัฒนาในเรื่องของวิชาการมากเกินไป ไอ้ตรงนี้ก็จะหายไป อย่ามองเค้าเป็นแค่ subset ตัวหนึ่ง ก็ตัดเค้าออกไป ตรงนี้ก็เป็นเรื่องยากสำหรับครูเพราะมันก็เป็นเรื่องของค่านิยมเหมือนกันนะคะ (สหวิชาชีพ)

อย่างบางทีพี่คิดว่าอย่างโรงเรียนตอนเนี้ย พี่คิดว่าน่าจะสอดแทรกในบางชั่วโมงหรือสักวิชาหนึ่งที่เหมือนกับว่าแนะแนวชีวิตอ่ะค่ะ ว่าสมัยพอเริ่มวัยรุ่นน่ะ เด็กควรจะทำยังไง ไม่ควรจะทำยังไง ไม่ใช่ว่าปล่อยให้เด็กเค้ารู้เอง (วิทยากรชุมชน)

อย่าปล่อยให้เด็กได้เจออะไรคนเดียวหรือว่าปล่อยให้เค้าเผชิญอะไรกันเอง เพราะเค้าจะถามเพื่อน บางทีคำปรึกษาจากเพื่อน ถ้าเจอเพื่อนดีเราก็โชคดีไปอ่ะค่ะ แต่ถ้าเจอเพื่อนที่ว่า เออ เคยมีปัญหาเหมือนกันหรือซ้ำซองมากกว่าเราเนี่ย ให้ไปทำแบบนี้ ๆ ๆ ดีกว่าเชื่อเราเถอะ แต่ถ้าเกิดมีปัญหาอะไรอย่างนี้ก็ช่วยเราไม่ได้นะคะ เพื่อนก็ไม่รับผิดชอบแล้วคนที่จะดูแลเราได้มากที่สุดก็กลับมาเป็นพ่อแม่อยู่ดี (หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว)

ด้านครอบครัว

ครอบครัวมีส่วนสำคัญต่อการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ โดยเฉพาะค่านิยมในเรื่องการพูดคุยเรื่องเพศ การไม่ยอมรับหรือรับฟังปัญหาของบุตรเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นหญิงไม่กล้าปรึกษาปัญหากับบิดามารดาและต้องใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก นำมาสู่วิกฤตได้ในที่สุด ดังนั้นครอบครัวควรรับฟังและพูดคุยกับบุตรในเรื่องเพศ และบิดามารดาควรเปิดใจยอมรับปัญหาความเสี่ยงเรื่องเพศพร้อมกับปรึกษาแนวทางร่วมกับครูหรือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เออ ๆ ปัญหาอีกอย่างหนึ่งก็คือ พ่อแม่ไม่ยอมรับ เช่น ลูกติดยาเสพติด เสี่ยงติดยาเสพติดอันนี้พอคุยกันรู้เรื่อง พอเสี่ยงทางเพศเมื่อไหร่เป็นผู้หญิงอย่างเนี้ย ทะเลาะกับชาวบ้านเลยนะ คือบอกไม่ได้ เค้ารับไม่ได้ พอเราเข้มงวดเรื่องนี้ พอเราแยกมารวมกลุ่มเสี่ยงนะ พอพ่อแม่เค้ารู้ พ่อแม่เค้าจะมาด่าว่าครูว่าลูกเค้าเสี่ยงเหรือ เค้าไม่ยอมรับ จริง ๆ การคัดกรองยิ่งมีประสิทธิภาพเท่าไหร่ครูก็ยิ่งเสี่ยงเท่านั้น ถ้าเอาความจริงมาแฉ มาสู่สังคม ไม่ได้เลย (สหวิชาชีพ)

พี่สงสัยเหมือนกันว่า อ้าวแล้วถ้าเกิดเด็กมีอะไรกันแล้วล่ะ แล้วพ่อแม่มีแนวทางอะไรช่วยเหลือเรามั้ย ในการแก้ไขพฤติกรรมนั้นหรือคุณมีแนวทางอย่างไร ในฐานะที่คุณก็เป็นพ่อแม่เด็กไม่ใช่ว่าอยู่ ๆ จะมาให้บ้านพักหรือหน่วยงานหรือโรงเรียนอะไรอย่างเนี้ยค่ะที่จะมารับผิดชอบ (หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว)

2.2 แนวทางการส่งเสริมการจัดการตนเองเมื่อเผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

เมื่อหญิงวัยรุ่นได้เผชิญกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้วมีการจัดการตนเองได้ดีย่อมทำให้วิกฤตสามารถคลี่คลายได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องสามารถสรุปแนวทางการส่งเสริมการจัดการตนเองได้ดังนี้

ด้านบุคคล

1. สภาพจิตใจ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยเกี่ยวกับตัวหญิงวัยรุ่นเองเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการจัดการชีวิต เนื่องจากหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมักมีความเครียดอยู่ในระดับสูงและประเมินว่าตนเองไม่สามารถจัดการได้ ดังนั้นหญิงวัยรุ่นควรปรับสภาพจิตใจให้เกิดการยอมรับต่อสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนแล้วจึงตั้งสติไตร่ตรอง ไม่เร่งรีบตัดสินใจจนเกินไป

ก็ตัวเองนั่นแหละเป็นปัจจัยสำคัญสุด ถ้าถามว่าจิตใจอ่ะ มีความมั่นคงพอมั้ย รับได้มั้ย กับสภาพแบบนี้รับได้มั้ย รับได้ก็รับ แล้วเราก็พยายามสร้างการสนับสนุนเค้าที่จะเลี้ยง ถ้าคุณเลี้ยงเอง คุณก็ตัดสินใจ มีใครช่วยมั้ยหรือว่าจะเอาไปให้ใครเลี้ยง มันเริ่มที่ตัวคุณ...เรื่องของการด่วนตัดสินใจของแต่ละฝ่ายเท่านั้นเอ๊งงง ถ้าพูดถึงน่ะ ถ้าคุณไม่ด่วนตัดสินใจ ถ้าคุณคิดยาว ๆ อีกนิดนึงจะเอาหรือไม่เอาเด็กไว้คุณก็รู้ว่าคุณเองอยากได้หรือไม่อยากได้ ถ้าอยากได้หรือว่าคุณมีความผูกพันกับเด็กก็เอา (หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว)"

2. การแสดงออก พบว่าหญิงวัยรุ่นควรจัดการตนเองด้วยการปรึกษากับ บิดาและมารดาหรืออาจเป็นคนที่หญิงวัยรุ่นมีความไว้วางใจ โดยไม่ควรปล่อยให้ตนเองอยู่ในสถานการณ์วิกฤตจน

นานเกินไปเพราะจะทำให้เกิดความเจ็บปวยทางจิตจนนำไปสู่การทำร้ายตนเองหรือใช้วิธีการอื่น ๆ ที่ทำให้สถานการณ์แย่ลง

คนที่เราควรบอกมากที่สุดคือพ่อกับแม่ คือพ่อกับแม่ยังไงเค้าก็ต้องรับเราได้เสมอ พี่คิดแบบนี้นะ แล้วก็บอกกับพ่อกับแม่เราอ่ะดีที่สุด พยายามคุยกับคนของเราว่าจะทำยังไง เด็กที่ว่าพ่อแม่ไม่ฟัง ไม่รู้จะบอกกับใครได้ ก็คือก็ได้ลองไปปรึกษาคนที่ไว้ใจได้น่ะ ลองถามเค้าดู ลองปรึกษาเค้าดูว่าเราควรทำอย่างไร อย่าเพิ่งคิดเองเออเองอยู่คนเดียว พี่คิดว่าคุยกันเลยอ่ะดีที่สุด ยังไงสักวันนึงไม่ช้าก็เร็ว ถ้าเกิดวันข้างหน้าเค้าก็ต้องรู้ เราท้อง แล้วก็ถ้าเกิดว่าเราบอกพ่อกับแม่ ถึงเค้าจะตีเราให้ตายยังไง คำว่าโกรธก็คงไม่มีสำหรับเค้าอยู่แล้ว ยังไงเค้าก็คงไม่ทิ้งเรา พี่คิดว่าแบบนั้นนะ พี่คิดว่าอย่างเนี้ยนะ เดินไปบอกพ่อกับแม่จะดีกว่า การที่พ่อแม่รู้เองมันกลายเป็น มันทั้งช็อคทั้งสองฝ่ายแหละ เหมือนกับว่าเค้าคาดหวังกับตัวเราหรือความรักหรืออะไรอย่างเนี้ย มันก็เหมือนผิดหวังทั้งคู่แหละค่ะ ถ้าปล่อยให้เรื่องมันนานแล้วปล่อยให้พ่อกับแม่มารับรู้อาจจะคิดอะไรแบบว่าร้ายแรงไปแล้วก็ได้ อย่าคิดเองเออเองอยู่คนเดียวที่ว่าทำแบบนี้ดีกว่า" *(ผู้ปกครอง)*

ด้านแหล่งช่วยเหลือสนับสนุน

1. บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการช่วยเหลือหญิงวัยรุ่น ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการจัดการชีวิตให้กับหญิงวัยรุ่น จากการเล่าเรื่องของหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว พบว่าบุคคลที่สามารถรับผิดชอบต่อปัญหาได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการชักจูงหรือโน้มน้าวใจต่อกระบวนการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นมากที่สุด โดยมีเงื่อนไขว่าบุคคลนี้ต้องเป็นบุคคลที่หญิงวัยรุ่นเชื่อฟังและมีความพร้อมต่อการดูแลบุตรของหญิงวัยรุ่นได้

แล้วใครที่จะมีอิทธิพลในการที่จะเอาไว้หรือไม่เอาไว้ แล้วใครที่สามารถเข้ามาอุ้มไอ้ตัวเล็กได้ว่าเออฉันสามารถเลี้ยงได้ สำคัญ เพราะว่าเค้าสามารถที่จะบอกว่าคนนี้เชื่อเค้า ไม่ว่าจะพูดอะไร อย่างยายจะเลี้ยงเอง หนูก็ไปเรียน เรียนมั้ย อยากเรียนก็ไปเรียน ก็โอเคจบ ก็ดีทุกคนหาทางออกได้ Happy ending ลูกก็ยายเลี้ยง ตาก็ไปทำงานหาเลี้ยง ไอ้แม่ก็ไปเรียนหนังสือ ทำงานด้วย ซึ่งจริง ๆ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นอย่างนั้น เพราะฉันสามารถที่จะรับผิดชอบเด็กได้ ฉันก็จะมีอิทธิพลกับเด็กคนนี้ แต่ฉันไม่ไหวแล้วก็ไม่ไหวกันหมดทั้งขบวน คำว่ามีอิทธิพลในที่นี้หมายถึงว่ามีอำนาจในการตัดสินใจแล้วชักจูงให้สามารถไปในทางที่ตัวเองเห็นว่าถูกต้องแล้วได้มีอิทธิพลทั้งเรื่องการ support เป็นตัวเงินหรือว่าที่อยู่อาศัยทั้งหลายทั้งแหล่ แต่คนที่สามารถที่จะช่วยเหลืออาจจะเป็นยายไง ย่ามีตังค์นะอยากได้เท่าไหร่ (หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว)

2. หน่วยงานทางสังคม โดยหน่วยงานที่มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ เป็นปัจจัยที่สามารถช่วยเหลือสนับสนุนต่อหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ และไม่สามารถพึ่งพิงครอบครัวของตนเองได้ โดยเฉพาะให้การช่วยเหลือด้านสุขภาพ ค่าใช้จ่ายและความต้องการพื้นฐานในระหว่างการตั้งครรภ์ รวมถึงให้คำแนะนำด้านการดำรงชีวิต การให้ข้อมูลทางเลือกเป็นสิ่งที่มีควาสำคัญกับหญิงวัยรุ่นเพราะการจัดการโดยปราศจากทางเลือกยิ่งผลักดันให้การลองผิดลองถูกในการจัดการชีวิต ดังนั้นในกระบวนการส่งเสริมการจัดการชีวิตควรเปิดอิสระให้ทางเลือกแก่หญิงวัยรุ่น ไม่

จำกัดทางเลือกเพียงเพราะค่านิยมในทิศทางที่สังคมยอมรับเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และเชื่อว่าหญิงวัยรุ่นต้องได้รับสิทธิในการรักษาหรือการมีอิสระในการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเท่าเทียม

พี่คิดว่ามันมีความแตกต่างกันของคนที่จะมาขอรับบริการกับคนไม่รับบริการ อย่างพูดถึงว่าคนที่ไม่เข้ามาเนี่ย ถ้าสมมติว่าวันนี้หมอนัด คุณไม่มีตังค์คุณไปยังไงอ่ะ ไปมั้ย ไม่ไปอ่ะ นอนอยู่บ้าน ให้ไปยังไงล่ะ ใช่มั้ย ไม่มีค่าใช้จ่าย ไม่มีตังค์จะให้เดินไปเหรอ แต่ถ้าเด็กที่อยู่กับเรา (บ้านพักเด็กและครอบครัว) วันนี้หมอนัด เราจัดรถไปส่ง ดูจนเสร็จแล้วกลับ หมอให้กินยา อย่างถ้ามีปัญหาอย่างเนี้ย หมอจะสั่งมาให้ดูแลเป็นพิเศษนู้นนี่นั่น มันก็มีคนดูอีก มีคนคะยั้นคะยอ กินยานะ ถึงเวลานะ กินข้าวนะถึงเวลาแล้ว แต่ถ้าคนที่ไม่ได้อยู่ในหรืออยู่ตามยถากรรมของเค้า มีตังค์มั่งอาจจะซื้อมาม่ากิน แล้วเด็กจะได้อะไร เด็กในท้องน่ะ ซื้อมาม่า กระป๋องมาชงกิน (หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว)

หน่วยงานทางสังคมต้องไม่ตั้งปักธงเหมือนเมื่อก่อนนะ เมื่อก่อนจะคิดว่าเด็กที่ท้องมาหาเรา เราต้องบอกเค้าให้ตั้งท้องต่อไป เพราะว่าเราไม่อยากจะทำบาป การทำแท้งก็มีอันตรายหลายอย่างเราก็ไม่อยากรับผิดชอบ แต่ตอนนี้ไม่ได้แล้วเราจะแก้ปัญหาในพื้นที่ที่มันเสี่ยงเยอะ ๆ แบบนี้เราต้องให้ทางเลือกกับเค้า ตอนนี้ทางกรมอนามัยเราก็เริ่มจะปรับเปลี่ยนแนวทางการให้ข้อมูลกับเด็กแล้วค่ะ เพราะเราคิดว่าเราไม่ได้เป็นคนรับผิดชอบต่อปัญหาของเค้าได้ทั้งชีวิต เค้าเองนั่นแหละที่ต้องอยู่ทั้งชีวิต เราบอกให้เค้าเก็บเด็กไว้แล้วชีวิตที่เหลือของเค้าเราไม่รับผิดชอบเค้านะ อย่างนี้ไม่ถูก พี่ว่าเรากำลังปรับเปลี่ยนอยู่ค่ะ (เจ้าหน้าที่กรมอนามัย)

3. ครอบครัว เป็นเงื่อนไขที่สำคัญของหญิงวัยรุ่น โดยครอบครัวควรให้การยอมรับต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นเห็นว่าปัญหาหลัก คือการปรึกษากับบิดามารดาเพราะรับรู้ว่าการตั้งครรภ์เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง กลัวการลงโทษจากบิดามารดา กลัวบิดามารดาไม่รักและโกรธเคือง ดังนั้นปัจจัยสำคัญในการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมคือการที่ครอบครัวยอมรับต่อปัญหา ให้ความเข้าใจ ให้อภัยและพร้อมอยู่เคียงข้างกับบุตร รวมถึงยอมรับต่อทารกในครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ ครอบครัวพูดให้กำลังใจและบอกกล่าวกับหญิงวัยรุ่นว่าจะช่วยดูแล ทำให้หญิงวัยรุ่นรู้สึกสบายใจมากขึ้น

ทั้ง ๆ ที่บางทีถ้าพ่อกับแม่รู้จริง ๆ แล้ว เค้าอาจจะไม่เป็นอย่างที่เราคิดตอนแรกก็ได้ คิดไปเอง พี่คิดว่าบอกพ่อกับแม่เนี่ยดีกว่าการที่เราปล่อยสักพักนึงหรือการที่พ่อแม่รู้เอง บางทีมันอาจจะสายไปแล้ว ยิ่งช้าปัญหามันอาจจะยิ่งแย่ไปกว่าเดิม หรืออาจจะเป็นว่าเราบอกพ่อกับแม่ก่อน กลายเป็นว่าเรายังเปิดใจกับพ่อกับแม่ เค้าจะให้คำปรึกษาดีไม่ดีจะให้ความรักเรามากกว่าเดิมด้วย พี่ว่าน่าจะดีกว่านะคะ พี่ว่าปล่อยช้าไปบางทีมันก็ไม่ดี (ผู้ปกครอง)

4. ความรับผิดชอบของสื่อ มีส่วนสำคัญต่อการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม สื่อควรให้ความสำคัญต่อหญิงที่ถูกตีตราจากสังคม หากมีการผลิตซ้ำหลายครั้งยิ่งเป็นอุปสรรคต่อการกลับมาใช้ชีวิตได้ดังเดิมของหญิงวัยรุ่น ในขณะที่สื่อสามารถช่วยสนับสนุนแนวทางการจัดการ

ชีวิตของหญิงวัยรุ่นได้ โดยการนำเสอนเรื่องการป้องกันหรือแม้แต่แนวทางที่หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมใช้ในการจัดการปัญหาของตนเองผ่านทางละคร ภาพยนตร์ หรือสื่อให้ความรู้ตามแหล่งต่าง ๆ ให้มากขึ้น

อย่างที่เห็นสื่อ เด็กที่ถูกกระทำจนตั้งครรภ์ออกสื่อต่าง ๆ เค้าก็มีมาเผยแพร่นู้นนี่เนี่ย คุณคิดบ้างมั้ยว่าเด็กเค้าจะถูกกระทำซ้ำอะไรบ้างตรงนี้ อย่างที่เคยมีเด็กลูกครึ่งที่ถูกล่อลวงไปให้ลูกน้องละเมิด เป็นข่าว 3-4 วัน เป็นข่าวไม่เลิกอ่ะ แล้วคุณคิดบ้างมั้ยว่าวันนึงเด็กต้องกลับไปอยู่ชุมชนเดิมเค้าจะอยู่ได้มั้ย เด็กลูกครึ่งมันไม่มีกี่คนหรอกในชุมชนน่ะ แล้วใคร ๆ ก็ต้องรู้หมด ในทัศนะของพี่นะ สื่อเป็นตัวขัดขวางไม่ให้น้องใช้ชีวิตได้เหมือนเดิม แน่นอนเลย (เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัว)

บางทีสื่อมันน้อย ที่จะไปเสนอเรื่องป้องกันหรือให้ทำอะไร แต่กับเรื่องสื่ออย่างอื่นน่ะ มันเป็นเปิดเผยเกินกอดจูบกันเนี่ย มันจะเยอะมากกว่าหรือบางทีในคลิปต่าง ๆ ที่ว่าบางทีเด็กมันสามารถเข้าไปดูได้เลย มันทำให้เด็กมองว่ากลายเป็นเรื่องธรรมดา ก็กลายเป็นว่าเด็กคนอื่นก็ไม่เห็นจะเป็นอะไร โดยสื่อนั้นไม่ได้บอกว่าให้ป้องกันยังไง ถ้าเจอปัญหาแล้วต้องทำยังไง เด็กก็ไม่รู้ว่าอ้าวต้องป้องกันเหรอ หรือต้องทำแบบไหนเหรอ สื่อมันทำให้เด็กกล้าที่จะทำตาม กล้าที่จะทำมั่ง คือเห็นเค้าทำยังไงก็ทำ (ผู้ปกครอง)

5. สถานศึกษา มีส่วนต่อการส่งเสริมการจัดการตนเองของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยเฉพาะการประเมินความพร้อมจากครู ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียนหญิงตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่จะลาออกหรือพักการเรียนจนกว่าจะคลอดแล้วจึงกลับมาเรียนอีก แต่มีหลายปัจจัยที่ทำให้เด็กเรียนโรงเรียนเดิมไม่ได้ เนื่องจากต้องเรียนร่วมกับรุ่นน้อง มีความอายและข้อจำกัดหลายด้าน ดังนั้นโรงเรียนควรเสนอแนวทางอื่น เช่น การสนับสนุนด้านเอกสารในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการประเมินสภาพความพร้อมด้านสภาพจิตใจ ครูแนะแนวควรมีการเสริมสร้างทักษะให้เด็กนักเรียนหญิงกลุ่มนี้สามารถเรียนหนังสือได้ตามเกณฑ์ รวมถึงวางแผนการศึกษาในอนาคตร่วมกับเด็ก

ส่วนใหญ่เด็กที่เค้ามีการตั้งครรภ์อย่างนี้เค้ากลับมาเรียนเค้าก็อายตัวเองนะ คือบางทีเราก็ต้องยอมรับว่าเค้าอยู่ไม่ได้ เค้าต้องย้ายโรงเรียนไป คือต้องประเมินสภาพจิตใจเค้าก่อนนะ ถ้าเค้าเรียนไม่ได้ก็ต้องวางแผนร่วมกันว่าหนูจะไปเรียนที่ไหน หรือว่าถ้าจะต่อที่เดิมเราก็ฟื้นฟูสภาพจิตใจเค้าก่อน ก็ต้องให้คำแนะนำเค้าได้ (สหวิชาชีพและครู)

สรุปได้ว่า จากเรื่องเล่าตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลรอง ทำให้เห็นถึงแนวทางที่ควรส่งเสริมในการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ได้ดังนี้ 1) ด้านบุคคล หญิงวัยรุ่นควรมีความระมัดระวังในการใช้ชีวิตโดยเฉพาะการคบเพื่อนและไม่ควรใช้จ่ายฟุ่มเฟือย, ควรมีความรู้เกี่ยวกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเนื่องจากเป็นปัญหาที่มีความเฉพาะและแตกต่างจากปัญหาอื่น ๆ และควรมีความสามารถในการเอาตัวรอด นั่นคือเป็นคนมีความรอบรู้ มีประสบการณ์การแก้ปัญหา 2) ด้านโรงเรียน ควรมีการคัดกรองกลุ่มเด็กอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยปรับพฤติกรรมหรือให้ความรู้ต่อการแก้ปัญหาในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมกับเด็กนักเรียนได้ 3) ด้านครอบครัว บิดามารดาควรเปิดใจรับฟังและพูดคุยปัญหา

เรื่องเพศกับบุตร, เปิดใจยอมรับว่าบุตรของตนมีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และมีส่วนร่วมต่อการวางแผนแก้ไขหรือช่วยเหลือบุตรกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในขณะที่แนวทางการส่งเสริมการจัดการตนเองเมื่อเผชิญวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ด้านบุคคล หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่เผชิญต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ควรปรับสภาพจิตใจให้เกิดการยอมรับต่อสถานการณ์ให้ได้, ควรตั้งสติไตร่ตรองต่อปัญหา ไม่ควรเร่งรีบตัดสินใจ, ควรปรึกษาปัญหาการตั้งครรภ์กับบิดามารดาให้เร็วมากที่สุด ไม่ควรปล่อยให้ตนเองคิดฟุ้งซ่านและอยู่ในวิกฤตนานจนเกินไป 2) ด้านแหล่งช่วยเหลือและสนับสนุน ประกอบด้วย บุคคลที่มีอิทธิพลต่อหญิงวัยรุ่นและเป็นผู้ที่สามารถรับผิดชอบต่อครรภ์ของเด็กได้ เป็นผู้เข้ามาช่วยเหลือในวิกฤต และหน่วยงานที่มีบทบาทให้ความช่วยเหลือซึ่งมีความสำคัญอย่างมากกับกลุ่มหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่ไม่สามารถพึ่งพิงครอบครัวหรือมีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ 3) การยอมรับจากครอบครัว ครอบครัวควรเปิดใจรับฟังปัญหาของบุตร ให้อภัยบุตรและให้การยอมรับต่อเด็กในครรภ์ของบุตร 4) ความรับผิดชอบของสื่อ ควรลดการผลิตซ้ำเรื่องการตั้งครรภ์ของเด็ก รวมถึงลดการนำเสนอฉากที่เป็นตัวอย่างไม่ดีให้กับเด็ก และส่งเสริมความรู้ด้านการป้องกันการตั้งครรภ์และวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องในบทละคร ภาพยนตร์ ให้มากขึ้น 5) การประเมินความพร้อมจากครู โดยการแนะแนวทางชีวิตและส่งเสริมให้เด็กนักเรียนหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้รับการศึกษาในช่องทางใดช่องทางหนึ่งขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจและความต้องการของเด็กนักเรียนหญิง

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ
และเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้วิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ทั้งสิ้น 5 ราย เป็นผู้หญิงที่เคยมีประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมมาก่อน โดยปัจจุบันอายุของผู้ให้ข้อมูลหลักเหล่านี้ อยู่ระหว่าง 17-35 ปี ซึ่งแต่ละรายมีประสบการณ์ในการจัดการชีวิตที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ขึ้นอยู่กับการสร้างความหมายให้กับสัญญะต่าง ๆ ของแต่ละช่วงเวลา ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงได้เรียกผู้ให้ข้อมูลหลักเหล่านี้ว่า "หญิงวัยรุ่น" โดยพบว่าการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นเหล่านี้แบ่งออกได้เป็น 4 ระยะหลัก ได้แก่ ระยะก่อนเกิดวิกฤต ระยะวิกฤต ระยะคลี่คลายวิกฤต และระยะฟื้นฟูวิกฤต ซึ่งการศึกษาครั้งนี้อาศัยการศึกษาตามระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยกระบวนการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative approach) เพื่อให้สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์การศึกษาความหมายที่เกิดขึ้นจากเรื่องราวประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล กระบวนการจัดการชีวิต เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการชีวิตในระยะต่าง ๆ และเพื่อให้ทราบถึงการเชื่อมโยงของการสร้างความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างหญิงวัยรุ่นกับสังคมในระดับต่าง ๆ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำทฤษฎีระบบนิเวศน์ของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner's Ecological System Theory) มาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับระบบทางสังคมในระดับต่าง ๆ เนื่องจากเรื่องราวของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และภาวะวิกฤตของชีวิตนั้นแม้ดูคล้ายเป็นปัญหาของบุคคล แต่กลับมีผลกระทบทั้งในการเปิดรับการถ่ายทอดทางความเชื่อ ค่านิยมและส่งต่อวิถีของการดำรงชีวิตสู่ครอบครัวใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากหญิงที่เคยผ่านประสบการณ์วิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม บนบริบทพื้นที่ทางเศรษฐกิจในจังหวัดแห่งหนึ่งของภาคตะวันออก

การดำรงชีวิตในรูปแบบเฉพาะที่สังคมถือว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ทำให้การจัดการชีวิตเป็นไปอย่างจำกัดและเกิดรูปแบบของความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้นการศึกษากับหญิงวัยรุ่นเหล่านี้จึงต้องอาศัยการถ่ายทอดเรื่องราวการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมถึงเงื่อนไขการผลักดันให้หญิงวัยรุ่นเหล่านี้เข้าสู่ภาวะวิกฤต จนนำไปสู่การจัดการชีวิตเพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาเรื่องเล่าที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดที่ต่อเนื่อง และเชื่อมั่นต่อประสบการณ์ของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ มอบอำนาจให้กับบุคคลได้คัดเลือกสถานการณ์สำคัญ และตีความเรื่องราวเหล่านั้นด้วยตนเอง ดังนั้นจากบทที่ 4 ที่ได้นำเสนอเรื่องเล่า "เส้นทางชีวิตของหญิงวัยรุ่นกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม" โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์เรื่องเล่าของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย แยกออกเป็น 4 ระยะ โดยแต่ละระยะประกอบด้วย สถานการณ์สำคัญ, เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง และความหมายจากเรื่องเล่าเพื่อนำมาสู่การสร้างกระบวนการในการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม บนเงื่อนไขที่

ช่วยผลักดันให้หญิงวัยรุ่นเข้าสู่ระยะต่าง ๆ ของภาวะวิกฤตที่เกิดจากเงื่อนไขด้านบุคคลและเงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อม ตามการให้ความหมายและคุณค่าของหญิงวัยรุ่นในแต่ละระยะ เพื่อสร้างข้อเสนอแนะเรื่องการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยแบ่งการนำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการศึกษา

1.1 ข้อมูลทั่วไป

1.2 กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ตอนที่ 2 อภิปรายผลการศึกษา

2.1 ด้านบุคคล

2.2 ด้านระบบความสัมพันธ์ทางสังคม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ตอนที่ 4 เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้วิจัย

ตอนที่ 1 สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่องเล่า “เส้นทางชีวิตของหญิงวัยรุ่นกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม” ผู้วิจัยได้นำเรื่องเล่าพร้อมด้วยบทวิเคราะห์ของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายมาจัดเรียงและเชื่อมโยงกันตามลำดับเหตุการณ์ เพื่อนำเสนอกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ในระยะต่าง ๆ สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป

ครอบครัวเดิม

ครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิต ถือเป็นต้นทุนสำคัญที่นำไปสู่การดำเนินชีวิตในอนาคต โดยพบว่าในวัยเด็กผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูจากย่าและยาย เนื่องจาก 1) บิดาและมารดาทำงานต่างพื้นที่และไม่สามารถพาผู้ให้ข้อมูลไปด้วยได้ 2) บิดาและมารดามีฐานะยากจนยังไม่สามารถรับภาระเลี้ยงดูผู้ให้ข้อมูลได้ในขณะนั้น 3) บิดาและมารดาแยกทางกัน นอกจากนี้พบว่าสถานะเศรษฐกิจในครอบครัว มี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) ครอบครัวที่ไม่มีหนี้สิน เนื่องจากบิดามารดามีอาชีพที่มั่นคง สามารถหารายได้ได้อย่างต่อเนื่อง และยังคงช่วยกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้ให้ข้อมูลแม้จะแยกทางกัน 2) ครอบครัวที่มีหนี้สิน เนื่องจากบิดามารดามีอาชีพรับจ้างทั่วไป ไม่มีงานประจำ รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายภายในบ้าน

ลักษณะสำคัญของสมาชิกในครอบครัว โดยผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงบุคลิกและลักษณะความสัมพันธ์ที่สำคัญของบิดา, มารดา และย่าและยาย ได้แก่

1. บิดา มีบุคลิกลักษณะที่เข้มงวด ดุ มักไม่พูดคุยหยอกล้อเล่นกับบุตร เป็นผู้ควบคุมระเบียบภายในบ้านและลงโทษบุตรเมื่อกระทำความผิด โดยบางรายบิดาติดสุราและทำร้ายร่างกาย

ภรรยาและบุตรเป็นประจำ ความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลจึงเป็นไปด้วยความหวาดกลัว ไม่กล้าปรึกษาปัญหาเพราะกลัวต่อการลงโทษที่รุนแรงของบิดา

2. มารดา ผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในครอบครัวที่พร้อมหน้าพร้อมตาหรือมีมารดาเป็นหัวหน้าครอบครัว มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ให้ข้อมูลมากกว่าบิดา ในทางกลับกันผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในครอบครัวที่แตกแยก มารดามีสามีใหม่ จะมีความสัมพันธ์ห่างเหินกับมารดา มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งเป็นประจำ

3. ย่าและยาย เป็นบุคคลที่เลี้ยงดูผู้ให้ข้อมูลในวัยเด็ก ซึ่งมีบุคลิกทั้งเข้มงวด ยึดถือตามกฎระเบียบ และอีกลักษณะหนึ่งคือปล่อยปละละเลย ไม่ติดตามหรือรับฟังปัญหาของผู้ให้ข้อมูล

นอกจากนี้พบว่าสาเหตุของการย้ายออกจากครอบครัวเดิมและไปดำเนินชีวิตคู่กับสามีหรือออกไปใช้ชีวิตภายนอกครอบครัว เกิดจากการที่สามีมาหมั้นหมาย, ทะเลาะกับบิดามารดา, ถูกไล่ออกจากบ้าน, ตั้งครรภ์และแต่งงาน และผู้เลี้ยงดูเสียชีวิต

ที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยเป็นสถานที่ที่ทำให้เกิดสถานการณ์สำคัญของชีวิต และเป็นเงื่อนไขสำคัญของการนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม เนื่องจากในพื้นที่เศรษฐกิจที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีการอยู่อาศัยของประชากรอย่างหนาแน่น มีการเคลื่อนย้ายประชากรแฝงจำนวนมาก ซึ่งส่งผลโดยตรงกับที่อยู่อาศัยของผู้ให้ข้อมูลและค่าใช้จ่ายในด้านที่อยู่อาศัย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงได้แก่

1. ที่อยู่อาศัยก่อนตั้งครรภ์ พบว่าในวัยเด็กผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ที่บ้านของครอบครัวตนเอง มีเพียงบางรายที่พักอาศัยอยู่ในบ้านพักสวัสดิการของหน่วยงานภาครัฐ โดยอาศัยอยู่กับบิดามารดา และย่าหรือยาย สาเหตุของการย้ายออกจากที่อยู่อาศัยก่อนตั้งครรภ์ ได้แก่ ศึกษาต่อ บ้านถูกยึด และถูกไล่ออกจากบ้าน

2. ที่อยู่อาศัยหลังตั้งครรภ์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลได้มีการย้ายโยก เปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยบ่อยครั้งเนื่องจากการย้ายมาอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจในจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายย้ายเข้ามาเพื่อทำงาน แต่เมื่อมีครอบครัวในขณะที่ยังไม่มีความพร้อมด้านการเงิน จึงต้องอาศัยการเช่าห้องพัก บ้านพักสวัสดิการหรือขอพักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง เป็นต้น ทำให้มีเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยได้ในอนาคต

การศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายได้รับการศึกษาตามลำดับขั้น โดยมีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ต้องออกจากการศึกษา ด้วยสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การตั้งครรภ์ เกิดอุบัติเหตุจนทำให้เรียนหนังสือไม่ได้ ถูกไล่ออกจากบ้าน และกลัวไม่มีเพื่อนเพราะเป็นคนต่างถิ่น จึงหันเหชีวิตไปทำงานและมีครอบครัว โดยบางรายได้กำลังศึกษาต่อและบางรายมีการวางแผนศึกษาต่อในอนาคตภายหลังบุตรเข้าโรงเรียนและมีค่าใช้จ่ายเพียงพอ ซึ่งการศึกษาต่อนี้มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตเนื่องจากในจังหวัดแห่งนี้แม้จะป็นแหล่งอุตสาหกรรม มีโรงงานจำนวนมากแต่ส่วนใหญ่ได้มีการ

กำหนดวุฒิการศึกษาในระดับที่ต่ำที่สุดคือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นแรงงาน โดยระดับวุฒิการศึกษาแปรผันตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จึงต้องการเรียนหนังสือกับระบบการศึกษานอกระบบ เพื่อหารายได้ได้เพิ่มมากขึ้น

การทำงาน

ก่อนการตั้งครรภ์ผู้ให้ข้อมูลบางรายได้ทำงานเป็นลูกจ้างชั่วคราวตามสถานประกอบการ เพราะมีปัญหาด้านสุขภาพจึงต้องลาออกจากสถานศึกษาเพื่อมาหารายได้ ประกอบกับครอบครัวเดิมมีฐานะยากจนจึงต้องออกมาเพื่อหารายได้เข้ามาจุนเจือครอบครัว แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานมาก่อนเพราะได้ตั้งครรภ์ในขณะที่ยังเรียนหนังสืออยู่จึงได้ลาออกมาเพื่อแต่งงานและเลี้ยงดูบุตรจากนั้นจึงไปทำงานเพื่อหารายได้เพิ่มมากขึ้น

ลักษณะงานที่ผู้ให้ข้อมูลทำก่อนตั้งครรภ์ไม่พร้อม ได้แก่ รับจ้างทั่วไป พนักงานต้อนรับในร้านคาราโอเกะ พนักงานเสิรฟ์ในร้านอาหาร ลูกจ้างในร้านค้า ภายหลังการตั้งครรภ์มีบางรายไม่ได้ทำงานเพราะอยู่ในช่วงให้นมบุตร และบางรายประกอบอาชีพ ได้แก่ รับจ้างห่อของขวัญตามเทศกาล ลูกจ้างในร้านค้าสวัสดิการ และบางรายมีแผนการทำงานในอนาคตภายหลังจากบุตรหย่านมเรียบร้อย ดังจะเห็นได้ว่าลักษณะการทำงานของผู้ให้ข้อมูลในช่วงแรกเป็นงานรับจ้าง เนื่องจากมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าที่สถานประกอบการต้องการ ประกอบกับมีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ทำให้ยังไม่มีรายได้ประจำ มีรายได้ต่ำทำให้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ภายในพื้นที่เศรษฐกิจได้

การตั้งครรภ์

การตั้งครรภ์ถือเป็นสถานการณ์สำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตในชีวิต เนื่องจากการตั้งครรภ์ดังกล่าวเป็นการตั้งครรภ์ในขณะที่ไม่มีความพร้อม เนื่องจากกำลังเรียนหนังสืออยู่ ไม่พร้อมด้านการเงิน ไม่พร้อมเพราะยังไม่แต่งงานและพ่อแม่ไม่เคยรับรู้มาก่อน และมีปัญหาความขัดแย้งกับสามี โดยเริ่มแรกที่พบกับสามีนั้นเกิดจาก 1) คำแนะนำจากญาติพี่น้องและเพื่อน 2) พบกันในสถานที่ทำงาน จากนั้นจึงได้สานสัมพันธ์กันเรื่อยมาจนกระทั่งมีเพศสัมพันธ์กัน ผู้ให้ข้อมูลบางรายมีการคุมกำเนิดด้วยการรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดแต่ไม่สม่ำเสมอ, รับประทานยาคุมฉุกเฉินเพราะสามีซื้อให้รับประทาน, สามีเป็นคนคุมกำเนิดโดยการใส่ถุงยางอนามัย แต่บางรายปฏิเสธการคุมกำเนิดเนื่องจากคิดว่าที่ผ่านมาแม้จะมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นและไม่คุมกำเนิดแต่ไม่เคยตั้งครรภ์, อยู่กับสามีแล้วจึงไม่คุมกำเนิด อย่างไรก็ตามเมื่อตั้งครรภ์แล้วผู้ให้ข้อมูลทุกรายได้อยู่ร่วมกับสามี โดยสามีของผู้ให้ข้อมูล 3 รายมีอายุมากกว่า และอีก 2 รายมีอายุไล่เลี่ยกัน โดยสามีของผู้ให้ข้อมูล 2 รายมักใช้ความรุนแรง ติดสุราและยาเสพติด และนอกใจผู้ให้ข้อมูลบ่อยครั้ง ในทางกลับกันสามีของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 รายมีหน้าที่การงานมั่นคง มีธุรกิจของตัวเอง

ในสถานการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่ากำลังตั้งครรภ์เกิดขึ้นทั้งจากการสังเกตตนเองว่าประจำเดือนไม่มาตามปกติและนำไปสู่การตรวจการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง แต่อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตอาการแพ้ท้องจากบุคคลรอบข้างจึงนำไปสู่การตรวจการตั้งครรภ์ ภายหลังรับรู้ว่ากำลัง

ตั้งครรภ์แล้วทำให้เกิดความเครียดเพิ่มสูงขึ้นจนกลายเป็นวิกฤต โดยมีสาเหตุมาจากการไม่กล้าบอกครอบครัวและเกรงกลัวว่าบิดาจะทำร้ายร่างกาย กังวลว่าสามีจะไม่รับผิดชอบ ไม่ได้รักสามีคนที่เป็นพ่อของลูก ถูกกดดันจากบุคคลรอบข้าง และมีปัญหาความขัดแย้งกับสามีเพราะสามีนอกใจ, สามีใช้ความรุนแรง, สามีทอดทิ้ง ด้วยสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความพยายามจะยุติการตั้งครรภ์ด้วยการดื่มยาสตรีเพื่อขับประจำเดือนและบุตร ขอร้องให้เพื่อนพาไปหาสถานที่ทำแท้ง ฆ่าตัวตาย แต่ไม่สำเร็จด้วยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

จากการศึกษาถึงเรื่องเล่าและบทวิเคราะห์ของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย พบว่ามีภูมิหลังที่แตกต่างกันดังที่ได้เสนอไปแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะหลัก ได้แก่ 1) ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม 2) ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม 3) ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และ 4) ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งในแต่ละระยะผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายได้เผชิญต่อสถานการณ์ที่ มีเงื่อนไขที่ผลักดันไปสู่ระยะถัดไป และการให้ความหมายหรือคุณค่าต่อสัญญะที่มีความใกล้เคียงและแตกต่างกัน โดยสาเหตุดังกล่าวนำไปสู่กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลสามารถนำเสนอได้ดังนี้

1.2 กระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

จากผลการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย ผู้วิจัยได้นำสถานการณ์ที่เกิดขึ้น, กระบวนการและเงื่อนไขทั้งด้านบุคคลและเงื่อนไขสภาพแวดล้อม เชื่อมโยงเข้าด้วยกันตามลำดับของระยะการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็นระยะการจัดการชีวิต 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม, ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม, ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยแต่ละระยะประกอบด้วยการสรุปผลการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 1) สถานการณ์ ซึ่งเกิดจากการคัดเลือกสถานการณ์สำคัญจากเรื่องเล่าของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย โดยสถานการณ์เหล่านี้เป็นจุดเปลี่ยนแปลง (Turning point) สร้างข้อจำกัด ปัจจัยสนับสนุนหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิตในแต่ละระยะ 2) เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในด้านบุคคล และด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งกำหนดการจัดการชีวิตที่ผลักดันและขับเคลื่อนให้หญิงวัยรุ่นเข้าสู่ระยะถัดไป และ 3) ความหมายที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะที่ช่วยอธิบายถึงการให้คุณค่าและให้ความหมายต่อสัญญะของตัวบุคคลหรือสถานการณ์ และนำไปสู่การสร้างแผนภาพประกอบสรุปกระบวนการในระยะต่าง ๆ

ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

สถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ ประกอบด้วย

1. การคบหาแฟนและมีเพศสัมพันธ์กันในขณะที่ยังเป็นวัยรุ่น โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกรายเคยมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหรือผู้ชายอื่นก่อนอายุ 20 ปี บางรายมีเพศสัมพันธ์กับสามีเป็นครั้งแรกแต่บางรายพบว่ามีเพศสัมพันธ์กับชายอื่นมาก่อนที่จะมาตั้งครรภ์กับสามีคนปัจจุบัน

2. การออกจากระบบการศึกษา โดยพบว่าสถานการณ์สำคัญในระยะนี้ ผู้ให้ข้อมูลทุกรายได้รับการศึกษาอยู่ในระบบการศึกษาตามลำดับ แต่ออกจากระบบการศึกษาด้วยสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ ต้องการทำงานเพื่อแบ่งเบาค่าใช้จ่ายในครอบครัว ถูกไล่ออกจากบ้าน ย้ายโรงเรียนใหม่ เป็นต้น ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเบี่ยงเบนชีวิตไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การดื่มสุรา ติดเที่ยวในสถานเริมรมย์

3. การอยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยง ผู้ให้ข้อมูลทุกรายได้มีพฤติกรรมเสี่ยงและอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงที่อาจนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังเช่น การทำงานอยู่ในสถานเริงรมย์ทำให้ถูกข่มขืนหรือหลอกลวงได้ง่าย การอยู่กับแฟนในห้องพักสองต่อสอง การดื่มสุราและเที่ยวกลางคืน การหนีออกจากบ้าน เป็นต้น

เงื่อนไขด้านบุคคล

1. เงื่อนไขด้านการตัดสินใจต่อการคุมกำเนิด โดยพบว่าพฤติกรรมการคุมกำเนิดของผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) มีการคุมกำเนิดด้วยวิธีการต่าง ๆ บางรายใช้การรับประทานยาคุมกำเนิดชนิดเม็ด โดยในรูปแบบนี้สามีจะไม่มีการป้องกันการตั้งครรภ์ ซึ่งการคุมกำเนิดในลักษณะนี้ผู้ใช้ข้อมูลมีการคุมกำเนินอย่างต่อเนื่องแต่ไม่สม่ำเสมอ หลงลืมรับประทานยาจึงทำให้ตั้งครรภ์ แต่บางรายใช้วิธีการรับประทานยาคุมกำเนิดฉุกเฉิน สามีอาจมีการคุมกำเนิดด้วยการสวมถุงยางอนามัยร่วมด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าการรับประทานยาคุมกำเนิดฉุกเฉินเกิดจากการร้องขอของสามีโดยที่ผู้ให้ข้อมูลไม่มีการศึกษาถึงวิธีการใช้ยาคุมกำเนิดฉุกเฉินก่อน เป็นเพียงการอธิบายจากสามีเท่านั้น 2) ไม่มีการคุมกำเนิด โดยผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีการคุมกำเนิดด้วยเหตุผลว่าใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีแล้วสามารถมีบุตรได้เพราะสามีจะรับผิดชอบ และบางรายปฏิเสธการคุมกำเนิดเนื่องจากมีประสบการณ์ที่เคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายอื่นมาแล้ว และไม่มีการคุมกำเนิดมาก่อนแต่ไม่ปรากฏว่าตั้งครรภ์ จึงคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์กับสามีไม่บ่อยครั้งจะทำให้ไม่ตั้งครรภ์ดังเช่นในอดีต ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากอยู่ในเงื่อนไขของการตัดสินใจคุมกำเนิดแต่ไม่มีความสม่ำเสมอหรือใช้ยาคุมกำเนิดไม่ถูกต้อง และเงื่อนไขการตัดสินใจไม่คุมกำเนิด ย่อมนำไปสู่การเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในระยะต่อไป

2. เงื่อนไขด้านข้อจำกัดในการดำเนินชีวิต นั่นคือในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลได้เผชิญกับข้อจำกัดของการดำเนินชีวิตในอนาคต ได้แก่ การหนีออกจากบ้านจนทำให้มีข้อจำกัดด้านที่อยู่อาศัย, การออกจากระบบการศึกษากลางคันทำให้ไม่สามารถมีอาชีพที่มั่นคงได้เพราะอายุน้อย

เกินกว่าที่กฎหมายแรงงานกำหนดและไม่มีวุฒิการศึกษา จึงต้องทำงานที่มีความเสี่ยง ดังนั้นเงื่อนไขด้านข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตนี้เป็นเงื่อนไขที่ผลักดันให้ผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจย้ายไปอยู่กับสามีอย่างรวดเร็ว เพราะไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีรายได้ ไม่มีงานทำ ซึ่งการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่อย่างรวดเร็วเช่นนี้ทำให้เกิดวิกฤตขึ้นในระหว่างการตั้งครรภ์ในภายหลัง

นอกจากนี้ยังพบเงื่อนไขอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในระยะก่อนเกิดวิกฤตของผู้ให้ข้อมูลบางราย ดังเช่นเงื่อนไขด้านประสบการณ์เดิม เนื่องจากในวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเกิดขึ้นจากการไม่ได้เตรียมคาดการณ์หรือวางแผนรับมือเรื่องการตั้งครรภ์มาก่อน แม้จะเคยมีประสบการณ์ให้คำแนะนำกับเพื่อนที่ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอยู่บ้าง แต่ไม่เคยคาดคิดว่าตนเองจะตั้งครรภ์ ส่วนหนึ่งเกิดจากเงื่อนไขด้านประสบการณ์เดิมของผู้ให้ข้อมูลที่ไม่เคยมีแฟนมาก่อนจึงขาดทักษะการปฏิเสธหรือป้องกันการตั้งครรภ์ ประกอบกับบางรายเป็นคนต่างถิ่น เมื่อเข้ามาทำงานในจังหวัดแห่งนี้ซึ่งมีสถิติอาชญากรรมสูงแต่ไม่มีประสบการณ์ด้านการป้องกันตัวเองจากภัยสังคมต่าง ๆ จึงทำให้ถูกล่อลวงข่มขืน และนำไปสู่การสร้างข้อจำกัดให้กับชีวิตต่อไป

เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อม

1. เงื่อนไขการดำรงอยู่ในครอบครัวรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสะสมโดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นที่ผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงซึ่งครอบครัวเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่นำไปสู่การเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ โดยพบว่าลักษณะของครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1 ครอบครัวที่บิดาและมารดาแยกทางกันหรือมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน โดยลักษณะเช่นนี้ผู้ให้ข้อมูลมักเผชิญการใช้ความรุนแรงจากบิดา และไม่สามารถขอคำปรึกษาจากบิดาและมารดาได้

1.2 ครอบครัวที่บิดาและมารดายังใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ 1) บิดาและมารดาไม่ได้เป็นผู้อบรมเลี้ยงดูผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง ในลักษณะเช่นนี้ผู้ให้มูลจะได้รับการเลี้ยงดูอบรมจากย่าหรือยายที่ใช้ความเข้มงวดในการดูแล ไม่ปรับเปลี่ยนการดูแลไปตามช่วงวัย และ 2) บิดาและมารดาเป็นผู้เลี้ยงดูแต่จะพบว่ากรณีนี้บิดาจะเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในบ้าน เป็นผู้ออกคำสั่ง และใช้ความรุนแรงในการอบรมสั่งสอน เข้มงวดเรื่องการทำกิจกรรมนอกบ้าน

2. เงื่อนไขการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีสถานเริงรมย์กลางคืนอยู่จำนวนมาก ทำให้สถานบริการเหล่านี้มีการแข่งขันกันสูง และละเมิดกฎหมาย ไม่เข้มงวดทำตามกฎหมาย เช่น สถานบริการยินยอมให้ผู้ให้ข้อมูลซึ่งขณะนั้นมีอายุ 16 เข้าทำงานในร้านคาราโอเกะ สถานบริการยินยอมให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใช้บริการ เป็นต้น ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีการใช้ชีวิตที่เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางรายมีเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ผลักดันไปสู่ระยะวิกฤตในขั้นต่อไป ได้แก่ การมีสามีหลายคนแต่มีความสัมพันธ์ไม่ดีกับสามีจึงถูกทอดทิ้งและถูกทำร้ายร่างกาย การอยู่ในสถานการณ์ที่คนรอบข้างยุแหย่และกระตุ้นให้ฝ่ายชายมีเพศสัมพันธ์ เพื่อนชักชวนให้หนีออกจาก

บ้าน มีเงินเพียงพอสำหรับการเที่ยวกลางคืน และความเชื่อในเรื่องปีชงว่าการตั้งครรภ์เกิดจากดวงหรือความโชคร้ายของผู้ที่เกิดในปีชง เป็นต้น

ความหมายจากเรื่องเล่า

การให้คุณค่าและความหมายในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายทั้งต่อตนเองและบุคคลใกล้ชิดด้วยความคิดและความรู้สึกที่แตกต่างกันไป ซึ่งการให้ความหมายเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ในระยะถัดไป ดังนี้

1. ตนเอง โดยพบว่าการให้ความหมายต่อตนเองในระยะก่อนเกิดวิกฤตนั้น มีความเกี่ยวข้องกับการให้ความหมายในช่วงวัยรุ่นว่าเป็นช่วงวัยแห่งความสนุกสนาน การดำเนินชีวิตได้มุ่งเน้นการดำเนินชีวิตด้วยความเสี่ยง เช่น ดื่มสุรา เที่ยวกลางคืน ติดเพื่อน เป็นต้นและได้นิยามชีวิตช่วงก่อนเกิดวิกฤตว่าเป็นชีวิตที่ “สุดยอด” เพราะมีความโลดโผน ตื่นเต้น สนุกสนานตลอดเวลา รวมถึงการดำเนินชีวิตที่มีความเสี่ยงนี้มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคุมกำเนิด นั่นคือการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาได้เคยมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่นก่อนที่จะมีเพศสัมพันธ์กับสามีในปัจจุบันแต่ไม่เคยป้องกันและไม่เคยตั้งครรภ์มาก่อน จึงนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์กับสามีแต่ปฏิเสธการคุมกำเนิด

2. ครอบครัวเดิม โดยพบว่าในขณะที่เล่าเรื่องถึงครอบครัวเดิมนั้นผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกรายมีน้ำตาคลอเบ้า และบางรายร้องไห้ออกมาเมื่อกล่าวถึงความรักและความปรารถนาดีของบิดาและมารดาที่มีต่อตนเองเสมอมา เพียงแต่ตนเองได้กระทำสิ่งที่ผิดพลาด โดยเฉพาะเมื่อเล่าถึงความยากลำบากของมารดาในการดูแลบุตร แต่กลับมีเสียงสั่นหรือกระแทกเสียงเมื่อกล่าวถึงความสัมพันธ์กับบิดา เพราะบิดาเป็นคนดุ เข้มงวด ใช้การลงโทษที่รุนแรง ซึ่งวิธีการดังกล่าวผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายว่าเป็นการยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ ดังนั้นการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลจึงเลือกใช้การกระทำผิดซ้ำไปซ้ำมาเพื่อเรียกร้องให้ครอบครัวเห็นว่าตนเองกำลังมีปัญหา เพื่อให้ใส่ใจมากขึ้น

3. สามี โดยพบว่าเริ่มต้นความสัมพันธ์นั้นเกิดขึ้นจากถูกใจนิสัยใจคอแต่ไม่ได้ใช้เวลาในการศึกษาหรือรู้เรื่องราวของสามี เมื่อมาอยู่ร่วมกันจึงมีปัญหาด้านการปรับตัว และไม่แน่ใจในความรักที่ได้รับจากสามี เพราะการมีเพศสัมพันธ์กันนั้นเริ่มจากการอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ ได้รับการยั่วยุจากคนภายนอกให้มีเพศสัมพันธ์กัน จึงนำมาสู่ความไม่แน่ใจในความรัก การรับผิดชอบดูแลจากสามี และการมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยครั้ง

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางรายที่เคยมีบุตรมาก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ครั้งนี้ได้ให้ความหมายต่อบุตรคนแรกว่าเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและเกราะป้องกันให้สามีต้องดูแลรับผิดชอบตนเอง จึงคาดหวังว่าการมีบุตรอีกคนนั้นสามีจะยิ่งรักและไม่ทอดทิ้งแม้จะไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตรก็ตาม นอกจากนี้ยังพบว่าเพื่อนมีความหมายต่อผู้ให้ข้อมูลบางรายที่มีเพื่อนที่กำลังตั้งครรภ์หรือมีบุตรตั้งแต่ในวัยรุ่นเช่นเดียวกัน เมื่อมีการเล่าสู่กันฟังเรื่องความเครียดในการเลี้ยงดูบุตรนั้นทำให้เกิดการหยอกล้อกันและคลายเครียดในที่สุด ซึ่งความหมายดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอยู่กับปัญหาได้และยังไม่เกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ดังเช่นการตั้งครรภ์ในตอนถัดไป สามารถสรุปกระบวนการในระยะที่ 1 ได้ดังภาพประกอบ 17

กำหนดสัญลักษณ์และความหมายในภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 17 สรุปกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ระยะที่ 1

ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

1. สถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน โดยพบว่าในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลพบกับสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ทันตั้งตัว ไม่ได้คาดคิดมาก่อนหรือคาดคิดไว้อีกลักษณะหนึ่ง โดยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันทำให้ผู้ให้ข้อมูลต้องรีบตัดสินใจ หรือเกิดภาวะ “ช็อค” ไม่สามารถจัดการกับการแสดงออกหรือจิตใจของตนเองได้ ดังเช่นสถานการณ์ที่เพิ่งรับรู้ว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์, มารดาปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือโดยทันที, การหนีออกจากบ้าน, บิดารับรู้การตั้งครรภ์ของตนเอง

2. สถานการณ์ที่มีความรุนแรง เป็นสถานการณ์ที่กระทบกระเทือนกับสภาพร่างกายและจิตใจอย่างมาก ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกผิดหวังและสูญเสียความรัก เสียความมั่นใจ สูญเสียอนาคต รวมถึงร่างกายได้รับความบอบช้ำจากการถูกทำร้ายร่างกาย ดังเช่นสถานการณ์ที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายและกระทบกระเทือนต่อบุตรในครรภ์ สามีพาผู้หญิงอื่นเข้าโรงแรม สถานการณ์พยายามฆ่าตัวตาย สถาการณ์กรีดแขนตนเอง เป็นต้น

3. สถานการณ์ขัดแย้ง โดยพบว่าสถานการณ์ความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้างนี้แม้ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างกะทันหันและไม่มีความรุนแรง แต่ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นปัญหาสะสมสร้างความเครียดจนกระทบความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ดังเช่น สถานการณ์ที่สามีนอกใจบ่อยครั้ง การทะเลาะเบาะแว้งกับสามีในเรื่องแนวทางการจัดการครรภ์ ขัดแย้งกับเพื่อนที่มักนำความรุนแรงเรื่องการทำแท้งมาให้ดู เป็นต้น

เงื่อนไขด้านบุคคล

1. เงื่อนไขการจัดการข้อมูลการตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจเลือกปิดบังและเปิดเผยข้อมูล สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1.1 ปกปิดข้อมูลเรื่องการตั้งครรภ์กับครอบครัวแต่เลือกเปิดเผยข้อมูลกับสามี ซึ่งกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการให้สามีช่วยหาแนวทางการจัดการปัญหาก่อนที่ครอบครัวจะรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ แต่สามีแสดงออกถึงความไม่พร้อมมีบุตร ไม่มีแนวทางการจัดการแก้ปัญหา และยังคงใช้ชีวิตตามเดิมทำให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าสามีอาจจะไม่รับผิดชอบ และตนเองต้องแบกรับปัญหาไว้คนเดียว

1.2 ปิดบังข้อมูลกับครอบครัวและสามี โดยกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งเลือกปิดบังครอบครัวและสามี เพราะผู้ให้ข้อมูลไม่ได้รักใคร่และไม่ต้องการอยู่ร่วมกับสามีคนนี้ จึงมุ่งค้นหาวิธีการยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งได้เลือกเปิดเผยข้อมูลกับเพื่อนเพื่อให้พาไปยังสถานที่ทำแท้งเพราะต้องการทำแท้งเร็วมากที่สุดก่อนที่ทุกคนจะทราบข้อมูล แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลรายนี้ได้ประสบกับความกังวลใจเพราะถูกปฏิเสธจากเพื่อนประกอบกับไม่สามารถปรึกษากับผู้อื่นได้ทำให้เกิดความเครียด

1.3 เปิดเผยข้อมูลกับครอบครัวและสามี โดยกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งได้ตัดสินใจบอกกับครอบครัวและสามีว่ากำลังตั้งครรภ์ แต่ถูกมารดาปฏิเสธความช่วยเหลือในทันที พร้อมทั้งใช้ถ้อยคำที่ทำร้ายจิตใจอย่างรุนแรง ในขณะที่แม้สามีไม่ได้ปฏิเสธความรับผิดชอบต่อบุตรแต่กลับมีปัญหาความสัมพันธ์และใช้ความรุนแรงกับผู้ให้ข้อมูลขณะตั้งครรภ์จนกระทบกระเทือนต่อบุตรในครรภ์

2. เงื่อนไขด้านความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง โดยพบว่าในระยะวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความคิดและพยายามยุติการตั้งครรภ์ของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งใน 2 รูปแบบ ได้แก่

2.1 ขัดแย้งกับบุคคลรอบข้าง เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลทุกรายซึ่งแบ่งความขัดแย้งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความขัดแย้งกับสามี เกิดขึ้นจากการทะเลาะเบาะแว้งจนกระทบกับความสัมพันธ์และนำไปสู่การทำร้ายร่างกายที่กระทบกระเทือนต่อบุตรในครรภ์ 2) ความขัดแย้งกับบิดา โดยกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลยังคงอาศัยอยู่ในครอบครัวเดิม เพราะได้เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในอดีตเรื่องการถูกลงโทษเมื่อกระทำความผิด

2.2 ขัดแย้งภายในตัวเอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับ 2 บุคคล ได้แก่ 1) ความรักระหว่างตนเองกับสามี ซึ่งเกิดขึ้นในกรณีที่สามีเห็นด้วยกับการยุติการตั้งครรภ์หรือกรณีที่ไม่ได้รักใคร่และไม่ต้องการใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีคนนี้ ทำให้เกิดความขัดแย้งในตัวเองในเรื่องการใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีและการตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ และ 2) ความเชื่อในเรื่องการยุติการตั้งครรภ์ เนื่องจากในช่วงของการรับรู้เรื่องการตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลมีอาการแพ้ท้องจนบางรายไม่สามารถไปทำงานได้ แม้จะเกิดความผูกพันปะปนกับความแปลกใจที่มีบุตรอยู่ในครรภ์ แต่อาการแพ้ท้องอย่างหนักทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกโกรธเคืองบุตรในครรภ์มากกว่า จึงมุ่งหาหนทางในการยุติการตั้งครรภ์ แต่เนื่องจากการยุติการตั้งครรภ์แต่วิธีการดังกล่าวขัดแย้งกับความเชื่อเดิมเรื่องบาปกรรม รวมถึงการนำเสนอเรื่องความรุนแรงและความอันตรายจากการทำแท้งทำให้เกิดความหวาดกลัวและกังวลกับผลของการกระทำ แต่เชื่อว่าการยุติการตั้งครรภ์จะเป็นหนทางที่ทำให้ปัญหาจบสิ้นได้เร็วที่สุดทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกขัดแย้งกับความรู้สึกในด้านบวกและลบของตนเอง

นอกจากนี้ยังพบว่ามีผู้ให้ข้อมูลบางรายที่มีความขัดแย้งภายในตัวเองกับเรื่องของความเชื่อในเรื่องคู่ครอง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลรายนี้อาศัยอยู่ในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและที่เชื่อว่าผู้ชายที่มาจากภูมิภาคอื่น หรือ “ไม่ใช่คนบ้านเดียวกัน” จะเป็นผู้ชายที่เหมาะสมกัน ไม่สามารถใช้ชีวิตคู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น ประกอบกับสามีคนนี้มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ที่เชื่อว่าเป็นคนดุร้าย รักพรรคพวก ตระหนี่ถี่เหนียว ทำให้เกิดความคิดที่จะปิดบังสามีเรื่องการตั้งครรภ์และพยายามยุติการตั้งครรภ์ให้เร็วที่สุด

3. เงื่อนไขการจัดการด้านอารมณ์ ในระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมพบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเครียด กังวล น้อยใจจากการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่พึงประสงค์ และจะคิดหลายเรื่องในเวลาเดียวกัน พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมในอดีต เช่น บิดามักลงโทษตนเองทุกครั้งที่ทำผิดและจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นตามความผิด แม้ในขณะที่ยังไม่มีบุตรสามียังนอกใจหาก

ว่ามีบุตรแล้วย่อมนอกใจมากขึ้น เป็นต้น จากนั้นจึงประเมินว่าปัญหาที่เผชิญอยู่ไม่มีทางแก้ไขได้ และนำไปสู่การพยายามยุติการตั้งครรภ์ด้วยวิธีการรุนแรงหรือกระทบกระเทือนต่อร่างกายของตนเองและบุตร โดยแบ่งเงื่อนไขด้านการจัดการอารมณ์นี้ออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ 1) อยู่อาศัยกับครอบครัวเดิม ในกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลมักเกิดความรู้สึกกลัว กังวลหากบิดาและมารดาทราบว่ากำลังตั้งครรภ์ ไม่ต้องการให้บิดาและมารดารู้สึกเสียใจ ผิดหวัง และกลัวว่าบิดามารดาจะทำร้ายร่างกายหรือไม่ให้ความรักอีกต่อไป ดังนั้นจึงเลือกที่จะปิดบังข้อมูลและมีความเครียดสะสมภายในตนเอง 2) อยู่อาศัยกับสามี ในกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกน้อยใจต่อสามีหากสามีไม่รักและเอาใจใส่ หรือถูกสามีทำร้ายร่างกาย กังวลกับอนาคตของบุตรในครรภ์เพราะตนเองไม่มีที่พึ่งอื่น

เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อม

1. สามีแสดงออกหรือมีพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าไม่มีความพร้อมเพียงพอต่อการรับผิดชอบบุตรในครรภ์ของผู้ให้ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) สามีของผู้ให้ข้อมูลแสดงออกในทันทีเมื่อทราบว่าผู้ให้ข้อมูลกำลังตั้งครรภ์ เช่น ชักชวนให้ทำแท้ง ลุกลี้ลุกลนและไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ เป็นต้น จึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจและประเมินว่าสามีอาจไม่สามารถรับผิดชอบได้ ไม่สามารถพึ่งพิงสามีได้ ทำให้เกิดความเครียดสะสมภายในตนเอง 2) สามีของผู้ให้ข้อมูลไม่ได้ให้ความช่วยเหลือหรือปรับบทบาทให้เกิดความเหมาะสมต่อการเป็นสามีและบิดาของบุตร ยังคงปฏิบัติตนดังเดิม เช่น การสังสรรค์กับเพื่อนฝูง การนอกใจ ทำร้ายร่างกายผู้ให้ข้อมูลขณะตั้งครรภ์ เป็นต้น

2. การรับรู้และตอบสนองต่อการจัดการปัญหาจากครอบครัวเดิม โดยพบว่าเงื่อนไขของครอบครัวเดิม มีความเกี่ยวข้องกับการเกิดวิกฤตใน 2 รูปแบบ ได้แก่

2.1 ครอบครัวรับรู้เรื่องการตั้งครรภ์แต่ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือหรือให้ความช่วยเหลือไม่เต็มที่ โดยกรณีนี้มารดารับรู้เรื่องการตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในทันที และใช้คำพูดประชดประชัน ดุด่าว่ากล่าวผู้ให้ข้อมูล และบางราย

2.2 ครอบครัวไม่รับรู้เรื่องการตั้งครรภ์ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาจึงไม่ได้บอกเรื่องการตั้งครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่กับบิดามารดาแต่บิดามักลงโทษบุตรเมื่อกระทำผิดด้วยความรุนแรงเสมอ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลอึดอัดกับการปิดบังความลับและระแวดระวังเรื่องการเปิดเผยข้อมูล รวมถึงเป็นการปิดกั้นความช่วยเหลือของผู้ปกครอง

3. เงื่อนไขสภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรคในการจัดการชีวิต ในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลคิดหาวิธีการจัดการปัญหาด้วยการยุติการตั้งครรภ์ แต่พบกับอุปสรรคในการจัดการชีวิตดังกล่าว ได้แก่

3.1 ขัดแย้งกับคนสนิทสนม ได้แก่ พี่สาว เพื่อน สามี เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ไม่เห็นด้วยต่อการยุติการตั้งครรภ์ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตีตัวออกห่าง ปฏิเสธการรับฟังเหตุผล

3.2 ขาดเงินในการจัดการปัญหา โดยกรณีนี้จะพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีฐานะครอบครัวยากจน ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่มั่นคง ทำให้ประเมินว่าตนเองไม่สามารถตั้งครรภ์ต่อได้เพราะมีเงินไม่เพียงพอ ในขณะที่บริบทของพื้นที่แห่งนี้มีค่าครองชีพสูง โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย

และอาหาร ดังนั้นแม้พื้นที่แห่งนี้จะมีสถานที่บริการทำแท้งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายอยู่จำนวนมาก แต่วัยรุ่นที่ยังไม่ได้ทำงาน ประกอบกับที่บ้านมีฐานะยากจนจึงไม่สามารถยุติการทำแท้งได้

3.3 ขาดข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกในการจัดการปัญหาเรื่องการตั้งครรภ์ มีความเกี่ยวข้องกับสื่อ โดยพบใน 2 ลักษณะ คือ 1) ข้อมูลด้านทางเลือกเข้าไม่ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยกรณีนี้มักเกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลที่ปิดบังข้อมูลกับคนรอบข้างและไม่รับข้อมูลจากสื่ออื่น ๆ รวมถึงกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลถูกกักขังทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลด้านความช่วยเหลืออื่นได้ 2) สื่อนำเสนอผลกระทบเชิงลบเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการยุติการตั้งครรภ์ จึงเลือกเปิดรับข้อมูลด้านการทำแท้งจึงพบว่าสื่อนำเสนอความน่ากลัวในการทำแท้ง ไม่ว่าจะเป็นความอันตรายจากการทำแท้ง ความเชื่อเรื่องวิญญาณเด็กที่ถูกทำแท้งตามหลอกหลอน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความลังเลใจในการยุติการตั้งครรภ์ และความเครียดในการทำแท้งจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเข้าถึงทางเลือกในการยุติการตั้งครรภ์อื่น ๆ

ความหมาย

ในระยะวิกฤตผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายและคุณค่ากับตนเองและบุคคลใกล้ชิด ดังนี้

1. ตัวบุคคล

1.1 ความหมายต่อชีวิตของตนเอง ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายถึงสภาพชีวิตและความคิดในขณะที่อยู่ในภาวะวิกฤตว่าเป็นความรู้สึกท้อแท้ เหนื่อยหน่าย คิดถึงความผิดพลาดและความล้มเหลวของชีวิตในอดีต คิดถึงแต่ปัญหา ทำให้ขณะเล่าถึงสถานการณ์ดังกล่าวได้เสียงสั่น เงียบสักพัก มีน้ำตาคลอและร้องไห้ ผู้ให้ข้อมูลยังคงเสียใจต่อเหตุการณ์ที่ทำให้ชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงในลักษณะปัจจุบัน ทำให้กระทบความรู้สึกต่อคนที่ตนเองรัก ช่วงเวลาเหล่านั้นเต็มไปด้วยความอึดอัดและบรรยายไม่ถูกเพราะเรื่องราวขณะนั้นมีความซับซ้อนและหลากหลายเรื่องราว ซึ่งจะเห็นได้ว่าการให้ความหมายต่อชีวิตของตนเองเช่นนี้ มีความเกี่ยวข้องกับการประเมินปัญหาว่าไม่มีทางแก้ไขไม่สามารถจัดการได้ เพราะชีวิตขณะนั้นเต็มไปด้วยความล้มเหลว แม้จะจัดการเช่นไรกลับพบแต่ความผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำอีก จนทำให้ท้อแท้ หมดความอดทนต่อสถานการณ์ปัญหา เกิดความเหนื่อยหน่ายดังที่ได้กล่าวไป รวมถึงการตัดสินใจจัดการปัญหาด้วยวิธีการที่รุนแรงและการพยายามยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเกิดจากการคิดและให้เหตุผลเบื้องหลังว่า ตนเองไม่ได้เป็นที่รักหรือเป็นที่ต้องการ ชีวิตคือสิ่งที่ท้าทายจึงควรลองทำอะไรที่รุนแรงโดยคาดหวังว่าจะมีคนหันมาสนใจและใส่ใจตนเองเพิ่มขึ้น ลองแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อนเพื่อให้ผู้อื่นยอมรับมากขึ้น

1.2 ความเชื่อส่วนบุคคล พบว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญกับความเชื่อบนแนวทางการจัดการชีวิตในเรื่องของเวรกรรม และ บาปกรรม ที่เชื่อว่าแม้การทำแท้งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ปัญหายุติลงแต่จากประสบการณ์เดิมที่ผ่านมาทำให้เกิดความเชื่อว่าการทำแท้งจะทำให้วิญญาณของเด็กทารกโกรธแค้น ส่งผลให้ไม่มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต จนอาจทำให้เสียชีวิตได้ ทำให้ความเชื่อนี้ขัดแย้งกับความต้องการในการยุติการตั้งครรภ์ จึงเกิดความสับสน ลังเล เกิดความเครียด

ประกอบกับการที่ผู้ให้ข้อมูลนับถือพุทธศาสนาที่เชื่อว่าการทำแท้งเป็นการทำผิดศีลธรรมในเรื่องการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ซึ่งเป็นบาปกรรมอย่างหนัก

นอกจากนี้ความเชื่อเรื่องเวรกรรมเป็นอีกสัญญะที่ผู้ให้ข้อมูลสร้างขึ้นมาเพื่ออธิบายถึงความทุกข์ในชีวิตคู่ เนื่องจากในอดีตเคยทำไม่ดีกับบิดามารดา เคยด่าทอบุพการี ทำให้เวรกรรมตามทันจนต้องชดใช้ให้กับสามี และเป็นสิ่งที่ไม่อาจต้านทานหรือต่อสู้กับเวรกรรมได้ เวรกรรมได้กำหนดชะตาชีวิตไว้แล้ว ทำให้ไม่มีทางเลือกอื่นต่อการแก้ไขปัญหาในการตั้งครรภ์ครั้งนี้ ต้องยอมทุกข์ใจและเสียใจจนกว่าจะหมดเวรกรรม

2. ครอบครัว

2.1 ความรู้สึกของมารดา ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงออกทางสีหน้าและอารมณ์ว่ามีความเศร้าและร้องไห้ออกมาเมื่อกล่าวถึงความเป็นอยู่ของมารดาและความรู้สึกของมารดาในช่วงเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลอยู่ในระยะวิกฤต โดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่มีความสนิทสนมกับมารดามากกว่าบิดา โดยกล่าวว่าในระยะวิกฤตนี้เมื่อรับรู้ว่ากำลังตั้งครรภ์ สิ่งแรกที่นึกถึงคือความรู้สึกของมารดา เนื่องจากการตั้งครรภ์มีความเกี่ยวข้องกับ แม่ และ ลูก ดังนั้นมารดาจึงเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลโหยหา โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่สับสนและไม่มีแนวทางการแก้ปัญหา ผู้ให้ข้อมูลต้องการให้มารดาช่วยให้คำแนะนำ อธิบายถึงการตั้งครรภ์ แต่อย่างไรก็ตามในระยะพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้รับการสื่อสารเชิงลบจากมารดา หรือการนึกถึงความรู้สึกของมารดา ทำให้เกิดความเสียใจ ความเครียดเพราะคาดการณ์ว่าตนเองจะสูญเสียความรักจากมารดาเพราะการมีบุตร ทำให้เกิดการถ่ายทอดความเกลียดชังมายังบุตรในครรภ์ ไม่ต้องการบุตรในครรภ์ เพราะไม่ต้องการให้มารดาเสียใจ จึงเลือกวิธีการยุติการตั้งครรภ์แทนการปรึกษากับมารดา

2.2 บิดา เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่อยู่อาศัยกับครอบครัวของตัวเอง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีบิดาเป็นใหญ่ในบ้าน เป็นหัวหน้าครอบครัวที่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนบุตรที่เข้มงวดมากกว่ามารดา จนบางครั้งใช้ความรุนแรงในการลงโทษเมื่อบุตรขัดคำสั่ง โดยเฉพาะในสถานการณ์การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรถือเป็นความผิดที่รุนแรง ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงได้ให้ความหมายกับบิดาว่าเป็น ผู้ลงโทษ โดยที่ตนเองไม่สามารถขัดขืนได้ ยอมรับการลงโทษนั้นเพราะเป็นความชอบธรรมที่บิดาพึงกระทำ เพราะอย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลยังคงต้องพึ่งพาอาศัยบิดาเช่นเดิม ดังนั้นการให้คุณค่าของบิดาว่าเป็นผู้ลงโทษนั้นจึงนำไปสู่การปิดบังความลับเรื่องการตั้งครรภ์กับบิดาให้นานที่สุด ความสัมพันธ์จึงห่างเหินและหวาดกลัวอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดความกังวลใจ กลัวการถูกลงโทษ กลัวสูญเสียความช่วยเหลือในอนาคต

2.3 สามี การตั้งครรภ์มีความเกี่ยวข้องกับสามีโดยตรงเพราะหากสามีทอดทิ้งและไม่รับผิดชอบ ผู้หญิงจะต้องเป็นฝ่ายรับผิดชอบตัวเอง ถูกสังคมตีตราว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี บุตรถูกประนามว่าไม่มีบิดา ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงได้ให้คุณค่ากับสามีในเรื่องของการเป็นผู้รับผิดชอบต่อครรภ์ ทำให้เกิดความคาดหวังว่าบิดาจะต้องเป็นที่พึ่งพิงได้ ร่วมแก้ปัญหาและปรับบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมกับการเป็นสามีและบิดาที่ดี แต่ในระยะนี้กลับพบว่าสามีของผู้ให้ข้อมูลยังไม่ดูแลเอาใจใส่

ทำร้ายร่างกาย นอกใจ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่อยู่อาศัยกับสามีก่อนตั้งครรภ์แล้ว ย่อมรู้สึกถึงความกังวลต่ออนาคตของตนเองและบุตร กลัวการสูญเสียสามี จึงได้ใช้วิธีการเรียกร้องความสนใจจากสามีด้วยวิธีการที่รุนแรง

2.4 บุตร การตั้งครรภ์นี้ไม่ได้เกิดจากความต้องการหรือการวางแผนจะมีบุตร ดังนั้นบุตรจึงไม่ใช่สิ่งที่ต้องการตั้งแต่แรก แต่เมื่อรับรู้ว่าตั้งครรภ์แล้วในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลจึงเกิดความกังวลใจและมองว่าบุตรเป็น “อุปสรรค” ของชีวิตเพราะเป็นการเพิ่มภาระในการดูแลปกป้องความปลอดภัยให้กับบุตร และเกิดความลังเลไม่แน่ใจว่าจะสามารถเลี้ยงดูบุตรได้หรือไม่ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบุตรยังคงเป็นสิ่งที่ตนต้องการในอนาคต แต่บุตรในครรภ์ครั้งนี้ยังไม่ควรเกิดมาในขณะนี้เพราะยังไม่มีความพร้อมเพียงพอที่จะเลี้ยงดูให้บุตรมีอนาคตที่ดี ดังนั้นจึงพยายามยุติการตั้งครรภ์ในครั้งนี้ สามารถสรุปกระบวนการในระยะที่ 2 ได้ดังภาพประกอบ 18

ภาพประกอบ 18 สรุปกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ระยะที่ 2

ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

1. สถานการณ์ลดปัญหาและเพิ่มกลไกการแก้ปัญหา โดยพบว่าในระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายได้รับความช่วยเหลือด้านการจัดการปัญหาจากแหล่งความช่วยเหลือต่าง ๆ โดยความช่วยเหลือเหล่านี้ได้เข้ามาในช่วงเวลาที่เหมาะสมและเป็นรูปแบบที่ผู้ให้ข้อมูลกำลังต้องการ ดังเช่น ผู้ให้ข้อมูลที่ถูกทำร้ายร่างกายจึงยินยอมรับความช่วยเหลือเรื่องที่พักอาศัยจากบ้านพักเด็กและครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลที่มีปัญหาความขัดแย้งกับบิดาได้รับความช่วยเหลือจากป้าที่เข้ามาไกล่เกลี่ยความขัดแย้งให้ ผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกเรื่องการตั้งครรภ์กับครอบครัวได้ภายหลังที่สามีสัญญาว่าจะแต่งงานด้วย เป็นต้น

2. สถานการณ์ที่เพิ่มความมั่นคงทางจิตใจ นั่นคือการที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับกำลังใจและแนวทางในการจัดการอารมณ์ของตนเองและนำไปสู่การผ่อนคลายความเครียด การมีแง่คิดและมุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปนำไปสู่การสร้างเป้าหมายให้กับชีวิต โดยสถานการณ์เหล่านี้มีคุณค่าต่อจิตใจเนื่องจากเกิดจากความสัมพันธ์กับบุคคลที่เคยผ่านประสบการณ์ชีวิตใกล้เคียงกัน เป็นบุคคลที่ตนเองรัก ดังเช่นสถานการณ์ที่ได้รับกำลังใจจากคนไข้ที่เคยผ่านประสบการณ์ถูกลูกหลานทอดทิ้ง มารดาแสดงออกถึงความรักและการอยู่เคียงข้างเมื่อเผชิญปัญหา ยายให้คำแนะนำเรื่องเวรกรรมและแนะนำให้สวดมนต์เพื่อให้จิตใจคลายทุกข์ เป็นต้น

เงื่อนไขด้านบุคคล

1. เงื่อนไขด้านการรับมือต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในระยะนี้พบว่าผู้ให้ข้อมูลได้เผชิญต่อสถานการณ์ที่นำมาสู่การคลี่คลายปัญหาใน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) อยู่ในสถานการณ์รีบเร่ง และไม่คาดคิดมาก่อน ดังเช่นสถานการณ์ที่ต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างทันที กรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลจะสังเกตปฏิกิริยาตอบสนองจากบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้น และใช้การตั้งสติเพื่อตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและค้นหาวิธีทางเลือกที่ทำให้ผ่อนคลายปัญหานั่นคือการบอกความจริงกับครอบครัวและสามี 2) อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่รีบเร่ง มีเวลาคิดทบทวน ผู้ให้ข้อมูลจะกลับมาคิดทบทวนเรื่องราวที่ผ่านมาและวางแผนสำหรับการแก้ปัญหาทีละปัญหา ทำให้มีการประเมินว่าทุกปัญหามีทางแก้ไข จึงได้ดำเนินการแก้ไขตามที่ได้วางแผนและไตร่ตรองไว้ซึ่งอาศัยความช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ จนทำให้ปัญหามีจำนวนน้อยลง ในขณะที่บางปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ดังเช่นปัญหาความสัมพันธ์กับบิดาที่ยังไม่ยอมรับการตั้งครรภ์ครั้งนี้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลยังคงตัดสินใจหลีกเลี่ยงสถานการณ์การเผชิญหน้ากับบิดาเพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้งเพิ่มขึ้น

2. เงื่อนไขด้านการปรับเปลี่ยนตนเอง พบว่าในระยะนี้มีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและทำให้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเกิดการยอมรับและเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของตนเอง ยอมรับต่อบุตรในครรภ์และความสัมพันธ์กับคู่ครองมากขึ้น รวมถึงได้รับความช่วยเหลือต่าง ๆ จึงทำให้มีการระมัดระวังในการแก้ปัญหา และวางแผนการดำเนินชีวิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

2.1 การปรับบทบาทตนเอง เนื่องมาจากระยะวิกฤตเนื่องจากในระยะวิกฤตนั้นผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการมีบุตร และพยายามยุติการตั้งครรภ์ แต่เมื่อเข้าสู่ระยะคลี่คลายวิกฤตแล้วผู้ให้ข้อมูลเกิดความต้องการมีบุตร เพราะมีความรัก ความผูกพัน ไม่มีความจำเป็นต้องยุติการตั้งครรภ์ จึงได้ปรับบทบาทตนเองให้มีความเหมาะสมต่อการเป็นมารดาของบุตร ดูแลสามี และเข้าใจบิดามารดาของตนเอง

2.2 การปรับสภาพจิตใจ โดยผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) สื่อสารเชิงบวกภายในตนเอง โดยการเปรียบเทียบชีวิตตนเองกับคนที่ประสบวิกฤตเช่นเดียวกัน ทำให้เห็นว่าปัญหาไม่ได้เลวร้ายหรือรุนแรงเกินกว่าแก้ไขได้ ตนเองเป็นคนโชคดีที่ได้รับความช่วยเหลือซึ่งแตกต่างจากหญิงวัยรุ่นรายอื่น 2) ค้นหาวิธีการทำให้จิตใจผ่อนคลาย ในกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าวิกฤตเกิดจาก “เวรกรรม” จึงค้นหาสาเหตุของความไม่สบายใจและความทุกข์ และวิธีการทำให้จิตใจผ่อนคลายเพราะเชื่อว่าเวรกรรมนั้นสามารถเบาบางลงได้หากสะสมบุญให้มากขึ้น และผู้ให้ข้อมูลบางรายเชื่อว่าวิกฤตเกิดจาก “ความโชคร้าย” ในกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ทำใจยอมรับว่าเป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่งที่ต้องประสบกับความโชคร้ายเท่านั้น

เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อม

1. เงื่อนไขด้านความช่วยเหลือ โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกรายได้รับการช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1 ความช่วยเหลือด้านกำลังใจ แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้อยู่อาศัยกับบิดามารดาหรือมีครอบครัวแตกแยก ผู้ให้ข้อมูลได้รับกำลังใจบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ด้านวิกฤตของชีวิต หรือมีประสบการณ์มากกว่า โดยบุคคลเหล่านี้ได้รับฟังปัญหาและอธิบายถึงสาเหตุของความทุกข์ใจ สามารถแนะนำหนทางที่ช่วยให้คลายทุกข์ใจได้ รวมถึงเล่าถึงเรื่องราวเกี่ยวกับความยากลำบากในอดีตให้ผู้ให้ข้อมูลฟัง ทำให้เกิดแนวทางการดำเนินชีวิตในอนาคตซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความมั่นใจในการจัดการปัญหาเพราะเชื่อว่าปัญหาที่ตนเองประสบมีความรุนแรงน้อยกว่าคนอื่น 2) ผู้ให้ข้อมูลอยู่อาศัยกับครอบครัวเดิม กรณีนี้มารดาของผู้ให้ข้อมูลได้ช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งปกป้องไม่ให้ถูกทำร้ายร่างกาย หรือการดูถูกจากคนรอบข้าง ประเมินว่าชีวิตของตนเองยังมีคนที่รักและห่วงใยและรู้สึกผ่อนคลายเพราะมีที่พึ่งพิงทางใจ

1.2 ความช่วยเหลือด้านการดำรงชีวิต โดยพบใน 3 ลักษณะได้แก่ 1) การได้รับความช่วยเหลือเรื่องที่พักอาศัย โดยพบว่าในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่มีที่พักอาศัยและไม่ต้องการกลับไปอยู่กับครอบครัวเดิม โดยผู้ให้ข้อมูลได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักเด็กและครอบครัวให้เข้าพักอาศัย ซึ่งสร้างความปลอดภัยและลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รวมถึงรับเลี้ยงดูบุตรหลังคลอด แต่ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการกลับไปอยู่กับครอบครัวเดิม พบว่าบิดาเป็นผู้อนุญาตให้กลับมาพักอาศัยอยู่ในบ้านได้ดังเดิม เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีอำนาจการต่อรองกับสามีมากขึ้น และมีค่าใช้จ่ายน้อยลง 2) การได้รับความยอมรับจากคนในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล โดยเฉพาะบิดาที่เป็น

เจ้าของบ้าน ยอมรับต่อผู้ให้ข้อมูล สามีและบุตร โดยไม่ดุด่าว่ากล่าวทำให้การดำรงชีวิตของผู้ให้ข้อมูลกลับสู่ภาวะปกติได้ดังเดิมเร็วมากขึ้น และ 3) ครอบครัวให้คำแนะนำเรื่องการดำเนินชีวิตในอนาคตอย่างชัดเจน โดยกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลได้กลับมาอยู่กับครอบครัวเดิมภายหลังจากที่รับรู้เรื่องการตั้งครรภ์แล้ว โดยแบ่งเป็น 2 กรณี กรณีที่ 1 คือมารดารู้เรื่องการตั้งครรภ์แต่บิดาไม่ทราบ ดังนั้นมารดาจะจัดการเรื่องการพูดคุยกับครอบครัวของสามีเรื่องการจัดการแต่งงาน และกรณีที่ 2 คือ ทั้งบิดาและมารดารับรู้เรื่องการตั้งครรภ์ ดังนั้นบิดาจะจัดการและตัดสินใจเรื่องแนวทางการดำเนินชีวิตในอนาคต เช่น ตัดสินใจเรื่องการหยุดพักการเรียน ตัดสินใจเรื่องที่พักอาศัยของผู้ให้ข้อมูลและสามี การอนุญาตเรื่องการแต่งงาน เป็นต้น

2. เงื่อนไขด้านการปรับบทบาทของสามี โดยพบว่าสามีได้แสดงออกถึงการรับผิดชอบต่อผู้ให้ข้อมูลและบุตรในครรภ์ รวมถึงมีการปรับบทบาทได้อย่างเหมาะสมกับการเป็นหัวหน้าครอบครัวมากขึ้น เช่น การเดินทางมาสู่ขอและแต่งงาน การหารายได้และแบ่งให้กับผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น

3. เงื่อนไขด้านบุตรในครรภ์ปลอดภัยและมีพัฒนาการตอบสนองตามวัย เนื่องจากในระยะวิกฤตผู้ให้ข้อมูลได้คิดและพยายามยุติการตั้งครรภ์ แต่ในระยะคลี่คลายวิกฤตแล้วผู้ให้ข้อมูลเกิดความต้องการตั้งครรภ์ต่อจึงเป็นห่วงต่อความปลอดภัยของบุตร แต่เมื่อบุตรได้รับการยืนยันจากแพทย์และมีการตอบสนองที่ดีจึงทำให้เป็นเงื่อนไขที่ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย สบายใจ และมีความสุขที่ได้ตั้งครรภ์

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางรายที่ประสบปัญหาเรื่องความขัดแย้งกับบิดาและไม่สามารถจัดการกับปัญหาความขัดแย้งได้ ได้มีบุคคลที่บิดาให้ความเคารพ และเข้าใจปัญหาของผู้ให้ข้อมูลเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยและคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลภายหลังจากการกลับมาอยู่กับครอบครัวเดิม ทำให้บิดาหันกลับมายอมรับและเห็นใจต่อผู้ให้ข้อมูลมากขึ้น

ความหมาย

ความหมายและการให้ความสำคัญที่เกิดขึ้นในระยะคลี่คลายวิกฤตนี้ผู้ให้ข้อมูลได้พบกับสถานการณ์ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหา และสถานการณ์ที่สร้างความผ่อนคลายจิตใจจนเกิดการถ่ายทอดความหมายตามความคิดและความรู้สึกในขณะเล่าเรื่อง โดยได้ให้ความหมายกับบุคคลต่างๆ ดังนี้

1. บุคคลภายในครอบครัว ประกอบด้วย สามี มารดา และบุตร ดังนี้

สามี เป็นการให้ความหมายจากผู้ให้ข้อมูลที่ต้องการใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีต่อไป โดยให้คุณค่ากับสามีว่าเป็นบุคคลที่เข้ามาช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับผู้ให้ข้อมูล เพราะเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการตั้งครรภ์ครั้งนี้ เมื่อสามีเดินทางมาสู่ขอและแต่งงานจึงได้ให้ความหมายกับการกระทำนั้นว่า “มีความรับผิดชอบ” ทำให้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายกล่าวด้วยคำว่า สบายใจ โล่งใจ เพราะการแก้ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะเป็นการรับผิดชอบต่อบุตรแล้ว ยังเปรียบเสมือนเป็นเกราะปกป้องการถูกตีตราจากคนรอบข้าง สร้างการยอมรับและให้อภัยจากบุคคลใกล้ชิด ทำให้สถานการณ์ขัดแย้งลดน้อยลง

มารดา เป็นการให้ความหมายจากผู้ให้ข้อมูลที่อาศัยอยู่กับมารดาภายหลังการตั้งครรภ์ และยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับมารดา ซึ่งได้ให้ความหมายกับมารดาว่าเป็นผู้ที่คอยให้ความรักและหวังดีกับบุตรเสมอเพราะได้เผชิญสถานการณ์ที่มารดาแสดงออกถึงความรักและการให้อภัย เช่น การดูแลแบ่งเบาภาระงานบ้านเพราะผู้ให้ข้อมูลตั้งครรภ์และก้มซักผ้าลำบาก การช่วยดูแลเมื่อไม่สบาย เป็นต้น ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการคนดูแลเอาใจใส่ แม้สามียังปรับบทบาทได้ไม่เป็นที่พอใจมากนัก แต่มารดาสามารถเป็นผู้ทดแทนความรักความเอาใจใส่ได้ เพราะมารดาถือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การตั้งครรภ์ จึงเข้าอกเข้าใจอาการและอุปสรรคของผู้ที่กำลังตั้งครรภ์ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกถึงความสบายใจ ไม่โดดเดี่ยว มีที่ปรึกษา ดังนั้นจึงได้ถ่ายทอดความรักของมารดาไปสู่การพัฒนาความรักต่อบุตร ให้ความสำคัญกับคุณภาพของการตั้งครรภ์ และเฝ้ารอการได้พบเจอหน้าบุตร จึงนำมาสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทในการปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นมารดาที่ดี ทำจิตใจให้ผ่อนคลาย

บุตร ในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายรู้สึกสบายใจต่ออนาคตของบุตร เพราะได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งความช่วยเหลือทางสังคมและได้รับการให้อภัยจากครอบครัว ทำให้ความเครียดเริ่มคลี่คลายลง และไม่มีความจำเป็นในการหาวิธียุติการตั้งครรภ์อีกต่อไป ดังนั้นจึงได้มุ่งมาให้ความสนใจต่อบุตรในครรภ์ ต้องการให้บุตรมีสุขภาพแข็งแรง และเมื่อพูดคุยกับบุตรและเกิดการตอบสนองหรือพัฒนาการที่ดีทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความสุข สร้างเสียงหัวเราะ และลดความใส่ใจถึงความบกพร่องของสามี ดังนั้นในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลจึงได้ให้ความหมายของบุตรว่าเป็น“ผู้ที่ต้องการชีวิต” และ “เพื่อน” เป็น ที่อยู่ด้วยกันตลอดเวลา ทำให้ไม่รู้สึกเหงาใจ คาดหวังต่อสามีลดลง และเห็นคุณค่าจากการมีชีวิตอยู่

2. แหล่งสนับสนุนภายนอกครอบครัว โดยพบว่าคนที่อยู่ภายนอกครอบครัวของตนเองนั้นได้สร้างความหมายให้กับผู้ให้ข้อมูลในระยะนี้ เนื่องจากเป็นการมีปฏิสัมพันธ์โดยที่ไม่เคยคาดหวังมาก่อน เป็นความหมายที่ก่อขึ้นในช่วงเวลาที่ไร้ที่พึ่งพิงและขาดแคลนทางเลือกมากที่สุด แต่เมื่อพบกับสถานการณ์จากบุคคลที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนหยิบยื่นความช่วยเหลือทั้งด้านความเป็นอยู่ และด้านกำลังใจจึงให้ความหมายว่าตนเองเป็น “คนโชคดี” นั่นคือได้รับโอกาสและทางเลือกการดำเนินชีวิต ตนเองมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์มากกว่าคนอื่น ดังนั้นจึงนำมาสู่การวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต โดยแบ่งแหล่งความช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัวออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านความเป็นอยู่จากหน่วยงานภาครัฐ โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่เข้ามาอยู่อาศัยอยู่ในจังหวัดแห่งนี้ตามลำพังและใช้ชีวิตร่วมกับสามี แต่เมื่อมีปัญหาในครอบครัว ถูกทำร้ายร่างกายจากสามีทำให้ผู้ให้ข้อมูลขาดที่พึ่งโดยทันที เพราะไม่สามารถอยู่อาศัยร่วมกับสามี รวมถึงไม่มีความปลอดภัยในชีวิตตนเองและบุตร ดังนั้นเมื่อบ้านพักเด็กและครอบครัวเข้ามาช่วยเหลือในช่วงเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลไร้ที่พึ่งพึงจึงทำให้เกิดความหมายต่อชีวิตของผู้ให้ข้อมูล จนมองว่าตนเองเป็น “คนโชคดี” ที่ได้รับความช่วยเหลือในขณะที่ไม่ได้คาดหวังไว้ล่วงหน้า และไม่ใช่ว่าทุกคนที่ประสบปัญหาเช่นนี้จะได้รับความช่วยเหลือจึงเห็นว่าเมื่อตนเองมีโอกาสที่ดีแล้วจึงไม่ควรจะกลับไปคิดฆ่าตัวตายอีก และนำไปสู่การสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

2.2 ด้านกำลังใจจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์เผชิญกับวิกฤตในชีวิตมาก่อน แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลกับบุคคลที่เคยผ่านประสบการณ์วิกฤตในชีวิตมาก่อนไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แต่เมื่อมีการถ่ายทอดเรื่องราวพร้อมทั้งให้กำลังใจต่อกัน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเห็นถึงแนวทางการดำเนินชีวิตในอนาคต และวิธีการจัดการต่อปัญหาจากการเปรียบเทียบชีวิตของตนเองกับบุคคลอื่นและมองเห็นว่าตนเองยังเป็นคนที่มีต้นทุนชีวิตที่ดีกว่าผู้อื่น ดังนั้นจึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลซาบซึ้งใจ เห็นคุณค่าในตัวเอง เพราะบุตรยังต้องการชีวิตจากตนเอง

3. ตนเอง โดยให้คุณค่ากับการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียดและทุกข์ใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายต่อ “สติ” ของตนเองว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นสิ่งที่ทำให้ลดความสับสน สามารถค้นหาวิธีการแก้ปัญหาทีละปัญหาได้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางรายมีการสวดมนต์เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจและเจือจางเวรกรรมที่เคยก่อไว้ ดังนั้นการปฏิบัติตนดังกล่าวจึงนำไปสู่การประเมินปัญหาว่ามีทางออก และไม่จำเป็นต้องทำร้ายร่างกายอีก สามารถสรุปกระบวนการในระยะที่ 3 ได้ดังภาพประกอบ 19

ภาพประกอบ 19 สรุปกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ระยะที่ 3

ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

สถานการณ์

1. สถานการณ์ในการดำเนินชีวิตตามแผนการหรือเป้าหมายที่วางไว้ โดยผู้ให้ข้อมูลได้ตั้งเป้าหมายและวางแผนอนาคตของตนเองไว้ในระยะที่ 3 ซึ่งในระยะที่ 4 นี้ผู้ให้ข้อมูลจึงมุ่งเน้นการจัดการกับชีวิตของตนเองให้เป็นไปตามเป้าหมายการวางแผนที่เน้นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับบุตร เช่น การไปสมัครเรียนต่อเพื่อหารายได้เพิ่มมากขึ้น การยกบุตรให้กับบ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อให้ตนเองไปทำงานมีรายได้ที่มั่นคงแล้วจึงกลับมารับบุตรไปเลี้ยงดู เป็นต้น

2. ไม่เกิดสถานการณ์วิกฤตซ้ำ พบว่าผู้ให้ข้อมูลได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาแบบเดิมที่เคยเกิดขึ้นในระยะวิกฤต แต่ผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการด้วยรูปแบบใหม่ ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งที่มีสามีนอกใจเป็นประจำจึงต้องตบตีกับผู้หญิงอื่นและทะเลาะเบาะแว้งกับสามีอย่างรุนแรงเป็นประจำ แต่ในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลได้เลือกพูดจากับสามีด้วยคำพูดที่สร้างการประนีประนอมพร้อมทั้งให้เหตุผล ทำให้ไม่เกิดการทะเลาะเบาะแว้งและช่วยกันดูแลบุตรต่อไป และสถานการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นความสำเร็จด้านการศึกษาของเพื่อนแล้วนึกย้อนถึงความสูญเสียของตนเอง แต่ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการคิดว่าตนเองได้ประสบความสำเร็จในเรื่องการเป็นมารดาที่ดี ทำให้ไม่รู้สึกเครียดเศร้าหรือความรู้สึกสูญเสียดังเช่นในระยะวิกฤต เป็นต้น

3. สถานการณ์ที่กลับสู่สภาวะปกติ พบว่าในระยะที่ผ่านมานั้นผู้ให้ข้อมูลมีการจัดการปัญหาอย่างไม่ทันตั้งตัว ไม่ได้คาดคิดหรือวางแผนมาก่อนดังเช่นการแต่งงานเนื่องจากตั้งครรภ์ ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวในการใช้ชีวิตคู่ในช่วงแรก แต่เมื่อผู้ให้ข้อมูลและสามีได้ปรับบทบาทและรับผิดชอบครอบครัวมากขึ้นทำให้ไม่เกิดปัญหาชีวิตคู่ และทำให้คนรอบข้างยอมรับกับการดำเนินชีวิตด้วยรูปแบบนี้ ดังเช่น สถานการณ์ที่บิดาอุ้มและหยอกล้อกับบุตรของผู้ให้ข้อมูล การไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับสามี คนรอบข้างกล่าวชมบุตรว่าเป็นเด็กดี เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่าสถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในระยะนี้ของผู้ให้ข้อมูลบางรายที่มีบุตรกำลังเข้าเรียนหรือเรียนหนังสือในโรงเรียนอยู่ ต้องประสบกับการตีตรา การตั้งคำถามจากคนรอบข้างถึงมารดาของตนเองที่มีอายุน้อย ซึ่งสร้างความลำบากใจแก่ผู้ให้ข้อมูลในการอธิบายกับบุตร แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลได้เลือกใช้วิธีการอธิบายและแสดงให้บุตรเข้าใจว่าตนเองมีความรักให้กับบุตร สามารถปกป้องและให้การอบรมสั่งสอนได้ไม่น้อยกว่าครอบครัวปกติทั่วไป ซึ่งทำให้เกิดแรงผลักดันให้ผู้ให้ข้อมูลพยายามปรับบทบาทของตนเองให้มีความเหมาะสม

เงื่อนไขด้านบุคคล

1. เงื่อนไขการปรับตัวกลับคืนสู่สภาวะสมดุล พบว่าในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลมีการยอมรับใน 2 กรณี ได้แก่ 1) ยอมรับต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเรื่องสถานภาพของหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งผู้ให้ข้อมูลจะมีการปรับตัวให้เข้ากับบทบาทใหม่ทั้งในบทบาทของการเป็นมารดาที่ดี, ภรรยาที่ดี และบุตรที่ดีของบิดามารดา 2) ยอมรับต่อการสูญเสียโอกาสในอดีต ในกรณีนี้เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลที่ออกจากระบบการศึกษากลางคัน เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลได้เห็นว่าหน้าที่

สำคัญของตนเองนั้นคือการตั้งใจเรียนหนังสือ แต่กลับติดเที่ยวและตั้งครรภ์จึงรู้สึกสูญเสียอนาคตที่ดีของตนเอง และทำให้บิดามารดาผิดหวัง ซึ่งในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลเลือกใช้วิธีการหาคุณค่าในตนเองด้านอื่น ๆ มาทดแทน เพื่อลดผลกระทบจากการรู้สึกผิดภายในตนเอง 3) ยอมรับการตีตราของสังคม เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทุกรายรับรู้ว่าการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรเป็นพฤติกรรมที่สังคมไทยยังไม่ให้การยอมรับ ดังนั้นจึงยอมรับการตีตราทางสังคมแต่ใช้การปรับตัวให้มีบทบาทที่เหมาะสมต่อการเป็นมารดาที่ดี รักนวลสงวนตัว มุ่งเน้นการสร้างครอบครัวและให้ความสำคัญกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดี เพื่อลดการตีตราและความขัดแย้งกับคนในสังคมลง

2. เงื่อนไขการพิจารณาให้ความสำคัญกับคำพูดของคนรอบข้าง ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลได้ตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อซึ่งเป็นพฤติกรรมที่คนในสังคมส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพราะความเชื่อในเรื่องบาปกรรมหากยุติการตั้งครรภ์ แต่ในขณะเดียวกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรยังคงเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคมทำให้เกิดการย้อนแย้งในผลการตอบกลับจากสังคม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกรายพิจารณาให้ความสำคัญใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การปฏิเสธการใส่ใจกับคำพูดในเชิงลบ เช่น คำพูดสอดเสียด การต่อว่าและดูถูก เป็นต้น โดยเชื่อว่าคำพูดจากบุคคลเหล่านั้นไม่ได้เกิดจากบุคคลที่หวังดี หรือเป็นบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือครอบครัวของตน ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในชีวิตของตนจึงไม่จำเป็นต้องใส่ใจ 2) การให้ความสำคัญกับคำพูดเชิงบวก เช่น คำชื่นชมในตัวบุตรจากบุคคลรอบข้าง คำพูดให้กำลังใจ เป็นต้น โดยนำคำพูดเหล่านี้มาสร้างคุณค่าและทดแทนความผิดพลาดในอดีตให้กับตนเอง มองเห็นว่าตนเองเป็นมารดาที่ดีได้ สามารถแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผลักดันให้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบทบาทมากขึ้น

3. เงื่อนไขการพึ่งพาตนเอง โดยในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายได้ดำเนินชีวิตตามแผนการหรือเป้าหมายที่วางไว้ โดยเน้นจุดมุ่งหมายของการเป็นมารดาที่ดี ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของบุตรเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในให้เหตุผลเพื่อการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) สามารถพึ่งพาตนเองได้ การเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง แม้จะมีความยากลำบากในการเลี้ยงดูบุตร แต่กรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายกับตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีความอดทน ต้องการเป็นที่พึ่งพิงให้กับบุตร จึงพยายามสร้างคุณค่าให้ตนเองว่าเป็นมารดาที่ดี มีความรักให้กับบุตร จึงมุ่งมั่นตั้งใจเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง 2) ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผู้ให้ข้อมูลยกบุตรให้กับหน่วยงาน ในกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลมีฐานะยากจนและยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับมีประสบการณ์เดิมที่ดำรงอยู่ในครอบครัวที่ยากจน ต้องอดอยาก จึงตัดสินใจยกให้บุตรให้บ้านพักเด็กและครอบครัว โดยให้เหตุผลว่าเป็นเพราะความรักต่อบุตร ต้องการให้บุตรมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย มีอาหารที่ดีรับประทานทุกมื้อ

เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อม

เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมในระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์นี้ สามารถแบ่งสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของผู้ให้ข้อมูลออกได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมเดิม ซึ่งพบในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถกลับไปอยู่กับครอบครัวเดิมได้ และยังคงดำรงชีวิตคู่ร่วมกันกับสามี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ด้านครอบครัวเดิม ให้ความช่วยเหลือเรื่องการดูแลร่างกาย และแบ่งเบาภาระในชีวิตประจำวัน เนื่องจากในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลตั้งครรภ์ มีสรีระที่เปลี่ยนแปลงทำให้การดำเนินกิจกรรมบางอย่างไม่สะดวกดังเดิม แต่มารดาจะช่วยดูแลและแบ่งเบาภาระ เช่น การซักผ้าแทน การตักเตือนเรื่องพบแพทย์ตามกำหนด การช่วยอุ้มบุตรตอนที่ผู้ให้ข้อมูลยังไม่ตื่นนอนตอนเช้า เป็นต้น

1.2 ด้านครอบครัวใหม่ สามีได้ปรับบทบาทได้เหมาะสมมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายโดยมุ่งเน้นคุณภาพชีวิตของบุตรเป็นสำคัญ นอกจากนี้การที่บุตรเป็นเด็กดีเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถเป็นมารดาที่ดีที่สามารถอบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดีได้

2. สภาพแวดล้อมใหม่ พบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีประวัติการถูกทำร้ายร่างกายหรือติดหนี้สิน ได้ตัดสินใจเปลี่ยนการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมใหม่เหล่านี้อาจทำให้ชีวิตยังไม่มั่นคง ดังนั้นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถฟื้นฟูชีวิตได้นั้นคือ แหล่งความช่วยเหลือดังเช่นบ้านพักเด็กและครอบครัวที่รับเลี้ยงดูบุตรให้จนกว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีความพร้อมเพียงพอจึงกลับมารับบุตรไปเลี้ยงดู ซึ่งทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความมั่นใจต่อคุณภาพชีวิตของบุตรและเชื่อถือว่าหน่วยงานของภาครัฐจะไม่แสวงหาผลประโยชน์จากบุตรอย่างแน่นอน รวมถึงการได้กลับมาอาศัยที่บ้านของบิดาทำให้มีค่าใช้จ่ายลง มีเงินเก็บหอมรอมริบได้มากขึ้น ทำให้ลดความกังวลและเป็นห่วงบุตรและสามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมใหม่ได้ต่อไป

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางรายได้รับการช่วยเหลือเรื่องการเลี้ยงดูบุตรจนสามารถปรับตัวได้ง่ายมากขึ้นเนื่องจากการที่ครอบครัวของตนเองและสามีมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถดำเนินชีวิตและลดความกดดันในการพึ่งตนเองได้

ความหมาย

ในระยะฟื้นฟูนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้คุณค่าและสร้างความหมายต่อบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1. บิดาและมารดา ผู้ให้ข้อมูลที่ยังคงพึ่งพิงอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิม ได้แสดงออกถึงความซาบซึ้งและตื้นตันที่ชีวิตในปัจจุบันยังมีครอบครัวอยู่เคียงข้าง การมีบุตรทำให้เข้าใจความรู้สึกของบิดามารดา และเมื่อมองย้อนกลับไปในอดีตจึงเห็นว่าได้ทำให้บิดาและมารดารู้สึกผิดหวัง ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงมุ่งเน้นการดำเนินชีวิตในอนาคตเพื่อชดเชยสิ่งที่ทำผิดพลาดไปในอดีตกับครอบครัว เช่น การไปเรียนหนังสือให้จบระดับการศึกษาเพื่อให้ครอบครัวภาคภูมิใจและชดเชยสิ่งที่ผิดพลาดไป มุ่งเน้นการทำงานเพื่อให้พึ่งพาตัวเองได้เพื่อลดการพึ่งพิงครอบครัว เป็นต้น

2. บุตร พบว่าหลังจากระยะคลี่คลายวิกฤตแล้วผู้ให้ข้อมูลทุกรายต้องการตั้งครรภ์ต่อไปและให้การดูแลบุตรด้วยความรัก ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตของบุตรทำให้ซาบซึ้งในบทบาทใหม่ของตนเอง มีการถ่ายทอดความรักไปยังบุตรจนให้ความหมายกับบุตรว่า เป็น “ผู้สอน” ให้เรียนรู้ เข้าใจความรักของพ่อแม่ บุตรเป็นแรงผลักดันที่อยากมีชีวิตที่ดีขึ้น แม้จะยังไม่พร้อมและยัง

ทำได้ไม่มีดีแต่ได้เรียนรู้ความหมายจากบุตรว่าตนเองเป็นผู้ที่จะต้องปกป้องบุตร บุตรต้องการตนเอง ดังนั้นจึงเลือกดำเนินชีวิตที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของบุตร

3. ชีวิตของตนเอง ผู้ให้ข้อมูลได้เกิดการเรียนรู้ว่าการตั้งครรภ์ในขณะที่ไม่พร้อมทำให้การใช้ชีวิตมีข้อจำกัดและอุปสรรคมากมาย รวมถึงให้ความหมายกับชีวิตในอดีตว่าเป็นชีวิตที่ผิดพลาด แต่ในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลได้มองชีวิตตามปัจจุบัน เชื่อว่าอดีตไม่สามารถกลับไปแก้ไขได้จึงมุ่งดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมใหม่ ปรับบทบาทและการดำเนินชีวิตใหม่ให้มีความเหมาะสมกับการเป็นมารดาที่ดี มารดาที่มีความรักให้กับบุตร จึงปรับการดำเนินชีวิตต่อไป เช่น การมุ่งหารายได้ การเป็นแม่ที่ให้การอบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นเด็กดี เป็นต้น สามารถสรุปกระบวนการในระยะที่ 4 ได้ดังภาพประกอบ 20

ภาพประกอบ 20 สรุปกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ระยะที่ 4

ตอนที่ 2 การอภิปรายผลการศึกษา

จากการประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น ทำให้สามารถอภิปรายผลบนฐานแนคิดของพฤติกรรมศาสตร์ที่อธิบายถึงพฤติกรรมมนุษย์ใน 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านบุคคล เป็นการอธิบายถึงความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก และเงื่อนไขภายในที่เกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ และมิติด้านสภาพแวดล้อม เป็นการอธิบายถึงสิ่งกระตุ้น ปัจจัยสนับสนุนหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่ช่วยผลักดันให้เกิดการแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อการจัดการชีวิตในแง่การให้ความหมายของบุคคล กระบวนการในการจัดการชีวิต เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องที่เกิดขึ้นในระยะต่าง ๆ ของกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้วิจัยจึงได้แบ่งออกเป็น 2 ด้านสำคัญ ดังนี้

2.1 ด้านบุคคล

2.1.1 ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤต

จากผลการสรุประยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับภูมิหลังประสบการณ์ในวัยเด็ก สัมพันธภาพระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งในระยะนี้จึงเป็นช่วงของการสะสมของปัญหา เกิดสถานการณ์สำคัญที่เป็นจุดเปลี่ยนผันของชีวิต ทำให้หญิงวัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นมากขึ้น โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย การคบหากับแฟนและมีเพศสัมพันธ์กันในขณะที่ยังเป็นวัยรุ่น นั่นคือการยอมมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหรือชายอื่นก่อนอายุ 19 ปี และนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์เรื่อยมาจนนำมาสู่การตั้งครรภ์ที่ไม่คาดคิด ไม่ได้วางแผนการมีบุตรมาก่อนในช่วงที่ยังเป็นวัยรุ่น, การออกจากระบบการศึกษา ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีเวลาว่างจนนำมาสู่การมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและการมีพฤติกรรมเสี่ยงบ่อยครั้งขึ้น

รวมถึงสร้างข้อจำกัดในการหารายได้ในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ เนื่องจากในพื้นที่แห่งนี้มีการเคลื่อนย้ายประชากรสูง จึงมีแรงงานไหลเข้ามาสู่พื้นที่เพื่อหางานทำจำนวนมาก ประกอบกับสถานประกอบการต้องการแรงงานที่มีฝีมือและถูกกำหนดด้วยกฎหมายแรงงานที่ควบคุมการใช้แรงงานเด็ก ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงมีโอกาสการทำงานและมีรายได้พึ่งพาตัวเองน้อยลง, การอยู่ในสถานที่และสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทุกรายได้อยู่ในสถานที่หรือสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เช่น การหนีออกจากบ้านและอยู่อาศัยกับสามี การเที่ยวกลางคืน การทำงานในสถานเริงรมย์ เป็นต้น เนื่องจากการดำเนินชีวิตในช่วงก่อนตั้งครรภ์นี้ ได้เริ่มสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เที่ยวกลางคืน ทำให้ขาดสติ ประกอบกับการเที่ยวกลางคืนเป็นสิ่งที่ฝ่าฝืนคำสั่งของบิดาจึงปิดบังครอบครัวในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์กับชายหนุ่ม ประกอบกับมีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดน้อย ขาดคำแนะนำในการดูแลตัวเองจึงนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในเวลาต่อมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ แอชลิ่งและคนอื่น ๆ (Ashling Bourke; and other. 2015) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการตั้งครรภ์ในประเทศไอร์แลนด์ ซึ่งพบว่าการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ

และสังคมส่งผลต่อความสี่ยงต่อการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา (ค.ศ. 2003-2010) จึงได้ทำการสำรวจและพบว่าในปี 2010 มีผู้หญิงที่ประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์ 23% นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรการได้รับความรู้เกี่ยวกับเพศและการคุมกำเนิดสามารถทำนายประสบการณ์เกิดวิกฤตในการตั้งครรภ์ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และยังพบว่าการที่ผู้หญิงมีอายุน้อยและระดับการศึกษาต่ำยิ่งมีแนวโน้มการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น ชี้ให้เห็นได้ว่าการที่หญิงวัยรุ่นเข้าสู่ความเสี่ยงตั้งแต่ช่วงอายุที่น้อยทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ต่ำ มีการประเมินต่อสถานการณ์เสี่ยงในการตั้งครรภ์ต่ำกว่าความเป็นจริง รวมถึงสภาพเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงทำให้สถานเริงรมย์อะลุ่มอะล่วย ฝ่าฝืนกฎหมายในการขายสุราให้กับเด็กวัยรุ่น และอนุญาตให้เข้าใช้บริการได้ ทำให้หญิงวัยรุ่นเห็นว่าการได้ท่องเที่ยวหรือการอยู่กับสามี เป็นการทดแทนความรักจากบิดามารดาได้

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าหญิงวัยรุ่นที่อยู่ในระยะที่ 1 ในระยะก่อนเกิดวิกฤตได้ดำเนินชีวิตที่มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่ประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงในการดำรงชีวิต (Basic risk) นั่นคือความเสี่ยงอันเกิดจากการดำรงชีวิต จากผลการศึกษาพบว่าความเสี่ยงในรูปแบบนี้คือความยากจนของครอบครัว รูปแบบการเลี้ยงดู ขาดแคลนปัจจัย 4 ทำให้หญิงวัยรุ่นตัดสินใจเข้าสู่การทำงานและไปอยู่ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมแต่อย่างไรก็ตามการบริหารความเสี่ยงลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยากเนื่องจากความเสี่ยงประเภทนี้เป็นสิ่งที่คุ้นเคยมาตั้งแต่เกิด ดังนั้นในช่วงที่หญิงวัยรุ่นประสบกับเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านของชีวิตจึงไม่เป็นวิกฤต 2) ความเสี่ยงในการพัฒนาชีวิต (Opportunity risk) นั่นคือความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของชีวิตแต่เลือกใช้กลไกการจัดการไม่ถูกต้อง สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมมักใช้ชีวิตอย่างประมาท เช่น การคบหากับแฟนและไม่มีการป้องกันเป็นการพัฒนาความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน การแสดงความเป็นผู้ใหญ่ด้วยการหนีออกจากบ้าน การค้นหาความสุขของวัยรุ่นและเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์กับสามีจะนำมาซึ่งความรักและทดแทนความคลาดแคลนความรักจากครอบครัว เป็นต้น ซึ่งหญิงวัยรุ่นเหล่านี้ใช้วิธีการประเมินความเสี่ยงที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงทำให้กำหนดทางเลือกในการบริหารความเสี่ยงผิดพลาด

ดังนั้นในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ ปัญหามีเพิ่มขึ้นตามลำดับ นำไปสู่การเผชิญกับปัญหาหลายด้าน แต่ลักษณะของปัญหานั้นเป็นสถานการณ์ที่หญิงวัยรุ่นยอมรับมาตั้งแต่แรก ได้แก่ ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาหนี้สินของครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูจากผู้ปกครอง ซึ่งพบว่าปัญหาเหล่านี้สร้างให้เกิดความขัดแย้งและปัญหาความสัมพันธ์กับครอบครัวของหญิงวัยรุ่น ที่ก่อตัวเพิ่มมากขึ้นตามระดับการเปลี่ยนแปลงของช่วงวัย ที่หญิงวัยรุ่นเริ่มให้ความสนใจต่อเพศตรงข้าม มีความสนใจใคร่รู้และอยากริลองสิ่งใหม่ ที่เชื่อว่าเป็นความสุขของวัยรุ่น นั่นคือ การใช้ชีวิตโลดโผน การได้ลองสิ่งแปลกใหม่ การดื่มและเที่ยวกลางคืน โดยใช้คำว่า “ชีวิตที่สุดยอด” ซึ่งการดำเนินชีวิตดังกล่าวนำมาสู่ความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมากขึ้นเมื่อวัยรุ่นได้เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ ที่มีเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนาการทั้งในด้านร่างกายที่มีการขยายขนาดของร่างกาย สภาพจิตใจที่

แปรปรวน สับสน อ่อนไหวง่าย และมีความต้องการการยอมรับจากสังคม ต้องการมีตัวตน มีความรู้สึกซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นสถานการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น การเริ่มมีเพศสัมพันธ์กับสามี การถูกไล่ออกจากบ้าน บ้านถูกยึด การประสบอุบัติเหตุ เป็นต้น ทำให้หญิงวัยรุ่นไม่สามารถรับมือต่อปัญหาเหล่านั้น ประกอบกับความขัดแย้งกับครอบครัวของตนเองส่งผลให้เกิดความเครียดและต้องการหาทางออกด้วยตนเอง ดังนั้นหญิงวัยรุ่นในระยะนี้จะมีความเครียดสะสม รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถรับมือต่อปัญหาได้ ใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูกไปอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งรับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์และนำไปสู่ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมต่อไป

2.1.2 ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

จากผลการสรุประยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์นี้ พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับระดับความเครียดของหญิงวัยรุ่นที่เพิ่มระดับมากกว่าปกติ จากการรับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์หรือหลังจากการประเมินสถานการณ์และรับรู้ว่าตนเองไม่พร้อมต่อการตั้งครรภ์ ทำให้รู้สึกสิ้นหวังต่ออนาคต หวาดกลัวต่อผลที่จะได้รับจากการตั้งครรภ์ กังวลต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและบุตร จนกระทั่งนำไปสู่การจัดการปัญหาด้วยรูปแบบการใช้ความรุนแรง รวดเร็ว มีผลกระทบเชิงลบที่กระทบต่อความปลอดภัยของร่างกายเพิ่มมากขึ้น เกิดสถานการณ์ที่นำไปสู่จุดวิกฤตบ่อยครั้งทำให้จิตใจเสียสมดุล และมีปัญหาความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้างมากขึ้น ซึ่งสถานการณ์ที่ปรากฏในระยะนี้มีลักษณะที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน สถานการณ์มีความรุนแรงที่กระทบกระเทือนต่อร่างกายและจิตใจและมีความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้างมากขึ้น จนทำให้หญิงวัยรุ่นรู้สึก “ช็อค” (กรมสุขภาพจิต. 2552: 2-3) หรือพบกับ “จุดวิกฤต” บ่อยครั้งจนให้เข้าสู่สภาวะวิกฤต ซึ่งเป็นภาวะชั่วคราวที่เกิดขึ้นเมื่อรับรู้ว่าเหตุการณ์นั้นเป็นสิ่งคุกคามตัวเอง แต่สามารถนำพาให้หญิงวัยรุ่นเจ็บป่วยทางจิต ทำร้ายตัวเอง

ในระยะนี้มีความแตกต่างจากระยะที่ 1 เนื่องจากระยะนี้มีสถานการณ์ปัญหาเพิ่มขึ้นและความรุนแรงมากขึ้น ดังที่กรมสุขภาพจิตได้อธิบายว่าในระยะก่อนเกิดภาวะวิกฤต (Pre-crisis stage) เป็นระยะที่บุคคลยังสามารถใช้ชีวิตประจำวันและอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมได้ตามปกติ ไม่ถูกรบกวนจากเหตุการณ์ที่รุนแรงหรือหากเผชิญกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ยังคงรับรู้ว่าปัญหาเป็นสิ่งที่รับมือได้ จึงไม่เกิดภาวะวิกฤตทางอารมณ์ (กรมสุขภาพจิต. 2553: 13-15) แต่เมื่อใดก็ตามที่บุคคลรับรู้ว่าปัญหานั้นเป็นอันตรายและคุกคามต่อภาพพจน์หรือเป้าหมายในชีวิต จนไม่สามารถจัดการหรือรับมือได้อีกต่อไป จะทำให้ระดับความเครียดหรือความวิตกกังวลเพิ่มสูงขึ้น (อังศินันท์ อินทรกำแหง; และทัศนา ทองภักดี. 2553: 21-22 อ้างอิง Caplan. 1964) สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าเมื่อหญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ ทำให้หญิงวัยรุ่นต้องประสบกับสถานการณ์ปัญหา เช่น เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว ปัญหาส่วนตัวเพิ่มมากขึ้น ไม่สามารถใช้กลไกการแก้ปัญหาแบบเดิมกับปัญหาใหม่ ๆ ได้ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวทำให้หญิงวัยรุ่นคิดหลายเรื่องในเวลาเดียว กังวลกับการถูกซ้ำเติม เป็นต้น จึงเลือกใช้การจัดการปัญหาด้วยการปกปิดข้อมูล

หรือตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้เกิดความช่วยเหลือแต่กลับถูกปฏิเสธ ทำให้เกิดความเครียดจนก้าวไปสู่จุดแตกหักของสถานการณ์ต่อไป

นอกจากนี้พบว่าลักษณะของจุดแตกหักของระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้มีความรุนแรงที่มีผลกระทบต่อร่างกายและบุตรในครรภ์ เช่น การฆ่าตัวตาย การทำร้ายร่างกาย การยุติการตั้งครรภ์ เป็นต้น ซึ่งแนวทางจัดการปัญหานี้ขึ้นอยู่กับระดับของความเครียดที่เพิ่มขึ้นสูงขึ้นจากการคิดหลายเรื่องในเวลาเดียวกันพร้อมกับเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่ผิดพลาดในอดีต ถือได้ว่าเป็นการตอกย้ำซ้ำเติมชีวิตตนเองด้วยความคิดด้านลบต่อตนเอง ทำให้หญิงวัยรุ่นเข้าสู่ภาวะวิกฤตอย่างเต็มรูปแบบ สอดคล้องกับ เบอร์เกสและบาลด์วิน (Burgess; Baldwin. 1981) ที่ได้อธิบายว่าบุคคลจะเข้าสู่ความเครียดมากขึ้นจนถึงระดับที่รับต่อไปไม่ไหว บุคคลจะสูญเสียความสามารถในการรับมือต่อปัญหาอีกต่อไป ดังปรากฏในข้อค้นพบในการศึกษานี้ว่าหญิงวัยรุ่นในระยะนี้ยังมีความสับสนและต่อสู้ในความคิดของตนเองที่เกี่ยวข้องกับระหว่างความรักต่อสามีและบุตรกับความรักในตนเอง และระหว่างความดีและบาปกรรม ดังจะเห็นได้ว่าหญิงวัยรุ่นต้องเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน มีความรุนแรง สร้างความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้าง ทำให้เกิดความเครียดเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าปกติ เพราะคิดหลายเรื่องในเวลาเดียวกัน รับรู้ว่าตนเองทำให้ผู้อื่นผิดหวัง แสดงออกด้วยอาการเครียดและร้องไห้บ่อยครั้งจนทำให้เสียสมดุลด้านอารมณ์ ขาดสติไตร่ตรองปัญหา จึงใช้การจัดการปัญหาอย่างลองผิดลองถูกทำให้ผลกระทบเชิงลบในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเมินว่าตนเองไม่มีความสามารถหรือความพร้อมต่อการตั้งครรภ์ในครั้งนี้ จึงทำให้ครรภ์นี้กลายเป็นครรภ์ไม่พึงประสงค์ สอดคล้องกับการอธิบายตามทฤษฎีภาวะวิกฤตของอคิลเลอรา (Aguilera's theory of crisis intervention) ที่อธิบายถึงองค์ประกอบความสมดุลที่ทำให้บุคคลเข้าสู่ภาวะวิกฤตนั้น เกิดจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การรับรู้ต่อเหตุการณ์ (Perception of the event) ที่ประเมินตามประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเองว่าสถานการณ์นั้นร้ายแรง ไม่เหมือนที่ตนเองเคยเจอมา บุคคลได้ปฏิเสธหรือไม่ต้องการยอมรับต่อสถานการณ์ตามความเป็นจริง (กรมสุขภาพจิต. 2552: 2-3) ดังปรากฏตามข้อค้นพบในผลการศึกษาว่าหญิงวัยรุ่นได้มีการจัดการปัญหาใน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) ไม่จัดการเพราะเห็นว่าปัญหานั้นไม่สามารถจัดการได้ ยอมรับว่าเป็นความผิดของตนเองจึงไม่ได้จัดการปัญหา 2) จัดการปัญหาแบบเพิ่มผลกระทบทางลบให้มากขึ้น เช่น การกรีดแขนประชดสามี เป็นต้น ส่งผลให้ปัญหาลุกลามและเกิดการสะสมของปัญหา ไม่สามารถตั้งรับการเปลี่ยนแปลงได้ทัน เกิดความเหนื่อยล้าในการอดทนต่อปัญหา และเข้าสู่ภาวะวิกฤตในที่สุด

2. ปัจจัยเกื้อหนุนในสถานการณ์ (Available situational support) โดยผลการศึกษาพบว่าบิดามารดาและสามีมีอิทธิพลต่อหญิงวัยรุ่นในระยะนี้เป็นอย่างมาก ดังปรากฏในข้อค้นพบของการศึกษาครั้งนี้ว่าเกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การปิดกั้นความช่วยเหลือจากตัวของหญิงวัยรุ่นเอง 2) การถูกปฏิเสธความช่วยเหลือจากครอบครัวหรือสามี ทำให้หญิงวัยรุ่นขาดแคลนแหล่งความช่วยเหลือในขณะที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ เนื่องจากหญิงวัยรุ่นใช้หญิงวัยรุ่นไม่มีงานทำ ไม่มี

รายได้จึงขาดเงินในการยุติการตั้งครรภ์แม้ในพื้นที่จะมีสถานบริการทำแท้งไม่ถูกต้องตามกฎหมายจำนวนมากก็ตาม รวมถึงในการตั้งครรภ์นี้หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองมีความไม่มั่นคงมากขึ้นจากการถูกไล่ออกจากบ้าน บิดามารดาโกรธและไม่สนับสนุนด้านความเป็นอยู่ในอนาคต ซึ่งเป็นเรื่องที่หญิงวัยรุ่นให้ความสำคัญตามการให้ความหมายกับบิดาว่าเป็นใหญ่ของครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจ หากทำให้บิดาไม่พอใจหรือโกรธตนเองอาจถูกตัดความช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่าง ในขณะที่ระยะนี้หญิงวัยรุ่นไม่ทราบถึงแหล่งความช่วยเหลือทางสังคมในด้านอื่น ๆ เพราะรู้สึกอับอายในการสอบถาม หรือการขอรับบริการ ไม่สามารถตอบคำถามต่อสังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Atuyamb; Lynn Muhimbuura (2008) ที่พบว่าหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ถูกกระทำอย่างไม่ยุติธรรมต้องเผชิญกับปัญหาทั้งจากครอบครัวของพวกเธอ สามีของเธอ และจากชุมชนที่อยู่อาศัย ทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมเหล่านี้ต้องการความเห็นอกเห็นใจ และความปลอดภัย ที่พักพิงสำหรับการตั้งครรภ์ ประกอบกับความรู้สึกผิดและละอายใจทำให้เธอกลัวการเข้ารับบริการสุขภาพเพราะยิ่งทำให้รู้สึกอับอายและเสื่อมเสียเมื่อเทียบกับหญิงตั้งครรภ์ปกติ จึงทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลอย่างทันท่วงที

3. กลไกการเผชิญปัญหา (Coping mechanisms) เป็นองค์ประกอบที่ใช้จัดการต่อปัญหาโดยหญิงวัยรุ่นเชื่อว่าการยุติการตั้งครรภ์จะทำให้ตนเองสามารถกลับคืนสู่สภาวะปกติและไม่มีความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้างจึงเลือกใช้กลไกในการเผชิญปัญหาที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ โดยข้อค้นพบจากผลการศึกษา พบว่าหญิงวัยรุ่นในระยะนี้เลือกกลไกการเผชิญปัญหาด้วยการจัดการข้อมูลใน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การปกปิดข้อมูลการตั้งครรภ์กับครอบครัว 2) เปิดเผยกับสามีหรือเพื่อนเพื่อให้ช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาและการพาไปยุติการตั้งครรภ์ 3) การเปิดเผยข้อมูลกับครอบครัวและสามี แต่ในกรณีผู้ให้ข้อมูลถูกปฏิเสธความช่วยเหลือ จึงให้ความหมายกับตนเองว่าไม่มีกลไกการจัดการปัญหาอื่นใดที่ช่วยเหลือได้ จึงต้องยอมจำนนต่อปัญหาและไม่จัดการปัญหาที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ข้อค้นพบจากผลการศึกษายังพบว่าหญิงวัยรุ่นมุ่งค้นหาข้อมูลเฉพาะแนวทางการยุติการตั้งครรภ์มากกว่าการตั้งครรภ์ต่อจากสื่อออนไลน์ ซึ่งสื่อเหล่านี้มักปรากฏความรุนแรงในการยุติการตั้งครรภ์ รวมถึงความเชื่อเรื่องวิญญาณของเด็กทารกที่ถูกทำแท้ง ในขณะที่หญิงวัยรุ่นไม่เคยรับรู้ถึงทางเลือกของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมทำให้ไม่รู้ว่ามีทางเลือกด้านอื่น ๆ นอกจากการยุติการตั้งครรภ์ ชี้ให้เห็นว่าหญิงวัยรุ่นมีข้อมูลในการจัดการชีวิตไม่เพียงพอ ทำให้มีกลไกน้อยลง แม้จะพบว่าแหล่งสนับสนุนบางแหล่งสามารถช่วยเหลือด้านกลไกการจัดการปัญหาให้กับหญิงวัยรุ่นได้ ดังเช่นสถานการณ์ที่สามีรู้ว่าหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์และไม่ได้ทอดทิ้งหญิงวัยรุ่นแต่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทในการเป็นสามีที่ดีให้กับหญิงวัยรุ่น สถานการณ์ที่เพื่อนของหญิงวัยรุ่นให้คำแนะนำเรื่องสถานที่ยุติการตั้งครรภ์แต่ปฏิเสธการพาไปทำแท้ง เป็นต้น ทำให้การสนับสนุนไม่เพียงพอ ไม่ต่อเนื่อง ไม่ได้รับการสนับสนุนตามที่ต้องการทำให้หญิงวัยรุ่นเผชิญกับความคับข้องใจตามลำพังแบกรับปัญหาเพียงผู้เดียวส่งผลต่อการประเมินสถานการณ์ที่รุนแรงมากเกินกว่าความเป็นจริง หรือน้อยกว่าความเป็นจริง และเข้าสู่จุดวิกฤต (Emotional breakdown)

ดังจะเห็นได้ว่าในระยะที่ 2 ยังมีความสัมพันธ์กับระยะที่ 1 เนื่องจาก การให้ความหมายของชีวิตในระยะที่ 2 นี้ หญิงวัยรุ่นได้มองว่าตนเองมีชีวิตที่ล้มเหลว เนื่องจากได้นำสถานการณ์ปัญหาทุกอย่างมาคิดพร้อมกัน เชื่อมโยงกับปัญหาที่สะสมไว้จากระยะที่ 1 เข้าด้วยกันทำให้ปัญหาถูกประเมินว่าเป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ มีการรับรู้ความรุนแรงของเหตุการณ์มากกว่าปกติ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ผลักดันให้หญิงวัยรุ่นกล้าเสี่ยงมากขึ้น ในกรณีที่หญิงวัยรุ่นเลือกจัดการปัญหาแบบเพิ่มความรุนแรงให้กับสถานการณ์นั้น หญิงวัยรุ่นจะเลือกวิธีการเสี่ยงอันตราย เช่น การทำร้ายร่างกาย การยุติการตั้งครรภ์ เป็นต้น ในกรณีที่หญิงวัยรุ่นเลือกวิธีไม่จัดการต่อปัญหานั้น หญิงวัยรุ่นยอมทนอยู่กับปัญหาหรือหลีกหนีปัญหาตลอดเวลาทำให้หญิงวัยรุ่นเหล่านี้อ่อนล้า เหนื่อยหน่ายจนเจ็บป่วยทางจิตจนกระทั่งใช้วิธีการหนีปัญหาโดยการฆ่าตัวตาย โดยมีเหตุผลว่าต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนเองเป็นคนรับผิดชอบต่อปัญหาที่ก่อขึ้น แต่หากทำไม่สำเร็จสถานการณ์รุนแรงดังกล่าวยังใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเรียกร้องให้มีคนเข้ามาช่วยเหลือแก้ปัญหาให้กับตนเอง ซึ่งความคิดดังกล่าวเกิดขึ้นจากการรับรู้ความรุนแรงของปัญหาที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ไม่ได้ไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนว่าจะเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ตามดังปรากฏผลกระทบในระยะถัดไป

ดังนั้นสรุปได้ว่ากระบวนการจัดการชีวิตระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนี้ หญิงวัยรุ่นได้เผชิญสถานการณ์ปัญหาหลายปัญหาและประสบกับสถานการณ์ดังกล่าวหลายครั้ง, มีการจัดการปัญหาที่ผิดพลาดบ่อยครั้งจนทำให้ผลกระทบทางลบเพิ่มขึ้น และยิ่งทำให้หญิงวัยรุ่นเสียสมดุลทางอารมณ์เพิ่มมากขึ้น และเข้าสู่ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งลักษณะสำคัญของกระบวนการจัดการชีวิตในระยะที่ 2 นี้คือ การจัดการปัญหาใน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบสร้างผลกระทบทางลบมากขึ้นและ 2) แบบไม่จัดการปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ในการจัดการด้านอารมณ์ยังพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสื่อสารเชิงลบกับตนเอง ดังจะเห็นจากการให้ความหมายกับตนเองว่า “เต็มไปด้วยความล้มเหลว” “ผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก” และ 2) การตีความหมายภาษาจากผู้อื่นในแง่ลบ เช่น การถูกมารดาปฏิเสธความช่วยเหลือทันที ทำให้หญิงวัยรุ่นตีความหมายว่า ตนเองไม่ได้เป็นที่รักของมารดาอีกต่อไป เป็นต้น ทำให้รูปแบบของการจัดการในระยะนี้เป็นแบบการมุ่งจัดการปัญหาอย่างรวดเร็วทำให้ปัญหาลุกลามมากขึ้น และมุ่งขยายเวลาในการจัดการแต่กลับเพิ่มอารมณ์ทางลบมากขึ้น จนกระทั่งหญิงวัยรุ่นไม่สามารถอดทนต่อปัญหาได้อีกต่อไปและนำไปสู่การจัดการชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ จนกระทั่งมีเงื่อนไขอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องและนำไปสู่การจัดการชีวิตเพื่อคลี่คลายวิกฤตในระยะต่อไป

2.1.3 ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ภายหลังการเกิดวิกฤตย่อมส่งผลต่อความสูญเสียสภาพเดิมที่เคยเป็นไปสู่สถานภาพใหม่ ดังนั้นในระยะนี้หญิงวัยรุ่นเริ่มยอมรับต่อสภาพใหม่เพื่อปรับตัวใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้มีความเหมาะสม และ 2) การปรับสภาพจิตใจ โดยการสื่อสารเชิงบวก เปรียบเทียบชีวิตตนเองกับคนที่ด้อยกว่า และการปฏิบัติตนให้เกิดความผ่อนคลายทางจิตใจ เช่น การสวดมนต์ การเดินห้างสรรพสินค้า เป็นต้น เพื่อเป็นการเบี่ยงเบนจิตใจไปจากปัญหา

ชั่วคราว ซึ่งการปรับตัวเหล่านี้เป็นไปเพื่อให้เกิดความพร้อมต่อการจัดการปัญหาต่าง ๆ โดยเน้นการจัดการใน 3 ด้าน ได้แก่ การจัดการข้อมูล การจัดการด้านความสัมพันธ์ และการจัดการด้านอารมณ์ ซึ่งสถานการณ์ที่สำคัญในระยะนี้คือการแต่งงาน เนื่องจากการแต่งงานมีความสำคัญกับหญิงวัยรุ่นทั้งต่อความรู้สึก ครอบครัว และการดำรงอยู่ในสังคมต่อไป (วรรณวดี เนียมสกุล. 2555: 56) ดังจะเห็นได้จากข้อค้นพบของการศึกษาที่พบว่าในระยะที่ 3 นี้ หญิงวัยรุ่นจะมีการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลรอบข้างเพื่อมาประเมินสถานการณ์และวิธีการจัดการที่เหมาะสม หากสถานการณ์เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน หญิงวัยรุ่นได้ให้คุณค่าต่อ “การตั้งสติ” ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเผชิญต่อสถานการณ์ในลักษณะนี้ แต่เมื่อเกิดสถานการณ์ที่ไม่เร่งด่วน หญิงวัยรุ่นเชื่อว่า ต้อง “มีการคิดทบทวน ไตร่ตรอง” ปัญหาเพื่อเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

จากผลการศึกษาเห็นได้เมื่อเปรียบเทียบระยะที่ 2 และระยะที่ 3 พบว่าหญิงวัยรุ่นมีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน โดยระยะที่ 2 หญิงวัยรุ่นรับรู้ความสามารถของตนเองว่ามีความสามารถในการจัดการต่อปัญหาได้ในระดับต่ำจึงเลือกใช้วิธีการขยายเวลาในการจัดการหรือมุ่งสร้างผลที่รุนแรงเพื่อเรียกร้องให้มีแหล่งสนับสนุนเข้ามาช่วยเหลือ สอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูร่าในเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived self-efficacy) (Bandura. 1986) ที่พบว่าบุคคลจะตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะกระทำสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายได้นั้นขึ้นอยู่กับการมีทักษะและตัดสินใจเกี่ยวกับทักษะของตนเองที่มีอยู่พิจารณาต่อสถานการณ์ จึงจะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกไป การแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ยังเกิดขึ้นจากการคาดหวังผลที่ได้รับ หากคาดหวังต่อผลที่จะได้รับสูงประกอบกับการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงย่อมมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างแน่นอน ดังเช่นในระยะที่ 2 หญิงวัยรุ่นต้องเผชิญกับสถานการณ์แปลกใหม่เป็นสถานการณ์ที่ไม่มีแนวทางการจัดการที่ชัดเจน ไม่สามารถทำนายผลการกระทำได้ จึงทำให้เกิดความเครียดในระดับสูงกว่าปกติซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำลง ดังจะเห็นได้ว่าหญิงวัยรุ่นบางรายได้เป็นที่ปรึกษาให้กับเพื่อนที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม แต่เมื่อการตั้งครรภ์เกิดขึ้นกับตนเองกลับไม่สามารถรับมือต่อสถานการณ์นั้นได้แม้จะมีทักษะการแก้ปัญหาเรื่องการตั้งครรภ์ไม่พร้อมให้กับเพื่อนมาก่อน เนื่องจากการรับรู้ในทักษะของตนเองต่ำลง รับรู้ว่าตนเองไม่มีความสามารถในการจัดการ จึงเกิดความรุนแรงในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม แต่ในระยะที่ 3 หญิงวัยรุ่นได้เปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่การจัดการเนื่องจากเริ่มมีปัจจัยสนับสนุนจากแหล่งช่วยเหลือ เช่น สามีมาสู่ขอ บ้านพักเด็กและครอบครัวให้ความช่วยเหลือเรื่องที่พัก การได้รับกำลังใจจากผู้ที่เคยผ่านวิกฤต เป็นต้น ทำให้เป็นเงื่อนไขที่ช่วยผลักดันให้เกิดการรับรู้ความสามารถสูงขึ้นจากในระยะที่ 2 ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้นมีผลต่อการเลือกแสดงพฤติกรรม มีความพยายามในการมุมานะในการจัดการปัญหา มีผลต่อความคิดและปฏิกิริยาอารมณ์ในเชิงบวก และแสดงพฤติกรรมการจัดการมากกว่ารอคอยหรือคาดเดาต่อผลการกระทำ

จากการอธิบายข้างต้นทำให้เห็นถึงกระบวนการการดังกล่าวทำให้บุคคลสามารถจัดการความคิดของตนเองได้รวมถึงควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ให้เหตุผลต่อการกระทำของ

ตนเอง ดังปรากฏว่าหญิงวัยรุ่นเลิกคิดถึงการฆ่าตัวตาย การกรีดแขนเพื่อประชดต่อสามีเพราะเห็นถึงข้อเสียงที่เกิดขึ้น สามีโมโหมากขึ้น ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่กระตุ้นต่ออารมณ์น้อยใจ เสียใจ จึงมุ่งสื่อสารเชิงบวกกับตนเองว่าทุกอย่างเป็นไปตามกรรม เกิดขึ้นเพราะการกระทำของตนเอง และเบี่ยงเบนอารมณ์ของตนเองไปสู่สิ่งที่ผ่อนคลาย สอดคล้องกับการอธิบายของลาซารัสและโฟล์คแมน (Lazarus and Folkman. 1984: 141-157) อธิบายว่าบุคคลใช้กระบวนการจัดการทางความคิดและอารมณ์ ด้วยการให้ความหมายต่อสถานการณ์โดยมุ่งหาข้อดีของการเกิดวิกฤต ไม่คิดถึงเหตุการณ์ที่ทำให้ทุกข์ใจ ใช้กลยุทธ์เบี่ยงเบนความสนใจไปสู่สิ่งอื่น โดยเฉพาะในสังคมที่นับถือศาสนาพุทธ จะมีการพยายามจัดการต่ออารมณ์และความคิดด้วยการหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ถ่ายเทความทุกข์ใจไปสู่ "กรรม" ไม่ว่าจะเป็นกรรมปัจจุบันที่ปฏิบัติตัวไม่ดี ทำให้พ่อแม่ต้องเสียใจหรือกรรมในภพชาติที่ผ่านมาทำให้ต้องประสบต่อวิบากกรรมเช่นนี้ ซึ่งเป็นกระบวนการปรับสภาพทางจิตใจให้ยอมรับกับชีวิตที่กำลังพบกับความตกต่ำถึงขีดสุดหรือวิกฤตจนไม่รู้ว่าจะไปทางไหน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวรรณวดี เนียมสกุล (2556: 75-76) ที่พบว่าหลักศาสนาพุทธมักนำมายึดเหนี่ยวเพื่อก้าวข้ามเรื่องราวต่าง ๆ คือ คำกล่าวที่ว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม บุคคลย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง อะไรจะเกิดก็ต้องเกิด เป็นกรรมของตนเอง เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มหญิงวัยรุ่นเหล่านี้มักเลือกปฏิบัติธรรม สวดมนต์ก่อนเข้านอน เพื่อให้พร้อมต่อการเผชิญการตั้งครรภ์ต่อไป เพราะรู้สึกสบายใจมากขึ้น แม้สถานการณ์ยังไม่ได้ถูกแก้ปัญหาก็ตาม แต่เมื่อมีการเปิดใจยอมรับ มีทรัพยากรอื่น ๆ มาสนับสนุน รวมถึงการสนับสนุนกำลังใจจากครอบครัว สามีหรือคนที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ย่อมทำให้อารมณ์คลี่คลายจากภาวะเคร่งเครียด ทำให้วัยรุ่นมีเวลาในการตั้งสติไตร่ตรอง ชั่งใจถึงผลดีผลเสีย คิดหาวิธีการต่าง ๆ ได้มากขึ้น รวมถึงการรับรู้การสนับสนุนจากทรัพยากรภายนอกมากขึ้น ทั้งจากการให้โอกาสจากครอบครัว โรงเรียน นายจ้างที่สนับสนุนจ้างงานต่อไปขณะตั้งครรภ์ ทำให้รู้สึกถึงความมั่นคงในชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนความคิดเป็นการยอมรับต่อทารก ให้คุณค่าต่อทารกที่เปลี่ยนไป ยกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งที่ให้ความหมายต่อทารกในระยะวิกฤตว่าเป็นอุปสรรคของชีวิต แต่เมื่ออยู่ในระยะคลี่คลายวิกฤตแล้วผู้ให้ข้อมูลรายนี้ได้ให้ความหมายต่อทารกในครรภ์ว่าเป็น "เพื่อน" ช่วยให้คลายเหงาเวลาสามีไม่อยู่หรือ สามีไม่สนใจ

2.1.4 ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ในระยะที่ 4 นี้หญิงวัยรุ่นสถานการณ์ได้เริ่มกลับคืนสู่สภาวะปกติ หญิงวัยรุ่นไม่ได้ใช้เวลาไปกับแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังเช่นในระยะที่ 3 แต่เริ่มวางแผนกับอนาคต หาวิธีป้องกันวิกฤตไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำ และการปรับตัวให้สู่สภาวะสมดุล นั่นคือความสมดุลใน 3 ด้าน (Nick Bloom; Tobias Kretschmer; and John Van Reenee. 2006) ได้แก่ 1) สมดุลด้านเวลาที่ใช้กับสถานการณ์ปัญหา (Time balance) นั่นคือไม่ใช้เวลาไปกับสถานการณ์ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งมากจนเกิน 2) สมดุลด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหากับปัญหา ดังจะเห็นได้ว่าหญิงวัยรุ่นมีส่วนร่วมต่อการวางแผนอนาคตของตนเอง มีอิสระเสรีภาพในการตัดสินใจ ไม่ถูกกดดันจากสถานการณ์ปัญหา 3) สมดุลด้านระดับความพึงพอใจในการใช้ชีวิต (Satisfaction balance) นั่นคือการพึงพอใจต่อสถานะที่เกิดขึ้นแม้

จะเป็นความเปลี่ยนแปลงแต่สามารถยอมรับต่อการเป็นมารดาที่ดีของบุตรได้ สามารถสื่อสารเชิงบวกและสร้างความภาคภูมิใจทดแทนชีวิตที่ผิดพลาดในอดีต เนื่องจากหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมให้ความหมายต่อชีวิตตนเองว่าเป็นสิ่งผิดพลาด เต็มไปด้วยความล้มเหลว ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2552: 3) ที่แบ่งการฟื้นตัวของบุคคลภายหลังการเกิดวิกฤตที่ต้องมีผลกระทบตกค้างอยู่ภายในจิตใจเสมอ แต่บุคคลเหล่านี้สามารถฟื้นตัวให้เกิดความสุขและแจ่มใสได้อีกครั้ง ขึ้นอยู่กับความสามารถในการกลับคืนตัวของแต่ลบุคคล ซึ่งอาจปรากฏได้ทั้งในแง่บวก เช่น การเรียนรู้และเข้าใจชีวิตมากขึ้น มีเหตุผลและสามารถให้อภัยทั้งตนเองและผู้อื่นได้มากกว่าเดิม เป็นต้น และเกิดขึ้นในแง่ลบ เช่น กลายเป็นคนหวาดระแวง มองโลกแง่ร้าย มีความหลังฝังใจระยะยาว เป็นต้น ดังจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลบางรายยังคงหวาดกลัวว่าจะถูกสามีกลับมาทำร้ายร่างกายอีกครั้ง ผู้ให้ข้อมูลบางรายยังร้องไห้เสมอเมื่อเล่าถึงเหตุการณ์ที่ยอมรับกับมารดาว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ แต่อย่างไรก็ตามหญิงวัยรุ่นเหล่านี้ยังคงดำรงชีวิตได้อย่างปกติในสังคมพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ อันเกิดจากการมีความเข้มแข็งทางใจ (Resilience) นั่นคือความสามารถในการฟื้นตัวกลับสู่สภาพปกติได้ในเวลาอันรวดเร็ว แม้ภายหลังการผ่านพ้นวิกฤตแล้วปัญหายังคงมีอยู่ก็ตาม (ฐิติกาญจน์ อินทาปัจ. 2553: 15-16 อ้างอิงจาก Bonanna. 2004) เนื่องจากความเข้มแข็งทางใจนั้นเป็นปัจจัยปกป้อง (Protective factors) ที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญปัจจัยเสี่ยง เอาชนะหรือหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะเกิดผลทางลบได้ ดังจะเห็นได้ว่าข้อค้นพบในการศึกษาของระยะนี้ หญิงวัยรุ่นได้มีการวางแผนการดำเนินชีวิต การหาวิธีการป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำ และการปรับตัวกลับเข้ามาสู่สภาพแวดล้อมเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเข้มแข็งทางใจ ที่เป็นความสามารถในการคงไว้ซึ่งวิธีการเผชิญปัญหา (Coping) และการปรับตัว (Adaptation)

กระบวนการในการยอมรับต่อสถานภาพใหม่นั้น แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การยอมรับความสูญเสีย (Accept losses) โดยการนำกลไกทางสังคมบางอย่างมาทดแทนสิ่งที่สูญเสีย ดังเช่น เห็นว่าตนเองสามารถเป็นแม่ที่ดีได้แม้จะเคยเป็นบุตรที่ไม่ดีก็ตาม 2) การลดความสูญเสีย (Reduce losses) เป็นการป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำซ้อน โดยการหมั่นสังเกตสัญญาเตือนอันตรายต่าง ๆ จากนั้นคาดการณ์และวางแผนป้องกันที่แข็งแรงมากกว่าเมื่อก่อน ดังจะเห็นได้ว่าหญิงวัยรุ่นมีการวางแผนการกลับไปเรียนหนังสือเพื่อให้มีวุฒิการศึกษาที่สูงเพียงพอต่อการสมัครงานที่มีความมั่นคงในหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่ง เป็นต้น 3) การแสวงหาทางเลือกใหม่ (Choose change) เป็นการหาทางเลือกใหม่เพื่อป้องกันความสูญเสีย เป็นการเปลี่ยนแปลงในการใช้ชีวิต (Change in use) จากเดิมที่เคยใช้ชีวิตเสี่ยงดังเช่นในระยะที่ 1 จึงได้หันเหชีวิตไปสู่การมุ่งหารายได้มาจุนเจือครอบครัวและสร้างอนาคตให้กับบุตร หรือการเปลี่ยนแปลงสถานที่ (Change in location) ดังจะเห็นได้ว่าหญิงวัยรุ่นบางรายได้ปรับเปลี่ยนสถานที่ทำงานเพื่อป้องกันการติดตามของสามี และจะถูกทำร้ายร่างกายอีกครั้ง

2.2 ด้านระบบความสัมพันธ์ทางสังคม

ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เนื่องจากมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มีการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และสร้างแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นแรงสนับสนุนที่บังคับให้บุคคลกระทำหรือเป็นอุปสรรคที่ต่อต้านการกระทำของบุคคล อันนำไปสู่การประเมินความเป็นไปได้ที่จะทำจัดการต่อชีวิตตนเองอย่างไร (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545: 90-93 อ้างอิงจาก Heider. 1958) แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของระบบทางสังคมขนาดใหญ่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่น ต้องอาศัยการศึกษากับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ดำเนินงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นกรมอนามัย, โรงพยาบาล, บ้านพักเด็กและครอบครัวประจำจังหวัด, หน่วยงานอิสระและวิทยากรประจำหมู่บ้าน ดังนั้นในการอภิปรายครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอความสัมพันธ์ความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบตามทฤษฎีระบบนิเวศน์ของบรอนเฟนเบรนเนอร์ร่วมกับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตามหน่วยงานดังกล่าว ตามระยะของการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น ได้ดังนี้

2.2.1 ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤต

ในการอภิปรายผลระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์นี้มีความเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างหญิงวัยรุ่นกับระบบต่าง ๆ ของสังคม การมีปฏิสัมพันธ์นี้ก่อให้เกิดการสะสมของปัญหา เพิ่มปริมาณปัญหาและนำพาหญิงวัยรุ่นให้เข้าสู่ระยะวิกฤตในลำดับถัดไป เมื่อหญิงวัยรุ่นเหล่านี้ได้มีปฏิสัมพันธ์ด้วยทำให้เกิดการตีความ การรับรู้และประเมินต่อสถานการณ์เพื่อนำไปสู่การจัดการแบบปัญหาที่ประสบ ซึ่งปฏิสัมพันธ์เหล่านี้สามารถช่วยอธิบายถึงเงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องต่อการสะสมปัญหาและเพิ่มระดับความเครียดให้กับหญิงวัยรุ่น ได้ดังนี้

ระบบจุลภาค

ระบบจุลภาคเป็นระบบที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง โดยพบว่าในระยะนี้หญิงวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ ดังนี้

1. หญิงวัยรุ่นกับครอบครัวเดิม จากผลการศึกษาพบว่าในระยะนี้สามารถแบ่งสถานการณ์ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ก่อนมีเพศสัมพันธ์กับสามี และหลังมีเพศสัมพันธ์กับสามี ในช่วงก่อนมีเพศสัมพันธ์กับสามี พบว่าครอบครัวเดิมของหญิงวัยรุ่นมีทั้งครอบครัวที่อยู่พร้อมหน้าพร้อมตามีความสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี และครอบครัวที่แตกแยกนั่นคือบิดามารดาแยกทางกัน บิดามารดาใช้ความรุนแรงในครอบครัว มีความเกี่ยวข้องกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูของหญิงวัยรุ่น ใน 2 รูปแบบนั่นคือ 1) หญิงวัยรุ่นได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ของตนเอง โดยกลุ่มนี้ยังได้รับการส่งเสริมให้เรียนหนังสือตามเกณฑ์ และในครอบครัวมีบิดาเป็นใหญ่ในบ้าน มีอำนาจในการควบคุมกฎระเบียบและลงโทษบุตรเมื่อกระทำผิด เป็นเจ้าของที่พักอาศัยทำให้ความสัมพันธ์ในระยะนี้ผู้ให้

ข้อมูลได้ให้ความหมายกับบิดาว่าเป็นคนดุ ใช้การลงโทษที่รุนแรง ทำให้ลักษณะของการเลี้ยงดูบุตรเป็นแบบเข้มงวด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่นหญิงวัยรุ่นเหล่านี้จะติดเพื่อน ให้ความสำคัญกับเพื่อน และแยกตัวออกจากครอบครัวทำให้ถูกลงโทษจากบิดาบ่อยครั้งตามระดับความผิด แต่ผู้ให้ข้อมูลได้เลือกแสดงออกถึงพฤติกรรมเชิงลบมากขึ้นดังคำพูดว่า “ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ” ดังนั้นแม้บริบทของครอบครัวจะอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตาหรือแตกแยกกันนั้น หญิงวัยรุ่นจะมีปัญหาขัดแย้งกับบิดาของตนเองเสมอ ในขณะที่ความสัมพันธ์กับมารดานั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากกว่าบิดา โดยเฉพาะในครอบครัวที่แตกแยกแต่ผู้ให้ข้อมูลยังคงได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากมารดา ทำให้เห็นถึงความยากลำบากของมารดา มารดามุ่งหารายได้เพื่อมาเลี้ยงดูบุตรทำให้ลักษณะของการเลี้ยงดูเป็นแบบปล่อยปละละเลย ไม่มีการพูดคุยถึงปัญหาของบุตร 2) หญิงวัยรุ่นไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ โดยกลุ่มนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากย่าหรือยายตั้งแต่เด็ก มีความผูกพันกับย่าและยายมากกว่าบิดามารดา โดยลักษณะของการเลี้ยงดูจากย่า/ยายนั้นมีทั้งลักษณะที่เข้มงวด โดยกลุ่มนี้พบว่ามีปัญหาความขัดแย้งมากขึ้นเมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่น เนื่องจากย่า/ยายไม่มีการปรับหรือยืดหยุ่นต่อการเลี้ยงดูหลานในช่วงวัยรุ่น ยังคงยึดถือกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ควบคุมดังเช่นเด็กเล็ก ในขณะที่บางรายมีพฤติกรรมเชิงลบมากขึ้นเมื่อย่า/ยายเสียชีวิตลง เพราะปราศจากคนควบคุมดูแลอย่างกะทันหัน เมื่อย้ายกลับมาอยู่อาศัยกับบิดามารดาของตนทำให้มีความสัมพันธ์เฉพาะ นั่นคือ หญิงวัยรุ่นไม่เชื่อฟังบิดามารดาของตนเอง โดยให้เหตุผลว่า “ไม่ได้เลี้ยงดู” ในขณะที่บิดามารดาไม่กล้าดุด่าว่ากล่าวหรือควบคุมผู้ให้ข้อมูลเช่นเดียวกัน แต่จะใช้การตามใจหรือหาเงินมาทดแทนที่ไม่ได้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรมาตั้งแต่เด็ก เช่น การอนุญาตให้หยุดเรียนหนังสือ การอนุญาตให้เที่ยวตามสถานเริงรมย์ เป็นต้น ดังที่ได้กล่าวมาทำให้เห็นได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกันในครอบครัวมีเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของช่วงวัยของผู้ให้ข้อมูล และสถานการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลให้มีความขัดแย้งกับครอบครัวมากขึ้น มีการฝ่าฝืนกฎของครอบครัวมากขึ้น และนำไปสู่การตีตัวออกห่างจากครอบครัวและมีเพศสัมพันธ์กับสามี

ภายหลังจากการมีเพศสัมพันธ์กับสามี ปรากฏผลการศึกษาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) หญิงวัยรุ่นยังคงอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิม แต่ใช้การปกปิดเรื่องการมีเพศสัมพันธ์กับสามีกับครอบครัวของตนเอง เพราะเกรงกลัวต่อความผิด กลัวถูกห้ามให้คบหากัน ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้บิดามารดาไม่เคยรู้มาก่อนจึงไม่มีการแนะนำเรื่องการป้องกันหรือคุมกำเนิดที่ถูกต้อง ดังนั้นเห็นได้ว่าครอบครัวเดิมมีอิทธิพลกับหญิงวัยรุ่นในแง่ของการคุมกำเนิด และการดำรงชีวิตเพราะหญิงวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวมาก่อนหน้านี้ จึงเลือกจัดการชีวิตแบบปกปิดความลับ 2) หญิงวัยรุ่นที่ย้ายออกมาอยู่อาศัยกับสามี ในกรณีนี้หญิงวัยรุ่นเลือกหนีออกจากบ้าน ทำให้เกิดข้อจำกัดเรื่องที่อยู่อาศัย, ไม่มีรายได้, ไม่มีงานทำ ทำให้เลือกมาอยู่อาศัยร่วมกับสามี ดังนั้นหญิงกลุ่มนี้ได้ตัดขาดความสัมพันธ์กับครอบครัวเดิมของตนเอง ไม่มีติดต่อสื่อสารกัน และบางรายมีสามีมาหมั้นหมายกับมารดา ซึ่งมารดาได้ยกให้เนื่องจากข้อจำกัดที่มารดาพยายามลดค่าใช้จ่าย

ภายในบ้าน จึงยินยอมยกให้ตั้งแต่ผู้ให้ข้อมูลอายุยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ดังนั้นกลุ่มนี้จะไม่มีการคุมกำเนิดและนำมาสู่การตั้งครรภ์ในระยะต่อมา

2. หญิงวัยรุ่นกับโรงเรียน พบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีเพศสัมพันธ์กับสามีตั้งแต่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescents) หรือมีอายุอยู่ระหว่าง 14-16 ปี กลุ่มนี้เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปสู่ตอนปลาย หญิงวัยรุ่นบางรายปฏิเสธการเรียนต่อ บางรายออกจากโรงเรียนกลางคัน และโรงเรียนไม่ได้ติดตามกลับไปศึกษาต่อเพราะมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับครูที่โรงเรียน จึงไม่กลับไปเรียนหนังสือ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลที่มีเพศสัมพันธ์กับสามีและตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescents) หรือมีอายุอยู่ระหว่าง 17-20 ปี บางรายอยู่ระหว่างการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและต้องออกจากมหาวิทยาลัยกลางคันเนื่องจากตั้งครรภ์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างหญิงวัยรุ่นกับโรงเรียนนั้นมีทั้งความสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี แต่ทุกรายได้ออกจากระบบการศึกษากลางคันจึงส่งผลต่อวุฒิการศึกษาในระดับต่ำ และกลายเป็นแรงงานไร้ฝีมือในที่สุด

ในขณะที่การสอนเรื่องเพศศึกษาให้กับหญิงวัยรุ่นยังมีข้อจำกัดในด้านตัวบุคลากรทางการศึกษา ที่มุ่งให้คำแนะนำกับหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไปในแนวทางการผลักไสให้ออกจากระบบการศึกษาเพื่อไปตั้งครรภ์และคลอดบุตร จึงให้กลับเข้ามาเรียน รวมถึงครูยังมีทัศนคติที่ “ไม่เปิดใจ” เกี่ยวกับการสอนเพศศึกษาให้กับเด็กนักเรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของสหวิชาชีพ และวิทยากรจากชุมชน ดังนี้

การคุ้มครองเด็กเนี่ยเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายตัวด้วยนะครับ ปัญหาของครูที่แท้จริงคือครูรู้กฎหมายพวกนี้หรือไม่ เค้ารู้แต่เรื่องระเบียบวินัยอย่างเดียว เค้าไม่รู้ว่าจะคุ้มครองเด็กอย่างไร ครูก็จะผลักให้เด็กจากโรงเรียนไปก่อน แต่จริง ๆ แล้วสถานศึกษาต้องไม่ผลักดันให้นักเรียนออกจากสถานศึกษานะครับ ต้องหาทางช่วยเหลือเด็กนักเรียนตามความเหมาะสมและปลอดภัย (สหวิชาชีพ)

พี่ว่าเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งนะ มีอยู่ครั้งหนึ่งพี่ไปที่โรงเรียน พี่ก็เริ่มจากเราต้องรู้จักอวัยวะของเราก่อน พี่ก็ให้เด็กวาดรูปของตัวเอง ตอนไม่ใส่เสื้อผ้า เอาให้เหมือนที่สุดก็วาด ๆ ไป ไม่มีอะไร พอมาถึงตรงอวัยวะเพศ ก็มีเด็กผู้ชายคนหนึ่ง เค้าวาดอวัยวะเพศของเค้านะ มันเป็นอย่างนี้ ๆ มีขนขึ้นแบบนี้ ครูก็เดินไปตีมือเลย แล้วก็ดุว่า โอ้โห!! จะวาดอะไรขนาดนี้เลยเหรอ!! พี่ว่าครูเองก็ไม่เปิดใจ พี่เองจะเรียกชัดๆ เลยนะ พี่จะเรียก จู๋ พี่จะเรียก จิ๋ม แล้วพี่จะสอนว่าแล้วมันจะท้องกันได้ยังไง จู๋เจอจิ๋มยังไง เด็กจะเข้าใจจากการสอนตรง ๆ มากกว่า (วิทยากรจากชุมชน)

3. หญิงวัยรุ่นกับสามี พบว่าในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ย่างเข้าสู่วัยรุ่น มีความสนใจต่อเพศตรงข้าม ประกอบกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่เข้มงวดมากเกินไปหรือปล่อยปละละเลย ทำให้หญิงวัยรุ่นได้มีโอกาสใกล้ชิดกับสามีมากขึ้น และนำไปสู่การคบหากันอย่างไม่เปิดเผย สามีได้มีการชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์ ทำให้หญิงวัยรุ่นตัดสินใจยินยอมเพราะต้องการได้รับความรักจากสามี และบางรายต้องการแยกตัวออกจากครอบครัวเดิมของตนเอง จึงเลือกการพึ่งพิงสามีแทนการพึ่งพิงครอบครัวเดิม แต่จะพบว่าลักษณะของการคบหากับสามีมักเป็นระยะสั้น รู้จักกันผิวเผินโดยเฉพาะ

กลุ่มหญิงวัยรุ่นที่มีปัญหาความสัมพันธ์และปัญหาหนี้สินกับครอบครัวของตนเอง จึงตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วในการมีเพศสัมพันธ์กับสามี ในขณะที่บางรายยินยอมมีเพศสัมพันธ์กับสามีเพียงเพราะต้องการมีชีวิตอิสระ ไม่ต้องการผูกมัดกับใคร มีความสัมพันธ์ไม่จริงจังแต่ปราศจากการคุมกำเนิดทำให้ตั้งครรภ์ในที่สุด

4. หญิงวัยรุ่นกับเพื่อน พบว่าในระยะนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญกับเพื่อน รวมถึงบริบทกลุ่มเพื่อนมักเป็นกลุ่มที่หญิงตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร มีการชักชวนให้ออกจากบ้าน ชักชวนให้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงคอยให้กำลังใจ รับฟังเมื่อผู้ให้ข้อมูลมีปัญหากับครอบครัว จึงเลือกที่จะมีความสุขดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “มีความสุขตามภาษาวัยรุ่น” เพราะการอยู่กับเพื่อนเป็นสิ่งที่ช่วยทดแทนความเอาใจใส่ของพ่อแม่ได้ ดังนั้นเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมเสี่ยงและการเข้าสู่สถานการณ์เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ต่าง ๆ

ระบบปฏิสัมพันธ์

ระบบปฏิสัมพันธ์ในระยะก่อนเกิดวิกฤต พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ระบบที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของหญิงวัยรุ่น ซึ่งพบความสัมพันธ์ดังนี้

1. ครอบครัวและโรงเรียน ดังที่ได้กล่าวไปในระบบจุลภาคที่หญิงวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนมีทั้งรูปแบบที่ดีและไม่ดี แต่เมื่อตั้งครรภ์หรือย้ายไปอยู่กับสามีทำให้หยุดเรียนกลางคัน ทำให้กลายเป็นแรงงานที่ได้ค่าจ้างต่ำ ขาดความรู้ มีข้อจำกัดในการพัฒนาตัวเองหรือแข่งขันกับผู้อื่น และเข้าสู่วงจรความยากจนทำให้มีอุปสรรคต่อการจัดการชีวิตหรือทางเลือกต่าง ๆ ในการจัดการชีวิต ทำให้หญิงวัยรุ่นต้องพึ่งพากับครอบครัวมากขึ้น ในขณะที่โรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการดูแลนักเรียนในเรื่องการตั้งครรภ์ไม่พร้อมอยู่ โดยการจัดตั้งแกนนำเพื่อนนักเรียน ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายเกี่ยวกับทางเลือกของการยุติการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยการแยกกลุ่มนักเรียน ดังหนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสีเขียว คือ กลุ่มที่ไม่มีแฟนและไม่เคยมีเพศสัมพันธ์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสีเหลือง คือ กลุ่มที่มีแฟนแต่ยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสีแดง คือ กลุ่มที่มีแฟนและมีเพศสัมพันธ์แล้ว

โดยให้แกนนำเป็นผู้สังเกตความเสี่ยง หากพบว่ามีแนวโน้มที่จะตั้งครรภ์ แกนนำเหล่านี้จะเข้าถึงได้รวดเร็วมากกว่ากลุ่มครู และสามารถชี้แนะแนวทางเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับเพื่อนได้ แต่อย่างไรก็ตามยังมีความขัดแย้งกับครอบครัว เนื่องจากผู้ปกครองไม่เห็นด้วยต่อการจัดกลุ่มบุตรของตนให้อยู่ในกลุ่มเสี่ยง เพราะรู้สึกอับอายและรู้สึกว่าลูกตนเองเป็นกลุ่มเด็กที่มีปัญหา จึงปฏิเสธคำแนะนำของครู นอกจากนี้ยังห้ามไม่ให้บุตรสาวคบหากับเพื่อนที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนอีกด้วย สอดคล้องกับคำกล่าวของบุคลากรเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

เค้ากลับมาเรียนโรงเรียนนี้ไม่ได้ ต้องย้ายไปอยู่โรงเรียนอื่น โรงเรียนนี้ก็ไม่อยากรับ ในฐานะที่เราเป็นเขตเนี่ย เราจะทำอย่างไรก็จะแก้ปัญหาของค่านิยมของผู้ปกครองหรืออะไรต่าง ๆ (สหวิชาชีพ)

พ่อแม่ไม่ยอมรับ อย่างลูกติดยาเสพติด เสี่ยงติดยาเสพติดอันนี้พอคุยกันรู้เรื่อง พอเสี่ยงทางเพศเมื่อไหร่เป็นผู้หญิงอย่างเนี้ย ทะเลาะกับชาวบ้านเลยนะ คือบอกไม่ได้เลยนะเค้ารับไม่ได้ พอเราเข้มงวดเรื่องนี้

แยกกลุ่มเสี่ยงนะ พอพ่อแม่เค้ารู้ พ่อแม่เค้าจะมาด่าว่าครูหาว่าลูกเค้าเสี่ยงเหรอ เค้าไม่ยอมรับ จริง ๆ การคัดกรองยิ่งมีประสิทธิภาพเท่าไหร่ ครูก็ยิ่งเสี่ยงเท่านั้น ถ้าเอาความจริงมาแฉ มาสู่สังคมไม่ได้เลย (ครู)

2. ครอบครัวและสามีของหญิงวัยรุ่น พบว่าครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลบางรายมีปัญหาหนี้สิน ยากจน และปัญหาความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวทำให้หญิงวัยรุ่นต้องออกจากบ้านหรือออกจากระบบการศึกษาเพื่อไปทำงานช่วยเหลือครอบครัว และได้พบกับสามี โดยระหว่างการคบหากับสามีและมีเพศสัมพันธ์กับสามีนั้นหญิงวัยรุ่นใช้การปกปิดความสัมพันธ์เนื่องจากบิดาห้ามไม่ให้คบหาแฟนเพื่อให้หญิงวัยรุ่นมุ่งมั่นตั้งใจเรียนหนังสือ

3. โรงเรียนและกลุ่มเพื่อน พบว่ากลุ่มเพื่อนของหญิงวัยรุ่นสนิทสนมด้วยมักเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและตั้งครรภ์ในวัยเรียน ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งที่มีเพื่อนทั้งกลุ่มเป็นหญิงตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เมื่อเพื่อนตั้งครรภ์ทำให้โรงเรียนให้ออกจากระบบการศึกษาเพื่อไปตั้งครรภ์ คลอดบุตร แต่ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องคำแนะนำเรื่องการศึกษานอกระบบ แต่อย่างไรก็ตามจากความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการตั้งครรภ์เป็นเรื่องที่พบเห็นได้บ่อย แม้จะถูกดุด่าว่ากล่าวแต่หากสามารถดูแลตนเองหรือเลี้ยงดูบุตรได้จึงไม่เป็นปัญหา ทำให้หญิงวัยรุ่นยังคงมีพฤติกรรมเสี่ยงและใช้ชีวิตประมาทต่อไป

ระบบภายนอก

ระบบภายนอกในระยะที่ 1 นี้เป็นส่งผลกระทบกับหญิงวัยรุ่นโดยการสร้างสถานการณ์ปัญหาให้กับหญิงวัยรุ่นในทางอ้อม โดยพบว่า

1. สถานเริงรมย์หรือสถานที่เที่ยวกลางคืน โดยพบว่า ในพื้นที่แห่งนี้มีความเป็นเมืองมีประชากรหนาแน่น เป็นย่านท่องเที่ยว มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูง ทำให้สถานเริงรมย์หรือสถานที่เที่ยวกลางคืนมีอยู่ในพื้นที่แห่งนี้จำนวนมาก ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม การข่มขืน รวมถึงความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น เนื่องจากสถานประกอบการได้อนุญาตให้เด็กที่อายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดเข้าใช้บริการ รวมถึงถึงอนุญาตให้เด็กสาวมาทำงานในสถานที่แห่งนี้ ดังคำบอกเล่าจากวัยรุ่นหญิงรายหนึ่ง

น่าจะเป็นแบบที่กินที่เที่ยวด้วยนะพี่ จะเป็นจากสภาพแวดล้อมที่กินเที่ยว เพราะที่นี่มันเยอะขึ้น คือหาง่ายมาก ที่นี้เค้าก็มีกฎห้ามเด็กเข้าก็จริง แต่ว่าเข้าได้ แบบมีรุ่นน้องไป ไม่เป็นไรเดี๋ยวพี่พาเข้าไปเอง ทำให้เด็กมันก็อยากลองอยากกิน ยิ่งเที่ยว มันเร็วไปหมด (ผู้ให้ข้อมูลหลัก)

2. นโยบายของโรงเรียน พบว่ายังไม่สนับสนุนถึงการแก้ไขปัญหาด้านการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่เฉพาะเจาะจง เนื่องจากครูมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการดูแลเด็กนักเรียนได้อย่างเป็นรายบุคคล นโยบายของโรงเรียนมุ่งเน้นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และเน้นวิชาการให้กับเด็กมากกว่าการเสริมทักษะชีวิต ทำให้ละเลยเด็กกลุ่มเสี่ยงซึ่งมีปริมาณน้อยกว่ากลุ่มเด็กปกติ หรือแม้แต่การจัดกิจกรรมที่เตรียมภูมิคุ้มกันให้กับกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่มีภาวะเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์นั้นเป็นการจัดกิจกรรม

แบบ “เหมาโหล” ทำให้กลุ่มหญิงวัยรุ่นเหล่านี้ถูกทอดทิ้ง และมีความสัมพันธ์ที่ห่างเหินจากครูเพราะรับรู้ว่าตนเองเป็นกลุ่มเด็กมีปัญหา ครูไม่สนใจ จึงเลือกปรึกษากับเพื่อนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงด้วยกัน และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มหญิงวัยรุ่นเหล่านี้ตัดสินใจออกจากการศึกษากลางคัน ดังคำกล่าวของบุคลากรเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาดูแลเด็กได้ไม่ทั่วถึง นโยบายของโรงเรียนก็มุ่งเน้นเรื่องวิชาการมากเกินไป เด็กที่มีปัญหาเนี่ยเค้าจะไม่เน้นเรื่องของตัวนี้ มองตรงนี้ว่าเป็นแค่ส่วนย่อย เป็น subset ตัวหนึ่งเท่านั้น อย่างเช่นมีเด็กสัก 40 คนในห้อง แล้วมีเด็กเสี่ยงอยู่ 2 คนก็สามารถตัดได้เหมือนกัน นี่เป็นเรื่องของค่านิยมเหมือนกันนะคะ ซึ่งจะโทษครูอย่างเดียวก็ไม่ได้ โรงเรียนเองก็เน้นการจัดกิจกรรมแบบเหมือนกันหมดแบบเหมาโหล (บุคลากรเขตพื้นที่การศึกษา)

3. สื่อทางสังคม จากการสัมภาษณ์กับวิทยากรชุมชนพบว่าการที่หญิงวัยรุ่นได้ตั้งครรภ์ไม่พร้อม เกิดจากการอาศัยอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจที่มีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีความรวดเร็ว มีเครือข่ายที่เสถียร ทำให้การสื่อสารง่ายขึ้นสามารถนัดพบหรือติดต่อกันได้อย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์กันในที่สุด

ความรวดเร็วของสื่อพี่ว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งเลยนะ การสื่อสารเนี่ยทำให้เด็กสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้เร็วขึ้น พอตรงนี้เร็วขึ้นทุกอย่างก็เร็วตามไป ไม่ว่าจะหา web ทำแท้งเถื่อน มันกลายเป็นว่าจังหวัดนี้มันมีให้หมดเลยอ่ะคุณจะทำอะไรล่ะ (วิทยากรชุมชน)

ระบบมหภาค

ระบบมหภาคเป็นระบบที่ครอบคลุมต่อความเป็นอยู่ของหญิงวัยรุ่นและระบบทั้งหมด โดยพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับบริบทพื้นที่ ที่สร้างแบบแผนการดำเนินชีวิตให้วัยรุ่นหญิงทั้งที่อพยพเข้ามาและดำรงอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้มาตั้งแต่กำเนิด ดังนี้

1. บริบททางเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยจังหวัดแห่งนี้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีแรงงานอพยพเข้าสู่พื้นที่ ซึ่งเป็นแรงงานชาวไทยมากกว่าชาวต่างด้าว แต่ได้มีแนวโน้วแรงงานที่อพยพเข้าสู่พื้นที่แห่งนี้มีอายุน้อยลงอย่างต่อเนื่อง และเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่เข้ามาทำงานในโรงงานและเพื่อเข้ามาเป็นสาวขายบริการ ที่เดินทางมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ โดยพื้นที่แห่งนี้ขับเคลื่อนด้วยระบบเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวและด้านอุตสาหกรรมเป็นหลักทำให้ค่าครองชีพสูงและประชากรที่หนาแน่นส่งผลต่อที่อยู่อาศัยที่หายากและค่าเช่าที่พักมีราคาสูง ซึ่งการเคลื่อนย้ายของประชากรแฝงที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ ทำให้มีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงในจังหวัดแห่งนี้ สอดคล้องกับคำกล่าวของสูติแพทย์และหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว *“กลุ่มวัยรุ่นที่เข้ามาจังหวัดนี้ ส่วนใหญ่เค้าจบ ป.6 หรือว่า ม.ปลาย แต่สวนใหญ่ก็ ม.3 พวกนี้จะเข้ามาหางานทำ ก็คือเข้าโรงงานเพราะแถบเรานี้มีโรงงานอุตสาหกรรมเยอะ กลุ่มแรงงานใหญ่เลยก็มาจากทางภาคเหนือ ทางอีสาน สังเกตดูในโรงงาน คุณเชื่อมั้ย ร้อยละ 99 เนี่ยเป็นคนอีสาน” (แพทย์)*

มันเป็นความจริงอยู่เรื่องนึงว่า เคสที่อยู่ในนี้เนี่ย เป็นคนที่อื่น พ่อแม่เป็นคนที่อื่นหมดเลย สอบถามดูประวัติเด็กที่มาอยู่กับเรา ณ ปัจจุบันนี้ 11-12 คนนี้ พ่อแม่เป็นคนอีสาน ไม่ใช่คนที่นี่ เค้ามาหางานทำที่นี่ คือ ระยะหนึ่งงานก่อสร้างที่ยังไม่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาเนี่ย งานทั้งหลายทั้งแหล่ส่วนใหญ่เป็นคนอีสาน แม้กระทั่งลงเรือประมง ก็เป็นคนอีสาน จนคนรุ่นนั้นน่ะที่แรก ๆ มาปักหลัก มาหางานทำ จนเค้าหางานทำได้แล้วเค้าก็อยู่ที่นี่ ประชากรแฝงมันเยอะมาก (ลากเสียงยาว) เยอะจนแบบว่า คนจังหวัดนี้แท้ๆ เนี่ยที่จะมามีเรื่องหรือมามีปัญหาให้นั่งคิดนั่งแก้ไขตรงนี้ แทบจะไม่ใช่เลย (หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว)

2. กฎหมายและนโยบาย โดยพบว่ากฎหมายแรงงานได้ครอบคลุมต่อการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ โรงงานใหญ่ได้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดในเรื่องของการรับสมัครบุคคลเข้าทำงาน และการทำงานล่วงเวลา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้กลายเป็นอุปสรรคต่อหญิงวัยรุ่นในทางอ้อม นั่นคือเมื่อหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมในขณะที่ทำงานในโรงงาน หญิงวัยรุ่นเหล่านี้จะปกปิดเรื่องการตั้งครรภ์ไม่ให้นายจ้างรับรู้เพราะจะทำให้รายได้ลดน้อยลง เนื่องจากกฎหมายไม่อนุญาตให้หญิงตั้งครรภ์ทำงานล่วงเวลา ส่งผลต่อการได้รับคำแนะนำถึงทางเลือกในการตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่มีความพร้อมจากหน่วยงานสาธารณสุขมีน้อยลง ดังคำพูดของสูติแพทย์ท่านหนึ่ง

เด็กวัยรุ่นที่อยู่ตามโรงงานเนี่ยเราเข้าถึงยาก เราเจอเค้ายากมาก ประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุด คือกลุ่มนี้มาฝากท้องกับเราช้า เพราะเค้ามีปัญหาเรื่อง OT สังเกตดูคนงานเนี่ยเค้าท้องเมื่อไร พอนายจ้างรู้ปุ๊บเค้าต้องโดนงด OT เค้าไม่ให้คนท้องทำงาน ทำ OT ทำให้เงินเค้าจะหายไปประมาณหมื่นกว่าบาท แล้วชาวบ้านเค้าจะยอมเหรอครับ เค้าก็ต้องปกปิดตนเอง ไม่ฝากท้อง ไม่ยอมบอกใครว่าตัวเองท้อง จนกว่าเค้าจะท้องโต จนนายจ้างเห็นแล้วว่าเออนี่มันท้องนี่หว่า เค้าถึงจะยอมมาฝากท้อง นี่คือค่อนข้างลำบากเนื่องจากปัจจัยเรื่องเงิน แล้วเรื่องที่จะมาฝากท้องในเวลาราชการ เค้าก็ต้องลาไง พอลาแล้วก็คือเสียเบี้ยขยันอีก ก็เสียดาย ไม่ฝากอีกถูกมั้ย (สูติแพทย์)

ระบบลำดับเวลา

ระบบลำดับเวลาในระยะที่ 1 นี้ พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กของผู้ให้ข้อมูล และการเปลี่ยนแปลงของช่วงวัย โดยพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง เข้มงวดมากเกินไป และปล่อยปละละเลย ทำให้ผู้ให้ข้อมูลที่ประสบความขัดแย้งมากขึ้นเมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่น โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับการเลี้ยงดูจากย่าและยายมักมีการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ไม่ยืดหยุ่นตามพัฒนาการของช่วงวัยทำให้หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองเป็นปัญหาของครอบครัว แต่เมื่ออยู่กับเพื่อนแล้วตนเองกลับเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสำคัญ ดังจะเห็นจากการให้ความหมายกับตนเองในระยะก่อนเกิดวิกฤตนี้ว่า ตนเองมีชีวิตที่อิสระ เป็นชีวิตที่สุดยอด โลดโผน ต้องการความสนุกตื่นเต้น เพราะได้อยู่กับเพื่อน ทำให้เมื่อมีปัญหาชีวิตจึงได้เปรียบเทียบสถานการณ์กับอดีต ทำให้เห็นว่าหากปรึกษากับครอบครัวจะยิ่งถูกลงโทษจากบิดา หรือการดุด่าว่ากล่าวจากผู้ปกครอง ดังนั้นเมื่อเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งกับครอบครัว จึงเลือกตีตัวออกห่าง

ปิดบังข้อมูล และใช้อารมณ์และตัดสินใจหนีออกจากบ้านได้อย่างรวดเร็ว เพราะคิดว่าไม่มีใครให้ความสำคัญ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของช่วงวัย สามารถสรุปความสัมพันธ์ในระบบต่าง ๆ ได้ดังภาพประกอบ 21

ภาพประกอบ 21 สรุปความสัมพันธ์ของระบบทางสังคมในระยะที่ 1

2.2.2 ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

การอภิปรายถึงระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม มีความเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กับระบบต่าง ๆ ทางสังคมที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในการจัดการปัญหา นำพาให้หญิงวัยรุ่นประสบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน เหตุการณ์รุนแรงและมีความสัมพันธ์ขัดแย้งเพิ่มขึ้น โดยเงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมเป็นตัวผลักดันให้หญิงวัยรุ่นเลือกใช้วิธีการจัดการในรูปแบบที่สร้างผลกระทบเชิงลบมากขึ้น หรือมุ่งขยายเวลาในการจัดการจนกระทั่งเกิดความเครียดจนกระทบต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งกระบวนการจัดการชีวิตในระยะที่ 2 นี้มีความเกี่ยวข้องในหลายมิติและหลายระบบของสังคม สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ระบบจุลภาค

ระบบจุลภาคในระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนี้เป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่นโดยตรง โดยพบความสัมพันธ์ ดังนี้

1. หญิงวัยรุ่นกับครอบครัวเดิม พบว่าในระยะนี้หญิงวัยรุ่นมีการจัดการปัญหาแบบ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การปกปิดเรื่องการตั้งครรภ์กับครอบครัว เพื่อหาทางยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง โดยกลุ่มนี้ได้ให้คุณค่ากับความรู้สึกของครอบครัวเพราะกลัวว่ามารดาจะเสียใจ และหวาดกลัวการลงโทษจากบิดา และกังวลกับการใช้ชีวิตในอนาคตกับครอบครัวเดิม ดังนั้นความสัมพันธ์ในระยะนี้หญิงวัยรุ่นจึงเลือกปลีกตัวออกห่างจากครอบครัว ในขณะที่ครอบครัวของหญิงวัยรุ่นเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของบุตรจึงใช้ความพยายามในการค้นหาสาเหตุของการแยกตัวออกห่าง หรือใช้การควบคุมที่เข้มงวดมากขึ้น จนทำให้หญิงวัยรุ่นต้องหาวิธีการหลีกหนีปัญหา เช่น การหนีออกจากบ้าน เป็นต้น 2) การเปิดเผยกับครอบครัว ในกรณีนี้หญิงวัยรุ่นต้องการปรึกษาและให้ครอบครัวช่วยเหลือในการหาทางออกของปัญหา แต่กลับพบว่าครอบครัวปฏิเสธความช่วยเหลือในทันทีทำให้เกิดความเครียดที่ต้องแบกรับปัญหาตามลำพัง กลัวว่ามารดาจะไม่รักเพราะตนเองเป็นคนสร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัว โดยกรณีนี้ครอบครัวเดิมมักไม่มีความพร้อมต่อการยอมรับต่อปัญหา เช่น บิดาเป็นคนเข้มงวดกับบุตรสาวมาก ครอบครัวยากจน เป็นต้น ทำให้หญิงวัยรุ่นเกิดความเครียดและหาวิธีการจัดการปัญหาแบบเฉพาะหน้าหรือลองผิดลองถูกต่อไป

2. หญิงวัยรุ่นกับสามี โดยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างหญิงวัยรุ่นกับสามีเป็นในลักษณะของการพึ่งพิงสามี ตามการให้ความหมายกับสามีว่าเป็นผู้มีส่วนต่อการตั้งครรภ์ในครั้งนี้จึงได้คาดหวังความรับผิดชอบจากสามี ในขณะที่สามีมีการแสดงออกใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) สามีแสดงออกว่าไม่พร้อมต่อการมีบุตร โดยกรณีสามีแสดงออกทันทีว่าตนเองไม่พร้อมและไม่ต้องการบุตร ดังนั้นหญิงวัยรุ่นจึงรับรู้ว่าสามีไม่ต้องการมีบุตรจึงกังวลถึงความรับผิดชอบจากสามี 2) สามีไม่พร้อมปรับเปลี่ยนบทบาท ในกรณีนี้สามีแสดงความรับผิดชอบต่อบุตรในครรภ์ แต่ไม่สามารถปรับตัวที่เหมาะสมต่อการเป็นบิดาได้ ทำให้หญิงวัยรุ่นกังวลกับอนาคตของบุตรและตนเองภายหลังคลอดมากขึ้น

3. หญิงวัยรุ่นกับเพื่อน/ พี่สาว โดยพบว่าหญิงวัยรุ่นที่เลือกเปิดเผยกับเพื่อน/พี่สาว เพราะต้องการให้ช่วยเหลือปกปิดข้อมูลกับครอบครัว หรือช่วยในการยุติการตั้งครรภ์ แต่พบว่าพี่สาวกลับพยายามแก้ไขปัญหาโดยการบอกเรื่องการตั้งครรภ์กับผู้อื่น ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งและเลือกปลีกตัวออกห่างเพื่อยังคงแก้ปัญหาด้วยการยุติการตั้งครรภ์ต่อไป รวมถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนในระยะนี้พบว่ามีการปรึกษาหารือกับเพื่อนในเรื่องการจัดการชีวิตในอนาคต โดยเพื่อนให้คำแนะนำใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) แนะนำให้ยุติการตั้งครรภ์เพราะเห็นว่าการดำเนินชีวิตคู่ในอนาคตไม่สามารถเป็นไปได้ และเชื่อว่าการยุติการตั้งครรภ์แม้มีความเสี่ยงแต่สามารถหยุดยั้งปัญหาที่จะตามมาได้ แต่ในกรณีนี้เพื่อนไม่ได้พาผู้ให้ข้อมูลได้สถานที่ดังกล่าวเพราะความเชื่อเรื่องบาปกรรมและแรงอาฆาตจากทารกที่ถูกทำแท้ง ดังนั้นจึงปฏิเสธการมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติการตั้งครรภ์ ทำให้หญิงวัยรุ่นรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง 2) แนะนำให้ตั้งครรภ์ต่อไป เพราะเห็นว่าต้องรับผิดชอบและไม่เป็นการทำบาปกรรมต่อทารกในครรภ์ ดังนั้นกลุ่มคนเหล่านี้มักส่งภาพความรุนแรงในการยุติการตั้งครรภ์เพื่อสร้างความหวาดกลัวให้กับหญิงวัยรุ่น ดังนั้นหญิงวัยรุ่นจึงทะเลาะและขัดแย้งกับกลุ่มเพื่อนเหล่านี้ เพราะมีแนวทางที่ขัดแย้งกับสิ่งที่ตนต้องการ

4. หญิงวัยรุ่นกับบุตรในครรภ์ พบว่าในระยะนี้หญิงวัยรุ่นประเมินว่าตนเองไม่มีความพร้อมต่อการมีบุตร ดังนั้นบุตรจึงเป็นผู้ที่เกิดขึ้นจากความไม่ตั้งใจของหญิงวัยรุ่น หญิงวัยรุ่นจึงให้ความหมายต่อบุตรว่าเป็น “อุปสรรค” ที่ทำให้ชีวิตไม่ก้าวหน้า เต็มไปด้วยความขัดแย้งจึงเลือกใช้วิธีการจัดการโดยการทำร้ายหรือหาทางยุติบุตรในครรภ์ ในขณะที่การตั้งครรภ์นั้นมีอาการแพ้ท้องจึงทำให้รู้สึกเกลียดและไม่ต้องการบุตรมากขึ้น

5. หญิงวัยรุ่นกับโรงเรียน โดยพบว่าเมื่อครูทราบว่าหญิงวัยรุ่นมีปัญหาการตั้งครรภ์มักให้คำปรึกษาโดยการ ผลักดันให้ออกจากระบบการศึกษาไปก่อน ซึ่งทำให้หญิงวัยรุ่นเหล่านี้รู้สึกถึงความล้มเหลวที่ไม่สามารถทำตามหน้าที่ของการเป็นบุตรที่ดีให้กับครอบครัวได้ สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มกับสหวิชาชีพ *“ปัญหาของครูที่แท้จริงก็คือรู้หรือไม่ว่าผลักดันเด็กผิดระเบียบ อันนี้ไม่รู้ครูก็จะผลักให้ออกจากโรงเรียนไปก่อนแต่จริง ๆ แล้วสถานศึกษาต้องไม่ผลักดันให้นักเรียนออกจากสถานศึกษานะครับ ต้องหาทางช่วยเหลือเด็กนักเรียนตามความเหมาะสมและปลอดภัย ทั้งประสานทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือส่งต่อ” (สหวิชาชีพ)*

ระบบปฏิสัมพันธ์

ระบบปฏิสัมพันธ์ เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ระบบที่เกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่นในเรื่องการเข้าสู่วิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมถึงการตัดสินใจจัดการปัญหา ซึ่งพบความสัมพันธ์ระหว่าง ครอบครัวเดิมกับบุตรในครรภ์ เนื่องจากระบบครอบครัวมีกฎเกณฑ์และการควบคุมภายในครอบครัวกับบุตรสาวในเรื่องการคบหาเพศตรงข้าม รวมถึงการตั้งครรภ์เป็นสิ่งที่ฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ดังกล่าว ดังนั้นบุตรที่เกิดขึ้นในครรภ์ของหญิงวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับเพราะไม่ได้รับการอนุญาตจากครอบครัว ดังนั้นหญิงวัยรุ่นจึงเลือกปิดบังเรื่องบุตรในครรภ์กับครอบครัวเพราะ

ครอบครัวยังไม่ต้องการยอมรับต่อบุตรในครรภ์ ในขณะที่บุตรในครรภ์เติบโตและมีพัฒนาการเด่นชัดขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้การปกปิดเป็นความลับมีความยากลำบากมากขึ้น ดังนั้นหญิงวัยรุ่นจึงรู้สึกขัดแย้งมากขึ้น และกลัวต่อการถูกลงโทษมากขึ้น

ระบบภายนอก

ระบบภายนอกเป็นระบบทางสังคมที่ส่งผลต่อประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่สร้างปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะวิกฤต ดังนี้

1. สื่อทางสังคม ในระยะนี้สื่อทางสังคมเป็นระบบที่มีความเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจจัดการปัญหาของหญิงวัยรุ่น โดยพบว่าข้อมูลเรื่องทางเลือกของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมจากสื่อได้นำเสนอใน 2 ทาง ได้แก่ 1) การแนะนำทางเลือกเมื่อตั้งครรภ์ไม่พร้อมจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่ช่วยแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น มุ่งเน้นให้หญิงวัยรุ่นเดินทางมาขอรับบริการตามหน่วยงานเพื่อปรึกษาทางเลือกอื่นที่เหมาะสม ในขณะที่สื่อทางสังคมบางส่วนได้นำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและเปิดเผยถึงวิธีการใช้ และวิธีการสั่งซื้อสินค้าดังกล่าว ทำให้หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่ามีทางเลือกในการยุติการตั้งครรภ์และง่าย สะดวกสบาย และประเมินความรุนแรงด้วยการใช้วิธียุติการตั้งครรภ์ต่ำกว่าความเป็นจริง 2) การนำเสนอข้อมูลด้านผลกระทบทางลบของการยุติการตั้งครรภ์ แต่ไม่ได้มีการนำเสนอถึงประโยชน์จากการตั้งครรภ์ต่อ ดังจะเห็นได้ว่าสื่อสังคมมีการนำเสนอภาพข่าวความรุนแรงจากการยุติการตั้งครรภ์ เช่น การเสียชีวิตขณะยุติการตั้งครรภ์ การตกเลือด เป็นต้น รวมถึงการนำเสนอความเชื่อเรื่องบาปกรรมและการอาฆาตแค้นของวิญญาณเด็กทารกที่ถูกทำแท้ง จนนำไปสู่การเสียชีวิตหรือการไม่ประสบความสำเร็จในอนาคต ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสื่อและข้อมูลที่นำเสนอนั้นมีอิทธิพลทางอ้อมที่เป็นกลไกการตัดสินใจให้กับหญิงวัยรุ่นในระยะนี้ นั่นคือการสร้างความขัดแย้งภายในตนเองเพราะมีความต้องการยุติการตั้งครรภ์แต่กลัวอันตรายและแรงอาฆาตจากบุตรของตน

> *แต่ละ Web เนี่ย มีรายละเอียด โอ้โหบอกเลยว่าปริมาณการใช้ยา อายุครรภ์เท่าไหร่ 1-2 เดือน, 2-3 เดือน ใช้กี่เม็ด วิธีไหน อย่างไร เหน็บเท่าไหร่ กี่เวลา โอ้โห!! ชัดเจนยิ่งกว่าหมออีก เก่ง เก่งมากครับพวกนี้ โดยตกเม็ดละ 500 บาท มี 10 เม็ด ก็ประมาณ 5,000 บาท ไม่ได้ยุ่งยากเลยครับ วัยรุ่นถึง Search กัน มีเคสนึงสั่งผ่านเว็ปแบบนี้แหละ หลังเหน็บยาเสร็จตกเลือดในห้องน้ำ แม่ก็รีบพามา ตกใจลูกฉันเป็นอะไร เป็นเรื่องปกติครับพวกนี้ เค้า Search กันจากอินเตอร์เน็ตหมดเลย (สูติแพทย์)*

2. นโยบายของโรงเรียน พบว่านโยบายของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่นที่กำลังตั้งครรภ์ในขณะเรียนหนังสือในปัจจุบันมีการอนุญาตให้หญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์สามารถเรียนต่อหรือหยุดพักการเรียนได้ และอาจารย์ควรให้คำแนะนำเรื่องการดำเนินชีวิต แต่ในขณะที่การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวยังเป็นอุปสรรคเนื่องจากหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในขณะเรียนหนังสือสร้างความอับอายและเสื่อมเสียชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ส่งผลต่อการตัดสินใจของปกครองในการส่งบุตรหลาน

เข้าเรียนในสถานศึกษาดังกล่าวมักไม่รายงานไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้ขาดข้อมูลของเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและติดตามช่วยเหลือได้ยาก ดังนั้นหญิงวัยรุ่นจึงเลือกออกจากระบบการศึกษาเพราะไม่สามารถทนรับต่อการตีตราจากระบบของโรงเรียนได้ ทำให้ต้องเป็นแรงงานที่ได้ค่าจ้างต่ำ *"มันมีปัญหาก็คือสถานศึกษานี่แหละ บางครั้งกลัวความผิดอย่างเนี้ย เค้าก็จะปิดข้อมูลเพราะกลัวโรงเรียนเสื่อมเสียชื่อเสียง ก็ทำให้ไม่มีการรายงานไปยังเขต ผู้อำนวยการก็ไม่บอกเขตอย่างเนี้ย" (บุคลากรเขตพื้นที่การศึกษา)*

3. หน่วยงานด้านสาธารณสุข พบว่าหน่วยงานด้านสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ จากการลงพื้นที่ ผู้วิจัยพบว่าด้านสาธารณสุขมีความเกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ทั้งในด้านสุขภาพ และแนวทางการแก้ปัญหาเมื่อตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยพบว่าความเห็นของบุคลากรทางการแพทย์ในพื้นที่ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

3.1 กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยต่อแนวทางการจัดการปัญหาด้วยการยุติการตั้งครรภ์ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและกลุ่มที่ทำแท้งด้วยตนเองและตกเลือดมา สร้างความไม่สบายใจต่อการแท้งให้กับกลุ่มเด็กเหล่านี้ ซึ่งเกิดขึ้นจาก "มโนสำนึก" ของบุคลากรทางการแพทย์ แม้จะมีกฎหมายที่คุ้มครองแล้วก็ตาม โดยกลุ่มนี้จะเน้นให้คำแนะนำเรื่องการตั้งครรภ์ต่อและให้แนวทางในการดูแลด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ตามระยะต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ หลังคลอดเพื่อให้สามารถจัดการชีวิตตนเองและปรับตัวรับบทบาทของแม่วัยรุ่นได้ต่อไป ดังคำกล่าว *"ปัญหาตอนนี้ที่เราเจอเยอะที่สุดคือ ผอ.ไม่ยอมให้ทำ คุณจะส่งไปไหนหรือบอกให้ใครทำแทนก็ได้ แต่ ผอ.บอกว่าไม่ให้ทำแท้งในโรงพยาบาลของฉัน จบมั๊ย ผมว่าไม่แปลกนะที่แพทย์จะไม่เห็นด้วย" (แพทย์)* และ

> *ที่ผ่านมา ผม เจ้าหน้าที่ทุกคน หรือแม้แต่หมอหรือพยาบาลทุกคนเนี่ยถามว่าเราสบายใจมั้ย เราก็ไม่สบายใจเรื่องการทำแท้งนะ ทุกคนรู้สึกตลอดแหละว่าจะต้องทำไงดี ไม่เห็นมีหน่วยเหนือหรือกระทรวงหน่วยไหนเลยที่บอกว่าให้ทำได้ ถึงตอนนี้จะมีนโยบายออกมา ก็ทำให้เราสบายใจขึ้นหน่อย ค่อนข้างจะดีกับคนที่ทำงานนะ แต่ถึงจะมีกฎหมายออกมาแล้ว ก็ยังขัดกับมโนสำนึกอีก จะไม่ยอมทำแท้งให้คนไข้เพราะเชื่อว่า การทำแท้งเป็นปาป สมมติว่าเอาคนไข้ 2 คน คนที่ 1 Abort มา เพราะว่าเด็กเข้าข่ายอันตราย แต่อีกคนหนึ่ง Abort มาเพราะว่าไปเหน็บยาไซโตรเทคมา ฉันบอกว่าเธอกลับไปเลย ไม่ต้องมายุ่งกับฉัน ฉันไม่อยากทำให้ ต่างกันมั้ย 2 คนที่มาด้วยกัน เรื่องตั้งครรภ์และแท้งเหมือนกัน แต่ฉันไม่ทำให้คนนี้แต่ทำให้อีกคนหนึ่ง ทำไมมันต้องมี 2 ระดับ ก็เพราะว่าเกิดจากมโนสำนึกว่าตัวเองจะบาป มโนสำนึกจะบอกว่าเธอผิดนะ เธอบาปนะ (สูติแพทย์)*

3.2 กลุ่มที่เห็นด้วยต่อแนวทางการแก้ปัญหาด้วยการทำแท้ง จากการสัมภาษณ์จากบุคลากรทางการแพทย์ที่พบว่าจากที่ผ่านมายังไม่เคยมีกฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่เป็นรูปธรรมในเรื่องของการทำแท้งหรือให้แนวทางทางเลือกอื่น ๆ ให้กับหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ เนื่องจากการออกกฎหมายมีความเกี่ยวข้องกับค่านิยม มีความเปราะบางและอ่อนไหวต่อความรู้สึก ซึ่งส่งผลให้แนวทางในการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นลดน้อยลง รวมถึงขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของแพทย์ที่จะ

ช่วยเหลือหญิงวัยรุ่นร่วมด้วย ดังคำกล่าวว่า *"รัฐบาลที่ผ่าน ๆ มา ไม่สามารถกำหนดเป็นนโยบายหรือออกเป็นอะไรที่ชัดเจนนะครับ เพราะว่าเค้ารู้เลยว่าการทำแท้งเป็นเรื่อง Sensitive ทำให้ไม่ว่ารัฐบาลไหน ก็ไม่เคยผ่านเรื่องของกฎหมายการทำแท้ง ถ้าบอกว่า unwant เนี่ย เสร็จเลยนะ เชื่อมั๊ยว่าประกันสังคมไม่จ่าย บัตรทองไม่จ่าย ไม่ได้" (สูติแพทย์)*

บุคลากรทางด้านสาธารณสุขยังได้มีแนวโน้มของการให้ความช่วยเหลือและสร้างแนวทางให้กับหญิงวัยรุ่นมากขึ้น ทั้งในด้านการตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อหรือการทำแท้งก็ตาม โดยได้ให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่าเนื่องจากปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมควรเป็นหน้าที่ของหญิงวัยรุ่นที่จะตัดสินใจจัดการชีวิตด้วยตนเองเพราะเกี่ยวข้องกับอนาคตของหญิงวัยรุ่นเอง ส่วนบุคลากรทางการแพทย์ควรเป็นผู้ที่ "ทำตามหน้าที่" เนื่องจากภายหลังจากการออกพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 แล้ว พบว่ามีข้อกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการชีวิตตนเองด้วยแนวทางเลือกต่าง ๆ โดยการประเมินจากความเครียด ทำให้เด็กได้มีทางเลือกด้านต่าง ๆ มากขึ้น ดังคำกล่าว *"ความเครียดนี่แหละคือประเด็นหลักที่เราจะให้คำแนะนำกันเพราะเด็กทุกคน เราจะบอกว่า Unwanted Pregnancy ถือว่ามีความเครียด บางคนเนี่ยถามว่าต้องถึงขั้นฆ่าตัวตายมั๊ย ก็คงไม่ถึง แต่เครียด จะเครียดมกครับ ตรงนี้ล่ะเป็นข้อที่เปิดที่ทำให้แพทยสภาพตั้งเป็นข้อกำหนดเรื่องการให้ทางเลือกให้กับเด็ก" (สูติแพทย์)*

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ด้านสาธารณสุขยังมีความทิศทางในการให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือหญิงวัยรุ่นเมื่อตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็น 2 แนวทาง คือ 1) เน้นการตั้งครรภ์ต่อ โดยการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือภายหลังการตั้งครรภ์ และ 2) เน้นการให้แนวทางเลือกอื่น ๆ ดังเช่นการยุติการตั้งครรภ์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังพบว่าอุปสรรคของการดำเนินการของสาธารณสุขคือการเข้าถึงตัวของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม เนื่องจากความอับอายของหญิงวัยรุ่นที่จะเข้ามาขอคำปรึกษาในสถานพยาบาล โดยเฉพาะในสถานพยาบาลใกล้บ้านเนื่องจากกลัวเจอคนรู้จักและถูกเปิดเผยความลับ รวมถึงทัศนคติของบุคลากรทางการแพทย์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการตัดสินใจในการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ ทั้งในด้านทางเลือกของการจัดการครรภ์ การตัดสินใจขอรับบริการ ค่าใช้จ่ายในการทำแท้งหรือการตั้งครรภ์ต่อ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในอดีตที่ผ่านมาการขอรับบริการยุติการตั้งครรภ์เป็นสิ่งที่ใช้ระยะเวลานานและมีข้อจำกัดของเงื่อนไขที่เกิดขึ้น นโยบายที่มีในปัจจุบันนี้ยังไม่สามารถลบล้างความเชื่อหรือแนวปฏิบัติเก่าของบุคลากรทางด้านสาธารณสุขให้ไปในทิศทางเดียวกันได้ ดังนั้นหญิงวัยรุ่นจึงรับรู้ผ่านการถ่ายทอดทางสังคมว่าไม่สามารถรับบริการยุติการตั้งครรภ์ได้หากตนเองไม่ได้ถูกข่มขืน หรือมีปัญหาด้านสุขภาพ ทำให้หญิงวัยรุ่นในระยะนี้หลีกเลี่ยงการขอรับคำปรึกษาจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข

4. สถานบริการยุติการตั้งครรภ์อย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย พบว่าในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยภาคธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม โดยพื้นที่แห่งนี้เต็มไปด้วยประชากรแฝงที่เดินทางมาเพื่อหางานทำ โดยเฉพาะกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่เข้ามาเพื่อทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมแต่ในกลุ่มของหญิงวัยรุ่นที่มีการศึกษาต่ำมักเข้ามาเพื่อขายบริการทางเพศกับนักท่องเที่ยว ดังนั้นในพื้นที่แห่งนี้จึงมีอัตราการตั้งครรภ์สูงอยู่ในลำดับต้นของประเทศ ด้วย

เงื่อนไขดังกล่าวทำให้มีสถานบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเกิดขึ้นหลายแห่งและสามารถหาได้ง่ายจากการแนะนำจากผู้ประสบการณ์ หรือกลุ่มหญิงขายบริการ ซึ่งมีเงื่อนไขน้อยกว่าการยุติการตั้งครรภ์ในสถานบริการที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่มีราคาที่แพงมากกว่า ดังนั้นจึงมีผลต่อการตัดสินใจจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นที่ไม่มีเงินเพียงพอต่อการยุติการตั้งครรภ์ รวมถึงความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตมีสูงมากกว่าการรับบริการในสถานบริการที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ระบบมหภาค

1. กฎหมายเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นกฎหมายที่ช่วยควบคุมการยุติการตั้งครรภ์ที่อยู่นอกระบบของสาธารณสุข โดยการจัดตั้งสถานบริการยุติการตั้งครรภ์ หรือผู้ที่ยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้รับอนุญาตควบคู่กับการดูแลของแพทย์ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย และต้องโทษ ดังนั้นหญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าการยุติการตั้งครรภ์เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงมุ่งทำร้ายตัวเอง หรือแอบทำอย่างไม่เปิดเผย ในขณะที่รับรู้ว่าการแก้ปัญหาดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดตามกฎหมาย จึงมีความขัดแย้งและสับสนในกระบวนการจัดการชีวิตในขณะที่อยู่ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

2. ความเชื่อ เปรียบเสมือนกลไกในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ใช้ในการควบคุมสังคมให้ดำรงอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข โดยพบว่าความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น ประกอบด้วย

2.1 ความเชื่อในบาปกรรม ความเชื่อนี้เป็นกลไกที่ใช้ควบคุมการกระทำผิดทั้งกฎหมายและผิดต่อจริยธรรม โดยพบว่าการยุติการตั้งครรภ์หรือการทำร้ายร่างกายเป็นสิ่งที่เป็นเวรกรรมหรือบาปกรรม ที่นำพาสิ่งไม่ดีต่าง ๆ มาสู่ชีวิต ไม่สามารถเจริญก้าวหน้าในอนาคต ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ทั่วไป เช่น หญิงวัยรุ่นที่ยุติการตั้งครรภ์ไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องตกเลือดและเสียชีวิต ปัญหามดลูกแตกในภายหลังการยุติการตั้งครรภ์ มีร่างกายอ่อนแอและเป็นโรคต่าง ๆ ตามมา เป็นต้น ทำให้มีความเชื่อว่าเกิดขึ้นจากแรงอาฆาตของเด็กทารกที่ถูกทำแท้ง รวมถึงการทำร้ายร่างกายนั้นถือได้ว่าเป็นบาปกรรมเนื่องจากความเชื่อว่าร่างกายนั้นเกิดขึ้นจากการสร้างของบิดามารดา หากทำร้ายตนเองจึงถือเป็นบาปกรรมที่ทำต่อบุพการี ซึ่งถือได้ว่าเป็นบาปกรรมหนัก ดังนั้นหญิงวัยรุ่นที่ดำรงอยู่ในสังคมแห่งนี้จึงถูกถ่ายทอดความเชื่อในเรื่องบาปกรรมเหล่านี้ ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ได้ครอบงำต่อความคิดของหญิงวัยรุ่นให้เกิดความขัดแย้งภายในใจระหว่างการแก้ปัญหาแต่สร้างเวรกรรมให้ติดตัวไปตลอดชีวิต

2.2 ความเชื่อต่อการรับบริการให้คำปรึกษาจากแพทย์ พบว่าหญิงวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย เมื่อตั้งครรภ์แล้วจะไม่ปรึกษากับพ่อแม่ แต่จะปรึกษากับปู่ย่าตายาย หรือคนที่เป็นผู้ใหญ่ที่เคารพเพราะเป็นคนที่เลี้ยงดูหรือคอยรับฟังปัญหาของตนเองมากกว่าครอบครัวจึงไว้วางใจ ซึ่งพบว่าปู่ย่าตายายยังมีค่านิยมที่ถูกถ่ายทอดมาจากสมัยก่อนว่าไม่จำเป็นต้องรีบฝากครรภ์ เนื่องจากสมัยก่อนมีภาวะแท้งบ่อยครั้ง ทำให้การฝากครั้งเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น จึงได้ถ่ายทอด

ข้อมูลสู่หลานสาวในขณะที่คำแนะนำดังกล่าวกลายเป็นกำแพงกั้นที่ทำให้หญิงวัยรุ่นมีโอกาสเข้าถึงทางเลือกในการจัดการชีวิตได้ช้าลง

คนในหมู่บ้านเวลาเค้าท้องเนี่ย เชื่อมั๊ยว่าเค้าจะไปถามใคร เค้าจะไปฝากท้องกับใคร เค้าถามปู่ย่าตายายเค้าก่อนนะ เออ ยายก็จะบอกว่า อู้ย จะรีบไปฝากทำไม รอให้ท้องมันโตก่อน รอเด็กดิ้นก่อนแล้วค่อยไปฝากใช่มั๊ย เค้าไม่รู้เรื่องหรอกเพราะเค้าเชื่อว่าสมัยก่อนการแท้งมันง่าย จะไปฝากทำไมเสียเวลาสู้รอให้มันโตก่อน นี่แหละปัญหา ถ้าเค้าท้องไม่พร้อมนะ เรายังสามารถช่วยคุยกับเค้าได้ (สูติแพทย์)

3. ค่านิยมในการใช้ชีวิตคู่ เนื่องจากพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้มีแรงงานที่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวนมาก โดยค่านิยมอย่างหนึ่งของหญิงวัยรุ่นที่อพยพจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเรื่องการใช้ชีวิตคู่นั้นคือ เชื่อว่าการคบหาหรือแต่งงานควรเป็นคนที่มาจาก “บ้านเดียวกัน” นั่นคือเป็นคนที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือคนในหมู่บ้านเดียวกัน เพราะเชื่อว่าเป็นคนที่มีความขยัน อดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรักในคนภาคอีสานด้วยกัน แต่เมื่อหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์กับผู้ชายที่ไม่ใช่คนบ้านเดียวกันโดยไม่ตั้งใจ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครอบครัวและไม่ยอมรับในการแต่งงานส่งผลต่อการจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมด้วยการยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง

ระบบลำดับเวลา

ระบบลำดับเวลามีความเกี่ยวข้องกับการสะสมของปัญหาและระดับของปัญหาในระยะที่ 1 เนื่องจากในระยะที่ 1 หญิงวัยรุ่นเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไปตามแต่บริบทเงื่อนไขซึ่งสร้างให้เกิดประสบการณ์ในชีวิตที่สำคัญ จนกระทั่งเมื่อหญิงวัยรุ่นเข้าสู่ระยะวิกฤตอย่างเต็มรูปแบบทำให้หญิงวัยรุ่นได้นำปัญหาในระยะที่ 1 มาคิดปะปนกันจนสร้างความหมายว่าตนเองเป็นคนที่รับผิดชอบต่อปัญหาไม่ได้ ชีวิตจึงมีแต่ความล้มเหลว และสื่อสารเชิงลบกับตนเองมากขึ้นตามระยะเวลาที่อยู่ในวิกฤต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงตามลำดับเวลานี้เป็นไปในเชิงของการสะสมความเครียดมีอาการเจ็บป่วยทางจิตมากขึ้น ประกอบกับมีความขัดแย้งเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่อยู่ในวิกฤตจนกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและนำไปสู่การจัดการวิกฤตในระยะต่อไป ดังภาพประกอบ 22

ภาพประกอบ 22 สรุปความสัมพันธ์ของระบบทางสังคมในระยะที่ 2

2.2.3 ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

การอภิปรายถึงระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม มีความเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กับระบบต่าง ๆ ทางสังคมที่ทำให้ปัญหามีจำนวนน้อยลง และมีกลไกในการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นจากการได้รับความช่วยเหลือจากระบบต่าง ๆ ของสังคม จนทำให้หญิงวัยรุ่นเกิดความโล่งใจ ผ่อนคลาย มีระดับความเครียดและวิตกกังวล ซึ่งกระบวนการจัดการชีวิตในระยะที่ 3 นี้มีความสัมพันธ์กับระบบของสังคม ดังนี้

ระบบจุลภาค

ระบบจุลภาคเป็นระบบทางสังคมที่เกี่ยวข้องหญิงวัยรุ่นโดยตรง โดยพบว่าในระยะนี้หญิงวัยรุ่นได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวของตนเองและสามีเป็นหลัก มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์จากลักษณะขัดแย้งในระยะที่ 2 มาเป็นการร่วมมือแก้ปัญหากัน ดังนี้

1. หญิงวัยรุ่นกับครอบครัวเดิม โดยพบว่าในระยะนี้หญิงวัยรุ่นได้เลือกเปิดเผยเรื่องการตั้งครรภ์กับครอบครัว และทำให้ครอบครัวเข้าใจถึงการตีตัวออกห่างของหญิงวัยรุ่นในระยะที่ 2 ทำให้เกิดการปรับความเข้าใจ มารดาให้อภัยและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาในอนาคต พร้อมทั้งแสดงออกถึงความรักและปกป้อง ในขณะที่บิดาให้การยอมรับต่อหญิงวัยรุ่น บุตรในครรภ์ และสามีของหญิงวัยรุ่น จึงทำให้หญิงวัยรุ่นเกิดการปรับตัวและยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในวิกฤตการตั้งครรภ์ได้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดตามทฤษฎีภาวะวิกฤต (ระพีพรรณ คำหอม. ม.ป.ป: 231 อ้างอิงจาก Caplan. 1951) ที่ได้กล่าวว่ากระบวนการดำเนินการช่วยเหลือบุคคลในภาวะวิกฤตจำเป็นต้องใช้บุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา โดยครอบครัวควรมีบทบาทใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเสริมแรง (Reinforcement) โดยการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นจัดการชีวิตของตนเอง ให้เสรีภาพและโอกาสในการคิดตัดสินใจ และยอมรับต่อผลการตัดสินใจของหญิงวัยรุ่น 2) การให้การสนับสนุน (Support) โดยการจัดหาแหล่งสนับสนุนเพื่อสร้างความพร้อมให้กับหญิงวัยรุ่น เช่น การพาวัยรุ่นมาฝากครรภ์ การช่วยเหลือไม่ให้ทำงานหนัก การช่วยเหลือด้านการเงิน การจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น (วาสนา ถิ่นขนอม. 2555: 26-29)

2. หญิงวัยรุ่นกับสามี โดยพบว่าในระยะนี้เมื่อสามีรับรู้ว่าแฟนได้ตั้งครรภ์แล้วเริ่มมีการปรับตัวและปรับบทบาท โดยการแสดงความรับผิดชอบต่อภรรยาและบุตรทำให้หญิงวัยรุ่นคลายกังวลและมีความมั่นใจต่อการใช้ชีวิตในอนาคต มีแนวทางการจัดการชีวิตคู่ร่วมกันอย่างชัดเจน ทำให้มีปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉรา ศรียะศักดิ์ และคนอื่นๆ (Sriyasak A.; and other. 2016) ที่พบว่าการแสดงความรับผิดชอบของสามีนั้นเกิดขึ้นจากการมีความคาดหวังจากสังคมในการแสดงความรับผิดชอบต่อฝ่ายหญิง และความเชื่อในเชิงพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อของหญิงวัยรุ่นที่เห็นว่าการยุติการตั้งครรภ์เป็นการทำบาปกรรม ทำให้ทั้งสามีและหญิงวัยรุ่นกลัวการดำเนินชีวิตในอนาคตไม่เจริญก้าวหน้า ทำให้หญิงคาดหวังว่าฝ่ายชายจะช่วยแก้ไข และฝ่ายชายถูกแรงกดดันจากสังคมในการแสดงความรับผิดชอบ

3. หญิงวัยรุ่นกับบุตร โดยพบว่าในระยะนี้เมื่อปัญหาได้รับการคลี่คลายลงจากเงื่อนไขการปรับตัวและแก้ปัญหา ทำให้หญิงวัยรุ่นมีความต้องการตั้งครรภ์ต่อ แต่ในระยะที่ 2 นั้นหญิงวัยรุ่นได้พยายามยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองหรือร่างกายได้รับบาดเจ็บทำให้ในระยะนี้มีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของบุตรในครรภ์ แต่เมื่อบุตรมีพัฒนาการที่ดี มีการตอบสนองบ่อยครั้ง รวมถึงมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ภายหลังคลอดทำให้หญิงวัยรุ่นให้อภัยต่อความผิดของตนเองและมุ่งมั่นตั้งใจดูแลบุตรให้ดีที่สุด รวมถึงเป็นการลดความคาดหวังจากการปรับบทบาทของสามีลง เพราะบุตรได้ให้ความหมายกับหญิงวัยรุ่นว่า “เป็นเพื่อนที่อยู่ด้วยกันตลอด” เมื่อหญิงวัยรุ่นมีการหยอกล้อเล่นกับบุตรในครรภ์ ทำให้เบี่ยงเบนความสนใจไปจากความบกพร่องในการทำหน้าที่ของสามีลงได้จึงเป็นการลดความขัดแย้งในครอบครัวได้

4. หญิงวัยรุ่นและญาติผู้ใหญ่ พบว่าในระยะการคลี่คลายวิกฤตนี้มีญาติผู้ใหญ่ที่มาเกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่นในลักษณะการให้คำแนะนำ และช่วยแก้ปัญหา โดยญาติผู้ใหญ่นี้เป็นบุคคลที่หญิงวัยรุ่นให้ความเคารพ รับรู้ว่าเป็นบุคคลที่เข้าใจตนเองได้ดี จึงเชื่อฟังและยอมรับการช่วยเหลือจากบุคคลดังกล่าว

ระบบปฏิสัมพันธ์

ระบบปฏิสัมพันธ์เป็นการเชื่อมโยงระหว่าง 2 ระบบเข้าด้วยกัน โดยในที่นี้ประกอบด้วย

1. ระบบครอบครัวเดิมกับบุตรในครรภ์ของหญิงวัยรุ่น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันด้วยความรัก เนื่องจากในระยะที่ 2 หญิงวัยรุ่นได้ฝ่าฝืนกฎของครอบครัวเดิม และปลีกตัวออกห่าง แต่ในระยะนี้เมื่อครอบครัวเดิมยอมรับต่อการตั้งครรภ์ได้บ้างแล้วจึงให้อภัยและดูแลหญิงวัยรุ่นให้เหมาะสมมากขึ้น ดังนั้นเมื่อหญิงวัยรุ่นได้รับความรักจากครอบครัวแล้วจึงถ่ายทอดความรักไปสู่บุตร และต้องการตั้งครรภ์ต่อไป

2. ระบบครอบครัวเดิมกับสามีของหญิงวัยรุ่น ในระยะที่ 2 หญิงวัยรุ่นต้องพึ่งพาอาศัยสามีให้แสดงความรับผิดชอบ ทำให้สามีมีอำนาจมากกว่าในการตัดสินใจหรือกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนั้นในระยะที่ 2 สามีได้แสดงความรับผิดชอบด้วยการแต่งงานแต่ไม่ได้มีการปรับบทบาทให้มีความเหมาะสมต่อการเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่เมื่อครอบครัวเดิมของหญิงวัยรุ่นให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ทำให้หญิงวัยรุ่นมีอำนาจในการต่อรองกับสามีมากขึ้น ดังนั้นทำให้สามีมีการปรับบทบาทให้เหมาะสมและลดความกดดันต่อการพึ่งพาสามีในด้านค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวลง ดังนั้นการเปลี่ยนถ่ายอำนาจเช่นนี้ทำให้หญิงวัยรุ่นสามารถคืนคุณค่าในตนเองได้มากขึ้น

3. ญาติผู้ใหญ่กับครอบครัวเดิม เนื่องจากญาติผู้ใหญ่เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยปัญหาให้กับวัยรุ่น เป็นบุคคลที่ครอบครัวเดิมให้ความเคารพ เช่น เป็นพี่สาวของบิดา ทำให้บิดายอมใจอ่อนและให้อภัยหญิงวัยรุ่น เป็นต้น ซึ่งความสัมพันธ์ลักษณะนี้เกิดได้จากการบุคคลที่เป็นที่เคารพจากบิดามารดาของหญิงวัยรุ่นจึงสามารถช่วยเหลือปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวและทำให้ครอบครัวหันมาให้ความร่วมมือในการหาทางออกให้กับหญิงวัยรุ่นต่อไป

ระบบภายนอก

1. บ้านพักเด็กและครอบครัว มีความเกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่นที่ประสบวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่อพยพย้ายถิ่นมาทำงานที่จังหวัดแห่งนี้เพียงลำพัง เมื่อประสบวิกฤตในระยะที่ 2 หญิงวัยรุ่นนี้จะยอมจำนนต่อปัญหาและเจ็บป่วยทางจิต แต่เมื่อได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักเด็กและครอบครัว ในด้านการดำเนินชีวิตและการวางแผนต่ออนาคตของบุตร ทำให้หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่ามีทางเลือกต่อการดำเนินชีวิตและตนเองเป็นคนโชคดีกว่าคนอื่นที่ไม่ได้รับโอกาสในการเข้ารับบริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว นอกจากนี้ยังได้พูดคุยและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่ประสบวิกฤตเช่นเดียวกันในบ้านพักเด็กและครอบครัว จึงมองว่าตนเองเป็นบุคคลที่ไม่ได้เจอวิกฤตที่รุนแรงเพียงลำพัง จึงทำให้หันมาดูแลบำรุงร่างกายและวางแผนต่ออนาคตของตนเองให้มีความพร้อมต่อการออกไปเผชิญต่อสภาพแวดล้อมใหม่

2. หน่วยงานสังคมในชุมชน พบว่าในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้มีเครือข่ายความร่วมมือในภาคชุมชนที่ช่วยแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยวิทยากรชุมชนจัดพื้นที่ให้กับชุมชนในการขอรับคำปรึกษาเรื่องการตั้งครรภ์ นอกจากนี้ได้มีการแนะนำเรื่องการคุมกำเนิดเมื่อทราบว่าเด็กวัยรุ่นในชุมชนของตนเองเริ่มมีแฟนหรือมีเพศสัมพันธ์ เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์โดยจัดให้มีถุงยางอนามัยใส่ไว้ในไหหรือโหลไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้หยิบใช้ได้ฟรี รวมถึงการได้ให้คำแนะนำกับพ่อแม่ในชุมชน วัยรุ่นในชุมชนทำให้มีข้อมูลที่สำคัญและเป็นปัญหาเฉพาะของพื้นที่นำมาปรึกษากับหน่วยงานด้านสาธารณสุขเพื่อสร้างโครงการพัฒนาแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในพื้นที่ชุมชนต่อไป

3. หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่ให้การสงเคราะห์ต่อหญิงวัยรุ่น จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของกรมอนามัยท่านหนึ่ง ได้กล่าวถึงการสงเคราะห์และการให้ความช่วยเหลือกับหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมในแบบเดิมนั้นเน้นการให้คำปรึกษาและโน้มน้าวเพื่อให้ตั้งครรภ์ต่อ เน้นการอุปการะเด็ก แต่เมื่อเวลาผ่านไปพบว่ากลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีการพัฒนา และตั้งครรภ์ซ้ำ ในขณะที่บุตรของพ่อแม่วัยรุ่นเติบโตโดยขาดพ่อแม่ที่คอยดูแลและกระตุ้นพัฒนาอย่างใกล้ชิด เด็กเหล่านี้จะอยู่กับปู่ย่าตายาย ส่วนแม่วัยรุ่นจะหาสามีใหม่ไปเรื่อย ๆ โดยเน้นเป็นชาวต่างชาติและปล่อยให้ตนเองตั้งครรภ์เพื่อเรียกร้องค่าเลี้ยงดู ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีเด็กกำพร้า ปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา จึงปรับเปลี่ยนการให้คำแนะนำกับหญิงวัยรุ่นโดยการสร้างทางเลือกและประชาสัมพันธ์ไปตามแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้วัยรุ่นรับรู้ก่อนการตั้งครรภ์ และเมื่อถึงเวลาที่ต้องประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์จะมีข้อมูลทางเลือกในการจัดการชีวิตตนเองได้มากขึ้น

> *เมื่อก่อนเราจะปักธงไว้แล้วว่าเราจะให้เค้าเก็บเด็กไว้ พอคลอด เราก็เอาเค้ามาอยู่ในสถานเลี้ยงเด็กบ้าง ตามหน่วยงานต่าง ๆ บ้าง แต่เราลืมไปว่า สิ่งที่เราให้คำแนะนำหรือที่เราทำไปไม่ได้ช่วยให้เค้าตั้งตัวได้ เราไม่เคยต้องไปรับผิดชอบชีวิตที่เหลือของเค้าเลย เด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ก็กลายเป็นเด็กขาดความอบอุ่น ตอนนี้ต่างประเทศเค้าสนใจตรงส่วนนี้มากนะคะ ที่จะผลักให้พ่อแม่ต้องพึ่งตนเองได้ เลี้ยงลูกเองได้ (เจ้าหน้าที่กรมอนามัย)*

ระบบมหภาค

1. กฎหมาย กระทรวงสาธารณสุขได้ผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยมีเนื้อหาสำคัญที่ครอบคลุมการต่อการทางเลือกในการยุติการตั้งครรภ์ในกรณีที่เป็นเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และเพิ่มทางเลือกด้านต่าง ๆ ของหญิงวัยรุ่นได้มากขึ้น รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชนที่กำหนดให้สงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่พึงได้รับ และประสานส่งต่อ ช่วยเหลือดูแลพัฒนาและบำบัดฟื้นฟูในสถานรองรับเด็ก ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ทำให้แหล่งความช่วยเหลือดังกล่าวมีหน้าที่โดยตรงจากในการช่วยเหลือและฟื้นฟูวิกฤตที่หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้ประสบ

2. ความเชื่อเรื่องบาปกรรมในการยุติการตั้งครรภ์ หญิงวัยรุ่นยังคงมีความเชื่อเรื่องบาปกรรมในการยุติการตั้งครรภ์ว่าจะนำมาซึ่งสิ่งไม่ดี และอันตรายจากการถูกคุกคามจากวิญญาณเด็กในครรภ์ จึงมีแนวโน้มการตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อไป และรู้สึกสบายใจเมื่อครอบครัวรับรู้และสามีรับผิดชอบ หรือมีความช่วยเหลืออื่นเข้ามาสนับสนุน จึงไม่ต้องดำรงชีวิตบนความเสี่ยงในการยุติการตั้งครรภ์

ระบบลำดับเวลา

การเปลี่ยนแปลงความหมายของการแต่งงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยพบว่าในสมัยก่อนนั้นการแต่งงานเกิดจากความพร้อมต่อการใช้ชีวิตคู่ ได้รับการยอมรับตามความเหมาะสมของสังคม แต่ในระยะนี้การหญิงวัยรุ่นได้เรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยวิธีการแต่งงานเพื่อให้สังคมรับรู้ เป็นการแก้ปัญหามากกว่าการแสดงความพร้อมต่อการดำรงชีวิตคู่ดังเช่นในอดีต ซึ่งหญิงวัยรุ่นมีการเรียนรู้การจัดการปัญหาด้วยการแต่งงานนี้จากกลุ่มหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่มีจำนวนมากในบริบทพื้นที่ว่าเป็นการแก้ปัญหา หากอยู่ด้วยกันไม่ได้จึงเลิกรากันภายหลัง ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายของบุคลากรทางการแพทย์ที่พบว่าหญิงวัยรุ่นในจังหวัดแห่งนี้ มักประสบปัญหาการตั้งครรภ์ซ้ำเป็นจำนวนมาก ปัญหาความขัดแย้งกับสามีและการล่มสลายของครอบครัว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมตามลำดับเวลานี้ทำให้หญิงวัยรุ่นยอมรับการจัดการปัญหาด้วยการแต่งงานแม้จะไม่มีความพร้อมต่อการมีครอบครัวใหม่ก็ตาม สามารถสรุปได้ตามดังภาพประกอบ 23

แต่ก่อนมันไม่เป็นอ่ะ แต่ก่อนเค้าคบกัน เค้าท้องก็จริงแต่เค้าแต่งงานกันเค้ารักกัน เค้าอยู่ด้วยกัน แต่เดี๋ยวนี้แถวบ้านหนูหมดแล้วอ่ะ คือท้องปุ๊บก็ค่อยแต่ง เหมือนเราไม่ได้ตั้งใจจะอยู่ด้วยกันอยู่แล้วแต่เราท้องปุ๊บก็ต้องแต่ง แต่งก็ค่อยเลิกอย่างเนี้ย เนี่ยหนูรู้มาอย่างเนี้ยนะ พอผู้ชายรู้ว่าท้องปุ๊บ ผู้ชายก็เลิกแล้วผู้หญิงเค้าก็ตั้งท้องถ้าไม่เอาออกก็ตั้งท้องไปแล้วค่อยคลอดไปให้แม่เลี้ยง ก็มันยังวัยรุ่นอ่ะ มันก็ยังอยากกินอยากเที่ยวอ่ะ (ผู้ให้ข้อมูลหลัก)

ภาพประกอบ 23 สรุปความสัมพันธ์ของระบบทางสังคมในระยะที่ 3

2.2.4 ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ระยะที่ 4 เป็นระยะที่หญิงวัยรุ่นได้ทบทวนและเรียนรู้ต่อเหตุการณ์ที่ผ่านมาเพื่อใช้ในการปรับตัวต่อสถานะและบทบาทที่เปลี่ยนไป โดยระยะนี้แตกต่างจากระยะที่ 3 เนื่องจากในระยะที่ 3 หญิงวัยรุ่นใช้เวลาไปกับการแก้และจัดการต่อปัญหาเพื่อลดจำนวนปัญหาและเพิ่มกลไกในการแก้ปัญหา แต่ในระยะที่ 4 นี้หญิงวัยรุ่นได้พยายามปรับตัวและหาวิธีการป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำ เกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตเพื่อสร้างครอบครัว โดยพบว่าในระยะนี้หญิงวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับระบบต่าง ๆ ของสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถแบ่งออกได้ตามระบบดังนี้

ระบบจุลภาค

ระบบจุลภาคเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่นโดยตรง โดยพบว่าเงื่อนไขสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับหญิงวัยรุ่นมีดังนี้

1. หญิงวัยรุ่นและครอบครัวเดิม ในระยะนี้ครอบครัวเดิมให้การยอมรับต่อครอบครัวใหม่ของหญิงวัยรุ่นเข้าเป็นสมาชิกในครอครัว และมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยการที่บิดามารดาแสดงออกถึงการยอมรับต่อสามีของหญิงวัยรุ่น และมีความรักความเอ็นดูต่อบุตรของหญิงวัยรุ่น รวมถึงบิดามารดายังช่วยแบ่งเบาภาระในชีวิตประจำวัน ประกอบกับการตั้งครรภ์ทำให้เกิดการเรียนรู้ความรักของมารดาที่มีต่อบุตร จึงมุ่งมั่นปรับบทบาทของตนเองให้เป็นมารดาที่สมบูรณ์และเป็นบุตรที่ดีให้กับครอบครัว

2. หญิงวัยรุ่นและสามี ในระยะที่ 3 ที่หญิงวัยรุ่นคลี่คลายวิกฤตนั้น สามีได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทในลักษณะของการแสดงความรับผิดชอบ แต่ในระยะที่ 4 นี้สามีได้ปรับบทบาทได้เหมาะสมกับการเป็นหัวหน้าครอบครัว ที่ช่วยเหลือดูแลหญิงวัยรุ่นและร่วมกันประคับประคองครอบครัว มุ่งเน้นการปรับตัวเพื่ออนาคตของบุตร ทำให้หญิงวัยรุ่นรู้สึกรักและผูกพันกับสามี และมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งน้อยลง สอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์ และคนอื่นๆ (Sriyasak A.; and other. 2016) ที่ศึกษาถึงบทบาทการเป็นหัวหน้าครอบครัวของพ่อวัยรุ่นยุคใหม่ โดยพบว่าในสามีของหญิงวัยรุ่นได้มีการปรับบทบาทที่ดีขึ้นโดยการยอมรับการเป็นพ่อวัยรุ่น การแสดงความรับผิดชอบนี้มีความเกี่ยวข้องกับการมีแบบอย่างของหัวหน้าครอบครัวจากครอบครัวของตนเองจากนั้นเมื่อสามียอมรับต่อการตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่นแล้วจึงปรับบทบาทใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้สึกในการเป็นบิดา (Sense of being a father) 2) การเปลี่ยนผ่านและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิต (Transition and change of lifestyle) 3) การสนับสนุนภรรยาในระหว่างการตั้งครรภ์และการคลอดบุตร ซึ่งผลดังกล่าวทำให้ฝ่ายชายได้พัฒนาบทบาทการเป็นหัวหน้าครอบครัวมากกว่าการแสดงความรับผิดชอบจากในระยะที่ 3

3. หญิงวัยรุ่นและบุตร ในระยะนี้หญิงวัยรุ่นได้เฝ้ารอได้พบหน้ากับทารกในครรภ์ และเมื่อคลอดบุตรแล้วหญิงวัยรุ่นได้มุ่งมั่นตั้งใจในการอบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นเด็กดี ดังนั้นหญิงวัยรุ่นจะมีการปรับตัวเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตร สามารถสั่งสอนบุตรได้ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับตนเอง และรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองต่อการทำหน้าที่มารดาได้ดี

ระบบปฏิสัมพันธ์

ระบบปฏิสัมพันธ์เป็นระบบที่มีความเกี่ยวข้องกับ 2 ระบบที่เกี่ยวข้องกันและมีอิทธิพลต่อการฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น ดังนี้

1. ชุมชนและบุตร พบว่าหญิงวัยรุ่นเลี้ยงดูบุตรให้เป็นเด็กดี ได้ช่วยเหลือผู้อื่น ตั้งใจเรียนหนังสือและได้รับคำชื่นชมจากคนในชุมชน ทำให้หญิงวัยรุ่นรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จของการปรับตัวและการปฏิบัติตัวเป็นมารดาที่ดีให้กับบุตร รวมถึงได้ลบล้างคำตีตราจากคนในชุมชนว่าตนเองไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้เพราะไม่มีความพร้อม

2. ครอบครัวเดิมและสามี เนื่องจากครอบครัวของหญิงวัยรุ่นได้ยอมรับต่อสามีของหญิงวัยรุ่นมากขึ้น รวมถึงมีการสนับสนุนความช่วยเหลือในการสร้างครอบครัว เช่น การหางานให้สามีทำ เป็นต้น จึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทำให้สามีสามารถปรับบทบาทการเป็นหัวหน้าครอบครัวได้เหมาะสมมากขึ้น ดังนั้นหญิงวัยรุ่นจึงลดความกังวลต่ออนาคตของบุตรและการสร้างครอบครัวในอนาคต

ระบบภายนอก

1. บ้านพักเด็กและครอบครัว เป็นหน่วยงานที่ให้การอนุเคราะห์บุตรของหญิงวัยรุ่นที่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ภายหลังคลอด ดังนั้นจึงได้สงเคราะห์ทั้งหญิงวัยรุ่นและบุตรภายหลังคลอด จนกว่าหญิงวัยรุ่นจะมีความพร้อมเพียงพอจึงสามารถมารับบุตรไปเลี้ยงดูได้ รวมถึงยังมีการสงเคราะห์ช่วยเหลือเพื่อให้หญิงวัยรุ่นสามารถจัดการชีวิตและพึ่งพาตนเองได้อย่างรวดเร็วเมื่อรับบุตรไปเลี้ยงดู เช่น การสนับสนุนนมผงเด็ก การสนับสนุนผ้าอ้อม เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานทางด้านสังคมสามารถช่วยสนับสนุนให้กับวัยรุ่นที่ยังอยู่ในช่วยการฟื้นฟูวิกฤต โดยเฉพาะในกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่ไม่สามารถพึ่งพิงครอบครัวตนเองได้

2. สถานที่ทำงานใหม่ เนื่องจากหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมจะรับรู้ว่าการอยู่ในสังคมเดิมทำให้เกิดการตีตรา รวมถึงอาจเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ซ้ำอีก ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงานใหม่ จึงเปรียบเสมือนการลดแรงกดดันจากเพื่อนร่วมงาน ลดความเสี่ยงจากการทำงาน

3. นโยบายสถานศึกษา เป็นเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคตของหญิงวัยรุ่น เนื่องจากหญิงวัยรุ่นได้ออกจากระบบการศึกษากลางคันทำให้มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ไม่เพียงพอต่อการสมัครงานภายในพื้นที่เศรษฐกิจ โดยนโยบายสถานศึกษานี้ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์เข้าเรียนในระบบการศึกษานอกระบบได้ เป็นการส่งเสริมให้หญิงได้แสดงศักยภาพของตนเองภายใต้ตัวตนและอัตลักษณ์ที่ตนเองเป็น เงื่อนไขเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นมีงานทำ มีรายได้สูงขึ้น ลดการซ้ำเติมตนเองว่าเป็นบุตรที่ไม่ดีทำให้พ่อแม่เสียใจ สร้างความหวังให้กับวัยรุ่น และไม่รู้สึกว่าชีวิตตนเองสูญเสียทุกอย่าง ดังจะเห็นได้ว่าหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมทุกรายอยากกลับมาเรียนหนังสืออีกครั้งหากมีโอกาสและมีทุนทรัพย์เพียงพอ

ระบบมหภาค

1. กฎหมาย กฎหมายที่ครอบคลุมในระบบมหภาคนี้มีเป็นเรื่องการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน ที่กำหนดให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสงเคราะห์ตามมาตรฐาน ทำให้หญิงวัยรุ่นมีโอกาสกลับสู่สังคมและมีสิทธิเท่าเทียมกับเยาวชนปกติ เนื่องจากการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรเป็นสิ่งที่ละเมิดต่อบรรทัดฐานของสังคม ทำให้สังคมมีมุมมองเหมารวมว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นมักจบลงด้วยการทำแท้ง ทอดทิ้งบุตร เป็นแม่ใจยักษ์ที่โหดร้าย (พัชชา เจิงกลิ่นจันทร์. 2556: 127) จึงเป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ รังเกียจ ทำให้เกิดแรงกดดันจากสังคม แต่กฎหมายเป็นตัวกำหนดให้หน่วยงานที่สนับสนุนด้านความช่วยเหลือให้กลุ่มเด็กเหล่านี้สามารถพึ่งพาตนเองเพื่อลดปัญหาการทอดทิ้งบุตรและปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาจึงได้กำหนดให้มีมาตรฐานไม่ควรแบ่งแยกการให้บริการ เนื่องจากการแบ่งแยกการให้บริการนั้นเป็นการลดศักดิ์ศรีความเท่าเทียมและลดพื้นที่ในสังคมให้น้อยลงไป (วรรณวดี เนียมสกุล. 2555: 56)

2. ลักษณะการดำรงชีวิตของคนในสังคมในเขตพื้นที่เศรษฐกิจ พบว่าในพื้นที่แห่งนี้มีหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์อยู่ในพื้นที่จำนวนมาก ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงการยอมรับในการดำรงชีวิตอยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวมากกว่าพื้นที่อื่น ทำให้การดำเนินชีวิตของแม่วัยรุ่น เปลี่ยนแปลงจากสมัยก่อนสอดคล้องกับการอธิบายของผู้หญิงรายหนึ่งเคยผ่านประสบการณ์การเป็นแม่วัยรุ่นมาก่อน และได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพบริบทพื้นที่ โดยให้เหตุผลว่าสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อความคิด การตัดสินใจของกลุ่มแม่วัยรุ่น ใน 2 ลักษณะคือ 1) การยอมรับต่อการเป็นแม่วัยรุ่นและแม่เลี้ยงเดี่ยวมากขึ้นทำให้ใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น และ 2) การใช้ชีวิตอย่างเด็กวัยรุ่นที่มีลูก ปล่อยตัวมากขึ้นปราศจากความรับผิดชอบเมื่อเทียบกับสมัยก่อน

> *พี่คิดว่าตอนนี้แม่วัยรุ่นใช้ชีวิตง่ายขึ้นนะ พี่เห็นเป็น Sigle mom ก็เยอะ กลายเป็นว่าเดี๋ยวนี้ผู้หญิงมันเปิดโลกส่วนตัวมาก ไม่ต้องแคร์ผู้ชายก็ได้ เค้าใช้ชีวิตกันง่ายขึ้นด้วยเพราะอาจจะเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับเค้าไปแล้ว ท้องมาก็อยู่ด้วยกันไป หรือตบแต่งกันพอให้เค้ารู้นะเดี๋ยวนี้ มันกลายเป็นว่าแต่งซะให้เค้ารับรู้แต่อยู่กันได้หรือไม่ก็แล้วแต่ อย่างสมัยก่อนพี่ตั้งท้องแล้วก็จะอยู่บ้าน พยายามทำตัวให้ดีขึ้นถึงเราจะมีลูกเร็วแต่ก็จะเป็นแม่ที่ดีไม่ให้ใครมาดูถูก แต่เดี๋ยวนี้เด็กที่ท้องค่ะก็ปล่อยเนื้อปล่อยตัว ตามไปตบผู้ชาย อะไรอย่างเนี้ยค่ะ พี่เห็นว่าผู้หญิงอุ้มลูกนะ กลายเป็นว่ามีอายุเริ่มน้อยลงไปเรื่อย ๆ นะคะ บางคนยังเด็กอยู่เลยอ่ะ ความรับผิดชอบจากตัวเองน่ะยังไม่พอเลย แล้วนิสัยยังไม่ยอมเปลี่ยนอีก ยังทำชีวิตเหมือนเดิม บางทียังไม่พอเลยกับการรับผิดชอบอีกหนึ่งชีวิต เด็กเดี๋ยวนี้มันกล้ามากขึ้น ไม่กลัว คิดว่าตัวเองสามารถผ่านมันไปได้ กลายเป็นเด็กผู้หญิงสมัยนี้กล้าแสดงออกมากขึ้นเกินคำว่าพอดีน่ะ แล้วเดี๋ยวนี้พอมีลูกแล้วก็ทำปล่อยตัว นิสัยอะไรแบบนึกว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่แล้ว ทั้ง ๆ ที่ตัวเองยังอายุไม่ถึง 20 เลย แต่คิดว่ามีลูกแล้วตัวเองน่ะเป็นผู้ใหญ่ ทำตัวเป็นแม่คนแล้วแต่ว่าจริง ๆ แล้วความคิดบางอย่างยังไม่ได้เรื่องเลย (ผู้ปกครอง)*

ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสร้างความเฉพาะเจาะจงให้กับพื้นที่แห่งนี้ ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ที่ยังไม่ยอมรับต่อการดำรงชีวิตในครอบครัวลักษณะเฉพาะเช่นนี้ อย่างไรก็ตามการมีครอบครัว

พ่อแม่วัยรุ่นเช่นนี้อยู่ในพื้นที่จำนวนมากส่งผลทั้งในแง่ดีนั่นคือหญิงวัยรุ่นมีการใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น ปรับตัวได้รวดเร็ว ในขณะที่หากวัยรุ่นหญิงไม่สามารถจัดการชีวิตได้จะทำให้เห็นคุณค่าตนเองต่ำลง เห็นว่าการทอดทิ้งบุตรเป็นเรื่องธรรมดา ทำให้เกิดวงจรการตั้งครรภ์ซ้ำ กับครอบครัวใหม่วนเวียนไปอย่างต่อเนื่อง

ระบบลำดับเวลา

การเรียนรู้ที่เกิดจากการทบทวนชีวิตที่ผ่านมา พบว่าในสถานการณ์ในระยะที่ 3 หญิงวัยรุ่นได้ใช้เวลาทั้งหมดไปกับการจัดการปัญหาเพื่อลดปัญหาและเพิ่มกลไกในการแก้ปัญหา แต่ในระยะที่ 4 หญิงวัยรุ่นเกิดการเรียนรู้ผ่านการทบทวนชีวิตที่ผ่านมาในระยะต่าง ๆ เพื่อนำมาวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต หาวิธีป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำ การปรับตัวเพื่อเข้าสู่สภาวะสมดุล ดังภาพประกอบ 24

ภาพประกอบ 24 สรุปความสัมพันธ์ของระบบทางสังคมในระยะที่ 4

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

ระดับบุคคล

ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤต ผลการศึกษาพบว่าเป็นระยะของการสะสมปัญหาเนื่องจากหญิงวัยรุ่นดำเนินชีวิตบนความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้วิจัยได้เสนอดังนี้ข้อเสนอแนะในระดับบุคคลแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) หญิงวัยรุ่นที่ยังไม่มีเพศสัมพันธ์แต่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยง เช่น การออกจากโรงเรียนกลางคัน การถูกไล่ออกจากบ้าน เป็นต้น กลุ่มหญิงวัยรุ่นนี้ควรหางานทำที่มีความปลอดภัย มุ่งขยายเวลาการมีเพศสัมพันธ์กับแฟน มีการออมเงินเพื่อลดโอกาสการเที่ยวกลางคืน 2) หญิงวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์กับแฟนแล้ว กลุ่มนี้มีความเสี่ยงสูงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนั้นควรขยายเวลาการมีบุตรด้วยการคุมกำเนิด ปฏิเสธการใช้ชีวิตคู่หรืออยู่ร่วมกันกับสามีตามลำพัง รวมถึงมีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง เหมาะสม มีวินัยในการคุมกำเนิดอย่างสม่ำเสมอ

ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม หญิงวัยรุ่นจะมีความเครียดอยู่ในระดับสูงมากกว่าปกติ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความสับสนในการตัดสินใจและมีการประเมินสถานการณ์ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยประเมินความรุนแรงของสถานการณ์มากกว่าระดับปกตินั่นคือไม่สามารถจัดการกับปัญหาด้วยตนเองได้จึงเน้นการขยายระยะเวลาจัดการออกไป จนทำให้ตนเองเหนื่อยล้าต่อการอดทนต่อปัญหา หรือประเมินความรุนแรงต่ำเกินกว่าความเป็นจริง นั่นคือการทำร้ายร่างกายเพื่อเรียกร้องความสนใจ การยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง จนทำให้ปัญหาลุกลามขยายความรุนแรง จนเข้าสู่จุดวิกฤตในที่สุด ดังนั้นในระยะนี้หญิงวัยรุ่นควรมีการป้องกันไม่ให้เข้าสู่จุดวิกฤต โดยการประเมินปัญหาและจัดการตามความจำเป็น ไม่ควรสร้างปัญหาให้กับตนเองเพิ่มขึ้น เช่น ไม่คิดปัญหาหลายเรื่องในเวลาเดียวกันเพื่อลดความสับสนและรีบร้อนในการตัดสินใจ ลดการเผชิญหน้า เป็นต้น รวมถึงลักษณะบุคคลที่มีเครือข่ายความช่วยเหลือจำนวนมาก เช่น เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ในแหล่งความช่วยเหลือ มีเพื่อนฝูงที่สามารถพึ่งพาให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง เป็นผู้มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลในการจัดการต่อปัญหาในชีวิตได้ ย่อมทำให้แก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น ทำให้ไม่ต้องอยู่ในภาวะวิกฤตยาวนานเกินไปจนเจ็บป่วยทางจิต ดังนั้นในระยะนี้หญิงวัยรุ่นต้องเปิดรับข้อมูลหลากหลายด้าน ไม่ปิดกั้นคำแนะนำที่ไม่สอดคล้องกับความคิดของตนเอง จากนั้นนำมาคัดเลือกด้วยเหตุผล ตัดสินใจด้วยสติ พิจารณาถึงผลที่จะได้รับก่อนล่วงหน้า

ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม หญิงวัยรุ่นเริ่มมีกลไกการจัดการเข้ามาเพิ่มขึ้นทำให้ปัญหามีจำนวนน้อยลง ในระยะนี้นอกเหนือจากการได้รับกำลังใจจากบุคคลที่มีอิทธิพลกับหญิงวัยรุ่นแล้ว หญิงวัยรุ่นควรมีการสื่อสารภายในกับตนเองในเชิงบวก รับรู้ปัญหาบนพื้นฐานความเป็นจริง ประเมินปัญหาตามลำดับความรุนแรงและความจำเป็น ไม่เพิ่มปัญหา เช่น ไม่ทำร้ายตัวเองซ้ำ เลื่อนการจัดการปัญหาที่ไม่สามารถจัดการได้หรือไม่จำเป็นต้องจัดการ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความคิดของสามี เพราะสามีเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้ให้ข้อมูลมาก

ที่สุด การพยายามเร่งหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสามียิ่งทำให้เกิดความขัดแย้ง ดังนั้นหญิงวัยรุ่นควรมีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา เลือกจัดการปัญหาด้วยการพูดคุยด้วยเหตุผลไม่ใช้อารมณ์ รวมถึงการปรับสภาพอารมณ์ของตนเองด้วยการหลีกเลี่ยงเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ เลือกเบี่ยงเบนความสนใจไปจากปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับบุคคลที่เป็นสาเหตุให้เกิดวิกฤตการตั้งครรภ์

ระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เป็นระยะที่หญิงวัยรุ่นเริ่มสร้างคุณค่ากลับคืนให้กับตัวเอง พยายามแก้ไขความผิดพลาดในอดีต โดยระยะนี้หญิงวัยรุ่นที่สามารถจัดการชีวิตของตนเองจนกลับมาสู่สมดุลของชีวิตได้เกิดจากการปล่อยวางต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ยอมรับและปรับตัวรับบทบาทใหม่ ลดการสื่อสารเชิงลบกับตนเองเพราะเป็นการซ้ำเติมตนเองรวมถึงปฏิเสธการให้ความใส่ใจกับคำพูดที่สร้างความไม่สบายใจให้กับครอบครัวของตนเอง ตั้งเป้าหมายโดยมุ่งเน้นการประคับประคองครอบครัวและให้ความสำคัญกับอนาคตของบุตร เนื่องจากเมื่อครอบครัวของหญิงวัยรุ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติ บุตรเป็นเด็กดี ทำให้สังคมยอมรับมากขึ้นและลดการตีตราลง ทำให้หญิงวัยรุ่นรู้สึกมั่นใจต่อการปรับตัวคืนสมดุล

ระดับครอบครัว

1. ครอบครัวเดิมของหญิงวัยรุ่น ประกอบด้วยผู้ปกครองที่เลี้ยงดูหญิงวัยรุ่น ดังเช่น บิดามารดา ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้อง จากการศึกษาพบว่าในระยะที่ 1 เป็นช่วงที่หญิงวัยรุ่นเข้าสู่วัยรุ่นอย่างเต็มตัว มีความสนใจต่อเพศตรงข้าม และติดเพื่อน ติดเที่ยว สนุกกับการใช้ชีวิต ซึ่งการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ครอบครัวควรมีการปรับวิธีการอบรมเลี้ยงดูหญิงวัยรุ่นให้ยืดหยุ่นไปตามพัฒนาการของหญิงวัยรุ่น ปรับเปลี่ยนการควบคุมดูแลให้เหมาะสมต่อวัยรุ่น ดังจะเห็นได้ว่าหากเข้มงวดมากเกินไปจะยิ่งทำให้หญิงวัยรุ่นปลีกตัวออกห่างจากครอบครัว แต่หากปล่อยปละละเลยเกินไปจะทำให้หญิงวัยรุ่นติดเพื่อน ติดเที่ยวและแอบคบหาแฟน โดยเฉพาะการรับฟังเรื่องราวในชีวิตประจำวันของบุตร เพื่อลดการสะสมของปัญหาชีวิตอันนำไปสู่การเข้าสู่ภาวะวิกฤตที่มีความรุนแรง ระยะที่ 2 ระยะวิกฤต เกิดขึ้นเมื่อหญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์และประเมินว่าไม่มีความพร้อมเพียงพอต่อการตั้งครรภ์ครั้งนี้ เพราะยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และไม่ได้เกิดจากการยอมรับของบิดามารดาทำให้หญิงวัยรุ่นเลือกปกปิดข้อมูลกับครอบครัวและพยายามแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูก ดังนั้นในระยะนี้ผู้ปกครองควรหมั่นสอบถามและสังเกตบุตรเมื่อบุตรมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น พฤติกรรมการใช้ผ้าอนามัย การใช้มือถือหรือสื่อออนไลน์ เป็นต้น เพื่อเข้าช่วยเหลือบุตรเมื่อมีปัญหาก่อนที่บุตรจะมีความเครียดจนเข้าสู่ภาวะวิกฤต รวมถึงครอบครัวเป็นระบบสังคมที่สำคัญเพราะมีความใกล้ชิดกับหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมมากที่สุด ควรยอมรับต่อการตั้งครรภ์ของบุตรได้รวดเร็ว เพราะการยอมรับจากครอบครัวสามารถถ่ายทอดไปยังบุตรสาว ช่วยลดปัญหาความสัมพันธ์ในบ้าน ทำให้บุตรสาวเปิดรับข้อมูลทางเลือกมากขึ้น และเมื่อบุตรสาวรับรู้ว่าบิดาและมารดาเป็นที่พึ่งพาได้จึงสามารถรวบรวมสติ โน้มน้าวจิตใจและสื่อสารเชิงบวกภายในกับตนเองได้ จนนำไปสู่การยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะ ดังนั้นครอบครัวไม่กดดันหรือรีบเร่งให้

ตัดสินใจ ครอบครัวที่รับฟังปัญหาบุตร และครอบครัวที่ให้อภัยบุตร เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผลักดันให้หญิงวัยรุ่นเข้าสู่ระยะคลี่คลายวิกฤตได้เร็วขึ้น ระยะที่ 3 ระยะคลี่คลายวิกฤต พบว่าในระยะนี้ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการคลี่คลายของสถานการณ์วิกฤตมากที่สุด เพราะวัยรุ่น นั่นคือครอบครัวต้องแสดงออกถึงการยอมรับและให้อภัยกับบุตรได้อย่างรวดเร็ว ในช่วงเวลาที่ครอบครัวยังไม่สามารถยอมรับต่อการตั้งครรภ์ได้ควรมีการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ไม่ควรสื่อสารด้วยคำพูดประชดประชันและลงโทษที่รุนแรง ควรมีการสื่อสารที่ชัดเจน พูดคุยแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน ยอมรับและให้อิสระต่อการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอนาคตของหญิงวัยรุ่น เนื่องจากในระยะนี้หญิงวัยรุ่นต้องการความรัก ความเข้าใจ และความช่วยเหลือจากครอบครัวมากที่สุด ระยะที่ 4 เป็นระยะฟื้นฟูวิกฤต จากผลการศึกษาพบว่าระยะนี้หญิงวัยรุ่นเร่งสร้างคุณค่าให้กับตนเองเพื่อชดเชยความผิดพลาดในอดีต และยังไม่สามารถตัดขาดความช่วยเหลือจากครอบครัวได้อย่างสิ้นเชิง ดังนั้นในระยะนี้ครอบครัวควรมีบทบาทในลักษณะของแหล่งที่คอยสนับสนุนการแก้ปัญหา ไม่คอยพูดซ้ำเติมถึงเรื่องราวในอดีต ให้คำแนะนำเรื่องการดำเนินชีวิตคู่ แบ่งเบาภาระด้านค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวหญิงวัยรุ่น ช่วยเหลือในเรื่องการเลี้ยงดูบุตรของหญิงวัยรุ่นเพื่อให้หญิงวัยรุ่นเร่งสร้างศักยภาพของตนเองและพึ่งพิงตนเองให้ได้อย่างรวดเร็ว เช่น การกลับไปเรียนหนังสือหรือทำงาน เป็นต้น รวมทั้งให้การยอมรับต่อครอบครัวใหม่ของหญิงวัยรุ่นให้เป็นสมาชิกของครอบครัวเพื่อลดปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมา

นอกจากนี้เงื่อนไขด้านความไม่พร้อมของครอบครัวมีความเกี่ยวข้องการดำเนินชีวิตบนความเสี่ยงของหญิงวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นมักแสวงหาความสุขจากโลกภายนอกมากขึ้นเพื่อนำมาชดเชยปัญหาครอบครัว ดังนั้นครอบครัวควรเตรียมความพร้อมเมื่อบุตรย่างเข้าสู่วัยรุ่น เช่น การมีเงินออมสำหรับบุตร ไม่มีปัญหาหนี้สิน มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและปลอดภัย เป็นต้น ทำให้วัยรุ่นหญิงรับรู้ว่าครอบครัวสามารถพึ่งพิงได้ เกิดความอุ่นใจและไม่จำเป็นต้องออกแสวงหาความสุขจากภายนอก

2. การดำเนินบทบาทของสามี จากผลการศึกษาพบว่าบทบาทของสามีมีความเกี่ยวข้องโดยตรงสามีมีความเป็นสุภาพบุรุษในระยะที่ 1 ไม่ชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์เมื่อไม่มีความพร้อมหรือยังไม่ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน หากมีเพศสัมพันธ์แล้วสามีควรมีความรับผิดชอบและเร่งสร้างต้นทุนให้กับชีวิต ช่วยเหลือหญิงวัยรุ่นในเรื่องการคุมกำเนิด ในระยะที่ 2 เป็นระยะที่หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ แล้วประเมินว่ามีความพร้อมหรือไม่จากท่าทางการแสดงออกของสามี ผลการศึกษาพบว่าการแสดงออกของฝ่ายชายมีความสำคัญต่อการประเมินความพร้อมต่อการตั้งครรภ์ และการแสดงความรับผิดชอบมีผลต่อการตัดสินใจเรื่องการตั้งครรภ์ต่อหรือยุติการตั้งครรภ์ ดังนั้นในขั้นนี้สามีควรตั้งสติและร่วมกันหาแนวทางกับหญิงวัยรุ่น มีการให้กำลังใจและให้ความมั่นใจต่อการยอมรับบุตรและฝ่ายหญิง ในระยะที่ 3 พบว่าระยะนี้แนวทางการแก้ปัญหาของสามีมีความสำคัญต่อการจัดการชีวิตของวัยรุ่นหญิง ดังนั้นข้อเสนอแนะในการปฏิบัติของสามีแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การที่สามีมีความมั่นคงทางจิตใจ เช่น การให้ความรักและใส่ใจหญิงวัยรุ่น เข้าใจหญิงกำลัง

ตั้งครรภ์ เป็นต้น 2) การมีความมั่นคงในด้านการดำรงชีวิต เช่น การมีงานทำและแบ่งรายได้ให้กับฝ่ายหญิง พาภรรยาไปพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น ระยะที่ 4 จากผลการศึกษาพบว่าระยะนี้หญิงตั้งครรภ์เน้นการปรับตัวคืนสู่สภาพแวดล้อมด้วยสถานะที่เปลี่ยนแปลงไป และคาดหวังกับบทบาทการเป็นหัวหน้าครอบครัวจากสามี ดังนั้นในระยะนี้สามีควรปรับบทบาท ช่วยประคับประคองครอบครัว ช่วยเหลือสั่งสอนอบรมบุตร และทำงานที่มีความมั่นคง

ระดับสถานศึกษา

1. โรงเรียนมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับหญิงวัยรุ่นในระยะที่ 1 และที่ 2 เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าหญิงวัยรุ่นในระยะที่ 1 ได้ออกจากระบบการศึกษากลางคันทำให้มีเวลาว่างและสุ่มเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์มากขึ้น ดังนั้นในระยะที่ 1 นี้ผู้วิจัยเสนอแนะให้โรงเรียนมีการสอนเพศศึกษาอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ปรับเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงครูควรปรับทัศนคติในการสอนเพศศึกษาว่าเป็นเรื่องของการเรียนรู้ ไม่ใช่การชี้โพรงให้กระรอก เนื่องจากวัยรุ่นในพื้นที่แห่งนี้ได้เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจากการบอกเล่าจากประสบการณ์ของเพื่อนที่เคยมีเพศสัมพันธ์หรือแฟน เรียนรู้กระบวนการมีเพศสัมพันธ์จากสื่อออนไลน์ ซึ่งนำเสนอในแง่ของความสนุกสนาน ทำให้เด็กได้รับข้อมูลเพียงด้านเดียวแต่ไม่เคยรู้ว่าการตั้งครรภ์นั้นทำให้มีปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมายดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่พบว่าในระยะที่ 1 วัยรุ่นหญิงคิดว่าตนเองเป็นคนที่รักเด็กจึงคิดว่าการตั้งครรภ์จะไม่สร้างปัญหาให้กับชีวิต ดังนั้นครูควรมีบทบาทในการเสนอข้อเท็จจริงและสร้างคุณค่าให้กับหญิงวัยรุ่น ให้รักตนเองและเรียนรู้ว่าการตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่มีความพร้อมนั้นจะเกิดปัญหาที่กระทบต่อชีวิตตนเองไปตลอดชีวิต มีการปรับวิธีการสอนให้เด็กวัยรุ่นได้เรียนรู้ความยากลำบากในการตั้งครรภ์ เช่น การนำถุงทรายมาห้อยที่ลำตัว การจำลองเหตุการณ์เลี้ยงบุตรตุ๊กตาที่ถูกตั้งเวลาให้ร้องไห้ เป็นต้น เพื่อให้เด็กเข้าใจความยากลำบากในการมีบุตรเพื่อสร้างความระมัดระวังในเรื่องการคุมกำเนิด

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ ซึ่งในระยะนี้มีการจัดการข้อมูลและเลือกปกปิดกับครูเพราะไม่ต้องการให้ครูทราบและบอกผู้ปกครอง รวมถึงการถูกไล่ออกจากโรงเรียน ดังนั้นข้อเสนอแนะในระยะนี้ผู้วิจัยเห็นว่าครูควรมีบทบาทในการให้ข้อมูลทางเลือกแก่นักเรียนหญิง ไม่เน้นการผลักดันให้ออกจากระบบการศึกษา แต่สอบถามความต้องการและประเมินสภาพจิตใจของนักเรียนหญิง ครูควรประสานงานกับหน่วยงานทางสังคมเพื่อให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการรายงานข้อมูลไปยังหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะหน่วยงานสาธารณสุข เนื่องจากข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างนโยบายหรือวางแผนแนวทางการแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นภายในจังหวัด อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาในระยะที่ 3 และระยะที่ 4 โรงเรียนมีบทบาทน้อยลงเนื่องจากหญิงวัยรุ่นส่วนใหญ่ลาออกจากระบบการศึกษาเพราะมีปัญหาวิกฤตของชีวิตในระยะที่ 2

2. การศึกษานอกระบบ จากผลการศึกษาพบว่าการศึกษานอกระบบมีความเกี่ยวข้องในระยะที่ 4 เนื่องจากหญิงวัยรุ่นได้เรียนรู้ถึงความผิดพลาดในอดีตและต้องการซ่อมแซมความผิดพลาดโดยการสร้างคุณค่ากลับมาให้กับตนเองและสร้างการยอมรับด้วยการชดเชยให้กับ บิดามารดา ดังจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลทุกรายต้องการกลับมาเรียนหนังสือหากมีโอกาสและมีทุนทรัพย์ ดังนั้นในระดับสถานศึกษานี้ การศึกษานอกระบบจึงมีความสำคัญกับกลุ่มหญิงวัยรุ่น จึงควรมีการสอนใน 2 รูปแบบ 1) ด้านวิชาการที่มีการสอบเทียบวุฒิและมีระยะเวลาในการเรียนสั้นลง เพื่อใช้ในการปรับวุฒิการศึกษาให้กับหญิงวัยรุ่นและสามารถนำไปใช้ในการสมัครงานที่มีความปลอดภัยและมีรายได้ที่มั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และ 2) ด้านอาชีพ ควรมีการสอนด้านอาชีพที่สร้างรายได้อยู่กับบ้าน หรือสามารถรวมกลุ่มสร้างอาชีพในพื้นที่ใกล้บ้านได้เพราะกลุ่มหญิงวัยรุ่นในระยะที่ 4 ต้องการหารายได้เพื่อจุนเจือครอบครัวแต่ติดอุปสรรคในเรื่องการสมัครงาน เนื่องจากไม่มีวุฒิการศึกษาตามที่สถานประกอบการต้องการ อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นการเรียนด้านอาชีพทำให้หญิงวัยรุ่นสามารถทำงานได้ในขณะที่เลี้ยงบุตรอยู่บ้าน ไม่ต้องรอให้บุตรหย่านมก่อน ถือเป็นการป้องกันปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัว และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้กับบุตรหลังคลอด

ระดับหน่วยงานทางสังคม

1. บ้านพักเด็กและครอบครัว จากผลการศึกษาพบว่าบ้านพักเด็กและครอบครัวเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและไร้ที่พึ่ง เพราะหน่วยงานได้เป็นแหล่งความช่วยเหลือที่มีความมั่นคงและสร้างความไว้วางใจให้กับหญิงวัยรุ่น แต่อย่างไรก็ตามหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่เผชิญกับวิกฤตของชีวิตมีระยะเวลาในการจัดการชีวิตและระยะเวลาในการปรับตัวได้แตกต่างกัน ดังนั้นกิจกรรมภายในบ้านพักเด็กและครอบครัวควรมีการประสานงานกับสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่ลงทะเบียนไว้กับบ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อช่วยเหลือและรับกลุ่มเด็กที่อยู่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวไปทำงาน เช่น การเป็นล่ามแปลภาษาให้กับนักท่องเที่ยว รับสอนภาษาไทยให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อเป็นการสนับสนุนเรื่องการทำงานให้กับหญิงวัยรุ่นให้มีอาชีพก่อนออกจากบ้านพักเด็กและครอบครัว จึงเป็นการลดความเสี่ยงในการเกิดวิกฤตภายหลังจากได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายจากบ้านพักเด็กและครอบครัวไปแล้ว

2. หน่วยงานด้านสาธารณสุข จากผลการศึกษาพบว่าหน่วยงานด้านสาธารณสุขมีบทบาทอย่างมากในระยะที่ 2 และระยะที่ 3 เนื่องจากในระยะที่ 2 ที่หญิงวัยรุ่นเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์เพราะไม่มีข้อมูลทางเลือกจึงประเมินว่าเหตุการณ์มีความรุนแรงไม่มีแหล่งความช่วยเหลือใดมาช่วยสนับสนุนดังนั้นในระยะที่ 2 หน่วยงานด้านสาธารณสุขควรเข้าถึงกลุ่มหญิงวัยรุ่นให้รวดเร็วเพื่อให้การช่วยเหลือและให้ข้อมูลด้านทางเลือกก่อนหญิงวัยรุ่นจะพยายามทำอันตรายกับตนเองหรือบุตร แต่อย่างไรก็ตามแม้หน่วยงานด้านสาธารณสุขจะมีศักยภาพสูงที่สุดในการให้ความช่วยเหลือแต่การดำเนินงานยังเป็นลักษณะของการตั้งรับในสถานบริการ ในขณะที่หญิงวัยรุ่นที่เผชิญกับวิกฤตการ

ตั้งครรภ์มักมีพฤติกรรมปกปิด ไม่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนอื่นเพราะรู้สึกอับอาย ไม่ต้องการให้ใครรู้ถึงความผิดพลาดของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการสร้างเครือข่ายในหมู่บ้าน เช่น การอาสาสมัครแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นภายในหมู่บ้าน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอิสระ การประสานงานเข้าทำกิจกรรมภายในโรงเรียนกับเด็กกลุ่มเสี่ยง การกระจายเครือข่ายของคลินิกวัยรุ่นไปในชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าความเครียดในระยะที่ 2 ของหญิงวัยรุ่นเกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกายของหญิงที่ตั้งครรภ์ ทำให้มีภาวะวิกฤตทางอารมณ์จนนำไปสู่ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับคนรอบข้างโดยเฉพาะสามี ดังนั้นหน่วยงานสาธารณสุขควรมีการให้ข้อมูลกับหญิงวัยรุ่นที่มารับบริการตรวจครรภ์โดยเฉพาะกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัว มักไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรภ์ โดยอธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและอารมณ์โดยเฉพาะช่วงที่แพ้ท้องเพื่อลดปัญหาด้านความสัมพันธ์และจัดการอารมณ์ของตนเองได้ง่ายขึ้น

จากผลการศึกษาในระยะที่ 3 หญิงวัยรุ่นได้มีการตั้งสติและคิดทบทวนต่อการแก้ปัญหาเลือกแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อใช้ในการลดปัญหา และเพิ่มกลไกการแก้ปัญหา แต่อย่างไรก็ตามพบว่าหญิงวัยรุ่นยังอับอายและไม่มั่นใจต่อแนวทางแก้ปัญหา และไม่สามารถเข้าถึงบุคลากรด้านสาธารณสุขเพราะไม่รู้ช่องทางการติดต่อขอรับคำปรึกษา รวมถึงกลัวการถูกตำหนิจากบุคลากร ดังนั้นบุคลากรทางการแพทย์จึงควรสร้างโอกาสในการเข้ารับบริการตามแนวทางที่ได้ปรึกษาหารือร่วมกัน เช่น เปิดช่องทางพิเศษในการรับบริการให้คำปรึกษาผ่านสื่อออนไลน์ ลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการยุติการตั้งครรภ์ให้กับหญิงวัยรุ่นที่ไม่มีรายได้ เป็นต้น ร่วมกับพัฒนาระบบการช่วยเหลือสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของหญิงวัยรุ่น ผู้วิจัยเสนอแนะให้ศูนย์ช่วยเหลือสังคมหรือศูนย์พึ่งได้ (OSCC) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ช่วยเหลือในเรื่องเป็นผู้ประเมินความต้องการจำเป็นให้หญิงวัยรุ่น โดยคัดแยกปัญหาที่เป็นความจำเป็นและไม่จำเป็นออกจากกัน รวมถึงแบ่งระดับความเร่งด่วนและรอได้ออก เพื่อดูความเหมาะสมต่อการส่งต่อ หรือการสงเคราะห์ต่อหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่ประสบวิกฤตการตั้งครรภ์

ระดับนโยบายและกฎหมาย

ข้อเสนอแนะในระดับนโยบายมีความสำคัญต่อหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังเห็นได้ว่าในทุกระยะของการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมปรากฏว่ามีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง แม้ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับหญิงวัยรุ่นแต่การเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายมีอิทธิพลที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้เสมอ ดังนั้นข้อเสนอแนะในระดับนโยบายครั้งนี้จึงเป็นเพื่อมุ่งเน้นให้หญิงวัยรุ่นสามารถพึ่งพาตัวเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไป โดยผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบของการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจ ประกอบด้วย

1. การมีเงิน ถือว่าเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ เนื่องจากในพื้นที่แห่งนี้มีข้อจำกัดเรื่องที่อยู่อาศัย ค่าครองชีพ และการแข่งขันสูง ประกอบกับจังหวัดแห่งนี้ถูกผลักดันด้วยระบบเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หญิงวัยรุ่นต้อง

พบกับการเปลี่ยนแปลงและไม่มีเสถียรภาพทางการเงิน ดังนั้นการที่หญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมสามารถจัดการชีวิตตนเองได้ต้องมีเงินนั่นคือการทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ ในขณะเดียวกันต้องมีการลดรายจ่ายเพื่อสร้างเงินออมไว้เป็นต้นทุนสำหรับการเปลี่ยนแปลงชีวิตและสำหรับการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยได้เสนอแนะในระดับนโยบายควรมีการส่งเสริมการออมทรัพย์และการประกันเงินสำหรับการสร้างครอบครัวให้กับครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดสรรที่พักให้ครอบครัววัยรุ่นได้เช่าพักในราคาถูกเพื่อให้ครอบครัวหญิงวัยรุ่นที่ไม่มีที่พึ่งพิงมีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยและมั่นคง ซึ่งข้อเสนอแนะเช่นนี้จะสร้างประโยชน์ในการผลักดันให้หญิงวัยรุ่นลดความกังวลต่อปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และสามารถผลักดันศักยภาพของตนเองในการทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัวต่อไป

2. การมีงานทำ ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่พบว่าปัญหาอุปสรรคในการดำรงชีวิตของหญิงวัยรุ่นคือการไม่มีรายได้ เพราะไม่มีงานทำ หรือทำงานในสถานที่เสี่ยงอันตรายและไม่เหมาะสม ทำให้หญิงวัยรุ่นเหล่านี้ไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ จึงต้องรีบตัดสินใจแต่งงานหรือใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีตั้งแต่อายุยังน้อยเพื่อพึ่งพิงสามีต่อไป และบางรายต้องแต่งงานเพื่อเป็นการจัดการปัญหาเนื่องจากตั้งครรภ์ ทำให้สามีแบกรับภาระหนักมากขึ้น ไม่สามารถปรับบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัวได้และเกิดการทะเลาะเบาะแว้งจนนำไปสู่วิกฤตการตั้งครรภ์ต่าง ๆ ตามมา อย่างไรก็ตามสามีของหญิงวัยรุ่นบางรายยังเป็นวัยรุ่นที่ยังเรียนหนังสืออยู่หรือบางรายยังไม่มีงานทำจึงยังไม่สามารถหารายได้ได้เช่นกัน ทำให้หญิงวัยรุ่นเกิดความกังวลใจในการยอมรับจากครอบครัวเดิมรวมถึงกังวลต่ออนาคตบุตรในครรภ์ ดังนั้นควรมีนโยบายส่งเสริมที่มุ่งเน้นขยายโอกาสให้หญิงวัยรุ่นที่ประสบปัญหาตั้งครรภ์ไม่พร้อม ให้สามารถทำงานพิเศษ หารายได้เพื่อมาสร้างเงินออม โดยการเปิดให้ลงทะเบียนกับกรมการจัดหางานเป็นลักษณะช่องทางพิเศษเพื่อให้หน่วยงานสามารถจัดสรรลักษณะงานที่มีความเหมาะสมกับเด็กวัยรุ่น ให้สามารถทำงานที่บ้านหรือทำงานใกล้บ้านได้ตามความเหมาะสม

3. การมีความรู้และเครือข่าย จากผลการศึกษาพบว่าหญิงวัยรุ่นที่ประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์เกิดขึ้นจากการไม่มีความรู้เกี่ยวกับทางเลือกในการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ไม่รู้วิธีการคุมกำเนิดที่ถูกต้องจึงทำให้ฝ่ายชายมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องการคุมกำเนิดมากกว่า รวมถึงเมื่อรับรู้ว่าตั้งครรภ์แล้วหญิงวัยรุ่นไม่มีเครือข่ายที่สามารถขอความช่วยเหลือได้ จึงมุ่งเน้นการขอรับความช่วยเหลือจากครอบครัวและสามี ซึ่งแหล่งความช่วยเหลือเหล่านี้ไม่เคยมีการเตรียมพร้อมต่อการจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่นมาก่อนเช่นเดียวกัน ดังนั้นในระดับนโยบายนี้หน่วยงานช่วยเหลือทางสังคมจึงมีความเกี่ยวข้องต่อการคลี่คลายวิกฤต และการป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ ผู้วิจัยจึงเสนอว่าควรมีนโยบายที่มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองให้กับหญิงวัยรุ่นที่ตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ ดังเช่นการบริการหน่วยแพทย์ไปตามหมู่บ้านเพื่อตรวจสุขภาพของแม่และเด็ก และติดตามการตั้งครรภ์ซ้ำของหญิงวัยรุ่น หมุนเวียนไปตามหมู่บ้านเพื่อให้กลุ่มหญิงวัยรุ่นเหล่านี้ได้รับคำแนะนำที่ถูกต้อง ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางมายังสถานบริการและเป็นการสร้างเครือข่ายแกนนำการ

แก้ปัญหาในชุมชน หน่วยงานด้านสาธารณสุขได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจากพื้นที่จริงเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนนโยบายให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

4. การคุมกำเนิด จากผลการศึกษาพบว่าหญิงวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมนั้นบางรายมีความประสงค์คุมกำเนิดแต่พบว่ามีอุปสรรคด้านกฎหมาย นั่นคือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุมกำเนิดในวัยรุ่นที่กำหนดให้สามารถทำได้เมื่อมีอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป แต่จากผลการศึกษาพบว่าหญิงวัยรุ่นเหล่านี้ได้มีเพศสัมพันธ์กับสามีหรืออยู่อาศัยร่วมกับสามีก่อนอายุ 20 ปี บางรายได้ตั้งครรภ์มีบุตรจนมากเกินความต้องการแล้วแต่ยังไม่ได้รับการคุมกำเนิดเนื่องจากยังมีอายุไม่ถึง 20 ปี ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายเรื่องการคุมกำเนิดให้กับวัยรุ่นอายุไม่เกิน 20 ปีที่มีความประสงค์ในการคุมกำเนิดด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การใส่ห่วง การฝังยาคุมกำเนิด เป็นต้น และอยู่ในดุลยพินิจของแพทย์ เนื่องจากการคุมกำเนิดนี้เป็นวิธีที่ช่วยขยายระยะเวลาการตั้งครรภ์ให้พ้นช่วงวัยรุ่น และเพื่อป้องกันการหลงลืมหรือคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอจนนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อมและการตั้งครรภ์ซ้ำจนเกิดวงจรของภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ต่อมา รวมถึงอนุญาตให้หญิงวัยรุ่นสามารถทำหมันได้หากมีบุตรที่เพียงพอและไม่ต้องการมีบุตรอีกในอนาคต ดังนั้นควรมีการขยายการอนุญาตคุมกำเนิดด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับหญิงวัยรุ่น อนุญาตให้ดำเนินการคุมกำเนิดให้กับหญิงวัยรุ่นที่มีความประสงค์ขอรับการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวหรือถาวร แม้อายุไม่เกิน 20 ก็ตาม

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การอธิบายถึงภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมครั้งนี้เกิดจากการเล่าย้อนถึงอดีตของผู้หญิงที่เคยมีประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในขณะเป็นวัยรุ่น แม้จะทำให้เกิดองค์ความรู้ด้านภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมตั้งแต่เริ่มจนสามารถจัดการชีวิตได้ แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านการสังเกตในสถานการณ์วิกฤต พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการจัดการชีวิตในขณะเกิดวิกฤตรวมถึงในสถานการณ์คลี่คลาย ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากับกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่กำลังประสบวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ที่เข้ามาขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อการเปลี่ยนแปลงระยะของวิกฤตได้ดียิ่งขึ้น

2. การศึกษาครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญการถ่ายทอดความคิดผ่านเรื่องราวประสบการณ์ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก ด้วยกระบวนการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative approach) โดยให้อำนาจแก่ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์เป็นผู้สร้างความหมายและถ่ายทอดเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเสมือนอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามจากประสบการณ์ที่ได้ดำเนินการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าในกระบวนการศึกษาเรื่องเล่านั้น หญิงวัยรุ่นยังคงความรู้สึกผิดต่อครอบครัว รู้สึกผิดต่อบุตรและผิดหวังกับตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปควรใช้ต่อยอดกระบวนการศึกษา โดยการใช้แนวทางการบำบัดแบบเรื่องเล่า (Narrative therapy) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดองค์ความรู้แบบสองทาง นั่นคือเป็นเทคนิคการเล่าเรื่องที่ผู้

เป็นเจ้าของประสบการณ์สร้างความหมาย (Meaning) ขึ้นมาตามกระบวนการศึกษาเรื่องเล่า ร่วมกับการใช้แนวทางการบำบัดแบบเรื่องเล่า โดยผู้วิจัยยังสามารถดึงความหมายที่ผู้ให้ข้อมูลสร้างขึ้นมาร่วมกับการปรับความหมายไปสู่การบำบัดความรู้สึกที่ค้างคานั้นจนเกิดการสร้างความหมายขึ้นมาใหม่ให้กับการจัดการชีวิต ซึ่งเป็นการต่อยอดการทำความเข้าใจต่อความหมายและเรื่องราวภายหลังการฟื้นฟูวิกฤตได้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 4 เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้วิจัย

บนฐานความเชื่อตามกระบวนทัศน์สร้างสรรค์ (Constructivism paradigm) ที่ให้คุณค่ากับตัวองค์ความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นมาบนเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา สถานที่ และบริบท เรื่องเล่าที่เกิดขึ้นเกิดจากกระบวนการถ่ายทอดพร้อมกับการตีความสร้างเรื่องราวขึ้นมาอีกครั้ง โดยมุ่งหวังให้ผู้ฟังเข้าใจเสมือนอยู่ในจุดเดียวกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงต้องอาศัยความใกล้ชิดสนิทสนมมากพอจึงจะเกิดความเข้าใจอย่างลุ่มลึก จนสามารถร่วมกันตีความกับผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์อันนำมาสู่การคลี่คลายเรื่องราวเพื่อเรียงร้อยเป็นเรื่องเล่าที่ต่อเนื่อง เรียงลำดับตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้น กระบวนการดังกล่าวไม่สามารถละเลยความผูกพัน หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ได้เลย ผู้วิจัยจึงได้ใช้กระบวนการศึกษาที่สอดคล้องบนฐานคิดดังกล่าว

กระบวนการศึกษาครั้งนี้ดำเนินการไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative approach) ดังปรากฏผลที่ได้นำเสนอไป แต่อย่างไรก็ตามการได้มาซึ่งเรื่องเล่าเหล่านี้ต้องอาศัยการอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานาน มีความสัมพันธ์อันดีกับคนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการแนะนำกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่เคยเผชิญต่อวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นและสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ในปัจจุบัน ด้วยโจทย์ปัญหาการวิจัยเช่นนี้ประกอบกับการปิดกั้นพื้นที่ทางสังคมทำให้ข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษาครั้งที่ผู้วิจัยต้องเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ ใช้การดำเนินการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการตีความและมีความน่าเชื่อถือดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในบทต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เต็มไปด้วยความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์เสมอ ประสบการณ์ที่ได้รับประกอบกับข้อจำกัดต่าง ๆ มากมาย ผู้วิจัยจึงได้นำมาถ่ายทอดเป็นเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้วิจัย ดังนี้

แรกเริ่มเรื่องเล่า

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามอยู่เสมอว่า เพราะอะไรผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมต้องคิดทำแท้งเกือบทุกราย? ทำไมไม่รักบุตรของตนเองหรืออย่างไร? จนกระทั่งวันหนึ่งผู้วิจัยมีโอกาสได้พบกับหญิงวัยรุ่นคนหนึ่งหลังจากที่ไม่ได้เจอกันมาสักพักใหญ่ เด็กผู้หญิงคนหนึ่งที่ผู้วิจัยเคยรู้จักเธอกำลังอุ้มลูกน้อยอยู่ในอ้อมกอด เมื่อได้พูดคุยทักทายตนยืดยาวที่ทำให้เธอต้องอุ้มลูกน้อย แม้จะมีใบหน้าที่แช่มชื่นแต่กลับเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟังด้วยความขื่นขม คำพูดที่ตอบกลับมาคำแรก หลังจากที่ผู้วิจัยถามว่ามีลูกแล้วเหนื่อยหรือไม่ คือ “มันลำบากมากพี่ มันไม่ได้ง่ายเลยนะ” ในใจของผู้วิจัยตอนนั้นกลับคิดว่าจะลำบากอะไรหนักหนา พ่อกับแม่ของเธอตั้งหากที่เป็นคนเลี้ยงดูทารกน้อยคนนี้ จากนั้นเธอได้

เล่าเรื่องต่าง ๆ ออกมามากมายว่าเธอต้องเครียดมากแค่ไหน เครียดจนคิดอยากจะตาย แม้ผู้วิจัยไม่เข้าใจมากนัก แต่สถานการณ์นั้นกลับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการพยายามค้นหาคำตอบว่าความเครียดจนอยากจะตายนั้นเป็นอย่างไร เกิดมาจากอะไร แล้วหายเครียดได้อย่างไร

ผู้วิจัยเริ่มค้นคว้าและอ่านงานวิจัยที่ศึกษากับกลุ่มหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมมากขึ้น ทำให้เห็นว่ามีหลายเล่มได้กล่าวสอดคล้องกันว่า การตั้งครรภ์ถือได้ว่าเป็นวิกฤตที่ยิ่งใหญ่ของหญิงวัยรุ่น แต่กลับไม่มีคำตอบว่าวิกฤตที่ยิ่งใหญ่นั้นเป็นอย่างไร? ผู้วิจัยค้นหาต่อไปว่าวิกฤตนี้มีหน้าตาเป็นอย่างไร จึงได้พบเจอวิกฤตของชีวิตแต่ยังไม่พบว่าวิกฤตของการตั้งครรภ์เป็นอย่างไร แต่กลับพบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เดินตามเส้นทางปัญหาของสังคม โดยเริ่มจากสถิติที่รายงานอัตราการคลอดบุตรของหญิงวัยรุ่น พบว่าจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีอัตราการคลอดบุตรจากหญิงวัยรุ่นสูงอยู่ในอันดับต้นของประเทศอย่างต่อเนื่อง ยิ่งเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้วิจัยอยากค้นหาว่าความสัมพันธ์ของวิกฤตส่วนบุคคลสร้างผลกระทบต่อปัญหาสังคมได้อย่างไร ทำไมหน่วยงานทางสังคมต้องหันมาสนใจกับปัญหาดังกล่าวจนกระทั่งร่างเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

ด้วยความสนใจส่วนตัวที่ผู้วิจัยได้เคยศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในวัยรุ่นตั้งแต่ตอนเรียนระดับปริญญาโท จนนำไปสู่การทำปริญญานิพนธ์ในหัวข้อ กระบวนการไม่เสพยาบ้าซ้ำ: กรณีศึกษาผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัด ทำให้มีพื้นฐานความเข้าใจถึงการเปลี่ยนผ่านของช่วงชีวิตในวัยรุ่น เข้าใจว่าการพลักผันของสถานการณ์ เกิดจากการมีจุดเปลี่ยนที่กระทบกับชีวิตและจิตใจของผู้ประสบเหตุการณ์ ผู้วิจัยจึงคิดในใจว่าวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นคงเป็นเช่นเดียวกันจึงได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์และได้เริ่มดำเนินการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นฐานความรู้ความเข้าใจก่อนที่จะมุ่งตรงไปยังเป้าหมาย นั่นคือหญิงวัยรุ่นที่เคยผ่านประสบการณ์วิกฤตการตั้งครรภ์และสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้จนกระทั่งสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ตามปกติ

มีหลายคำถามที่ถาโถมเข้ามาหาผู้วิจัยว่าจะไปหาผู้ให้ข้อมูลเหล่านั้นมาจากที่ใด ถ้าต้องจำกัดอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนย้ายของประชากรจำนวนมาก อะไรคือเกณฑ์ที่วัดว่าหญิงคนใดผ่านวิกฤตของชีวิต คำถามเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ท้าทายต่อผู้วิจัยทั้งในแง่ของกระบวนการเก็บข้อมูล และการทำความเข้าใจที่ลุ่มลึกของกลุ่มคนเหล่านี้ อย่างไรก็ตามแม้ในพื้นที่แห่งนี้จะมีอัตราการคลอดบุตรจากหญิงวัยรุ่นสูง แต่คนเหล่านี้กลับอยู่อิงแอบในสังคมแบบเงียบเชียบ ไม่ได้แสดงตัวอย่างโดดเด่นบนพื้นที่ของสังคม เพราะสังคมไม่ได้คาดหวังให้กลุ่มครอบครัวเหล่านี้เป็นเยี่ยงอย่างให้เด็กรุ่นใหม่ จึงถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้นจุดเริ่มต้นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ฉบับนี้จึงมีความหนักหน่วงและท้าทายที่จุดเริ่มต้น

เข้าพื้นที่เพื่อค้นหา

ผู้วิจัยเริ่มปักหมุดค้นหาผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ด้วยการมุ่งไปหาหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและประสบวิกฤตการตั้งครรภ์ ซึ่งมิอาจเป็นที่อื่นไปได้นอกจากบ้านพักฉุกเฉินสำหรับหญิงไร้ที่พึ่งพิง ผู้วิจัยจึงได้ติดต่อเป็นการส่วนตัวกับบ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อสอบถามเรื่องการเข้ารับบริการจากหญิงที่ประสบวิกฤต เมื่อได้พูดคุยสอบถามในเบื้องต้นปรากฏว่าในบ้านพักเด็กและครอบครัวของจังหวัดแห่งนี้มีอัตราการเข้ารับบริการจากหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์จำนวนน้อยมาก เพียงแค่ 2 คนต่อ 1 ปี เท่านั้น ดังปรากฏตามสถิติพบว่าปีที่แล้วไม่มีหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมมาขอรับบริการ และในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเข้าพื้นที่นั้นก็ยังไม่มีหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมเข้ารับบริการ จะมีก็แต่เพียงผู้หญิงรายหนึ่งที่มีอายุ 31 ปีเข้ารับบริการด้วยสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกแปลกใจและตกใจมาก เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้วิจัยที่เชื่อว่าในบ้านพักเด็กและครอบครัวจะมีหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมารับบริการจำนวนมาก

ความยุ่งยากเริ่มเกิดขึ้น ทำให้ผู้วิจัยกลับมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ท่านอาจารย์จึงแนะนำให้ปรับเปลี่ยนเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล และขยายพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาออกไปสู่บริบทอื่นนอกเหนือจากบ้านพักเด็กและครอบครัว ผู้วิจัยต้องปรับกลยุทธใหม่เพื่อให้เข้ากับการเข้าสู่พื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังคงติดต่อกับบ้านพักเด็กและครอบครัวทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการอยู่อย่างสม่ำเสมอ สิ่งที่ผู้วิจัยคิดตอนนั้นคือ อย่างน้อยได้เห็นหลังคาบ้าน (บ้านพักเด็กและครอบครัว) ก็ยังดี

ณ วันหนึ่ง การเฝ้ารอผู้ให้ข้อมูลรายแรกก็มาถึง วันนั้นหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวได้โทรตามผู้วิจัยตั้งแต่ตอนเช้าว่ามีเคสหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมรายหนึ่งมารับบริการ ซึ่งบ้านพักเด็กและครอบครัวรับไว้พักในบ้านพักแห่งนี้ และสอบถามกลับมาว่าจะมาพูดคุยกับเคสหรือไม่ ด้วยระยะเวลาที่เฝ้ารอเคสรายแรกนี้มาถึง 3 เดือน ผู้วิจัยไม่ปล่อยโอกาสไปอย่างแน่นอน ผู้วิจัยรีบขับรถลงไปเพื่อให้ทันต่อเวลาที่นัดหมายไว้ จนได้เริ่มต้นพูดคุยและสร้างความสนิทสนมกับผู้ให้ข้อมูลรายแรก โดยขณะขับรถไปผู้วิจัยก็คิดไว้ต่าง ๆ นานาว่าเคสที่ผู้วิจัยจะไปพบนี้ คงเป็นเคสที่เป็นเด็กใจแตก พูดจาห้วน ๆ ภาษาวัยรุ่น ไม่ดูแลตัวเอง คงหนีเรียนแล้วตั้งครรภ์ แต่คงไม่อยากพูดไม่อยากคุยเรื่องการตั้งครรภ์กับผู้วิจัยสักเท่าไหร่ ในใจก็เพียงคิดว่าจะทำอย่างไร เริ่มต้นอย่างไรให้ไว้ใจ จะพูดอย่างไรให้เชื่อใจ แล้วถ้าน้องไม่ยอมพูดไม่ยอมเล่าต้องทำยังไง แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่หลงลืมที่จะซื้อของฝากติดไม้ติดมือสำหรับหญิงตั้งครรภ์นั่นคือนมกระป๋อง 2 แพ็คใหญ่ไปฝาก

คนแรกก็ผิดคาด

เมื่อถึงเวลานัดหมาย ผู้วิจัยนั่งและได้แต่นึกคำถามในใจว่าจะเป็นอย่างไร ปรากฏว่าเมื่อน้องส้ม (นามสมมติ) เดินเข้ามา เธอค่อย ๆ เดินและมีอาการเคอะเขินเล็กน้อย แต่ก็มานั่งคุยกับผู้วิจัย บรรยากาศตอนนั้นเราอยู่ในบ้านพักกันแต่หัวหน้าบ้านพักได้จัดที่นั่งที่สบาย และเจ้าหน้าที่ทุกคนยังคงทำหน้าที่กันตามปกติ จากนั้นได้มีการแนะนำตัวและอธิบายว่าการศึกษาครั้งนี้อยากทราบถึงเรื่องชีวิตของส้ม อยากให้ส้มช่วยเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นตั้งแต่ตอนเด็ก ๆ จนมาตั้งครรภ์แล้วเกิด

ปัญหาอย่างไรบ้าง จนกระทั่งมาอยู่ที่บ้านพักเด็กและครอบครัวแห่งนี้ ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้จะถูกบันทึกและทำรายงานเพื่อเสนอต่อบ้านพักเด็กและครอบครัวต่อไป

ในเวลานั้นผู้วิจัยคิดว่าส้มอาจจะไม่ยินดีจะให้ข้อมูล เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ดี แต่กลับผิดคาด เพราะเธอเองพร้อมจะเล่าเรื่องทุกอย่างให้ฟัง เพราะส้มเข้าใจว่าผู้วิจัยคือเจ้าหน้าที่ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ที่ช่วยเหลืองานเจ้าหน้าที่ในลักษณะอาสาสมัคร ส้มเข้าใจว่าการเข้าพักที่บ้านพักเด็กและครอบครัวต้องมีการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้เจ้าหน้าที่ฟังเพื่อหาทางช่วยเหลือ และเธอรู้สึกสบายใจที่จะเล่าให้เจ้าหน้าที่ฟัง เพราะเธอเองก็ไม่มีใครจะคอยรับฟังแม้แต่กระทั่งมารดาของเธอเองก็ตำหนิเธออย่างรุนแรงเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่านี่คือโอกาสที่ดีที่ใช้ความสัมพันธ์การเป็นอาสาสมัครที่ผู้วิจัยได้แวะเวียนเข้าไปสังเกตในพื้นที่บ่อยครั้ง จนเด็ก ๆ ที่รับบริการคุ้นชิน และทำให้เป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ที่รวดเร็วกับเคสรายแรก ทำให้ ณ เวลานั้นผู้วิจัยคุยไป ปลื้มใจไปเพราะว่าไม่เสียแรงที่พยายามมาคอยส่องหลังคาบ้านพักเด็กและครอบครัวแห่งนี้

ผู้วิจัยปลื้มใจได้ไม่นาน เมื่อพบว่าเคสแรกของผู้วิจัยมีปัญหาทางสุขภาพ นั่นคือมีภาวะเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนดสูง ซึ่งในขณะนั้นส้มกำลังตั้งครรภ์ได้เพียง 7 เดือน ทำให้ผู้วิจัยไม่แน่ใจต่อการดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป แต่ถือว่าเป็นความโชคดีที่สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ได้กำหนดให้ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตการทำวิจัยในมนุษย์ ที่ได้คาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการเก็บข้อมูล นั่นคือหากเก็บข้อมูลกับผู้ที่กำลังตั้งครรภ์ ผู้วิจัยได้ระบุไว้ว่าจะไม่พูดคุยต่อเนื่องนานเกินกว่า 2 ชั่วโมง จำเป็นต้องมีการหยุดพัก เปลี่ยนอิริยาบทเพื่อให้เลือดมีการหมุนเวียนที่ดี ประกอบกับการสังเกตอาการอื่น ๆ เช่น ความเครียดอาจทำให้มดลูกบีบตัวมากขึ้น เป็นต้น บนความเสี่ยงที่เกิดขึ้นทำให้ผู้วิจัยระมัดระวังและเตือนตนเองเสมอตลอดกระบวนการเล่าเรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องที่ส้มมีความรู้สึกมากขึ้น ดังเช่น มีน้ำเสียงที่เปลี่ยนไป มีน้ำตาไหล เงียบไปชั่วขณะ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ขอให้เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือสังเกตอาการของส้ม ดังนั้นตลอดกระบวนการเก็บข้อมูลกับส้มนั้นจึงอยู่ในความควบคุมดูแลเรื่องความปลอดภัยของส้มเป็นสำคัญ

ด้วยข้อจำกัดของเคสแรกที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าส้มจะคลอดบุตรเมื่อใด และหากว่าเธอคลอดบุตรแล้วอาจจะตัดสินใจยกบุตรและออกจากบ้านพักเด็กและครอบครัวไป ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดเหตุการณ์ผู้ให้ข้อมูลสูญหายได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องอาศัยการเก็บข้อมูลกับส้ม และเร่งถอดเทป รวมถึงดำเนินกระบวนการลงรหัสเบื้องต้น เพื่อตีความและกลับไปเก็บข้อมูลกับส้มอีกครั้งซึ่งถือเป็นความโชคดีที่ส้มเข้าใจและยินดีที่จะเล่ารายละเอียดมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นส้มมีรอยยิ้มมากขึ้นเมื่อเล่าถึงเรื่องที่เข้ามารับบริการที่บ้านพักเด็กและครอบครัว ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น สามารถเบาบางลงได้จากการมีความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนด้านต่าง ๆ และเมื่อเข้าใจในเรื่องราวชีวิตของส้มมากขึ้นทำให้ผู้วิจัยเริ่มปรับเปลี่ยนความคิดในเรื่องการเป็นแม่ที่ดีต้องเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง เพราะชีวิตของคนเรามีข้อจำกัดมากมาย ความถูกต้องขึ้นอยู่กับเหตุผลเบื้องหลังของการตัดสินใจเพราะการที่ส้มยกบุตรให้กับผู้อื่นนั้น ไม่ได้เกิดจากความรังเกียจหรือไม่รับผิดชอบ ส้มแยกตัวเองออกจากกลุ่มเด็กใจแตก แต่เธอไม่ต้องการให้บุตรต้องอยู่ในวงจรชีวิตที่เธอ

เคยเผชิญมา เพราะสามีของเธอก็เป็นเช่นเดียวกับบิดาของเธอนั่นคือชอบใช้กำลัง และไม่เคยดูแลแม่และลูก การพาลูกออกไปใช้ชีวิตภายนอกที่ตัวส้มเองก็ไม่รู้ว่าเธอจะอยู่รอดในสังคมพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ได้อย่างที่วางแผนไว้ได้จริงหรือไม่ เหตุผลที่ให้กับการตัดสินใจนี้คือ เพราะเธออยากให้ลูกได้อิ่มท้อง มีคนคอยอบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เท่าทันเด็กในวัยเดียวกัน เธอได้แต่เพียงตั้งความหวังว่าหากวันหนึ่งที่พึ่งพาตนเองได้แล้วจะย้อนกลับมารับบุตรไปเลี้ยงกับเธอ

การเรียนรู้จากเคสแรกของผู้วิจัย คือ การได้เรียนรู้ความรักของแม่เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และสำคัญมากกว่าความถูกต้องที่สังคมกำหนด เพราะแต่ละคนมีเหตุผลของการกระทำไม่เหมือนกันทำให้ผู้วิจัยรู้สึกว่าการเลือกยืนบนฐานความเชื่อในกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism paradigm) เป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับการศึกษาครั้งนี้อย่างมาก เพราะหากผู้วิจัยยืนบนฐานความเชื่อว่าความจริงมีเพียงหนึ่งเดียวตามกระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยม (Positivist paradigm) อาจทำให้ผู้วิจัยตัดสินส้มเพียงเพราะผลของการตัดสินใจยกบุตรให้กับผู้อื่น การเรียนรู้จากเคสแรกทำให้ผู้วิจัยได้รับรู้ยังมีเหตุผลและเงื่อนไขอีกมากมายที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของคนเราทำให้การตัดสินใจจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่นมีความแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังเกิดคำถามต่อไปว่าแล้วหญิงวัยรุ่นที่ไม่ได้เข้าพักอาศัยในบริบทบ้านพักเด็กและครอบครัวอีกมากมาย สามารถจัดการชีวิตได้อย่างไร

เปิดพื้นที่ด้วยคนใน

เมื่อผู้วิจัยต้องขยายขอบเขตการเก็บข้อมูลกับหญิงวัยรุ่นที่อยู่ภายนอกบ้านพัก ผู้วิจัยจึงได้ขอร้องให้ญาติที่อยู่ในพื้นที่มาไม่ต่อกว่า 30 ปี ช่วยเหลือในการแนะนำผู้ให้ข้อมูลรายอื่น ๆ ที่พอจะรู้จัก และคุ้นหน้าคุ้นตากันมาก่อน ซึ่งเป็นความโชคดีของผู้วิจัยที่มีญาติที่มีเครือข่ายทางสังคม ญาติของผู้วิจัยเป็นคนที่มีอัธยาศัยดี และเป็นที่รักของคนในพื้นที่ดังนั้นจึงมีหลายคนที่ยินดีให้ข้อมูลเพราะต้องการให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษาของผู้วิจัย โดยเบื้องต้นผู้วิจัยเข้าไปอาศัยอยู่ในบ้านญาติบ่อยครั้ง เพราะผู้วิจัยต้องลงเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกรมอนามัย บ้านพักเด็กและครอบครัว กลุ่มสหวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อบริบทของพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ ดังนั้นผู้วิจัยขอแบ่งการเล่าเรื่องการเข้าสู่พื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน

การเข้าสู่พื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจระบบทางสังคมของพื้นที่เศรษฐกิจ เริ่มแรกของการเข้าสู่พื้นที่นี้ผู้วิจัยได้ขอให้รุ่นพี่คนหนึ่งแนะนำผู้วิจัยให้กับเจ้าหน้าที่ท่านหนึ่งของศูนย์อนามัย ซึ่งได้รับการตอบรับด้วยความเมตตาเพราะเห็นว่าการทำวิจัยมีคุณค่าและประโยชน์ต่อการพัฒนาปัญหาเรื่องการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และได้เชื้อเชิญให้ผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมการตรวจประเมินโรงพยาบาลเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การเข้าฟังบรรยายและร่วมอภิปรายกับนายแพทย์ในหัวข้อทางเลือกในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น การเยี่ยมชมเครือข่ายจากวิทยากรประจำหมู่บ้านจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ฟังเรื่องเล่าประสบการณ์การทำงานในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ จากนั้นจึงได้มีการแนะนำผู้วิจัยไปสู่ภาคการศึกษา ทำให้ได้รู้ประสบการณ์ของการทำงานในพื้นที่แห่งนี้ของทีมสหวิชาชีพ และครูอาจารย์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้เวลาอยู่ในสนามวิจัยแห่งนี้เป็นเวลา 13 เดือน

การเข้าสู่พื้นที่ เพื่อทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูล ระหว่างที่ผู้วิจัยเดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับหน่วยงาน ผู้วิจัยจะแวะพักอยู่กับบ้านญาติเพื่อให้คนในพื้นที่ได้คุ้นเคยกับผู้วิจัย เห็นผู้วิจัยเหมือนลูกหลานคนหนึ่ง ทำให้การขอความร่วมมือในการเล่าเรื่องประสบการณ์ชีวิตในการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ถูกพัฒนาไปอย่างลื่นไหลจนกระทั่งได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลคนถัดไป

เรื่องเกิดจากการเล่า

เมื่อผู้วิจัยได้เริ่มต้นกระบวนการศึกษาเรื่องเล่ากับกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่เคยผ่านประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมและสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ ซึ่งเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่แตกต่างจากผู้ให้ข้อมูลรายแรก ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวได้อธิบายให้ผู้วิจัยฟังว่าการที่ที่หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมมารับบริการที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจำนวนน้อย เกิดจากการที่กลุ่มหญิงเหล่านี้ยังมีครอบครัวที่ให้ความช่วยเหลือ หรือมีสามีที่ยังรับผิดชอบต่อบุตรในครรภ์อยู่ การที่จะปรับเปลี่ยนเข้ามาอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ในบ้านพักเด็กและครอบครัวเป็นสิ่งที่ไม่มีใครต้องการหากไม่เกินกำลังความสามารถของตนเองจริง ๆ ดังนั้นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอีกกลุ่มหนึ่งผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจากภูมิหลังที่ค่อนข้างแตกต่างกัน

น้ำ (นามสมมติ) เป็นผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 ของการศึกษาครั้งนี้ ในขณะที่เริ่มเก็บข้อมูลกับนั้นน้ำเพิ่งคลอดบุตรมาได้ 2 เดือน ดังนั้นในขณะที่เล่าเรื่องจึงเป็นสถานการณ์ที่ถูกแทรกสอดจากปัจจัยภายนอกจำนวนมาก เช่น ต้องหยุดพักการเล่าเพื่อให้นมบุตร กล่อมบุตรให้นอน บุคคลที่ 3 เข้ามาช่วยเลี้ยงบุตร เป็นต้น ซึ่งการเข้ามาของสถานการณ์ที่ทำให้กระบวนการเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องต้องหยุดชะงักทำให้ผู้วิจัยต้องใช้อาศัยการเล่าแบบย้อนกลับไปกลับมาเพื่อช่วยให้น้ำปะติดปะต่อเรื่องได้ แต่สิ่งที่ยากสำหรับการเล่าเรื่องกับแม่ลูกอ่อนไม่ใช่แค่การมีภาวะแทรกสอดเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของความยากที่จะเล่าถึงความแก่นของตนเองเพราะยังไม่คุ้นเคยกับการเล่าเรื่องของตนเองให้คนอื่นฟัง ทำให้ผู้วิจัยต้องปรับบทบาทให้มีความใกล้ชิดและเข้าใจความคิดในวัยรุ่น การพูดคุยของผู้วิจัยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยเริ่มใช้คำพูดภาษาวัยรุ่น หยอกล้อด้วยมุกตลกขบขันปนทะลึ่งตึงตัง และอาสาช่วยดูแลบุตรให้กับน้ำเวลาที่น้ำไปธุระข้างนอก ปรากฏว่าการพูดคุยเช่นนี้ทำให้น้ำเริ่มไว้วางใจประกอบกับบุตรของน้ำเป็นเด็กที่เลี้ยงง่าย ผู้วิจัยอุ้มก็ไม่ร้องไห้ และสามารถหลับได้ในอ้อมกอดของผู้วิจัย ดังนั้นน้ำจึงพูดคุยกับผู้วิจัยได้อย่างลื่นไหล ต่อเนื่อง ประกอบกับผู้วิจัยไม่เคยตำหนิเรื่องความแก่นหรือวีรกรรมก่อนที่เธอจะตั้งครรภ์ ทำให้น้ำเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่มีรายละเอียดมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการเล่าเรื่องต่าง ๆ ต้องอาศัยทักษะการสื่อสารที่ดี ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาด้วยกระบวนการเล่าเรื่องนี้ นอกจากจะเป็นผู้มีประสบการณ์อย่างเต็มเปี่ยมแล้วยังควรเป็นผู้เล่าเรื่องที่ดีด้วยจึงจะทำให้ข้อมูลที่เกิดขึ้นมีรายละเอียดและทำให้ผู้ฟังสามารถจินตนาการเสมือนตนอยู่ในสถานการณ์นั้นด้วย ไม่ว่าอย่างไรก็ตามหากผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ได้กล่าวว่า “ไม่รู้จะพูดอะไรแล้ว” “ไม่รู้จะบอกว่าอะไร” ผู้วิจัยเชื่อว่าเกิดจาก 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ไม่สามารถสื่อสารออกมาให้เข้าใจได้มากกว่านี้ 2) ยังต้องการปิดบังเรื่องราวให้อยู่กับตนเองต่อไป จึงต้องการปิดเรื่องเล่าไว้เพียงเท่านี้ ทำให้รายละเอียดหรือเหตุผลเบื้องหลังที่แท้จริงยังไม่เปิดเผย ซึ่งการกระทำดังกล่าว

สามารถเกิดขึ้นได้กับกระบวนการศึกษาเรื่องเล่า เพราะเรื่องเล่าเป็นกระบวนการสร้างความหมาย สร้างเรื่องราวขึ้นมาอีกครั้ง การแต่งเติมจากพื้นฐานของความจริง (Fact) ที่เกิดขึ้นจึงรังสรรค์อย่างมีจุดมุ่งหมาย การเล่าเรื่องราวเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อและเข้าใจ เป็นเสน่ห์ของกระบวนการศึกษาเรื่องเล่าที่ยกเอาอำนาจให้กับผู้เล่า ผู้ที่รู้เรื่องราวที่ดีที่สุด ทำให้การศึกษาด้วยกระบวนการนี้ไม่ได้เน้นการพิสูจน์ การตั้งคำถามเพื่อตอบตามโครงสร้างตามกรอบการศึกษา ทำให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์มีอิสระต่อการหยิบยกเรื่องราวมาเล่า เพียงแต่ผู้ฟังเป็นคนกระตุ้นให้นึกย้อนระลึกถึงอดีต กระตุ้นการเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นสถานการณ์ที่สำคัญต่อการจัดการชีวิตของตนเองแล้วนำเรื่องราวมาร้อยเรียง

ยิ้ม (นามสมมติ) เป็นผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 ของการศึกษาครั้งนี้ เราได้พบกันสักระยะหนึ่งด้วยบุคลิกที่สนุกสนานร่าเริง สามารถหยอกล้อกันได้ทำให้การพูดคุยกับยิ้มเริ่มต้นได้อย่างรวดเร็ว ยิ้มยินดีต่อการเล่าเรื่องในอดีตให้ผู้วิจัยฟัง และไม่ปิดบังเรื่องที่เธอมีความสัมพันธ์กับแฟนคนอื่นมาก่อนที่จะมีความสัมพันธ์กับสามีคนนี้และตั้งครรภ์ ซึ่งทำให้เรื่องราวของยิ้มแตกต่างออกไปจากคนอื่นเพราะยิ้มตั้งครรภ์กับสามีโดยไม่ตั้งใจ และไม่ต้องการการแก้ปัญหาด้วยการแต่งงาน ด้วยเหตุผลว่ามีคนรักเป็นผู้ชายอีกคน ไม่ได้รักสามีคนนี้ เธอกล่าวว่าเป็นเพียงการมีความสัมพันธ์แบบ “เล่น ๆ” นั่นคือ ไม่จริงจัง เพศสัมพันธ์เกิดขึ้นจากความใกล้ชิดเท่านั้น ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ถึงลักษณะของความสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ปกติ ทำให้การตั้งครรภ์เช่นนี้ถูกนิยามโดยผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ว่า “พลาด” ซึ่งการพลาดครั้งนี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชีวิต โดยผู้ให้ข้อมูลรายอื่นจะเครียดฯกับการแสดงความรับผิดชอบของสามี ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลรายนี้กลับเครียดเรื่องการบอกเลิกกับแฟนหรือคนที่ตนเองรักเพราะตั้งครรภ์ เครียดกับการรบเร้าให้แต่งงานจากสามี แต่อย่างไรก็ตามในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลเล่าไปจนถึงการที่มารดาสอบถามเรื่องการตั้งครรภ์และทำให้ต้องยอมรับความจริงกับมารดา แต่แล้วมารดาก็ได้ดึงมากอด ผู้ให้ข้อมูลได้ปลดปล่อยน้ำตาให้ไหลลงมาอาบแก้ม นั่นเป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่าผู้เล่ากำลังใช้ความรู้สึกผูกกับเรื่องราว ผู้วิจัยพบว่าการปล่อยให้ผู้เล่าได้เล่าเรื่องราวไปพร้อมกับบรรยายอารมณ์ความรู้สึกออกมาทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้ผ่อนคลายมากขึ้น การร้องไห้ไปพร้อมกับการเล่าเรื่องราวจึงเป็นเหมือนการบำบัดความรู้สึกของตนเอง ในขณะที่ผู้วิจัยเองต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการเปิดอารมณ์ความรู้สึกของผู้เล่าเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยรอให้ผู้เล่าหยุดพักและปรับอารมณ์ของตนเองนั่นแปลว่าเรื่องราวเหล่านั้นถูกถ่ายทอดออกมาอย่างเพียงพอและเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มใช้คำพูดพลิกเหตุการณ์ นั่นคือ การมองเห็นคุณค่า มองเห็นความเก่งกาจของตัวผู้ให้ข้อมูลที่กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างประสบความสำเร็จอีกครั้ง ซึ่งกระบวนการนี้เรียกได้ว่าเป็นกระบวนการสร้างข้อมูลความหมายขึ้นมาใหม่อีกครั้งที่เกิดจากตัวผู้วิจัยที่ตีความว่าการใช้ชีวิตได้ตามปกติของผู้ให้ข้อมูลเป็นสิ่งที่ดี ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ในทัศนคติของผู้วิจัยว่ากำลังชื่นชม ไม่ได้ตำหนิอย่างที่กลัวหรือหวาดระแวงเมื่อเล่าเรื่องราวพลาดพลั้งในอดีตของเธอ ดังนั้นกระบวนการจัดการชีวิตจึงถูกแบ่งการสร้างความหมายออกเป็น 2 รูปแบบนั่นคือ 1) การให้ความหมายต่อชีวิตในช่วงเรื่องราวที่กำลังถูกถ่ายทอดเพื่อตอบคำถามว่า คุณได้คิด

หรือรู้สึกอะไรในตอนนั้น? และ 2) การสร้างความหมายต่อชีวิตขึ้นมาใหม่ในขณะที่กำลังเล่าให้ผู้วิจัยฟังอยู่ ซึ่งตอบคำถามว่าตอนนี้คุณกำลังคิดหรือรู้สึกอะไร? ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบนี้มีความแตกต่างกันของการสร้างความหมาย การเปรียบเทียบความหมายเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการเล่าเรื่องและทำให้ผู้เล่ามีรอยยิ้มอีกครั้ง และให้ข้อสรุปกับผู้วิจัยว่าจากที่เคยคิดว่ามันเป็นเรื่องใหญ่มากในตอนนั้นแต่มันกลับเป็นเรื่องเล็กสำหรับตอนนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการที่ผู้วิจัยได้อภิปรายไว้ในบทที่ 5 ถึงภาวะวิกฤตว่าหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมนั้นจะมีการรับรู้ไม่ตรงตามความเป็นจริง นั่นคือรับรู้ภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ว่าเป็นสิ่งที่รุนแรงมากกว่าปกติ หรือรับรู้ว่าการแก้ปัญหาด้วยวิธีการยุติการตั้งครรภ์มีความรุนแรงน้อยกว่าปกติ ส่งผลต่อการจัดการปัญหาที่ผิดพลาดแต่อย่างไรก็ตามการเกิดวิกฤตนั้นนำมาสู่การเรียนรู้ทั้งสิ้น ซึ่งปรากฏตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปนั่นคือการได้เรียนรู้ว่าปัญหาในชีวิตสามารถจัดการได้และเมื่อมองย้อนกลับมาจะพบว่าปัญหาทุกปัญหามีทางออกและไม่ได้ใหญ่เกินกว่าความคิดของเราเอง

เจี๊ยบ (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 ในการศึกษาครั้งนี้ เจี๊ยบเป็นบุคคลที่ตรงตามแนวคิด (Concept) ของผู้วิจัยมากที่สุด เพราะขณะที่ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลกับเจี๊ยบนั้น เธอยังอายุเพียงแค่ 19 แต่เธอมีบุตรแล้วถึง 2 คน แต่เธอก็ยังต้องการเที่ยวเล่นเหมือนหญิงวัยรุ่นทั่วไป ยังคงตามตบตีกับผู้หญิงคนอื่นที่เข้ามาในชีวิตของสามีเธอ ในใจของผู้วิจัยคิดว่านี่แหละคนที่รอคอยมานาน การได้พูดคุยกับเจี๊ยบทำให้ผู้วิจัยต้องปรับตัวพร้อมรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะเล่าเรื่องหลายมิติ เพราะการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นวัยรุ่นในเรื่องราวที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม มีทั้งเรื่องที่หญิงวัยรุ่นรู้สึกตลกขบขัน สนุกสนาน และเศร้าปนกับน้อยเนื้อต่ำใจ การสื่อสารระหว่างเจี๊ยบกับผู้วิจัยจึงต้องสนิทสนมและรู้เท่าทันอารมณ์กัน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำพูดหยาบคายบ้างทะลึ่งตึงตังบ้างเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนิทสนมและรู้สึกถึงอารมณ์ร่วมกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยมนั้น ที่ไม่สามารถปฏิเสธความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลได้ตาม ญาณวิทยา (Epistemology) ที่ต้องเข้าไปมีความสัมพันธ์กับความจริงเหล่านั้น และไม่สามารถปฏิเสธอคติ (Bias) ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่าการเกิดอคตินั้นจะมองว่าเป็นเชิงลบที่ทำให้ความจริงถูกบิดเบือนไปนั้น อาจไม่จริงทั้งหมด เพราะผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่าการเกิดอคติระหว่างการเล่าเรื่องนั้น ทำให้เกิดความเชื่อมโยงให้กับเหตุการณ์ ทำให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจเพราะผู้วิจัยได้คล้อยตามและนำอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับผู้ให้ข้อมูล ณ ขณะนั้นทำให้การตีความร่วมกันกับผู้ให้ข้อมูลเป็นไปอย่างทิศทางเดียวกัน เข้าใจต่อเหตุการณ์ได้อย่างลื่นไหลมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม อารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้จะถูกบันทึกในสมุดบันทึกอคติของผู้วิจัยเสมอ ว่าผู้วิจัยรู้สึกอย่างไร กำลังตั้งคำถามอะไร เมื่อถอดเทปการสัมภาษณ์และลงรหัสแล้วผู้วิจัยจะนำการบันทึกเหล่านี้มาช่วยในการตีความและสร้างสมมติฐานเพื่อท้าทายกับความรู้ความจริงที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่การอธิบายคำตอบจากผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ แต่อย่างไรก็ตามจากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้เรื่องการเกิดอคตินี้ว่าผู้วิจัยต้องหมั่นเตือนตนเองว่าเราอยู่ในฐานะของนักวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นแม้ผู้ให้ข้อมูลกำลังเรียกร้องให้ใครสักคนเข้ามาช่วยเหลือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์

ปัญหานั้น ต้องย้อนกลับมาทบทวนตนเองเสมอเนื่องจากโดยบทบาทของนักวิจัยจะไม่เน้นการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของความรู้ความจริง ดังนั้นการกำหนดบทบาทที่เข้าไปเกี่ยวข้องในชีวิตของผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ควรเลยขอบเขต มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในขอบเขตที่เป็นกัลยาณมิตร แต่ไม่ใช่เข้าไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการที่ผู้วิจัยมือใหม่ที่ต้องการข้อมูลมาก ๆ มักมีความกลัวว่าผู้ให้ข้อมูลจะให้ข้อมูลไม่ครบ กลัวว่าผู้ให้ข้อมูลจะถอนตัว จึงเลือกเสนอการช่วยเหลือเพื่อแลกมากับข้อมูล ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องระวังอย่างมากในการทำเกินบทบาทหน้าที่ หรือตกเป็นเหยื่อของกระบวนการได้มาซึ่งข้อมูล แม้จะเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยอาจพลั้งเผลอได้ แต่การหมั่นเตือนตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ ดังนั้นในทุกขณะของการเก็บข้อมูลนั้น สติ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพื่อใช้กำกับคำพูดคำสัญญา หรือการแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง บิดเบือนความรู้ความจริงที่เกิดขึ้น

แป้ง (นามสมติ) ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 เป็นผู้เจ้าของประสบการณ์ของเรื่องเล่าที่แตกต่างไปจากผู้ให้ข้อมูลรายอื่น เนื่องจากแป้งไม่ได้อยู่ในวัยรุ่นอีกแล้ว เธอมีอายุ 35 ปี แต่เคยผ่านประสบการณ์การตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการได้ฟังเรื่องเล่าจากแป้งเป็นสิ่งที่ดีเพราะทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยได้ดี เพราะในสมัยก่อนที่แป้งตั้งครรภ์ไม่พร้อมนั้นสังคมยังไม่ยอมรับเหมือนสมัยนี้ รวมถึงการบอกเล่าเรื่องราวของการจัดการชีวิตนั้นเป็นไปอย่างครอบคลุมมากที่สุดเพราะเธอได้ผ่านประสบการณ์นั้นมาจนนำมาสู่ระยะฟื้นฟู ที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามมาตลอดว่าระยะฟื้นฟูนั้นจบลงเมื่อใด และได้คำตอบจากแป้งนั่นคือ ไม่มีวันจบ เพราะความรู้สึกที่สูญเสียพร้อมกับโอกาสในวัยรุ่นนั้นต้องหายไปและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตลอดชีวิต ดังจะเห็นได้ว่าการที่แป้งเล่าถึงเรื่องราวในอดีต โดยเฉพาะในช่วงที่มารดารับรู้ว่าเธอกำลังตั้งครรภ์และร้องไห้ไปด้วยกัน กอดกัน ให้อภัยโดยไม่มีคำพูด เป็นสิ่งที่ยังตกค้างในจิตใจของแป้งเสมอ การฟื้นฟูนั้นทำได้เพียงการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างไม่มีความเครียดเรื่องการตั้งครรภ์มารบกวน แต่สิ่งที่ค้างคาอยู่ในความรู้สึกนั้นกลับไม่เคยหายไป เมื่อผู้วิจัยไปเปิดมันขึ้นมาทำความรู้สึกนั้นท่วมท้นออกมา น้ำตาที่พรั่งพรูออกมาบ่งบอกได้ว่าเธอยังคงเจ็บปวดกับเรื่องเหล่านั้นเสมอ เพียงแค่ใช้ความสำเร็จในชีวิตปัจจุบันกดทับความรู้สึกเหล่านั้นเอาไว้ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยากสำหรับผู้วิจัยที่มีอายุน้อยกว่าผู้ให้ข้อมูล ซึ่งแตกต่างจากรายอื่นที่ผู้วิจัยสามารถพูดปลอบใจ ให้กำลังใจ หรือเปลี่ยนสถานการณ์ให้เป็นเรื่องตลกขบขัน ทำให้ผู้วิจัยต้องคอยสอบถามต่อความประสงค์ของผู้ให้ข้อมูลเสมอ การเงียบเป็นการบำบัดตัวเองได้ดีสำหรับผู้ให้ข้อมูลรายนี้ เพราะการร้องไห้ต่อหน้าคนที่อายุน้อยกว่าอย่างเช่นผู้วิจัยยังเป็นเรื่องที่น่าละอายสำหรับผู้ให้ข้อมูล แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้รับผิดชอบต่อความรู้สึกของผู้วิจัยรายนี้โดยการปรับเปลี่ยนสถานการณ์มาสู่การเล่าเรื่องของบุตรชายของเธอเพราะผู้วิจัยเห็นว่าเธอรู้สึกประสบความสำเร็จต่อการสั่งสอนบุตรจากพื้นฐานประสบการณ์ที่เธอได้รับมา เช่น การเปิดโอกาสให้บุตรปรึกษา การสอนเรื่องความเป็นสุภาพบุรุษให้กับบุตรชาย การได้รับความชื่นชมจากคนรอบข้าง เป็นต้น ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ความเชื่อมโยง

ของประสบการณ์ในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์นำมาสู่การแก้ไขตัวเองและประยุกต์การเรียนรู้ดังกล่าวไปสู่บุตรได้ซึ่งถือเป็นกระบวนการป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำได้เช่นเดียวกัน

การเล่าเรื่องจากประสบการณ์นี้ ยังมีอีกหลายประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินการศึกษากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นเป็นเพียงบางบทเรียนที่ช่วยให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์สำคัญให้กับผู้วิจัย และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดังที่จะเล่าในหัวข้อต่อไป

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ใช่ว่าการเรียนรู้จากกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมจะเกิดขึ้นจากการทบทวนเรื่องราวอันนำมาสู่การสร้างความหมายและเรื่องราวขึ้นมาใหม่ของผู้ให้ข้อมูลเพียงเท่านั้น แต่การสร้างข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเองเปลี่ยนแปลงตัวเองไปด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติหรือการเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการวิจัย เพราะเรื่องราวที่มีประโยชน์เหล่านี้นำมาสู่การเรียนรู้ ความเข้าใจและทำให้ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ปัญหาอื่น ๆ เช่นเดียวกัน

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เกิดขึ้นนั้น ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่าผู้วิจัยได้มีการทบทวนงานวิจัยและสถานการณ์ปัญหาที่เกิดจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นว่าเป็นปัญหาของสังคม เกิดจากความคึกคะนองและขาดการป้องกันการตั้งครรภ์และไม่สามารถจัดการตนเองได้หากปราศจากความช่วยเหลือของสามีและครอบครัว และคิดว่าเมื่อแต่งงานแล้วจะทำให้หญิงวัยรุ่นจบปัญหาทุกอย่าง โดยทิ้งบุตรให้ครอบครัวช่วยเลี้ยงและตนเองไปแต่งงานมีคนใหม่ เป็นวงจรไม่จบสิ้น แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่าแม้แนวโน้มการล่มสลายของครอบครัววัยรุ่นจะมีสูงแต่การได้ได้พูดคุยกับกลุ่มผู้หญิงอีกกลุ่มที่มีการจัดการชีวิตของตนเองและสามารถประคับประคองครอบครัวให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจถึงกระบวนการ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติในการมองกลุ่มหญิงเหล่านี้ว่าเป็นกลุ่มหนึ่งที่แอบอิงอยู่ในสังคม แต่ผู้วิจัยไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มครอบครัวปกติได้เต็มปากนักเพราะตามทัศนคติของผู้วิจัยยังเชื่อว่าครอบครัวลักษณะนี้ต้องการต้นทุนในการสร้างครอบครัวสูงกว่าครอบครัวปกติ เนื่องจากยังคงเป็นลักษณะของครอบครัวที่ท้าทายต่อการยอมรับจากคนในสังคม ครอบครัวเหล่านี้ไม่อาจแยกตัวออกจากครอบครัวเดิมได้อย่างสนิท ครอบครัวรูปแบบนี้เกิดขึ้นจากความไม่พร้อมทำให้ต้องเร่งสร้างเนื้อสร้างตัวให้ทันกับพัฒนาการของบุตร โดยเฉพาะในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ การมีวุฒิภาวะที่ไม่เท่าทันกับบุตรอาจทำให้ต้องเผชิญปัญหามากขึ้นเมื่อบุตรเข้าสู่วัยรุ่น และเป็นวิกฤตด้านพัฒนาการอีกรูปแบบหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตของหญิงวัยรุ่นที่ประสบกับวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมแตกต่างไปจากวัยรุ่นทั่วไป ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าความเครียดที่มากที่สุดของเด็กวัยรุ่นทั่วไปคงไม่พ้นวันประกาศผลสอบซึ่งถือได้ว่าเป็นความเสี่ยงที่สุดในชีวิตเพราะไม่รู้จะบอกกับพ่อแม่อย่างไร แต่การทำให้เกรดเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในเทอมหน้าคงเป็นเรื่องที่ทำให้พ่อแม่ยอมรับได้ง่ายกว่าปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากมากกว่าการบอกเกรดเฉลี่ยมากมายหลายเท่าจึงอาจมีบ้างที่ทำให้

หญิงวัยรุ่นเหล่านี้คิดไปต่าง ๆ นานา การบอกเรื่องการตั้งครรภ์กับบิดามารดาจึงเป็นเรื่องยากเย็นและเป็นเรื่องต้องห้าม จึงนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยตนเองและนำไปสู่ปัญหาในภาวะวิกฤตเพิ่มขึ้นและกลายเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องในระดับสังคมตามที่มีงานวิจัยหรือข้อมูลที่ปรากฏออกมาตามสื่อต่างๆ

แต่อย่างไรก็ตามในอีกแง่มุมหนึ่งผู้วิจัยยังได้เห็นถึงความพยายามในการปรับบทบาทของตนเอง และทำให้เห็นว่าความรักของมารดาเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุด ความรักเหล่านี้สร้างสิ่งมหัศจรรย์ที่ทำให้เด็กคนหนึ่งกลายเป็นแม่ที่ดีได้ ผู้วิจัยไม่เคยคิดเลยว่าเด็กหญิงคนหนึ่งจะสามารถบังคับตัวเองให้ตื่นมาปั๊มน้ำนมสำหรับบุตรได้ทุก ๆ 2 ชั่วโมงโดยไม่อิดออด เด็กผู้หญิงคนหนึ่งที่บังคับไม่ให้ตัวเองรับประทานของเย็นหรือของชอบเพราะกลัวน้ำนมไม่ไหลและลูกแพ้อาหารชนิดนั้น เด็กผู้หญิงที่ป่วยมากเพียงใดก็ไม่รับประทานยาเพราะอาจทำให้บุตรในครรภ์ไม่แข็งแรง หรือแม้แต่การสัญญากับบุตรว่าจะเป็นแม่ที่ดีและสามารถปฏิบัติตามได้เพื่อไม่ให้บุตรต้องอับอายผู้อื่นที่มีแม่อายุน้อย ทั้งหมดทั้งมวลเกิดขึ้นจากความรักของแม่ และมีแต่ความหวังดีให้กับบุตร ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยได้มองเด็กกลุ่มนี้เปลี่ยนไป การมีความรักต่อบุตรนั้นทำให้ผู้วิจัยเข้าใจในความยากลำบากของมารดา การได้อยู่ในพื้นที่กับกลุ่มผู้หญิงเหล่านี้เป็นเวลานานทำให้ผู้วิจัยได้เห็นว่ามันไม่ใช่เรื่องสนุกในการเลี้ยงดูบุตรตลอดเวลา คอยระมัดระวัง ยอมตัดใจไม่ไปเที่ยวเล่นเพราะห่วงว่าบุตรจะร้องไห้หิวนม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดที่ผู้วิจัยได้ซาบซึ้งและเรียนรู้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเช่นนี้ของผู้วิจัย ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตในสังคมของผู้วิจัยเพราะผู้วิจัยอยากส่งเสริมให้หญิงวัยรุ่นที่ยังไม่สามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ ให้พลิกสถานการณ์กลับมาสู่การมีความพร้อมต่อการเลี้ยงดูบุตรและสร้างครอบครัวต่อไป รวมถึงคาดหวังว่าในอนาคตหากมีโอกาสผู้วิจัยยินดีเข้าไปมีบทบาทต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในแนวทางส่งเสริมการจัดการตนเองให้กับหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมต่อไป

การเปลี่ยนแปลงในด้านกระบวนการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยได้รับรู้และทำความเข้าใจต่อบทบาทของตนเองก่อนที่จะลงสู่พื้นที่ มีการตระเตรียมกับอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ทั้งหลักและร่วม รวมถึงมีการทดลองการตั้งคำถามเพื่อให้มีความเหมาะสมต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้เกิดการปฏิบัติต่อผู้ให้ข้อมูลอย่างเหมาะสมและถูกต้อง เพราะก่อนหน้านั้นผู้วิจัยเคยได้ฟังบรรยายจากวิทยากรท่านหนึ่ง ท่านกล่าวหาว่าการวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยทำตัวเหมือน “คนเอาแต่ได้” นั่นคือเข้ามาในพื้นที่เพื่อมาเก็บข้อมูล โดยไม่สนใจหรือใส่ใจต่อความรู้สึกของผู้อื่น หรือผลกระทบที่ตกค้างจากการเข้าพื้นที่ ทำให้ผู้วิจัยระวังอย่างมากในการเก็บข้อมูลที่ควรได้ประโยชน์กับทุกฝ่าย

คำถามต่อไปคือผู้วิจัยทำอะไรได้บ้าง ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทราบดีว่าเป็นการศึกษากับผู้เบี่ยงเบนทางสังคม ดังนั้นการแสดงการยอมรับ ปฏิบัติกับผู้ให้ข้อมูลอย่างเท่าเทียม ให้เกียรติปราศจากการตำหนิเป็นสิ่งที่สำคัญ ใส่ใจความรู้สึกและสอบถามถึงความพร้อมต่อการเล่าเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ รวมถึงการมอบของตอบแทนเป็นน้ำใจที่ผู้วิจัยสามารถหยิบยื่นให้ได้ จากข้อสังเกตอย่างหนึ่งของผู้วิจัย นั่นคือการมอบเงินเป็นค่าตอบแทนในการสละเวลามาเล่าเรื่องให้ผู้วิจัยฟัง เป็นสิ่งที่มี

ค่าอย่างมากสำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นวัยรุ่นและยังไม่มีงานทำ เพราะเธอดีใจกับเงินที่ได้รับ แม้ผู้วิจัยเชื่อว่ามันไม่ได้มากเพียงพอสำหรับการเสียสละเวลาอันมีค่า แต่สิ่งที่ได้กลับมาคือ “เงินนี้หนูจะหยอดกระปุกให้ลูกหนู” ซึ่งผู้วิจัยแปลกใจมากว่าเงินไม่ได้มีจำนวนมากอะไรแต่เมื่อให้ไปแล้วทำไมต้องดีใจขนาดนั้น แต่เมื่อผู้วิจัยให้ของที่ระลึกหรือของบำรุงร่างกายกลับดีใจน้อยกว่าได้เงิน เมื่อมาวิเคราะห์จากคำพูดจึงได้พบว่าผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ไม่สามารถหารายได้ หรือบางคนมีรายได้ต่ำ การได้เงินจำนวนนี้จึงมีค่าเท่ากับการหาเงินได้ครั้งแรกเพื่อเป็นทุนให้กับบุตรตัวน้อยของเธอ ได้มีเสื้อผ้าที่น่ารัก ๆ ใส่ ได้มีขนมอร่อย ๆ ทาน ซึ่งเงินมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้มาก ดังนั้นสำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการตอบแทนด้วยเงินเป็นสิ่งสำคัญบนบริบทของพื้นที่เศรษฐกิจตามนิยามที่ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า “ไม่มีเงินก็อยู่ไม่ได้หรอกที่นี่” นั่นคือค่านิยมของการดำรงชีวิตอยู่ที่มุ่งหาเงินเพื่อนำไปซื้อความสุข

ในกระบวนการปฏิบัติของผู้วิจัยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แม้ว่าผู้วิจัยจะเคยผ่านประสบการณ์การเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ ตอนการทำปริญญานิพนธ์ในระดับปริญญาโท แต่นั่นเป็นการเก็บข้อมูลกับกลุ่มวัยรุ่นชายที่เคยผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แต่ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากับหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของความเกี่ยวข้องกับระบบอื่น ๆ ของสังคม เพราะปัญหายาเสพติดนั้นผู้วิจัยมองในแง่ของระดับบุคคลที่ไม่ต้องการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับกฎหมาย แต่ปัญหาของหญิงวัยรุ่นกลับเกี่ยวพันโดยตรงกับบุตร การตัดสินใจจัดการชีวิตจึงมีเงื่อนไขที่ซับซ้อนมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำรงชีวิตอยู่ จริยธรรมและประเพณี ความปลอดภัยของบุตรที่เชื่อมโยงกับมารดา ดังนั้นกระบวนการที่ใช้จึงเหมาะสมกับการศึกษาด้วยวิธีการเล่าเรื่อง เพราะการเล่าเรื่องเป็นการตีความจากผู้ให้ข้อมูลเอง บรรยายเรื่องที่ซับซ้อนได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ถูกขัดจังหวะจากข้อคำถามตามโครงสร้างกรอบแนวคิด ดังนั้นจึงเป็นเสมือนวิธีการกรองเรื่องที่มีความหมาย เป็นการคัดเลือกเรื่องราวที่มีความสำคัญด้วยตนเองเพื่อนำมาถ่ายทอดให้คนฟังได้เข้าใจ แต่อย่างไรก็ตามในตอนแรกที่ผู้วิจัยได้ฟังเรื่องเล่านั้น ผู้วิจัยเกิดคำถามขึ้นระหว่างการเล่าเรื่องหลายครั้งว่าเรื่องที่เล่านั้นสำคัญอย่างไร ทำไมถึงต้องเล่ามาให้ผู้วิจัยได้ฟัง แต่เมื่อผู้วิจัยได้ฟังเรื่องราวอื่น ๆ และนำมาเชื่อมโยงกันทำให้เห็นว่าสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลพยายามเล่านั้นล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุและเงื่อนไขทั้งจากภายในและภายนอกที่ผลักดันให้สถานการณ์ดำเนินอย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับ เช่น ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งได้พยายามเล่าถึงเรื่องครอบครัว ปัญหาแตกแยกของครอบครัว รวมถึงร้องไห้เมื่อแม่บอกว่าไม่รักแล้ว จนนำไปสู่การฆ่าตัวตาย เป็นต้น ซึ่งการบรรยายเหล่านี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้จากการสัมภาษณ์ที่มุ่งประเด็นเพียงเพราะต้องการทราบกระบวนการจัดการชีวิต เพราะอาจละเลยประเด็นสำคัญนั่นคือการอธิบายที่มาที่ไป หรือการตั้งคำถามว่าเรื่องที่คัดเลือกมาเองนั้นสำคัญอย่างไร ดังเช่นกรณีหนึ่งที่ผู้วิจัยได้แต่ตั้งคำถามว่าทำไมแค่แม่บอกว่าไม่รักจะต้องฆ่าตัวตาย เมื่อถามไปยังผู้ให้ข้อมูลก็ได้รับคำตอบเพียงแค่ “แม่ไม่รักเป็นเรื่องใหญ่เพราะแปลว่าเราไม่เหลือใคร” ซึ่งเป็นคำอธิบายที่ไม่ได้สร้างความเข้าใจหรืออธิบายในรูปธรรมได้มากนัก

ด้วยคำตอบที่ได้รับกลับยิ่งทำให้ผู้วิจัยสงสัยเข้าไปใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงค้นหาคำตอบผ่านผู้มีประสบการณ์รายอื่น ๆ สอบถามกับผู้ให้ข้อมูลรอง และนำมาสู่การตีความในช่วงการวิเคราะห์ ทำให้เข้าใจว่าการที่พ่อแม่ไม่รักนั้นเพราะผู้ให้ข้อมูลอยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยของการเปลี่ยนผ่านที่แม้ไม่ได้เป็นเด็กแล้วแต่ก็ยังไม่ได้เป็นผู้ใหญ่เต็มตัว ยังต้องการความรักจากพ่อแม่ ต้องการพึ่งพาครอบครัว ต้องการมีหลักประกันความมั่นคงทางจิตใจซึ่งครอบครัวเท่านั้นที่สามารถช่วยเติมเต็มได้ ซึ่งการหาคำตอบเหล่านี้ต้องอาศัยการอธิบายจากหลายบุคคล และเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ทำให้ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการในวิเคราะห์และตีความ โดยใช้ผู้วิจัย 2 คนที่ช่วยกันลงรหัสเพื่อดูความสอดคล้องและนำไปสู่การอภิปรายตีความร่วมกัน การปรับเปลี่ยนกระบวนการวิเคราะห์เช่นนี้จึงมีความเหมาะสมต่อการคลี่คลายเรื่องรายที่มีความซับซ้อน และมีลำดับขั้นดังเช่นเรื่องการตั้งครรรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น เพราะการเก็บรายละเอียดเล็กน้อยเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นจุดเปลี่ยนทำให้การอภิปรายผลง่ายมากขึ้น สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น และเมื่อนำผลการวิเคราะห์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลช่วยตรวจสอบจึงทำได้รวดเร็วและผิดพลาดน้อยลง

ดังนั้นเห็นได้ว่าการศึกษาครั้งนี้ต้องอาศัยความละเอียดอ่อน ใส่ใจต่อรายละเอียดและหมั่นตั้งคำถามขึ้นมาเพื่อนำมาสู่การคลี่คลายของเรื่องราวที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวโยงไปกับระบบอื่นของสังคม การตีความจะเกิดความน่าเชื่อถือได้ต้องอาศัยการตรวจสอบจากผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์เอง เพราะฉะนั้นกระบวนการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการฟังเรื่องเล่า นำมาวิเคราะห์ตีความแล้วนำกลับไปตรวจสอบกับผู้เล่าเรื่อง ทำซ้ำไปซ้ำมาจนกว่าข้อมูลเหล่านั้นมีความสอดคล้องกับกับความคิดเห็นของผู้เป็นเจ้าของเรื่องเล่านั้นมากที่สุด แม้จะเป็นสิ่งที่เหนื่อยและยุ่งยากแต่ผู้วิจัยเชื่อว่าการกระทำเช่นนี้จะ “คุ้มค่ากับความเหนื่อย” เพราะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจของผู้อ่านงานวิจัยฉบับนี้ และนำไปสู่จุดมุ่งหมายในการเสนอแนะเพื่อป้องกันการเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและส่งเสริมการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่น ได้ดังที่ผู้วิจัยมุ่งหวังไว้ตั้งแต่ตอนแรก

จากเรื่องเล่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของตนเองทั้งในแง่ทัศนคติที่มีต่อกลุ่มหญิงวัยรุ่นและถูกปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยเห็นว่าหญิงวัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือ แต่แท้จริงแล้วความมุ่งมั่นภายในของหญิงเหล่านี้มีความแข็งแกร่งมากกว่ารูปลักษณ์ภายนอกที่พวกเธอแสดงออก ความกล้าหาญที่จะตัดสินใจรักษาชีวิตของตนเองและบุตรเป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นสถานการณ์ที่ยากสำหรับเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ แต่เป็นสิ่งที่ทำให้พวกเธอได้เรียนรู้คุณค่าอันยิ่งใหญ่ นั่นคือการได้เป็นแม่ที่ดี รวมถึงผู้วิจัยได้เห็นถึงความช่วยเหลือและความเมตตาอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากครอบครัวของเด็กหญิงเหล่านี้ที่ให้อภัยกับความพลั้งเผลอของบุตรสาว

นอกจากนี้ยังได้เห็นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในจังหวัดแห่งนี้ที่ทำงานกันอย่างหนักหน่วง ไม่สนใจความสบายส่วนตัวเพราะผู้วิจัยได้เห็นแล้วว่าแม้เป็นช่วงเวลานอกราชการ นอกเวลาทำงานแต่หากเกิดเหตุจากวิกฤตการตั้งครรภ์ขึ้นเมื่อใด กลุ่มคนทำงานเหล่านี้พร้อมรวมตัว เข้าพื้นที่อย่างรวดเร็ว และคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจมากที่สุด การกระทำเหล่านี้ไม่

อาจเกิดขึ้นได้เพียงเพราะบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย หรือการคุ้มครองที่ถูกบัญญัติไว้ตามกฎหมาย แต่เกิดขึ้นจากหัวใจของผู้ปฏิบัติทุกท่านที่มีความเมตตา จิตใจที่บริสุทธิ์ คำนึงถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตน แม้ผู้วิจัยจะเคยถามเจ้าหน้าที่เหล่านั้นว่า “ทำไปทำไม” กลับได้รับคำตอบเพียงแค่ว่า “สุขใจ” ผู้วิจัยได้ยินแล้วอยากจะขอขอบคุณที่สังคมไทยยังมีคนดี มีสิ่งดี ๆ มีความรู้สึกที่ดีให้กันมาโดยตลอด อาจมีบ้างที่สังคมอ่อนแอ ความผิดพลาดจากกลุ่มคนหนึ่งแต่นั่นไม่ใช่วิกฤตของสังคมไทย เพราะอย่างน้อยเรามีแหล่งสนับสนุนที่เข้มแข็ง เรามีความรักต่อกันในสังคม ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกอิ่มเอมใจอย่างมากที่ได้รับโอกาสในดำเนินการศึกษาเรื่องนี้ ได้พูดคุยรับฟังประสบการณ์จากคนกลุ่มนี้ ผู้วิจัยจึงได้แต่เพียงตั้งความหวังว่า สักวันผู้วิจัยจะก้าวไปสู่จุดที่ได้ช่วยเหลือสังคม และอยู่ในจุดที่ “ทำแล้วสุขใจ” ให้เหมือนกับที่ผู้วิจัยได้รับมาจากการศึกษาครั้งนี้

สรุปข้อค้นพบ

จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้ถ่ายทอดมานั้น ล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการที่สำคัญที่เกิดขึ้นในการดำเนินการศึกษา เป็นที่มาที่ไปขององค์ความรู้ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นในครั้งนี้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือสร้างให้เกิดความเข้าใจ เพื่อหาทางป้องกันการเกิดภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและส่งเสริมให้เกิดการจัดการตนเองได้อย่างรวดเร็ว แม้การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้มุ่งเน้นการเป็นตัวแทนของประชากร แต่องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นสามารถเทียบเคียงต่อบริบทที่มีความใกล้เคียง และเป็นฐานในการต่อยอดการศึกษาเรื่องการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในบริบทอื่นต่อไป ดังนั้นเพื่อการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ ต่อยอด หรือสร้างประโยชน์ในด้านอื่น ได้อย่างรวดเร็วและสะดวกมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปข้อค้นพบ โดยแบ่งออกตามกระบวนการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ เป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เป็นระยะของการสะสมปัญหาก่อนที่จะเกิดวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม มีความเกี่ยวข้องกับภูมิหลัง ประสบการณ์ในวัยเด็ก สัมพันธภาพระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะมีสถานการณ์ที่สร้างจุดเปลี่ยนผันของชีวิต ทำให้หญิงวัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นมากขึ้น เช่น การอยู่กินกับฉันท์สามีภรรยาก่อนอายุ 19 ปี มีเพศสัมพันธ์โดยไม่คุมกำเนิด เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวทำให้หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์เพราะหญิงวัยรุ่นดำเนินชีวิตบนความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ รวมถึงเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่ครอบครัวไม่ได้รับฟังปัญหาของวัยรุ่นอย่างใส่ใจ เพราะรูปแบบของการเลี้ยงดูทั้งในลักษณะของการปล่อยปละละเลยและการเข้มงวดมากจนเกินไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัว เช่น ครอบครัวมีฐานะยากจนทำให้บิดามารดามุ่งหารายได้จึงต้องฝากบุตรไว้กับย่า/ยาย, ให้บุตรลาออกเพื่อมาทำงานช่วยเหลือครอบครัว บิดาเชื่อว่าการเข้มงวดเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุตรสาวกลัวและไม่กล้ากระทำผิดในช่วงวัยรุ่น เป็นต้น ดังนั้นเมื่อหญิงวัยรุ่นเริ่มคบหากับแฟนจึงมีการพูดคุยและสนิทสนม มากขึ้นจนทำให้เลือกปรึกษาปัญหากับแฟน จนนำไปสู่การติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องและมีเพศสัมพันธ์ในที่สุด ทั้งนี้การมีเพศสัมพันธ์กับแฟนนั้นทำให้ยิ่งห่างเหินกับครอบครัวและโรงเรียนมากขึ้น ในขณะที่เพื่อนมีความเกี่ยวข้องต่อการสนับสนุนให้มีเพศสัมพันธ์กับแฟนรวดเร็วมากขึ้นเนื่องจากกลุ่มเพื่อนเหล่านี้

ได้ชักชวนให้หนีออกจากบ้าน ชวนดื่ม กิน เที่ยว แนะนำเพื่อนต่างเพศให้รู้จัก และยังพบว่าเพื่อนยังมีประสบการณ์ตั้งครรภ์มาก่อน ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับหญิงวัยรุ่นในช่วงก่อนตั้งครรภ์ว่า การได้เห็นแบบอย่างจากเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงแต่กลับไม่ตั้งครรภ์ หรือบางรายที่ตั้งครรภ์เมื่อสามีมาสู่ขอแล้วปัญหานั้นก็หายไป ทำให้หญิงวัยรุ่นประเมินในช่วงก่อนตั้งครรภ์ว่าการคุมกำเนิดเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเพราะการตั้งครรภ์คงไม่เกิดขึ้นกับตนเอง การเลี้ยงดูบุตรเป็นสิ่งที่ง่ายเพราะตนรักเด็ก การตั้งครรภ์จะทำให้ได้ความรักความเอาใจใส่จากสามีและได้อยู่ร่วมกับสามีในอนาคต ทำให้หญิงวัยรุ่นกลุ่มนี้ยังคงใช้ชีวิตในสถานการณ์เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ระยะที่ 2 ระยะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เป็นระยะที่หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองมีความเครียดมากกว่าปกติ สิ้นหวังต่ออนาคต หวาดกลัวต่อผลที่จะได้รับจากการตั้งครรภ์ กังวลต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและลูก จนกระทั่งนำไปสู่การจัดการปัญหาด้วยรูปแบบการใช้ความรุนแรงรวดเร็ว มีผลกระทบเชิงลบเพิ่มมากขึ้น เกิดสถานการณ์นำไปสู่จุดวิกฤตบ่อยครั้ง ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของร่างกาย ความไม่สมดุลทางจิตใจ และปัญหาความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้างมากขึ้น นั่นคือเมื่อหญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ สามารถปรากฏได้ว่าหญิงวัยรุ่นรับรู้ทันทีว่าไม่มีความพร้อม เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนทำให้ถูกไล่ออกและครอบครัวประเมินได้ทันทีว่าบิดามารดาจะเสียใจและถูกลงโทษด้วย ในขณะที่หญิงวัยรุ่นอีกกลุ่มหนึ่งที่อาศัยการสังเกตปฏิกิริยาตอบสนองจากคนรอบข้างและประเมินว่าตนเองไม่มีความพร้อม เช่น สามีแสดงออกว่าไม่มีความพร้อมต่อการมีบุตรเช่นเดียวกัน ซึ่งการประเมินทั้ง 2 ลักษณะ เป็นสาเหตุที่ทำให้หญิงวัยรุ่นเกิดความเครียดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและอยู่ในระดับที่มากกว่าปกติ แสดงออกด้วยอาการทางจิต เช่น การร้องไห้บ่อยครั้ง การนอนไม่หลับ ไม่มีสมาธิ เป็นต้น ประกอบกับการตั้งครรภ์ในระยะแรกหญิงวัยรุ่นมีอาการแพ้ท้องทำให้ไม่สบายกาย ไม่สบายใจ จึงให้ความหมายต่อบุตรว่าเป็นอุปสรรคของชีวิต บุตรทำให้ตนเป็นที่รังเกียจของคนอื่น ดังนั้นในระยะนี้หญิงวัยรุ่นจึงเกลียดบุตรในครรภ์ในขณะที่ความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดสืบกันมาว่า แม่ต้องรักลูก จึงเกิดความสับสนว่าควรเกลียดหรือรักบุตรในครรภ์ อาการเหล่านี้ทำให้หญิงวัยรุ่นยิ่งปลีกตัวออกห่างจากครอบครัว เพราะต้องปกปิดข้อมูลกับครอบครัวจนกว่าจะหาทางแก้ปัญหาหรือแน่ใจตนเองว่าต้องการตั้งครรภ์ต่อหรือยุติการตั้งครรภ์ ในขณะที่บางรายได้เปิดเผยข้อมูลเรื่องการตั้งครรภ์กับครอบครัวแต่กลับถูกปฏิเสธความช่วยเหลือหรือไม่แสดงความยอมรับในทันที ทำให้หญิงวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองไม่มีแหล่งพึ่งพาต้องแบกรับปัญหาตามลำพัง เงื่อนไขดังกล่าวยิ่งผลักดันให้มีปัญหาด้านความสัมพันธ์ ปัญหาด้านอารมณ์มากขึ้น จนเข้าสู่ภาวะวิกฤตเต็มรูปแบบ นั่นคือการที่หญิงวัยรุ่นต้องเผชิญกับจุดวิกฤตของสถานการณ์ที่ทำให้สถานการณ์หลายครั้ง และยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยลักษณะของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน สถานการณ์มีความรุนแรงและสถานการณ์ปัญหาที่ถูกสะสมจนมากเกินไป ทำให้หญิงวัยรุ่นเลือกจัดการวิกฤตใน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) มุ่งจัดการปัญหาด้วยความรวดเร็ว นั่นคือหญิงวัยรุ่นแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่เสี่ยงอันตราย เช่น การฆ่าตัวตาย การทำร้ายร่างกาย เป็นต้น เพราะกลุ่มนี้เชื่อว่าตนเองไม่มีทางออกอื่นไม่ว่าจะ

ทำอย่างไรก็กลับล้มเหลวไปทุก ๆ ด้าน ประกอบกับเงื่อนไขสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการตั้งครรภ์ต่อ เช่น สามีไม่ปรับเปลี่ยนบทบาท ความเชื่อในเรื่องคู่ครอง ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปขอรับคำปรึกษาทางเลือกในการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ถูกกักขังทำให้ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ เป็นต้น จึงเลือกหนีปัญหาแบบฉับพลัน หรือเลือกเรียกร้องความสนใจด้วยความรุนแรงเพื่อให้เกิดความช่วยเหลือในทันที 2) มุ่งขยายเวลาการจัดการปัญหา โดยหญิงวัยรุ่นกลุ่มนี้เชื่อว่าปัญหามีทางออกแต่ในขณะนั้นตนเองสับสนมากเกินกว่าจะหาทางออกได้ จึงตั้งความคาดหวังกับบุคคลอื่น รอคอยให้มีการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น เช่น คิดว่าสักวันครอบครัวจะให้อภัย สามีคงไม่ทอดทิ้ง เป็นต้น อย่างไรก็ตามความคาดหวังเหล่านี้สร้างความทุกข์ใจและไม่มั่นคงคงทางจิตใจ กลุ่มหญิงวัยรุ่นเหล่านี้จะเหนื่อยล้าต่อการรอคอยทางแก้ไขปัญหา จนกระทั่งเจ็บป่วยทางจิตและกระทบต่อการดำเนินชีวิต ยอมจำนนต่อปัญหาในที่สุด

ระยะที่ 3 ระยะนี้เป็นระยะที่หญิงวัยรุ่นหันมาจัดการชีวิตของตนเอง มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะวิกฤต ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ถูกคลี่คลายลง มีปริมาณปัญหาน้อยลงอย่างต่อเนื่องจากความช่วยเหลือของคนรอบข้างและจากการคลี่คลายปัญหาด้วยตนเอง สภาวะจิตใจกลับคืนสู่ภาวะสมดุลนั่นคือมีระดับความเครียด วิตกกังวลอยู่ในระดับปกติ คิดและแสดงพฤติกรรมการแก้ปัญหาได้ประสบความสำเร็จมากขึ้น เกิดสถานการณ์สำคัญที่นำไปสู่การคลี่คลายปัญหาเพราะมีกลไกการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น มีการประเมินปัญหาว่าเป็นสิ่งที่สามารถจัดการได้ ทำให้ลดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เกิดความสมดุลทางจิตใจผ่านการใช้ภาษา และลดปัญหาความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้างได้ เกิดขึ้นเนื่องจากภาวะวิกฤตเป็นภาวะที่เกิดขึ้นชั่วคราว ที่ทำให้หญิงวัยรุ่นเสียสมดุลด้านจิตใจและด้านการดำเนินชีวิต แต่อย่างไรก็ตามบุคคลทั่วไม่สามารถอยู่ในภาวะวิกฤตโดยปราศจากการจัดการ ดังเช่นหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมในระยะที่ 3 ที่ตัดสินใจจัดการต่อชีวิตของตนเอง เมื่อมีสถานการณ์สนับสนุนด้านความช่วยเหลือในด้านการใช้ชีวิต และด้านสภาพจิตใจเพิ่มมากขึ้น เช่น สามีมาสู่ขอ ครอบครัวให้อภัยและแสดงความรัก ได้รับกำลังใจในการดำเนินชีวิตจากผู้อื่น หน่วยงานทางสังคมให้คำปรึกษาและหาที่พักอาศัยที่มีความปลอดภัย เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวเป็นจุดเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ ทำให้หญิงวัยรุ่นเห็นว่าปัญหาการตั้งครรภ์ที่ตนเผชิญนั้นไม่ได้รุนแรง และไม่ได้โดดเดี่ยว แม้จะตั้งครรภ์แต่ตนยังมีคุณค่ากับบุตรในครรภ์และครอบครัว สามีแสดงความรับผิดชอบจึงไม่จำเป็นต้องเสี่ยงอันตรายในการยุติการตั้งครรภ์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า วิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมสามารถถูกคลี่คลายลงได้จากการได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งนี้ความช่วยเหลือดังกล่าวขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของหญิงวัยรุ่น นอกจากนี้ยังพบว่าแหล่งสนับสนุนดังกล่าวควรมีความมั่นคงสามารถช่วยเหลือหญิงวัยรุ่นได้อย่างต่อเนื่องตลอดระยะที่ 3 ที่หญิงวัยรุ่นใช้เวลาไปกับการแก้ไขปัญหา หญิงวัยรุ่นจึงต้องการการสนับสนุนที่เพียงพอและตลอดเวลาจนกว่าจะรู้สึกสบายกายและสบายใจมากขึ้น รับรู้ว่าชีวิตตนมีสิ่งดีๆ เกิดขึ้น และได้รับความรักจากคนอื่น จนสามารถสื่อสารเชิงบวกกับตนเองได้ ซึ่งการได้รับการสนับสนุนนี้นอกจากทำให้หญิงวัยรุ่นสบายกาย สบายใจแล้วยังสามารถถ่ายทอดไปสู่บุตรในครรภ์ได้

ดังจะเห็นได้ว่าในระยะนี้หญิงวัยรุ่นเริ่มมีความรักต่อบุตรในครรภ์ ประกอบกับระยะนี้บุตรในครรภ์มีพัฒนาการที่เด่นชัด เริ่มมีการตอบสนอง หญิงวัยรุ่นจึงไม่รู้สึกว่าบุตรเป็นสิ่งที่แปลกแยกแต่คือสายสัมพันธ์เดียวกันกับตนเอง เกิดความรักและต้องการบุตร ในระยะนี้บุตรจึงมีความหมายว่าเป็นเพื่อนที่อยู่ด้วยกันตลอดเวลา ทำให้หญิงวัยรุ่นเบี่ยงเบนความสนใจออกห่างจากปัญหามาสู่ความสนใจในพัฒนาการของบุตรและเฝ้ารอให้ได้เจอหน้าบุตร ดังนั้นในระยะนี้ปัญหามีปริมาณลดน้อยลงและมีกลไกที่ใช้ในการแก้ปัญหามากขึ้น ทำให้สภาพจิตใจมีความผ่อนคลาย

ในระยะที่ 4 ระยะฟื้นฟูวิกฤต เป็นระยะที่หญิงวัยรุ่นมุ่งเน้นการป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำ มีการวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต เกิดการเรียนรู้ ยอมรับ ปรับตัว สื่อสารในเชิงบวกและมุ่งคืนคุณค่าให้กับตนเอง นั่นคือการที่หญิงวัยรุ่นพยายามปรับตัวให้กลับมาสู่สภาพสังคมเดิมในสถานะที่เปลี่ยนแปลง ถือได้ว่าเป็นธรรมชาติของบุคคลที่เผชิญวิกฤตที่ต้องหลงเหลือความสูญเสีย รับรู้ความผิดหวังและผิดพลาด แต่บุคคลที่มีความเข้มแข็งทางใจมักเป็นบุคคลที่สามารถพลิกสถานการณ์ดังกล่าวเป็นแรงกระตุ้นให้ใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ ดังนั้นหญิงวัยรุ่นในระยะฟื้นฟูวิกฤตนี้ได้มีการวางแผนการดำเนินชีวิต และหาวิธีป้องกันการเกิดวิกฤตซ้ำ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการประคับประคองครอบครัวใหม่ และการสร้างอนาคตให้กับบุตร นั่นคือการมุ่งเน้นหารายได้ มีที่อยู่อาศัย มุ่งอบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดีของสังคม รวมถึงในระยะนี้สามีมีการปรับบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัวได้ดีขึ้นและครอบครัวเดิมสนับสนุนหญิงวัยรุ่น เช่น แสดงออกว่ายอมรับต่อสมาชิกใหม่ให้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว การหางานให้สามีทำ เป็นต้น จึงเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่าย เพิ่มอำนาจการพึ่งพาตนเองให้กับครอบครัวใหม่ของหญิงวัยรุ่น ในขณะที่หญิงวัยรุ่นบางรายที่ยังไม่สามารถพึ่งพิงตนเองได้ จะเลือกฝากบุตรไว้กับบุคคลที่ไว้วางใจเพื่อไปสร้างความพร้อมให้กับชีวิตของตนเอง จึงจะกลับมารับบุตรไปเลี้ยงดูเอง เพราะเชื่อว่าการยกบุตรให้กับคนอื่นนั้นเป็นการแสดงออกถึงบทบาทที่ดีของมารดาในการปกป้องบุตร ไม่ต้องการให้บุตรลำบากหากไปอยู่กับตนเอง ตนเองทำไปเพราะความรักในบุตร อย่างไรก็ตามการดำเนินชีวิตของหญิงวัยรุ่นไปสู่การเป็นมารดาต้องอาศัยการปรับตัวอย่างมาก ดังนั้นหญิงวัยรุ่นต้องจึงพยายามสร้างคุณค่าให้กับตนเองเพื่อสร้างการยอมรับจากสังคม สร้างการยอมรับให้กับบุตรว่าตนเองสามารถเป็นมารดาที่ดีได้ และลดการซ้ำเติมตนเองลง การดำรงอาศัยอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจแห่งนี้ยังเป็นเงื่อนไขสนับสนุนในการปรับตัวดังกล่าว เนื่องจากในพื้นที่แห่งนี้มีอัตราของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์สูงกว่าพื้นที่อื่นทำให้หญิงวัยรุ่นที่ผ่านวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้เห็นแนวทางการดำรงชีวิตของครอบครัวพิเศษลักษณะนี้หลายรูปแบบ หญิงวัยรุ่นสามารถเลือกแนวทางที่เหมาะสมและประยุกต์ใช้กับการสร้างครอบครัวของตนเองได้ ดังนั้นในระยะนี้จึงเป็นการสร้างตัวตนและแสดงศักยภาพของตนเองในการดำรงบทบาทการเป็นมารดาและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม พยายามลบล้างการถูกกล่าวหาโดยไม่เป็นธรรมว่าเป็นกลุ่มปัญหาของสังคมโดยการทำให้สังคมยอมรับ เพื่อให้ใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างปกติ

อย่างไรก็ตามการจัดการชีวิตของหญิงวัยรุ่นไม่ว่าจะระยะใดก็ตาม เงื่อนไขที่มีส่วนเกี่ยวข้องเสมอ นั่นคือ 1) ครอบครัวของหญิงวัยรุ่น ที่ถือได้ว่าเป็นต้นทุนชีวิตที่สำคัญในการดำเนิน

ชีวิต การตัดสินใจต่อปัญหา และวิธีการที่ใช้ในการจัดการชีวิต เพราะหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัยและการยอมรับจากครอบครัว รวมถึงการพึ่งพิงครอบครัวในช่วงวิกฤตและคลี่คลายวิกฤตอย่างต่อเนื่อง 2) สามีของหญิงวัยรุ่นกับการแสดงบทบาทด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของหญิงวัยรุ่น โดยเฉพาะการแสดงออกถึงความช่วยเหลือ ความเข้าใจ และมีการปรับเปลี่ยนบทบาทให้เกิดความเหมาะสม สร้างความรู้สึกอุ่นใจ มั่นคง ปลอดภัยให้กับหญิงวัยรุ่นและบุตร 3) แหล่งช่วยเหลือต่าง ๆ เช่น บ้านพักเด็กและครอบครัว หน่วยงานด้านสาธารณสุข ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องการจัดการชีวิตให้เกิดการพึ่งพิงตนเอง หากไม่สามารถเข้าถึงหญิงวัยรุ่นได้ย่อมทำให้หญิงวัยรุ่นอยู่กับปัญหาในภาวะวิกฤตและนำไปสู่การสร้างปัญหาอื่น ๆ ที่กระทบกับระบบทางสังคมอื่น ๆ ตามมา แต่หากมีการเข้าถึงกลุ่มหญิงวัยรุ่นได้อย่างรวดเร็วย่อมทำให้วิกฤตสามารถคลี่คลายลงได้เร็วมากขึ้น 4) กฎหมาย ซึ่งเป็นระบบที่ครอบคลุมสังคม เป็นสิ่งกำหนดให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม หากฝ่าฝืนย่อมทำให้เกิดการกระทำความผิดทั้งในแง่กฎหมายและจริยธรรม ทำให้สังคมตีตราพฤติกรรมเบี่ยงเบนเหล่านั้น ดังนั้นจึงเปรียบเสมือนกลไกควบคุมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับหญิงวัยรุ่น ที่ช่วยสนับสนุนในการดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติต่อไป

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. ข้อจำกัดในการอ้างอิงผลการศึกษา เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้อยู่บนฐานความเชื่อตามกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม และดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ค้นหาความรู้ความจริงที่มีอย่างหลากหลาย มุ่งทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทพื้นที่เศรษฐกิจในเขตภาคตะวันออก ซึ่งเป็นการค้นหาความรู้ความจริงที่เฉพาะเจาะจง ทำให้การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้เน้นการเป็นตัวแทน (Representativeness) ของประชากรในพื้นที่จึงไม่เน้นการอ้างอิงผลไปสู่กลุ่มตัวอย่างอื่น แต่สามารถนำผลการศึกษาไปเทียบเคียงและประยุกต์ใช้กับบริบทที่ใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้ได้

2. ข้อจำกัดของจำนวนของผู้ให้ข้อมูลหลัก เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เน้นการศึกษากับประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่น ดังนั้นผู้วิจัยต้องมั่นใจว่าผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ต้องเป็นผู้ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยประสบการณ์ และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การคัดเลือกเข้าและคัดเลือกออกที่เคร่งครัดเพื่อคัดกรองผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนน้อย ประกอบกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ต้องได้รับการยินยอมจากผู้ปกครอง และสามีจึงทำให้เกิดความสบายใจในการเล่าเรื่องราวที่ยังไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากสังคมให้เปิดเผย ความเชื่อตามกลไกการควบคุมของสังคมที่เชื่อว่าภรรยาที่ดีไม่ควรนำเรื่องของครอบครัวตัวเองไปเผยแพร่ จึงเป็นปัจจัยอุปสรรคที่สำคัญต่อการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก

3. ข้อจำกัดในกระบวนการเก็บข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ได้ถ่ายทอดเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง

แต่เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้เน้นการมีปฏิสัมพันธ์และสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ ดังนั้นในกระบวนการเก็บข้อมูลจึงไม่สามารถควบคุมปัจจัยแทรกสอดต่าง ๆ ได้ เช่น บุตรของผู้ให้ข้อมูลร้องไห้ มารดาของผู้ให้ข้อมูลเข้ามาช่วยเลี้ยงบุตร เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยต้องหยุดกระบวนการเก็บข้อมูลเพื่อไม่ให้กระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูล ประกอบกับความเข้มงวดในการดำเนินการวิจัยตามหลักจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ จึงต้องหยุดพักกระบวนการเล่าเรื่องทุก 2 ชั่วโมง ทำให้เป็นข้อจำกัดในการเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้มีการปรับเปลี่ยนและบันทึกการเล่าเรื่องไว้ เพื่อให้กลับมาเล่าเรื่องได้อย่างต่อเนื่องมากที่สุด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรัณย์พิชญ์ โคตรประทุม. (2547, มกราคม-เมษายน). การปรับตัวของครอบครัวเมื่อสมาชิกได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะอย่างรุนแรงตามทฤษฎีภาวะวิกฤตครอบครัวของฮิลล์. **วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ.** 27(1): 34-41.

กรมสุขภาพจิต. (2541). **คู่มือการดูแลผู้มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชสำหรับพยาบาล**. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.

----------. (2552). **คู่มือการให้การปรึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังสุขภาพจิต**. กรุงเทพฯ: บียอนด์ พัลลิสชิ่ง.

----------. (2553). **คู่มือการช่วยเหลือเยียวยาจิตใจประชาชนในภาวะวิกฤต (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรมอนามัย. (2556). **รายงานเฝ้าระวังการแท้งในประเทศไทย ปี 2555**. กรุงเทพฯ: องค์กรสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมป์ (สำนักงานกิจการโรงพิมพ์).

กฤตยา อาชวนิจกุล; กุลภา วจนสาระ. (2557). ท้องไม่พร้อม การเกิด และสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์. ใน **ประชากรและสังคม 2557: การเกิดกับความมั่นคงในประชากรและสังคม.** ยุพิน วรสิริอมร และคนอื่น. หน้า 143-162. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (วปส.) มหาวิทยาลัยมหิดล.

กาญจนา แซ่ลิ้ม. (2546). **ภาพลักษณ์และภาวะซึมเศร้าของหญิงตั้งครรภ์พึงปรารถนากับไม่พึงปรารถนาที่ตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อไปหรือยุติการตั้งครรภ์.** ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการปรึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

กาญจนา เทพมาลัย. (2551). **การจัดการปัญหาและการพัฒนาศักยภาพตนเองของผู้พยายามฆ่าตัวตาย จังหวัดลำพูน**. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

กาญจนี สีหโสภณ. (2533). **ภูมิหลังและอัตมโนทัศน์ของมารดาวัยรุ่น การดูแลตนเองในขณะตั้งครรภ์และแรงสนับสนุนทางสังคม ต่อภาวะสุขภาพของบุตรแรกเกิด**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

กานดา พู่พุฒ. (2540, มกราคม-เมษายน). ความเครียดและสุขภาพ เทคนิคการจัดการความเครียดด้วยตนเอง. **วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช.** 10(1): 102-108.

กิตพัฒน์ นนทขปัทมะดุลย์. (2553). **ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ร่วมสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กุศลาภรณ์ วงษ์นิยม; สุพร อภินันทเวช. (2557). ความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นตั้งครรภ์ โรงพยาบาลศิริราช. **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย,** 59(3): 195-205.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2538). **วรรณคดีวิจารณ์.** มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เก่ง สืบนุการณ์; และวรพงศ์ ภู่พงศ์. (2548). ผลลัพธ์ของการตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปี. **วารสาร J.Med Assoc. Thai.** 88(12); 1758-1762.

เกศราพร พรหมนิมิตกุล. (2558). **วรรณกรรมการเมือง: กรณีศึกษาการให้ความหมายและการให้คุณค่าต่อเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า.** ปริญญานิพนธ์ ศศ.ด. (ศิลปวัฒนธรรมวิจัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ไกรสิทธิ์ นฤขัตพิชัย. (2555). **ป้องกันภาวะจิตตก**. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2558, จาก http://www.familynetwork.or.th/node/17265

จินตนา บ้านแก่ง. (2527, เมษายน-มิถุนายน). บทบาทของพยาบาลผดุงครรภ์ต่อหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น. **วารสารพยาบาลศาสตร์**. (2): 28-41.

จินตนา ศิริศักดิ์วุฒิกร. (2549). **ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการปรับตัวของรอยในมารดาวัยรุ่น วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล**. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (วิชาสุขศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จุฑารัตน์ จีนจรรยา. (2552). **การศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะการจัดการปัญหา สติปัญญา และความซึมเศร้าของเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางเพศ กรณีศึกษาสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพร**. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลินิกและชุมชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

เจด็จ คชฤทธิ์. (2556). **วัฒนธรรมทางเพศของผู้ชายไทยในสังคมเมือง จังหวัดชลบุรี ช่วง พ.ศ.2501-2552**. ปริญญานิพนธ์ ปร.ด. (ไทยศึกษา). ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

ฉัตรกมล ออกกิจวัตร. (2546). **การศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา การเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และความต้องการของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลหัวเฉียว**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชนะชัย จันทรคิด; และคนอื่น ๆ. (2545). **การศึกษาเปรียบเทียบภาวะแทรกซ้อนและผลจากการตั้งครรภ์ระหว่างสตรีวัยรุ่นและสตรีวัยผู้ใหญ่**. โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก.

ชัชวลิต สรวารี. (2554). **ทักษะการแก้ปัญหา**. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2558, จาก http://www.training.moodyinfo.com/index.php/iso-article/538-problem-solving-skill.html

ชาย โพธิสิตา. (2554). **ศาสตร์และศิลป์ แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ฐิติกาญจน์ อินทาปัจ. (2553). **การสร้างความเข้มแข็งทางใจและการปรับตัวต่อวิกฤตการณ์ของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว**. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการปรึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ดำรงค์ พิณคุณ. (2558). **เกาจัดการ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. ม.ป.พ.

เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2539). **[กอลบอล วิชัน] Global vision สู่กระแสกระบวนทัศน์ใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ไทยรัฐออนไลน์. (2557, 21 ตุลาคม). ท้องไม่พร้อม โดดทำแท้ง..ทางออกจริงหรือ? EP.2 เส้นทาง 2 แพร่งที่ต้องเลือก!. **ไทยรัฐ**. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2558, จาก http://www.thairath.co.th/content/457475

ธนมน ผโลศิลป์. (2549). **การจัดการชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี**. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (การส่งเสริมสุขภาพ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

นภาภรณ์ หะวานนท์. (2538). **การตอบโต้ของผู้หญิงเมื่อตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และการตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์.** เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

----------. (2552). วิธีการศึกษาเรื่องเล่า จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์. **วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง**. 5(2): 1-22.

----------. (2554). **การประชุมวิชาการ จินตนาการใหม่ทางสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

นิภาวัล บุญทับถม. (2550). **ผลของโปรแกรมการจัดการชีวิตต่อความรู้ เจตคติ และทักษะการป้องกันการติดซ้ำของผู้ใช้สารเสพติด หลังจำหน่วยออกจากสถาบัน**. ปริญญานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช). กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญเกิด พิมพ์วรเมธากุล. (2544). **ประเพณีอีสานและเกร็ดโบราณคดีไทอีสาน**. ขอนแก่น: คลังนานาธรรม.

บุญฤทธิ์ สุขรัตน์. (2557). **การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น: นโยบาย แนวทางการดำเนินงานและติดตามประเมินผล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

บุญสืบ โสโสม; และคนอื่น ๆ. (2544). **การประเมินผลการให้ความรู้กับสตรีตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ต่อการคลอดก่อนกำหนดของแผนกฝากครรภ์ในโรงพยาบาลพระพุทธบาท**. สระบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท สระบุรี.

ประทีป จินงี่. (2540**). การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม**. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. อัดสำเนา.

ประยูร สุยะใจ. (2557). **การปรับตัวในสถานการณ์วิกฤตของชีวิต**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2558, จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1934&menutype=1&articlegroup_id=330

ปริญญา ธัญทะพิพงศ์. (2551). **รูปแบบแห่งพิธีกรรมทำขวัญ**. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (ทัศนศิลป์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ปรียาลักษณ์ สาทรานนท์. (2553). **ชายเป็นใหญ่กับประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นหญิง: แนวคิดสตรีนิยม**. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ปรียาพร บุญนาค. (2549). **ผลของการให้คำปรึกษาแบบผสมผสานเพื่อลดความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ผ่องพรรณ อ้วนพรมมา. (2544). **เหตุการณ์ชีวิตกับการปรับตัวของผู้สูงอายุในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น**. ปริญญานิพนธ์ พบ.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

พรรณวิภา บรรณเกียรติ. (2548, เมษายน-พฤษภาคม). ช่วยได้อย่างไร. เมื่อจิตใจตื่นตระหนก. **วารสาร มศว ชุมชน**. 2(4): 3,8.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). **เจอวิกฤต จะเลือกวิวัฒน์หรือจะเอาวิบัติ**. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2557, จาก http://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/fight_crisis_with_reform_or_regress.pdf

พัชชา เจิงกลิ่นจันทร์. (2556). **กระบวนการปรับตัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตรของแม่วัยรุ่นที่ต้องดูแลบุตรเพียงลำพัง: กรณีศึกษาผู้ใช้บริการของสหทัยมูลนิธิ.** ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พิชญา จันทร์บำรุง. (2554, มกราคม-มิถุนายน). ประสบการณ์หลังเผชิญภาวะวิกฤตทางอารมณ์ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย การวิจัยเชิงคุณภาพ. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์.** 12(1): 97-112.

พิมภา สุตรา; และคนอื่น ๆ. (2549). ภาวะวิกฤตในครอบครัวไทย. **วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 29(2): 26-36.

พูนสุข เวชวิฐาน. (2557). **ทฤษฎีครอบครัวเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

โพสต์ทูเดย์. (2557). **เทคนิคการบริหารความเสี่ยงในชีวิต.** สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2558, จาก http://www.posttoday.com/life/life/291740

ภัทร ลุสวัสดิ์. (2542). **ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวของโรเจอร์ ที่มีต่อการลดความวิตกกังวลอันเนื่องมาจากการตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ครั้งแรกในโรงพยาบาลร้อยเอ็ด.** ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

มาโนช ชาบรา. (2550). **การจัดการตัวตนในโลกเสมือนจริงกับโลกที่เป็นจริง: กรณีศึกษาวัยรุ่นติดเกมออนไลน์.** ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ยุวนาถ ทิฐิคำฉาย. (2552). **ระบบชายเป็นใหญ่กับประสบการณ์ในการทำแท้งหลากวิธีของวัยรุ่นหญิง**. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ระพีพรรณ คำหอม. (ม.ป.ป.). **แนวคิดการใช้ครอบครัวเป็นฐานในการให้บริการ**. ใน สถาบันครอบครัวมุมมองของนักสวัสดิการสังคม. ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 217-244. กรุงเทพฯ: สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

รัก ชุณหกาญจน์. (2556). **การศึกษาการให้อภัยในวัยรุ่น: กรณีศึกษาการให้ความช่วยเหลือด้วยการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาการให้อภัยสำหรับวัยรุ่นและวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

รัชดาภรณ์ ใจอ้าย. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการชีวิตกับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพทางเพศของวัยรุ่นในโรงเรียน**. ปริญญานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช). กรุงเทพฯ: พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

รัชนีบูล มรม่วง. (2553, กรกฎาคม-ธันวาคม). แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงทารกคลอดก่อนกำหนดด้วยนมแม่ในมารดาวัยรุ่นหอผู้ป่วยวิกฤตกุมารเวชกรรมโรงพยาบาลอุตรดิตถ์. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์**. 2(2): 5-15.

รัตนา โตสกุล. (2548). **มโนทัศน์เรื่องอำนาจ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

รัตนา ศรีชนะชัยโชค. (2539). **การศึกษาปัญหาสังคมในภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2519-2537.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

โรเจอร์ อิงแฮม. (2557). **พลังสังคม รับมือ ท้องวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

วรรณดี สุทธนรากร. (2557). **การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การเขียนรายงานการวิจัย**. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2557, จาก http://rlc.nrct.go.th/ewt_dl.php?nid=1200

วรรณวดี เนียมสกุล. (2555, มกราคม-มิถุนายน). เรื่องดีดีที่ผ่านงานวิจัย ตอน ทำตามประเพณี ทำให้(แม่) วัยรุ่นมีพื้นที่ในสังคม. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์**. 4(1): 56-60.

----------. (2556, มกราคม-มิถุนายน). เรื่องดีดีผ่านงานวิจัย ตอน ศาสนา.....เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของแม่วัยใส. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์.** 5(1): 75-77.

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2543). **จิตวิทยาการปรับตัว.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรินทร์ กระแสสัตย์. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีครอบครัว ความผูกพันในครอบครัวกับความเข้มแข็งทางใจของวัยรุ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. ปริญญานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว). พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

วันเพ็ญ กุลนริศ. (2530). **ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการตั้งครรภ์ ภาพลักษณ์ สัมพันธภาพของคู่สมรส กับการปรับตัวต่อการเป็นมารดาของหญิงวัยรุ่นในระยะตั้งครรภ์**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

วาสนา ถิ่นขนอม. (2555, เมษายน-มิถุนายน). การพัฒนาแนวทางการให้บริการหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในคลินิกฝากครรภ์ เครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ**. 35(2): 25-33.

วิทยา ถิฐาพันธ์. (2542). **เลือดออกทางช่องคลอดขณะตั้งครรภ์: สัญญาณอันตราย**. กรุงเทพฯ: ไวเอทเอ เยิร์สท์ (ประเทศไทย).

วิริยาภรณ์ อุดมระติ. (2554). **การยอมรับตนเองของหญิงท้องไม่พร้อม**. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิลาวรรณ คริสต์รักษา. (2557). **ผลของโปรแกรมการจัดการภาวะวิกฤตทางจิตใจจากอุทกภัยต่อความรู้และความสามารถในการดูแลตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**. ปริญญานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.

วิไลพรรณ สวัสดิ์พาณิชย์. (2545, พฤษภาคม–สิงหาคม). ทฤษฎีวิกฤต แนวคิดทฤษฎีและการนำไปใช้ ในการพยาบาลครอบครัว. **วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.** 6(2).

วิไลวรรณ์ อนันต๊ะ. (2554). **ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับสื่อรูปภาพเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของนักเรียนชั้นประถมศึษาปีที่ 4-5 โรงเรียนบ้านถ้ำ จังหวัดเชียงใหม่**. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (การแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรุตยา รองเลื่อน; และคนอื่น ๆ. (2555, มกราคม-มิถุนายน). การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น: การสำรวจปัญหาและความต้องการการสนับสนุนในการรักษาพยาบาล. **วารสารพยาบาลศิริราช**. 5(1): 14-28.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). **จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและปฏิบัติการ.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ศิริพร จิรวัฒน์กุล; และคนอื่น ๆ. (2554). **การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น (แม่วัยใส)**. ขอนแก่น: ศูนย์ประสานงานองค์การอนามัยโลกด้านการวิจัยและฝึกอบรมด้านเพศภาวะและสุขภาพสตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศิริพร หนูนวล. (2541). **บริการที่พึงประสงค์สำหรับหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาในทัศนะของนักสังคมสงเคราะห์**. ปริญญานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ: สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ศิริรัตน์ คุปติวุฒิ. (2545). **จิตวิทยาครอบครัว การให้การปรึกษาครอบครัวและครอบครัวบำบัดเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

ศิริรัตน์ สฤษดิ์อภิรักษ์. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของหญิงตั้งครรภ์**. ปริญญานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลมารดาและทารกแรกเกิด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

สวนีย์ สุขเจริญ. (2553). **ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อจัดการความโกรธของวัยรุ่น**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สัญญา โพธิ์งาม; และคนอื่น ๆ. (2555). **ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัวขณะรอผู้ป่วยผ่าตัดใหญ่ฉุกเฉิน**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (รายงานการประชุม).

สายทิตย์ เวียงมูล. (2549). **การจัดการตัวตนของวัยรุ่นหญิงรักหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.** ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. (2555). **ชีวิตที่ถูกลืม: เรื่องเล่าของผู้หญิงในเรือนจำ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ.

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559**). สถิติการคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย พ.ศ.2558**. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2559, จากhttps://www.m-society.go.th/ebook/books?category=8

สิรินุช เสงี่ยมศักดิ์. (2548**). การเผชิญปัญหา ภาวะวิกฤตภายใต้กระบวนการตัดสินใจเพื่อตั้งครรภ์ต่อของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์: เฉพาะกรณีศึกษาสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ**. ปริญญานิพนธ์ สส.ม. สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุกาญจนา ทองย้อย. (2545). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีในเขตภาคกลาง สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุเทพ สุวีรางกูร. (2553). **สัจธรรมนำชีวิต.** กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาวดี เครือโชติกุล. (2557, มกราคม-มิถุนายน). กลยุทธ์การพยาบาลในการส่งเสริมการปรับบทบาทการเป็นมารดาของสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่น. **วารสารเกื้อการุณย์**. 21: 7-16.

สุวิมล มีแสง. (2554). **กระบวนการจัดการตนเองในการฟื้นฟูชุมชนหลังภัยพิบัติด้วยการสร้างชุมชนใหม่: กรณีศึกษา บ้านม่อนบ่อเฮาะ ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.** ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ถ่ายเอกสาร.

สุวิมล อุไกรษา. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคและการป้องกันความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (คหกรรมศาสตรศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อังศินันท์ อินทรกำแหง; และทัศนา ทองภักดี. (2553). **ผลการใช้วิธีการจัดการภาวะวิกฤตชีวิตด้วยตนเองตามแนวตะวันออกที่มีต่อภาวะวิกฤตชีวิตและความสุขใจของสตรีไทยสมรสวัยกลางคนในกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (รายงานการวิจัยฉบับที่ 127).

อังศินันท์ อินทรกำแหง; อรพินทร์ ชูชม; และอัจฉรา สุขารมณ์. (2550, กันยายน). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตชีวิตของสตรีไทยสมรสวัยกลางคนที่ทำงานในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชน. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 13(1):** 15-29.

อังศินันท์ อินทรกำแหง; อัจฉรา สุขารมณ์; และอรพินทร์ ชูชม. (2549, กันยายน). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิตสตรีไทยสมรสวัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 12(1):** 49-71.

อัจฉรา รัตนโสภา. (2545). **ปัจจัยทางด้านครอบครัวและด้านจิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์; ถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์; และศุจีรา สุวีรานนท์. (2542). **อาศรมความคิด (เรื่อง) จินตทัศน์ทางสังคมในภาษาสื่อมวลชน: ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ มิวสิควิดีโอ ข่าวและโฆษณา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบลวรรณา ภวกานันท์. (2556). **จิตวิทยาการรู้ คิด และปัญญา.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2545). **จิตวิทยาชีวิตคู่และการบำบัดคู่สมรส**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซันต้าการพิมพ์.

----------. (2554). **จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ซันต้าการพิมพ์.

เอื้ออารีย์ สาริกา. (2543). **ความเครียดและการเผชิญความเครียดของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคจิตเภท**. ปริญญานิพนธ์ พย.ม. (สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

Aguilera and Messick. (1982). **Crisis Intervention: Theory and Methodology**. St.Louise: the C.V.Mosby.

Aguilera, D.C. (1989). **Crisis Intervention: Theory and Methodology**. 8th ed. St.Louis: C.V.Mosby.

Antonovsky, A. (1987). **Unravelling the Mystery of Health: How People Manages Stress and Stay Well.** San Francisco. Jossey-Bass.

Ashling Bourke; et al. (2015, March). Factors Associated With Crisis Pregnancies in Ireland: Findings From Three Nationally Representative Sexual Health Surveys. **Reproductive Health.**

Atuyamb; Lynn Muhimbuura. (2008). **Adolescent Motherhood in Uganda : Dilemmas, Health Seeking Behaviour and Coping Responses.** Dissertation, Ph.D. (Public Health Sciences). Institutionen för folkhälsovetenskap. Photocopied.

Baltes, P.B., Lindenberger, U; & Staudinger, U.W. (1998). Life-span Theory in Developmental Psychology. In **Handbook of Child Psychology**. W. Damon& R.M. Lemer. V.1. pp.1029-1143. New York: Wiley.

Bandura, A. (1977). **Social Learning Theory.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

----------. (1978). Reflections of self-efficacy, in S. Rachman (Ed.), **Advances in Behavior Research and Therapy.** pp. 237-269, Oxford: Pergramon Press.

----------. (1986). **Social Fpundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Benter, S.E. (2005). Crisis Intervention. In G.W.Stuart & M.T.Laraia (Eds.). **Principles and Practice of Psychiatric nursing 8th Ed**. pp.221-238 Missouri, MO: Mosby.

Bold, C. (2012). **Using Narrative in Research**. Chennai: Replika Press.

Bronfenbrenner, U. (1992). Ecological Systems Theory. In **Annals of Child Development**.. R. Vasta. pp. 187–249. London: Jessica Kingsley.

----------. (1994). Ecological Models of Human Development. In **the International Encyclopedia of Education**. T.Husen., & T. N. Postlethwaite, V.2. pp. 1643–1647. New York: Elsevier Science.

Burgess, A.W; and Baldwin, B. (1981). **Crisis Intervention Theory and Practice**. Engle-Wood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Burton.I, R.W; and Kates. (1964). The Perception of Natural Hazards in Resource Management. **Natural Resource Journal 3.** n.p.

Cambridge dictionaries online. **Dictionary.** Retrieved July 30, 2015, from http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/manage

Chen Wei-Ju. (2012). **Immediate effects of positive self-talk on stress and speech performance**.(Master dissertation). Immediate effects of positive self-talk on stress and speech performance. Retrieved from https://clvpn.swu.ac.th/docview/ 113326 1894/fulltextPDF/B8BA29FD782245E1PQ/,DanaInfo=search.proquest.com+1?accou ntid=44800

Christine, Bold. (2012). **Using Narrative in Research**. First published. India: Replika press.

Creswell, J. W. (2003). **Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches.** 2nd ed. International education and professional pulisher.

Eamon, M. K. (2001). The Effects of Poverty on Children's Socioemotional Development: an Ecological Systems Analysis. **Social Work**. 46: 256–266.

Farlex. (2015). **The Free Dictionary**. สืบคืนเมื่อ 13 ตุลาคม 2558, จาก http://www.thefreedictionary.com

Fisher, W.; and Walter R. (1987). **Human Communication as Narration: Toward a philosophy of reason, Value, and Action**. Columbia: University of South Carolina.

Foster, Victoria; Sprinthall Norman A. (1992). Developmental Profiles of Adolescents and Young Adults Choosing Abortion: Stage Sequence, Decalage, and Implications for Policy. 27(107).

Green, C J.; and Wilkinson, J. M. (2004). Pregnancy Complicated by Medical and Other Condition. In **Maternal newborn nursing care plan,** pp. 129-142. St. Louis: Mosby, Inc.

Hans, Hansen. (2006). Human relations. In Sage publishs London. V.59(8). pp. 1049-1075. P. CA New Delhi: Thousand Oaks.

Kanfer, H.F. (1981). Self-management Method. In **Helping people change.** 2nd ed. pp. 335-389. New York: Pergamon Press Inc.

Lazarus, R.S.; & Folkman, S. (1984). **Stress appraisal and coping**. New York: Springer.

Lincoln, Y.S. and E.G. Guba (1985). **Naturalistic Inquiry**. Beverly Hill CA: SAGE Publications.

Marjorie, RS. (1999). Pregnancy Intentions May Not Be a Useful Measure for Research on Maternal and Child Health Outcomes. **Family Planning Perspectives**. 31(5): 240-250.

Mc Kinney; et al. (2005). Health Promotion for the Adolescent. In **Maternal-child Nursing**. 2nd ed. pp. 149-166. St. Louis: Elsevier Saunders.

Nick, Bloom; Tobias Kretschmer; and John Van Reenee. (2006). Work Life Balance, In **Management Practices and Productivity**. London: London school of economics.

Paul, Atkinson; et al. (2001). **Handbook of ethnography**. London: Sage Publication.

Polkinghorne, D., (1995). Narrative Configuration in Qualitative Analysis in Hatch, In **Life History and narrative.** Amos J. and Wisniewski, R. London: The falmer press.

Price, B. (1990). **Body image: nursing concepts and care**. New York: prentice Hall International(UK).

Rachma,t kriyantono. (2012). **Model-Model crisis management (CM) (Serial crisis management).** Dissertation, Ph.D. Lecturer of public relations: School of Communication university of Brounijiya Indonesia.

Savin-Baden, M., (2004). Achieving Reflexivity: Moving Researchers from Analysis to Interpretation in Collaborative Inquiry. **Journal of social work practice**. 18(3): 365-378.

Somjit Muangpin. (2008). **Experiences of Being Unmarried Pregnant Adolescents in Northeastern Thailand.** Dissertation, Ph.D. (Nursing). Chiang Mai: Graduate school The Chiang Mai University. Photocopied.

Sriyasak A; et al. (2016). The New Generation of Thai Fathers: Breadwinners Involved in Parenting. **In American Journal of Men's Helath**. pp. 1-11.

Terry, L. John. (2005). Theory-Didrected Nursing Practice. Shirley Melat Ziegler. pp.10-12. New York**: Springer.**

UNFPA Thailand. (2013, June 11). **Minutes of the selected stakeholder consultation on the issue of adolescent pregnancy in Thailand**. Bangkok.

World Health Organization. (2006). Reproductive Health Indicators Guidelines for their Generation, interpretation and Analysis for Gloal Monitoring: World Health Organization.

Zheng, Yuhong; et al. (2012, January, 25). Life Events, Coping, and Posttraumatic Stress Symptoms among Chinese Adolescents Exposed to 2008 Wenchuan Earthquake, China. **Plos One**. 7(1): 1-8.

ภาคผนวก

ที่ ศธ 0519.12/ 6339

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

18 ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างการวิจัย 1 ฉบับ

เนื่องด้วย นางสาวปิยวรรณ ทัศนาญชลี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบทบ้านพักเด็กและครอบครัวของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก" โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริสรา พึ่งโพธิ์สภ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด เพื่อขอให้ นางสาวปิยวรรณ ทัศนาญชลี ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ในฐานะอาสาสมัคร และขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้รับบริการ / ผู้เคยรับบริการจากบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดชลบุรี ในระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน 2559 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ดุษฎี โยเหลา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0 2649 5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 089 056 2575

ที่ พม ๐๓๐๔/ ๑๗๐๙

กรมกิจการเด็กและเยาวชน
๖๑๘/๑ ถนนนิคมมักกะสัน
เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง อนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ในบ้านพักเด็กและครอบครัว

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อ้างถึง หนังสือบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ ศธ ๐๕๑๙.๑๒/๖๓๓๙ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอความอนุเคราะห์ให้นางสาวปิยวรรณ ทัศนาญชลี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้รับบริการ ในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด เพื่อการวิจัยทำปริญญานิพนธ์ ระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๙ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมกิจการเด็กและเยาวชน พิจารณาแล้ว มีความยินดีให้นางสาวปิยวรรณ ทัศนาญชลี นิสิตระดับปริญญาเอก เข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้รับบริการ ในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด เพื่อการวิจัยทำปริญญานิพนธ์ ตามวัน และเวลาดังกล่าว และใคร่ขอความร่วมมือท่านจัดส่งผลการวิจัยให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน ทราบด้วย เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุภัชชา สุทธิพล)
รองอธิบดี รักษาราชการแทน
อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน

กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน
โทร. ๐ ๒๒๕๕ ๕๘๕๐ ต่อ ๒๖๗
โทรสาร. ๐ ๒๖๕๑ ๖๗๔๒

MF4Version1:15/7/2556

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและใบยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC- 301/58E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของหญิงวัยรุ่นภายใต้บริบท บ้านพักเด็กและครอบครัวของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาวปิยวรรณ ทัศนาญชลี

สังกัด: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารที่รับรอง:
1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. โครงร่างการวิจัย
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 8 มี.ค. 2559
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 8 มี.ค. 2559
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 8 มี.ค. 2559
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 8 มี.ค. 2559

(ลงชื่อ).....

(อาจารย์ แพทย์หญิงจันทร์ทรา ตนันท์ยุทธวงศ์)

เลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุรีพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E-071/2559

วันที่ให้การรับรอง : 10/03/2559

วันหมดอายุใบรับรอง : 10/03/2560

ตัวอย่างแบบฟอร์มการรายงานภาวะเครียดของตนเอง

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างเมื่อท่านมีอาการดังกล่าวในขณะที่ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

✓	**อาการ พฤติกรรมหรือความรู้สึก**
	1. นอนไม่หลับเพราะคิดมากหรือกังวลใจ
	2. รู้สึกหงุดหงิด รำคาญใจ
	3. ทำอะไรไม่ได้เลยเพราะประสาทตึงเครียด
	4. มีความวุ่นวาย
	5. ไม่อยากพบปะผู้คน
	6. ปวดหัวข้างเดียว หรือปวดบริเวณขมับทั้ง 2 ข้าง
	7. รู้สึกไม่มีความสุขและเศร้าหมอง
	8. รู้สึกหมดหวังในชีวิต
	9. รู้สึกว่าชีวิตตนเองไม่มีคุณค่า
	10. กระวนกระวายอยู่ตลอดเวลา
	11. รู้สึกว่าตนเองไม่มีสมาธิ
	12. รู้สึกเพลียไม่มีแรงจะทำอะไร
	13. รู้สึกเหนื่อยไม่อยากทำอะไร
	14. มีอาการหัวใจเต้นแรง
	15. เสียงสั่น ปากสั่น หรือมือสั่นเวลาไม่พอใจ
	16. รู้สึกกลัวผิดพลาดในการทำสิ่งต่าง ๆ
	17. ปวด หรือเกร็งกล้ามเนื้อ บริเวณท้ายทอย หลัง หรือไหล่
	18. ตื่นเต้นง่ายกับเหตุการณ์ที่ไม่คุ้นเคย
	19. มึนงงหรือเวียนศีรษะ
	20. ความสุขทางเพศลดลง

การตรวจสอบข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูล

เนื่องด้วย นางสาวปิยวรรณ ทัศนาญชลี นักศึกษาปริญญาเอก สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อทำปริญญานิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง การจัดการชีวิตในภาวะวิกฤตการตั้งครรภ์ไม่พร้อมภายใต้บริบทบ้านพักเด็กและครอบครัวของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก โดยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับท่านเป็นที่เรียบร้อย

เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ผ่านการถอดเทป ลงรหัส วิเคราะห์และตีความในส่วนข้อมูลของท่าน มาให้ท่านตรวจสอบและให้การอนุญาตในการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังที่แนบมาหลังเอกสารนี้

1. ความเห็นในการตรวจสอบข้อมูล

☐ ถูกต้อง ครบถ้วน

☐ ยังไม่ถูกต้อง ต้องแก้ไข ดังนี้.....

.....

.....

2. ความเห็นในการเผยแพร่ข้อมูล

☐ เห็นด้วย ไม่ต้องแก้ไข

☐ เห็นด้วย ต้องแก้ไข ดังนี้.....

.....

...

☐ ไม่เห็นด้วย เพราะ.....

.....

ลงชื่อ.....	ลงชื่อ.....
(.....)	(.....)
ผู้ตรวจสอบข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	ผู้วิจัย

ตัวอย่างการบันทึกภาคสนาม

21 พ.ค. 59: 14.00 - 20.00 น. เดินทางไปทำ CASE

กิจกรรมที่ทำ

- จดวิสัยทัศน์ไว้ แต่จดทุกเคสอาจไม่ได้
- สัมภาษณ์ CASE ชมภู่ , ปิ่นมณี , K. ปอ (คลา.ปานนัก)
- พูดคุยกับเด็กๆ + สังเกตกิจกรรมและชีวิตของเด็ก
- สังเกตการเลี้ยงเด็กของ คุณท. ปานนัก

ข้อที่ต้องจดวันนี้

- วันนี้พาไปทำที่บ้านหนึ่งครอบครัวเก่า ที่เคยบอกว่า อ่างอันนี้ เขาอายุเยอะแล้ว ก็เลยต้องรับจ้างไปให้ทำในเอสโตหลาย แต่ที่ LATE ไป 15 นาที ซึ่งโชคดี พอดีกับที่น้องเขาพาเคสชมภู่ไปพบหมอที่ รพ. พอดี ก็เลยไม่ต้องทำให้ต้องรีบกลับไปต้องสังเกตเด็กน้องของ เขาอายุเยอะแล้ว ต้องให้ช่วยดูแลเด็กเล็กๆ ด้วย - น้องเขาเป็นคนเล่นทำมุ่นนี้ ..
- ความสัมพันธ์กับปานนักในบ้านสำนักงาน ดีไม่ได้ เหมือนเล่น คนข้างๆ ดีไม่ให้การต้อนรับ + พนักงานคนอื่น ก็ไม่โดนเคสของเขาไหม ทำให้การทำงานลำบากๆ ดีไม่ได้ดี

- บนถนนน้ำคลองวันนี้ ที่เค้าว่ามาพอดี ก็มีความโชคร้าย คือ ที่หัวหลวงแล้วว่า ถ้าเอาเคสของคนนี้ก็คือ "ไม่มีเลย" ทำให้เครื่องดองหายไปวันนี้ เขาบอกคนไม่ออกว่าจะทอเคสอันนี้ไหม เนื่องจากรบกวนชีวิตความของที่นี่ไม่ได้ทำกิน (หัวหน้าพูดว่า ถ้าเป็นของเสื่อของที่นี่) การจองเคสจึงกันแบบบังเอิญ หรือเห็นการที่ให้เสนอเครมหรือไม่ก็เท่านั้น ก็ลงขึ้นของเขาว่าจะเอาเคสเป็นการของนักปานนัก แต่ให้ช่วยเลือกเคสดีๆ ลงก็จะดีขึ้นน้องเขาก็ร้องเรียกว่าจะให้ จนท. ช่วยดูให้ ให้ช่วยช่องทางที่ครบปีไหม!

อารมณ์ความรู้สึกจาก สังเกตการณ์ในสนาม คุณลองดูสิ ขนาดการณ์ในสนาม ดูดอยดู - นักเรียนเรียนกัน เลยมีคำสั่งไม่ได้ SOFT ลงไปอยู่ อารมณ์ที่เค้าต้องการข้อมูลครบๆ แต่ต้องงานเท่าเขา: ทำอาหารเป็น

วันนี้ได้สังเกตในห้องสตูดิโอเป็นครั้งแรก เข้าไปเป็นห้องตัดเสื้อ มีชั้นวางหนังสือ โต๊ะรับแขกที่มีเอกสารวางอยู่ชุดนอนเยอะ อีกมีวางที่ตู้ตามจุด

วันนี้วัน ปานนัก มีกิจกรรมพิเศษ คือ พานเด็ก (โดยหลาน) ไปทำงานที่บ้านปานนัก (ชมภู่ดูสาย) ที่นั่นมีชุดต่างๆ แต่ที่บ้านปานนักจะพาเด็ก ของเล่นที่บ้านมีชุดไม้ตัว ปัญ ๆ บอกว่าที่นี่ให้พอเล่น (หลาน)

ดังนั้นเราที่สังเกตการณ์ จะเห็นได้ว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นจะมีวิธีจดเด็ก ยังไม่ชินต่อที่เด็กการเข้าถึงลูกให้ได้ถอยแนวคู่ - เห็นทักษะความสะดวก - บางส่วนที่จะเป็นเด็กต้องจะมีเข้านักที่เสียง + ดูแลไว้ - บางส่วนเว้นยกนั่งเล่น

กิจกรรมของวันนี้ควรแก้ไขบ้าง ๆ ไม่ใช้หนักที่ขาย ใครคนใดคนหนึ่ง อยากทำกับเด็ก ก็ให้มาทำที่ร้องกัน หลังจากทำเสร็จแล้วกลายงาน หัวหน้าปานนัก ต้องความยั่งยืนเอง พัฒนาต่อยต่อเนื่อง (บางครั้ง) เป็นการแหย่กันเล่น วันนี้ไม่ทันใครมีการเคร่าหน้าเด็ก นี่แค่ชมดูที่ดูเหมือนกัน

ตอนที่คุยกันห้องน้ำปานนัก ก็เลยทราบว่า ทำไมคนที่มีปัญหาอยู่ข้างนอกงานเยอะ แต่ลูกค้าที่รับเข้ามาที่นี่ยังเหลือเกิน ที่พี่หนึ่งบอกว่า แสดงเค้าไม่ได้ผลว่า ปัญหาเด็กรับเลือไม่ได้ คนรับงานเค้ารับไม่ได้ ขาดเงินที่แค่ ขาดเงินที่ ขึ้นเค้าก็จางหายไปแต่ไม่ต้องนัก วันนี้ ไม่มีใครอยากพูดถึงเยอะเหตุนี้

MEMO

1. ที่ทำงครบน้ำตา และเสิ่นหัวเรา ให้กับลูกค้า
   - ฉี่เป็ด เสิ่นน้ำตาให้กับ แม่
   - เจน หัวเราะให้กับการตบคนอื่น
   - ยุ้ย เสิ่นน้ำตาให้กับ ลูก - การคลอดลูก
2. สิ่งที่ไม่เป็นปัญหาทุกๆ เค้าบอกว่า ไม่รู้ว่า ปัญหาเป็นสิ่งเกิดขึ้นที่ครอบ แต่ที่ที่ เคสรับรู้ คือ ปัญหาของผู้อื่น เช่น ชมภู่ ที่เขมาลตบลูกจะต้อง สับสุน ถ้าอยู่กับตาน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวปิยวรรณ ทัศนาญชลี
วันเดือนปีเกิด	21 มกราคม 2527
สถานที่เกิด	เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	198 ซอยเจริญรัถ 20 ถนนเจริญรัถ แขวงคลองต้นไทร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 10600
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนศึกษานารี
พ.ศ. 2550	สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (สถ.บ.) สาขา ศิลปอุตสาหกรรม (หลักสูตรภาษาอังกฤษ) จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
พ.ศ. 2553	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขา การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2559	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขา การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ